

ХРЕСТОМАТІЯ
З ДИСЦИПЛІНИ «ГЕОПЛАНУВАННЯ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМ»
(містить наукові статті та уривки з наукових видань)

О. Г. Топчієв¹, Д. С. Мальчикова², А. М. Шашеро¹

*¹Одеський національний університет
ім.І.І.Мечникова*

*²Херсонський державний університет,
esgeogr@ksu.ks.ua*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИЧНА СХЕМА ГЕОПЛАНУВАННЯ РЕГІОНІВ

Активізація планування територій в регіонах України та нове законодавство з цих питань вимагає переосмислення теоретико-методологічної бази планувальної діяльності в межах територій різних масштабів та рангів. У складі сучасної суспільної географії її сформувався новий конструктивний напрямок, який ми називаємо *геоплануванням*. Під *геоплануванням* ми розуміємо (рис. 1):

1) *синтетичний конструктивно-прикладний науковий напрям*, що вивчає планувальну організацію суспільно-просторових комплексів, методи її розробки і оптимізації;

2) *науково обґрунтований системний процес* раціональної територіальної організації суспільства шляхом розробки і впровадження планів територіального розвитку.

3) *управлінську технологію* регулювання використання територій, створення та підтримання повноцінного життєвого середовища з метою забезпечення збалансованого регіонального розвитку і підвищення якості життя населення.

ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ

До різновидів геопланування можна віднести і розроблення генеральних планів міст (хоча звичайно, в цьому випадку планування території поєднано з певними містобудівельними концепціями та відповідними нормативами), районне планування (районні планіровки) [5], територіальне планування [6], ландшафтне планування [2], регіональне планування [1, 3], планування територій країн та регіонів [4]. Всі зазначені різновиди геопланування зберігають свою певну методичну різноманітність. Разом з тим вони спираються на близькі, іноді дуже подібні методологічні принципи і засади, що дає змогу розробити єдину методологічну схему геопланування (планування територій, ландшафтного планування, територіального планування), яка пропонується для обговорення.

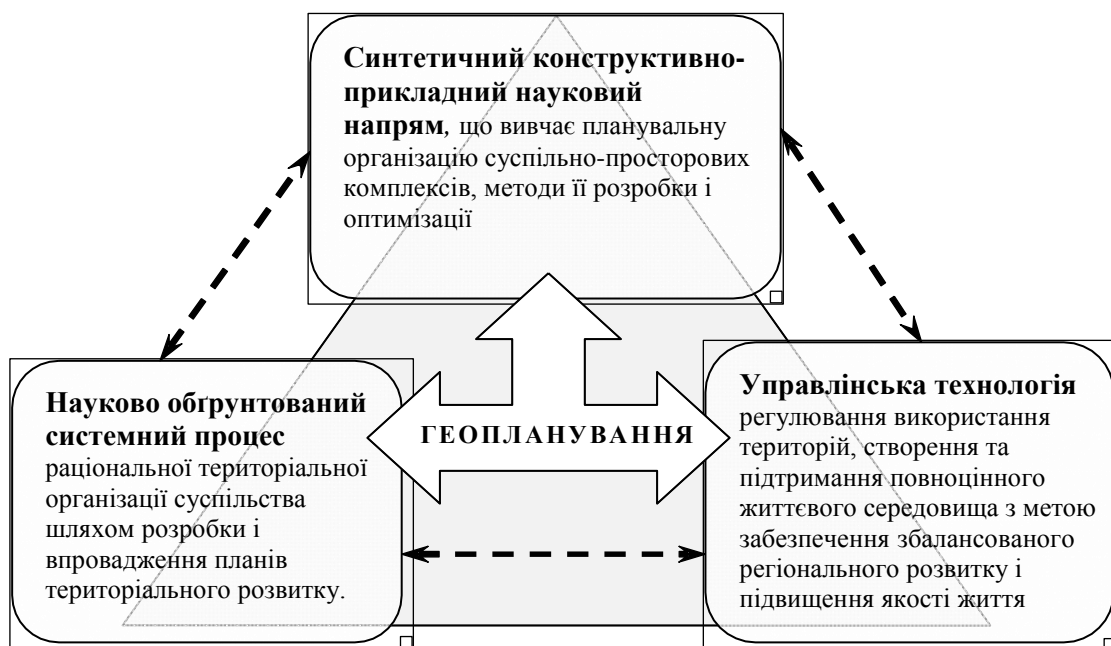

Рис. 1. Зміст геопланування.

На рисунку 2 представлена понятійно-концептуальна схема геопланування, на якій базове поняття «геопланування» співставлене з різними масштабами геопланувальних розробок та з плануванням території регіону за головними макрокомпонентами ландшафтної оболонки - природне середовище, населення, господарство. Показані також концептуальні напрямки геопланування за головними складовими територіальної організації господарства:

= *геопланування природного середовища* за найбільш загальним підходом має на меті створення природного каркасу екологічної безпеки території; за існуючими напрямками планувальних розробок це ландшафтне планування;

= планування розселення може бути назване *екістичним плануванням* (розселенським геоплануванням), що має на меті геопросторове впорядкування розселення населення;

РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ:

= впорядкування господарської діяльності у контексті геопланувальних розробок – це *геопросторове розміщення господарства (господарське геопланування)*.

Рис. 2. Понятійно-концептуальна схема геопланування

Поряд із зазначеними покомпонентними геопланувальними розробками планування території регіону має на меті їх співставний аналіз та розроблення інтегральних геопланувальних картосхем. Такими є каркас антропогенно–техногенних навантажень території регіону (4), та карта (тематична серія карт) які обґрунтовують заключні геопланувальні рішення (5) методом поєданого аналізу каркасів природної безпеки (1) та антропогенно – техногенних навантажень (4). Змістовна характеристика цих напрямків геопланувальних розробок показана далі.

Цільова настанова геопланування – перехід від моделей (карт) сучасного використання територій регіонів країни до проектних схем (карт) територіальної організації регіонів (країн). Робоча гіпотеза цих робіт така. Наявне використання територій формувалося у процесах їх зростаючого господарського освоєння, без належного планування,

доволі неупорядковане, часом хаотичне. В умовах інтенсифікації природокористування у кожному регіоні зростає дефіцит територій для головних видів господарської діяльності, множаться конфліктні ситуації між різними видами природокористування, різко знижується економічна ефективність природокористування і господарської діяльності в цілому, зростають соціально-екологічні та природоохоронні проблеми. Саме такі проблеми покликали до життя наприкінці ХХ ст. необхідність планування територій і активізували відповідні наукові географічні розробки.

Методична схема геопланування (рис.3) складена чотирма блоками. Додатковою пунктирною обводкою на схемі виділені напрямки досліджень, які на даний час не мають методологічного та методичного обґрунтування і потребують відповідних розробок. Цільова настанова *першого блоку* – складання карти чи тематичної серії карт, що відображують сучасне використання території регіону. У “чистому вигляді” таких карт на даний час не існує. Для їх розроблення необхідно проаналізувати наявне природокористування в регіоні, систематизувати його на головні різновиди, встановити змістовні і технічні особливості їх картографування.

Для головних різновидів природокористування і відповідних варіантів господарського використання територій необхідно визначити наявні протиріччя і конфліктні ситуації: дефіцит земель для основних видів економічної діяльності, випадки територіальної сумісності-несумісності відповідних різновидів природокористування та ін. Проблемні і конфліктні ситуації щодо територіального розподілу видів природокористування та господарської діяльності необхідно показати на картах. Цей напрям тематичного картографування як такий в цілому ще не розроблений.

Для головних видів господарської діяльності будуть потрібні окремі карти їхньої територіальної організації з урахуванням напрямків і масштабів перспективного розвитку. Планування території повинно орієнтуватись на переваги пріоритетних виробництв, галузей і видів економічної діяльності.

Впорядкування території планувальними методами повинно враховувати особливості територіальної організації населення та господарства регіону. Для регіонів з великими містами та міськими агломераціями, скажімо, необхідно уважно розглядати планувальні проблеми їх передмість та приміських зон. Для приморських регіонів відповідно до приморсько-фасадного типу територіальної організації населення і господарства необхідно враховувати соціально-економічну ешелонованість відносно берегової лінії і території, і акваторії.

РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ:

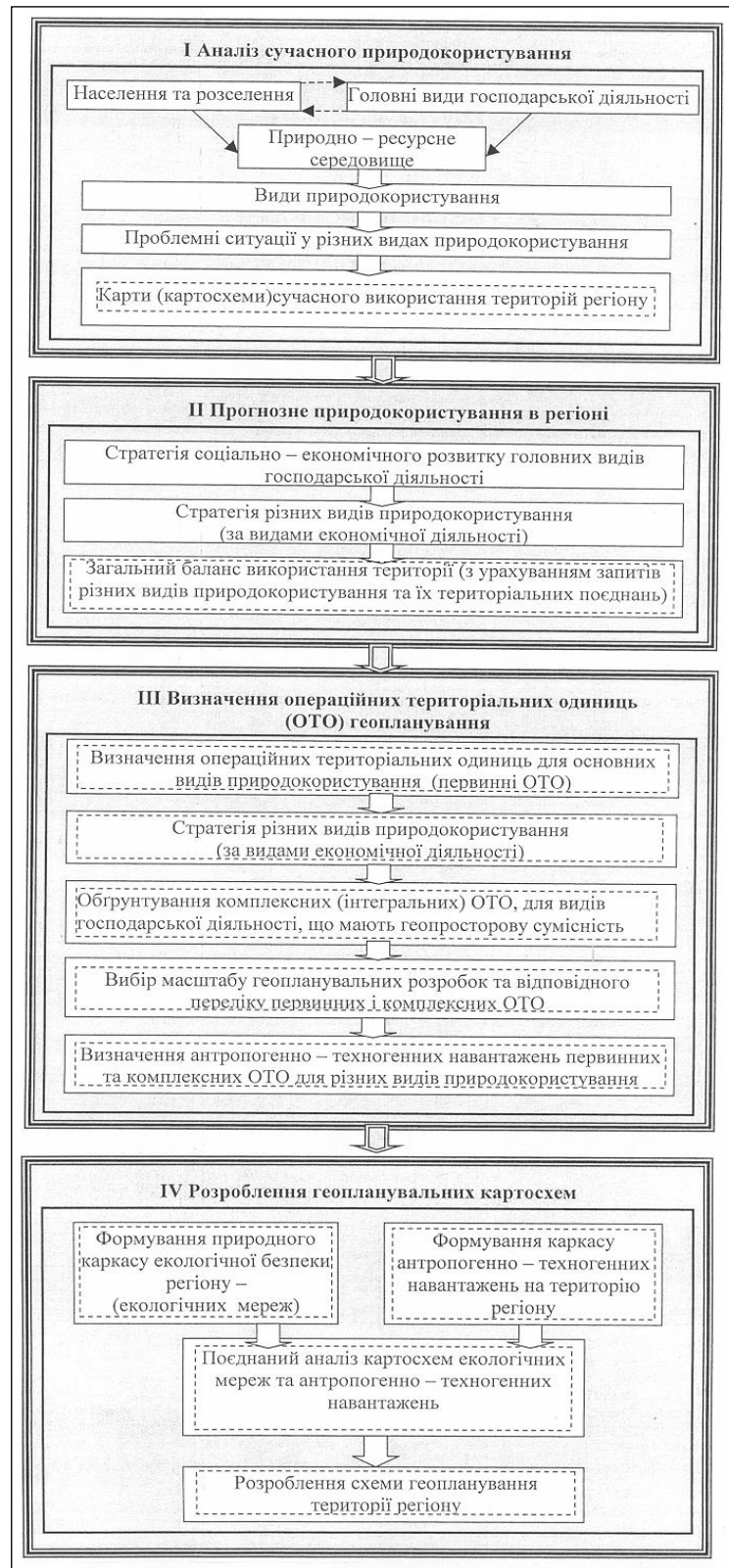

Рис. 3. Методична схема геопланування регіону

* Додатковою пунктирною обводкою на схемі виділені напрямки досліджень, які на даний час не мають методологічного та методичного обґрунтування і потребують відповідних розробок

Другий блок загальної методичної схеми геопланування має на меті обґрунтування природокористування та відповідних видів використання територій регіону на близьку перспективу. У складі цього блоку розроблення стратегій (проектів, програм, концепцій та ін.) соціально-економічного розвитку регіонів. Цей напрям на даний час достатньо розроблений і є важливою складовою сучасної державної регіональної політики. Принагідно нагадаємо, що нині розроблені стратегії соціально-економічного розвитку країни та її регіонів на період до 2015 р.

Потребує поглибленої методологічної та методичної розробки *стратегія головних видів природокористування у регіоні* співставно з пріоритетними видами економічної діяльності у проектних розробках. Ще більш складним є складання *перспективного балансу територій (земель) регіону за пріоритетними видами економічної діяльності та відповідними напрямками природокористування*. Подібні документи для регіонів не розроблялись взагалі. Офіційні баланси земель регіонів (областей) показують їх розподіл за видами земельних угідь і тільки. Для потреб геопланування необхідно показати прогнозний розподіл територій і земель саме за різними видами природокористування та відповідними видами їх господарського використання. Існуючий облік земель за видами угідь і окремими категоріями земель не відповідає потребам геопланування. Зокрема, з'явилися нові категорії земель, що ще не увійшли до чинного обліку земель (землі водного фонду, рекреаційні землі, водно-болотні угіддя). По-друге, найбільш рубриковані за різновидами сільськогосподарські землі не розглядають окремо деградовані та малопродуктивні угіддя, не поділяють орні землі щодо їх використання за різною інтенсивністю.

Підкреслимо, що геопланування на регіональному рівні розглядає поділ території. Як правило, не за окремими видами її використання, а за їх певними просторовими поєднаннями та комбінаціями. Територіальний розподіл використання планувальних ділянок у регіональному масштабі показує вже не окремі види природокористування, а їх геопросторові комбінації, які потребують відповідної типізації та геоecологічної оцінки щодо більшої – меншої конфліктності таких комбінацій.

Стратегії соціально-економічного розвитку регіонів обґрунтовують пріоритетні галузі і види економічної діяльності. Для кожної галузі чи виду економічної діяльності у проектних розробках фігурують їх запити щодо необхідних земель і територій. Але в таких стратегіях відсутні зведені *плани перспективного використання територій і земель регіону*, які б інтегровано і взаємопов'язано розглядали запити різних галузей на території і знаходили б розв'язання конфліктних ситуацій, пов'язаних з дефіцитом земель в умовах зростаючої конкуренції різних видів господарської діяльності.

У **третьому блоці** запропонованої методичної схеми розглянуто проблеми визначення *операційних територіальних одиниць (ОТО)* для

РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ:

картографування різних видів господарського використання територій. Необхідно встановити ОТО для основних видів природокористування. Ними можуть бути, зокрема, види земельних угідь, окремі категорії земель, населені пункти, транспортні мережі, інженерно-технічні системи і комплекси. Картографування використання територій регіонів у середніх, дрібних масштабах не може обмежитись так званими *первинними ОТО*, які показують якийсь один різновид використання територій. У багатьох випадках необхідно картографувати території та географічні об'єкти з поліфункціональним господарським навантаженням, з поєднанням різних видів природокористування та господарської діяльності на одній ділянці. З'являється потреба у виділенні так званих *комплексних ОТО*, які інтегрують характерні поєднання тих чи інших видів природокористування. Більш докладно проблема визначення первинних і вторинних (комплексних) ОТО вже обговорювалась у нашій роботі [12]. І ще одна важлива і складна методологічна та методична проблема геопланування. Для первинних і комплексних ОТО необхідно визначити *рівні антропогенно-техногенних навантажень за різними видами природокористування та їх територіальними комбінаціями та поєднаннями..*

Ключовим завданням геопланування регіонів є розробка *систематики видів використання території*. Для карти (чи серії карт) використання земель (територій і акваторій) регіону необхідно скласти легенду, яка б представила *операційні територіальні одиниці* (ОТО), що підлягають тематичному картографуванню. Нагадаємо, що на Генеральній схемі планування території України [4] ОТО були представлені *видами використання території*. Перехід від оглядового (дрібного) масштабу картографування до регіонального (середнього) потребує відповідного уточнення та доповнення номенклатури ОТО. Необхідно повною мірою показати всі головні види природокористування в регіоні. Необхідно також враховувати масштаб картографування (орієнтовно 1:200 000) і вибирати ОТО відповідних форм і розмірів, які можуть бути показані на карті такого масштабу. Для такого масштабу мінімальний контур на карті становить 2х2 мм, що за масштабом відповідає 16 га території. Таким чином, ОТО повинні мати характерні ознаки природокористування певного виду, з одного боку, і мінімальні розміри від 10-20 га – з другого. Поряд з *ареальною (контурною)* формою ОТО можуть бути *точковими* (населені пункти, окремі об'єкти), *лінійними* (транспортні магістралі та комунікації) і *мережними* (поєднання реальних точкових, лінійних і ареальних форм).

Заключний **четвертий блок** загальної методичної схеми геопланування вже має певну апробацію. У ньому представлені геопланувальні картосхеми, що завершують проектні розробки природного середовища, з одного боку, і населення та господарства – з другого. Цільова настанова геопланувальної розробки природного

ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ

середовища регіону – *формування природного каркасу екологічної безпеки регіону у формі регіональної екологічної мережі*. Формування природних каркасів екологічної безпеки територій у вигляді національної екологічної мережі та регіональних екомереж вже має серйозну нормативно правову основу (закони України 2000 р. та 2004 р., постанова Уряду країни 2000 р., екологічні концепції та програми загальнодержавного та регіональних рівнів та ін.). Перші розробки концепцій і програм формування регіональних екологічних мереж показують, що екомережі можуть займати 15 – 25 % територій регіонів [10].

До складу екомереж входять землі природно – заповідного фонду, водно-болотні угіддя, лісові землі, рекреаційні землі. Але більшу частину територій екомереж представляють *землі водного фонду*, а також *деградовані та малопродуктивні сільськогосподарські угіддя*. Ці категорії земель ще повною мірою не увійшли до діючої системи державного обліку земель і потребують відповідних методичних коментарів. Земельним і водним кодексами України визначені п'ять видів земель водного фонду, для яких встановлені відповідні межі та регламенти господарського використання. Разом з тим землі водного фонду не виділені на місцевості і потребують відповідних земельно-проектних робіт. У більшості випадків вони ще не увійшли до біжучого обліку земель і потребують хоча б схематичного картографування. Подібна ситуація в обліку деградованих та малопродуктивних сільськогосподарських угідь. У біжучому обліку земель можна знайти лише приблизні площі еродованих та деяких інших не продуктивних земель, але для формування екомереж необхідні спеціальні обслідування та картографування таких земель. Таким чином планування територій регіонів повинно враховувати *нові категорії земельного фонду*, які законодавчо встановлені у 1990-х роках, але ще не виділені на місцевості і не показані на планах землекористування. Йдеться про *землі водного фонду*, що мають п'ять різновидів, визначені Земельним і Водним кодексами України, а також про *землі екологічних мереж* – Всеєвропейської, національної та регіональних.

Другим заключним документом повинна бути *картосхема антропогенно-техногенних навантажень на територію регіону*, яка поєднує екістичне геопланування з господарським (рис.1). *Екістичний (розселенський) фактор* – головна складова територіальної організації суспільства. З одного боку, картографування *регіональних систем розселення* має відповідне методологічне обґрунтування і значне поширення у географічних дослідженнях. З другого – поряд з традиційними характеристиками систем розселення у контексті геопланування території потрібна систематика регіональних і локальних систем розселення за видами природокористування та господарської діяльності, за узагальненими рівнями антропогенно-техногенних навантажень на природне середовище.

РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ:

Картосхеми техногенних навантажень на територію регіону показують рівні техногенного впливу на довкілля поселень, транспортних комунікацій, інженерно – техногенних систем, ареалів різного господарського використання - сільськогосподарських, лісогосподарських, гірничопромислових, рекреаційних.

Проблемними питаннями на даний час є класифікація і типізація міст та інших населених пунктів за їх техногенним навантаженням в залежності від людності та функціональних типів, території техногенного впливу поселень у вигляді їх промислових зон. Не розроблена систематика транспортних магістралей та комунікацій за рівнями техногенного впливу та зонами його поширення на прилеглі ділянки.

На особливу увагу у контексті геопланувальних розробок заслуговують так звані «гарячі ареали» та «гарячі точки» - ділянки й пункти, де рівні техногенного навантаження близькі до критичних чи перевищують їх. Картографування «гарячих ареалів» та «гарячих точок», зон їх техногенного впливу та відповідних санітарно - захисних зон практично не ведеться.

Загальна *систематика господарського використання земель* – селитебного, промислового, сільськогосподарського, лісогосподарського, водогосподарського, рекреаційного, відома. Для потреб геопланування необхідна більш докладна класифікація видів використання територій та акваторій, яка б враховувала більшу – меншу інтенсивність господарської діяльності та відповідні рівні техногенних навантажень на середовище.

Поєднаний аналіз картосхем розселення регіону з відповідними антропогенними навантаженнями та карт господарського використання території з різними рівнями техногенних навантажень дозволяють побудувати інтегральну картосхему антропогенно–техногенних навантажень, яку ми називаємо *каркасом антропогенно–техногенних навантажень* на територію регіону.

Заключним етапом геопланування регіону є співставний аналіз всіх зазначених картосхем, а в найбільш узагальненому вигляді - природного каркасу екологічної безпеки регіону (регіональної екологічної мережі) та каркасу його антропогенно–техногенних навантажень (рис.1). Головні питання, відповідь на які дає такий аналіз:

= забезпеченість регіону ділянками зі слабо порушеною біосферою (ядра екологічної мережі) та природними екологічними коридорами;

= загальний рівень антропогенно–техногенного навантаження території регіону та особливості його геопросторового розподілу;

= ступінь поляризованості ландшафту за взаємною віддаленістю та розмежуванням ділянок чистої природи – біосферних «вікон», та ареалів з максимальними антропогенно-техногенними навантаженнями;

ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ

= забезпечення поступових переходів від ділянок максимальних господарських навантажень до заповідних територій і навпаки методом ешелонування антропогенно–техногенних навантажень, тобто поступового їх збільшення чи зменшення;

= негативні впливи екологічних бар'єрів – головних транспортних магістралей та проблеми їх накладання на екологічну мережу;

= особливості геопросторового розподілу «гарячих арéalів» та «гарячих точок» у регіоні та проблеми мінімізації їх негативних впливів.

Завершує геопланувальні розробки *схема (картосхема) планування території регіону*. Таку картосхему розробляють методом співставного аналізу карт регіональної екомережі та антропогенно-техногенних навантажень. Змістовно ключовим завданням такого поєднаного аналізу є виявлення критичних невідповідностей між функціональною організацією природного середовища, з одного боку, та планованими варіантами його господарського використання – з другого.

І ще одне постановочне і певною мірою дискусійне методологічне питання. На даний час схеми планування територій *однорівневі*. Є потреба для геопланування регіонів розробляти багаторівневі схеми планування територій відповідно до ієрархічної багаторівневої організації життєдіяльності населення. На схемах геопланування регіонів необхідно розглядати базовий рівень *первинних ОТО* і рівень характерних *територіальних (акваторіальних) поєднань ОТО*, що відповідають мікро- та субрегіональним рівням типових видів природокористування та характерним комбінаціям ОТО. Нарешті, в географічних дослідженнях активно використовують *регіональні мережні структури* природи (ландшафтні карти, екологічні мережі), транспортні мережі та ін..

Пропонуємо виділяти *три рівні геопланування регіону* (табл. 1): *базовий, комплексний, мережевий*.

Ще один важливий методологічний принцип регіонального геопланування полягає в максимальному використанні наявної географічної інформації і в першу чергу - тематичних серій карт. На даний час накопичений значний фактологічний матеріал у вигляді різноманітних тематичних карт та відповідних баз даних, практичне використання яких лишається ще фрагментарним та епізодичним. Для кожного виду природокористування в регіоні необхідно підібрати відповідну серію карт і за їх допомогою встановити найбільш поширені види і форми господарського використання території, що надалі стануть ОТО геопланування.

Складною проблемою геопланування регіонів є врахування специфіки регіонального масштабу картографування. Спроба показати всі види природокористування на території регіону зустрічає чимало технічних труднощів. Навіть на карті 1:100 000 показати

РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ:

кілька десятків видів природокористування непросто. Слід шукати *типові просторові комбінації різних видів природокористування* на тих чи інших територіях і надалі розглядати такі ділянки як операційні територіальні одиниці (ОТО) геопланування другого рівня. І у змістовному аспекті більш логічно аналізувати територіальні поєднання певних видів і форм природокористування, оскільки саме вони представляють реальне антропогенно-техногенне навантаження на природне середовище. Наявні плани землекористування регіонів масштабу 1:200 000 не можуть слугувати картографічною основою геопланування, оскільки їхнє навантаження не відповідає видам природокористування. Кращий варіант – природно – географічна основа у вигляді середньомасштабної ландшафтної карти регіону.

Таблиця 1. Рівні геопланування регіону.

Рівень	ОТО та їх характеристика	Геопланувальні елементи, переважні масштаби їх застосування
<i>Базовий</i>	первинні ОТО (з одним видом природокористування)	геопланувальні ареали (від 1:200 000 і крупніше)
<i>Комплексний</i>	комплексні ОТО (з поєднанням кількох видів природокористування)	геопланувальні ділянки (від 1:300 000 і дрібніше)
<i>Мережевий</i>	лінійно-мережні ОТО (природні та соціально-економічні мережі)	геопланувальні мережі (1:200 000 – 1:300 000, залежно від цільових настанов)

Список використаних джерел:

1. Білоконь Ю. М. Регіональне планування: теорія і практика. – К.: Логос, 2003. – 246 с.
2. Бобра Т. В. Ландшафтные основы территориального планирования. – Симферополь: Таврия Плюс, 2003. – 172 с.
3. Багров Н.В., Бокова В.А., Карпенко С.А. Информационно-географическое обеспечение планирования стратегического развития Крыма. – Симферополь: ДиАйПи, 2006. – 188 с.
4. Генеральна схема планування території України. – К.: Державний науково-дослідний інститут проектування міст “Діпромісто”, 2000.
5. Перцик Е.Н. Районная планировка (территориальное планирование). – М.: Гардарики, 2006. – 398 с.
6. Позаченюк Е. А. Территориальное планирование. – Симферополь: Доля, 2003.
7. Топчієв О. Г. Екологічна безпека і раціональна територіальна організація суспільства // УГЖ. – 1993. - № 2. – С. 3-8.

ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ПОШУК ШЛЯХІВ ВИРІШЕННЯ

8. Топчієв О. Г. Методологічні трансформації географії в інформаційному суспільстві. //Географія в інформаційному суспільстві. Збірник наукових праць. Українське географічне товариство. –К.: ВГЛ Обрій, 2008. – Т. І. – С. 284-291.
9. Топчієв О.Г. Планування територій у контексті сталого розвитку регіонів //Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення.(Матеріали наукової конференції) – Херсон: ХДУ, 2005. – С.118-123.
10. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики (навчальний посібник для студентів географічних та економічних спеціальностей). - Одеса: Астропринта, 2005. С 423 - 466 с.
11. Топчієв О.Г., Платонова Л.П, Шашеро А.М. Концепція каркасів екологічної безпеки країн і регіонів як сучасна парадигма географії. Сб. научных трудов «Новые географические знания и направления исследований». – Киев: ИД «Академперіодика», 2006. – С. 311-317.
12. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Шашеро А.М. Методологічні засади геопланування регіону //Український географічний журнал. - № 1. – 2010. – С. 23-31.
13. Топчиев А. Г., Яворская В. В. Геопланировочная парадигма в украинской географии. – Теория социально-экономической географии: современное состояние и перспективы развития //Материалы международной конференции. – Ростов-на-Дону: Изд. ЮФУ, 2010. – С. 89-97.
14. O.Topchiyev, V.Olijnyk, T.Melnychenko. The concept of territory geoplanning in Ukrainian geography // Selected aspects of transformation in countries of Central and Central-Eastern Europe. University of Gdansk Peplin, 2010. - p. 52-62.

рактизуються різним рівнем економічної ефективності виробництва. При чому, як показали проведені дослідження, в межах високорозвинених індустріальних територій ефективно виділяється п'ять кластерів: високоприбуткових, середньоприбуткових, недостатньо прибуткових, низькоприбуткових та неприбуткових територій.

Для уточнення рівня економічної ефективності промислового виробництва, на досліджуваних територіях доцільно провести додаткову оцінку зазначених показників у розрізі окремих міст, індустріальних поселень тощо. Методика проведення такого дослідження повністю збігається із попередньою. На її основі виділяються групи міських поселень за попередньо охарактеризованими рівнями прибутковості (5 кластерів), що суттєво доповнює попередні дослідження. Подібний аналіз можна застосовувати також й на рівні окремих промислових підприємств.

Дещо інша інтерпретація даних кластеризації за методом нейромереж Кохонена характерна для старопромислових районів та районів з невисоким рівнем індустріального освоєння. По-перше, як показали проведені дослідження, в межах подібних районів виділяються чотири кластери: високоприбуткових, середньоприбуткових, низькоприбуткових та неприбуткових територій. Це пояснюється формуванням значно меншого рівня поширення економічної ефективності виробництва, обумовленого застарілими технологіями, недостатнім забезпеченням сировинними, трудовими, енергетичними ресурсами, а також ринковими та комерційними механізмами функціонування.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Запропонована нами методика оцінки економічної ефективності розміщення промислових підприємств базу-

ється на передовому досвіді вітчизняної і зарубіжної школи економічної і соціальної географії та теорії регіональної економіки. Її апробація на прикладі промислових агломерацій України дала позитивні результати та підтвердила пізнавальну цінність запропонованих підходів [1]. Застосування даної методики для оцінки економічної ефективності розміщення промислових та непромислових видів діяльності може стати ефективним засобом оцінки прибутковості розміщення різних підприємств та господарюючих суб'єктів та слугуватиме підвищенню ефективності функціонування промислових підприємств на основі оптимального використання переваг місцезположення на території.

1. Гладкий О.В. Наукові основи суспільно-географічних досліджень промислових агломерацій: Монографія / Гладкий О.В. ; [за ред. С.І. Іщука] ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К.: ВГЛ "Обрії", 2008. – 360 с. 2. Ішук С.І. Територіально-виробничі комплекси і економічне районування / С.І. Ішук. – К.: Українсько-Фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1996. – 244 с. 3. Мезенцев К.В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку: Монографія / Мезенцев К.В. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2005. – 253 с. 4. Пат. 41038 Україна, МПК (2009) G 06 F 17/00. Спосіб використання інформаційного середовища під час розроблення проектно-конструкторської документації для будівництва промислового підприємства в умовах промислової агломерації / Гладкий О.В.; винахідник і власник Гладкий Олександр Віталійович. – № u 2009 00579; заявл. 26.01.2009; опубл. 27.04.2009, Бюл. № 8. 5. Пилипенко І.В. Принципиальное различие в концепциях промышленных кластеров и территориально-производственных комплексов / Пилипенко И.В. // Вестник Московского университета. Серия 5. География. – 2004. – № 5. – С. 3-9. 6. Портер М. Конкуренция: Учебн. пособие. / Портер М. – СПб., Вильямс, 2000. – 495 с. 7. Fujita M. Economics of Agglomeration: cities, industrial location and regional growth. / Fujita M., Thisse J.-F. – Cambridge, Cambridge University Press, 2004. – 466 p.

Надійшла до редколегії 10.09.2009

УДК 911.3:711.1.25

Д. Мальчикова, канд. геогр. наук

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ГЕОПЛАНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ

Запропоновано концептуальну схему геопланування сільського регіону. Визначено специфічні риси сільської місцевості, які зумовлюють особливості геопланування сільської місцевості. Виділено найбільш важливі моменти, які потребують обов'язкового врахування під час геопланування сільського регіону. Показано, що багатofункціональність сільської місцевості є базисом для створення механізмів оптимізації її територіальної структури і підвищення рівня життя сільських жителів шляхом науково обґрунтованого геопланування.

The conceptual scheme of geoplanning of rural region is presented. The specific features of rural areas that cause particular of geoplanning of rural areas are determined. The most important points that require mandatory account during of geoplanning of rural areas are highlighted. Shown, that multifunction of rural areas is the basis for the establishment of mechanisms to optimize its territorial structures and raise the living standards of rural population by evidence of geoplanning.

Постановка проблеми. Відновлення на загальнодержавному рівні довгострокових програм господарського та територіального розвитку спричинило відродження територіального планування як особливого засобу підвищення ефективності регіональної політики в державі. Визначальну роль при цьому відіграло прийняття ряду законодавчих актів, зокрема Закону України "Про планування та забудову територій", Закону України "Про Генеральну схему планування території України", Закону України "Про розвиток Національної екологічної мережі" та інших. Ці документи визначають територіальне планування як важливий інструмент забезпечення комплексного, збалансованого й цілісного розвитку держави, її регіонів, ефективного використання економічних, природних та інших ресурсів з урахуванням їх територіальних особливостей, усього різноманіття сучасних та перспективних потреб суспільства в контексті підвищення якості життя населення. Територіальне планування є незамінним для узгодження секторальних політик, загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів, подальшої інтеграції України до єдиного Європейського простору, інтенсифікації транскордонного співробітництва тощо.

Відзначимо, що швидкий (у історичному вимірі) перехід України від планової системи господарювання до ринкових відносин змінює фундамент, на якому існує теорія та методологія територіального планування. Тому виникає необхідність реформування теоретичних, концептуальних та методологічних засад, методичного інструментарію планування територій. Планування територій має міждисциплінарний характер і використовує розробки різних галузей науки і сфер людської діяльності – містобудування і районного планування, регіоналістики, урбаністики, ландшафтно-архітектури тощо. Разом з тим, планування територій різних типів, різного функціонального призначення зумовлює нерівнозначну участь спеціалістів різного профілю під час вирішення планувальних завдань.

Зважаючи на багатогранність форм і функцій, специфічні риси і фактори розвитку сільської місцевості (СМ), проаналізовані у [4, 5], її територіальне планування потребує особливої уваги саме географів, які можуть комплексно обґрунтувати планувальні рішення цього складного і одночасно ключового геопросторового об'єкту в межах України на якісно новому рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні надбання, отримані за період розробки регіональних проектів у період 1950 – 1980-х рр., становлять важливий фундамент для здійснення сучасного планування. Серед тих, хто формував концептуальні засади територіального планування ще у середині ХХ ст. М. Колосовський, М. Баранський, Є. Перчик, Ф. Лістенгурт, Г. Лаппо, Д. Богорад, В. Давидович, А. Ізраїлевич, В. Нудельман та багато інших фахівців-географів. Значний внесок у розвиток теорії та практики регіонального планування здійснили архітектори-урбаністи В. Владіміров, І. Фомін, Ю. Білоконь тощо. Більшість сучасних дослідників питань територіального планування, територіального менеджменту [1, 2, 6, 8] акцентують необхідність переходу до територіальних моделей вирішення геоecологічних проблем і завдань, пов'язаних зі збереженням еколого-соціально-економічної рівноваги. Дослідження в галузі районної планівки та комплексного геопланування СМ набули актуальності в основному протягом останніх двох десятиріч з огляду на панування протягом тривалого часу специфічної адміністративно-командної системи управління, яка відрізнялась обмеженими ідеологічними установками і жорсткими рамками щодо варіативності планувальних схем. Разом з тим, в працях Белоусова В., Маркова Є., Бутузової В., Таратинова В., Мусатова В., Сохнич А., Шищенко П. знаходимо дослідження окремих питань в галузі планування систем сільського розселення і регіонального проектування СМ і перші доробки в сфері комплексного територіального планування СМ (Нудельман В., Толчів О.).

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є розробка концептуальної схеми геопланування сільського регіону в контексті визначених специфічних позиційних, ресурсних, соціально-економічних, екологічних та ментальних характеристик СМ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Географами накопичено багатий досвід, розроблено методологію та теоретичні основи територіального планування на макро-, мезо- та макрорівнях. На жаль, за сукупною дією факторів суб'єктивного та об'єктивного характерів, на сьогоднішній день це наукове надбання, в більшості випадків, є вченням для вузького кола географів-професіоналів, залишаючись, скоріше результатом "гри розуму", ніж суспільно-корисним конструктивним вмінням.

Перші розробки з територіального планування були присвячені (звичайно ж, згідно бачення планової економіки) раціональній територіальній організації промислових районів в контексті "прив'язки" до конкретних територій рішень центральних планових органів. Надалі системою територіального планування було охоплено всі без виключення території. Цей напрямок науково-практичної діяльності отримав назву районної планівки (планування). Головне завдання територіального планування в узагальненому вигляді в ті часи було сформульоване [7, с. 28] як "... планомірне використання переваг, об'єктивно закладених у територіальному поділі праці та регіональній інтеграції взаємопов'язаних елементів народного господарства, при врахуванні особливостей територіальної диференціації та поєднання природних, економічних та соціальних умов для вирішення головного соціально-економічного завдання кожного планового періоду". Сьогодні, коли територіальний підхід в Україні відіграє провідну, інтегративну роль у всій проблематиці народногосподарського розвитку, особливо актуальними є ідеї щодо необхідності переходу в регіональному плануванні від галузевого до комплексного територіального підходу. Такий підхід до територіального планування започатковано ще Д. Бого-

радом у 60-ті рр. минулого сторіччя. Саме він вперше ввів термін "конструктивна географія району", що відбиває глибину сутності цього специфічного виду науково-проектної діяльності, що спрямована на управління певними процесами регіонального розвитку і не втрачає своєї актуальності. Адже тепер територіальне планування в світі ототожнюється з управлінням зміною (перетворенням) середовища, тобто із суто географічним за змістом завданням зі створення раціонального культурного ландшафту.

Сучасне територіальне планування регіонів (ми пропонуємо називати його геоплануванням) спрямоване на просторову організацію соціально-економічних процесів, відношень і зв'язків, які у своїй сукупності визначають якість життєдіяльності суспільства в межах конкретної території. Зауважимо, що на початковому етапі реформ в Україні соціально-економічні, політичні й ідеологічні фактори зумовили не перебудову існуючої системи територіального планування, а її повне руйнування. Тим часом досвід економічно розвинутих країн переконливо свідчить, що поєднання методів планового регулювання й ринкових механізмів не тільки можливе, але і необхідне для того, щоб розвиток регіону відбувався згідно принципів еколого-соціально-економічної рівноваги.

З цих позицій можна представити нове бачення загальної концептуальної схеми геопланування сільського регіону в контексті відзначених специфічних рис сільської місцевості (рис.1).

Підкреслимо, що планування міст, урбанізованих зон та СМ мають специфічні цільові настанови і відмінності у підходах щодо організації території. Сільський регіон як об'єкт геопланування і сільське населення мають специфічні запити, потреби, що пояснюються такими рисами і факторами розвитку СМ:

- ✓ мала кількість регіональних центрів II-го рангу і посилені функції центральних місць 3-4 рангів;
- ✓ відносно низький рівень господарського навантаження;
- ✓ домінування руральних та напівруральних галузей;
- ✓ вирішальний вплив на територіальну організацію природного середовища;
- ✓ висока ролі природних ресурсів;
- ✓ консервація впливу історико-географічного чинника;
- ✓ специфіка еколого-географічної ситуації;
- ✓ своєрідність геодемографічної ситуації;
- ✓ характерний геопросторовий масштаб планування;
- ✓ невисока просторова диференціація рівнів антропогенно-техногенних навантажень.

Зауважимо також, що на різних рівнях територіальної організації – місцевому, регіональному, національному – окремі специфічні риси, які зумовлюють особливості геопланування СМ, проявляються і акцентуються по-різному.

Згадаємо, що комплексний розвиток сільських територій та розв'язання соціальних проблем на селі визначено однією зі стратегічних цілей державної аграрної політики [3], а розвиток української державності в будь-яких аспектах пов'язують саме з відродженням українського села. На наш погляд, вирішення цього ключового завдання неможливе без впровадження в практику планування сільських регіонів сучасних теорій та концепцій територіальної організації суспільства, природних каркасів екологічної безпеки територій, систем розселення, територіальних систем виробничої та соціальної інфраструктури, територіальних систем виробництва та обслуговування, територіальних рекреаційних систем, якості життя населення. Зміна уявлень про пріоритети територіального розвитку відобразилась активізацією екологічних досліджень і встановленням пріоритетів еколого-соціально-економічної рівноваги у

географії, регіональній економіці, містобудівній науці тощо. Сучасне суспільно-географічне бачення СМ дозволяє окреслювати її як багатофункціональні суспільні ландшафтні комплекси, утворені на основі взаємодії природної, соціальної та економічної складових, що характеризуються розташуванням за межами урбанізо-

ваних територій і наявністю специфічних ознак (чисельність, густота населення, види економічної діяльності). Геопланування сільських регіонів потребує розробки окремих методичних підходів, а покомпонентне планування такого складного суспільно-географічного об'єкту вже не задовольняє суспільні запити.

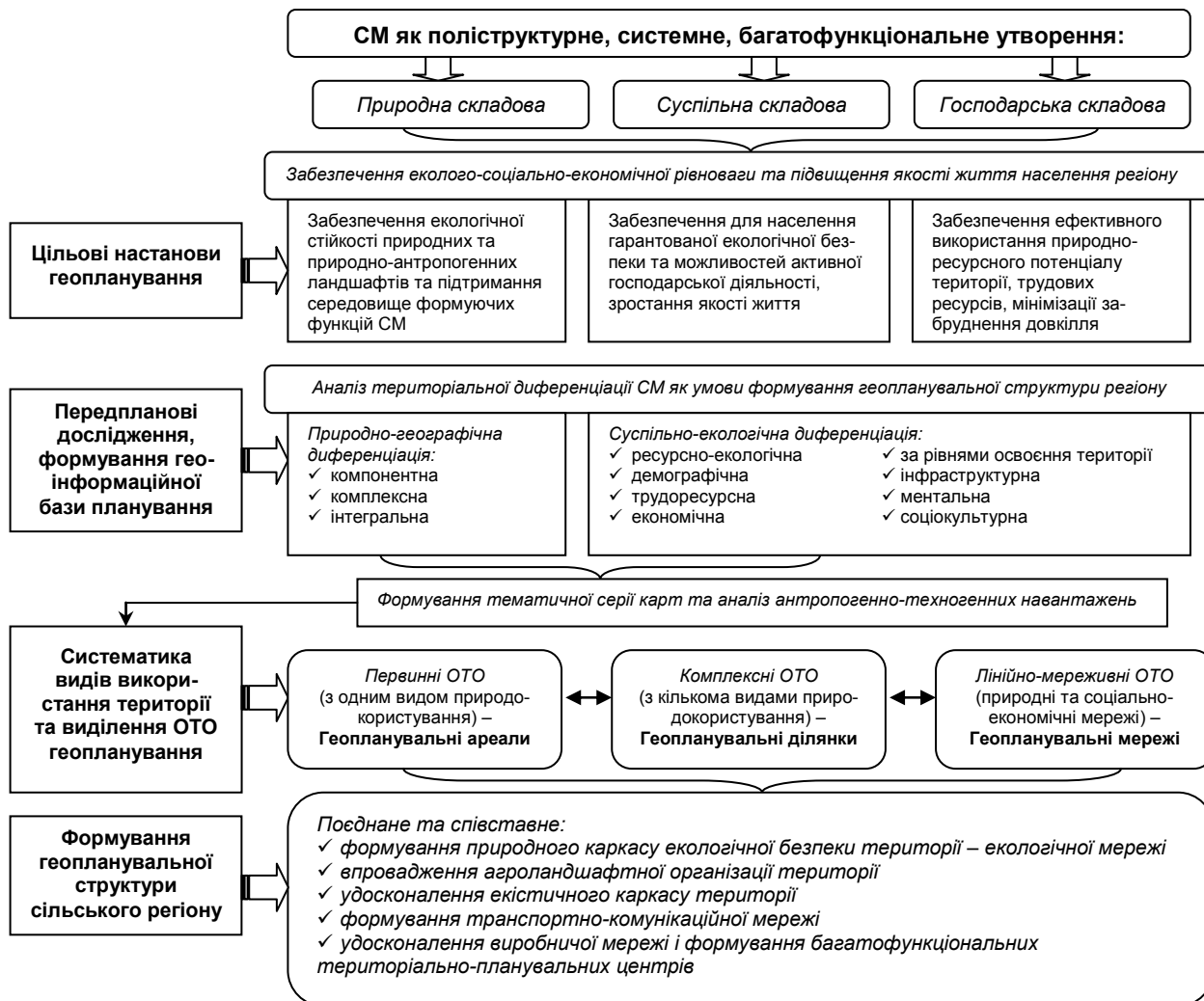

Рис.1. Концептуальна схема геопланування сільського регіону (розроблено автором)

Зрозуміло, що запропонована схема має певною мірою постановочний характер, разом з тим вона фіксує найбільш важливі моменти, які, на наш погляд, потребують обов'язкового врахування під час геопланування сільського регіону. Зокрема:

✓ Суспільно-географічні підходи геопланування акцентують органічне і раціональне поєднання природної та суспільної складових під час геопланування – наприклад, не можна планувати природний каркас екологічної безпеки без врахування наявного та перспективного каркасу техногенних навантажень.

✓ Формування регіональної екомережі – природного каркасу екологічної безпеки території – потрібно поєднувати з впровадженням у практику землекористування (перш за все сільськогосподарського) принципів агроландшафтної організації території. Сільськогосподарські землі складають близько 70 % території України, а разом з землями лісового фонду, сільською забудовою формують майже континуальну сільську місцевість країни. Це дозволяє акцентувати, що створення екологічних мереж (за такої специфіки землекористу-

вання) "в одиночку" не вирішить проблем екологічної безпеки території України – потрібна поєднана розбудова регіональної екомережі паралельно з агроландшафтною організацією сільської місцевості.

✓ Пріоритетність багатофункціонального розвитку сільської місцевості ставить перед геоплануванням окреме завдання – якнайповніше використовувати позиційні, природно-ресурсні, соціально-економічні, інфраструктурні та інші переваги окремих частин СМ і, відповідно, раціоналізувати територіальну структуру сільської місцевості на різних геопросторових рівнях – від локального до національного. З огляду на зацікавленість суспільства в якомога повнішому використанні просторового і природоресурсного потенціалу СМ, додамо, що саме її багатофункціональність є базисом для створення механізмів оптимізації територіальної структури сільської місцевості і підвищення рівня життя сільських жителів шляхом науково обґрунтованого геопланування.

Під час геопланування сільських регіонів необхідно також враховувати, що у просторово-часовому вимірі процес функціональної трансформації сільських посе-

лень, характерний для сучасного етапу сільського розвитку, відзначається розширенням частки різнофункціональних сіл (змішаного профілю) та несільськогосподарського профілю. Відповідно, традиційне сприйняття села як населеного пункту, що пов'язаний виключно з сільським господарством, все більше відходить від дійсності. Зростаюча частина сільського населення опиняється поза зоною сфери традиційного сільськогосподарського виробництва, а сільські населені пункти в соціально-економічному відношенні стають однією з форм найбільш ефективного комплексного освоєння ресурсів території. Показово, що цей процес не завжди корелюється зі зростанням розмірів сільських населених пунктів, а перспективними можуть ставати навіть села невеликого розміру.

Висновки і перспективи подальших розробок. Усвідомлення суспільними географами СМ як єдиного цілого, у всій багатогранності просторових форм і функцій дає можливість вивчення, типології, комплексного районування і геопланування цього складного і, одночасно, ключового геопросторового об'єкта в межах України на якісно новому рівні. Запропонована концептуальна схема геопланування сільського регіону акцентує перш за все органічне і раціональне поєднання природної та суспільної складових під час геоплану-

вання, засноване на ідеях еколог-соціально-економічної рівноваги. Ця схема має постановочний і пошуковий характер і потребує подальшої розробки, зокрема в частині систематики видів використання території, принципів і методів їх представлення як об'єктів картографування, підходів поєднання і співставлення елементів геопланувальної структури.

1. Білоконь Ю. М. Регіональне планування: теорія і практика / Ю. М. Білоконь – К.: Логос. 2003. – 246 с. 2. Боков В. А. Пространственно-временной анализ в территориальном менеджменте. Часть 1. Учеб. пособие / [Боков В. А., Тимченко И. Е., Черванев И. Г., Рудык А. Н.]. – Симферополь: СПД Барановский А. Э., 2005. – 184 с. 3. Закон України "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року" №2982-IV від 18 жовтня 2005 року. 4. Мальчикова Д. С. Геопланування сільської місцевості: особливості, проблеми, обмеження / Д. С. Мальчикова // Наук. зап. Вінниць. держ. пед. ун-ту імені М. Коцюбинського. Серія : Географія. – Вінниця, 2009. – Вип. 19. – С. 153-159. 5. Мальчикова Д. С. Суспільно-географічний аналіз функцій сільської місцевості / Д. С. Мальчикова // Часопис соціально-економічної географії. – 2009. – Вип. 6 (1). – С. 49-54. 6. Перцик Е. Н. Районная планировка (территориальное планирование): учеб. пособие для студ. вузов / Евгений Перцик. – М.: Гардарики, 2006. – 398 с. 7. Поповкин В. А. География и территориальное планирование / В. А. Поповкин // Современные проблемы географии: География и практика. – Л.: Наука, 1988. – С. 25-48. 8. Толпчиев О. Г. Планирование территории – сучасний напрям конструктивної географії / О. Г. Толпчиев // Український географічний журнал. – 2008. – №1. – С. 54-57.

Надійшла до редколегії 10.09.2009

ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 911.3.

В. Білявська, студ., І. Запотоцька, канд. геогр. наук, С. Запотоцький, канд. геогр. наук

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Розглянуто регіональні особливості розвитку зернового ринку в Україні. Проаналізовано основні показники ефективності функціонування сировинної ланки та кон'юнктури ринку зерна. Запропоновано головні аспекти реформування зернопродуктового ринку.

The regional features of corn market development are considered in Ukraine. The basic indexes of efficiency of functioning of raw material link and state of affairs of market of corn are analysed. The basic aspects of reformation of zernoproduktovogo market are offered.

Актуальність теми. Розвиток зернового господарства в Україні має надзвичайно важливе соціально-економічне та політичне значення для піднесення національної економіки, забезпечення продовольчої безпеки країни. Українське зерно завжди належало до конкурентоспроможних продуктів на світовому ринку.

Трансформація аграрного сектора економіки України зумовлює необхідність проведення комплексних наукових досліджень, спрямованих на вивчення суспільно-географічних особливостей формування ринку зерна в контексті ринкових умов. Саме необхідність вирішення проблем формування та ефективного функціонування ринку зерна, покращання його кон'юнктури, поглиблення експортної орієнтації галузі, забезпечення продовольчої безпеки визначає актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних засад формування та розвитку ринку зерна зробили відомі вітчизняні вчені-економісти та суспільні географи: Г. Балабанов, В. Бойко, В. Власов, Т. Гайдук, П. Гайдуцький, М. Гладій, Б. Губський, С. Кваша, Ю. Кирилов, В. Ключан, М. Кучер, Н. Мезенцева, Я. Олійник, Б. Пасхавер, П. Саблук, В. Ситник, Л. Худолій, А. Фесина, О. Шпичак, В. Юрчишин та ін. Незважаючи на значну кількість та різноплановість досліджень, недостатньо вивченими залишаються питання формування та функціонування ринку зерна на регіональному рівні, основні тенденції розвитку.

Виклад основного матеріалу. Базовою ланкою функціонування зернового ринку України є сировинна, тобто виробництво різних видів зернових, що надходять на промислову переробку. Україна за останні 30 років отримувала понад 40 млн т зерна 14 разів, тобто в середньому через кожен рік, в 1989 і 1990 р. – 51,2 млн т., в 2008 рекордні 53,3 млн т. В 2009 році валовий збір зерна за попередніми підрахунками Держжомстату склав 46 млн тонн, що на 13,7 % менше, ніж в 2008 році.

Статистичні дані засвідчують, що валові збори зернових за 1990-2008 роки були нестабільними й їхня динаміка прямо залежить від природно-кліматичних та погодних умов. Це підтверджується значними коливаннями врожайів: 1990 рік – 51,0 млн т, 1995 – 33,9; 2000 – 24,5; 2007 – 29,3, 2008 – 53,0 млн т. Підтвердженням впливу природного фактора є те, що у 2007 році валовий збір зернових становив 29,3 млн т, а в 2008-му зерна одержали 53,0 млн т, або в 1,8 раза більше, проте ніяких технологічних якісних змін не відбулося. Так, якщо в 1990 р. на 1 га посіву зернових вносилося 132 кг мінеральних добрив у діючій речовині, то в 1995 р. – всього 22 кг, в 2000 р. – 15, в 2007 – 50, в 2008 – 61 кг. Отже, валовий збір зернових у 2008 році порівняно з 1990-м був на 4,0 % більше, тоді як внесення мінеральних добрив на 1 га посіву зернових зменшилося у 2,6 рази, а органічних добрив – з 6,5 т до 0,5 т, або у 13 разів.

Такі коливання досить суттєві, що негативно впливає на розвиток усього аграрного ринку. Лише за період

ТАКСОНОМІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ФОРМ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЛЯ ПОТРЕБ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

У статті визначено сутність планувальної організації суспільно-просторових комплексів сільської місцевості. Відповідно до багаторівневого підходу геопланування на регіональному рівні запропоновано таксономію регіональних рівнів і провідних форм геопланувальної організації сільської місцевості, обґрунтовано критерії, ключові ознаки виділення таксономічних одиниць геопланування та типи операційних територіальних одиниць геопланування. У якості основних таксономічних одиниць обґрунтовано доцільність виділення геопланувальних ареалів, геопланувальних ділянок (функціональних зон), геопланувальних мікрорегіонів та геопланувальних мереж.

Ключові слова: геопланування, планувальна організація, сільська місцевість, таксономія, операційні територіальні одиниці.

Дар'я Мальчикова. ТАКСОНОМИЯ РЕГИОНАЛЬНЫХ ФОРМ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ДЛЯ ЦЕЛЕЙ ПЛАНИРОВАНИЯ ТЕРРИТОРИЙ СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ. В статье определена сущность планировочной организации общественно-пространственных комплексов сельской местности. В соответствии с многоуровневым подходом к планированию территорий на региональном уровне предложена таксономия региональных уровней и ведущих форм геопланировочной организации сельской местности, обоснованы критерии, ключевые признаки выделения таксономических единиц геопланирования и типы операционных территориальных единиц геопланирования. В качестве основных таксономических единиц обоснована целесообразность выделения геопланировочных ареалов, геопланировочных участков (функциональных зон), геопланировочных микрорегионов и геопланировочных сетей.

Ключевые слова: геопланирование, планировочная организация, сельская местность, таксономия, операционные территориальные единицы.

Daria Malchukova. THE TAXONOMY OF REGIONAL FORMS OF TERRITORIAL ORGANIZATION FOR THE NEEDS OF PLANNING OF RURAL AREAS. In the article defined the essence of planning organization of socio-spatial systems in rural areas. It was proposed the taxonomy of the regional levels and leading forms of rural planning organization and was grounded the criteria and key features of selection of taxonomic units of geoplanning and types of operating units of geoplanning, according to the layered approach to planning at the regional level. It was expediency of allocation of geoplanning areas, geoplanning areas (functional areas) geoplanning microregions and geoplanning networks, as major taxonomic units.

Key words: geoplanning, organization planning, rural areas, taxonomy, operational territorial units.

Постановка проблеми. Оцінка території з погляду цілей розвитку суспільства, забезпечення збалансованого регіонального розвитку і формування повноцінного життєвого середовища дозволяє визначити закономірності просторової взаємодії різних сфер життєдіяльності суспільства і здійснити в процесі планування територій моделювання її планувальної організації. В контексті геопланування сільської місцевості на регіональному рівні таке моделювання дозволяє:

- розкрити передумови і обмеження розвитку в часі і просторі різних видів природокористування і показати можливості їх комбінації;
- встановити просторові відмінності цих умов;
- встановити оптимальний режим розвитку окремих територій;
- обґрунтувати шляхи найбільш ефективного використання природних і економічних ресурсів, охорони і збагачення природного середовища.

В результаті моделювання геопланувальної організації території з'являється можливість здійснювати не тільки просторову організацію, але і передбачити профіль і масштаби розвитку господарського комплексу регіональної територіальної системи. Це моделювання забезпечує збалансований регіональний розвиток, заснований на ідеях еколого-соціально-економічної рівноваги. Отже процес геопланувальної організації території за своєю сутністю – це її моделювання. Зважаючи на дефіцит методів та підходів виділення елементів і форм геопланувальної організації, обґрунтування таксономії регіональних

рівнів і форм геопланувальної організації сільської місцевості є актуальним завданням сьогодення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогоднішній день маємо потужний теоретичний доробок щодо категорії «територіальна структура», «територіальна організація суспільства» [2, 6, 7, 9-12], але підтримуючи думку Підгрушного Г.П. [6], визначаємо територіальну організацію суспільства (ТОС) як зумовлене об'єктивними закономірностями та суб'єктивними чинниками упорядкування життєдіяльності суспільства в межах певної території, що проявляється у формуванні суспільно-територіальних комплексів та систем різного ієрархічного рівня, які лежать в основі окремих поселень, агломерацій, регіонів тощо. Реалізація всієї сукупності процесів ТОС зумовлює генезис та розвиток його форм в основі яких лежать різноманітні суспільно-територіальні комплекси та системи. Узагальнення досвіду щодо закономірностей, процесів та форм ТОС у сучасній суспільній географії [6] дозволяє стверджувати, що інтегральні форми ТОС часто ототожнюються лише з таксонами територіально-адміністративного устрою держави.

Можна відзначити, що на сьогоднішній день існує чітка ієрархізована системи інтегральних форм ТОС, яка адекватно відображає об'єктивну територіальну структуру суспільства і слугує базисом для розробки прогнозних моделей розвитку регіонів, заходів регіональної політики держави, є засобом підтримки управлінських рішень. В цій системі виділяються точкові, локальні, агломеративні, ареальні, регіональні та лінійні форми ТОС.

Разом з тим, відповідно до визначених методологічних настанов і методичних підходів геоплану-

вання сільської місцевості, необхідно розробити таксономію регіональних рівнів і форм геопланувальної організації та визначити надалі її головні характеристики.

Метою дослідження є обґрунтування таксономії регіональних рівнів і форм геопланувальної організації сільської місцевості. Це зумовило необхідність вирішення таких **завдань**:

- визначити сутність планувальної організації суспільно-просторових комплексів сільської місцевості;

- відповідно до багаторівневого підходу геопланування на регіональному рівні визначити таксономічні одиниці геопланування, провідні форми територіальної організації суспільства, критерії, ключові ознаки виділення таксономічних одиниць геопланування та типи операційних територіальних одиниць геопланування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальноновизнано, що об'єктами планувальної організації є просторові соціально-економічні системи різних ієрархічних рівнів. Разом з тим, зважаючи на специфічні риси сільської місцевості як об'єкту геопланування, перш за все різке переважання руральних видів природокористування і фактично контину-

альний характер, геопланувальна організація сільської місцевості на регіональному рівні може здійснюватись лише через аналіз видів природокористування і їх поєднань.

Зміст поняття геопланування, представлений в попередніх роботах [4], дозволяє визначити планувальну організацію суспільно-просторових комплексів сільської місцевості як раціональне просторове поєднання функціонально-територіальних елементів – видів природокористування та їх комбінацій, об'єднаних структурами управління з метою створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, забезпечення збалансованого регіонального розвитку і підвищення якості життя населення. При цьому, звичайно, обов'язковим буде співвідношення складових елементів і форм геопланувальної організації з концептуальними положеннями теорії раціональної територіальної організації суспільства.

Відповідно до представлених раніше методологічних настанов і методичних підходів, можна представити таксономію регіональних рівнів і форм геопланувальної організації сільської місцевості (табл. 1) і визначити надалі її головні характеристики.

Таблиця 1

Таксономія регіональних рівнів і форм геопланувальної організації сільської місцевості

Рівні геопланування регіону	Таксономічні одиниці геопланування	Провідні форми територіальної організації суспільства	Критерії виділення таксономічних одиниць геопланування	Ключові ознаки виділення	Тип ОГО геопланування
Базовий	Геопланувальні ареали	Агломеративні, локальні	Тип землекористування	Види земельних угідь	Первинні ареальні
Комплексний	Геопланувальні ділянки (функціональні зони)	Ареальні, агломеративні	Тип природокористування	Ландшафтні місцевості і сільськогосподарські типи земель	Комплексні (інтегральні) ареальні
	Геопланувальні мікрорегіони	Регіональні, ареальні	Тип суспільно-територіальних комплексів	Розселенська структура і комбінація видів природокористування	
Мереживний	Геопланувальні мережі	Лінійні	Тип природних та соціально-економічних мереж	Мереживні форми природокористування	Спеціалізовані та інтегральні лінійно-мереживні

*Розроблено автором

Зрозуміло, що запропонована схема має певною мірою постановочний характер, разом з тим вона фіксує найбільш важливі моменти, які, на наш погляд, потребують обов'язкового врахування під

час геопланування сільського регіону. Так, на базовому рівні геопланувальної організації сільської місцевості розроблення ієрархізованої системи таксономічних одиниць геопланування пов'язано з визна-

ченням первинної «неподільної» територіальної частини сільської місцевості, що по суті є первинним (елементарним) об'єктом її геопланувальної організації. Ключовою ознакою виділення таксономічних одиниць геопланування на базовому рівні є види земельних угідь, які формують відповідний тип землекористування і дозволяють виділити первинні ареальні ОТО і *геопланувальні ареали*. На цьому рівні маємо провідні агломеративні і локальні форми територіальної організації суспільства.

Локальні форми ТОС в загальному розумінні представляють собою локалітети різної господарської спеціалізації і можуть бути ресурсно-виробничими, аграрними, індустріальними, транспортно-комунікаційними, сервісними, інформаційними тощо. Поєднуючись на основі спільної інженерної інфраструктури територій життєдіяльності соціумів, прямих та опосередкованих зв'язків між господарськими об'єктами, такі локалітети формують, як правило, різної величини та функціонального типу населені пункти. Разом з тим, сільська місцевість на низовому (локальному) рівні представлена саме типами землекористування і може бути систематизована за галузями – землеробське, овочівницьке, садівниче, виноградарське, тваринницьке (пасовище). Додатково можна виділити присадибне та дачно-городницьке сільськогосподарське використання земель. Виділення відповідних видів використання земель здійснюють за видами угідь за економічною картою або планом землекористування.

Найбільш складне питання – диференціація земель землеробського використання в залежності від рівня інтенсивності землеробства. У крупних масштабах такі відмінності можна аналізувати за сівоzmінами чи характерними ротаціями сільськогосподарських культур. У середньому масштабі на рівні регіону слід розрізняти зрошуване землеробство (у тому числі і овочівництво), а також землеробство більшої-меншої інтенсивності.

Зрошувані землі звичайно показують на планах землекористування та економічних картах сільськогосподарства, а землі більшої-меншої інтенсивності землеробства можна прослідкувати за картами кадастрових агрогруп ґрунтів, ландшафтною чи геоморфологічною. Ділянки ріллі інтенсивного використання приурочені до агрогруп з високими балами бонітету, які, в свою чергу, прив'язані до місцевостей плакорних чи полого-хвилястих вододілів. Екстенсивне використання ріллі характерне для схилівих земель, зокрема для приводільних схилів, пологих і покатих схилів долин річок. Як бачимо, плани землекористування не дають змогу систематизувати ділянки ріллі за рівнем інтенсивності їх використання. Це завдання можна розв'язати лише за допомогою карт кадастрових (агроґрунтових), ландшафтних чи геоморфологічних. Потребують виокремлення як окремий вид сільськогосподарського використання малопродуктивні і деградовані землі. Окремий облік таких земель не ведеться. Не показують їх і на планах землекористування. Як правило, такі землі розміщені в межах долини та яружно-балкової мережі – на спадистих і крутих схилах, на засоленних заплавах і нижніх терасах. Вони представ-

ленні також ділянками зрошуваних земель, що зазнали вторинного засолення, підтоплення чи заболювання.

Комплексний рівень геопланувальної організації сільської місцевості представлений *геопланувальними ділянками* (функціональними зонами) і геопланувальним мікрорегіонами (див. табл. 1). Ключовою ознакою виділення таксономічних одиниць геопланування для геопланувальних ділянок (функціональних зон) є поширення однорідних ландшафтних місцевостей і відповідних сільськогосподарських типів земель, які формують відповідний тип природокористування і дозволяють виділити перші комплексні (інтегральні) ареальні ОТО.

Згадаємо, що на загальнодержавному рівні у генеральній схемі планування території України маємо приклад виділення функціональних типів господарського використання території за подібними критеріями і принципами [1]. ГСП пропонує вісім функціональних типів (Н1 - Н8), що характеризують сільськогосподарське використання територій [1]. Розробники ГСП розрізняють території, де агрокліматичні умови визначають переважаючий розвиток зональноспеціалізованих виробництв агропромислового комплексу, з пріоритетом інтенсифікації сільськогосподарства та модернізації виробництв по переробці місцевої сировини. Разом з тим, окрім цих типових руральних функціональних типів господарського використання території, в сільській місцевості на загальнодержавному рівні мають місце і такі неруральні типи господарського використання території, зокрема території з переважаючим розвитком.

В межах СМ на регіональному рівні виділення функціональних зон звичайно відбувається зі значно меншою інтеграцією функціонально-територіальних елементів. На цьому рівні маємо провідні агломеративні і ареальні форми територіальної організації суспільства. Так, наприклад, великі сільські населені пункти разом з зонами свого інтенсивного впливу формують цілісні суспільно-територіальні утворення, які за своїм масштабом виходять за локальні рамки, що дає підстави виділити агломеративні форми ТОС. До них в СМ на регіональному рівні передусім слід віднести сільські агломерації, які формують розселенський тип природокористування.

Ареальні форми ТОС на сьогоднішній день залишаються практично недослідженими у вітчизняній суспільній географії, але саме сільська місцевість яскраво репрезентує такі форми ТОС, оскільки руральні види природокористування мають обов'язком прив'язку до територіальних ареалів різного призначення і масштабів. Так, сільськогосподарське, лісогосподарське і навіть природоохоронне і рекреаційне природокористування завжди здійснюється в межах достатньо великих за площею ареалів.

Комплексною таксономічною одиницею геопланувальної організації сільської місцевості на регіональному рівні є геопланувальні мікрорегіони, які доцільно узгоджувати з адміністративною регіоналізацією (поділом на райони). Звичайно, в окремих випадках можна виділяти і ОТО на рівні диференціації сільських рад, але такий підхід обмежується відсутністю достатніх статистичних без даних в розрізі

адміністративно-територіальних одиниць цього рівня. Ключовою ознакою їх виділення геопланувальних мікрорегіонів є специфіка розселенської структури і комбінація видів природокористування, які формують відповідний тип суспільно-територіальних комплексів і дозволяють виділити також комплексні ареальні ОТО, але з більш високим рівнем інтеграції функціонально-територіальних елементів – поєднанням видів природокористування, сумісних більшою чи меншою мірою. На цьому рівні провідними є ареальні і регіональні форми територіальної організації суспільства.

У загальному вигляді формування регіональних форм ТОС зумовлене процесами формування регіонів різного ієрархічного рівня під організуючим та консолідуючим впливом одного чи декількох взаємозв'язаних міст як центрів соціально-економічної, громадсько-політичної та культурної активності. В СМ на регіональному рівні умовами формування відмін у розвитку суспільно-територіальних комплексів і разом з тим організуючими та консолідуючими факторами можуть стати багато інших чинників – наявність зрошування, приміське або приморське положення, мікрорегіональні особливості природно-екологічних умов тощо. Але саме соціально-економічні умови розвитку СМ у більшості випадків виступають основним чинником виділення планувальних мікрорегіонів. Для регіонів України з переважанням сільськогосподарського природокористування обов'язковою умовою, на наш погляд, є прив'язка таксономічних одиниць цього рівня геопланувальної організації до комплексних виділів земельно-кадастрового (комплексного природно-господарського, агроландшафтного) районування. Досвід такого районування [3] співставлений з аналізом містобудівного потенціалу [5], свідчить про доцільність такого підходу.

На відміну від виділення функціональних типів сільськогосподарського використання території у ГСП (виділення зональноспеціалізованих виробництв агропромислового комплексу відповідно до агрокліматичних умов), запропонований підхід акцентує:

- комплексне врахування всіх складових розвитку сільських територій, її поліфункціональності;
- визначну роль ландшафтної структури території як основи формування сільськогосподарських типів земель і формування особливостей їх використання;
- врахування варіацій поєднання рурального природокористування з іншими видами природокористування;
- аналіз можливостей виконання територіями СМ природоохоронних функцій та територіальних ресурсів розбудови регіональної екомережі (оскільки саме СМ зосереджує середовищестабілізуючі та екомережеві елементи, що забезпечують збалансований розвиток всього суспільства);
- врахування поширення урбанізаційних ознак природокористування як невід'ємної риси розвитку СМ в сучасних умовах.

Особливими складовими геопланувальної організації сільської місцевості є геопланувальні мере-

жі. Їх виділяють за наявністю мережевих форм природокористування, які формують різні типи природно- і соціально-економічних мереж і дозволяють виділити лінійно-мережеві ОТО геопланування спеціалізовані монофункціональні, або з певним рівнем інтеграції мережевих елементів, наприклад, транспортно-комунікаційні мережі. На цьому рівні основними є лінійні форми територіальної організації не тільки суспільства, а і природи, які виникають на основі встановлення природно-екологічних, економічних, соціальних та культурних зв'язків і мають виключне значення для збалансованого розвитку території, оскільки завдяки їм реалізується вся система відношень та зв'язків між центрами природно-екологічної та суспільної активності регіону.

В контексті геопланувальної організації регіону в географічних дослідженнях природокористування частіше ніж лінійні форми ТОС згадуються регіональні мережеві структури - поєднання реальних точкових, лінійних і ареальних форм, за допомогою яких представляють гідрографію території, транспортно-комунікаційну мережу, розселення населення, розміщення економічних центрів та ін. Для потреб геопланування, починаючи з 1990-х років, розробляють екологічні мережі (екомережі), які представляють природні каркаси екологічної безпеки території. Соціально-економічну ситуацію за програмою геопланування регіону представляє середньомасштабна (1:200 000-1:300 000) карта антропогенно-техногенних навантажень (АТН) на територію. Методики складання карт регіональних екомереж та антропогенно-техногенних навантажень останніми роками вже розроблені. Відтак, поряд з первинними та комплексними ОТО для геопланування регіонів є потреба розробляти інтегровані (цілісні) мереживні структури головних природних та соціально-економічних елементів природокористування.

При цьому регіональний розподіл АТН можна показувати у двох варіантах: 1) у середньому масштабі (від 1:200 000 і крупніше) за ареалами первинних ОТО; 2) у більш дрібних масштабах (від 1:300 000) за ділянками, що відповідають комплексним ОТО.

Складною і недостатньо розробленою лишається проблема оцінки АТН для потреб планування територій регіонів. Техногенні навантаження традиційно аналізують за видами економічної діяльності, галузями, видами виробництва, за окремими промисловими підприємствами чи господарствами. Для потреб геопланування необхідно трансформувати галузеві оцінки техногенного впливу в територіальні, якісно і кількісно характеризувати АТН за об'єктами геопланування регіону – точковими, лінійними, ареальними, мереживними. При цьому потрібні оцінки навантажень не лише за окремими видами природокористування, але й за їх просторовими поєднаннями.

На даний час відомі методики оцінки АТН окремих промислових підприємств, частково-промислових комплексів, та зон їх техногенного впливу. Відносно просто проаналізувати техногенний вплив «гарячих точок» (склади мінеральних добрив та отрутохімікатів, тваринницькі ферми й ком-

плекси, сміттєзвалища та ін.). Більшість простих і комплексних ОТО планування територій відповідних методик оцінки АТН не мають. Серед них міста і сільські поселення. У величезному потоці публікацій з урбоекології важко знайти розробки інтегрованих оцінок АТН міст в цілому та зон їх впливу. Для гео-планування потрібна систематика міст за рівнем АТН в залежності від їх людності та функціональних типів. Така ж систематика необхідна і для всіх поселень взагалі. Зони впливу великих міст і міських агломерацій необхідно ешелонувати співставно із спаданням рівнів АТН.

Практично відсутня систематика за техногенним впливом транспортних магістралей та інфраструктурних комунікацій. На особливу увагу заслуговують транспортні коридори, що поєднують різні види транспорту, та головні магістралі, що мають великі зони техногенного впливу. І в цьому випадку магістралі необхідно групувати за видами комунікацій (чи їх комбінаціями), а також за обсягами вантажо- і пасажиропотоків, технічним станом та ін. Зони техногенного впливу транспортно-інфраструктурних магістралей теж необхідно ешелонувати співставно з більшим-меншим навантаженням.

Перехід від видів природокористування до операційних територіальних одиниць геопланування

і далі – до просторових структур регіональної таксономії геопланування доцільно здійснювати за методикою, запропонованою у [8]. В окремих випадках ОТО можуть бути визначені безпосередньо на тих чи інших картах: населені пункти, транспортні магістралі, землі природно-заповідного фонду, лісові землі, водно-болотні угіддя та ін. В інших ситуаціях ОТО можуть бути встановлені методом накладання та поєднаного аналізу кількох компонентних карт. Наприклад, малопродуктивні сільськогосподарські землі можна виділити шляхом співставного аналізу карт земельних угідь (планів землекористування) та ландшафтних чи геоморфологічних карт. Ділянки орних земель, які розміщені на корінних схилах долин річок або на яружно-балкових місцевостях, і будуть малопродуктивними сільськогосподарськими угіддями. Окремі види використання територій ще не картографуються в принципі. Такими є приміські зони міст, деградовані сільськогосподарські землі та ін. Щоб представити їх як ОТО необхідно проводити спеціальне картографування або ж виділяти їх за експертними оцінками. Таким чином, перехід від видів природокористування до ОТО здійснюється за двома напрямками – через наявні карти та за допомогою спеціального картографування.

Список використаних джерел:

1. *Generalna skhema planuvannia terytorii Ukrainy. Poiasniuvalna zapyska: v 2 t. / Derzhavnyi komitet budivnytstva, arkhitektury ta zhytlovoi polityky Ukrainy, Derzhavnyi instytut proektuvannia mist DIPROMISTO. – K., 2000. [Генеральна схема планування території України. Пояснювальна записка: в 2 т. / Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, Державний інститут проектування міст ДІПРОМІСТО. – К., 2000].*
2. *Maergoiz I.M. Territorialnaia struktura khoziaistva / I.M. Maergoiz. – Novosibirsk: Nauka, 1986. – 304 s. [Маергойз И.М. Территориальная структура хозяйства / И.М. Маергойз. – Новосибирск: Наука, 1986. – 304 с.].*
3. *Malchykova D.S. Geografichni osnovy kadastru silskohospodarskykh zemel Pivdnia Ukrainy (na materialakh Khersonskoi oblasti). Monografiia / D.S. Malchykova. – Kherson: PP Vyshemyrskyi V.S., 2005. – 198 s. [Мальчикова Д.С. Географічні основи кадастру сільськогосподарських земель Півдня України (на матеріалах Херсонської області). Монографія / Д.С. Мальчикова. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2005. – 198 с.].*
4. *Malchykova D.S. Planuvannia terytorii regionu: suspilno-geografichna kontseptualizatsiia / D.S. Malchykova // Ukrainnyi geografichniy zhurnal. – 2012. – № 1. – S. 23-29. [Мальчикова Д.С. Планування території регіону: суспільно-географічна концептуалізація / Д.С. Мальчикова // Український географічний журнал. – 2012. – № 1. – С. 23-29].*
5. *Palekha Ju.M. Metodologii provedennia mistobudivnoho analizu pry rozrobtsi skhemy planuvannia terytorii Khersonskoi oblasti / Ju.M. Palekha, M.V. Zerkal, A.V. Oleshchenko, I.V. Solomakha // Regionalni problemy Ukrainy: geografichniy analiz ta poshuk shliakhiv vyrishennia: zb. nauk. pr. – Kherson: PP Vyshemyrskyi, 2011. – S. 237-245. [Палеха Ю.М. Методологія проведення містобудівного аналізу при розробці схеми планування території Херсонської області / Ю.М. Палеха, М.В. Зеркаль, А.В. Олещенко, І.В. Соломаха // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення: зб. наук. пр. – Херсон: ПП Вишемирський, 2011. – С. 237-245].*
6. *Pidgrushnyi H.P. Sutnist terytorialnoi organizatsii suspilstva, ii zakonmirnosti, protsesy ta formy / H.P. Pidgrushnyi // Regionalni problemy Ukrainy: geografichniy analiz ta poshuk shliakhiv vyrishennia. Zb. nauk. prats. – Kherson: PP Vyshemyrskyi V.S., 2011. – S. 253-259. [Підгрушній Г.П. Сутність територіальної організації суспільства, її закономірності, процеси та форми / Г.П. Підгрушній // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Зб. наук. праць. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2011. – С. 253-259].*
7. *Pistun M.D. Osnovy teorii suspilnoi' geografii: Navch. posibnyk / M.D. Pistun. – K.: Vyshcha shk., 1996. – 231 s. [Пістун М.Д. Основи теорії суспільної географії: Навч. посібник / М.Д. Пістун. – К.: Вища шк., 1996. – 231 с.].*
8. *Topchiev O.H. Metodologichni zasady geoplanuvannia regioniv / O.H. Topchiev, D.S. Malchykova, A.M. Shashero // Ukrainnyi geografichniy zhurnal. – 2010. – № 1 (69). – S. 23-31. [Топчієв О.Г. Методологічні засади гео-планування регіонів / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, А.М. Шашеро // Український географічний журнал. – 2010. – № 1 (69). – С. 23-31].*

9. Topchiev O.H. *Osnovy suspilnoi geografii: pidruchnyk dlia studentiv geografichnykh spetsialnostei vyshchych navchalnykh zakladiv* / O.H. Topchiev. – Odesa: Astroprint, 2009. – 544 s. [Топчієв О.Г. *Основи суспільної географії: підручник для студентів географічних спеціальностей вищих навчальних закладів* / О.Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с.].
10. Fashchevskiy N.I. *Territorialnaia organizatsiia zhiznedeiatelnosti naselennia* / N.I. Fashchevskiy, T.M. Paliy, M.P. Nemchenko. – K.: Nauk. dumka, 1992. – 136 s. [Фащевський Н.І. *Територіальна організація життєдіяльності населення* / Н.І. Фащевський, Т.М. Палій, М.П. Немченко. – К.: Наук. думка, 1992. – 136 с.].
11. Khorev B.S. *Territorialnaia organizatsiia obshchestva: (aktualnye problemy regionalnogo upravleniia i planirovaniia v SSSR)* / Boris Khorev. – M.: Mysl, 1981. – 320 s. [Хорєв Б.С. *Територіальна організація общества: (актуальні проблеми регіонального управління і планування в СРСР)* / Борис Хорєв. – М.: Мысль, 1981. – 320 с.].
12. Shablii O.I. *Suspilna geografiia: teoriia, istoriia, ukrainoznavchi studii* / Oleh Shablii. – Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 2001. – 744 s. [Шаблій О.І. *Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії* / Олег Шаблій. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. – 744 с.].

Summary

Daria Malchykova. THE TAXONOMY OF REGIONAL FORMS OF TERRITORIAL ORGANIZATION FOR THE NEEDS OF PLANNING OF RURAL AREAS.

The article defined the concept of planning organization of socio-spatial systems in rural areas as spatial rational combination of functional and territorial elements - types of nature using and their combinations, which was joint by the management structures in order to create and maintain a full living environment, ensure balanced regional development and improve quality of life. According to a multilevel approach of geoplanning at regional level, it was proposed the taxonomy of regional levels and leading forms of geoplanning organization of rural areas, substantiated criteria and key features of geoplanning taxonomic units' selection and types of geoplanning operating units: geoplanning organization represented at a basic level geoplanning ranges, the complex levels geoplanning by the microregion or geoplanning areas (functional areas). As an integral part of the organization geoplanning of RA allocated geoplanning network - specialized monofunctional or with a certain level of integration network elements. It was proved that unlike functional types allocation of territory agricultural use in the general scheme, the proposed approach allows you to:

- take into account all components integrated rural development, it polyfunctionality;
- take into account the significant role of territory landscape structure as a basis for the formation of agricultural land types and formation characteristics of their use;
- take into account the variations of nature combination rurals using with other types of natural resources;
- to analyze the feasibility of protected territories RA functions and territorial development of regional ecological network resources;
- consider of spreading urbanization signs of nature.

It was determined that the transition from the types of using of nature to operating units geoplanning and further - to regional spatial structures taxonomy of geoplanning appropriate to carry out in two directions - through analysis and land use maps available and with a special mapping.

Key words: geoplanning, organization planning, rural areas, taxonomy, operational territorial units.

ПОРІВНЯЛЬНА ТАБЛИЦЯ ПРОЕКТУ ДБН «ПЛАНУВАННЯ І ЗАБУДОВА ТЕРИТОРІЙ» ТА ЧИННИХ БУДІВЕЛЬНИХ НОРМ

В дужках біля розділів Чинних ДБН (та деяких таблиць) прописані розділи проекту ДБН «Планування і забудова територій»	
<div>ДБН 360-92**</div> <div>Державні будівельні норми "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень" поширюються на проектування нових і реконструкцію існуючих міських і сільських поселень України. Ці норми обов'язкові для органів державного управління, місцевого і регіонального самоуправління підприємств і установ незалежно від форм власності та відомчого підпорядкування, громадських об'єднань і громадян, які здійснюють проектування, будівництво і благоустрій на території міських і сільських поселень. Дані норми розраховані на перехідний період - до розробки загальної концепції нормативної бази України в галузі містобудування і капітального будівництва. При проектуванні поселень України поряд з положеннями цих норм слід також керуватися СанПіНом "Планування і забудова населених місць України", ДБН Б.2.4-1-94 "Планування і забудова сільських поселень", вимогами інших чинних нормативно-інструктивних документів.</div> <div>1 Загальні Положення (РОЗДІЛ 4)</div> <div>1.1 Проектування міських і сільських поселень повинне ґрунтуватися на законах України, які мають основне значення для містобудування, і регіональних програмах щодо вирішення найважливіших соціальних, екологічних та економічних проблем. 1.2 Міські та сільські поселення треба проектувати як елементи єдиної системи розселення України з урахуванням територіально-адміністративного поділу, соціально-економічного і природно-містобудівного районування. Фізико-географічне і містобудівне районування території України наведені у додатках 1.1, 1.2. 1.3 Основою проектування, планування і забудови міських і сільських поселень повинна бути попередньо розроблювана концепція їх соціально-економічного розвитку, яка забезпечить реалізацію прав і свобод населення відповідно до Конституції України. Концепція повинна розглядатися на альтернативній основі і до затвердження розглядатися й обговорюватися професіональними та громадськими організаціями, жителями населених пунктів. 1.4 Розвиток системи розселення повинен спиратися на ту мережу міських і сільських поселень, яка склалася, включаючи агломерації існуючі і ті, що формуються. Проектування нових поселень передбачається у зв'язку з потребою розміщення нових промислових підприємств, розробки корисних копалин тощо, а також у зв'язку з виселенням населення із зон катастроф, які відбулися, або потенціальних, зон екологічних лих та ін. Примітка. Розміщення дачних поселень та садівницьких товариств у приміських зонах передбачається на землях, які не можуть бути використані для перспективного територіального розвитку міських і сільських поселень. 1.5 Міські та сільські поселення залежно від проектної кількості населення на розрахунковий термін поділяються на групи (таблиця 1.1). 1.6 Для забезпечення територіальних умов розвитку міст на довгострокову перспективу, а також розміщення і будівництва споруд, пов'язаних з функціонуванням міського господарства, треба на прилеглих до міста територіях виділяти приміські зони багатофункціонального призначення. У їхньому складі треба виділяти території зелених зон міст, призначених для організації відпочинку населення, поліпшення мікроклімату, стану атмосферного повітря і санітарно-гігієнічних умов. Приміську зону слід проектувати одночасно з генеральним планом міста як єдиний господарський і планувальний комплекс з розробкою пропозицій, спрямованих на економічний і соціально-культурний її розвиток і структурно-територіальну організацію.</div>	<div>ДБН «Планування і забудова територій»</div> <div>1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ</div> <div>1.1 Ці державні будівельні норми поширюються на планування і забудову територій населених пунктів та інших територій на державному, регіональному та місцевому рівні й застосовуються у відповідності з [7]. 1.2 Ці норми не поширюються на планування та забудову територій стратегічних об'єктів, об'єктів військово-промислового комплексу, пенітенціарних об'єктів, специфічних та вузькоспеціалізованих виробництв (у тому числі вугільних розрізів і шахт, газосховищ і газоперекачувальних станцій, кар'єрів відкритого видобутку корисних копалин) тощо.</div> <div>2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ</div> <div>У цих Нормах є посилання на нормативні документи: ДБН Б.1.1-5:2007 Система містобудівної документації (СМБД). Перша частина. Склад, зміст, порядок розроблення, погодження та затвердження розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) на особливий період у містобудівній документації ДБН Б.1.1-13:2012 Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях ДБН Б.1.1-14:2012 Склад та зміст детального плану території ДБН Б.1.1-15:2012 Склад та зміст генерального плану населеного пункту ДБН Б.2.2-3:2012 Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту; ДБН Б 2.2-5:2011 Планування і забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій ДБН Б.2.3-18:2007 Трамвайні та тролейбусні лінії. Загальні вимоги до проектування ДБН В.1.1-7-2016 Пожежна безпека об'єктів будівництва. Основні вимоги ДБН В.1.1-12:2014 Будівництво у сейсмічних районах України ДБН В.1.1-31:2013 Захист територій, будинків і споруд від шуму ДБН В.1.2-14:2009 Загальні принципи забезпечення надійності та конструктивної безпеки будівель, споруд,будівельних конструкцій та основ ДБН В.2.2-X-20XX* Житлові будинки. Основні положення ДБН В.2.2-17:2006 Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення ДБН В.2.3-4-2015 Автомобільні дороги. Частина 1. Проектування. Частина 2. Будівництво ДБН В.2.3-5-201X* Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів ДБН В.2.3-15:2007 Споруди транспорту. Автостоянки і гаражі для легкових автомобілів</div>

Таблиця 1.1

Групи поселень	Населення, тис.чол.	
	міст	сільських поселень
Найзначніші (крупніші)	Понад 1000	
Значніші (крупні)	Понад 500 до 1000	Понад 5 Понад 3 до 5
Великі	Понад 250 до 500	Понад 1 до 3 Понад 0,5 до 1
Середні	Понад 100 до 250 Понад 50 до 100	Понад 0,2 до 0,5
Малі ¹	Понад 20 до 50 Понад 10 до 20 До 10	Понад 0,05 до 0,2 До 0,05 -

1.7 Рівень соціально-економічного розвитку поселення, що проектується, визначається з урахуванням пріоритетності соціальних та екологічних критеріїв на основі комплексної оцінки території, виходячи з повного розкриття потенціальних ресурсних можливостей і потреб населення, планів соціально-економічного розвитку даного поселення. При цьому треба встановити види діяльності, розвиток яких повинен бути стимульований, припинений або обмежений у поселенні, що проектується, або в групі взаємопов'язаних поселень, а також визначити зрушення у галузевій структурі існуючого комплексу за кількістю зайнятих і змін у функціональному використанні території. Розвиток соціальної інфраструктури повинен бути намічений, виходячи із забезпечення цільових показників життєвих умов.

До групи малих міст входять селища міського типу

2 Загальна організація міських і сільських поселень (РОЗДІЛ 5)
Функціонально-планувальна структура міських поселень

2.1 Територія міста за функціональним призначенням і характером використання поділяється на сельбищну, виробничу, в т.ч. зовнішнього транспорту, і ландшафтно-рекреаційну.

2.2 До сельбищної території входять ділянки житлових будинків, громадських установ, будинків і споруд, у т.ч. навчальних, проектних, науково-дослідних та інших інститутів без дослідних виробництв, внутрішньосельбищна вулично-дорожня і транспортна мережа, а також площі, парки, сади, сквери, бульвари, інші об'єкти зеленого будівництва й місця загального користування.

ДБН В.2.3-20-2008 Споруди транспорту. Мости та труби. Виконання та приймання робіт
ДБН В.2.4-5:2012 Хвостосховища і шламонакопичувачі. Частина I Проектування. Частина II

Будівництво

ДБН В.2.5-23:2010 Інженерне обладнання будинків і споруд. Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення

ДБН В.2.5-39-2008 Інженерне обладнання будинків і споруд. Зовнішні мережі та споруди. Теплові мережі

ДБН В.2.5-74:2013 Водопостачання. Зовнішні мережі та споруди. Основні положення проектування

ДБН В.2.5-75:2013 Каналізація. Зовнішні мережі та споруди.Основні положення проектування

ДБН В.2.5-77:2014 Котельні

ДСТУ Б А.2.2-7:2010 Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Основні положення

ДСТУ Б Б.2.2-10:2016 Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування

ДСТУ-Н Б Б.1.1-12:2011 Настанова про склад та зміст плану зонування території (зонінг)

ДСТУ-Н Б Б.1.1-19:2013 Настанова з виконання розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у містобудівній документації на мирний час

ДСТУ-Н Б.Б 2.2-9:2013 Настанова щодо розподілу територій мікрорайонів (кварталів) для визначення прибудинкових територій багатоквартирної забудови
*) -- на розгляді

ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 Будівельна кліматологія

ДСТУ-Н Б В.1.2-16:2013 Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва

ДСТУ Б.В.ХХХХ* «Пожежно-рятувальні підрозділи. Район виїзду. Комплектування пожежними автомобілями. Проектування пожежно-рятувальних частин»

СНиП 2.05.06-85* Магистральные трубопроводы (Магістральні трубопроводи)

СНиП 2.05.08-85 Аэродромы (Аеродроми)

ДСП 173-96 Державні санітарні правила планування та забудови населених пунктів

ДСанПіН 1370/23902 Влаштування, обладнання, утримання дошкільних навчальних закладів та організації життєдіяльності дітей

НПАОП 10.0-1.01-09 Правила безпеки у вугільних шахтах

Правила устройства электроустановок (Правила улаштування електроустановок)

<p>2.3 Виробнича територія призначена для розміщення промислових підприємств і пов'язаних з ними виробничих об'єктів, у т.ч. комплексів наукових установ з дослідними підприємствами, комунально-складських об'єктів, підприємств з виробництва та переробки сільськогосподарських продуктів; санітарно-захисних зон промислових підприємств; об'єктів спец призначення (для потреб оборони); споруд зовнішнього транспорту і шляхів позаміського й приміського сполучення внутрішньоміської вулично-дорожньої і транспортної мережі; ділянок громадських установ і місць загального користування для населення, що працює на підприємствах міста.</p> <p>Примітка. Промислові підприємства, які не виділяють у навколишнє середовище екологічно шкідливих, токсичних, пилоподібних і пожежонебезпечних речовин, не створюють підвищених рівнів шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань, не вимагають під'їзних залізниць, допускається розміщувати у межах сельбицних територій або поблизу них з дотриманням санітарно-гігієнічних і протипожежних вимог.</p> <p>2.4 До ландшафтно-рекреаційної території входять озеленені й водні простори у межах забудови міста і його зеленої зони, а також інші елементи природного ландшафту. До її складу можуть входити парки, лісопарки, міські ліси, ландшафти, що охороняються, землі сільськогосподарського використання та інші угіддя, які формують систему відкритих просторів; заміські зони масового короткочасного і тривалого відпочинку, міжселищні зони відпочинку; курортні зони (у містах і селищах, що мають лікувальні ресурси).</p> <p>2.5 Удосконалення і розвиток планувальної структури міста слід пов'язувати з історичною зоною міста, його історико-архітектурним опорним планом і зонами охорони пам'яток історії, культури і природи (розділ 11).</p> <p>2.6 Для забезпечення необхідних функціональних зв'язків місць розселення з місцями прикладення праці й відпочинку, установами культурно-побутового обслуговування, а також для зниження витрат часу на пересування населення слід формувати відносно стійкий трудовий баланс проживаючих і працюючих у межах основних структурно-планувальних елементів міста (планувальних районів, зон).</p> <p>Примітка. Функціональну організацію, величину, місткість, межі основних структурно-планувальних елементів міста, кількість останніх треба визначати, виходячи з місцезоположення і концентрації основних функцій.</p> <p>У малих, середніх і великих містах з компактною планувальною структурою працезбалансованості треба досягти у масштабі всього міста.</p> <p>2.7 При визначенні місткості основних структурних одиниць міста - планувальних районів у великих і значних містах - треба орієнтуватися на такі показники: кількість населення повинна становити від 100 до 300 тис.чол.; трудящих у містоутворюючому комплексі - від 30 до 100 тис.чол.; у містах, які характеризуються великим розчленуванням планувальної структури, особливо у містах добувної промисловості (які формуються на базі окремих територіальне закріплених виробництв і розселення - шахт, колишніх шахтарських селищ та ін.), населення планувального району становить від 50 до 120 тис.чол.</p> <p>У найзначніших містах з кількістю населення понад 1 млн. жителів за наявності потужних комплексів машинобудування і важкої індустрії, зосереджених у великих промислових виробничих зонах, треба формувати праце- і соціально збалансовані сельбицно-виробничі утворення - планувальні зони, кількість населення яких не повинна перевищувати 450-900 тис.чол.</p> <p>2.8 Формування планувальних зон у найзначніших містах з населенням понад 1 млн. жителів треба здійснювати шляхом поєднання комплексних сельбицно-виробничих районів з високим ступенем працезбалансованості, сельбицних, промислових районів з формуванням багатофункціональних центрів прикладення праці та обслуговування.</p>	<p>3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ</p> <p>У цих Нормах вживаються терміни, встановлені:</p> <p>Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні»: територіальна громада;</p> <p>Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»: об'єднана територіальна громада;</p> <p>Земельним Кодексом України: земельна ділянка, землі загального користування, землі природно-заповідного фонду, землі оздоровчого призначення, землі рекреаційного призначення, землі історико-культурного призначення, землі лісогосподарського призначення, землі водного фонду; прибережні захисні смуги, водоохоронні зони, пляжні зони, межа області, району, села, селища, міста;</p> <p>Законом України «Про інвестиційну діяльність»: інвестиційний проект;</p> <p>Повітряним кодексом України: аеродром, аеропорт, приаеродромна територія, землі аеропортів (аеродромів);</p> <p>Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності»: генеральний план населеного пункту, детальний план території, лінії регулювання забудови, містобудівна документація, містобудівні умови та обмеження забудови земельної ділянки (далі – містобудівні умови та обмеження), план зонування території (зонінг), планування території, проектна документація, схеми планування території на регіональному рівні, червоні лінії;</p> <p>Законом України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів»: землі енергетики, зона впливу електромагнітного поля, кабельна лінія електропередачі, магістральна теплова мережа, об'єкт енергетики, охоронна зона магістральних теплових мереж, охоронні зони об'єктів енергетики, повітряна лінія електропередачі, санітарно-захисна зона об'єктів енергетики, теплова мережа, трансформаторна підстанція;</p> <p>Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»: санітарне та епідемічне благополуччя населення, середовище життєдіяльності людини (далі – середовище життєдіяльності), фактори середовища життєдіяльності;</p> <p>Законом України «Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів»: магістральний трубопровід, охоронна зона об'єктів магістральних трубопроводів;</p> <p>Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку»: багатоквартирний будинок, прибудинкова територія;</p> <p>Законом України «Про автомобільні дороги»: автомобільна дорога, об'єкти дорожнього сервісу, проїзна частина, смуга руху;</p> <p>Законом України «Про благоустрій населених пунктів»: територія, вулично-дорожня мережа, зелені насадження;</p> <p>Законом України «Про мораторій на видалення зелених насаджень на окремих об'єктах благоустрою зеленого господарства м. Києва»: зелена зона, зелені насадження, лісопарк, ліс</p>
--	---

<p>2.9 Для досягнення високого соціально-економічного ефекту формування планувальної структури міста треба прагнути до компактного розвитку його плану, що досягається підвищенням інтенсивності використання території під основні функції. При цьому треба враховувати неоднорідність функціонально-планувальних якостей міських територій, які значною мірою визначаються різною інтенсивністю їх освоєння і неоднаковими умовами транспортної доступності.</p> <p>Цінність ділянки міської території треба визначати за оцінками її доступності відносно житлових районів, місць прикладення праці, установ обслуговування загальноміського значення, місць масового відпочинку з урахуванням їх розміщення у зонах різної містобудівної якості (додаток 2.1).</p> <p>2.10 У містах із складними інженерно-геологічними умовами треба передбачати у межах їх територій або у приміських зонах майданчики для розміщення частини населення цих міст при раптових катастрофах, повені тощо. Там же слід передбачити комплекс інженерного обладнання для забезпечення тимчасового проживання населення.</p> <p style="text-align: center;">Система громадських центрів міст</p> <p>2.11 У межах основних структурно-планувальних елементів міста треба передбачати території для розміщення об'єктів і установ культурно-побутового обслуговування населення. Місця їх концентрації формуються як громадські центри різних рівнів.</p> <p>Кількість, склад, розміщення громадських центрів у плані міста приймаються з урахуванням його величини, функціонально-планувальної структури, історичних особливостей формування міського плану, ландшафтно-природних особливостей, а також ролі міста у системі розселення.</p> <p>Примітка. У найзначніших містах на в'їздах треба розміщувати громадські центри для обслуговування населення приміської зони.</p> <p>2.12 Загальноміський центр треба розглядати як просторову систему, до складу якої, крім центрального ядра і прилеглої центральної зони, входять взаємозв'язані з ним центри найбільш великих планувальних районів, зон або інших структурно-планувальних елементів. Залежно від розмірів і планувальної організації загальноміського центру треба у його межах створювати систему взаємозв'язаних громадських просторів з виділенням головної площі, вулиці, пішохідних вулиць і зон.</p> <p>2.13 При визначенні площі загальноміського центру і його ядра треба враховувати кількість населення, адміністративне значення, масштаби територіального розвитку міста, місцеві містобудівні й природні умови.</p> <p>Для визначення площі громадських територій загальноміського центру і його ядра треба орієнтуватися на питомий показник 5-8 кв.м/люд., виходячи із перспективної кількості населення міста.</p> <p>Примітка 1. У південних містах, розташованих у ІІІБ і ІVБ кліматичних підрайонах, треба прагнути до зниження показника витрачання територій (до 4 кв.м/люд.), крім зон підвищеної сейсмічності.</p> <p>Примітка 2. У містах ІІВ і ІІІВ кліматичних підрайонів, у малих і курортних містах питомий показник може бути збільшений на 15-30%, але становити не більше 10-12 кв.м/люд. Питома вага території для системи загальноміського центру і його основних елементів у балансі територій міста і центру становить, відсотків:</p> <table><tr><td colspan="3">-----</td></tr><tr><td> Центр міста (від площі міста)</td><td> 3,5-5,0 для найзначніших і</td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> значних міст 6,0-8,0 для</td><td> </td></tr><tr><td> </td><td> інших груп міст</td><td> </td></tr><tr><td colspan="3"> -----+-----</td></tr><tr><td> Ядро центру міста (від площі</td><td> 30-35 для усіх категорій міст</td><td> </td></tr><tr><td> центру)</td><td> </td><td> </td></tr></table>	-----			Центр міста (від площі міста)	3,5-5,0 для найзначніших і			значних міст 6,0-8,0 для			інших груп міст		-----+-----			Ядро центру міста (від площі	30-35 для усіх категорій міст		центру)			<p>населеного пункту, парк, рекреаційна зона, сквер, урочище;</p> <p>Законом України «Про природно-заповідний фонд України»: природно-заповідний фонд, природні території та об'єкти, природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, регіональні ландшафтні парки, національні природні парки, біосферні заповідники;</p> <p>Законом України «Про охорону земель»: земельні ресурси;</p> <p>Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища»: курортні і лікувально-оздоровчі зони, рекреаційні зони;</p> <p>Законом України «Про трубопровідний транспорт»: магістральний трубопровід, об'єкти трубопровідного транспорту, охоронна зона;</p> <p>Законом України «Про охорону культурної спадщини»: об'єкт культурної спадщини, нерухомий об'єкт культурної спадщини, пам'ятка культурної спадщини, види об'єктів культурної спадщини: археологічні об'єкти культурної спадщини, історичні об'єкти культурної спадщини, об'єкти монументального мистецтва, об'єкти архітектури, об'єкти містобудування, об'єкти садово-паркового мистецтва, ландшафтні території, об'єкти науки і техніки; зони охорони пам'ятки, історичне населене місце, історичний ареал населеного місця, традиційний характер середовища, консервація, музеєфікація, пристосування, реабілітація, ремонт, реставрація, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини, історико-культурний заповідник, історико-культурна заповідна територія, режими використання пам'яток, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць, межі та режими використання зон охорони пам'яток, план організації території історико-культурного заповідника, план організації історико-культурної заповідної території;</p> <p>Законом України «Про засади державної регіональної політики»: регіон, державна регіональна політика, макрорегіон, мікрорегіон, регіональний розвиток, державна стратегія регіонального розвитку;</p> <p>Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів»: промисловий район, сільський район;</p> <p>Законом України «Про основи містобудування»: містобудування (містобудівна діяльність), містобудівна документація;</p> <p>Законом України «Про основи національної безпеки України»: національні інтереси, пріоритети національних інтересів;</p> <p>Законом України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку»: багатоквартирний будинок, прибудинкова територія;</p> <p>Законом України «Про курорти»: курорт, санаторно-курортні заклади, округ санітарної охорони, зони округу санітарної охорони;</p> <p>Законом України «Про туризм»: туризм, турист;</p> <p>Законом України «Про індустриальні парки»: індустриальний (промисловий) парк;</p> <p>Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків»:</p>

Центр міста (від площі міста)	3,5-5,0 для найзначніших і																					
	значних міст 6,0-8,0 для																					
	інших груп міст																					
-----+-----																						
Ядро центру міста (від площі	30-35 для усіх категорій міст																					
центру)																						

-----+-----		
Громадські території у ядрі	70 і більше	
центру (від площі центру)		

Інтенсивність освоєння ядра центру, ефективна з точки зору містобудівної цінності, наведена у таблиці 2.1.		
Таблиця 2.1		
Територія за функціональним призначенням		Щільність, люд./га
Сельбищна		110–150 проживаючих
Житлова		400–500 проживаючих
Виробнича		450–500 працюючих
Громадських установ		150–200 працюючих
2.14 Загальноміський центр треба розвивати як поліфункціональну систему, яка має такі функції: управління; громадську, ділову, культурно-освітню й культурно-видовищну діяльність; торгівлю; громадське харчування, побутове й комунальне обслуговування; зв'язок, транспорт, житло, відпочинок, туризм. До складу загальноміського центру можуть входити функціональні об'єкти науково-виробничої діяльності, охорони здоров'я, за винятком лікарень, диспансерів та інших установ, які потребують розміщення в окремих зонах.		
2.15 У системі загальноміського центру, виходячи з його функціональної структури, у зонах концентрації установ відповідних функцій треба формувати громадські комплекси (центри) моно- або поліфункціонального профілю. Найважливіші в архітектурно-планувальному відношенні монофункціональні комплекси (центри) формуються важливими установами і відповідними будинками і спорудами. До них належать: адміністративні (державні, обласні, міські) комплекси, значні ділові, інформаційні, культурно-освітні, видовищні, меморіальні, торговельні та ін., - їх треба розміщувати у межах центрального планувального району в ядрі центру і насичувати супутніми функціями. Поліфункціональні комплекси (центри) слід формувати діловими, торговельними, культурно-видовищними установами і розміщувати як у центральному ядрі, контактній до нього зоні на в'їздах у ядро або загальноміський центр, у центральному планувальному районі (зоні), так і на головних осях інших планувальних районів (зон) міста. При формуванні поліфункціональних комплексів (центрів) загальноміського значення у периферійних планувальних районах (зонах) до них повинні входити адміністративно-управлінські та науково-дослідні установи, пов'язані з розташованими поблизу промислово-виробничими об'єктами. Спеціалізовані центри, які створюються на основі спортивних, рекреаційно-оздоровчих, лікувальних, навчально-наукових, науково-виробничих та інших установ і об'єктів, які не потребують великих територій, можуть формуватися у будь-якому планувальному районі (зоні) міста. Ті з них, які для свого розвитку потребують великих майданчиків, треба розміщувати у периферійних планувальних районах (зонах), на в'їздах у місто і у приміській зоні.		
2.16 При створенні центрів периферійних планувальних районів (зон) площі їхніх земельних ділянок повинні визначатися виходячи із загального розрахунку потреби у громадських територіях, наведених у п. 2.13. При формуванні їх у комплексі з одним із центрів житлового, рекреаційного або промислово-виробничого району питомий розмір земельної ділянки останнього допускається збільшувати, але не більше як на 30%. При формуванні житлових районів у центральній зоні їхні громадські центри треба розглядати у загальній системі загальноміського центру.		
технологічний парк (технопарк); Законом України «Про інноваційну діяльність»: інноваційна діяльність, інноваційне підприємство; Законом України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки»: буферна зона, екологічна мережа, природний коридор, природний ландшафт, природний регіон; Положенням «Про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України»:екскурсант, рекреант, рекреація, рекреаційна діяльність; Національним стандартом України ДСТУ 4527:2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення»: база відпочинку, будинок відпочинку, готель, готель-люкс, апарт-готель, акватель, дитячий табір, індивідуальний засіб розміщення, кемпінг, мотель, пансіонат, санаторій, табір праці та відпочинку, туристична база, туристичний комплекс, костел. В цих Нормах додатково використані такі терміни та визначення позначених ними понять: 3.1 Автозаправний комплекс – автозаправна станція з об'єктами (будинками, спорудами, приміщеннями) сервісного обслуговування водіїв, пасажирів (роздрібна торгівля продуктами харчування), автотранспорту (технічного обслуговування, миття автомобілів, роздрібна торгівля запасними частинами, мастильними речовинами) 3.2 Автозаправна станція - комплекс будинків, споруд, технологічного обладнання, призначений для приймання, зберігання моторного палива та заправлення ним автотранспорту (мототранспорту) (далі – автотранспорт) 3.3 Автомобільна газонаповнювальна компресорна станція (далі –АГНКС) – автозаправна станція, технологічне обладнання якої призначене для заправлення автотранспорту тільки стисненим природним газом 3.4 Архітектурно-планувальна структура Просторова локалізація магістральної вулично-дорожньої мережі і прилеглих до неї громадських просторів (планувальний каркас населеного пункту), що у сукупності з вулицями та проїздами формують інфраструктуру транспортного-пішохідного (велосипедного) руху 3.5 Багатоквартирна забудова – зона житлової забудови або її частини, у межах якої розташовуються багатоквартирні житлові будинки з відповідними прибудинковими територіями, на яких розміщуються дитячі, спортивні, господарські майданчики, проїзди, пішохідні доріжки, зелені насадження та автостоянки 3.6 Багатопаливна автозаправна станція (далі – БП АЗС) – автозаправна станція, технологічне обладнання якої призначено для заправлення автотранспорту моторним паливом двох або трьох видів, серед яких дозволяється рідке моторне паливо (бензин та/або дизельне паливо), СВГ і СПГ 3.7 Багатофункціональні споруди - будинки і комплекси, які формуються з приміщень, їх груп,		

<p style="text-align: center;">Територіально-планувальна організація сільських поселень</p> <p>2.17 Територія сільського населеного пункту за функціональним призначенням повинна поділятися на сельбищну й виробничу.</p> <p>До сельбищної території входять житлові території, ділянки установ і підприємств обслуговування, парки, сквери, бульвари, вулиці, проїзди, майданчики для стоянки автомашин, водойми.</p> <p>До виробничих територій входять зони і ділянки підприємств з виробництва й переробки сільськогосподарської продукції, ремонту, технічного обслуговування і зберігання сільськогосподарських машин і автомашин, дільниці комунально-складських та інших об'єктів, дороги, проїзди і майданчики для стоянки автомашин, інші території.</p> <p>Примітка. До території сільського населеного пункту входять сельбищні та виробничі території, а також присадибні ділянки, включаючи землі фермерських та індивідуальних господарств, майданчики населеного пункту.</p> <p>2.18 При реконструкції сільських населених пунктів слід передбачати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поліпшення санітарно-гігієнічних умов життя населення шляхом упорядкування функціонального зонування, яке склалося, виносу сільськогосподарських підприємств у виробничу зону, виносу транзитних автодоріг, заходів щодо захисту від повені, зсувів, підтоплення підґрунтовими водами тощо; – упорядкування і благоустрій мережі вулиць і проїздів при максимально можливому збереженні планувальної структури, яка склалася; – удосконалення забудови на основі збереження існуючих капітальних і придатних для тривалої експлуатації будинків і споруд, поступової заміни старого житлового фонду; – забезпечення найсприятливіших умов для ведення усіх форм сільськогосподарської діяльності, включаючи оренду, фермерське, особисте підсобне господарство, усіма жителями, у т. ч. і тими, які проживають у безсадибних житлових будинках; – поліпшення культурно-побутового обслуговування і створення громадського центру в результаті будівництва установ і підприємств, яких не вистачає; – підвищення ефективності використання території населеного пункту за рахунок освоєння гулящих земель, непридатних для сільськогосподарського використання; – інженерне обладнання, зовнішній благоустрій та озеленення території. <p>2.19 Громадський центр сільського населеного пункту є його основним структурним елементом, до якого входять головні установи управління і культурно-побутового обслуговування, а також площа для проведення масових громадських заходів. Площа громадського центру (без урахування парку і площинних спортивних установ) визначається з розрахунку 8-12 кв.м на одного жителя (великі показники - для малих сіл). Територію громадського центру треба зонувати за функціональним призначенням установ і підприємств, які слід розміщувати.</p> <p>2.20 З метою створення сприятливого сприймання забудови громадського центру сільського населеного пункту (1-2 поверхи) і оптимального співвідношення між висотою будинків і довжиною площі 1:6-1:8 відкритий простір треба передбачати не більше 0,15 га у малих населених пунктах і 0,5-0,6 га - у значних.</p> <p>Розмір вільного майданчика з твердим покриттям для проведення масових громадських заходів слід приймати 700-750 кв.м на 1000 жителів.</p> <p>2.21 У значних населених пунктах, де в громадському центрі розміщуються будинки культурно-побутових установ, які мають не тільки внутрішньосільське, але й міжселищне значення, установи щоденного обслуговування можуть розміщуватися у підцентрах - з урахуванням нормативних радіусів обслуговування на шляху пішохідного руху до виробничої</p>	<p>будинків та споруд різного громадського і житлового призначення, поєднання яких обумовлене експлуатаційними потребами, економічною доцільністю і містобудівними вимогами</p> <p>3.8 Блакитні лінії</p> <p>Визначені містобудівною документацією лінії обмеження висоти та силуету забудови; спрямовані на регулювання естетичних та історико-містобудівних якостей забудови</p> <p>3.9 Блочна автозаправна станція – автозаправна станція з підземним розташуванням резервуарів зберігання палива, технологічне обладнання якої призначене для заправлення автотранспорту тільки рідким моторним паливом (бензином, дизельним паливом); характеризується розміщенням паливороздавальних колонок (далі – ПРК) над резервуаром зберігання палива та виконана як цілісний заводський виріб</p> <p>3.10 Будинок дачний</p> <p>Житловий будинок для використання протягом року для відпочинку, тимчасового перебування або постійного проживання</p> <p>3.11 Будинок садовий</p> <p>Будівля для літнього (сезонного) використання, яка в питаннях нормування площі забудови, зовнішніх конструкцій та інженерного обладнання не відповідає нормативам, установленим для житлових будинків</p> <p>3.12 Внутрішній транспорт</p> <p>Система вулиць, доріг, вузлів та рухомий склад для здійснення внутрішніх пасажирських та вантажних перевезень, що використовується у містах та інших населених пунктах</p> <p>3.13 Громадський центр</p> <p>Територія концентрованого розміщення закладів, установ та підприємств обслуговування населення. Громадські центри поділяються на: загальноміські багатофункціональні, центри міських адміністративних та планувальних районів, спеціалізовані центри, центри виробничих зон</p> <p>3.14 Демографічна ємність території</p> <p>Максимально можливе розрахункове число мешканців, що може бути розміщене в проектних межах території (населених пунктів, районів тощо) за умови, що забезпечено найбільш важливі потреби населення за рахунок ресурсів даної території з урахуванням збереження її екологічної рівноваги</p> <p>3.15 Демографічна структура</p> <p>Структура населення населеного пункту, територіальної громади, що характеризує їх чисельність, статеву - віковий склад, родинний стан, міграцію, соціальний стан.</p> <p>3.16 Демографічний прогноз</p> <p>Прогноз динаміки чисельності населення населеного пункту, територіальної громади і їх основних демографічних параметрів (загальна чисельність, статеву-віковий склад, родинний стан, освіта, міграція, соціальний стан)</p>
---	--

зони і громадського центру.

3 Сельбищна територія (РОЗДІЛ 6)

3.1 Архітектурно-планувальну організацію сельбищної території треба здійснювати відповідно до розміру і структури поселень, пов'язуючи з іншими видами територій - виробничою і ландшафтно-рекреаційною. У межах сельбищної території треба передбачати формування взаємозв'язаних зон громадських центрів, житлової забудови, озеленених територій загального користування, нешкідливих місць прикладення праці, а також магістральної та вуличної мережі.

3.2 Для попереднього визначення потреби у сельбищній території приймають укрупнені показники за таблицею 3.1.

Таблиця 3.1 (табл. 6.1)

Середня поверховість забудови	Територія на 1000 люд./га
9 і більше	7
4–8	8
До 3 без земельних ділянок	10
Те саме, із земельними ділянками	20
1–2 у сільських поселеннях	50

При визначенні розміру сельбищної території слід виходити з потреби кожної сім'ї в окремій квартирі або будинку. Розрахункова житлова забезпеченість визначається диференційовано для міст у цілому та їх районів на підставі прогнозних даних про середній розмір сім'ї з урахуванням застосовуваних типів житлових будинків, планувальних обсягів житлового будівництва, частки фонду, який створюється за рахунок коштів населення.

3.3 Розміщення нового житлового будівництва у містах повинне передбачатися як на вільних територіях, так і в районах реконструкції. Архітектурно-планувальну організацію районів житлового будівництва треба здійснювати з урахуванням містобудівних умов, відповідно до їх місцеположення відносно центру міста; основних архітектурно-планувальних осей і вузлів (існуючих або тих, що проектуються); пам'яток архітектури, культури, заповідних зон; навколишньої забудови з урахуванням її характеру, поверховості; природного оточення.

Примітка. У складних геологічних умовах нове житлове будівництво слід розміщувати переважно на найбільш придатних для забудови територіях з урахуванням містобудівних умов.

3.4 Садибну забудову² у містах слід розміщувати:

– у межах міста переважно на вільних територіях, включаючи ділянки, які раніше вважалися непридатними для будівництва, на територіях реконструйованої забудови, існуючої індивідуальної садибної забудови і тієї, що зберігається, враховуючи необхідність збереження характеру міського середовища, що склалося;

– у приміських зонах на резервних територіях, що входять у межу міста, за винятком зелених зон; у нових селищах і тих, що розвиваються, розміщених у межах 30-40-хвилинної транспортної доступності.

Забудова вільних територій і реконструкція житлових кварталів

3.5 У межах сельбищної території формуються основні структурні елементи:

а) житловий квартал (житловий комплекс) - первісний структурний елемент житлового середовища, обмежений магістральними або житловими вулицями, проїздами, природними

3.17 Динаміка населення

Тенденції змін загальної чисельності, статево-вікової структури, показників народжуваності й смертності, складу й структури соціальних, етнічних і культурних груп, механічного руху, а також інших характеристик населення

3.18 Житловий район

Елемент соціально-планувальної структури населеного пункту, обмежений магістралями (міського або районного значення), природними рубежами з радіусом обслуговування – 1,0км – 1,5км транспортної доступності

3.19 Жовті лінії

Визначені містобудівною документацією обмеження щодо максимального розповсюдження завалів житлової ти громадської забудови, промислових, складських будівель, зруйнованих у наслідок надзвичайних ситуацій, розміщених, як правило, вздовж магістральних вулиць сталого функціонування. Встановлюється для забезпечення евакуації населення у надзвичайних ситуаціях

3.20 Зелені лінії

Визначені містобудівною документацією обмеження щодо меж озеленених територій, що мають високу ландшафтно-рекреаційну, наукову, історичну та культурну цінність, спрямовані на збереження цінних у ландшафтному відношенні озеленених територій

3.21 Зовнішній транспорт

Система транспортних ліній і вузлів та рухомий склад, що забезпечують і обслуговують зовнішні зв'язки населеного пункту

3.22 Зона територіальна

Частина території населеного пункту, з особливим, визначеним законодавством, містобудівною, землевпорядною документацією режимом використання, в тому числі з переважним функціональним використанням, основними параметрами забудови, містобудівними умовами та обмеженнями

3.23 Зона житлової забудови

Функціональна зона населеного пункту в межах якої розміщується або призначена для розміщення житлової забудови і пов'язаних з нею громадських центрів, підприємств і закладів обслуговування населення та вулично-дорожньої мережі

3.24 Зона обслуговування

Територія, яка охоплена певними видами обслуговування населення, що мешкає на цій території

3.25 Зона охорони археологічного культурного шару

Територія за межами пам'ятки археології та її охоронної зони, де виявлені окремі археологічні знахідки або можливе існування археологічного культурного шару, призначена для забезпечення збереження і дослідження пам'яток археології

3.26 Зона охоронюваного ландшафту

² Забудова, яка передбачає розміщення малоповерхового, як правило, житлового будинку на присадибній ділянці, а також така, що забезпечує можливість ведення прибудинкового господарства відповідно до правил, установлених місцевою адміністрацією.

<p>межами тощо, площею до 20-50 га з повним комплексом установ і підприємств обслуговування місцевого значення (збільшений квартал, мікрорайон) і до 20 га з неповним комплексом.</p> <p>Примітка 1. Квартали з неповним комплексом установ і підприємств обслуговування, як правило, формуються у малих містах, селищах, а також в умовах складного рельєфу, при реконструкції забудови, яка склалася.</p> <p>Примітка 2. При садибній забудові площа кварталів з неповним комплексом установ і підприємств обслуговування місцевого значення може бути збільшена.</p> <p>Примітка 3. У випадку, коли дитячі дошкільні установи і школи розміщені у сусідніх кварталах, безпеку пішохідного руху треба забезпечити через магістральні вулиці;</p> <p>б) житловий район - структурний елемент сельбищної території площею 80-400 га, у межах якого формуються житлові квартали, розміщуються установи і підприємства з радіусом обслуговування не більше 1500 м, а також об'єкти міського значення. Межами житлового району є магістральні вулиці й дороги загальноміського значення, природні й штучні межі. Житлові райони (відокремлені) можуть формуватися як самостійні структурні одиниці;</p> <p>в) сельбищний район (житловий масив) - структурний елемент сельбищної території площею понад 400 га, у межах якого формуються житлові райони. Межі його ті самі, що й для житлових районів. Ця структурна одиниця характерна для значних і найзначніших міст і формується як цілісний структурний організм з розміщенням установ обслуговування районного і міського користування.</p> <p>Житлові райони, що входять до складу сельбищної зони (складові), повинні формуватися у взаємозв'язку з його плануванням і забудовою.</p> <p>Примітка 1. Розмір і тип основних структурних елементів визначаються містобудівними умовами поселень.</p> <p>Примітка 2. У значних і найзначніших містах планувальну структуру сельбищної території формують як сельбищні райони, так і житлові, які не входять до складу сельбищних.</p> <p>3.6* При забудові вільних територій їх функціонально-планувальна і архітектурно-просторова організація, поверховість житлових будинків приймаються відповідно до архітектурно-планувальних особливостей і вимог забудови міста з урахуванням санітарно-гігієнічних, протипожежних, демографічних, архітектурно-композиційних та інших вимог, рівня інженерного обладнання, місцевих умов будівництва.</p> <p>Житлову забудову, особливо у значних і найзначніших містах, необхідно розміщувати в зонах пішохідної доступності зупинок міського транспорту (з радіусом доступності не більше 500 м). Поза цією зоною допускається розмішувати дитячі дошкільні установи, школи, спортивні майданчики, автостоянки, гаражі.</p> <p>Примітка 1. При плануванні забудови у сейсмічнонебезпечних районах слід керуватись положеннями ДБН В.1.1-12.</p> <p>Примітка 2*. У житлових кварталах необхідно передбачати відповідно до завдання на проектування спеціальні житлові будинки чи відводити перші поверхи будинків для розселення мало-мобільних груп населення таким чином, щоб забезпечити:</p> <p>а) відстань від житлових будинків до підприємств торгівлі місцевого значення, установ охорони здоров'я (поліклінік, амбулаторій, диспансерів без стаціонарів), які обслуговують інвалідів і людей похилого віку, не більше 200 м, а в умовах існуючої забудови - не більше 300 м;</p> <p>б) максимально можливе наближення спеціальних житлових будинків до озелених територій, місць роботи працездатних інвалідів, зупинок міського транспорту. До спеціальних житлових будинків слід передбачати необхідні проїзди згідно з приміткою до п. 3.11* та приміткою 3 до таблиці 7.1*.</p> <p>Примітка 3. Розміщення будинків гуртожитків треба здійснювати на спеціально відведених ділянках сельбищної території. Гуртожитки для студентів і учнів навчальних закладів треба розміщувати, як правило, на їх території.</p> <p>Площа земельних ділянок, перелік майданчиків, що влаштовуються, (спортивних, господарчих тощо) визначається завданням на проектування.</p>	<p>Природна незабудована територія, з якою пам'ятка складає єдине композиційно-пейзажне ціле. Вона визначається для збереження і реабілітації природних територій та утворень, які є характерним історичним природним середовищем пам'ятки і відіграють важливу роль в образі населеного пункту або окремого пейзажі.</p> <p>3.27 Зона регулювання забудови</p> <p>Забудована чи призначена під забудову територія за межами охоронної зони пам'яток культурної спадщини, що визначається для збереження активної ролі пам'яток у композиції і пейзажі населеного пункту</p> <p>3.28 Інженерна інфраструктура</p> <p>Комплекс інженерних споруд і мереж</p> <p>3.29 Історична забудова</p> <p>Будівлі та споруди, що мають певну історико-культурну або архітектурно-художню цінність як носії традиційного характеру середовища</p> <p>3.30 Квартал</p> <p>Первинний елемент архітектурно-планувальної структури території населеного пункту, що являє собою частину його території, обмеженої червоними лініями вулиць, у деяких випадках проїздами, або природними межами.</p> <p>3.31 Комплексні охоронні зони пам'яток культурної спадщини</p> <p>Спільні охоронні зони, встановлені для певної сукупності пам'яток культурної спадщини на території з їх високою концентрацією</p> <p>3.32 Комплексна оцінка території</p> <p>Системний аналіз зовнішніх та внутрішніх конкурентних переваг та обмежень у розвитку населеного пункту або території, що включає оцінку ресурсного, інженерно-транспортного, економічного, науково-технічного, туристичного потенціалів з урахуванням демографічного прогнозу та екологічного стану території</p> <p>3.33 Контейнерна автозаправна станція</p> <p>Установка для відпуску нафтопродуктів, яка складається з резервуара і паливороздавальної колонки, зблокованих в єдиному контейнері</p> <p>3.34 Міжмагістральна територія</p> <p>Частина території міста, обмежена магістральними вулицями міського та районного значення, у межах якої розміщуються житлові вулиці та квартали з забудовою</p> <p>3.35 Міжселенне обслуговування</p> <p>Надання адміністративних та соціальних послуг населенню відповідної системи розселення комплексом розташованих у місті громадських центрів, установ та організацій обслуговування</p> <p>3.36 Мікрорайон</p> <p>Первинний елемент соціально–планувальної структури території населеного пункту, який</p>
--	--

<p>3.7 Розрахункову щільність населення на території житлового району рекомендується приймати від 110-170 люд./га (малі міста) до 190-220 люд./га (найзначніші міста) відповідно для зон міста різної містобудівної цінності (периферійної і центральної). Щільність населення житлового кварталу з повним комплексом установ і підприємств місцевого значення слід приймати відповідно до щільності більших структурних елементів у межах 180-450 люд./га.</p> <p>Примітка 1. Щільність населення житлового району і житлового кварталу слід диференціювати залежно від їх розміщення у структурі міста і приймати: підвищену - у центральній зоні міста, на територіях основних архітектурно-планувальних осей АПВ і вузлів, включаючи станції метро; середню - у серединній зоні міста, у периферійній - на території основних АПВ і вузлів; низьку - у периферійній зоні міста, поза основними АПВ і вузлами.</p> <p>Примітка 2. У житлових кварталах з неповним комплексом установ і підприємств місцевого значення треба відповідно збільшувати мінімальні щільності населення.</p> <p>Примітка 3. У житлових кварталах і житлових районах, які розміщуються на осідальних ґрунтах і підроблюваних територіях, слід, крім структурно-планувальних умов, враховувати відповідно їх типи і групу. При цьому на ділянках непідроблюваних і неосідальних територій треба приймати підвищену і, як виняток, середню щільність населення.</p> <p>Примітка 4. Величина щільності населення може бути зменшена в умовах складного рельєфу при ухилі понад 20% і експозиції схилів у межах сектора горизонту 310-50 град. - до 10%, якщо схили цієї орієнтації займають понад 50% житлового кварталу, а також в історичних зонах при відповідному обґрунтуванні.</p> <p>Примітка 5. Величина щільності населення житлового кварталу може бути прийнята більше як 450 люд./га (у значних і найзначніших містах) при відповідному обґрунтуванні.</p> <p>3.8* Реконструкція житлової забудови, яка склалася, повинна передбачати: планомірне упорядкування територій; модернізацію старих капітальних будинків, ліквідацію аварійних і малопридатних для проживання будинків; знесення частини придатного для експлуатації фонду з метою вирішення невідкладних загальноміських потреб; винос або перепрофілювання шкідливих у санітарно-гігієнічному і вибухово-, пожежонебезпечному відношенні об'єктів; використання вивільнюваних ділянок для розміщення нового житлового і культурно-побутового будівництва, озеленення, улаштування спортивних і дитячих майданчиків, куточків відпочинку тощо.</p> <p>Здійснення реконструкції забудови повинне обґрунтовуватися спеціальними техніко-економічними розрахунками, містобудівними і санітарно-гігієнічними вимогами.</p> <p>Примітка 1. Мінімальну розрахункову площу ділянки для окремого житлового будинку (без розміщення на ній дитячих дошкільних установ і підприємств обслуговування, гаражів, що належать громадянам, фізкультурних і спортивних споруд) необхідно приймати відповідно до кількості його мешканців - не менше як: 30,1-23,3 кв.м/люд. (при забудові до 3 поверхів), 20,2-17,0 кв.м/люд. (4-5 поверхів), 15,3-13,9 кв.м/люд. (6-8 поверхів), 12,2-12,0 кв.м/люд. (9-12 поверхів).</p> <p>Примітка 2. При будівництві житлових та громадських будинків в існуючих житлових кварталах необхідно передбачати забезпечення нормальних умов експлуатації існуючої забудови. В цьому разі необхідно використовувати будівельні ділянки мінімальної площі, улаштовувати тимчасові під'їзди і пішохідні дороги, дитячі майданчики і господарські ділянки.</p> <p>3.9 Для поліпшення умов інсоляції в переуцільнених районах можливе знесення затінюючих або затінюваних будинків чи їхніх частин, розуцільнення забудови, її оздоровленню повинні сприяти також винесення або перепрофілювання малих промислових підприємств або окремих цехів, баз, складів та інших об'єктів, не властивих сельбищній території.</p> <p>3.10 При перебудові кварталів житлової забудови треба враховувати історико-архітектурну і містобудівну цінність кожного будинку і споруди (розділ 11).</p>	<p>містить житлову забудову, об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури, повний комплекс об'єктів повсякденного обслуговування, обмежений вулицями загальноміського або районного значення.</p> <p>3.37 Місто-центр</p> <p>Населений пункт з найбільшою чисельністю населення і найвищим адміністративним статусом, соціально-економічним, та культурним потенціалом, який домінує у відповідній системі розселення</p> <p>3.38 Модульна автозаправна станція</p> <p>Автозаправна станція з наземним розташуванням резервуарів для зберігання палива, технологічне обладнання якої призначене для заправлення автотранспорту тільки рідким моторним паливом (бензином, дизельним паливом); характеризується розосередженим розташуванням ПРК та резервуара зберігання палива</p> <p>3.39 Охоронна зона (буферна зона) пам'ятки культурної спадщини</p> <p>Прилегла до території пам'ятки (в тому числі пам'ятки, внесеної до Списку всесвітньої спадщини) територія, що визначається в установленому законодавством порядку</p> <p>3.40 Паливозаправний пункт</p> <p>Автозаправна станція, яка розташована на території підприємства і призначена для заправлення автотранспорту, який належить підприємству</p> <p>3.41 Пам'ятка, внесена до Списку всесвітньої спадщини</p> <p>Пам'ятка культурної спадщини, що відповідно до Конвенції про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини включена до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО</p> <p>3.42 Пересувна АЗС</p> <p>Комплексна установка технологічного обладнання, змонтованого на автомобільному шасі або причепі, для транспортування та відпуску нафтопродуктів</p> <p>3.43 Пішохідна зона</p> <p>Площі, майданчики, проходи і вулиці в забудові населеного пункту, що призначені для руху пішоходів та можливості проїзду (під'їзду) лише спеціального транспорту</p> <p>3.44 Планувальна зона</p> <p>Елемент соціально-планувальної структури найкрупнішого міста, з громадським центром підприємств і закладів, зона впливу якого, розповсюджується на частину прилеглої території міста і приміської зони</p> <p>3.45 Планувальний район</p> <p>Елемент соціально-планувальної структури крупного та найкрупнішого міста, який складається із двох або більше житлових районів та територій промислового або іншого виробничого призначення, а також центру громадського обслуговування</p> <p>3.46 Пожежне депо</p> <p>Будівля (споруда) для зберігання та технічного обслуговування пожежних автомобілів й</p>
---	---

<p>Для вибору етапів і прийомів реконструкції потрібна інвентаризація забудови (включаючи історико-архітектурну) з наступною оцінкою стану житлового фонду щодо історичної цінності і ступеня зносу. Житлову забудову, яка склалася, треба диференціювати за способами реконструкції будинків: регенерація з капітальним ремонтом, реставрацією або повним відновленням; регенерація з капітальним ремонтом і модернізацією; капітальний ремонт, поточний ремонт, поточний і косметичний ремонт; природне вибуття; знесення із заміною новим будівництвом тощо.</p> <p>3.11* У житлових кварталах треба передбачати в'їзди на їх територію, а також при потребі - наскрізні проїзди в будинках на відстані не більше 300 м один від одного, а при периметральній забудові - не більше 180 м. Примикання проїздів до проїжджих частин магістральних вулиць регульованого руху допускається на відстанях не менше 50 м від перехрестя.</p> <p>Для під'їзду до груп житлових будинків, великих установ і підприємств обслуговування, торгових центрів треба передбачати основні проїзди, а до будинків, що стоять окремо, - другорядні проїзди, розміри яких приймаються відповідно до таблиці 7.1 цих норм. На другорядних (односмугових) проїздах треба передбачати роз'їзні майданчики завширшки 6 і завдовжки 15 м на відстані не більше 75 м один від одного. Тупикові проїзди повинні бути завдовжки не більше 150 м і закінчуватися поворотними майданчиками, які забезпечують можливість розвороту сміттевозів, прибиральних і пожежних машин. Тротуари, велосипедні доріжки треба підносити на 15 см над рівнем проїздів. Перехрещення тротуарів і велосипедних доріжок треба передбачати в одному рівні з улаштуванням рампи завдовжки відповідно 1,5 і 3 м.</p> <p>Примітка. До житлових будинків, що стоять окремо, заввишки не більше 9 поверхів, а також до об'єктів, які відвідують інваліди, допускається улаштування проїздів, суміщених з тротуарами при їх довжині не більше 150 м і загальній ширині не менше 4,2 м.</p> <p>3.12 Відповідно до природно-кліматичних особливостей України (додаток 1.1) при організації забудови треба передбачати захист території житлових груп (дворів) від несприятливих зимових вітрів, пилових бур, а також підвищення аерації влітку, захист від перегрівання, особливо для південних районів держави (розділ 10).</p> <p>3.13 Відстань між житловими будинками, житловими і громадськими, а також між виробничими будинками треба приймати на основі розрахунків інсоляції і освітленості відповідно до норм (розділ 10), протипожежних вимог, крім того, і від гаражів (додаток 3.1). Між довгими сторонами житлових будинків заввишки 2-3 поверхи треба приймати відстані (побутові розриви) не менше 15 м, а заввишки в 4 поверхи і більше - 20 м, між довгими сторонами і торцями з вікнами із житлових кімнат цих будинків - не менше 15 м.</p> <p>Примітка 1. При розміщенні 9-16-поверхових житлових будинків суміжно з кварталами садибної забудови, що зберігається, відстань між садибним будинком і довгими сторонами багатоповерхового будинку приймається не меншою за висоту будинку, що зводиться.</p> <p>Примітка 2. При різних вимогах (протипожежних, санітарно-гігієнічних та ін.) до мінімально допустимих відстаней між будинками і спорудами при проектуванні треба приймати величини, найбільші з них.</p> <p>3.14 Житлові будинки з квартирами на перших поверхах треба розміщувати, як правило, з відступом від червоних ліній. По червоній лінії допускається розміщувати житлові будинки з вбудованими у перші поверхи приміщеннями громадського призначення, а на житлових вулицях в умовах реконструкції забудови, яка склалася, - житлові будинки з квартирами на перших поверхах тільки як виняток.</p> <p>Формування малоповерхової високощільної забудови повинне здійснюватися на основі компактного розміщення блокованих житлових елементів при забезпеченні нормативних санітарно-гігієнічних вимог. Мінімальні розміри формованих внутрішніх двориків визначаються вимогами інсоляції при забезпеченні відстані між вікнами квартир, розміщених з протилежного боку, не менше 15 м (побутовий розрив), а також протипожежними вимогами (додаток 3.1),</p>	<p>оснащення, розташування особового складу пожежно-рятувального підрозділу</p> <p>3.47 Радіус обслуговування</p> <p>Відстань від відповідної території житлової забудови населеного пункту до закладів та установ епізодичного, періодичного або повсякденного обслуговування, яка встановлюється містобудівною документацією з урахуванням пішохідної чи транспортної доступності</p> <p>3.48 Рекреаційно—оздоровчі ліси</p> <p>Ліси, що опорядковуються та використовуються для рекреаційних цілей із відповідним рівнем благоустрою</p> <p>3.49 Рекреаційне житло</p> <p>Різновид індивідуальних засобів розміщення туристів та відпочиваючих, представлений приватними житловими будинками, призначеними для постійного проживання власників житла спільно з тимчасовим розміщенням обмеженої кількості відпочиваючих (менше 30 осіб)</p> <p>3.50 Рекреаційне навантаження</p> <p>Рекреаційне навантаження – показник, що характеризується кількістю рекреантів на одиницю площі за певний період і визначає рівень сукупного антропогенного впливу на природний комплекс певної території в процесі рекреаційної діяльності</p> <p>3.51 Рекреаційні території (акваторії)</p> <p>Ділянки суші (або водного простору), які призначені для здійснення рекреаційної діяльності та відпочинку рекреантів</p> <p>3.52 Розрахунковий період</p> <p>Період розвитку населених пунктів та інших територій, що характеризується розрахунковими параметрами та показниками територіального, соціально-економічного розвитку, розвитку соціальної, інженерної, транспортної інфраструктури та природно-ландшафтного комплексу тривалістю 15-20 років</p> <p>3.53 Садибний будинок</p> <p>Житловий будинок з присадибною ділянкою для одного домогосподарства</p> <p>3.54 Система розселення</p> <p>Сукупність населених пунктів, об'єднаних сталими трудовими та соціально-культурними зв'язками та спрямованих до центру системи розселення</p> <p>3.55 Соціальна інфраструктура</p> <p>Комплекс закладів, установ та підприємств обслуговування, які забезпечують соціальні запити населення у сфері охорони здоров'я, виховання й освіти, культури, фізичної культури та спорту, торгівлі, побутового, житлово-комунального обслуговування</p> <p>3.56 Соціально-планувальна структура</p> <p>Просторова локалізація системи центрів громадського обслуговування населення різних рівнів і зон їхнього впливу, що поділяються на центри повсякденного обслуговування: мікрорайон, який</p>
--	--

включаючи забезпечення в'їзду пожежних машин. Проїзди у внутрішні дворики треба приймати (у світлі) не менше 3,4 м, заввишки - не менше 4,25 м.

3.15 Озеленення житлових кварталів слід проектувати з урахуванням системи озеленення більших структурних елементів сельбищної території (житлових та сельбищних районів). Площу озелененої території житлового кварталу слід приймати не менше 6 кв.м на 1 люд. (без урахування шкіл і дитячих дошкільних установ).
Примітка. До площі окремих ділянок озелененої території житлового кварталу входять майданчики для відпочинку, для дитячих ігор, пішохідні доріжки, якщо вони займають не більше 30% загальної площі ділянки.

3.16 При проектуванні житлової забудови слід передбачати розміщення майданчиків, розмір яких і відстані від них до житлових і громадських будинків треба приймати не менші ніж у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 (ТАБЛ. 6.5)

Майданчики	Питомі розміри майданчиків, кв.м на 1 люд.	Найменші відстані від майданчиків до вікон житлових і громадських будинків, м
Ігрові для дітей дошкільного й молодшого шкільного віку	0,7	12
Для відпочинку дорослого населення	0,1	10
Для занять фізкультурою	0,2	10 - 40
Для господарських цілей	0,3	20
Для вигулювання собак	0,3	40
Для стоянки автомашин	0,8	За табл. 7.5
Примітка 1. Відстані від майданчиків для занять фізкультурою устанавлюються залежно від їхніх шумових характеристик; від майданчиків для сушіння білизни - не нормуються; відстань від майданчиків для сміттєзбірників до фізкультурних майданчиків, ігрових майданчиків для дітей і відпочинку дорослих треба приймати не менше 20 м, а від майданчиків для господарських цілей до найбільш віддаленого входу у житловий будинок - не більше 100 м.		
Примітка 2. Допускається зменшувати, але не більше ніж на 50%, питомі розміри майданчиків: для дитячих ігор, відпочинку дорослого населення і занять фізкультурою у районах з пиловими бурями при створенні закритих споруд; для господарських цілей при		

складається із кількох груп житлових будинків; центри житлового району, що включають громадські установи періодичного обслуговування; центри планувальних районів; планувальних зон; загальноміські центри - центри міжселенного обслуговування населення міста і приміської зони, що забезпечують населення товарами і послугами епізодичного попиту

3.57 Стратегічна перспектива

Загальна концептуальна модель планувальної організації території, яка не прив’язана до конкретних часових рубежів розрахункових періодів

3.58 Традиційна автозаправна станція

Автозаправна станція з підземним розташуванням резервуарів зберігання палива, технологічне обладнання якої призначене для заправлення автотранспорту тільки рідким моторним паливом (бензином, дизельним паливом); характеризується розосередженим розташуванням резервуарів зберігання палива і ПРК

3.59 Транспортна інфраструктура

Комплекс транспортних споруд і мереж

3.60 Трудові поїздки

Регулярні поїздки мешканців населеного пункту та його приміської зони на роботу і з роботи

3.61 Функціональна зона

Частина території населеного пункту з явно вираженою переважною функцією її містобудівного використання

3.62 Функціональне зонування

Зонування території за ознакою дислокації різних видів діяльності

3.63 Функціонально-планувальна структура

Просторова локалізація пов’язаних між собою відповідних територій, призначених для різних видів соціальної, виробничої, комунікаційної діяльності та природно ландшафтного комплексу

3.64 Центр населеного пункту

Центральна частина міста, селища, села де концентруються головні функції управління, культури, соціального обслуговування населення та головні архітектурні ансамблі

У цьому ДБН вживаються скорочення, а саме:

АЗК – автозаправний комплекс;

АЗС –автозаправна станція;

АТС – автоматична телефонна станція;

ВЗ – водоохоронна зона;

ГДК – гранично допустимі концентрації;

ГНП – газонаповнювальні пункти;

КСОДР – комплексна схема організації дорожнього руху;

КСТ – комплексна схема транспорту;

<div data-bbox="127 105 1481 262"><p> забудові житловими будинками, обладнаними приміщеннями для сушіння білизни, ліфтами, сміттепроводами; для занять фізкультурою при формуванні єдиного фізкультурно-оздоровчого комплексу мікрорайону для школярів і дорослого населення. -----</p></div> <div data-bbox="127 304 1481 451"><p>3.17 На території житлових районів, мікрорайонів, кварталів та їх комунальних зон, за винятком зон відпочинку і майданчиків для ігор, допускається улаштування колективних погребів тільки відповідно до проектів, розроблених, погоджених і затверджених у встановленому порядку.</p></div> <div data-bbox="667 451 949 493"><p>Садибна забудова</p></div> <div data-bbox="127 493 1481 882"><p>3.18* Планувальна організація районів садибної забудови повинна передбачати формування структурних одиниць сільбищної території, їхні розміри, функціональне зонування треба встановлювати, виходячи з величини населеного пункту, містобудівних умов району, забезпечення соціального комфорту проживання, економічності рішення. На майданчиках, які відводяться під садибну забудову, залежно від їхніх розмірів слід формувати: а) до 10 га - групу житлових будинків з присадибними ділянками без територій громадського користування; б) 10-50 га - житлові квартали з неповним комплексом громадського обслуговування; в) більше 50 га - житловий район з повним комплексом громадського обслуговування місцевого значення.</p></div> <div data-bbox="127 903 1481 1774"><p>3.19* Площа території, яку відводять під садибну забудову, повинна забезпечити розміщення обсягів будівництва і формування планувальних одиниць у погодженні з планувальною структурою міста і системою громадських центрів. Район садибної забудови може бути сформований окремими житловими чи блокованими будинками з присадибними (приквартирними) ділянками з господарськими будівлями або без них. Забудова цих районів не повинна перевищувати 4-х поверхів. Поверховість забудови, граничні розміри житлових будинків, площа забудови, вимоги до господарських будівель, їх складу, огорожі ділянок, благоустрою території встановлюються місцевими правилами забудови в залежності від розміру ділянок, умов інженерного обладнання, інсоляції будинків та територій, інших нормативних вимог, регіональних традицій. Гранична площа земельних ділянок, які надаються громадянам для житлового будівництва, встановлюється відповідними місцевими органами державної виконавчої влади або місцевого самоврядування відповідно до земельного законодавства. В умовах забудови, що склалася, присадибна ділянка може бути збережена в існуючих розмірах, якщо це не перешкоджає вдосконаленню планувальної структури населеного пункту. До площі садибної ділянки включається площа забудови житлових будинків, господарських будівель. Ширину садиби по фронту вулиці слід приймати залежно від планувальної структури району, рельєфу місцевості, типів житлових будинків, господарських будівель і гаражів з урахуванням забезпечення компактності садибної забудови і дотримання нормативних розривів між будівлями. Житлові будинки на присадибних ділянках треба розміщувати відповідно до проекту забудови району із встановленим відступом від червоних ліній. Огорожа присадибних ділянок не повинна виступати за червону лінію вулиці.</p></div> <div data-bbox="127 1795 1481 1942"><p>3.20 Розрахункову щільність населення територій районів садибної забудови слід приймати відповідно до розміру присадибної ділянки (додаток 3.2). Для досягнення максимального рівня щільності доцільно застосовувати блоковану двоповерхову атріумну або килимову забудову площею ділянки 150-350 м. В інших випадках можливі різні планувальні прийоми компоновки</p></div>	<div data-bbox="1558 105 2181 514"><p>ПУЕ – правила улаштування електроустановок; РЛС – радіолокаційна станція; РПС – радіопередавальна станція; РТС – радіотелевізійна станція; СЗЗ – санітарно-захисна зона; СТО – станція технічного обслуговування; ТЕЦ – теплоелектроцентраль; ТПВ – транспортно-пересадочний вузол.</p></div> <div data-bbox="1558 556 1961 598"><p>4 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ</p></div> <div data-bbox="1484 619 2828 1963"><p>4.1 Головним об’єктом містобудівного проектування є території адміністративно-територіальних одиниць та їх частин, в тому числі населені пункти.</p><p>4.2 Галузева спрямованість та масштаби соціально-економічного розвитку територій адміністративно-територіальних одиниць, функціональна структура та планувальна організація їх територій на перший етап (5-7років), розрахунковий період (15-20 років) та стратегічну перспективу визначаються на основі комплексної оцінки території з урахуванням пріоритетності соціальних та екологічних критеріїв, потенціальних ресурсних можливостей і потреб населення. Для збалансування загальнодержавних, регіональних інтересів та інтересів територіальних громад ураховуються рішення Генеральної схеми планування території України, іншої містобудівної документації, програм соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, планів об’єднаних територіальних громад, прогнозів і програм розвитку регіону за їх адміністративно-територіальним статусом, профілем та розгалуженістю економічної бази, місцем в системах розселення та економічного районування, рівнем надання послуг населенню. Відповідно до цього слід враховувати класифікацію населених пунктів – об’єктів містобудівного проектування (табл.4.1).</p><p>4.3 На етапі «стратегічна перспектива» на основі попередньої комплексної оцінки території обґрунтовується місія об’єкта проектування (довгострокове бачення його майбутнього), головні напрями та основні параметри його соціально-економічного і територіального розвитку, які забезпечують реалізацію місії, концептуальна модель функціонально-планувальної організації території.</p><p>Рішення, що приймаються в межах розрахункового періоду та першого етапу, мають бути спрямовані на поступову реалізацію стратегічної перспективи.</p><p>4.4 При переході від стратегічної перспективи до розрахункового періоду та першого етапу має зростати деталізація рішень та, відповідно, масштаб графічних матеріалів, визначаються існуючі та прогнозовані проблеми використання територій, ступінь невідкладності їх вирішень.</p><p>4.5 На етапі «розрахунковий період» на основі повномасштабної комплексної оцінки території об’єкта проектування деталізуються рішення попереднього етапу.</p></div>
---	--

<p>садибної забудови (одно-, дворядна, гніздова та ін.).</p> <p>3.21 На ділянках з ухилом 15-20%о слід застосовувати терасну забудову. Кількість ярусів повинна бути не більше 4-5 при даних ухилах і одному підході, а при двох підходах може бути більшою. При терасній забудові слід передбачати проїзди для пропуску пожежних машин і зовнішні сходи - пішохідні шляхи, які їх з'єднують. Відстань між проїздами і зовнішніми сходами повинна бути не більшою як 100 м. Для структурної побудови терасної забудови слід використовувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – окремо розташовані блок-квартири із зовнішніми сходами, які обслуговують одну або дві квартири, що стоять окремо, на одному ярусі; – блоки з двох квартир із зовнішніми сходами на дві квартири; – будинки коридорного або галерейного типу з квартирами на одному ярусі, об'єднаними коридором по межі із схилом або галереєю уздовж зовнішньої межі терас. <p>3.21а* У районах садибної забудови розміщення об'єктів соціальної сфери слід передбачати на територіях загального користування, на спеціально відведених ділянках, у складі громадських центрів або у вигляді окремих споруд. Допускається розміщення цих об'єктів у житлових будинках на садибних ділянках при обов'язковому дотриманні державних будівельних, санітарних, протипожежних норм і правил та наявності вільної території для забезпечення розмірів земельних ділянок під об'єкти відповідно до вимог, наведених у таблиці 6.1.</p> <p>3.22 У районах садибної забудови при потребі, крім вуличної мережі (розділ 7), слід формувати мережу внутрішньоквартальних проїздів. Ширина їхньої проїжджої частини з однією смугою руху приймається 3,5 м, з двома - 5,5 м. На односмугових проїздах передбачаються роз'їзди (п. 3.11). Довжина тупикових проїздів повинна бути не більше 150 м. Проїжджа частина тупикових проїздів повинна закінчуватися кільцевими об'їздами радіусом по осі проїзду не менше 10 м або майданчиками для розвороту розмірами 12 м х 12 м кожна. До житлових і громадських будинків слід передбачати проїзди завширшки 3,5 м на відстані не ближче 5 м від стін, придатні для проїзду пожежних машин.</p> <p>3.23 У посадках уздовж вулиць поряд з декоративними деревами і чагарниками доцільно висаджувати плодові. Озеленення вулиць завширшки 12 м і менше слід здійснювати за рахунок палісадників. При групах будинків треба передбачати озеленені ділянки з дитячими ігровими майданчиками.</p> <p>3.24* У містах і селищах міського типу на присадибних ділянках при дотриманні санітарних протипожежних і будівельних норм можуть бути розміщені господарські будівлі та гаражі, вбудовані у житловий будинок, прибудовані до нього, або у вигляді окремої будівлі. Господарські будівлі для утримання худоби, інших тварин і птиці допускаються в селищах міського типу, а також у міських районах садибного житлового будівництва, де згідно з нормативно-правовими актами органів місцевого самоврядування та державного нагляду дозволено їх утримання. Розташування цих будівель на присадибних ділянках слід виконувати відповідно до місцевих правил забудови для сільських населених пунктів. Розміщення господарських будівель по лінії забудови житловими будинками не допускається. Розміщення гаражів слід передбачати переважно вбудованими або прибудованими до житлових будинків по лінії забудови або в глибині ділянки.</p> <p>3.25* Протипожежні розриви між будинками або окремо розташованими господарськими будівлями відповідно до ступеня їх вогнестійкості, а також віддаленість ємкостей горючої рідини на присадибній ділянці (при опаленні будинків рідким паливом) слід приймати</p>	<p>На цьому етапі (15-20 років), зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здійснюється поділ території держави, її адміністративно-територіальних одиниць на окремі частини зі спільними проблемами розвитку (макрорегіони, мікрорегіони, територіальні зони) які мають бути об'єктами планування територій відповідного рівня, розробки стратегій, прогнозів і програм розвитку, зонінгу на найближчі 5-7 років; - визначаються найбільш інвестиційно привабливі та проблемні території. <p>4.6 Рішення щодо планування і забудови територій на першому етапі приймаються з урахуванням результатів реалізації містобудівних рішень, передбачених на попередні 5-7 років.</p> <p>Розробляються:</p> <ul style="list-style-type: none"> - перелік земельних ділянок, вільних від забудови, непрацюючих виробничих та інших об'єктів з визначенням їх місцезнаходження, розміру території, умов освоєння для містобудівних потреб; - перелік невідкладних заходів щодо соціально-економічного та територіального розвитку, покращення екологічного стану та природно-техногенної безпеки, розбудови інфраструктури, співробітництва з суміжними адміністративно-територіальними одиницями, а також з відповідними показниками. <p>4.7 Межі об'єктів містобудівного проектування визначаються на стадії розроблення містобудівної документації відповідного вищого територіального рівня.</p> <p>4.8 Інформаційною базою для планування і забудови населених пунктів та територій є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - державні та громадські інтереси (за результатами громадських обговорень) на зазначеній території; - системна оцінка конкурентних переваг, обмежень розвитку, природно-ресурсного, економічного, науково-технічного, туристичного потенціалу, територіальних ресурсів, соціальної та інженерно-комунальної інфраструктури, екологічного стану території; - історико-архітектурні опорні плани, режими використання пам'яток культурної спадщини, межі та режими використання зон охорони (буферних зон) пам'яток культурної спадщини, правовий режим охоронюваної археологічної території, план організації території історико-культурного заповідника, план організації історико-культурної заповідної території та план управління (менеджмент-план) пам'яток, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; - об'єкти природно-заповідного фонду, СЗЗ від об'єктів, охоронні зони, прибережні захисні смуги; - прогноз демографічного розвитку об'єкта проектування, стратегії та програми соціально-економічного розвитку регіонів та населених пунктів; - дані державних кадастрів, реєстрів та інформаційних систем. <p>4.9 Встановлюється така містобудівна класифікація організацій, установ за категоріями – містоутворюючі і обслуговуючі. Критерієм віднесення до тієї чи іншої категорії слугує об'єкт, на</p>
---	--

Розташування і орієнтація житлових та громадських будинків повинні здійснюватись з урахуванням забезпечення нормативної тривалості інсоляції та норм освітленості відповідно до "Санитарных норм и правил обеспечения инсоляцией зданий и территорий жилой застройки" та СНІП II-4-79 "Естественное и искусственное освещение" як в будинках, що будуються, так і в сусідніх житлових і громадських будинках.

3.25a* Відстань між житловими будинками та господарськими будівлями і спорудами слід приймати відповідно до санітарних норм за таблицею 3.2a, але не менше протипожежних норм згідно з таблицею 1 додатка 3.1.

Примітка 2. Господарські приміщення для утримання худоби та птиці площею до 50 кв.м допускається прибудовувати до одно- та двоквартирних житлових будинків (крім будинків, розташованих в IV кліматичному районі) за умови ізоляції від житлових кімнат та кухонь не менше ніж трьома підсобними приміщеннями.

Організації, установи та підприємства результати діяльності яких частково чи повністю реалізуються за межами населених пунктів, відносяться до містоутворюючих.

Містоутворюючі та обслуговуючі категорії взаємопов'язані із галузевою структурою господарського комплексу населеного пункту.

4.10 Створення нових населених пунктів може передбачатися у зв'язку з потребою розміщення нових промислових підприємств, розробки корисних копалин, а також у зв'язку з відселенням населення із існуючих і потенційних зон катастроф та екологічного лиха, історико-культурних чинників.

Фізико-географічне районування території України наведене у Додатку А.

4.12 Класифікація населених пунктів в залежності від соціально-культурного, промислового потенціалу та місця в системі розселення наведена в табл.4.1.

Групи населених пунктів
Найкрупніші та крупні багатофункціональні міста, які частково дублюють функції наявних об'єктів громадського унікального та епізодичного обслуговування населення столиці країни, центри макрорегіонів - міжобласних систем розселення з надання послуг унікального попиту об'єктів обслуговування, адміністративних та соціальних послуг.
Переважно великі багатофункціональні міста обласного значення, центри регіонів - обласних систем розселення з надання послуг епізодичного попиту
Переважно середні міста обласного значення, значні промислові, промислово-транспортні центри мікрорегіонів - міжрайонних систем розселення з наданням послуг епізодичного та періодичного попиту
Малі міста обласного чи районного значення, місцеві центри економічної активності: промислові, промислово-аграрні, промислово-транспортні, переважно центри районних та

|червоної лінії на 2,5-5 м на майданчиках розміром 2,5 м х 3 м із |
|твердим покриттям та ухилом не більше 4-5%0. |
| **Примітка 4.** Відстані до інших джерел забруднювання |
|встановлюються відповідними нормативними документами за кожним |
|конкретним фактором (шум, вібрація, електромагнітні коливання, |
|радіація, джерела забруднення повітря та інші). Відстані від |
|будинків та споруд до дерев та кущів слід приймати згідно з |
|таблицею 5.2. |
| **Примітка 5.** Вигрібні ями дворових вбиралень повинні бути |
|виконані з конструкцій, які запобігатимуть фільтрації фекальних |
стоків у ґрунт.

3.25б* За відсутності інженерних мереж міської (селищної) каналізації слід передбачати каналізування садиб з використанням місцевих очисних споруд, проект яких погоджений з органами санепідслужби. Обладнання внутрішньодомової каналізації з відведенням побутових стоків у вигріб забороняється.

3.25в* На території районів садибної забудови слід передбачати розміщення майданчиків для ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку та занять фізкультурою, автостоянок для тимчасового зберігання, майданчиків для сміттезбірників загального користування. Питомі розміри майданчиків для ігор дітей та автостоянок допускається зменшувати відносно показників, наведених у таблиці 3.2, але не більше ніж на 30%. Майданчики для сміттезбірників загального користування слід розміщувати на відстані не менше ніж 20 м від стін житлового будинку, їх розміри та кількість визначаються розрахунком.

3.26 Відповідно до санітарних вимог майданчики для компосту, дворові вбиральні та очисні споруди каналізації повинні знаходитись у глибині двору не ближче 15 м від вікон житлових будинків, в тому числі і сусідніх садиб, сараї для утримання худоби і птиці - не ближче 12 м. Господарські будівлі й гаражі допускається об'єднувати на суміжних ділянках. Садибна забудова площею ділянок менше 600 кв.м повинна забезпечуватися централізованим водопроводом, а малоповерхова забудова площею приквартирних ділянок менше 300 кв.м - водопроводом і каналізацією.

Сельбищна територія сільських поселень

3.27 Основним типом житлової забудови у сільських населених пунктах є одно-, двоповерхова з присадибними ділянками і господарськими будівлями для ведення особистого підсобного господарства. Сельбищна територія сільських поселень не повинна перетинатися автомобільними дорогами I, II і III категорій, а також дорогами, призначеними для руху сільськогосподарських машин.

3.28 Розміри присадибних земельних ділянок у сільських населених пунктах установлюються сільською Радою відповідно до чинного Земельного кодексу України. Для підвищення компактності забудови присадибна ділянка може бути розділена на дві частини: приквартирну, яку виділяють біля будинку, і ділянку для городу, яку виділяють за межами житлової зони. Розмір частини присадибної земельної ділянки, яку виділяють біля будинку, визначається завданням на проектування за місцевими умовами з урахуванням наявності садибного фонду і демографічної структури населення. Решта присадибної ділянки виділяється за межами житлової зони.

Примітка. В умовах забудови, що склалася, розмір присадибної ділянки біля будинку може бути збережений, якщо він не перевищує норми, встановленої законодавством, і не перешкоджає удосконаленню планувальної організації населеного пункту.
3.29 Перелік і граничні розміри господарських і побутових будівель і споруд, які зводяться на присадибних ділянках, визначаються завданням на проектування.

внутрішньорайонних систем розселення, (об’єднаних територіальних громад) з наданням послуг міжселенного періодичного та повсякденного попиту

Малі міста районного значення, селища, села, переважно аграрні, центри об’єднаних територіальних громад з наданням послуг повсякденного попиту та розвитку зеленого туризму

4.13 Населені пункти в залежності від чисельності населення поділяються на групи (табл. 4.2).

Таблиця 4.2 – Групування населених пунктів за чисельністю населення

Групи населених пунктів	Населення, тис. осіб	
	міст	сільських населених пунктів
Найкрупніші	Понад 800	Понад 5
Крупні	Понад 500 до 800	Понад 3 до 5
Великі	Понад 250 до 500	Понад 1 до 3 Понад 0,5 до 1
Середні	Понад 50 до 250	Понад 0,2 до 0,5
Малі ¹	До 50	Понад 0,05 до 0,2 До 0,05 -
¹ Включаючи селища		

4.14 З урахуванням вимог відповідних нормативно-правових актів щодо режиму використання територій визначаються:

- монофункціональні території, які можуть використовуватись, переважно, для виконання однієї однорідної функції у межах, визначеного законодавством, особливого правового режиму їх використання;
- території лімітованого використання, які розташовані в межах територій охоронних зон об’єктів, що відповідно до вимог вказаних актів вимагає обмеженого режиму використання (зони санітарної охорони, санітарно-захисні зони, зони особливого режиму використання земель, інші зони, де законодавством встановлюються планувальні обмеження використання території);
- території багатофункціонального використання, які можуть використовуватись для виконання багатьох різнорідних функцій в межах визначених законодавством, різноманітних правових режимів їх використання.

4.15 Приміські зони обов’язково визначаються для міст з чисельністю населення понад 100 тис. осіб. Для інших населених пунктів приміські зони визначаються в залежності від конкретних містобудівних умов та вимог соціально-економічного розвитку.

Місто-центр і його приміська зона є цілісним об’єктом містобудівної документації на стадіях розроблення схем планування території, генеральних планів населених пунктів.

<p>3.30 Спорудження надвірних господарських будівель по лінії забудови вулиць і проїздів забороняється, їх треба зводити у глибині садиби з дотриманням санітарних і протипожежних вимог.</p> <p>Примітка. Допускається розміщення гаража по лінії забудови за умови погодження з місцевими органами архітектури і містобудування. Допускається прибудова господарських сараїв (у тому числі для худоби і птиці) до садибних і блокованих житлових будинків за проектами, затвердженими у встановленому порядку.</p> <p>3.31 Дворову вбиральню і компостосховище рекомендується розміщувати безпосередньо біля сараю для худоби на відстані не менше 15 м від житлових будинків і 20 м від джерела водопостачання (колодязя), обов'язково враховуючи напрямок ухилу ділянки.</p> <p>3.32 Житлові будинки слід розміщувати з відступом від червоних ліній вулиць: магістральних - не менше 6 м, житлових - не менше 3 м. Територія між червоною лінією і лінією забудови одно-, двоквартирних і блокованих будинків із земельними ділянками біля квартир входить до загальної площі ділянки.</p> <p>3.33 Відповідно до структури житлової забудови при влаштуванні різних майданчиків і місць відпочинку для дорослих відстані від вікон житлових і громадських будинків слід приймати: до фізкультурних майданчиків - не менше 25 м, до господарських (для чищення меблів та одягу, сушіння білизни, сміттєзбірників) - не менше 20 м. Господарські майданчики слід розміщувати не далі 100 м від найвіддаленішого входу в житловий будинок. До майданчиків для сміттєзбірників слід передбачати під'їзди.</p> <p>3.34 При забудові будинками з пічним опаленням із дров'яними кухонними плитами і колонками слід передбачати приміщення для зберігання палива, які бажано розміщувати групами на відокремлених ділянках та ізолювати зеленими насадженнями від прилеглої території. Сараї для зберігання палива (при відповідних обґрунтуваннях) дозволяється влаштовувати у підвалах житлових будинків. Сараї проектуються з розрахунку: а) при пічному опаленні - не менше 5 кв.м на одну квартиру; б) при центральному опаленні і наявності газових плит і колонок - з розрахунку 0,8 кв.м на 1 люд., але не менше 4 кв.м на одну квартиру. При опаленні будинків рідким паливом місткості з горючою рідиною на присадибних ділянках треба розміщувати відповідно до протипожежних вимог (додаток 3.1, п. 3).</p> <p>3.35 Сараї для домашньої худоби, кроликів, нутрій, лисиць і птиці треба розміщувати на відстані від житлових будинків відповідно до протипожежних і санітарних норм: одинокі або подвійні - не менше 15 м; групові до 8 блоків - не менше 25 м, від 8 до 30 блоків - не менше 50 м від найближчого будинку і не більше 150 м від найвіддаленішого, більше 30 блоків - за межами житлової забудови. Відстань від сараїв до джерел питного водопостачання повинна бути не менше 20 м. Площа забудови групи зблокованих сараїв не повинна перевищувати 800 м2. Відстань між групами сараїв слід приймати за нормами протипожежних розривів залежно від ступеня їх вогнестійкості (додаток 3.1).</p> <p>3.36 Будинки гуртожитків, як правило, слід розміщувати: для учнів середніх спеціальних і професійно-технічних навчальних закладів - на земельних ділянках, призначених для цих навчальних закладів; для колгоспників, робітників і службовців - на відокремлених ділянках житлової території. Норму площі земельної ділянки на одного жильця в гуртожитку слід приймати залежно від кількості жильців:</p> <table><tr><td>а) місткість гуртожитку,</td><td>50</td><td>100</td><td>200</td></tr></table>				а) місткість гуртожитку,	50	100	200	<p>Генеральний план відповідного міста та проект його приміської зони, визначення меж, архітектурно-планувальної структури, функціонального зонування, соціально-планувальної організації, формування зелених зон розробляються на основі містобудівної документації регіонального рівня.</p> <p>При плануванні та забудові території приміської зони необхідно забезпечити створення сприятливих умов для проживання населення, раціональне використання природних ресурсів, а також визначення територій для розміщення місць масового відпочинку населення.</p> <p>Примітка. Як правило, зовнішньою межею приміської зони найкрупніших і крупних міст є ізохрона 45-60 хвилинної доступності транспортом загального користування. Залежно від групи населеного пункту в межах приміської зони можуть виділятися кілька підзон</p> <p>4.16 Доцільно передбачати поступове формування багатофункціональних, в основному збалансованих за кількістю жителів та місць прикладання праці, переважно пішохідних територіально-планувальних структур.</p> <p>5 ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЙ</p> <p>5.1 В процесі планування населених пунктів виділяються території: сільбищна, виробнича та ландшафтно-рекреаційна, у межах яких визначаються такі функціональні зони:</p> <ul style="list-style-type: none"> - житлової забудови, яка складається з прибудинкових територій багатоквартирних будинків, земельних ділянок садибних будинків, гуртожитків, земельних ділянок дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл, громадських центрів мікрорайонів; - громадської забудови, на якій розташовані заклади освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, культури, фізкультури і спорту, підприємств торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування, органів державної влади та місцевого самоврядування, громадських та релігійних організацій, фінансово-кредитних установ; - виробничої забудови, на якій розташовані підприємства промисловості, енергетики, сільського, лісового, водного господарства, науково-дослідних, проектних організацій та інших виробничих об'єктів; - озелених територій, що складаються із зелених насаджень загального користування, зелених насаджень обмеженого користування та спеціального призначення; - транспортних комунікацій(транспортної інфраструктури), що складаються з вулиць, доріг, об'єктів підприємств та мереж міського і зовнішнього транспорту; - інженерних комунікацій (інженерної інфраструктури), яка включає території інженерних споруд і мереж. <p>В межах населених пунктів та на прилеглих територіях у приміській зоні можуть також визначатися території багатофункціонального використання для перспективних містобудівних потреб з відповідним обґрунтуванням</p>			
а) місткість гуртожитку,	50	100	200								

чол.			
б) площа ділянки на одного мешканця, кв.м	45	35	30

На земельній ділянці гуртожитків слід передбачати майданчики для відпочинку, ігор та фізкультури (див. п. 3.33).

3.37 Відстані між житловими, громадськими, житловими і громадськими будинками слід приймати відповідно до поверхні будинку, що затіняє, і не менше величин, наведених у таблиці 3.3.

Санітарні розриви від шкіл, дитячих і лікувальних установ до житлових і громадських будинків при розміщенні їх з боку дитячих кімнат, класів і палат слід приймати не менше 2,5 висот протилежного найвищого будинку (не баштового типу).

Таблиця 3.3

Тип розриву	Кількість поверхів	Величина розриву, м
Між поздовжніми сторонами будинку	2-4	20
Між поздовжніми сторонами і торцями будинків	2-4	15
Між торцями будинків, які мають вікна із житлових кімнат	2-4	15
Між торцями будинків, які не мають вікон із житлових кімнат	2-4	За протипожежними вимогами (додаток 3.1)
Між одноповерховими будинками	1	Те саме

Забудова нових і реконструкція існуючих територій дачних і садівницьких товариств та об'єднань громадян

3.38* Території дачних і садівницьких товариств і об'єднань в залежності від їх розміщення розділяються на дачні і садівницькі поселення та райони. Дачні і садівницькі поселення розміщуються за межами населених пунктів.

Дачні і садівницькі райони - це переважно існуючі території дачних і садових товариств, що розташовані в межах існуючих населених пунктів або безпосередньо прилягають до них і можуть бути адміністративно приєднані до території існуючого населеного пункту.

3.39* Будівництво нових дачних та садівницьких районів в межах міських населених пунктів не допускається.

3.40* Будівництво нових дачних та садівницьких поселень на територіях, де діють планувальні обмеження, встановлені чинним законодавством, санітарними нормами та правилами, а також на резервних позаміських територіях, які передбачені містобудівною планувальною документацією для подальшого розвитку міст та поселень, інженерної і транспортної інфраструктури, не допускається.

3.41* Території дачних та садівницьких поселень (районів) призначаються для організації

5.2 В процесі планування територій визначаються зони:

- містобудівного освоєння, яка включає території житлової, громадської та виробничої забудови а також об'єктів інженерної і транспортної інфраструктури;
- переважно сільськогосподарського та лісогосподарського використання, яка включає сільськогосподарські угіддя, землі лісогосподарського призначення, сільськогосподарські та лісогосподарські підприємства, землі рибного господарства та мисливські угіддя;
- природоохоронного призначення, яка включає території та об'єкти природно-заповідного фонду (природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки та інші природоохоронні території);
- оздоровчого та рекреаційного призначення;
- історико-культурного призначення, яка включає території, на яких розташовані пам'ятки культурної спадщини, пам'ятки, внесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, зони охорони (буферні зони) пам'яток культурної спадщини, історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби, історичні ареали населених місць.

5.3 Зонування території населених пунктів здійснюється за ознаками:

- функціонального використання – функціональне зонування;
- граничних значень показників щільності проживаючих осіб на 1 га, а також поверховості забудови – будівельне зонування:
- за показниками співвідношення площ забудованих та відкритих просторів, у тому числі, озеленених територій – ландшафтне зонування;
- за розташуванням об'єктів містобудування відносно центру населеного пункту: центральна (з визначенням меж ядра центру для найкрупніших, крупних та великих міст), серединна та периферійна частини.

Примітка 1. Зонування території населених пунктів виконується з урахуванням природо-охоронних, екологічних, історико-культурних та інших планувальних обмежень.

Примітка 2. Межі зон визначаються з урахуванням особливостей природних чинників, історичної еволюції міського планування, особливостей трасування мереж транспортної та інженерної інфраструктури.

5.4 Під час планування території враховуються: цільове призначення земельних ділянок, їх правовий режим, юридично установлені межі, визначені види містобудівної діяльності, кількісні параметри, їх взаємне розташування у просторі, а також просторова локалізація елементів соціальної, транспортної та інженерної інфраструктури.

5.5 Містобудівна організація території населеного пункту має формуватися в аспектах:

- функціональному (функціонально-планувальна структура);
- морфологічному (архітектурно-планувальна структура);
- соціальному (соціально-планувальна структура).

5.6 Функціонально-планувальна структура формується шляхом просторової локалізації ділянок, призначених для різних видів соціальної, виробничої, комунікаційної діяльності та природно

позаміського відпочинку громадян, ведення садівницького та городницького господарства з можливістю розташування садових або дачних будинків.

Дачний будинок - це житловий будинок для використання протягом року з метою позаміського відпочинку.

Садовий будинок - будівля для літнього (сезонного) використання, яка в питаннях нормування площі забудови, зовнішніх конструкцій та інженерного обладнання не відповідає нормативам, установленим для житлових будинків.

3.42* Дачні поселення слід розміщувати, як правило, у місцевості, яка має рекреаційні якості, у тому числі біля рік та водоймищ, лісових масивів за умови додержання природноохоронних вимог. Садівницькі поселення - на землях, які придатні для ведення садівництва та городництва.

3.43* У межах одного поселення або району можуть передбачатися і змішані типи використання земельних ділянок для відпочинку, ведення садівництва та городництва, з будівництвом як дачних, так і садових будинків.

3.44* Граничний розмір площі земельних ділянок, що надаються громадянам для ведення дачного або садівницького господарства, встановлюється місцевими органами державної виконавчої влади або місцевого самоврядування в межах норми, що встановлена земельним законодавством України.

3.45* Дачні та садівницькі райони (поселення) розділяються на малі - від 30 до 100 ділянок, середні - від 101-300, крупні - більше ніж 300.

Територія дачного чи садівницького поселення (району) розділяється на зони індивідуального (садові чи дачні ділянки) та загального користування (вулично-дорожня мережа та громадські будівлі). Зона індивідуального користування з вулично-дорожньою мережею повинна складати до 90% від загальної території поселення (району).

У разі проведення робіт з осушення (зрошення, влаштування водоймищ, зелених масивів тощо, а також терасування схилів) площа кварталів дачних та садових ділянок та проїздів повинна складати не менше 75%.

3.46* На ділянках, які передбачені для загального користування, розміщуються будівлі і споруди, перелік яких та орієнтовно потрібна територія наведені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 (ТАБЛ. 6.9)

Перелік будівель				Дачні і садівницькі райони (поселення)			
				малі	середні	крупні	
Обов'язкові:							
Споруда для охоронника				100 кв.м на об'єкт	100 кв.м на об'єкт	100 кв.м на об'єкт	
Споруди для зберігання засобів пожежогасіння				0,5	0,4	0,25	
Майданчики для сміттєзбірників				0,1	0,1	0,1	
Майданчики для стоянки автомобілів				1,1	1,1	1,1	

ландшафтного комплексу.

5.7 Архітектурно-планувальна структура передбачає формування інфраструктури транспортного-пішохідного (велосипедного) руху (найбільш поширені схеми магістралей – радіальна, радіально-кільцева, прямокутна, діагональна, гексагональна тощо).

Основним елементом архітектурно-планувальної структури міста є частина території, обмежена магістральними вулицями міського та районного значення (міжмагістральна територія). В межах міжмагістральних територій розміщуються житлові вулиці та квартали з забудовою різного функціонального призначення.

Первинним елементом архітектурно-планувальної структури території міста є квартал.

Міжмагістральна територія може бути об’єктом розроблення містобудівної документації на стадії детального плану території.

5.8 Соціально-планувальна структура – це просторова локалізація центрів громадського обслуговування населення різних рівнів і територій їхнього впливу: житлова група, мікрорайон, житловий (промисловий, ландшафтно-рекреаційний) район, планувальний район, планувальна зона, місто.

Мікрорайон формується за принципами:

а) чіткого функціонального зонування;

б) повного комплексу підприємств і закладів повсякденного обслуговування населення (дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні школи, підприємства торгівлі, підприємства громадського харчування та приймальні пункти підприємств побутового обслуговування), зупинок громадського транспорту та місць постійного зберігання автомобілів що належать мешканцям, ландшафтно-рекреаційних територій загального користування (сади, сквери та бульвари) в радіусі пішохідної доступності;

в) розділення пішохідних і транспортних шляхів.

Площа мікрорайону – 15-60 га. Пішохідна доступність об’єктів повсякденного обслуговування - 500м.

Житловий район може складатись із двох або більше мікрорайонів та комплексу підприємств і закладів періодичного обслуговування населення (громадського центру житлового району, поліклініки та інших закладів, об’єктів комунального господарства, території зелених насаджень загального користування районного значення - парки, сади, сквери та бульвари, тощо). Містить магістралі районного значення, житлові вулиці, проїзди.

Площа території житлового району - 60-400 га.

Планувальний район формується із житлових, виробничих і громадських територій. Містить підприємства і заклади епізодичного культурно-побутового та всіх інших видів обслуговування населення, комунальні установи і підприємства, території зелених насаджень загальноміського значення – лісопарки, парки, сади, сквери та бульвари, вулично-дорожню мережу.

<p>3.49* Існуючі дачні і садівницькі райони дозволяється реконструювати у райони садибної забудови за умови приведення вулично-дорожньої мережі та інженерного обладнання до нормативів садибної забудови міських поселень, а у разі розміщення цих територій у межах сільських населених пунктів - до нормативів для сільських населених пунктів.</p> <p>3.50* В існуючих дачних і садівницьких районах використання садових або дачних ділянок їх власниками для створення об'єктів торгівлі, культурно-побутового обслуговування допускається за умови:</p> <p>а) відповідності площі земельної ділянки показникам, наведеним у таблиці 6.1;</p> <p>б) організації під'їзду до ділянки та влаштування інженерного обладнання відповідно до санітарних та протипожежних вимог.</p> <p>3.51* Будівництво нових садибних житлових будинків та реконструкція дачних і садових будинків у садиби для постійного проживання в існуючих районах допускається за умови:</p> <p>а) додержання нормативних вимог щодо житлового будинку;</p> <p>б) організації під'їзду до ділянки з влаштуванням розширень проїзної частини односмугового проїзду завширшки 3 м, завдовжки 12 м не менше ніж через кожні 100 м, при цьому радіус заокруглення проїжджої частини проїздів на перехрестях повинен становити не менше ніж 6 м. У садівницьких та дачних поселеннях - за вищевказаними умовами, а також за умови забезпечення їх послугами зв'язку та медичною допомогою.</p> <p>4 Промислова територія (РОЗДІЛ 7)</p> <p>Промислова зона</p> <p>4.1 До складу промислово-виробничої зони, функціонально-спеціалізованої частини території міста входять об'єкти матеріального виробництва, комунального господарства, виробничої інфраструктури, науки і наукового обслуговування, підготовки кадрів, інші об'єкти невиробничої сфери, які обслуговують матеріальне і нематеріальне виробництво.</p> <p>4.2* При виділенні території промислових зон на підставі загального функціонального зонування міста треба враховувати ефективність їх зв'язків із сельбищними, рекреаційними та іншими територіями. При планувальному формуванні промислової зони необхідно, щоб:</p> <p>а) частка території з виробничими функціями становила не менше 60-65% загальної території зони;</p> <p>б) виробничі об'єкти розміщувалися досить компактно і між ними не було великих функціонально сторонніх утворень;</p> <p>в) зона була забезпечена транспортними магістралями загальноміського значення, які зв'язували б її з іншими функціональними зонами міста і формували основу її планувального каркаса.</p> <p>При розміщенні промислових зон (районів) слід керуватися збалансованістю місць прикладення праці і місць проживання. При цьому слід формувати взаємозв'язану систему обслуговування працюючих на підприємствах і населення, прилеглих до промислової зони житлових районів.</p> <p>Для повноцінного функціонування зони необхідні також наявність одного або декількох громадських центрів обслуговування, які б розміщувалися переважно на стику із сельбищними територіями. До складу громадського центру треба включати установи як провідних функцій (управлінські, науково-проектного, інформаційного обслуговування), так і супутніх з вибірковою номенклатурою послуг (об'єкти культурно-побутового обслуговування, громадського харчування, пункти охорони здоров'я та ін.).</p> <p>До складу громадського центру обслуговування слід включати також споруди фізкультурно-оздоровчого призначення з розрахунку на 1000 працюючих: відкритих площинних спортивних споруд - 0,02 га, спортивних залів - 60 кв.м площі підлоги, басейнів - 82 кв.м дзеркала води, приміщень реабілітаційного призначення - 15 кв.м загальної площі.</p>	<p>захисних зон;</p> <p>- рекреаційного призначення;</p> <p>- озелених територій загального і обмеженого користування;</p> <p>- об'єктів і мереж транспортної інфраструктури;</p> <p>- об'єктів і мереж інженерної інфраструктури.</p> <p>5.13 З метою відображення меж зон з відповідними регламентами, що обмежують містобудівну діяльність на певних територіях, в містобудівній документації визначаються червоні, блакитні, зелені та жовті лінії, а також лінії регулювання забудови.</p> <p>5.14 У межах виробничих територій, окрім виробничих об'єктів можуть бути розташовані об'єкти громадського призначення, озеленені території, об'єкти і мережі транспортної та інженерної інфраструктури.</p> <p>Розташування житлових будинків у межах виробничих зон не допускається.</p> <p>5.15 У межах ландшафтно-рекреаційних територій загального користування допускається розміщення об'єктів спорту, комунального обслуговування, підприємств громадського харчування. Розміщення об'єктів житлового, громадського та виробничого призначення безпосередньо не пов'язаних з функціонуванням територій ландшафтно-рекреаційного призначення не допускається.</p> <p>Функціональне використання та баланс озелених і забудованих територій визначається у містобудівній документації.</p> <p>6 СЕЛЬБИЩНІ ТЕРИТОРІЇ</p> <p>Сельбищні території призначені для створення сприятливого життєвого середовища, яке має відповідати соціальним, екологічним та містобудівним умовам, що забезпечують процеси життєдіяльності населення, його демографічне і соціальне відтворення.</p> <p>Сельбищні території формуються переважно із зон житлової та громадської забудови. Для попереднього визначення загальної потреби у сельбищній території слід приймати укрупнені показники, наведені в табл. 6.1.</p> <p>Таблиця 6.1 – Потреби в сельбищних територіях</p> <table><tr><th>Тип забудови</th><th>Середня поверховість забудови (поверхів)</th><th>Територія на 1000 осіб, (га)</th></tr><tr><td rowspan="2">Багатоквартирна</td><td>9 і більше</td><td>7</td></tr><tr><td>4-8</td><td>8</td></tr><tr><td rowspan="3">Садибна</td><td>До 3 (без земельних ділянок)</td><td>10</td></tr><tr><td>До 3 (з земельними ділянками)</td><td>50</td></tr><tr><td>1-2 (у сільських населених пунктах)</td><td>90</td></tr></table> <p>Примітка. Показники потреби у сельбищних територіях, визначені з урахуванням усіх необхідних функціональних елементів територій (прибудинкові території житлових груп, об'єкти повсякденного та періодичного обслуговування, громадські центри, озеленені території загального користування, магістральна і вулично-дорожня мережа, ділянки для розміщення об'єктів комунального господарства, інженерного забезпечення житлових районів, пожежних депо, гаражі та автостоянки, велостоянки тощо).</p>	Тип забудови	Середня поверховість забудови (поверхів)	Територія на 1000 осіб, (га)	Багатоквартирна	9 і більше	7	4-8	8	Садибна	До 3 (без земельних ділянок)	10	До 3 (з земельними ділянками)	50	1-2 (у сільських населених пунктах)	90
Тип забудови	Середня поверховість забудови (поверхів)	Територія на 1000 осіб, (га)														
Багатоквартирна	9 і більше	7														
	4-8	8														
Садибна	До 3 (без земельних ділянок)	10														
	До 3 (з земельними ділянками)	50														
	1-2 (у сільських населених пунктах)	90														

4.3 Промислову зону слід розчленовувати залежно від розмірів на структурні елементи, промислові райони, промислові вузли, територіальні групи підприємств, окремі підприємства. Формування структурних елементів повинне здійснюватись у рамках загальної програми функціонально-територіальної та архітектурно-планувальної організації промислової зони.

4.4 При виділенні територій промислових районів як спеціалізованої функціонально-планувальної одиниці треба поряд з виробничими критеріями враховувати планувальні фактори: конфігурацію міського плану, мережу міських вулиць, рельєф, ландшафтні обмеження тощо.

4.5 Промислові райони у місті за архітектурно-планувальними умовами і факторами формування слід поділяти на містобудівні категорії, для кожної з яких призначений функціонально-адекватний склад підприємств, що розміщуються, які:

- виділяють виробничі шкідливості і вимагають залізничного транспорту, а також характеризуються особливими умовами виробництва (пожежонебезпечні, вибухонебезпечні, радіоактивні), їх розміщують на віддаленні від сельбищних територій відповідно до санітарних і протипожежних норм;
- не виділяють шкідливих речовин, але вимагають залізничних під'їзних шляхів, що зумовлює необхідність і доцільність їх розміщення у периферійній частині міста. Віддалення таких підприємств від житлової забудови на значну відстань не є суворою необхідністю;
- не викидають виробничі шкідливості із невеликим вантажообігом (не більше 40 автомашин за добу в одному напрямку), що не вимагає влаштування залізничних колій. Такі підприємства вимагають мінімальних санітарно-захисних розривів і можуть розміщуватися у межах сельбищної території.
- Мінімальні санітарно-захисні розриви для всіх виробничих будівель і складів, які не виділяють у навколишнє середовище шкідливих з неприємним запахом і пожежонебезпечних речовин, не створюють підвищення рівнів шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань і не вимагають під'їзних залізничних шляхів, повинні бути не менше 50 м.

4.6 Великі промислові райони (кількість підприємств більше 40, кількість трудящих 30-40 тис.чол., площа території 300-400 га) доцільно планувально розчленовувати на промислові вузли, вирішені на основі єдиного архітектурно-планувального задуму з вираженими планувальними межами, спільністю інженерно-технічної інфраструктури, допоміжних виробництв, об'єктів соціально-побутового обслуговування. Середні параметри промислового вузла: кількість підприємств - 10-40, кількість трудящих - 20-30 тис.чол., величина території - 120-220 га.

4.7 Виходячи із соціальних, економічних і містобудівних вимог, промислові вузли і райони, які розміщуються у центральній зоні міста, слід формувати із підприємств з найбільш високою професіональною привабливістю, на базі прогресивних видів сучасного виробництва, екологічно чистих технологій, що характеризуються найбільшою інтенсивністю використання внутрішньомайданчикових (внутрішньозаводських) територій і не вимагають під'їзних залізничних колій.

Промислові вузли і райони, які розміщуються у периферійному поясі міста, доцільно формувати із підприємств з відносно обмеженою галузевою різноманітністю; або вони можуть бути вузькоспеціалізованими при досить значній кількості підприємств, що входять до їх складу. Інтенсивність внутрішньомайданчикового використання територій тут допускається значно нижчою, ніж у центральній зоні, відповідно до кваліметричного зонування.

4.8 Розміри загальної площі території промислових районів і вузлів не повинні перевищувати: а) для металургійних заводів з повним циклом і пов'язаних з ними коксохімічних цехів,

6.1 Зона житлової забудови

6.1.1 Зона житлової забудови складається із територій: багатоквартирної, садибної, дачної та садової забудови.

6.1.2 Планування зон житлової забудови має ґрунтуватися на принципах мікрорайонування відповідно до п. 5.8.

6.1.3 Соціально-планувальна організація зон житлової забудови забезпечується комплексом установ і організацій сфери громадського обслуговування, що мають бути наближені до місць проживання на відстані, що не перевищує 500м (повсякденний попит) та тих, що забезпечують періодичний попит в радіусі 1000-1500 м.

Багатоквартирна забудова

6.1.4 У межах зони багатоквартирної житлової забудови розташовуються ділянки, на яких розміщуються житлові будинки з прибудинковими територіями з необхідним переліком майданчиків, проїздів, зелених насаджень, а також земельні ділянки, на яких розташовані дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні школи, торговельні підприємства з асортиментом товарів повсякденного попиту, з підприємствами харчування та приймальними пунктами підприємств побутового обслуговування, які у сукупності утворюють повноцінне безбар'єрне середовище повсякденної життєдіяльності населення – житловий мікрорайон.

Примітка. Будівлі гуртожитків рекомендується розміщувати на спеціально відведених ділянках житлової території, а гуртожитків для студентів і учнів - на території навчальних закладів.

6.1.5 Допускається розміщення дошкільних навчальних закладів у вигляді:

- вбудованих приміщень груп короткотривалого (до 4-х годин) перебування дітей дошкільного віку у 1-2 поверхи житлових будинків;

- вбудованих дошкільних навчальних закладів загального розвитку місткістю до 80 місць (2-4 групи) у 1-2 поверхи житлових будинків;

- вбудовано-прибудованих дошкільних навчальних закладів загального розвитку місткістю до 120 місць (до 6 груп) у 1-2 поверхи житлових будинків;

- прибудованих дошкільних навчальних закладів загального розвитку місткістю до 160 місць (до 8 груп) до глухих торців житлових будинків.

Примітка. Земельна ділянка дошкільного навчального закладу, вбудовано-прибудованого і прибудованого до житлового будинку, повинна бути відокремлена огорожею і зеленими насадженнями від прибудинкової території житлового будинку. Організація та озеленення групових майданчиків, інсоляція та освітленість приміщень вбудовано-прибудованого і прибудованого дитячого закладу має відповідати вимогам [62] та [40]

6.1.6 Мікрорайони формуються у міжмагістральному просторі і обмежуються червоними лініями вулиць. Площа мікрорайону та його конфігурація залежить від архітектурно-планувальної структури населеного пункту, чисельності населення, поверховості житлової забудови.

В умовах реконструкції наявні квартали малоповерхової або багатоповерхової забудови

<p>енергетичних допоміжних об'єктів, а також підприємств нафтохімічної і хімічної промисловості - 1000-1500 га;</p> <p>б) для металургійних заводів з неповним циклом, заводів важкого і середнього машинобудування, з урахуванням енергетичних, допоміжних об'єктів і кущових будівельних баз - 750-1000 га;</p> <p>в) для великих багатогалузевих груп, утворених підприємствами важкого і середнього машинобудування з додатковими і обслуговуючими об'єктами та майданчиками, що резервуються, - 300-700 га;</p> <p>г) для груп невеликої кількості середніх і малих спеціалізованих підприємств важкого і середнього машинобудування, а також великих підприємств легкої промисловості і супутніх об'єктів з під'їзними шляхами та енергетичною групою, які утворюють промислові райони і вузли, - 50-150 га;</p> <p>д) для підприємств легкої промисловості, середнього машинобудування, які формують промислові вузли у районі загальних транспортних або енергетичних об'єктів, - 100-150 га;</p> <p>е) для територіальних груп середніх і невеликих підприємств машинобудівної, легкої і харчової промисловості, при позасельбищному розміщенні і обслуговуванні залізничним транспортом і кущовим енергетичним господарством - 50-100 га; при розміщенні у сельбищній зоні нешкідливих у санітарному відношенні виробництв легкої промисловості без обслуговування залізничним транспортом з переважно багатоповерховою забудовою - до 20 га.</p> <p>Примітка. Виключається формування багатогалузевих комплексів на території, більший як 1-2 тис.га, без їх структурування на промислові зони і вузли, а також групування дрібних підприємств місцевої і кооперативної промисловості, які розміщуються на внутрішньосельбищних ділянках загальною площею понад 1 га.</p> <p>4.9 При вирішенні архітектурно-планувального завдання формування промислово-виробничої зони необхідно:</p> <ul style="list-style-type: none"> — враховувати можливу потребу і напрям територіального розвитку у погодженні з основними композиційними осями міста; — забезпечити зв'язки з головними транспортними комунікаціями, які утворюють планувальний каркас міста; — забезпечити композиційний взаємозв'язок виробничої зони забудови з оточенням; — враховувати умови сприймання різних ділянок промислової забудови у міському середовищі; — забезпечити створення санітарно-захисних зон з включенням їх у єдину систему озеленення міста. <p>4.10* Розміри санітарно-захисних зон для промислових підприємств або однотипних промислових утворень необхідно визначати залежно від кількості газо- і пилоподібних викидів, речовин з неприємним запахом, утворюваного шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань, ультразвуку, радіоактивних речовин та інших шкідливих факторів відповідно до чинних санітарних норм розміщення промислових підприємств і методики розрахунку концентрації в атмосферному повітрі шкідливих речовин, які містяться у викидах підприємств, а також з урахуванням вимог захисту від шуму та інших вимог (розділ 10).</p> <p>Розміри санітарно-захисної зони заводу із знешкодження токсичних промислових відходів (ТПВ) потужністю до 100 тис.т відходів за рік необхідно приймати 500 м, а 100 тис.т і більше - 1000 м. Розміри санітарно-захисної зони ділянки схоронення ТПВ до межі населених пунктів, відкритих водоймищ, а також до об'єктів культурно-оздоровчого призначення приймається не менше 3000 м. Ділянки схоронення ТПВ розміщуються на відстані не менше: 200 м від автомобільних доріг, залізничних колій загальної мережі, 50 м від межі лісонасаджень, які не призначені для рекреації. Розміри санітарно-захисних зон заводів із знешкодження ТПВ і ділянок їх схоронення можуть бути зменшені тільки при виконанні розрахунків і обґрунтуванні у відповідності з вимогами санітарних правил і норм.</p> <p>Територію санітарно-захисних зон промислових підприємств не слід розглядати як резерв розширення</p>	<p>можуть формуватися у мікрорайони, у вигляді груп житлових кварталів, пов'язаних загальною мережею установ повсякденного обслуговування (загальноосвітні школи, дошкільні навчальні заклади, заклади торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування, фізкультурні споруди, сади або сквери) в межах пішохідної досяжності.</p> <p>Примітка. Житлові вулиці і проїзди, які опинились в середині такого мікрорайону, можуть трансформуватися у внутрішньомікрорайонні пішохідні шляхи і під'їзди до житлових і громадських будівель та повинні враховувати потреби маломобільних груп населення.</p> <p>6.1.7 При плануванні території зони житлової забудови кварталами площею 2-5 га, згідно з загальними принципами мікрорайонування, слід формувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - житлові квартали з розміщенням в їх межах житлових будинків з прибудинковими озеленими територіями; - квартали громадської забудови (ділянки дошкільних навчальних закладів та загальноосвітніх шкіл); - квартали змішаної (житлово-громадської) забудови з окремо розміщеними або прибудованими до перших поверхів житлових будинків приміщеннями закладів громадського призначення для обслуговування населення; - озеленені ділянки з дитячими ігровими та фізкультурно-спортивними майданчиками, що формують рекреаційні ділянки для мешканців житлової забудови. <p>Примітка 1. Гостьові автостоянки рекомендується розміщувати з боку вулиці або проїзду, що обмежує квартал. Організація місць постійного або тимчасового зберігання засобів автотранспорту всередині кварталу не допускається.</p> <p>Примітка 2. Місця зберігання велосипедів, рекомендується розташовувати у добре освітленому та видимому місці, бажано під навісом для захисту від опадів або у приміщеннях на 1 поверсі житлових будинків.</p> <p>6.1.8 У житлових кварталах, відповідно до завдання на проектування слід передбачати спеціалізовані житлові будинки, або перші поверхи житлових будинків для розселення маломобільних груп населення.</p> <p>6.1.9 Відстань від спеціалізованих житлових будинків до зупинок громадського транспорту, підприємств торгівлі повсякденного попиту, закладів охорони здоров'я (поліклінік, амбулаторій, диспансерів без стаціонарів), слід приймати не більше ніж 150 м, а в умовах існуючої забудови – не більше 300 м;</p> <p>6.1.10 До спеціалізованих житлових будинків, а також будинків з квартирами в перших поверхах для маломобільних груп населення, слід передбачати проїзди, суміщені з тротуарами, при їх довжині не більше 150 м і загальній ширині не менше 4,2 м. Доріжки для проїзду інвалідних колясок необхідно прокладати за основними напрямками руху інвалідів у межах населених пунктів або їх районів до відповідних установ охорони здоров'я, соціального забезпечення, торгівлі, фізкультури тощо, при цьому необхідно передбачати обладнання перехресть (пандуси – з'їзди, світлофори) а також застосування тактильних поверхонь для орієнтації людей з вадами зору. Допускається суміщення доріжок для руху інвалідних колясок з пішохідними доріжками за умови організації</p>
--	---

<p>територій підприємств.</p> <p>4.11 У санітарно-захисній зоні не допускається розміщувати житлові будинки, дитячі дошкільні установи, загальноосвітні школи, установи охорони здоров'я та відпочинку, спортивні споруди, сади, парки, садівницькі товариства й городи.</p> <p>До територіально-виробничих утворень, відділених від сельбищної території санітарно-захисною зоною завширшки понад 1000 м, не слід включати підприємства із санітарно-захисною зоною до 100 м, особливо підприємства легкої та харчової промисловості.</p> <p>4.12* Улаштування відвалів, шламонакопичувачів, хвостосховищ, відходів і покидьків підприємств у межах промислової зони не допускається. При обґрунтуванні неможливості їх утилізації ділянки для них треба розміщувати за межами підприємств і II поясу зони санітарної охорони підземних вододжерел з дотриманням санітарних норм, а також норм і правил безпеки, затверджених або погоджених з відповідними інстанціями. При цьому для промислових вузлів і районів, як правило, слід передбачати централізовані (групові) відвали.</p> <p>Відвали, у яких міститься вугілля, сланець, миш'як, свинець, ртуть та інші займисті й токсичні речовини, повинні бути розміщені від житлових і громадських будинків і споруд на відстані не ближче розрахункового небезпечного зсуву відвалів.</p> <p>Розміщення в населених пунктах нових териконів і відвалів, які можуть бути джерелами забруднення атмосферного повітря або іншого шкідливого впливу на нього, забороняється.</p> <p>При розгляді проектної документації щодо формування промислових утворень треба особливу увагу звертати на впровадження нових технологій з орієнтацією на максимальну утилізацію промислових відходів.</p> <p style="text-align: center;">Наукова і науково-виробнича зона</p> <p>4.13 У значних і найзначніших містах слід визначати райони розміщення і розвитку наукових установ, які залежать від характеру дослідницької діяльності і специфіки виробництва. Рекомендуються: центральні міські райони для інститутів і установ суспільних наук, конструкторських бюро із штатною кількістю працівників, яка не перевищує 300 чол.;</p> <p>прицентральні сельбищні, сельбищно-виробничі райони, що склалися, для розміщення установ природничих і технічних наук із штатною кількістю 1000-2000 чол.;</p> <p>периферійні, нові міські райони для розміщення груп наукових, навчальних, науково-технічних установ природничо-наукового профілю із штатною кількістю понад 2000 чол.;</p> <p>приміські райони, в межах зони впливу міста для розвитку наукових містечок, технополісів, агрополісів, об'єктів наукового обслуговування, полігонів, дослідних полів та інших територіально ємких об'єктів.</p> <p>4.14 Раціональне розміщення установ наукової, науково-технічної діяльності досягається за рахунок групового способу функціональної і планувальної організації об'єктів, пов'язаних єдиним дослідницьким і виробничим циклом. Створення наукових зон, у яких розміщуються групи профільних навчальних, наукових, проектно-конструкторських організацій, об'єктів виробничого призначення, є прогресивною формою організації спеціалізованих територій.</p> <p>4.15 До складу спеціалізованих територій наукових, науково-виробничих установ слід включати території установ дослідницької діяльності, лабораторій, майстерень, корпусів експериментального (серійного) виробництва, комунально-складських зон, резервні території, рекреаційні, озеленені. Вибір інженерних, санітарно-гігієнічних заходів здійснюється з урахуванням факторів впливу на навколишнє середовище.</p> <p>Організація наукових і науково-виробничих територій повинна задовольняти вимоги інтенсивного її використання, комплексності, планувальної компактності.</p> <p>4.16 При визначенні земельних ділянок наукових установ слід приймати показники щільності забудови не менше величин, наведених у таблиці 4.1.</p>	<p>відокремлених велосипедних доріжок. Ширина пішохідних доріжок і тротуарів, які забезпечують рух осіб з особливими потребами та похилого віку на кріслах-візках, повинна бути не менше 1,8 м при двосторонньому русі та 1,2 м – при односторонньому. Величина похилів пішохідних доріжок і тротуарів не повинна перевищувати: поздовжніх – 40‰, поперечних – 10‰.</p> <p>Примітка. Дозволяється розміщення хостелів у перших поверхах багатоквартирних житлових будинків за умови організації окремих входів до них.</p> <p>6.1.11 У житлових кварталах слід передбачати в'їзди на їх територію, а також при потребі наскрізні проїзди в будинках на відстані не менше 300 м один від одного, а при периметральній забудові – не більше 180 м (на відстані не менше 50 м до перехрестя вулиць).</p> <p>6.1.12 Житлові райони, як елементи соціально-планувальної структури зони житлової забудови, складаються з декількох мікрорайонів, комплексу закладів періодичного обслуговування та громадських просторів загального користування.</p> <p>6.1.13 Площі квартир державного і комунального житлового фонду для соціальних потреб розраховуються за нормативними показниками відповідно до норм [58].</p> <p>6.1.14 При розміщенні на земельній ділянці окремого житлового будинку (без розміщення гаражів, автостоянок, без урахування територій для дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти та інших об'єктів повсякденного обслуговування) слід дотримуватися розрахункових показників граничних параметрів забудови земельної ділянки, наведених у табл. 6.2.</p> <p>Таблиця 6.2 – Показники граничних параметрів забудови земельної ділянки</p> <table><tr><th>Поверховість забудови</th><th>Максимально допустимий відсоток забудови земельної ділянки %</th></tr><tr><td>4 поверхи</td><td>45</td></tr><tr><td>5 - 8 поверхів</td><td>40</td></tr><tr><td>9 -10 поверхів</td><td>35</td></tr><tr><td>11-16 поверхів</td><td>30</td></tr><tr><td>вище 16 поверхів</td><td>25</td></tr></table> <p>Примітка. При реконструкції території показники, наведені у таблиці не застосовуються, а приймаються відповідно до існуючих параметрів та відсотка площі забудови земельної-ділянки, але не більше 45%.</p> <p>6.1.15 Розрахункові показники обсягів і типів житлової забудови визначаються з урахуванням сформованої і прогнозованої соціально-демографічної ситуації.</p> <p>Примітка. Рекомендується передбачати різноманітні групи житлових будинків, (комерційне житло та житло для соціальних потреб), при цьому орієнтовна загальна площа на 1 особу у масовій житловій забудові визначається відповідно до вимог [58], [67]. Обсяги житла для соціальних потреб визначаються у містобудівній документації згідно із завданням на проектування.</p> <p>6.1.16 Граничні показники щільності населення мікрорайону: максимальний – 450 осіб/га, мінімальний – 150 осіб/га.</p> <p>Показники щільності населення мікрорайону в крупних та найкрупніших містах допускається</p>	Поверховість забудови	Максимально допустимий відсоток забудови земельної ділянки %	4 поверхи	45	5 - 8 поверхів	40	9 -10 поверхів	35	11-16 поверхів	30	вище 16 поверхів	25
Поверховість забудови	Максимально допустимий відсоток забудови земельної ділянки %												
4 поверхи	45												
5 - 8 поверхів	40												
9 -10 поверхів	35												
11-16 поверхів	30												
вище 16 поверхів	25												

Таблиця 4.1		
<div><div></div><div>Штатна кількість працівників</div><div>Щільність забудови ділянок, кв.м, заг. площі на 1 га</div></div>		
<div>Установи суспільних наук:</div>		
до 300		10 000–8000
більше 300		12 000–10 000
<div>Установи природничих і технічних наук:</div>		
до 300		7000–5000
від 300 до 1000		8000
від 1000 до 2000 і більше		10 000

Примітка 1.

Показники таблиці не поширюються на об'єкти з особливим режимом роботи (ботанічні сади, обсерваторії, дослідні поля, полігони, прискорювачі елементарних частинок).

Примітка 2.

Менші показники щільності слід приймати у нових, середніх і малих містах.

Комунально-складська зона

4.17 Комунально-складська зона - територія населеного пункту, призначена для розміщення груп і окремих підприємств, які забезпечують потреби населення у зберіганні товарів, комунальних і побутових послугах, із загальними для них об'єктами інженерно-технічного і адміністративного забезпечення.
На території комунально-складської зони треба розміщувати підприємства і об'єкти харчової (харчосмакової, м'ясної і молочної) промисловості, торгівлі й плодоовочевого господарства: загальнотоварні склади, розподільні холодильники, плодоовочеві бази, сховища картоплі, овочів і фруктів, заготівельні підприємства напівфабрикатів та кулінарних виробів тощо; транспортного господарства: гаражі, станції технічного обслуговування автомашин, автозаправочні станції, трамвайні і тролейбусні депо, автобусні і таксомоторні парки тощо; побутового обслуговування населення: фабрики-пральні, хімічного чищення одягу, ремонту побутової техніки, одягу, меблів; комунального господарства: парки дорожньо-прибиральних машин, бази експлуатації та ремонту жител, інженерних мереж тощо.
Холодильники великої місткості (понад 600 т) і молокозаводи із застосуванням великої кількості аміаку треба розміщувати у відокремлених складських районах приміської зони.
Не слід розміщувати комунально-складські зони на територіях промислових вузлів, їхніх санітарно-захисних зон, до складу яких входять підприємства 1-3 класу щодо санітарної характеристики виробництва.

4.18 Складські комплекси, не пов'язані з безпосереднім обслуговуванням населення, слід розміщувати за межами міст, наближаючи їх до вузлів зовнішнього транспорту.
За межами території міст та їхніх зелених зон, у відокремлених складських районах приміської зони з дотриманням санітарних, протипожежних і спеціальних норм слід передбачати розосереджене розміщення складів державних резервів, складів нафти і нафтопродуктів першої групи, перевалочних баз нафти і нафтопродуктів, складів зріджених газів, складів вибухових матеріалів і базисних складів сильнодіючих отруйних речовин, базисних складів продовольства, фуражу і промислової сировини; лісоперевалочних баз базисних складів лісових і будівельних матеріалів.

Примітка 1.

Для обслуговування груп малих міст, селищ міського типу і сільських поселень слід

підвищувати, але не більше ніж на 20%, за умови:

- розміщення на території мікрорайону підземних та/або багатоповерхових гаражів з автостоянками та велосипедними стоянкам;

- вбудовано-прибудованих дошкільних навчальних закладів, створенні озелених відкритих терас у житлових та громадських будинках;

- наявності на відстані до 500 м парку, скверу, або інших зелених насаджень загального користування, а також об'єктів повсякденного та періодичного обслуговування.

Величина збільшення показника визначається містобудівним розрахунком потреб у площі території мікрорайону з дотриманням норм [44], [42], [60].

Примітка

При розміщенні в межах мікрорайону об'єктів періодичного та епізодичного обслуговування, виробничих та інших закладів не мікрорайонного значення площа земельних ділянок, на яких вони розташовані, не враховується у балансі території мікрорайону.

6.1.17

Розрахункові показники щільності житлового фонду на території мікрорайону наведено у табл. 6.3.

Таблиця 6.3 – Показники щільності житлового фонду на території мікрорайону

Середня поверховість забудови	Гранична щільність житлового фонду м² загальної площі на 1 га території мікрорайону (брутто)	Гранична щільність житлового фонду м² загальної площі на 1 га ділянки прибудинкової території (нетто)
Малоповерхова забудова (до 3 поверхів включно)		
1- 2	4 000	7 500
3	5400	10 100
Середньоповерхова забудова (від 4 до 5 поверхів включно)		
4	6700	12 000
5	7900	15 000
Багатоповерхова забудова (від 6 до 9 поверхів включно)		
6	8900	15 800
7	9700	18 400
8	10500	□1 000
9	11100	23 600
Забудова підвищеної поверховості (від 10 до 16 поверхів включно)		
10	11600	22 500
12	12300	27 000
14	12800	31 500
16	13100	36 000
Висотна забудова (вище 17 поверхів)		
18	13300	33 750
20 і більше	13500	37 500

6.1.18

Для міст, розташованих в районах сейсмічністю 7-8 балів будівництво житлових будинків вище 4-х поверхів може здійснюватись згідно з вимогами [50]. Будівництво житлових будинків на територіях сейсмічністю 9 балів не допускається. Проектування будинків в сейсмічних

<p>передбачати централізовані склади, розміщуючи їх переважно у районних центрах або пристанційних поселеннях.</p> <p>Примітка 2. У районах з обмеженими територіальними ресурсами і цінними сільськогосподарськими угіддями слід за наявності відпрацьованих гірничих виробок і ділянок надр, придатних для розміщення на них об'єктів, здійснювати будівництво сховищ продовольчих і промислових товарів, цінної документації, розподільних холодильників та інших об'єктів, які потребують забезпечення стійкості до зовнішніх впливів і надійності функціонування. Ці об'єкти повинні відповідати вимогам протипожежної безпеки згідно з чинними нормативними документами.</p> <p>4.19 Для попереднього визначення розмірів земельних ділянок складів, призначених для обслуговування поселень, допускається виходити з розрахунку 2 кв.м на одну людину у значних і найзначніших містах з урахуванням застосування багатоповерхових складів і 2,5 кв.м - у решті міст і населених пунктів.</p> <p>У містах-курортах розміри комунально-складських зон для обслуговування тих, що лікуються й відпочивають, слід приймати з розрахунку 6 кв.м на одного, який лікується, а при розміщенні у цих зонах оранжерейно-тепличного господарства - 8 кв.м.</p> <p>4.20 У містах загальна площа колективних сховищ сільськогосподарських продуктів визначається з розрахунку 4-8 кв.м на одну сім'ю. Кількість сімей, які користуються сховищами, установлюється завданням на проектування.</p> <p>4.21 Для підприємств комунально-складських зон, що заново будуються і реконструюються, з метою підвищення інтенсивності освоєння ділянок слід передбачати використання багато- і високоповерхових будинків, освоєння підземного простору, збільшення щільності забудови.</p> <p style="text-align: center;">Виробнича зона сільських поселень</p> <p>4.22 Виробничі зони сільських поселень є частиною їхньої території. Проектування виробничих зон повинне здійснюватися відповідно до вимог РСН 320-86/Держбуд УРСР "Планування, забудова і благоустрій виробничих зон сільських населених пунктів України".</p> <p>4.23 У виробничих зонах слід розміщувати різні типи агропромислових підприємств і цехів галузевих господарських центрів колгоспів, держгоспів, виробничих об'єктів, які належать акціонерним товариствам, кооперативам, селянським (фермерським) господарствам та ін., а також підприємства несільськогосподарських галузей (філіали підприємств, цехи).</p> <p>4.24 При організації виробничих зон, у тому числі фермерських господарств, перевагу слід віддавати розвитку виробничих центрів, що склалися, які мають капітальні будинки, зручно розташовані стосовно до населених пунктів, транспортних комунікацій, кормових угідь і відповідають санітарно-гігієнічним вимогам. Розміщення сільськогосподарських комплексів і підприємств повинне забезпечувати збереження природного середовища, виключати можливість розвитку ерозійних процесів, забруднення ґрунтів і водних джерел відходами виробництва.</p> <p>4.25 При взаєморозміщенні сельбищної і виробничої зон слід створювати між ними відповідні санітарно-захисні і зооветеринарні розриви.</p> <p>Розміри санітарно-захисних зон від сільськогосподарських виробничих об'єктів і комплексів до меж житлової забудови установлюються згідно з нормативами (таблиця 4.2).</p> <p>4.26 Малі тваринницькі ферми (фермерські господарства) у селищах міського типу, селах з утриманням великої рогатої худоби або свиней від 10 до 250 голів, овець - до 500 голів, птиці - до 1000 голів слід розміщувати на відокремлених ділянках з дотриманням розмірів санітарно-захисних зон, наведених у таблиці 4.2.</p> <p>Таблиця 4.2</p>	<p>районах повинне вестись на підставі карт сейсмомікрорайонування.</p> <p>6.1.19 При визначенні потреб у території для розміщення житлової забудови слід виходити з умови розселення одного домогосподарства у окремій житловій одиниці (квартирі або будинку). Розрахункову житлову забезпеченість (на розрахунковий термін містобудівної документації) необхідно визначати диференційовано для населених пунктів з урахуванням демографічних показників, типів житлових будинків, що передбачаються застосовувати, запланованих обсягів житлового будівництва, включаючи обсяги соціального житла.</p> <p>6.1.20 Відповідно до природно-кліматичних особливостей України (Додаток Б), слід передбачати захист прибудинкової території житлових будинків, житлових груп від несприятливих зимових вітрів, пилових бур, а також підвищеної аерації влітку, захист від перегріву, особливо для південних районів (розділ 14).</p> <p>Відстань між житловими будинками, житловими і громадськими, а також між виробничими будівлями слід приймати на основі розрахунків інсоляції та освітленості, а також у відповідності з нормами протипожежних вимог (розділ 15).</p> <p>6.1.21 Між довгими сторонами житлових будинків заввишки 2-3 поверхи слід приймати відстані (побутові розриви) не менше 15 м, заввишки 4 поверхи і вище – 20 м, між довгими сторонами і торцями з вікнами із житлових кімнат цих будинків – не менше 15 м, а для односекційних житлових будинків 9 поверхів та вище з урахуванням розрахункової величини зон обвалення будівель у разі їх руйнування.</p> <p>В умовах реконструкції існуючої історичної забудови, зазначені відстані (побутові розриви) слід приймати із умов збереження характеру історичного розпланування.</p> <p>6.1.22 При плануванні нових територій з периметральною забудовою, допускається зменшувати побутові розриви між будинками до однієї висоти вищого будинку за умов розміщення в першому – третьому поверхах приміщень громадського призначення, а також дотримання вимог пожежної безпеки, норм інсоляції та освітленості житлових приміщень.</p> <p>Примітка. При розміщенні 9 та більше поверхових житлових будинків суміжно з кварталами садибної забудови, що зберігається, відстань між довгими сторонами багатоповерхового будинку, а також від стін односекційних будинків приймається не меншою ніж 15 м від межі земельної ділянки садибного будинку за умови забезпечення санітарних та протипожежних вимог.</p> <p>6.1.23 Житлові будинки з вбудованими у перші поверхи або у стилوباتних частинах приміщеннями громадського призначення допускається розміщувати по червоній лінії вулиць згідно з містобудівною документацією.</p> <p>6.1.24 Мінімальні розміри житлових кварталів та внутрішньоквартальних просторів у групах житлових будинків, кварталів визначаються вимогами: інсоляції та освітленості житлових приміщень, забезпечення відстані між вікнами, протилежно розташованих будинків – не менше 15 м – 20 м(побутовий розрив) та протипожежними вимогами.</p> <p>6.1.25 Площу озеленення прибудинкової території, включаючи майданчики для відпочинку, для ігор, занять фізичною культурою, пішохідні доріжки, якщо вони займають не більше 30 % її</p>
---	--

Направленість господарства	Розміри санітарно-захисних зон, м									
	25	50	75	100	150	200	300	400	500	
	Допустима величина стада, поголів'я									
Свиноферма	15	30	50	75	100	125	150	200	Більше 200	
Ферма ВРХ	20	40	60	100	150	200	Більше 200			
Птахоферма	100	200	250	300	500	750	Більше 750			
Вівцеферма	50	75	100	150	200	400	Більше 400			
Кролеферма	150	300	400	Більше 400						
Примітка. Шириною санітарно-захисної зони слід вважати відстань між місцями виділення в атмосферу або ґрунт виробничих шкідливостей і житловою забудовою населеного пункту.										

4.27* У санітарно-захисній зоні допускається розміщення бань, пралень і гаражів за умови, що щільність забудови не буде перевищувати 10%.

Розміщення спортивних споруд, парків, дитячих установ, лікувально-профілактичних і оздоровчих установ, а також насадження плодоягідних дерев та чагарників на території санітарно-захисної зони не допускається.

4.28 Тваринницькі, птахівницькі, звірівницькі ферми, ветеринарні установи, склади мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин слід розміщувати з підвітряного боку стосовно до інших сільськогосподарських об'єктів у сельбищній зоні. Території виробничих зон не повинні розділятися на відокремлені ділянки залізничними або автомобільними дорогами загальної мережі. Розриви між будинками і спорудами сільськогосподарських виробничих об'єктів слід приймати відповідно до вимог чинних нормативних документів.

5 Ландшафтно-рекреаційна територія (РОЗДІЛ 8)

Озеленені території міста

5.1 У міських і сільських поселеннях слід передбачати, як правило, безперервну систему озеленених територій та інших відкритих просторів, які у поєднанні із замиськими повинні формувати комплексну зелену зону.

Зовнішні межі комплексної зеленої зони треба проводити по межах землекористувань, природних рубежах, транспортних магістралях.

5.2 При функціональному зонуванні комплексної зеленої зони (території забудови, міста, зеленої зони) треба виділяти: озеленені території загального користування; озеленені території обмеженого користування і озеленені території спеціального призначення.

5.3 Номенклатуру елементів території комплексної зеленої зони міста треба приймати згідно з додатком 5.1.

Питома вага озелених територій різного призначення в межах забудови міст (рівень озеленення території забудови) повинна мати не менше 40% для районів ІІВ, 45% - ІІІВ, Б і 50% - ІVВ2, а у межах

загальної площі, слід приймати не менше 6 м² на 1 особу (без урахування шкіл і дошкільних навчальних закладів) або 12-15 м² на одну житлову одиницю (квартиру) при розрахунковому середньому розмірі домогосподарства 2,5 особи, або приймається згідно з демографічними розрахунками.	
6.1.26 Мінімальну розрахункову площу ділянки для окремого житлового будинку, включаючи площу під забудовою (без урахування розміщення на ділянці загальноосвітніх шкіл, дошкільних навчальних закладів і підприємств обслуговування населення, гаражів, що належать громадянам, фізкультурних і спортивних споруд) слід приймати відповідно до кількості його мешканців але не менше як у табл. 6.4.	
Таблиця 6.4 – Мінімальні розрахункові площі ділянки для окремого житлового будинку	
Житлові будинки	Площа ділянки м²/особу
До 3 поверхів	30,1-23,3
4-5 поверхів	20,2-17,0
6-8 поверхів	15,3-13,9
9-12 поверхів	12,2-12,0
Вище 12 поверхів	не менше 10,6
6.1.27 Для під'їзду до груп житлових будинків, установ і підприємств обслуговування, торгових центрів слід передбачати двосмугові проїзди, а до окремо розташованих будинків – односмугові проїзди.	
На односмугових проїздах треба передбачати роз'їздні майданчики шириною 6 м і довжиною 15 м на відстані не більше ніж 75 м один від одного, при цьому тупикові проїзди повинні мати довжину не більше 150 м. Проїзди повинні закінчуватися розворотними майданчиками, які забезпечують можливість розвороту сміттевозів, прибиральних і пожежних машин з урахуванням їх технічних характеристик.	
Тротуари та доріжки для інвалідних візків, треба підносити до 0,05 м. над рівнем проїзної частини або відокремлювати жолобом.	
Допускається суміщення доріжок для руху інвалідних візків з пішохідними доріжками за умови забезпечення комфортних умов руху для всіх його учасників.	
Відстані від житлової забудови до червоних ліній магістральних вулиць загальноміського значення слід приймати не менше ніж 6 м, а до магістралей районного значення – не менше 3 м.	
6.1.28 Розрахункові показники граничних розмірів майданчиків, що мають бути розташовані у мікрорайонах та на прибудинкових територіях наведені у табл. 6.5.	
Таблиця 6.5 – Розміри майданчиків у складі територій мікрорайонів та прибудинкових територій	
Майданчики	Питомі розміри майданчиків

території міста за структурними елементами приймати згідно з додатком 5.2.

Примітка. У містах з теплоелектроцентралями і котельними, підприємствами хімічної, металургійної, нафтопереробної промисловості I класу санітарної шкідливості рівень озеленення території забудови слід збільшувати не менше як на 15%.

5.4 Площу озелених територій загального користування (парків, садів, скверів, бульварів), розміщуваних на території забудови міських і сільських поселень, треба приймати відповідно до таблиці 5.1 з урахуванням нормативних показників відповідно до табл. 5.1а.

У значних, найзначніших і великих містах існуючі масиви міських лісів треба перетворювати у міські лісопарки і відносити додатково до озелених територій загального користування, виходячи із розрахунку не більше 5 кв.м/люд.

Таблиця 5.1 (ТАБЛ. 8.1)

Озеленені території загального користування у межах міста	Групи міст за кількістю населення, тис. чол.	Площа озелених територій, м2/чол.			
		Полісся, Прикарпаття, Закарпаття II В-1, II В-4	Лісостеп II В-2, II В-3	Степ III-В, III-Б	Південний берег Криму IV В-2
Загальноміські	100 - 1000 і більше	10	11	12	15
	50 - 100	7	8	9	11
	До 50	8 (10)	9 (11)	10 (12)	12 (15)
	Сільські поселення	12	13	14	17
Житлових районів	100 - 1000 і більше	6	6	7	8
	50 - 100	6	6	7	8

Примітка 1. У містах, де розміщуються промислові підприємства I і II класу шкідливості, наведені норми загальноміських озелених територій загального користування слід збільшувати на 15 - 20 %. У містах, де розміщуються залізничні вузли, наведені норми загальноміських озелених територій загального користування треба збільшувати на 5 - 10 %. У середніх, малих містах і сільських поселеннях, розміщених в оточенні існуючих лісів, у прибережних зонах великих річок і водойм, площу озелених територій загального користування допускається зменшувати, але не більше як на 20 %.

Примітка 2. У дужках наведені розміри для малих міст з кількістю населення до 20 тис. чол.

Таблиця 5.1а

Структурні елементи	Рівень озеленення, % не менше
1. Озеленені території загального користування	
Міські парки	65
Дитячі парки	40
Спортивні парки	15
Меморіальні парки	30
Зоологічні сади	15
Ботанічні сади	40
Сквери	75
Бульвари	60

	м² на 1 особу	1 житлову одиницю (квартиру)
Зелені на□адження****	4,0	10,0
Для ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку	0,7	1,75
Для відпочинку дорослого населення	0,1	0,25
Для тимчасової стоянки велосипедів	0,1	0,25
Для тимчасової стоянки автомобілів	За розрахунком згідно з розділом 11	
Для занять фізкультурою	2,0 (0,2)	5,0
Для господарчих цілей ***	0,1	0,25
Для збирання побутових відходів	За розрахунком згідно з табл. 6.6	
Для вигулювання домашніх тварин **	0,3	0,3
Примітка 1. Відстані від майданчиків для занять фізкультурою встановлюються залежно від їхніх шумових характеристик. ** Майданчики для вигулювання домашніх тварин мають влаштовуватися поза межами прибудинкових територій на спеціально визначених ділянках на відстані не менше ніж 40 м від вікон житлового будинку та майданчиків для ігор і відпочинку та занять фізкультурою. *** Відстані від майданчиків для господарських цілей до найбільш віддаленого входу у житловий будинок слід приймати не більше 100 м. **** Без урахування площі майданчиків для відпочинку та дитячих ігор та пішохідних доріжок Примітка 2. Майданчики для ігор дітей та території озеленення можуть розміщуватися як усередині житлової групи, так і як окрема озеленена зона, що обслуговує групу житлових кварталів. Майданчики для занять фізкультурою рекомендується розміщувати як окрему озеленену зону, що обслуговує мікрорайон або групу житлових кварталів, які формують цілісний мікрорайон, а за наявності зазначеної фізкультурно-спортивної зони, площу фізкультурних майданчиків в межах прибудинкових територій слід передбачати за нормою 0,2 м² на одну особу		

6.1.29 В межах багатоквартирної забудови слід передбачати будівлі та споруди системи збирання та перевезення побутових відходів відповідно до вимог[57]. Норми утворення побутових відходів для новоутворюваних населених пунктів приймають на одну розрахункову одиницю (особу, робоче місце) згідно з вимогами [36], або за табл. 11.4. Площа контейнерних майданчиків для збирання побутових відходів та відстань їх розміщення від вікон житлових та громадських будинків наведено в табл. 6.6.

Таблиця 6.6 – Площа та розміщення майданчика збирання побутових відходів на житловій території

Спосіб збору	Площа планувального модуля, м²				Відстань від вікон житлових, громадських будівель, м
	Планувальний модуль (1 контейнер)		Планувальний модуль (2 контейнера)		
	0,4 м³	1,1 м³	0,8 м³	2,2 м³	
Наземний	7.5	10.00	11.00	16.00	20
Підземний	3.5		5.5		рекомендується технічними умовами

2. Озеленені території обмеженого користування	
Житлові райони	25
Ділянки дошкільних навчальних закладів	45
Ділянки навчальних закладів	50
Ділянки громадських будинків споруд	40
Ділянки культурно-видовищних та дозвільних закладів	40
Ділянки спортивних майданчиків, спортивних та фізкультурно-оздоровчих споруд	30
Ділянки закладів охорони здоров'я	55
3. Озеленені території спеціального призначення	
На міських вулицях	25
У санітарно-захисних та охоронних зонах	60

5.5 У структурі озелених територій загального користування великі парки, парки площею понад 100 га і лісопарки площею 500 га і більше повинні становити не менше 10%.

Час доступності міських парків при пересуванні на транспорті повинен становити не більше 20 хв., а парків планувальних районів - не більше 15 хв.

Примітка. У сейсмічних районах необхідно забезпечувати вільний доступ до парків, садів та інших озелених територій загального користування, не допускаючи улаштування огорож з боку житлових районів.

5.6 Допустима кількість одночасних відвідувачів території парків, лісопарків, лісів, зелених зон слід приймати відповідно до укрупнених показників, люд./га, не більше:

а) для міських парків 100

б) для парків зон тривалого відпочинку 70

в) для парків-курортів 50

г) для парків зон короткочасного відпочинку 20

д) для лісопарків (лугопарків, гідропарків) 10

е) для лісів 1-3.

Примітка. При кількості одночасних відвідувачів 10-50 люд./га слід передбачати дорожньо-стежинкову мережу для організації їх руху, а на 5.8 На територіях з високим ступенем схоронності природних ландшафтів, які мають естетичну і пізнавальну цінність, треба формувати національні і природні парки. Архітектурно-просторова організація національних і природних парків повинна передбачати використання їх територій у наукових, культурно-освітніх і рекреаційних цілях з виділенням, як правило, заповідної, заповідно-рекреаційної, рекреаційної та господарської зон.

5.7 У найзначніших, значних і великих містах поряд з парками міського і районного значення слід передбачати спеціалізовані - дитячі, спортивні, виставкові, зоологічні та інші парки, ботанічні сади.

Орієнтовні розміри дитячих парків допускається приймати з розрахунку 0,5 кв.м/люд., спортивних - 1-2 кв.м/люд., включаючи майданчики і спортивні споруди.

5.8 На територіях з високим ступенем схоронності природних ландшафтів, які мають естетичну і пізнавальну цінність, треба формувати національні і природні парки. Архітектурно-просторова організація національних і природних парків повинна передбачати використання їх територій у наукових, культурно-освітніх і рекреаційних цілях з виділенням, як правило, заповідної, заповідно-рекреаційної, рекреаційної та господарської зон.

5.9 При розміщенні парків і садів слід максимально зберігати ділянки з існуючими насадженнями і водоймами.

Площу території парків, садів і скверів слід приймати, виходячи із конкретних містобудівних і природних умов.

У загальному балансі території парків і садів площу озелених територій слід приймати за додатком 5.2.

5.10 Бульвари і пішохідні алеї слід передбачати у напрямі масових потоків пішохідного руху.

 Вакуумний | 3,5 | 5,5 | рекомендується технічними умовами || **Примітка 1.** На місце розташування та площу майданчика для збирання побутових відходів впливає їх спосіб видалення: наземний та підземний або вакуумний (пневматичний). | | | | |
Примітка 2. Планувальний модуль підземного та вакуумного способу може збільшувати об'єм накопичення побутових відходів до 5-10 м³ відповідно, якщо це не суперечить технічним умовам.				
Примітка 3. Відстань від наземних майданчиків для збирання побутових відходів до фізкультурних майданчиків, майданчиків для ігор дітей і відпочинку дорослих слід приймати не менше 20 м. Пішохідну доступність майданчика збирання побутових відходів слід приймати не більше 100м. Площа наземних майданчиків вказана з урахуванням благоустрою.				
Примітка 4. Майданчики збирання побутових відходів для наземного способу проектується відповідно до вимог [46] та [92]. Майданчики підземного та вакуумного способу збирання проектується відповідно до містобудівних та технічних умов.				
Примітка 5. При блокуванні планувальних модулів на більшу кількість обладнання з додаванням кожного наступного планувального модуля площа суми блоків зменшується від 2 до 5 м² в залежності від типу модуля та способу їх блокування.				
Примітка 6. Майданчик збирання побутових відходів повинен бути обладнаний для прийому небезпечних відходів (хімічні джерела струму, побутові акумулятори та ін.).				
Примітка 7. Місця збирання побутових відходів на житлових територіях слід розташовувати не з підвітряного боку, не на протягах, а з забезпеченням норм аерації території. Майданчик для збирання побутових відходів для установ громадського обслуговування допускається розмішувати за спеціальним завданням погодженого з місцевими органами влади. ДБН Б.1.1-Х:201Х 38.				
Примітка 8. Місця збору великогабаритних побутових відходів (меблі, побутова техніка будівельні відходи та ін) слід розмішувати на сільбищній території в комунальних кварталах або комунально-складських зонах.				
Садібна забудова				
З метою збереження масштабу планування і забудови історичного населеного пункту у зонах існуючої індивідуальної садібної забудови слід забезпечувати збереження історичного характеру середовища.				
В найкрупніших містах нову садібну або заблоковану забудову слід розмішувати в існуючих районах садібної забудови лише за наявності територіальних ресурсів відповідно до містобудівної документації.				
Примітка. Розміщення садібної забудови в межах приаеродромної території можливо при умові дотримання вимог [37] та відсутності потенційного ризику авіаційної події.				
6.1.31 Зони садібної забудови можуть формуватись окремими чи заблокованими житловими будинками з присадибними ділянками. Поверховість будинків в межах територій садібної забудови не може перевищувати 4-х поверхів.				
Розміщення в існуючих кварталах садібної забудови багатоквартирних (секційних) будинків не допускається.				
6.1.32 Граничний розмір площі земельних ділянок, які надаються громадянам для нового житлового будівництва має становити не менше 150 м² – для заблокованої забудови і не менше 500 м² –				

Розміщення бульвару, його довжину і ширину, а також місце у поперечному профілі вулиці треба визначати з урахуванням архітектурно-планувального рішення вулиці та її забудови. На бульварах і пішохідних алеях слід передбачати майданчики для короткочасного відпочинку. Ширину бульварів з однією повздовжньою пішохідною алеєю треба приймати не менше 10 м при розміщенні з одного боку вулиці між проїжджою частиною і забудовою.

5.11 Дорожню мережу ландшафтно-рекреаційних територій (дороги, алеї, стежки) слід трасувати за можливості з мінімальними схилами відповідно до напрямків основних шляхів руху пішоходів і з урахуванням визначення найкоротших відстаней до пунктів зупинок, ігрових і спортивних майданчиків. Ширина доріжки повинна бути кратною 0,75 (ширина смуги руху однієї людини).

5.12 Відстань від будинків, споруд, а також об'єктів інженерного благоустрою до дерев і чагарників слід приймати за таблицею 5.2.

Таблиця 5.2

Будинки і споруди, об'єкти інженерного благоустрою	Відстані, м, від будинку, споруди, об'єкта до осі	
	стовбур деева	чагарника
Зовнішня стіна будинку і споруди	5,0	1,5
Край трамвайного полотна	50	,0
Край тротуару і садової доріжки	0,7	0,5
Край проїзної частини вулиць (кромка укріпленої смуги узбіччя дороги, брівка канави)	4,0	1,5
Щогла іопоа освітлювальної мережі, трамвая, мостова опора і естакада	4,0	-
Підошва схилу, тераси тощо	1,0	0,5
Підошва або внутрішня грань підпірної стінки	3,0	1,0
Підземні мережі:		
газопровід, каналізація	1,5	-
теплова мережа (стінка кналу тунелю або оболнка при безканальній прокладці)	2,0	1,0
водопровід, дренаж	2,0	-
силвий кабель і кабель зв'язку	2,0	0,7
<p>Примітка 1. У нових житлових районах відстань від краю проїжджої частини до осі стовбура дерева слід приймати не менше 4 м при діаметрі крони не більше 5 м. Для дерев з великою кроною цю відстань можна збільшити до розміру, при якому крони будуть розміщуватися не ближче 1,5 м від краю проїжджої частини.</p> <p>Примітка 2. Висота чагарників при їх розміщенні від краю проїжджої частини на відстані від 1 до 5 м не повинна перевищувати 50 см.</p> <p>Примітка 3. Відстань від повітряних ліній електропередачі до дерев слід приймати за правилами улаштування електроустановок.</p> <p>Примітка 4. Деревя, що висаджують біля будинків, не повинні перешкджати інсоляції та освітленості житлових і громадських приміщень, а також прїзду пожежних автомашин.</p>		

55.13 У зелених зонах міст слід передбачати розсадники деревних і чагарникових рослин та квітково-оранжерейних господарств з урахуванням забезпечення посадочним матеріалом груп міських і сільських поселень. Нормативний показник площі розсадників повинен прийматися з розрахунку забезпеченості рівня озеленення об'єктів системи озеленених територій у межах населеного пункту. Площа розсадників повинна бути не менше 80 га. Загальну площу квітково-оранжерейних господарств треба приймати з розрахунку 0,4 м²/люд.

Зона відпочинку

для індивідуальної житлової забудови.

Примітка. До площі присадибної земельної ділянки включається площа під забудовою житлових будинків та господарських будівель.

6.1.33 Житлові будинки на присадибних ділянках слід розмішувати з відступом від червоних ліній магістральних вулиць – 6 м, житлових – 3 м.

Частина присадибної ділянки між червоними лініями і лінією забудови одно-, двоквартирних і блокованих будинків входить до загальної площі ділянки.

В умовах реконструкції допускається зменшувати відступи від червоних ліній до будинків і споруд, з урахуванням забудови, що історично склалася.

6.1.34 Показники площі території та розрахункової щільності населення для розміщення садибної забудови слід приймати за табл. 6.1 та табл. 6.7.

Таблиця 6.7 – Показники розрахункової щільності населення (брутто) для районів садибної забудови (рекомендовані)

Тип забудови	Розмір присадибної ділянки, м²	Кількість ділянок на 1 га	Щільність населення (брутто), осіб/га, при середньому складі сім'ї, осіб.				
			2	3	4	5	6
Садибна	2500	3-4	6-8	9-12	12-16	15-20	18-24
Садибна	1500	5-6	10-12	15-18	20-24	25-30	30-36
Садибна	1200	6-7	12-14	18-21	24-28	30-35	36-42
Садибна	1000	8-9	17-18	26-27	34-35	43-44	51-52
Садибна	600	13-15	28-29	42-43	55-57	6□-71	81-84-
Садибна	500	16-17	34-35	50-52	66-68	82-84	97-99
Зблокована	400	19-21	41-42	61-62	80-82	98-100	115-118
Зблокована	300	24-27	53-55	78-80	101-104	124-127	144-148
Зблокована	200	32-38	75-77	109-112	134-143	169-173	196-200
Зблокована	150	40-49	□6-99	138-142	176-180	211-216	242-248

6.1.35 Присадибні ділянки з боку вулиць та сусідніх ділянок допускається огороджувати. Висоту огорожі слід встановлювати згідно з вимогами [46] та правилами благоустрою населеного пункту. Встановлення огорожі не може погіршувати інсоляцію житлових будинків на суміжних територіях. Огорожа присадибних ділянок не може виступати за червону лінію та межі ділянки.

Для садибної та дачної забудови, у разі розміщення житлових будинків в північно-східній, північній та північно-західній частинах земельної ділянки, відстань від межі слід встановлювати не менше 3 м.

6.1.36 При терасній забудові слід передбачати проїзди для пожежних машин, які мають з'єднуватися зовнішніми сходами – пішохідними доріжками. Відстань між проїздами і зовнішніми

<p>5.14 Розміщення зон відпочинку слід передбачати на ландшафтно-рекреаційних територіях міст (внутрішньоміські), приміських зон (заміські), у системах розселення (міжселищні). Зони короткочасного відпочинку треба розміщувати з урахуванням доступності їх на громадському транспорті, як правило, не більше 1,5 год.</p> <p>Зони тривалого відпочинку треба розміщувати за межами населених пунктів у найбільш сприятливих умовах.</p> <p>Примітка 1. За відсутності сприятливих природних ресурсів у зоні впливу населеного пункту допускається збільшувати транспортну доступність зон короткочасного відпочинку до 2 год.</p> <p>Примітка 2. Зони тривалого відпочинку (заміські і міжсельбищні) слід проектувати за нормами, встановленими для курортних зон з такою самою розрахунковою кількістю відпочиваючих.</p> <p>5.15 Розміри територій зон короткочасного відпочинку слід приймати з розрахунку 500 - 1000 м² на 1 відвідувача, у тому числі та частина, яка інтенсивно використовується для активних видів відпочинку, повинна становити не менше 100 м² на 1 відвідувача.</p> <p>Відстані між зонами короткочасного відпочинку і ділянками курортно-рекреаційних установ, садівницьких товариств, автомобільних доріг загальної мережі і залізниць слід приймати не менше 500 м.</p> <p>5.16 При розміщенні установ і підприємств обслуговування у зонах короткочасного відпочинку слід формувати громадські центри.</p> <p>Розміри територій різного функціонального призначення центру слід приймати, % загальної площі:</p> <table><tr><td>а) культурно-виовищних установ</td><td>1 - 2</td></tr><tr><td>б) фізкультурно-оздоровчих і спортивни споруд</td><td>2 - 4</td></tr><tr><td>в) пляжу і пристроїв для відпочинку на воді</td><td>4 - 8</td></tr><tr><td>г) майданчиків відпочинку дорослих</td><td>75 - 85</td></tr><tr><td>д) майданчиків відпочинкудітей</td><td>3 - 6</td></tr><tr><td>е) адміністративно-господарських споруд</td><td>4 - 5.</td></tr></table> <p>Примітка. Для зон короткочасного відпочинку, розміщених поблизу міської забудови, територія відпочинку дітей може бути збільшена, але не більше як на 20 %.</p> <p>5.17 Розміри території річкових і озерних пляжів, які розміщуються у зонах короткочасного відпочинку, слід приймати не менше 8 кв.м на одного відвідувача.</p> <p>Розміри річкових і озерних пляжів, які розміщуються на землях, придатних для сільськогосподарського використання, треба приймати з розрахунку 5 кв.м на одного відвідувача.</p> <p>Довжину берегової смуги річкових і озерних пляжів слід приймати не менше 0,25 м на одного відвідувача.</p> <p>На прилеглих до пляжів територіях слід створювати припляжну і акваторіальну зони. Для орієнтовних розрахунків площу території вказаних зон на одного відвідувача слід приймати: припляжної - 15 кв.м, акваторіальної - 5 кв.м (для купання).</p> <p>Площу території різного функціонального використання у припляжній, пляжній і акваторіальній зонах слід визначати з урахуванням показників, наведених у таблиці 5.3.</p> <p>5.18 Рекреаційне навантаження на ландшафт зон короткочасного відпочинку слід приймати відповідно до диференційованих показників за таблицею 5.4.</p> <p>Таблиця 5.3</p>	а) культурно-виовищних установ	1 - 2	б) фізкультурно-оздоровчих і спортивни споруд	2 - 4	в) пляжу і пристроїв для відпочинку на воді	4 - 8	г) майданчиків відпочинку дорослих	75 - 85	д) майданчиків відпочинкудітей	3 - 6	е) адміністративно-господарських споруд	4 - 5.	<p>сходами має бути не більше ніж 100 м.</p> <p>6.1.37 В зонах садибної забудови слід передбачати розміщення об’єктів обслуговування на територіях загального користування, на спеціально відведених ділянках, у складі громадських центрів населеного пункту або у вигляді окремих споруд на територіях громадського призначення, а також розміщення майданчиків для ігор дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, занять фізкультурою, стоянок для тимчасового зберігання автомобілів, майданчиків для господарських цілей загального користування. Питомі розміри майданчиків для ігор дітей та автостоянок допускається зменшувати відносно показників, наведених в табл.6.5, але не більше ніж на 30%.</p> <p>Допускається розміщення об’єктів обслуговування у житлових будинках. Прибудовані або окремо розміщені приміщення для індивідуальної трудової та підприємницької діяльності дозволяється розташовувати по межі ділянки вздовж червоних ліній.</p> <p>6.1.38 У зонах садибної забудови, крім вуличної мережі (розділ 10), слід формувати мережу внутрішньоквартальних проїздів, ширина проїзної частини яких приймається:</p> <ul style="list-style-type: none"> - з однією смугою руху приймається 3,5 м; - з двома – 5,5 м. <p>На односмугових проїздах слід передбачати роз’їзди. До житлових і громадських будинків необхідно передбачати проїзди шириною не менше 3,5 м на відстані не ближче 5 м від стін, що придатні для проїзду пожежних машин.</p> <p>6.1.39 Озеленення вулиць, розмір яких в межах червоних ліній складає 12 м і менше доцільно формувати за рахунок палісадників.</p> <p>6.1.40 Господарські будівлі для утримання худоби, інших тварин і птиці допускаються в селах, а також у містах і селищах – в районах садибної забудови. Розміщення господарських будівель по лінії забудови житловими будинками не допускається. Розташування цих будівель на присадибних ділянках слід передбачати у глибині садиби.</p> <p>6.1.41 Гаражі слід передбачати вбудованими, прибудованими до житлових будинків по лінії забудови, або окремо, в тому числі в глибині ділянки. Відстані від в’їздів та інших технологічних прорізів гаражів до сусідніх житлових будинків, загальноосвітніх шкіл та дошкільних навчальних закладів, інших споруд слід приймати за табл. 15.5.</p> <p>Примітка. Протипожежні відстані між будинками або господарськими будівлями, що розташовані окремо, відповідно до ступеня їх вогнестійкості, а також віддаленість ємностей горючої рідини на присадибній ділянці (при опаленні будинків рідким паливом), слід приймати відповідно до протипожежних вимог наведених у табл. 15.1.</p> <p>6.1.42 Розташування житлових будинків та громадських будівель має здійснюватись відповідно до вимог [42], [44], як в будинках, що споруджуються, так і житлових та громадських будинках на суміжних земельних ділянках.</p> <p>6.1.43 При розміщенні будинків в кварталах, забудова яких історично склалася, для догляду за будинками і здійснення поточного ремонту відстань до межі суміжної земельної ділянки від найбільш</p>
а) культурно-виовищних установ	1 - 2												
б) фізкультурно-оздоровчих і спортивни споруд	2 - 4												
в) пляжу і пристроїв для відпочинку на воді	4 - 8												
г) майданчиків відпочинку дорослих	75 - 85												
д) майданчиків відпочинкудітей	3 - 6												
е) адміністративно-господарських споруд	4 - 5.												

Пляжі і парки	100 одночасних відвідуачів	15 - 20
Лісопарки, заповідники рекреаційні ліси	Те саме	7 - 10
Бази короточасного відпочинку (сортивні, туристські, риболовецькі, мисливські та ін.), маломірного флоту	- " -	10 - 15
Підприємства громадського харчування	- " -	7 - 10
Садівницькі товариства	100 ділянок	4 - 7
Примітка. Довжина пішохідних підходів від стоянок для тимчасовогозберігання легкових автомашин до об'єктів у зонах короточасного відпочинку не повинна перевищувати 1000 м.		

5.20 При розміщенні автостоянок біля об'єктів масового відпочинку слід враховувати витрати часу на пішохідний підхід від автостоянок до окремих об'єктів відпочинку у межах 8 - 15 хв. (умовна довжина пішохідного шляху 450 - 1000 м), а з використанням громадського транспорту - до 25 хв.

Курортна зона

5.21 Курортні зони (курорти) слід розміщувати на територіях, які мають природні лікувальні ресурси, найбільш сприятливий мікроклімат, ландшафт і санітарно-гігієнічні умови. На території курортних зон треба передбачати будівництво курортно-рекреаційних установ (санаторіїв, установ відпочинку і туризму), установ, підприємств і центрів загальнокурортного обслуговування, організацію і благоустрій парків і пляжів, а також створення спеціальних балеотехнічних, берегозміцнювальних та інших інженерних об'єктів.

Курортні зони можуть бути відокремленими, розміщеними за межами міських і сільських поселень або бути функціональними зонами курортних міст і селищ, а також інших поселень (промислових, портових, сільськогосподарських), які мають на своїй території курортно-рекреаційні установи.

5.22 Кількість тих, що лікуються й відпочивають у курортно-рекреаційних установах, встановлюється за показниками одночасної місткості цих установ з урахуванням кількості цілорічних і сезонних місць. Кількість неорганізовано відпочиваючих (включаючи тих, що користуються курсовками, абонементами на окремі види загальнокурортного обслуговування) визначається на підставі статистичних даних за ряд років з урахуванням наявного придатного житлового фонду у місцевого населення.

5.23 Кількість персоналу курортно-рекреаційних установ слід приймати не менше таких показників (одиниць постійного персоналу на одне місце):

а) дитячі санаторії, санаторні позашкільні табори	1,0
б) санаторії для хворих на туберкульоз	0,9
в) санатрії ля дорослих, для батьків з дітьми	0,5
г) санаторії-профілакторії, мотелі	0,4
д) будинки (пансіонти) відпочинку для дорослих і для сімей з дітьми, курортні й туристські готелі	0,3
е) бази відпочинку підприємств і організацій, молодіжні таори, дачі дошкільних установ, позашкільні табори, туристські бази для дорослих і для сімей з дітьми	0,2
ж) кемпінги	0,15
з) оздоровчі табори для старшокласників	0,1

Відстані від артсвердловин та колодязів до окремих будівель і споруд та інших джерел забруднення слід приймати 20 м, місце розташування водозабірних споруд повинно бути вверх по течії ґрунтових вод і вище по відношенню до розташування каналізаційних споруд. При неможливості забезпечення цієї відстані в межах ділянки, слід влаштовувати свердловини, колодязі або каптажі для групи будинків, які розміщуються вздовж житлових вулиць із відступом від червоної лінії на 2,5-3 м, на майданчиках розміром 2,5 × 3 м із твердим покриттям та похилом не більше 40-50 %.
Примітка 4. Вигрібні ями дворових туалетів повинні бути виконані з конструкцій, що запобігають фільтрації фекальних стоків у ґрунт.

Дачна та садова забудова

6.1.46 Території дачної та садової забудови призначаються для організації відпочинку громадян, ведення садівництва та городництва з будівництвом дачних або садових будинків.

6.1.47 Дачну і садову забудову рекомендується розміщувати за межами населених пунктів на землях, які придатні для ведення садівництва та городництва

6.1.48 Розміщення дачної та садової забудови в межах населених пунктів, а також на територіях, де діють планувальні обмеження, на резервних позаміських територіях, які передбачені містобудівною документацією для подальшого розвитку населених пунктів, на територіях інженерної і транспортної інфраструктури не допускається.

6.1.49 В межах однієї території можуть бути розміщені різні типи земельних ділянок: для відпочинку, ведення садівництва з можливістю будівництва як дачних, так і садових будинків.

6.1.50 Територію дачної та садової забудови слід розподіляти на зони індивідуального (сади, дачні ділянки) та загального користування. Зона індивідуального користування з вулично-дорожньою мережею має складати до 90% від загальної території такого поселення.

6.1.51 В межах зони загального користування розміщуються об'єкти і споруди, перелік яких та необхідна площа території наведені у табл. 6.9.

Таблиця 6.9 – Об'єкти і споруди загального користування в межах територій дачної і садової забудови

Перелік будівель	Площа ділянок об'єктів і споруд загального користування в межах територій дачної і садової забудови, із розрахунку м² на 1 дачну (садівницьку) ділянку		
	малі	середні	крупні
Обов'язкові:			
Споруди для зберігання засобів пожежогасіння	0.5	0.4	0.25
Майданчики для контейнерів ТПВ	0.1	0.1	0.1
Майданчики для стоянки автомобілів	1.1	1.1	1.1
Майданчики для стоянок велосипедів	0,65	0,65	0,65
Магазини змішаної торгівлі	2.5	2.0	1.5
Правління товариства, медпункт	1.0	1.0	1.0
Майданчики для ігор дітей	1.0	1.0	1.0
Рекомендовані:			
Універсальні фізкультурні майданчики	4.0	3.4	2.8
Пасіки	За завданням на проектування *		
Споруда для охоронника			

<p>Кількість персоналу, зайнятого в обслуговуванні загальнокурортних установ, слід приймати з розрахунку 25 - 30 % (від загальної кількості персоналу, зайнятого в курортно-рекреаційних установах) для бальнеологічних (грязьових) курортних зон і 20 - 25 % - для кліматичних курортних зон.</p> <p>У курортних зонах із сезонним збільшенням тих, що лікуються й відпочивають, слід додатково передбачати тимчасовий обслуговуючий персонал (студентів, практикантів, пенсіонерів) для об'єктів сезонного функціонування з розрахунку 0,05 на одне сезонне місце і 0,02 на одного неорганізовано відпочиваючого. Коефіцієнт сімейності для цих категорій населення слід приймати 1,2.</p> <p>Примітка 1. У загальнокурортних установах цілорічного функціонування, які додатково обслуговують тих, що лікуються й відпочивають неорганізовано (з урахуванням 80 - 100 % їхньої середньорічної кількості), слід збільшувати кількість персоналу з розрахунку 0,1 - 0,15 одиниць на одного неорганізовано відпочиваючого.</p> <p>Примітка 2. При відповідних обґрунтуваннях кількість персоналу курортних і туристських готелей міжнародного класу допускається приймати 0,5 - 0,8 з урахуванням складу об'єктів обслуговування.</p> <p>5.24 При проектуванні нових і реконструкції тих курортних зон, які склалися, слід передбачати:</p> <p>а) розміщення курортно-рекреаційних установ на територіях з допустимими рівнями шуму;</p> <p>б) винесення за межі курортних територій промислових і комунально-складських об'єктів;</p> <p>в) пристосування житлової забудови і громадських споруд, розміщених у курортній зоні, у рекреаційний фонд для обслуговування тих, що лікуються й відпочивають;</p> <p>г) повне виключення в межах курортних зон транзитних транспортних потоків.</p> <p>Розміщення нової житлової забудови для розселення обслуговуючого персоналу курортно-рекреаційних установ треба передбачати за курортною зоною в існуючих або створюваних сельбищних зонах у межах 30-хвилинної доступності транспортом.</p> <p>5.25 Відстань від меж земельних ділянок курортно-рекреаційних установ, що проектуються заново, слід приймати не менше, м:</p> <table><tr><td>а) до житлової забудови, установ комунального господарства і складів</td><td>500 (100)</td></tr><tr><td>б) до автомоїльних дріг категорій</td><td></td></tr><tr><td>1) I, II, III</td><td>500</td></tr><tr><td>2) IV</td><td>200</td></tr><tr><td>в) до садівницьких товариств</td><td>300</td></tr></table> <p>Примітка. В дужках наведена відстань в умовах реконструкції.</p> <p>5.26 Розміри земельних ділянок курортно-рекреаційних установ слід приймати відповідно до додатка 6.1. Розміри територій загального користування курортних зон слід встановлювати з розрахунку, м² на одне місце в курортно-рекреаційних установах: загальнокурортних об'єктів обслуговування - 10, озеленених - 100; на одного неорганізовано відпочиваючого: загальнокурортних об'єктів обслуговування - 2, озеленених - 25.</p> <p>Примітка. В курортних зонах приморських курортів Криму, які склалися, а також гірських курортів Карпат, розміри територій загального користування допускається зменшувати, але не більше як на 50 %.</p> <p>5.27 Розміри території морських пляжів, які розміщуються в курортних зонах, слід приймати не менше, м² на одного відвідувача:</p> <table><tr><td>а) для дорослих</td><td>5</td></tr><tr><td>б) для дітей</td><td>4</td></tr></table>	а) до житлової забудови, установ комунального господарства і складів	500 (100)	б) до автомоїльних дріг категорій		1) I, II, III	500	2) IV	200	в) до садівницьких товариств	300	а) для дорослих	5	б) для дітей	4	<div><div><div>* Площа ділянки на одну споруду приймається незалежно від кількості садових ділянок – 100 м²</div><div>Примітка 1. Об'єкти загального користування доцільно поєднувати у адміністративно-господарський центр. Пасіки слід розміщувати на окремих ділянках у місцях, найбільш віддалених від руху людей і транспорту.</div><div>Примітка 2. На ділянці пасіки вулики розміщувати на відстані не менш ніж 3 м від сусідніх садових /дачних/ ділянок льотками, які направлені від них. Огорожа навколо пасіки у напрямку вильоту бджіл повинна бути суцільною (дерев'яною, залізною або живою огорожею) висотою не менше 2 м. Вулики допускається розміщувати на садових /дачних/ ділянках при додержанні вищевказаних вимог за умовою, що огорожа не порушує норм інсоляції згідно з вимогами [44].</div></div></div> <div><div>6.1.52 На територіях дачної і садової забудови трасування доріг та проїздів, розміщення вбудовано-прибудованих або окремо розташованих гаражів, дачних та садових будинків, інших споруд та відстані між ними слід приймати у відповідності з вимогами підрозділу «Садібна забудова» та розділу 15 «Протипожежні вимоги»</div><div>6.1.53 Територію існуючої дачної і садової забудови дозволяється реконструювати у райони садібної забудови. При цьому має бути забезпечена відповідність показників соціальної, транспортної та інженерної інфраструктури нормативам садібної забудови в межах міст або сільсь.ких населених пунктів.</div><div>6.1.54 На території існуючої дачної і садової забудови використання садових або дачних ділянок для створення об'єктів торгівлі, побуту допускається за умови: відповідності площі земельної ділянки показникам відповідно до табл. 6.9, забезпечення проїзду до ділянки та влаштування інженерного обладнання, відповідно до вимог [42], [79] та [81].</div><div>6.2 Зона громадської забудови</div><div>6.2.1 Зона громадської забудови призначена для концентрованого розташування закладів і підприємств обслуговування населення населеного пункту та поза його межами.</div><div>6.2.2 Зону громадської забудови слід формувати як функціонально-просторову систему центрів – багатофункціональних та спеціалізованих, які є органічно пов'язаними з соціально-планувальною структурою населеного пункту.</div><div>6.2.3 Громадську забудову слід формувати у місцях найбільшої концентрації населення, що перебуває у денний час – у межах центру міста, уздовж головних вулиць і площ.</div><div>6.2.4 Багатофункціональні громадські центри, їх кількість, склад та розміщення в населеному пункті залежить, окрім їх величини і місця в структурі адміністративно-територіального устрою та системи розселення, від особливостей функціонально-планувальної структури населених пунктів, історичних та природно-ландшафтних чинників.</div><div>У малих містах слід створювати єдиний громадський центр міста і житлового району.</div><div>У середніх і великих містах, сельбищна територія яких поділяється на житлові або планувальні райони, функції громадського центру можуть поєднуватись з функціями громадського центру одного із житлових або планувальних районів.</div></div>
а) до житлової забудови, установ комунального господарства і складів	500 (100)														
б) до автомоїльних дріг категорій															
1) I, II, III	500														
2) IV	200														
в) до садівницьких товариств	300														
а) для дорослих	5														
б) для дітей	4														

<p>Розміри території спеціалізованих лікувальних пляжів для тих, що лікуються з обмеженою рухливістю, слід приймати з розрахунку 8 - 12 м² на одного відвідувача.</p> <p>Довжину берегової смуги морського пляжу на одного відвідувача слід приймати не менше 0,2 м.</p> <p>Розраховувати кількість одночасних відвідувачів на пляжах слід з урахуванням коефіцієнтів одноразового завантаження пляжів (питомої ваги тих, що знаходяться на пляжі, стосовно до загальної кількості різних категорій відпочиваючих):</p> <table><tr><td>а) санаторіїв</td><td>0,6 - 0,8</td></tr><tr><td>б) установ відпочинку й туризму</td><td>0,7 - 0,9</td></tr><tr><td>в) позашкільних таборів</td><td>0,5 1,0</td></tr><tr><td>г) загального користування</td><td></td></tr><tr><td>для місцевого значення</td><td>0,2</td></tr><tr><td>д) відпочиваючих без путівок</td><td>,5</td></tr></table> <p>5.28 У приморських курортах підлягає охороні зона суворого режиму (перша зона санохорони), включаючи прибережну смугу моря, пляжі і територію, що прилягає до пляжів, завширшки не менше 100 м, яка повинна використовуватися переважно для організації зелених насаджень загального користування, набережних, бульварів, скверів, кліматолікувальних споруд, спортивних і дитячих майданчиків.</p> <p>Примітка. У вказаній зоні курортних міст і селищ, що склалися, допускається збереження існуючих капітальних споруд житлово-цивільного призначення за умови забезпечення санітарно-гігієнічних умов їх експлуатації.</p> <p>5.29 Курортно-рекреаційні установи, що розміщуються у межах курортних зон, слід, як правило, об'єднувати у комплекси, забезпечуючи єдине архітектурно-просторове вирішення.</p> <p>На території курортно-рекреаційних установ та їх комплексів слід передбачати розміщення майданчиків, склад і розміри земельних ділянок яких слід приймати за таблицею 5.6.</p> <p>Таблиця 5.6</p> <table><tr><td>Майданчики</td><td>Площа, м² на одне місце</td></tr><tr><td>Для відпочинку, кліматолікування, тиих ігор читання</td><td>2,0</td></tr><tr><td>Спортивні (для бадмінтону, волейболу, тенісу)</td><td>3,5</td></tr><tr><td>Літнього кінотеатру (кінолекторію)</td><td>0,9</td></tr><tr><td>Танцювальний</td><td>0,6</td></tr></table> <p>5.30 При проектуванні курортних зон слід формувати систему установ і центрів загальнокурортного обслуговування.</p> <p>Для орієнтовних розрахунків кількість і місткість установ та підприємств загальнокурортного обслуговування на 1000 чоловік, що лікуються й відпочивають, приймати за додатком 6.2.</p> <p>5.31 У курортних зонах слід передбачати стоянки для легкових автомашин, кількість яких визначається відповідно до розрахункових показників кількості машино-місць на 100 відпочиваючих і обслуговуючого персоналу: для санаторіїв, будинків відпочинку, туристських баз і баз відпочинку підприємств - 3 - 5, курортних, туристських готелей та пансіонатів - 5 - 7.</p>	а) санаторіїв	0,6 - 0,8	б) установ відпочинку й туризму	0,7 - 0,9	в) позашкільних таборів	0,5 1,0	г) загального користування		для місцевого значення	0,2	д) відпочиваючих без путівок	,5	Майданчики	Площа, м ² на одне місце	Для відпочинку, кліматолікування, тиих ігор читання	2,0	Спортивні (для бадмінтону, волейболу, тенісу)	3,5	Літнього кінотеатру (кінолекторію)	0,9	Танцювальний	0,6	<p>У найкрупніших та крупних містах зони громадської забудови слід формувати у вигляді системи загальноміського центру, яка крім центрального ядра складається також з громадських центрів планувальних зон та центрів житлових (виробничих, рекреаційних) районів і мікрорайонів.</p> <p>Склад функціональних елементів, їх кількісні параметри встановлюються у містобудівній документації регіонального та місцевого рівнів.</p> <p>Примітка. Міський центр, в залежності від величини міста, доцільно формувати або як площу, або як групу площ, поєднаних головною вулицею, серед яких визначається головна площа.</p> <p>6.2.5 Спеціалізовані громадські центри слід формувати переважно в найкрупніших, крупних та великих містах за рахунок групування об'єктів в єдиний комплекс.</p> <p>Примітка. Спеціалізовані центри слід розміщувати відокремлено або у складі загальноміських громадських центрів, центрів планувальних районів, а також як окремі планувальні складові.</p> <p>6.2.6 До складу громадських центрів, крім установ і організацій обслуговування слід включати також: адміністративні, бізнес-центри та об'єкти транспортної інфраструктури (транспортно-пересадочні вузли, пішохідні зони, території зберігання транспортних засобів тощо). Можливе розташування житлових будинків.</p> <p>Питомий розмір територій, зайнятих власне під громадські функції визначається залежно від значення громадського центру, величини і статусу населеного пункту. Ця величина відносно території центру може коливатися від 60 % до 70 % для ядра загальноміського центру, або від 15 % до 20 % для центрів повсякденного та періодичного обслуговування.</p> <p>В міських та крупних сільських населених пунктах громадські центри виконують функції міжселенного обслуговування.</p> <p>При розробленні містобудівної документації площу багатофункціонального загальноміського центру слід визначати відповідно до укрупнених показників:</p> <ul style="list-style-type: none"> - для найкрупніших, крупних і великих міст – від 3,5 до 5 м²/особу; - для середніх міст – 5-10 м²/особу; - для малих міських та сільських населених пунктів – 10-20 м²/особу. <p>6.2.7 Розвиток загальноміських центрів можливо здійснювати шляхом реконструкції і технічного переоснащення громадських будинків, перепрофілювання існуючих об'єктів, будівництва нових об'єктів; суміщення об'єктів різного типу, розміщення об'єктів повсякденного та періодичного обслуговування у вбудовано-прибудованих приміщеннях, в тому числі у перших поверхах житлових будинків.</p> <p>6.2.8 Загальну площу території громадських центрів у планувальних зонах найкрупніших, крупних і великих міст слід приймати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за чисельності населення планувальної зони до 200 тис. осіб – від 15 до 20 га; - за чисельності населення від 200 до 500 тис. осіб – 20-30 га; - за чисельності населення понад 500 тис. осіб – від 30 до 60 га.
а) санаторіїв	0,6 - 0,8																						
б) установ відпочинку й туризму	0,7 - 0,9																						
в) позашкільних таборів	0,5 1,0																						
г) загального користування																							
для місцевого значення	0,2																						
д) відпочиваючих без путівок	,5																						
Майданчики	Площа, м ² на одне місце																						
Для відпочинку, кліматолікування, тиих ігор читання	2,0																						
Спортивні (для бадмінтону, волейболу, тенісу)	3,5																						
Літнього кінотеатру (кінолекторію)	0,9																						
Танцювальний	0,6																						

У курортних зонах, що мають об'єкти туризму, слід передбачати стоянки для автобусів і легкових автомашин, які належать туристам, кількість яких визначається розрахунком, їх треба розміщувати з урахуванням забезпечення зручних підходів до об'єктів туристського огляду (але не далі 500 м від них), не порушуючи цілісного характеру історичного середовища.

6 УСТАНОВИ ТА ПІДПРИЄМСТВА ОБСЛУГОВУВАННЯ (РОЗДІЛ 9)

6.1 Для розрахунку установ і підприємств обслуговування слід враховувати нормативи забезпеченості, які відображають соціально гарантований рівень відповідно до таблиці 6.1*. Там же наведені розміри земельних ділянок, а також принципи розміщення окремих видів установ і підприємств обслуговування.

Норми розрахунку кількості спеціальних пожежних автомашин наведені у додатку 3.1, таблиця 3.

Примітка 1. Розміщення, місткість і розміри земельних ділянок установ і підприємств обслуговування, не вказані у таблиці 6.1*, треба приймати за завданням на проектування.

Примітка 2. Наведені у таблиці 6.1* нормативи є усередненими показниками по Україні (з розбивкою на міські і сільські поселення) і у кожному окремому випадку підлягають уточненню у процесі проектування залежно від демографічного прогнозу, величини поселення і його місця у системі розселення, виробничого і соціально-культурного потенціалів тощо.

Таблиця 6.1* (ДОДАТОК Е1, Е2, Е3, Е4)

Установи, підприємства, споруди ¹⁾	Одиниця виміру	Нормативна величина з розрахунку на 1000 чол. нселення, не менше	Розміри земельних ділянок
1. УСТАНОВИ НАРОДНОЇ ОСВІТИ			
Дитячі дошкільні установи	Місць	Установлюються залежно від демографічної структури поселень, приймаючи розрахунковий рівень забезпеченості дітей дошкільними установами у межах 85 %, у т. ч. загального типу - 70 %, спеціалізованого - 3 %, оздоровчого - 12 %	При місткості ясел-садів, м ² на одне місце: до 80 місць - 45, більше 80 - 40; у комплексі ясел-садів більше 350 місць - 35. Розміри земельних ділянок мжуть бути зменшені на 25 % в умовах реконструкції: на 15 % - при розміщенні на рельєфі зі схилом більше 20%, на 10 % - у поселеннях-новобудовах (за рахунок скорочення площі озеленення)
Примітка. Площу групового майданчика для дітей ясельного віку слід приймати 8 м ² ; для дошкільного віку - 7,5 м ² на 1 місце в групі.			

6.2 Установи й підприємства обслуговування у сільських поселеннях слід розміщувати з розрахунку забезпечення жителів кожного поселення послугами першої необхідності у межах пішохідної доступності не більше 30 хв. Забезпечення об'єктами більш високого рівня обслуговування треба передбачати на групі сільських поселень.

Для організації обслуговування необхідно передбачати, крім стаціонарних будинків, пересувні засоби і споруди сезонного використання, виділяючи для всіх відповідні майданчики.

6.3 При визначенні кількості, складу і місткості установ і підприємств обслуговування у містах-центрах системи розселення слід додатково враховувати населення, що приїжджає з інших міських і сільських поселень, розміщених у зоні, обмеженій витратами часу на пересування в міжобласний центр - не більше 3 год.; обласний центр - не більше 2 год.; у міжрайонний - 1,5 год.; у районний - не більше 1 год.; у міжгосподарський центр - не більше 30 хв. (додаток 6.1).

В історичних містах необхідно враховувати також туристів, у курортних - неорганізовано

6.2.9 При розміщенні громадських об'єктів (при формуванні громадських центрів) слід враховувати показники граничної щільності громадської забудови відповідно до табл. 6.10.

Таблиця 6.10 – Показники щільності забудови громадських центрів

Категорія населених пунктів	Щільність сумарної загальної площі, тис. м ² роб. пл./га
Найкрупніші й крупні міста	6,0 – 10,0
Великі міста	4,0 – 6,0
Середні міста	2,0 – 4,0
Малі міські і сільські населені пункти	0,8 – 2,0
Примітка. Для найкрупніших та крупних міст щільність громадських функцій визначається для ядра центру, а в середніх і малих міських і сільських населених пунктах – для громадського центру в цілому.	

6.2.10 При планувальній організації території громадських центрів, для реалізації комунікативної функції, необхідно передбачати формування розвинутих пішохідних зон (відкритих площ, пішохідних вулиць), які мають:

- забезпечувати можливість організації та проведення масових громадських заходів (політичних, святкових, спортивно-розважальних тощо);
- формувати зручні пішохідні зв'язки між об'єктами та комплексами обслуговування, зупинками громадського транспорту та транспортними вузлами, що забезпечують зв'язок населеного пункту з приміською зоною;
- забезпечувати організацію різноманітних функцій, що містять розвинений набір об'єктів обслуговування, а також місць для короткотривалого відпочинку і контактів;
- створювати індивідуальний архітектурний образ;
- забезпечувати збереження традиційного характеру історичного середовища та об'єктів культурної спадщини.

6.2.11 Громадський простір багатофункціонального центру з розчленованою структурою формується на основі єдиної пішохідної зони, що забезпечує взаємозв'язок об'єктів центру, безперервність пішохідних комунікацій в межах всіх складових комплексу, зручність підходів до зупинок транспорту та озеленення рекреаційних майданчиків.

Для людей, що одночасно перебувають у пішохідній зоні, норма площі території має складати не менше ніж 20 м² на одну особу.

6.2.12 Співвідношення між висотою будинків, що оточують майдан та його довжиною доцільно приймати у межах 1:6 – 1:8. Відкритий простір слід передбачати не більше ніж 0,15 га в малих населених пунктах та 0,5-0,6 га – у великих.

При формуванні громадських центрів слід передбачати створення підземних просторів для розміщення об'єктів торгівлі, харчування, побутового обслуговування, а також для зберігання легкового автотранспорту, громадських вбиралень. Вони повинні бути обладнані спеціальними підйомними пристроями для забезпечення доступності до них маломобільних груп населення.

Відпочиваючих.				
Для орієнтовних розрахунків кількість і місткість установ і підприємств загальнокурортного обслуговування на 1000 чоловік, що лікуються й відпочивають, треба приймати за додатком 6.2.				
Радіус обслуговування населення установами й підприємствами, які розміщуються у житловій забудові, приймають не більшим за той, що вказано у додатку 6.3 (таблиця 1 і 2).				
Для поселень, розміщених у районах сейсмічністю 7 - 8 балів, як правило, поверховість громадських будинків цілодобового перебування (санаторно-курортні, оздоровчі і туристські установи, лікарні і готелі) слід встановлювати не більше 4 поверхів відповідно до чинних норм з урахуванням кількості місць і ступеня вогнестійкості будинків.				
6.4 У сейсмічних районах будинки дитячих дошкільних установ повинні бути не вище за 2 поверхи, шкіл загального типу, спальні корпуси шкіл-інтернатів - не вище за 3 поверхи; спеціалізованих шкіл і шкіл-інтернатів (для дітей з порушенням фізичного й розумового розвитку), будинків для осіб похилого віку - не вище за 2 поверхи.				
Спорудження громадських будинків більше 4 поверхів при належному архітектурно-композиційному і техніко-економічному обґрунтуванні може здійснюватись з дозволу відповідних державних органів.				
Будівництво громадських будинків на територіях з сейсмічністю 9 балів допускається як виняток при техніко-економічному і містобудівному обґрунтуванні з дозволу відповідних державних органів, визначених Кабінетом Міністрів України.				
6.5. Відстані від будинків і меж земельних ділянок установ і підприємств обслуговування треба приймати не менші, ніж ті, що наведені у таблиці 6.2.				
Таблиця 6.2				
Будинки (земельні ділянки) установ і підприємств обслуговування	Відстань від будиків (меж, ділнок) установ і підприємств обслуговування, м			
	до червоної лінії		до стін житлових будинків	до будинків загальноосвітніх шкіл, дитячих дошкільних установ
	у містах	у сільських поселеннях		
Дитячі дошкільні установи і загальноосвітні шоли (стіни будинку)	25	25**) 50	За нормами інсоляції та освітленості	
Приймальні пункти вторинної сировини	-	-	20*)	50
Пожежне депо	10	10	-	-
Кладовища традиційного поховання і крематорії	6	6	300	300
Кладовища для поховання після креації	6	6	100	100
Ванни відкритих басейнів	15	15	50	-
*) Будинок із входами і вікнами.				
**) Залежно від місцевих умов допускається зменшувати відстані, залишаючи зелену захисну смугу завширшки не менше 6 м. Числівник - відстані відмеж ділянки, знаменник - відстані від будинку. Відстань від меж ділянки до житлового будинку з вікнами (у сільській місцевоті) - не менше 10 м, до глухої стіни - 5 м.				
Примітка 1. Ділянки дитячих дошкільних установ, заново розміщуваних лікарень не повинні примикати безпосередньо до магістральних вулиць.				
Примітка 2. В умовах міської та сільської забудови, яка склалася, рішення щодо реконструкцій капітального ремонту житлових і громадських будинків, розміщення нових об'єктів у зонах, що примикають до закритих кладовищ, приймаються за згодою з місцевими органами санітарного нагляду залежно від природних умов (рельєф місцевості, гідрогеологія тощо) і ступеня інженерного обладнання території.				
Примітка 3. Приймальні пункти вторинної сировини слід ізолювати смугою зелених насаджень і передбачати				

6.2.13 Доцільно передбачати безпосередній взаємозв’язок громадських центрів з озелениними територіями, розміри яких мають складати в межах громадських центрів не менше ніж 25% від усієї території громадського центру. В історичних частинах громадських центрів цей показник має бути не менший ніж існуючий.
Парки загальноміського та районного значення рекомендується розміщувати, на суміжних з громадськими центрами територіях і включати до системи планувальної організації центру.
7 ВИРОБНИЧІ ТЕРИТОРІЇ
До виробничих відносяться території промислової, науково-виробничої, транспортної та складської забудови. У складі виробничих територій можуть розміщуватися: технополіси, технопарки, індустріальні парки, промислові зони, промислові райони, групи підприємств, окремі підприємства та об’єкти.
7.1 Інноваційний розвиток виробничих територій
7.1.1 Інноваційний містобудівний розвиток виробничих територій передбачає:
а) інноваційний розвиток промислових зон, формування технопарків, виробничих та інноваційно-технологічних кластерів, індустріальних (промислових) парків, територій інноваційного розвитку;
б) розроблення програми перспективного розвитку промисловості;
в) перебазування за межі населеного пункту підприємств, які мають низький рівень бюджетної ефективності або не відповідають стандартам екологічної безпеки;
г) стимулювання раціонального використання земельних ресурсів;
д) реструктуризацію виробничих територій з метою підвищення ефективності їх використання;
є) реконструкцію об’єктів інженерного забезпечення виробничих територій шляхом впровадження методів ефективного використання інженерних та територіальних ресурсів з широким застосуванням ресурсозберігаючих технологій;
ж) оздоровлення річок і водойм шляхом винесення за межі прибережних захисних смуг виробничих об’єктів, а також забезпечення відповідного режиму та умов використання промислових підприємств, розташованих на суміжних з водоохоронними зонами територіях;
з) розроблення містобудівної документації і заходів з ліквідації відвалів ливарного та інших виробництв шляхом переробки і утилізації, подальшого проведення санації та рекультивації земель, визначення можливості їх подальшого використання.
и) розроблення пропозицій щодо оптимізації транспортних схем промислових формувань з урахуванням змін вантажообігу, пасажирських потоків, реструктуризації підприємств і чисельності працюючих.
7.2 Формування і планування виробничих територій
7.2.1 Розміщення виробничих територій не допускається:
а) у першому та другому поясі зони санітарної охорони джерел водопостачання;

<p>до них під'їзні шляхи для автомобільного транспорту.</p> <p>Примітка 4. На земельній ділянці лікарні необхідно передбачати окремі в'їзди в зони господарську і корпусів: лікувальних - для інфекційних і неінфекційних лікарень (окремо) і патолого-анатомічного.</p>	<div><div><div>б) у межах прибережних захисних смуг річок та водойм;</div><div>в) у першій зоні округу санітарної охорони курортів, якщо об'єкти, які проєктуються не пов'язані безпосередньо з експлуатацією природних лікувальних засобів курорту;</div><div>г) на землях рекреаційного і оздоровчого призначення;</div><div>д) на землях природно-заповідного фонду;</div><div>е) на землях історико-культурного призначення;</div><div>ж) у небезпечних зонах відвалів породи вугільних і сланцевих шахт або збагачувальних фабрик;</div><div>з) в зонах активного карсту, зсувів, осідання або обвалення поверхні під впливом гірських розробок, селевих потоків і снігових лавин, які можуть загрожувати забудові та експлуатації підприємств;</div><div>и) на ділянках, забруднених органічними та радіоактивними відходами;</div><div>і) у зонах можливого катастрофічного затоплення в результатіруйнування гребель або дамб.</div></div><div><p>7.2.2 Відповідно до [2] допускається розміщення на прибережних ділянках річок та інших водойм гідротехнічних, гідрометричних та лінійних об'єктів, а також об'єктів навігаційного призначення. Планувальні відмітки майданчиків, на яких вони розміщуються слід встановлювати щонайменше на 0,5 м вище від розрахункового найвищого горизонту води з урахуванням підпору і похилу водотоку, а також нагону від розрахункової висоти хвилі. За розрахунковий горизонт слід приймати найвищий рівень води з ймовірністю його перевищення для підприємств та об'єктів оборонного значення один раз на 100 років, для інших підприємств – один раз в 50 років, а для підприємств зі строком експлуатації до 10 років–один раз на 10 років.</p><p>Об'єкти, що знаходяться у прибережній захисній смузі, можуть експлуатуватись, якщо при цьому не порушується її режим. Не придатні для експлуатації споруди, а також ті, що не відповідають встановленим режимам господарювання, підлягають винесенню з прибережних захисних смуг.</p><p>7.2.3 Підприємства, які вимагають улаштування вантажних причалів, пристаней чи інших портових споруд, слід розміщувати за течією ріки нижче сельбищної території.</p><p>7.2.4 Розміщення підприємств поблизу об'єктів з виготовлення і зберігання вибухових речовин, матеріалів і виробів на їх основі необхідно здійснювати з урахуванням меж небезпечних зон і районів.</p><p>7.2.5 При проведенні реконструкції, технічному переоснащенні, існуючих промислових районів і груп підприємств доцільно ці території, в межах яких вони розміщені, планувально розподіляти на складові з урахуванням формування технопарків, технополісів, промислових і індустріальних парків на основі загальних архітектурно-планувальних рішень з вираженими планувальними межами. При цьому слід передбачати поєднання інженерно-технічної інфраструктури, допоміжних виробництв та об'єктів громадського обслуговування.</p></div></div>
---	--

<p>тролейбусів). Відстань між пунктами зупинок повинна прийматися в межах 1,5 - 3,0 км, а між зонними станціями - 10 - 20 км. При цьому пункти зупинок міських видів транспорту треба зміщувати на відстань не менше 50 м.</p> <p>7.8 Між залізничними коліями, станціями і житловою забудовою необхідно дотримуватись санітарно-захисної зони, ширина якої (рахуючи від осі крайньої залізничної колії до будинків) встановлюється залежно від інтенсивності руху поїздів: на головних дорогах I, II, III категорій - 100 м, на станційних і під'їзних шляхах - 50 м.</p> <p>Примітка. У кожному випадку не менше 50 % площі санітарно-захисної зони повинно бути озеленено, її ширину до меж садових ділянок слід приймати не менше 50 м.</p> <p>7.9 Кількість і спеціалізація вантажних станцій і вантажних дворів, що розвиваються, повинні встановлюватися виходячи із розміщення у плані міста промислових територій, сельбищних районів, сортувальних станцій. Залежно від конкретних умов вантажні станції слід розміщувати за сельбищними районами міста на внутрішньовузлових ходах, окружних дорогах, з'єднувальних гілках або спеціальних ходах, які обслуговують ряд промислових підприємств.</p> <p>У великих транспортних вузлах доцільне кооперування вантажних і промислових станцій, що дозволить скоротити площі територій, зайнятих дорожніми пристроями, і підвищити економічну ефективність роботи транспорту.</p> <p>7.10 Станції, які обслуговують наливні бази і бази з іншими небезпечними або курними матеріалами, слід розміщувати за межами житлових районів міста на відстанях, що забезпечують дотримання санітарно-гігієнічних вимог і вимог безпеки. Території для розміщення великих вантажних станцій повинні бути завдовжки 2,5 - 3 км і завширшки 300 м (30 - 100 га).</p> <p>7.11 Вантажні двори слід розміщувати за межами сельбищної території, максимально наближаючи до основних споживачів і прикріплюючи до основних напрямків, забезпечуючи зручними транспортними зв'язками з тими районами міста, сортувальними і вантажними станціями, які вони обслуговують.</p> <p>7.12 Сортувальні станції повинні бути винесені за межі міської забудови, а промислові - у відповідні промислові райони. За можливості їх треба об'єднувати. Для скорочення пробігів автомобільного транспорту їх слід розміщувати у районах масового навантаження й вивантаження вантажів, поблизу перевалочних пунктів і пунктів місцевої роботи (великих морських і річкових портів), залізничних обходів міст.</p> <p>7.13 Існуючі малодіяльні під'їзні залізничні шляхи, які проходять по сельбищній території міста, слід при відповідному обґрунтуванні намічати до виносу з передачею того вантажообороту, що вони виконують, на автомобільний транспорт.</p> <p>Заново споруджувані під'їзні залізничні шляхи слід розміщувати у смузі відведення магістральних залізниць, а вводи окремих промислових майданчиків - під кутом до під'їзного шляху.</p> <p>7.14 У великих містах треба передбачати розміщення одного центрального автовокзалу для далекого міжміського (кінцевого і транзитного) сполучення і декількох (однієї - трьох) приміських пасажирських автостанцій, розміщуваних у серединній або периферійній зоні міста на основних, найбільш завантажених приміським автобусним сполученням виходах автомобільних доріг, поблизу станцій швидкісного пасажирського транспорту. Бажано забезпечити прямий безпересадочний транспортний зв'язок з центром міста, великими житловими й промисловими районами, ринками й вокзалами інших видів зовнішнього транспорту.</p> <p>У малих і середніх містах автовокзали або автостанції допускається наближати до центральних районів, включаючи їх у комплекси громадських і торгових центрів. Доцільно створювати, в основному, об'єднані залізнично-автобусні станції з розвинутою мережею внутрішньоміських, головним чином, автобусних, підвідних видів транспорту.</p> <p>7.15 У місті-центрі системи розселення слід передбачати розміщення вантажних автостанцій.</p> <p>У містах з розвинутим зовнішнім транспортним вузлом вантажні автостанції треба розміщувати поблизу промислово-складських районів, віддалених від залізничних і водних вантажних пристроїв, поряд з магістралями переважно вантажного руху, а при великому обсязі робіт з перевантаження вантажів з одного виду транспорту на інший - суміщувати із спорідненими за технологією комплексами. При відведенні території для будівництва вантажних автостанцій залежно від обсягу й</p>	<p>7.2.6 При плануванні виробничих територій слід передбачати:</p> <p>а) функціональне зонування території з урахуванням технологічних зв'язків, відповідних санітарно-гігієнічних та протипожежних вимог, вантажообігу і видів транспорту, містобудівних обмежень;</p> <p>б) раціональну організацію транспортної та інженерної інфраструктури з урахуванням виробничо-технічних зв'язків;</p> <p>в) кооперування ділянок основних і допоміжних виробництв і господарств, включаючи аналогічні виробництва та господарства, що обслуговують сельбищну та інші території населеного пункту;</p> <p>г) інтенсивне використання території, в тому числі наземний і підземний простір;</p> <p>д) організацію єдиної мережі громадського обслуговування працюючих;</p> <p>е) будівництво та введення в експлуатацію пусковими комплексами або чергами;</p> <p>є) благоустрій території;</p> <p>ж) створення комфортного середовища життєдіяльності населення у житловій забудові на суміжних територіях;</p> <p>з) захист територій від небезпечних наслідків виробничої діяльності, ерозії, абразії, заболочування, засолення і забруднення підземних вод і відкритих водойм стічними водами, відходами виробництва;</p> <p>и) відновлення (рекультивацію) відведених у користування земель, порушених в процесі виробничої діяльності, а також при будівництві.</p> <p>7.2.7 За функціональним використанням територію підприємства (у тому числі у вигляді технопарків, індустріальних парків тощо) слід розподіляти на зони:</p> <p>а) передзаводську (за межами ділянки або в межах підприємства);</p> <p>б) виробничу, у тому числі зони дослідного призначення і дослідних виробництв;</p> <p>в) підсобну;</p> <p>г) складську.</p> <p>7.2.8 У генеральних планах і схемах планування територій при розміщенні виробничих підприємств, технопарків, індустріальних парків у відповідних територіальних зонах слід визначати такі складові:</p> <p>а) громадського центру;</p> <p>б) підприємств, технопарків, у тому числі ділянок, які перебувають у складі технопарків, індустріальних парків;</p> <p>в) загальних об'єктів допоміжних виробництв і господарств;</p> <p>г) пожежних частин.</p> <p>Розподіл на зони слід здійснювати з урахуванням конкретних містобудівних умов та особливостей виробництва.</p> <p>7.2.9 Орієнтовні розміри передзаводських зон підприємств (га на 1000 працюючих) слід визначати з розрахунку:</p>
--	--

<p>характеру виконуваних операцій загальні розміри ділянки рекомендується приймати у межах 0,3 - 2,0 га.</p> <p>7.16 Можливими місцями розташування мотелів і кемпінгів на підходах до міст є ділянки на автодорогах I і II технічних категорій, поблизу місць масового відпочинку трудящих, у мальовничих та історичних місцях. Площа території мотелів і кемпінгів визначається виходячи з норм 75 - 100 м² і 135 - 150 м² на одне місце.</p> <p>7.17 Станції технічного обслуговування і автозаправочні станції (АЗС) для обслуговування заміського автотранспорту необхідно розміщувати біля автомобільних доріг (АЗС, як правило, з двох боків) при в'їздах у населені пункти або при виїздах з них, суміщуючи з готелями, ресторанами та іншими будинками дорожньо-транспортної служби. Розмір ділянки станцій технічного обслуговування і автозаправочних станцій повинен прийматися залежно від їх класу у межах 0,3 - 0,5 га. Біля в'їздів у найзначніші, значні і великі міста необхідно передбачати мийні пункти.</p> <p>7.18 Аеропорти слід розміщувати у приміських зонах міст з річним пасажирооборотом до 1 млн. чол. у 30 - 40-хвилинній транспортній доступності від міста-центру (відстань 20 - 30 км) і обслуговувати декілька близько розміщених населених пунктів. Необхідність створення другого аеропорту виникає у містах з кількістю населення 800 - 1000 тис. чол. (річний пасажирооборот від 1 до 5 млн. чол.) з їхньою спеціалізацією для пасажирів міждержавних, міжобласних і місцевих повітряних ліній. Якщо аеропорт знаходиться біля або в оточенні міської забудови, розглядається питання про його винесення або використання для зльоту й посадки тільки легких літаків і вертольотів.</p> <p>7.19 Міські аеровокзали слід споруджувати у кожному місті, у якому є аеропорт, а також у містах, розташованих у зоні обслуговування даного аеропорту, де на перспективу очікується пасажирооборот не менше 2 млн. чол. на рік і аеропорт віддалений від межі міської забудови не менше як на 15 км. Якщо пасажиропотоки до аеровокзалу не перевищують 1500 люд./год, доцільно створювати один, а при пасажиропотоці більше 1500 люд./год. - не менше двох міських аеровокзалів. Міські аеровокзали й агентства слід розміщувати на основних магістралях, які з'єднують аеропорт з містом, поблизу пересікання транспортних магістралей у місцях, зручно зв'язаних міським транспортом з центром міста і його основними житловими масивами (біля станцій метрополітену або зупинок інших видів швидкісного транспорту), об'єднуючи з автобусними станціями, залізничними, річковими або морськими вокзалами.</p> <p>7.20 У значних прирічних містах річковий вокзал слід розміщувати за можливості ближче до центральної частини міста, поблизу залізничних станцій і автовокзалів, великих сельбищних районів, центрів культурно-побутового обслуговування, у представницьких місцях у зоні пішохідних площ і бульварів, розкритих на акваторію, із створенням виразних архітектурних ансамблів і мати зручний надійний і швидкий транспортний зв'язок з усіма поселеннями, а також пасажирськими пристроями зовнішнього залізничного і автомобільного транспорту (у великих містах можливе суміщення річкових вокзалів із залізничними і автобусними).</p> <p>По берегах річок поблизу окремих великих пасажироутворюючих поглинаючих пунктів, а також міських і сільських поселень, місць масового відпочинку трудящих, повинна бути створена мережа пасажирських причалів відповідної пропускної здатності з необхідними пристроями для обслуговування внутрішньоміських і міжселищних потоків, пов'язана із зупинками громадського транспорту.</p> <p>7.21 Перевалочні райони, де здійснюється взаємодія переважно річкового і залізничного транспорту, доцільно розміщувати на межі або на віддаленні від міської забудови, за можливості ближче до сортувальних і великих вантажних залізничних станцій. Причали промислових підприємств рекомендується розміщувати поблизу обслуговуваних підприємств і за можливості передбачати їхній технологічний зв'язок з причалами загального користування. При цьому під'їзні залізнично- і автодорожні підходи не повинні проходити по густонаселених ділянках прилеглого району і відрізати місто від річки. Район курних вантажів треба розміщувати з розривом від сельбищних територій не менше 300 м.</p> <p>7.22 Пристрої для технічного обслуговування, ремонту й зимового відстою флоту слід розміщувати за межами сельбищних територій нижче за течією річки на віддаленні від водозаборів і місць відпочинку</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 0,8 – при кількості працюючих до 0,5 тис.; - 0,7 – "- " більше 0,5 до 1 тис.; - 0,6 – "- " від 1 до 4 тис.; - 0,5 – "- " від 4 до 10 тис.; - 0,4 – "- " більше 10 тис. <p>- При визначенні розмірів передзаводських зон підприємств слід враховувати розрахункову кількість машино-місць на автостоянках для тимчасового зберігання автомобілів (табл. 10.11), стоянок грузового автотранспорту та благоустрою передзаводської території.</p> <p>7.2.10 Відстані між будівлями, спорудами, в тому числі інженерними мережами, слід приймати не менше мінімально допустимих, при цьому щільність забудови ділянок (площадок) підприємств повинна бути не менше зазначеної у Додатку Г.1.</p> <p>7.2.11 Склад громадського центру виробничих територій слід визначати в кожному конкретному випадку з урахуванням розміщення виробничих об'єктів в планувальній структурі населеного пункту, кількості працюючих на підприємствах, наявності підприємств обслуговування в межах суміжної сельбищної території, виробничо–технологічних та санітарно-гігієнічних особливостей окремих підприємств.</p> <p>7.2.12 У передзаводських зонах і в громадських центрах слід передбачати відкриті та/або закриті автостоянки для тимчасового зберігання легкових автомобілів. Відкриті автостоянки для тимчасового зберігання автомобілів інвалідів допускається розміщувати на території підприємства.</p> <p>7.2.13 На підприємствах, де передбачається можливість використання праці осіб з обмеженими можливостями, які користуються кріслами-колясками, входи у виробничі, адміністративно-побутові та інші допоміжні будівлі повинні бути обладнані пандусами з похилом не більше ніж 1:12 та іншими спеціалізованими підйомними пристроями.</p> <p>7.2.14 Вертикальне планування виробничих територій слід застосовувати при щільності забудови території більше ніж 25%, а також при великій щільності дорожньої та інженерної мереж. В інших випадках передбачається локальне вертикальне планування з виконанням планувальних робіт тільки на ділянках, де розташовані будівлі або споруди. Локальне вертикальне планування необхідно застосовувати також при наявності скельних ґрунтів, при необхідності збереження лісу або інших зелених насаджень цінних порід дерев, а також при несприятливих гідрогеологічних умовах.</p> <p>При вертикальному плануванні слід передбачати найменший обсяг земельних робіт і мінімальне переміщення земляних мас в межах ділянки.</p> <p>7.2.15 На майданчиках підприємств, технопарків і територіях промислових вузлів необхідно передбачати зняття (як у насипу, так і виїмці), складування та тимчасове зберігання родючого шару ґрунту.</p> <p>7.2.16 У транспортних схемах промислових формувань необхідно передбачати:</p> <p>а) поєднання транспортних споруд і обладнання для різних видів транспорту (суміщені</p>
---	--

<p>населення. На морському узбережжі такі пристрої треба розміщувати з протилежного боку тієї частини узбережжя, де знаходяться кращі пляжі й курорти.</p> <p>7.23 Райони річкового порту, призначені для розміщення складів легкозаймистих і горючих рідин, треба розташовувати нижче за течією річки на відстані не менше 500 м від житлової забудови, місць масового відпочинку населення, пристаней, річкових вокзалів, рейдів відстою суден, гідроелектростанцій, промислових підприємств і мостів. Допускається їхнє розміщення вище за течією річки від перелічених об'єктів на відстані, м, не менше, для складів категорій: I - 5000, II і III - 3000.</p> <p>7.24 Між портом і сельбищною територією міста, а також між окремими районами порту передбачаються санітарно-захисні зони і розриви, ширина яких приймається у межах 100 - 200 м. Відстані від меж спеціалізованих районів нових морських і річкових портів до житлової забудови слід приймати, м, не менше:</p> <table><tr><td>а) від меж районів перевантаження й зберігання курних вантажів</td><td>300</td></tr><tr><td>б) від резервуарів і зливно-наливних пристроїв легкозаймистих і горючих рідин на складах категорії I</td><td>200</td></tr><tr><td>в) те саме, на складах категорій II і III</td><td>100</td></tr><tr><td>г) від меж рибного порту (без рибообробки на місці)</td><td>100</td></tr></table> <p>7.25 Бази маломірного флоту (малі - до 500, середні - 1000 - 2000 і великі - понад 2000 одиниць зберігання) слід розміщувати у приміських зонах або у місті за наявності достатніх акваторій за сельбищними територіями і за межами зон масового відпочинку, забезпечуючи при цьому зручними транспортними зв'язками з житловими районами міста.</p> <p>При будівництві одного типового елінгу з двоярусним зберіганням човнів площа ділянки бази на 500 суден становитиме 1,7 га, при будівництві двох елінгів на 250 суден кожний з двоярусним зберіганням - близько 2 га. Розмір ділянки при одноярусному стелажному зберіганні суден слід приймати (на одне місце) для прогулянкового флоту 27 м², для спортивного - 75 м².</p> <p>Мережа вулиць і доріг</p> <p>7.26* Мережу вулиць і доріг населених пунктів треба проектувати у вигляді єдиної системи з урахуванням функціонального призначення окремих вулиць і доріг, інтенсивності транспортного, пішохідного і велосипедного руху, архітектурно-планувальної організації території і характеру забудови, вимог охорони навколишнього середовища.</p> <p>У складі вулично-дорожньої мережі треба виділяти вулиці й дороги магістрального й місцевого значення. Категорії вулиць і доріг треба призначати відповідно до класифікації, наведеної у додатку 7.1.</p> <p>Територія вулиць і доріг всіх категорій, відокремлюються від інших функціональних територій поселень геодезичне за фіксованими границями - червоними лініями. Розбивочні креслення червоних ліній призначаються для забезпечення регулювання і містобудівного контролю при забудові, реконструкції і благоустрої поселень, при відведенні земельних ділянок, встановленні умов їх використання.</p> <p>7.27 Розрахункові параметри вулиць і доріг міст слід приймати за таблицею 7.1.</p> <p>Таблиця 7.1</p> <table><tr><td>Група поселень</td><td>Категорія вулиць і доріг</td><td>Розрахункова швидкість руху, км/год.</td><td>Ширина муги руху, м</td><td>Кількість суг проїної частини</td><td>Найбільший поздовжній схил, ‰</td><td>Найменші радіуси кривих у плані, м</td><td>Ширина тротуау, м</td></tr></table>								а) від меж районів перевантаження й зберігання курних вантажів	300	б) від резервуарів і зливно-наливних пристроїв легкозаймистих і горючих рідин на складах категорії I	200	в) те саме, на складах категорій II і III	100	г) від меж рибного порту (без рибообробки на місці)	100	Група поселень	Категорія вулиць і доріг	Розрахункова швидкість руху, км/год.	Ширина муги руху, м	Кількість суг проїної частини	Найбільший поздовжній схил, ‰	Найменші радіуси кривих у плані, м	Ширина тротуау, м	<p>автомобільні та залізничні, або автомобільні та трамвайні мости і шляхопроводи, загальне земляне полотно для автомобільних доріг і трамвайних колій, крім швидкісних видів транспорту);</p> <p>б) використання споруд і обладнання, що проектуються для інших цілей (дамб водосховищ і гребель, водопропускних споруд) під земляне полотно і штучні споруди залізниць і автомобільних доріг;</p> <p>в) можливість подальшого розвитку зовнішнього транспорту.</p> <p>7.2.17 Ширину воріт автомобільних в'їздів на майданчик підприємства слід приймати по найбільшій ширині застосовуваних автомобілів плюс 1,5 м, але не менше 4,5 м, а ширину воріт для залізничних в'їздів –не менше 4,9 м.</p> <p>7.2.18. Відстань від будівель та споруд до краю проїзної частини автомобільних шляхів слід приймати відповідно до табл.7.1.</p> <p>Таблиця 7.1 – Відстані від бортового каменю або краю укріпленої узбіччя автомобільних доріг до будівель і споруд слід приймати не менше зазначених.</p> <table><tr><th colspan="2">Будівлі та споруди</th><th>Відстань, м</th></tr><tr><td rowspan="5">1. Зовнішні межі стін будівель, включаючи тамбури та прибудови:</td><td>а) при відсутності в'їзду в будівлю і при довжині будівлі до 20 м</td><td>1,5</td></tr><tr><td>б) те саме, при довжині будинку понад 20 м</td><td>3</td></tr><tr><td>в) при наявності в'їзду в будівлю двохосьових автомобілів і автотранспорту</td><td>8</td></tr><tr><td>г) при наявності в'їзду в будівлю тривісних автомобілів</td><td>12</td></tr><tr><td>д) при наявності в'їзду в будівлю тільки електрокарів</td><td>5</td></tr><tr><td rowspan="2">2. Осі паралельно розташованих залізничних колій:</td><td>1520 (1524) мм</td><td>3,75</td></tr><tr><td>750 мм</td><td>3</td></tr><tr><td>3. Огорожа майданчика підприємства</td><td></td><td>1,5</td></tr><tr><td rowspan="2">4. Зовнішні межі опор естакад і шляхопроводів, димових труб, стовпів, щогл, виступаючих частин будівель: пілястр, контрфорсів, зовнішніх сходів і т.п.</td><td></td><td>0,5</td></tr><tr><td>5. Вісь залізничної колії, по якому перевозиться рідкий метал, шлак, візки зі злитками та виливницями, візки з мульдами і коробами для перевезення шихтових матеріалів</td><td>5</td></tr></table> <p>Примітка 1. Відстані від бортового каменю, кромки проїжджої частини або укріпленої смуги узбіччя до стовбурів дерев або до чагарників повинні визначатися в залежності від породи дерев і чагарників з тим, щоб крона дерев з урахуванням її підрізування і чагарники не нависала над проїзною частиною або узбіччям.</p> <p>Примітка 2. При ширині смуги руху двосмугової дороги менше 3,75 м і при відсутності бортового каменю або укріпленої смуги узбіччя відстані у випадках, передбачених поз.5 таблиці, має бути не менше 4,25 м від осі дороги. При ширині автомобіля більше 2,5 м вказане відстань повинна бути відповідно збільшена.</p>		Будівлі та споруди		Відстань, м	1. Зовнішні межі стін будівель, включаючи тамбури та прибудови:	а) при відсутності в'їзду в будівлю і при довжині будівлі до 20 м	1,5	б) те саме, при довжині будинку понад 20 м	3	в) при наявності в'їзду в будівлю двохосьових автомобілів і автотранспорту	8	г) при наявності в'їзду в будівлю тривісних автомобілів	12	д) при наявності в'їзду в будівлю тільки електрокарів	5	2. Осі паралельно розташованих залізничних колій:	1520 (1524) мм	3,75	750 мм	3	3. Огорожа майданчика підприємства		1,5	4. Зовнішні межі опор естакад і шляхопроводів, димових труб, стовпів, щогл, виступаючих частин будівель: пілястр, контрфорсів, зовнішніх сходів і т.п.		0,5	5. Вісь залізничної колії, по якому перевозиться рідкий метал, шлак, візки зі злитками та виливницями, візки з мульдами і коробами для перевезення шихтових матеріалів	5
а) від меж районів перевантаження й зберігання курних вантажів	300																																																			
б) від резервуарів і зливно-наливних пристроїв легкозаймистих і горючих рідин на складах категорії I	200																																																			
в) те саме, на складах категорій II і III	100																																																			
г) від меж рибного порту (без рибообробки на місці)	100																																																			
Група поселень	Категорія вулиць і доріг	Розрахункова швидкість руху, км/год.	Ширина муги руху, м	Кількість суг проїної частини	Найбільший поздовжній схил, ‰	Найменші радіуси кривих у плані, м	Ширина тротуау, м																																													
Будівлі та споруди		Відстань, м																																																		
1. Зовнішні межі стін будівель, включаючи тамбури та прибудови:	а) при відсутності в'їзду в будівлю і при довжині будівлі до 20 м	1,5																																																		
	б) те саме, при довжині будинку понад 20 м	3																																																		
	в) при наявності в'їзду в будівлю двохосьових автомобілів і автотранспорту	8																																																		
	г) при наявності в'їзду в будівлю тривісних автомобілів	12																																																		
	д) при наявності в'їзду в будівлю тільки електрокарів	5																																																		
2. Осі паралельно розташованих залізничних колій:	1520 (1524) мм	3,75																																																		
	750 мм	3																																																		
3. Огорожа майданчика підприємства		1,5																																																		
4. Зовнішні межі опор естакад і шляхопроводів, димових труб, стовпів, щогл, виступаючих частин будівель: пілястр, контрфорсів, зовнішніх сходів і т.п.		0,5																																																		
	5. Вісь залізничної колії, по якому перевозиться рідкий метал, шлак, візки зі злитками та виливницями, візки з мульдами і коробами для перевезення шихтових матеріалів	5																																																		

Примітка 3. При в'їзді в цех автомобілів з причепами відстань від стіни цеха до дороги слід визначати розрахунком.

7.2.19 Напівзамкнуті двори слід розташовувати довгою стороною паралельно переважному напрямку вітрів, або з відхиленням не більше 45° , при цьому відкрита сторона двору повинна бути звернена на навітряну сторону вітрів переважного напрямку.

Ширина напівзамкненого двору при будівлях, освітлюваних через віконні отвори, повинна бути не менше півсуми висот до верхньої відмітки карнизу протилежних будинків, що утворюють двір, але не менше ніж 15 м.

При відсутності шкідливих виробничих виділень у простір двору, його ширина може бути зменшена до 12 м.

7.2.20 Застосування будівель, що утворюють замкнуті з усіх боків двори, допускається тільки з дотриманням таких умов:

- а) ширину двору рекомендується приймати не менше найбільшої висоти до верху карнизу будівель, що утворюють двір, але не менше 18 м;
- б) має бути забезпечене наскрізне провітрювання двору шляхом влаштування в будівлях отворів шириною не менше 4 м і висотою не менше 4,5 м (у кількості не менше двох) при можливості скупчення шкідливих речовин.

7.2.21 Для озеленення майданчиків підприємств, технопарків та території необхідно застосовувати місцеві види деревно-чагарникових рослин з урахуванням їх санітарно-захисних та декоративних властивостей і стійкості до шкідливих речовин, які виділяються підприємствами. Наявні деревні насадження слід, по можливості, зберігати.

7.2.22 На майданчиках підприємств, де можуть виділятися шкідливі речовини, не допускається розміщення деревно-чагарникових насаджень у вигляді щільних груп і смуг, що викликають скупчення шкідливостей.

7.2.23 Будівлі і споруди, з урахуванням специфіки виробництва та природних умов, слід розміщувати з обов'язковим дотриманням таких вимог:

- а) поздовжні осі будівлі і світлові ліхтарі слід орієнтувати в межах від 45° до 110° до меридіану;
- б) поздовжні осі аераційних ліхтарів і стіни будівель з прорізами, що використовуються для аерації приміщень, слід орієнтувати в плані перпендикулярно або під кутом не менше 45° до переважного напрямку вітрів літнього періоду року.

7.2.24 Будівлі і споруди з устаткуванням, яке спричиняє значні динамічні навантаження і вібрацію, слід розміщувати від будівель і споруд з виробництвами, особливо чутливими до вібрації, на відстані, яку визначають за підрахунками, з урахуванням геологічних умов території, фізико-механічних властивостей ґрунту основи фундаментів, а також з урахуванням заходів для усунення впливу динамічних навантажень і вібрації на ґрунти.

<p>7.28 При проектуванні мережі магістральних вулиць і доріг слід виходити із вимог організації раціональної системи громадського пасажирського транспорту, нормативної доступності його зупинок, необхідності диференціації трас руху транспортних потоків з екологічних міркувань.</p> <p>7.29 Вилучений (змiна N 9).</p> <p>7.30 На першу чергу будівництва магістральних вулиць безперервного руху допускаються окремі пересікання в одному рівні або з неповною розв'язкою руху в різних рівнях при обов'язковому резервуванні території і підземного простору для можливості будівництва у майбутньому повних розв'язок транспортного і пішохідного руху.</p> <p>7.31 При прокладанні магістральних вулиць безперервного руху в районах житлової забудови необхідно додатково передбачати місцеві проїзди одностороннього руху завширшки 7 м.</p> <p>7.32* Ширина вулиць і доріг визначається розрахунком залежно від інтенсивності руху транспорту і пішоходів, складу елементів, які розміщуються в межах поперечного профілю (проїзні частини, технічні смуги для прокладання підземних комунікацій, тротуари, зелені насадження тощо), з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог і вимог цивільної оборони. Як правило, ширина вулиць і доріг у червоних лініях приймається, м:</p> <table><tr><td>а) магістральних вулиць</td><td>50 - 80</td></tr><tr><td>б) вулиць і доріг місцевого значення</td><td>15 - 25.</td></tr></table> <p>Відстань від краю основної проїжджої частини магістральних доріг до лінії регулювання житлової забудови слід приймати не менше 50 м, а при застосуванні шумозахисних пристроїв - не менше 25 м.</p> <p>7.33, 7.34, 7.35, таблиця 7.2 - вилучені (змiна N 9).</p> <p>7.36 Класифікацію і параметри вулиць і доріг сільських населених місць треба приймати за таблицею 7.3.</p> <p>Таблиця 7.3</p> <table><tr><th>Категорія вулиць і доріг</th><th>Ширина смуги руху, м</th><th>Кількість смуг руху</th><th>Найменша ширина тротуару, м</th></tr><tr><td>Селищна дорога</td><td>3,5</td><td>2 - 4</td><td>-</td></tr><tr><td>Головна вулиця</td><td>3,5</td><td>2 - 4</td><td>1,5</td></tr><tr><td>Житлова вулиця</td><td>3,0</td><td>2</td><td>1,0</td></tr><tr><td>Проїзд</td><td>3,5</td><td>1 - 2</td><td>-</td></tr><tr><td>Дорога господарського призначення</td><td>4,5</td><td>1</td><td>-</td></tr><tr><td>Пішохідна дорога</td><td>0,75</td><td>2 - 4</td><td>-</td></tr></table> <p>7.37 З метою оптимізації дорожнього руху, забезпечення його безпеки і скорочення несприятливого впливу транспорту на навколишнє середовище для міст з населенням понад 50 тис. жителів треба розробляти комплексні схеми організації дорожнього руху, передбачаючи за необхідності впровадження систем автоматизованого управління.</p> <p>Мережа громадського пасажирського транспорту і пішохідного руху</p> <p>7.38 Проектування системи пасажирського транспорту здійснюється на підставі прогнозу пасажиропотоків на різні розрахункові терміни.</p> <p>Організацію громадського транспорту для міст з населенням 250 тис. чол. і більше слід вирішувати на підставі комплексних схем розвитку всіх видів міського пасажирського транспорту. Допускається розроблювати такі схеми за наявності складних транспортних проблем у містах з населенням від 100 до 250 тис. чол. У цьому випадку їх треба суміщувати із схемами організації дорожнього руху.</p> <p>Види громадського пасажирського транспорту вибираються на підставі розрахункових пасажиропотоків і</p>				а) магістральних вулиць	50 - 80	б) вулиць і доріг місцевого значення	15 - 25.	Категорія вулиць і доріг	Ширина смуги руху, м	Кількість смуг руху	Найменша ширина тротуару, м	Селищна дорога	3,5	2 - 4	-	Головна вулиця	3,5	2 - 4	1,5	Житлова вулиця	3,0	2	1,0	Проїзд	3,5	1 - 2	-	Дорога господарського призначення	4,5	1	-	Пішохідна дорога	0,75	2 - 4	-	<p>7.2.25 Будівлі, споруди, відкриті установки з виробничими процесами, що виділяють в атмосферу газ, дим і пил, вибухонебезпечні і пожежонебезпечні об'єкти не слід розташовувати по відношенню до інших виробничих будівель і споруд з навітряної сторони для вітрів переважного напрямку.</p> <p>7.2.26 Охолоджувальні ставки, водойми, шламовідстійники і т.п. слід розміщувати так, щоб у разі аварії рідина при розтіканні не загрожувала затопленням підприємству або іншим промисловим, житловим і громадським будівлям і спорудам.</p> <p>7.2.27 Відстані між будівлями і спорудами в залежності від ступеня вогнестійкості і категорії виробництв слід приймати відповідно до розділу 15 «Протипожежні норми» табл. 15.1, 15.2.</p> <p>7.2.28 Відстані від відкритих наземних складів до будівель і споруд, а також відстані між зазначеними складами слід приймати не менше зазначених у табл. 15.9.</p> <p>7.3 Зона науково-виробничої забудови</p> <p>7.3.1 Технополіси і технопарки (далі парки) є взаємопов'язаними (інтегрованими) об'єктами,що пов'язані розгалуженою інфраструктурою та розташовані на певній цілісній території.</p> <p>7.3.2 У складі технопарку слід передбачати:</p> <p>а) наукові центри;</p> <p>б) офіси та лабораторії;</p> <p>в) об'єкти експериментального (серійного) виробництва;</p> <p>г) складські комплекси;</p> <p>7.3.3 У складі технополісу додатково також розміщуються:</p> <p>а) готелі, житлові будинки для наукового та обслуговуючого персоналу;</p> <p>б) загальноосвітні шкільні та дошкільні навчальні заклади, медичні установи;</p> <p>в) торговельні комплекси та розважальні центри, заклади громадського обслуговування, спортивні споруди;</p> <p>г) озеленені території.</p> <p>7.3.4 У складі у індустріального, у т.ч. інноваційного парку, допускається розміщувати:</p> <p>а) офіси керуючої компанії, фінансові установи, об'єкти маркетингу та реклами;</p> <p>б) вищі та спеціальні середні учбові заклади;</p> <p>в) готелі, апартаменти для наукового та обслуговуючого персоналу;</p> <p>г) багатоцільові зали для проведення наукових конференцій та інших заходів;</p> <p>д) торговельні комплекси та розважальні центри, заклади громадського обслуговування, спортивні споруди;</p> <p>є) озеленені території;</p> <p>ж) пожежні частини.</p> <p>7.3.5 При розробленні містобудівної документації слід визначати території для розміщення і</p>		
а) магістральних вулиць	50 - 80																																					
б) вулиць і доріг місцевого значення	15 - 25.																																					
Категорія вулиць і доріг	Ширина смуги руху, м	Кількість смуг руху	Найменша ширина тротуару, м																																			
Селищна дорога	3,5	2 - 4	-																																			
Головна вулиця	3,5	2 - 4	1,5																																			
Житлова вулиця	3,0	2	1,0																																			
Проїзд	3,5	1 - 2	-																																			
Дорога господарського призначення	4,5	1	-																																			
Пішохідна дорога	0,75	2 - 4	-																																			

дальності поїздки пасажирів. Провізна здатність різних видів транспорту, параметри обладнань і споруд (платформи, посадочні майданчики тощо) визначаються при нормі наповнення рухомого складу на розрахунковий термін - 4 люд./м² вільної площі підлоги пасажирського салону для звичайних видів наземного транспорту і 3 люд./м² - для швидкісного транспорту.

7.39 При виборі видів пасажирського громадського транспорту треба керуватися орієнтовною провізною спроможністю і швидкістю сполучення різних видів транспорту, дані яких наведені у таблиці 7.4.

Таблиця 7.4

Транспорт	Середня швидкість сполучення, км/год.	Провізна здатність лінії транспорту в одному напрямку, тис. пас./год.
Автобус	17 - 20	3 - 5
Тролейбус	16 - 18	4 - 7
Трамвай	15 - 17	6 - 12
Експрес-автобус	20 - 25	До 10
Швидкісний трамвай	25 - 30	10 - 20
Метрополітен	40 - 45	20 - 45
Електрифікована залізниця	50 - 60	30 - 50
Монорейкова дорога	60 - 70	10 - 30

7.40 Щільність мережі ліній наземного громадського пасажирського транспорту на забудованих територіях слід приймати залежно від їх функціонального використання та інтенсивності пасажиропотоків, як правило, 1,5 - 2,5 км/км². При цьому треба забезпечувати нормативні відстані підходу до зупинок громадського транспорту. У центральних районах значних і найзначніших міст щільність мережі допускається збільшувати до 4 - 4,5 км/км².

7.41 Дальність пішохідних підходів до найближчої зупинки громадського пасажирського транспорту треба приймати не більше 500 м.

У загальноміському центрі дальність пішохідних підходів до найближчої зупинки громадського пасажирського транспорту від об'єктів масового відвідування повинна бути не більшою 250 м; у виробничих і комунально-складських зонах - не більше 400 м від прохідних підприємств; у зонах масового відпочинку й спорту - не більше 800 м від головного входу.

В умовах складного рельєфу за відсутності спеціального підйомного транспорту відстані пішохідних підходів до зупинок міського транспорту (радіуси пішохідної доступності зупинок) слід зменшувати залежно від величин схилів місцевості за аналогією з радіусами, які наведені в додатку 6.3, таблиця 2.

У районах індивідуальної садибної забудови дальність пішохідних підходів до найближчої зупинки громадського пасажирського транспорту може бути збільшена у великих, значних і найзначніших містах до 600 м, у малих і середніх - до 800 м.

7.41а* Пішохідні переходи через магістральні дороги і вулиці загальноміського значення регульованого руху, які влаштовуються в одному рівні з проїжджою частиною, необхідно розміщувати не менше 300 м один від одного, а через магістральні вулиці районного значення - не менше 250 м. Найменшу ширину переходів для цих категорій доріг і вулиць приймати відповідно 6 і 4 м.

7.42 Відстані між пунктами зупинок на лініях громадського пасажирського транспорту у межах територій населених пунктів слід приймати, м: для автобусів, тролейбусів і трамваїв 400 - 600, експрес-автобусів і швидкісних трамваїв 800 - 1200, метрополітену 1000 - 1500, електрифікованих залізниць 1500 - 2000.

Споруди і підприємства для зберігання і обслуговування транспортних засобів

розвитку наукових установ, які пов’язані з дослідницькою діяльністю і специфікою виробництва.

7.3.6 Парки повинні створюватися в регіонах з відповідною кількістю трудових ресурсів, розміщуватися в межах населеного пункту або за його межами, в складі агломерацій і мати зручний транспортний зв'язок з сельбищними територіями.

7.3.7 Для розміщення парків слід використовувати території, вільні від забудови, території існуючих підприємств та промислових районів, які втрачають своє виробниче значення.

7.3.8 Парки доцільно розташовувати поряд з автомобільними і залізничними магістралями, транспортними вузлами - морськими і аеропортами, вокзалами і логістичними центрами.

7.3.9 Технополіс – найбільш масштабна форма розвитку інноваційних технологій. Технополіси будуються з метою розвитку наукоємних виробництв, тісно інтегрованих з, науковими закладами, вищими навчальними закладами, технопарками, індустріальними парками в якості єдиного регіонального науково-виробничого кластера.

7.3.10 Архітектурно-планувальна організація парків повинна забезпечувати умови для здійснення наукової та/або виробничої підприємницької діяльності, раціональне розміщення їх потужностей.

7.3.11 На території індустріальних парків слід виділяти наступні функціональні зони:

- а) промислових майданчиків для підприємств;
- б) об'єктів соціального та торговельного обслуговування;
- в) відкритих просторів загального користування;
- г) відкритих спортивних майданчиків;
- д) дорожньої мережі.

7.3.12 Ділянки промислових майданчиків призначені для розміщення основних і допоміжних виробництв різних галузей, майстерень, складів, будівель для компаній-початківців, дослідницьких об'єктів; в окремих випадках допускається розміщувати у їх межах об'єкти громадського призначення - торговельні, громадського харчування, виставки тощо.; ділянки об'єктів обслуговування - для будівель адміністративних, торговельних, побутового обслуговування, готелів, гуртожитків і т.д.

7.3.13 На території технологічних парків виділяються наступні функціональні зони:

- а) промислових і/або наукових об'єктів *;
- б) соціального, торговельного обслуговування;
- в) адміністративного центру і загальних служб;
- г) відкритих просторів загального користування;
- д) відкритих спортивних майданчиків, парків;
- е) житлових об'єктів з соціальною інфраструктурою (дитячі садки, школи тощо) **.
- ж) інженерно-допоміжних об'єктів;
- з) дорожньої мережі.

<p>7.43 Зберігання легкових автомобілів у містах (населених пунктах) слід передбачати відповідно до функціонального зонування їх територій. У житлових районах повинне бути забезпечене постійне зберігання усіх автомобілів (100 %), які належать жителям цих районів, тимчасове зберігання автомобілів відвідувачів. Кількість місць постійного зберігання легкових автомобілів у житлових районах визначається, виходячи із кількості населення даного району на розрахунковий термін і розрахункового рівня автомобілізації, а тимчасового зберігання, - виходячи з умов забезпечення цими місцями як мінімум 10 % розрахункового парку автомобілів, які належать жителям даного району.</p> <p>7.44 Гаражі та автостоянки індивідуальних автомобілів слід розміщувати, в основному, на периферії житлових районів і міжмагістральних територіях або у їхніх межах на ділянках, віддалених від місць, призначених для ігор дітей і відпочинку населення.</p> <p>7.45 У житлових районах слід, як правило, передбачати гаражі заввишки до 5 наземних поверхів, використовуючи підземний простір. Допускається влаштування споруд для зберігання індивідуальних автомобілів, вбудованих у перші цокольні й підземні поверхи багатоповерхових житлових і громадських будинків (за винятком будинків охорони здоров'я, фізичної культури, соціального забезпечення, загальноосвітніх шкіл, дитячих дошкільних установ, дитячих будинків, установ культури, мистецтва й громадського харчування), а також напівпідземних і підземних споруд, розміщених у комплексі з майстернями і складами ЖЕК, котельними, бойлерними, трансформаторними та іншими будинками і спорудами комунального і господарсько-технічного призначення.</p> <p>Примітка. Під житловими будинками підземні гаражі допускається розміщувати тільки для легкових автомобілів, які належать громадянам.</p> <p>7.46* Довжина пішохідного підходу до гаражів і автостоянок постійного зберігання легкових автомобілів від місця проживання володаря не повинна перевищувати 800 м, а в умовах реконструкції - 1000 м. Віддаленість автостоянок, призначених для тимчасового зберігання від входів у житлові будинки, не повинна перевищувати 150 м.</p> <p>Примітка*. Відстань автостоянок і гаражів для інвалідів від житлових будинків, а також розміщення автостоянок для інвалідів біля громадських будинків і споруд, біля входів на територію підприємств, на яких використовується їх праця, не повинна перевищувати 50 м.</p> <p>7.47* При розрахункових рівнях автомобілізації, які перевищують умовно усереднені (150 - 180 легкових автомобілів на 1000 жителів), а також в умовах реконструкції допускається постійне зберігання частини парку легкових автомобілів, які належать громадянам даного житлового району, за його межами - на "незручних" для інших видів будівництва територіях, у зонах і санітарних розривів промислових підприємств, у смугах відведення залізничних і швидкісних автомобільних доріг. При цьому повинна бути забезпечена пішохідно-транспортна доступність місць постійного зберігання легкових автомобілів у межах 15 хв.</p> <table><tr><td>а) від перехресть магістральних вулиць районного значення (від межі проїжджої частини)</td><td>100</td></tr><tr><td>б) від перехресть вулиць і проїздів місцевого значення (від межі проїжджої частини)</td><td>35</td></tr><tr><td>в) від зони пункту зупинки масового пасажирського транспорту</td><td>30</td></tr></table> <p>7.48 Найменшу відстань до в'їздів на ділянки гаражів і автостоянок і виїзди з них слід приймати, м:</p> <table><tr><td>а) від перехресть магістральних вулиць районного значення (відмежі проїжджої частини)</td><td>100</td></tr><tr><td>б) від перехресть вулиць і проїздів місцевого значення (від межі проїжджої частини)</td><td>35</td></tr><tr><td>в) від зни пнкту зупинки масового пасажирського транспорту</td><td>30</td></tr></table>	а) від перехресть магістральних вулиць районного значення (від межі проїжджої частини)	100	б) від перехресть вулиць і проїздів місцевого значення (від межі проїжджої частини)	35	в) від зони пункту зупинки масового пасажирського транспорту	30	а) від перехресть магістральних вулиць районного значення (відмежі проїжджої частини)	100	б) від перехресть вулиць і проїздів місцевого значення (від межі проїжджої частини)	35	в) від зни пнкту зупинки масового пасажирського транспорту	30	<p>* Призначені для дослідницьких технологічних інститутів і комплексів, бізнес - центрів, бізнес-інкубаторів, інноваційних, високотехнологічних основних і допоміжних екологічно чистих виробництв передових галузей.</p> <p>** Об'єкти, призначені для тимчасового і постійного проживання працюючого в парку персоналу та їх сімей при розміщенні парку відокремлено від житлових територій і повинні розташовуватися на периферії технопарку.</p> <p>7.3.14 Територія, на якій розташовані промислові підприємства і дослідницькі об'єкти, установи і підприємства обслуговування, повинна становити не менше 60% загальної площі території.</p> <p>7.3.15 Територію слід розподіляти на ділянки, підготовлені до забудови, призначені для оренди, лізингу або для продажу окремим користувачам та забезпечені необхідною транспортною, інженерною та інформаційно - комунікаційною інфраструктурою, рівень забезпеченості якою визначається конкретними умовами і призначенням парку.</p> <p>7.3.16 Необхідно передбачати ділянки різної величини для забезпечення можливих запитів ймовірних користувачів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - малі підприємства 400 - 1500 м²; - середні підприємства 1500 - 6000м²; - підприємства понад 6000 м². <p>Допускається об'єднання кількох ділянок для одного користувача.</p> <p>7.3.17 В структурі індустріальних парків для підтримки підприємців доцільно передбачати виробничі та/або дослідницькі будівлі чи споруди з використанням універсальних модульних блоків.</p> <p>7.3.18 Залежно від містобудівних умов і завдань організації технологічного процесу доцільно використовувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - індивідуальні модульні будівлі - одно-триповерхові, призначені для одного користувача. Будівлі можуть бути одинарні, подвійні, з трьох і більше зблокованих модулів, що найбільшою мірою підходять для забудови парків у периферійних районах міста та за його межами; - багатомодульні будівлі - багатоповерхові і підвищеної поверховості кооперовані будівлі, внутрішній простір яких ділиться на окремі модульні приміщення, призначені для декількох різних користувачів (наукові, промислові, готелі, багатофункціональні будівлі, тощо), територія яких знаходиться в загальному користуванні. Такі будівлі доцільно використовувати для забудови парків в серединній частині міста і при розміщенні в межах сельбищних територій. <p>7.3.19 При розробленні містобудівної документації на місцевому рівні слід визначати території для розміщення і розвитку наукових установ, що пов'язані з дослідницькою діяльністю і специфікою виробництва.</p> <p>7.4 Зона змішаної забудови</p> <p>7.4.1 Зона змішаної забудови є територією, призначеною для формування багатофункціональної інтегрованої міської структури.</p> <p>7.4.2 Зони змішаної забудови доцільно створювати в межах існуючих виробничих територій великих, крупних і найкрупніших міст, які втрачають виробниче значення і підлягають реконструкції.</p>
а) від перехресть магістральних вулиць районного значення (від межі проїжджої частини)	100												
б) від перехресть вулиць і проїздів місцевого значення (від межі проїжджої частини)	35												
в) від зони пункту зупинки масового пасажирського транспорту	30												
а) від перехресть магістральних вулиць районного значення (відмежі проїжджої частини)	100												
б) від перехресть вулиць і проїздів місцевого значення (від межі проїжджої частини)	35												
в) від зни пнкту зупинки масового пасажирського транспорту	30												

Примітка. Примикання в'їздів і виїздів до загальноміських магістралей допускається тільки до їхніх місцевих проїздів.

7.49* Ділянки гаражів-боксів і автостоянок постійного зберігання слід проектувати з роздільними в'їздами і виїздами завширшки 3,5 м. На кожну групу в 200 - 250 машин необхідно передбачати запасний виїзд завширшки 3,5 м.

7.50 Відстані від наземних і комбінованих (наземно-підземних) гаражів і автостоянок легкових автомобілів до житлових і громадських будинків слід приймати не менше тих, що наведені у таблиці 7.5.

Таблиця 7.5

Будинки, до яких визначаються відстані	Відстані, м, від гаражів і відкритих автостоянок при кількості легкових автомобілів				
	10 і менше	11 - 50	51 - 10	101 - 300	понад 300
Житлові будинки, у т. ч. торці житлових будинків без вікон	10**) 10**)	15 10**)	25 15	35 25	50 35
Громадські будинки	10**)	10*)	15	25	25
Загальноосвітні школи і дитячі установи (дошкільні)	15	25	25	50	*)
Лікульні установи із стаціонаром	25	50	*)	*)	*)
<div><div></div><div>*) Визначається за погодженням з органами Державного санітарного нагляду.</div><div>**) Для будівель гаражів III - IV ступенів вогнестійкості відстані треба приймати не менше 12 м.</div></div>					
<p>Примітка 1. Відстані слід визначати від вікон житлових і громадських будинків і від меж земельних ділянок загальноосвітніх шкіл, дитячих дошкільних установ і лікувальних установ із стаціонаром до стін гаража або меж відкритої стоянки.</p> <p>Примітка 2. Відстань від секційних житлових будинків до відкритих майданчиків місткістю 101 - 300 машин, які розміщуються уздовж поздовжніх фасадів, слід приймати не менше 50 м.</p> <p>Примітка 3. Для гаражів MI ступенів вогнестійкості зазначені у таблиці 7.5 відстані допускається скорочувати на 25 % за відсутності у гаражах вікон, що відчиняються, а також в'їздів, орієнтованих у бік житлових і громадських будинків.</p> <p>Примітка 4. Для гаражів місткістю більше 10 машин зазначені у таблиці 7.5 відстані допускається приймати за інтерполяцією.</p> <p>Примітка 5*. Проектування і розміщення приміщень для зберігання автомобілів з газопаливною системою під житловими, громадськими і адіністративними будинками забороняється.</p>					

Таблиця 7.5а*

Об'єкти, до стін яких визначається відстань	Відстань, м, не менше від стнцій технічного обслуговвання при кількості постів:		
	10 та менше	11 - 30	більше 30
Житлові буднки, у т. ч. торці житлових будинків без вікон	15**) 15**)	25 25	50 50
Громадські будинки	15**)	0	20
Загальноосвітні школи і дитячі установи (дошкільні)	50	*)	*)
Лікувальні установи із стаціонаром	50	*)	*)
<div><div></div><div>*) Визначаються за погодженням з органами Державного санітарного нагляду.</div><div>**) Приймається не менше протипожежних відстаней згідно з таблицею 1 додатка 3.1.</div></div>			

7.51 На територіях громадських центрів треба передбачати автостоянки, які обслуговують об'єкти масового відвідування. Розрахункова кількість машино-місць на автостоянках біля окремих громадських будинків і споруд

7.4.3 У складі зон змішаної забудови доцільно розміщувати ділові, навчальні та науково-дослідні заклади (установи), постійне і тимчасове житло, екологічно чисті малі і середні промислові підприємства, а також супутні громадські об'єкти рекреаційного, торгово-виставкового, видовищного, розважального призначення, які забезпечують проживання, роботу і відпочинок населення.

7.4.4 Об'єкти змішаних зон доцільно розміщувати в однопрофільних і багатофункціональних будівлях і спорудах.

7.4.5 Зони змішаної забудови можуть створюватися у формі:

- адміністративно-ділових комплексів, які об'єднують офісні, виробничі та обслуговуючі об'єкти;
- інноваційних районів - технологічних парків, які створюються на основі спеціальних програм і які забезпечують розвиток навчальних і дослідницьких установ, бізнес-інкубаторів, малих високотехнологічних підприємств і об'єктів.

7.4.6 В районах садибної забудови малих міст і селищ , а також у селах допускається формувати змішані зони з включенням малих підприємств з переробки сільськогосподарської сировини, легких і ремісничих виробництв, а також інших виробничих об'єктів.

7.5 Комунальна зона

7.5.1 Комунальна зона призначена для розміщення підприємств, які забезпечують обслуговування об'єктів та систем соціальної, транспортної, інженерної інфраструктури, а також житлово-комунального господарства і надають послуги мешканцям населеного пункту.

7.5.2 В межах комунальної зони допускається розміщення:

- а) підприємства транспорту (трамвайних та тролейбусних депо, автобусних та таксомоторних парків, депо метрополітену, гаражів, станцій технічного обслуговування автомашин, автозаправних станцій);
- б) підприємств побутового обслуговування (фабрик-пралень, хімічного чищення одягу, ремонту побутової техніки, одягу, меблів);
- в) підприємств житлово-комунального господарства;
- г) об'єктів та мереж інженерно-технічного забезпечення (інженерних мереж, систем або комунікацій, які безпосередньо використовуються в процесі тепло-, газо-, електро-, водопостачання та водовідведення);
- д) підприємств поводження з побутовими відходами;
- є) територій місць поховання;
- ж) пожежних частин.

7.6 Зона транспортно-складської забудови

7.6.1 Зону транспортно складської забудови (логістичні, складські центри) доцільно розміщувати у периферійній зоні населеного пункту, або за його межами біля відповідних

масового відвідування слід приймати за таблицею 7.6.		
Таблиця 7.6		
Окремі будинки і споруди масового відвідування	Одиниця виміру	Кількість машино-місць
1. Міністерства, установи управління, громадські, наукові і проектні організації з великою кількістю відвідувачів	На 1000 працюючих	15 - 20
2. Те саме,з меншою кількістю відвідувачів	Те саме	7 - 10
3. Вищі і середні навчальні заклади	На 00 викладачів, персоналу і учнів	3 - 7
4. Підприємства торгівлі і громадського харчування:		
ресторани і кафе міськоо значення	На 100 місць у залах	- 15
інші ресторани і кафе	Те саме	8 - 12
торгові центри, універмаги, магазини площею торгових залів понад 500 м	На 100 м ² торгової площі	8 - 12
криті ринки, колгоспні ринки	На 50 торгових місць	20 - 25
спеціалізовані підприємства торгівл	На 100 м ² торгової площі	-
5. Установи культури й мистецтва:		
театри, цирки, кінотеатри у центральній частині міста концертні зали, музеї, виставки (міського значення)	На 100 місць або одночасних відвідувачів	10 - 15
інші кінотеатри	Те саме	5 - 7
парки культури і відпочинку	- " -	3 - 4
6. Підприємства побутового обслуговування населення (Будинки побуту)	На 1000 робочих місць	15 - 20
7. Готелі:		
вищих розрядів	На 100 місць	10 15
інші готелі	Те саме	6 - 8
8. Лікувальн-профілатичні установи:		
лікарні, диспансери, пологові будинки	На 100 ліжок	10 - 15
поліклініи	На 500 відвідувань за зміну	10 - 15
9. Спортивні будинки і споруди міського значення з трибунами місткістю: стадіони понад 5000 глядачів, зали і баєйни понад 500 глядачів	На 100 місць	3 - 5
10. Вокзали залізничного, річкового, морського, автомобільного і повітряног транспорту	На 100 пасажирів, які прибувають у час "пік"	8 - 15
Примітка 1. Мінімальні норми у п.п. 3, 5, 6 таблиці наведені для міст з відносно низьким рівнем автомобілізації на розрахунковий термін (100 - 150 автомобілів на 1000 жителів), максимальні - для міст з відносно високим рівнем автомобілізації (180 - 250 автомобілів на 1000 жителів).		
Примітка 2*. На відкритих стоянках автомобілів біля установ культурно-побутового обслуговування, підприємств торгівлі і відпочинку, окремих будинків і споруд масового відвідування слід виділяти місця для особистих автотранспортних засобів інвалідів, визначаючи їх спеціальною розміткою і спеціальними знаками. Місткість їх визначається залежно від загальної місткості автостоянки і складає: до 100 автомобілів - 4 місця-стоянки для інвалідів; від 100 до 200 - 5 - 7 місць-стоянок; більше 200 - за розрахунком.		
Для лікувально-профілактичних устанв, які відвідують інваліди при їх амбулаторному лікуванні, кількість		

транспортних комунікацій.
7.6.2 При плануванні території логістичного центру доцільно передбачати розміщення інформаційно-аналітичного пункту, а також:
- майданчиків для очікування розвантаження та завантаження автотранспорту;
- складських приміщень, обладнаних пристосуваннями для розвантаження і комплектації вантажів;
- відкритих контейнерних майданчиків для зберігання контейнерів;
- парків автотранспорту електронавантажувачів, що забезпечують перевезення контейнерів міжнародного стандарту;
- залізничних станцій , що забезпечують подачу вагонів безпосередньо до розвантажувальних майданчиків складів і до контейнерних майданчиків;
- морських і річкових портів, в тому числі спеціалізованих;
- пожежних частин.
7.6.3 При плануванні складських центрів слід враховувати специфіку їх організації та діяльності.
7.7 Зона сільськогосподарських виробничих територій
7.7.1 Виробничі території сільських населених пунктів є їх функціональною частиною.
7.7.2 На цих територіях можуть бути розміщені різні типи агропромислових комплексів, підприємств і цехів галузевих господарських центрів виробничих об'єктів, які належать акціонерним товариствам, кооперативам, особистим селянським та фермерським господарствам тощо, а також підприємства несільськогосподарських галузей (філії підприємств, цехи, в тому числі виробничо-технічного обслуговування і будівництва).
7.7.3 При організації сільськогосподарських виробничих територій, у тому числі фермерських господарств, перевагу доцільно віддавати розвиткові діючих виробничих потужностей, їх розширенню, реконструкції і технічному переобладнанню за умови дотримання організаційно-господарських, санітарно-гігієнічних, зооветеринарних, протипожежних та інших вимог.
7.7.4 Виробничі території слід формувати компактно, їх планування має забезпечувати кооперацію розміщених виробництв, створення загальних систем інженерного забезпечення, транспортних комунікацій і об'єктів побутового обслуговування.
Щільність забудови ділянок (площадок) сільськогосподарських підприємств повинна бути не менше зазначеної у Додатку Г.2.
Будівлі та споруди сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств, відповідно до їх розмірів та потужності, розміщуються:
- у виробничих зонах в межах населеного пункту та за його межами;
- на землях сільськогосподарського призначення (в тому числі земельних ділянках сільськогосподарських підприємств, особистих селянських господарств та фермерські господарств)

машино-місць для інвалідів приймати з розрахунку 10 - 5 % від загальної місткості автостоянки.									
7.52 У промислових і комунально-складських районах треба передбачати тимчасове зберігання індивідуальних автомобілів трудящих відповідних підприємств, а також постійне зберігання усіх відомчих (службових і спеціальних) легкових автомобілів, вантажних автомобілів, громадського транспорту та інших транспортних засобів. Розрахункову кількість машино-місць на автостоянках для тимчасового зберігання цих автомобілів у промисловій і комунально-складській зонах треба визначати залежно від кількості зайнятих на них трудящих і відвідувачів відповідно до таблиці 7.7. Таблиця 7.7									
Об'єкт			Одиниця виміру		Кількість машино-місць				
					Перша черга		Розрахунковий термін		
Передзаводські майданчики, площі підприємств будівельної баи, ТЕП та інші			На 100 працюючих у двох суміжних змінах		2 - 4		7 - 10		
Науково-технічн і навчальні центри			На 100 працюючих		- 5		10 - 15		
Адміністративно-господарські установи			Те саме		2 - 3		5 - 7		
Великі підприємства громадського арчування, торгівлі і комунально-побутового обслуговування			На 100 посадочних місць у залах		2 - 4		7 - 10		
7.53 Пішохідну доступність від входів або прохідних в установах і підприємствах, зазначених у таблиці 7.7, слід приймати не більше 400 м. 7.54* Гаражі відомчих автомобілів і легкових автомобілів спеціального призначення, вантажних автомобілів, таксомоторів, автобусні й тролейбусні парки, трамвайні депо, а також станції технічного обслуговування автомобілів слід розміщувати у промислових і комунально-складських зонах міста. Відстані від станцій технічного обслуговування до житлових і громадських будинків необхідно приймати згідно з таблицею 7.5а та приміткою 1 до п. 7.50. 7.55* АЗС за умови дотримання санітарно-гігієнічних, екологічних, протипожежних та інших нормативних вимог можуть проектуватися також як автозаправні комплекси (далі - АЗК) з приміщеннями і окремими об'єктами сервісного обслуговування водіїв і транспортних засобів: для роздрібної торгівлі, швидкого харчування, технічного обслуговування, миття і змашування автомобілів. У населених пунктах АЗС, АЗК слід розміщувати на земельних ділянках, планувально відокремлених від кварталів житлової та громадської забудови, з урахуванням загальної потреби в залежності від рівня автомобілізації населеного пункту, інтенсивності руху та споживчого попиту. Вибір типу АЗС для конкретного місця розташування слід проводити в залежності від потужності та технологічних рішень, згідно з класифікацією, наведеною у таблиці 7.8*, а також з урахуванням містобудівних обмежень і вимог природоохоронного законодавства. 7.56* АЗК з пунктами технічного обслуговування транспортних засобів (технічне обслуговування, миття, змашування автомобілів) слід розміщувати тільки уздовж вулиць і доріг промислових і комунально-складських зон, на їх територіях та на виїздах із населених пунктів. Забороняється розміщувати ці АЗК у межах сельбищних територій і зон відпочинку. Вимоги до розміщення АЗК без пунктів технічного обслуговування транспортних засобів слід приймати такими, як при розміщенні АЗС.									
Таблиця 7.8* - Класифікація АЗС за потужністю та технологічними рішеннями									
Типи АЗС за їх технологічними рішеннями			Катерії АЗС за потужністю (за місткістю резервуарів та кількістю автозаправок на годину)						
		Розмієння резервуара	I - мала		II - середня		III - велика		
Тип	відносно ПРК	відносно поверхні ділянки	сумарна місткість резервуарів, м ³	найбільша кількість заправок на годину,	сумарна (макс. одного) місткість	найбільша кількість заправок на годину,	сумарна місткість резервуарів, м ³	найбільша кількість заправок на годину,	

при дотриманні санітарно-гігієнічних, зооветеринарних та протипожежних вимог з урахуванням функціонального зонування території (хуторська система).

Генеральні плани виробничих об'єктів, а також фермерських господарств, що розміщені поза межами населеного пункту, слід розробляти окремо.

Між підприємствами, установами, складами та відкритими майданчиками, що не є вибухо- та пожежонебезпечними, які не виділяють шкідливих речовин в обсягах, що не перевищують допустимі концентрації, не створюють акустичного забруднення та інших негативних впливів на навколишнє природне середовище та територією житлової забудови населеного пункту має встановлюватися санітарно-захисна зона розміром не менше ніж 50 м.

Розміщення і визначення допустимих потужностей тваринницьких ферм в малих сільськогосподарських підприємствах, особистих селянських та фермерських господарствах здійснюється відповідно до техніко-економічних обґрунтувань.

7.7.5 Розміщення сільськогосподарських комплексів і підприємств повинно забезпечувати збереження природного середовища, виключати можливість розвитку ерозійних процесів, забруднення ґрунтів і водних джерел відходами виробництва.

Розміщення будинків, споруд і комунікацій сільськогосподарських підприємств не допускається:

- в зонах сільових потоків, снігових лавин та зсувів;
- в першій та другій зонах санітарної охорони курортів;
- на землях зелених зон міст, включаючи землі міських лісів;
- на земельних ділянках, забруднених органічними та радіоактивними речовинами;
- у межах прибережно-захисних смуг річок та інших водойм, окрім сінокосіння;
- на землях історико-культурних заповідників, заповідників, заказників;
- в зонах охорони пам’яток культурної спадщини.

На територіях, де залягають корисні копалини, як виняток допускаються тимчасові споруди сільськогосподарських підприємств, які можуть функціонувати включно до початку видобування корисних копалин .

В першому, другому поясах зон санітарної охорони джерел водопостачання не допускається розміщення:

- тваринницьких ферм, птахофабрик, тепличних підприємств;
- відкритих майданчиків для зберігання автомашин та розміщення сільськогосподарських ремонтних майстерень, складів мінеральних добрив та отрутохімікатів, а також складів паливно-мастильних матеріалів, місць поховань, скотомогильників, полів зрошення та фільтрації гноєсховищ, силосних траншей та інших сільськогосподарських об'єктів, які мають вплив на мікробне зараження підземних вод.

В третьому поясі зон санітарної охорони джерел водопостачання не допускається

				одииць	резервуарів, м ³	оиниць		одиниць
A	роздільне (традиційне)	підземне	від 10 до40 вкюч.	до 80 вкюч.	більше 40 до 100 вкюч.	більше 80 до 150 вкюч.	більше 100 до 200 вкюч.	більше 150
Б	зблоковане (блочне)	підземне	від 10 до 40 вкюч.	до 80 вкюч.	більше 40 до 100 вкюч.	більше 80 до 150 вкюч.	більше 100 до 200 вкюч.	більше 150
В	роздільне (модульне)	наземне	до 20 вкюч.	до 40 вкюч.	більше 20 до 80 вкюч. (до 20 вкюч)	більше 40 до 100 вкюч.	-	-
Г	зблоковане (контейнерн е)	наземне	до 20 вкюч.	до 40 вклч.	більше 20 до 40 вкюч. (до 20 вкюч.)	бльше 40 до 80 вкюч.	-	-

Примітка 1. Резервуар вважається підземним, якщо найвищий рівень пального в ньому знаходиться не менше як на 0,2 м нижче рівня планувальної відмітки прилеглої території на відстані не менше 3,0 м від стінки резервуара.

Примітка 2. Одна ПРК може мати від 1 до 10 роздавальних пістолетів в залежності від кількості видів пального та відсіків у резервуарі. При цьому в розрахунках потужності АЗС приймається заправлення не більше двох автомобілів на одну ПРК одночасно, незалежно від кількості пістолетів у ній.

Примітка 3. АЗС всіх типів та категорій при розміщенні у стислих містобудівних умовах щільної забудови можуть бути запроектовані із додатковими технологічними заходами щодо підвищеного рівня екологічної безпеки (додаток 7.2).

Примітка 4. Малі АЗС при їх розміщенні на сельбищних територіях населених пунктів призначаються для заправлення паливом тільки легкових автомобілів та мікроавтобусів, а середні та великі - для автомобілів всіх типів за умови розміщення за межами житлових кварталів (мікрорайонів).

Примітка 5. При визначенні орієнтовної потужності АЗС за показником кількості автозаправок на добу слід керуватися таким співвідношенням - при пропускній здатності до:

40 од./год. відповідає 100 од./добу	135 од./год. відповідає 500 од./добу
80 од./год. відповідає 200 од./добу	150 од./год. відповідає 750 од./добу
100 од./год. відповідає 250 од./добу	більше 150 од./год. відповідає більше 1000 од./добу

7.57* АЗС слід розміщувати: в найзначніших та великих містах уздовж магістральних вулиць загальноміського та районного значення, в середніх та малих містах - уздовж магістральних вулиць і доріг, а також уздовж вулиць і доріг промислових і комунально-складських зон та на їх територіях. Розміщувати АЗС на пішохідних вулицях та внутрішньоквартальних проїздах забороняється.

7.58* Земельні ділянки, відведені для будівництва АЗС, розміщують поза межами червоних ліній вулиць або частково в їх межах, якщо містобудівною документацією ця територія не передбачена для розширення проїжджої частини вулиці на перспективу. В межах червоних ліній допускається відводити земельні ділянки та розміщувати споруди АЗС тільки тимчасово за умови погодження та затвердження у встановленому порядку.

7.59* Розміщення АЗС повинне здійснюватись на ділянках, передбачених для їх будівництва відповідною містобудівною документацією. В інших випадках, у разі відсутності або після завершення розрахункового терміну дії цих документів вибір земельної ділянки та погодження місця розташування АЗС здійснюється у відповідності з вимогами чинного законодавства на підставі містобудівного обґрунтування розміщення об'єкта, погодженого і затвердженого в установленому порядку.

7.60* АЗС можуть бути з підземним або наземним розміщенням резервуарів.

розміщення складів паливно-мастильних матеріалів, мінеральних добрив, отрутохімікатів та інших об'єктів, що можуть спричинити хімічне забруднення підземних вод.

7.7.6 При взаєморозміщенні виробничої і сельбищної територій слід передбачати між ними відповідні санітарно-захисні зони і забезпечувати зооветеринарні розриви.

Будівлі та споруди з технічними процесами, які є джерелом викидів в навколишнє природне середовище шкідливих речовин, повинні відокремлюватись санітарно-захисними зонами від житлових і громадських будинків.

Допускається розміщення складських приміщень (зерно, овочі, фрукти) фермерських виробничих дворів на межі сільських населених пунктів та місця зберігання автомашин і сільськогосподарської техніки (без ремонту) в кількості до 5 двигунів на ділянках до 0,5 га з визначенням санітарно-захисних зон 100 м відповідно до вимог [42].

Розміри санітарно-захисних зон від сільськогосподарських виробничих об'єктів і комплексів до меж житлової забудови визначаються у відповідності з вимогами [42].

В санітарно-захисних зонах допускається розміщення складів (сховищ) зерна, фруктів, овочів і картоплі та будівель і споруд, які вказані в санітарних нормах проектування промислових підприємств.

7.7.7 Особисті селянські та фермерські господарства у селищах та селах з утриманням великої рогатої худоби або свиней від 10 до 30 голів, овець від 10 до 50 голів, птиці від 30 до 100 голів санітарно-захисна зона має становити не менше 50 м від житлової забудови при умові дотримання встановлених вимог щодо утилізації відходів їх життєдіяльності.

Фермерські господарства у селищах, селах з утримання великої рогатої худоби або свиней від 31 до 200 голів, овець –від 50 до 1000 голів, птиці – від 100 до 1000 голів необхідно розміщувати на відокремлених ділянках з дотриманням розмірів санітарно-захисних зон згідно з [42].

Для фермерських господарств, що належать до підприємств змішаного типу, санітарно-захисну зону слід приймати більшою з тих, що потребують окремі типи тваринницьких будівель, або окремі виробництва, але не менше ніж 100 м від житлової забудови.

При архітектурно-планувальній організації особистих селянських та фермерських господарствах здійснюється розмежування виробничої та житлової зони. Не допускається блокування житлових приміщень з виробничими фермерськими приміщеннями.

Примітка. Утримання худоби у меншій кількості, ніж позначено в нормах допускається згідно з санітарними і зооветеринарними нормами на присадибних ділянках без їх розмежування та функціонального розподілу.

При утриманні в особистих селянських та фермерських господарствах разом поголів'я великої рогатої худоби, свиней, овець та інших тварин в одній будівлі проводиться розподіл приміщень на ізольовані секції для окремих тварин. При вигульному утриманні птиці відстань до тваринницьких приміщень повинна бути 100 м, при клітковому утриманні – 50 м.

Енергоємкі підприємства малих сільськогосподарських підприємств особистих селянських та фермерських господарств слід розміщувати з урахуванням можливого використання нетрадиційних

<p>У центральних щільно забудованих районах міст з населенням 200 тис. чол. і більше допускається розміщення нових АЗС лише малої потужності з підземним розташуванням резервуарів типів А і Б без пунктів технічного обслуговування та при застосуванні пожежобезпечних технологій та екологобезпечного обладнання (додаток 7.2*), що сертифіковане в Україні, або можливість використання якого підтверджена експертним висновком органів державного нагляду у встановленому порядку.</p> <p>При розміщенні в межах населених пунктів АЗС типу В максимальна сумарна місткість наземних резервуарів для зберігання рідкого палива не повинна перевищувати 80 м³ при застосуванні пожежобезпечних технологій та екологобезпечного обладнання (додаток 7.2*), що сертифіковане в Україні, або можливість використання якого підтверджена експертним висновком органів державного нагляду у встановленому порядку. При цьому місткість кожного окремого з резервуарів не повинна перевищувати 20 м³.</p> <p>АЗС великої потужності типів А і Б слід розміщувати у промислових та комунальних зонах, санітарно-захисних зонах об'єктів у відповідності з встановленим законодавством режимом їх використання. Застосування контейнерних АЗС малої та середньої потужності типу Г допускається в межах населених пунктів на земельних ділянках автогосподарств, промислових підприємств, гаражних кооперативів, платних стоянок автомобілів, моторних човнів і катерів, на пристанях з дотриманням санітарних розривів та протипожежних відстаней і вимог природоохоронного законодавства. Улаштування АЗС із підземними одностінними резервуарами в межах населених пунктів не дозволяється.</p> <p>Зменшення санітарних розривів від АЗС до оточуючих споруд за наявності на цій території небезпечних явищ геологічного та геотехногенного походження (тектонічних, сейсмічних, зсувних сельових, карстових явищ та інших деформацій земної поверхні, підтоплення, затоплення тощо) не дозволяється.</p> <p>7.61* Розміщення нових та реконструкцію існуючих АЗС необхідно здійснювати з дотриманням санітарних розривів та протипожежних відстаней від найближчої з споруд АЗС до найближчих будинків, споруд та інженерних мереж у відповідності з таблицею 7.9* та додатком 8.3* з урахуванням правил безпеки дорожнього руху.</p> <p>Відстані обчислюються від найближчого з вибухонебезпечних пристроїв та джерел забруднення споруд АЗС - стін наземних резервуарів палива та корпусів паливороздавальних колонок (далі - ПРК), технологічних колодязів, дихальних пристроїв підземних резервуарів, витяжних вентиляційних шахт аварійних резервуарів та очисних споруд, вузла зливу палива у резервуари до:</p> <p>зовнішніх стін житлових та громадських будинків;</p> <p>межі ділянок садибних, дачних та садівницьких будинків, дитячих дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, лікувально-профілактичних установ із стаціонаром, санаторіїв, санаторіїв-профілакторіїв, будинків-інтернатів загального та спеціального типів, закладів відпочинку, фізкультурно-спортивних та фізкультурно-оздоровчих комплексів, а також майданчиків для ігор, занять фізкультурою та спортом, відпочинку населення, місць масового скупчення людей згідно з таблицею 7.9*.</p> <p>Примітка 1. Відстані від споруд АЗС, які розміщують на земельних ділянках промислових, комунально-складських, науково-виробничих, автотранспортних підприємств, установ, організацій та підприємств з обслуговування автотранспорту для їх власних потреб, до зовнішніх стін виробничих, адміністративних, побутових будинків і складських будівель цих підприємств приймають згідно з пунктами 6 та 7 таблиці 7.9*, крім підприємств з виробництва харчових продуктів та медичних препаратів, для яких відстані визначають за пунктом 1 таблиці 7.9* як для житлових та громадських будинків.</p> <p>Примітка 2. Дозпускається за погодженням з органами державного пожежного нагляду зменшувати відстані від АЗС середньої потужності з наземними резервуарами (тип В) до житлових і громадських будинків І і ІІ-го ступенів вогнестійкості проти показників, указаних у таблиці 7.9*, але не більше ніж на 25 %.</p> <p>Таблиця 7.9* - Протипожежні відстані від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС</p>	<p>джерел енергії (низькопотенційної та викидної теплоти ТЕС, ТЕЦ, АЕС, газокompресорних станцій, сонячної енергії, енергії вітру, використання вторинних енергоресурсів промислових підприємств тощо).</p> <p>7.7.8 У санітарно-захисній зоні допускається розміщення бань, пралень і гаражів за умови, що частка забудови не буде перевищувати 10% усієї території санітарно-захисної зони.</p> <p>Розміщення спортивних споруд, парків, дитячих установ, лікувально-профілактичних і оздоровчих установ, а також насадження плодово-ягідних дерев та чагарників на території санітарно-захисної зони не допускається.</p> <p>В межах території санітарно-захисної зони завширшки 100 м і більше з боку сельбищної території слід передбачати смугу деревно-чагарникових насаджень завширшки не менше 50 м, а з шириною зони до 100 м – не менше 20 м.</p> <p>Вздовж межі території виробничої зони, а також для ізоляції окремих виробничих комплексів один від одного, слід передбачати улаштування смуг зелених насаджень завширшки не менше 5 м.</p> <p>Зелені насадження для захисту водозабірних споруд з підземних джерел необхідно розміщувати на межі першого поясу зони санітарної охорони на відстані не менше 30 м від підземного джерела і водозабірних споруд.</p> <p>Шумозахисні зелені насадження слід передбачати у вигляді смуг як з боку джерела шуму, так і з боку об'єктів, що захищаються від шуму (у комплексі з іншими шумозахисними заходами).</p> <p>7.7.9 Тваринницькі, птахівницькі, звірівницькі ферми, ветеринарні установи, склади мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин слід розміщувати з підвітряного боку відносно інших сільськогосподарських об'єктів.</p> <p>При розміщенні складів мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин повинні бути проведені заходи, що виключають попадання шкідливих речовин у водойми, ґрунт і атмосферне повітря.</p> <p>Відстані від складів мінеральних добрив та пестицидів до сільськогосподарських підприємств, поверхневих водних об'єктів, джерел централізованих систем водопостачання, водопровідних споруд визначаються згідно з вимогами [42].</p> <p>7.7.10 Території виробничих зон не повинні розділятися на відокремлені частини магістральними залізницями або автомобільними дорогами.</p> <p>7.7.11 Розміщення сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд в районах аеропортів та аеродромів допускається за умови додержання вимог [6].</p> <p>7.7.12 Сільськогосподарські підприємства, що виділяють в атмосферу значну кількість диму, пилу або хімічних речовин з неприємним запахом та речовин, шкідливих для організму людини, не допускається розміщувати в замкнутих долинах, котловинах, біля підніжжя гір та інших територіях, не забезпечених природним провітрюванням.</p> <p>7.7.13 Санітарно-захисна зона від гноєсховищ фермерських господарств має визначатися як</p>
--	---

Найменування об'єкта, до якого визначають відстань від споруд АЗС	Мінімальна відстань від споруд АЗС, м				
	Типів А і Б з підземними резервуарами			Типу В з наземними резервуарами	
	малі	середні	великі	малі	середні
1. Житлові та громадські будинки	25	40	50	50	80
2. Місця масового супчення людей (о зупинки громадського транспорту, межі території ринку)	30	50	50	50	80
3. Окремі торгові палатки і кіоски	20	20	25	25	25
4. Індивідуальні гаражі та відкриті стоянки для автомобілів	18	18	18	20	30
5. Очисні каналізаційі споруди, що не ідносяться до АЗС	15	15	15	25	30
6. Виробничі (за винятком указаних у пункті 8), адміністративні і побутові будинки, складські будівлі і споруди промислових підприємств I, II та III-го ступенів вогнестійкості	12	12	15	15	20
7. Те саме IIIa, IIIб, IV, IVa, 4-го ступенів вогнестійкості	18	18	20	20	25
8. Виробничі будинки з навністю радіоактивних або шкідливих речовин	100	100	100	100	100
9. Склади лісових матеріалів, торфу, волокнистих горюих речовин	20	20		25	25
10. Масиви лісу, парків, міських скверів: - хвойних і змішаних порід - - листяних порід	25 10	25 10	25 10	30 15	40 15
Примітка. Для виробничих будинків та складських будівель категорій А і Б відстані, зазначені в пункті 6, збільшуються на 50 %, а категорії В - на 25 %.					

7.62* Величину санітарних розривів від обладнання АЗС до оточуючих будинків і споруд установлюють за розрахунками хімічного і акустичного забруднення атмосферного повітря, але не менше 50 м. Для АЗС малої та середньої потужності типів А і Б величина санітарних розривів від обладнання АЗС та автотранспортних засобів, що обслуговуються, може бути зменшена за умови застосування пожежобезпечних технологій та екологобезпечного обладнання (додаток 7.2*), що сертифіковане в Україні, або можливість використання якого підтверджена експертним висновком органів державного нагляду у встановленому порядку, але не менше ніж до 25 м для малої та 40 м для середньої АЗС. При цьому розрахункові показники викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря з урахуванням його фонового рівня не повинні перевищувати гігієнічні нормативи та нормативи екологічної безпеки. Зменшення санітарних розривів погоджується з органами державного санітарно-епідеміологічного нагляду та місцевими органами Мінекоресурсів у встановленому порядку.

7.63* Не допускається розміщувати АЗС на ділянках вулиць і доріг з позовжнім похилом більше 40 ‰ та з радіусами закруглення у плані 250 м і менше.

Наземні споруди АЗС слід розміщувати на відстані не менше 10 м від краю проїжджої частини. На дорогах з 1 - 2 смугами руху в кожному напрямку на під'їздах до АЗС необхідно улаштовувати додаткову смугу накопичення транспортних засобів завширшки, що дорівнює основній смузі руху, але не менше 3,0 м, впродовж 50 м до в'їзду на АЗС та 15 м від виїзду з неї. Довжину переходу від основної ширини проїжджої частини до додаткової смуги накопичення слід приймати не менше 15 м. Допускається зменшення довжини смуги накопичення до 30 м для малих та 40 м для середніх АЗС за умови їх розташування на вулицях з інтенсивністю руху не більше 300 авт./год.

від тваринницьких ферм (у складі якої є гноєсховище) відповідної потужності згідно з обов'язковим дотриманням вимог [42].

7.7.14 Транспортні зв'язки виробничої зони сільських населених пунктів та окремих сільськогосподарських підприємств слід передбачати у відповідності зі схемою планування відповідної території, розвитку внутрішньогосподарських доріг, внутрішньогосподарського землевпорядкування та генеральним планом населеного пункту.

Транспортні зв'язки виробничої та сельбищної територій, а також зв'язки з сільськогосподарськими угіддями та іншими об'єктами сільськогосподарського призначення слід забезпечувати мережею доріг.

7.7.15 Вибір виду транспорту слід здійснювати на основі техніко-економічних розрахунків, віддаючи перевагу безрейковому транспорту.

7.7.16 Внутрішньомайданчикові автомобільні дороги слід проектувати з урахуванням рельєфу місцевості та технологічних вимог по прямокутній замкнутій (кільцевій), тупиковій або змішаній схемах. На великих сільськогосподарських підприємствах перевагу необхідно віддавати схемам доріг з кільцевим рухом транспортних засобів.

При влаштуванні тупикових доріг (проїздів) в кінці тупиків повинні бути передбачені майданчики прямокутні або грушовидні, у формі петлі об'їзди для розвороту транспортних засобів, у тому числі пожежних автомобілів, розміром не менше ніж такі, що забезпечують розворот відповідних транспортних засобів з урахуванням їх технічних характеристик. Для великогабаритних сільськогосподарських машин розміри майданчиків повинні бути збільшені до розмірів, які забезпечують розворот відповідних транспортних засобів.

7.7.17 Ширину проїзної частини та узбіччя внутрішньомайданчикових доріг слід приймати в залежності від їх призначення та організації руху транспортних засобів.

7.7.18 Ширину проїздів на території сільськогосподарських підприємств слід визначати за умови створення найбільш компактного розміщення транспортних та піших доріг, інженерних мереж, смуг озеленення. При цьому слід враховувати можливості снігових заносів доріг.

7.7.19 Господарські проїзди, по яких здійснюється прогін худоби та проїзд вантажного транспорту до присадибних ділянок, повинні мати смугу руху 4,5 м.

7.7.20 Внутрішні радіуси кривих у плані слід визначати в залежності від типу технологічного транспорту, але не менше 60 м без влаштування віражів та перехідних кривих.

При русі автомобілів та тракторів з напівпричепами, з одним або двома прицепами радіус кривої допускається зменшувати до 30 м, при русі поодиноких транспортних засобів – до 15 м.

Розширення проїзної частини дороги на кривій у плані встановлюється:

- при радіусі по осі дороги 15 м – 3,5 м;
- при радіусі по осі дороги 30 м та з рухом тягачів з напівпричепами – 2,6 м.

Радіуси кривих по межі проїзної частини та їх розширення біля в'їздів у виробничі будівлі

на 1 смугу руху.

7.64* Територія АЗС відокремлюється від проїжджої частини острівцем безпеки, ширина якого встановлюється з умов розміщення транспортного бар'єра, тротуару. В'їзд та виїзд з території АЗС влаштовують окремо один від одного завширшки не менше 4,2 м кожний з радіусом закруглення не менше 10 м. Якщо в'їзд та виїзд влаштовуються суміщеними, між ними необхідно передбачити розділювальний острівець безпеки завширшки не менше 1 м, піднятий над проїжджою частиною на 0,1 м.

7.65* Найменшу відстань від в'їзду та виїзду з території АЗС слід приймати:

а) до перехрестя з магістральною вулицею (найближча межа її проїжджої частини) - 100 м;

б) до перехрестя з вулицею або проїздом місцевого значення (найближча межа її проїжджої частини) - 35 м;

в) до вікон робочих та житлових приміщень, ділянок загальноосвітніх шкіл, дитячих дошкільних та лікувальних закладів, майданчиків відпочинку - 15 м.

8 ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ (РОЗДІЛ 11)

Водопостачання і каналізація

8.1 Вирішення водопостачання і каналізації у проектах планування і забудови повинне забезпечити: оцінку умов водопостачання й водовідведення як елементів комплексної оцінки умов розвитку міст; визначення продуктивності систем на розрахункові етапи для такого складу і кількості водокористувачів, який проектується; розробку принципових схем в ув'язці з планувальною структурою, функціональним зонуванням, вимогами охорони зовнішнього середовища і заходами щодо організації інженерної інфраструктури групових систем населених місць.

8.2 Оцінку умов водопостачання, відведення, очищення і випуску (використання) стічних вод слід виконувати на підставі басейнових схем комплексного використання водних ресурсів і територіальних схем охорони середовища. Продуктивність функціонуючих систем водопровідно-каналізаційного господарства повинна бути перевірена на відповідність нормативному водоспоживанню і водовідведенню існуючих водокористувачів. За відсутності вільних потужностей головних споруд до відповідної їх реконструкції розміщення нових або збільшення водоспоживання (водовідведення) існуючих водокористувачів не допускається.

8.3 Продуктивність міських систем водопостачання і каналізації повинна встановлюватися за розрахунковими витратами на добу найбільшого водоспоживання (водовідведення) усіх груп водокористувачів і протипожежними витратами.

8.4 Норми господарсько-питного водоспоживання необхідно приймати залежно від планувального ступеня інженерного обладнання забудови, природно-кліматичних умов і величини міст за таблицею 8.1.

Таблиця 8.1

Ступінь благоустрою районів житлової забудови	Середньодобова (за ік) норма господарсько-питного водоспоживання у літрах на жителя у фізико-географічних районах		
	Полсся, західний Лісостеп, Прикарпаття	Лісостеп, Закарпатя	Степ, ПБК
Водопровід, каналізація, централізоване гаряче водопостачання	280	290	300
Водопровід, каналізація, місцеві водонагрівники	200	210	230
Примітка 1. Показники таблиці наведені для групи малих і середніх міст; для інших груп міст слід приймати коефіцієнти: для великих - 1,05, для значних - 1,1, для найзначніших і міст-курортів - 1,2. Примітка 2. На першу чергу будівництва залежно від реальних умов реконструкції забудови допускається передбачати тимчасове обладнання житлового фонду системи водопостачання і каналізації без ванн при нормі 150 л і водозабір із колонок при нормі 50 л/серед. добу. Примітка 3. Необлічені витрати слід приймати у відсотках від господарсько-питного водоспоживання (об'єму стічних вод) на першу чергу будівництва: у малих і середніх містах - 5 %, у великих і значних - 7 %; у найзначніших - 10 %; на розрахунковий строк: у малих і середніх містах - 10 %, у великих і значних - 15 %, у найзначніших - 20 %.			

встановлюється в залежності від розрахункового типу рухомого складу.

7.7.21 На генеральному плані сільськогосподарських підприємств, площа яких перевищує 5 га, слід передбачати не менше двох в'їздів, відстань між якими по периметру огорожі повинна бути не більше 1500 м.

7.7.22 При використанні відходів виробництва при будівництві доріг слід враховувати їх можливу агресивність та токсичність по відношенню до навколишнього природного середовища.

7.7.23 Траси доріг, по можливості, слід прокладати по межах полів сівозмін та межах угідь господарств.

8 ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНІ ТЕРИТОРІЇ

8.1 Мережа ландшафтно-рекреаційних територій

8.1.1 Ландшафтно-рекреаційні території являють собою мережу ділянок озелених та інших відкритих просторів різного призначення, розташованих як на територіях населених пунктів та приміських зон, так і на міжселенних територіях, в тому числі ландшафтних комплексів, рекреаційних зон, курортів та лікувально-оздоровчих місцевостей, об'єктів культурної спадщини та туристичних зон, територій природно-заповідного та водного фондів, водозахисних, полезахисних, транспортно-розподільчих озелених смуг та інших об'єктів зеленого господарства.

Території та об'єкти природно-заповідного фонду, а також ділянки природних ландшафтів, що підлягають особливій охороні, курортні і лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водні і водозахисні території та об'єкти інших типів, що встановлені законодавством України, є частиною структурних територіальних елементів екологічної мережі.

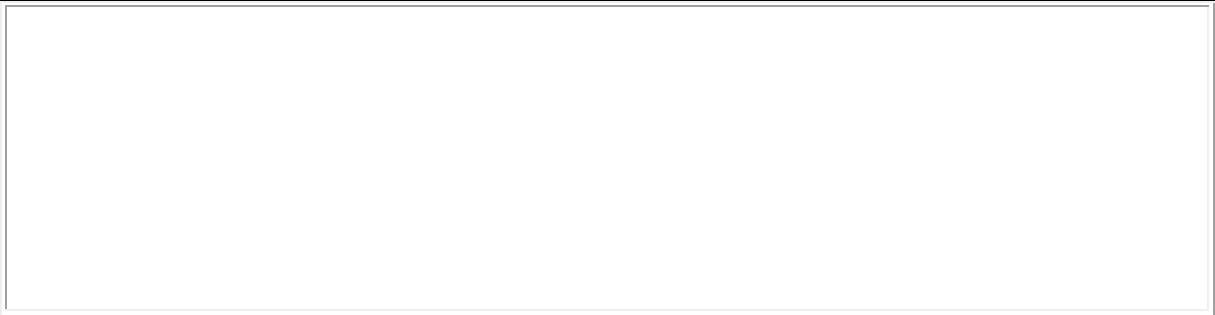
Номенклатуру елементів мережі ландшафтно-рекреаційних територій наведено у Додатку Д.

8.1.2 При формуванні мережі ландшафтно-рекреаційних територій населених пунктів слід виділяти:

- території загального користування (ділянки садово-паркового будівництва – парки, сади, сквери, бульвари; лісопарки; частково об'єкти природно-заповідного фонду);
- території обмеженого користування (ділянки житлової забудови, об'єктів громадського обслуговування, культурної спадщини, виробництва);
- території спеціального призначення (охоронювані природні території, озеленення санітарно-захисних та охоронних зон, вздовж пішохідно-транспортних мереж, коридорів, сільськогосподарських та інших територій) згідно з Додатком Д.

8.1.3 Потреби у ландшафтно-рекреаційних територіях слід визначати за показниками нормативного забезпечення цими територіями постійних мешканців населених пунктів відповідно до табл.8.1, з урахуванням фізико-географічного районування території України згідно з Додатком А та Додатком 1 до [101].

У містах з чисельністю населення 100 тис. осіб і більше існуючі масиви лісів доцільно

8.5 Потребу у воді і об'єм стічних вод на виробничі потреби промислових і сільськогосподарських підприємств, а також на протипожежні потреби слід визначати за чинними нормативними документами. Потребу на господарсько-питні потреби і користування душами на промислових підприємствах - за нормами проектування внутрішнього водопроводу і каналізації будинків.

8.6 Для зрошування міських зелених насаджень, поливання і миття удосконалених покриттів треба, як правило, передбачати влаштування спеціальних поливальних водопроводів з використанням як джерела водопостачання місцевих водотоків, водойм, ґрунтових вод або доочищених міських стічних вод. При цьому проектування поливальних водопроводів слід здійснювати за методикою проектування зрошувальних систем, визначаючи потребу у воді і розрахункові витрати залежно від кліматичних умов, умов вирощування і вимог, що пред'являються до декоративних якостей насаджень, на різних територіях міст, глибини активного (де знаходиться коріння) шару ґрунту, агрогідрологічних властивостей ґрунту та інших місцевих умов. За неможливості або економічній недоцільності влаштування окремих поливальних водопроводів потребу у воді на поливання-миття міських територій із загальноміських систем слід приймати за таблицею 8.2.

Таблиця 8.2

Міста	Потреба у воді, л, на людину за добу максимального водоспоживання (числівник) і, м ³ , на людину за поливальний період року 75 % забезпеченості за опадами (знаменник) у агрокліматичних зонах			
	Полісся, Прикарпаття	Лісостеп	Північний степ	Південний степ, ПБК
Найзначніші	65/5,5	75/6,4	95/10,1	1052,4
Значні	60/5,3	70/6,1	85/9,9	100/11,4
Великі	55/5,1	65/5,8	80/9,4	90/10,9
Середні	45/4,7	50/5,1	60/7,2	65/8,4
Малі	40/4,3	45/4,6	50/6,4	55/7,4
Примітка. До показників, наведених у таблиці, слід приймати коефіцієнти: для курртних міст - 1,2; для малих і середніх міст, розміщених в оточенні лісів, у прибережних зонах великих річок або водойм, - 08.				

8.7 Водозабори із поверхневих джерел господарсько-питних водопроводів слід розміщувати вище випусків стічних вод, населених пунктів, а також стоянок суден, лісових бірж, товарно-транспортних баз і складів, у районах, які забезпечують організацію зон санітарної охорони.

Місця випуску стічних вод повинні бути розміщені нижче за течією річки від межі населеного пункту і усіх місць його водокористування з урахуванням можливості зворотної течії при нагінних вітрах і при зміні режиму роботи ГЕС.

У групових системах населених місць наведені вище вимоги відносяться до ядра і місць відпочинку систем розселення.

8.8 Розміщення головних споруд водопроводу і каналізації повинне бути ув'язане з територіальним розвитком міст як у межах, так і за межами розрахункового терміну проектування.

8.9 Площу території для станції очистки води і стічних вод слід приймати за таблицею 8.3. При цьому продуктивність станцій повинна відповідати імовірному розвитку міста за межами розрахункового терміну.

Таблиця 8.3

Станції очистки води		Станції очистки стічних вод			
Продуктивність, тис. м ³ /добу	Площа, га	Продуктивність, тис. м ³ /добу	Площа, га		
			очисх споруд	мулистих майданчиків	доочищення в бюставах

перетворювати у міські парки з розрахунку 5 м²/особу та включати їх до складу озелених територій загального користування.

Таблиця 8.1 - Нормативні показники площ ландшафтно-рекреаційних територій

Ландшафтно-рекреаційні території	Групи міст за кількістю населення, тис. осіб.	Площа озелених територій, м²/особу			
		I – II зони – Мішаних та Широколістяних лісів	III зона – Лісостепова	IV зона - Степова	V зона– Карпатські гори VI зона - Кримські гори
Приміські та позаміські					
Рекреаційні, оздоровчі території та ліси зеленої зони навколо населених пунктів*	Від 500	300	250	250	350
	250-500	250	200	200	300
	50-250	200	160	160	200
	До 50	100	80	80	120
У межах населеного пункту					
Загального користування	Від 250	10	11	12	15
	50-250	7	8	9	11
	До 50	8	10	12	15
	Сільські населені пункти	12	13	14	17
Житлових районів, мікрорайонів**	Від 10	6	6	7	8

* Враховуються при розробленні схем планування територій на державному та регіональному рівнях

** Враховуються при розробленні детальних планів територій.

Примітка 1. Показники рекреаційних приміських та позаміських територій повинні включати території лісопарків, природно-заповідних територій та земель оздоровчого та рекреаційного призначення.

Примітка 2. У містах, де розміщуються промислові підприємства I і II класу шкідливості, а також у населених пунктах, які розташовані на радіоактивно забруднених територіях, наведені норми озелених територій загального користування слід збільшувати на 15-20%, а у містах, де розміщуються залізничні вузли – на 5-10%. У населених пунктах із наявністю великих річок і водойм, площу озелених територій загального користування допускається зменшувати, але не більше як на 20%.

8.2 Озеленені території населених пунктів

8.2.1 У населених пунктах слід визначати озеленені території, що належать до земель рекреаційного призначення і входять до складу єдиної мережі ландшафтно-рекреаційних територій. Ділянки озелених територій треба встановлювати згідно з існуючими межами землекористувань, природних рубежів та транспортних магістралей.

До озелених територій загального користування населених пунктів відносяться багатофункціональні та спеціалізовані парки, сади, сквери, бульвари, міські лісопарки, озеленені ділянки набережних та пляжів, ботанічні сади та зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва та інші природні і штучно створені ландшафтні об'єкти.

Питома вага озелених територій різного призначення (зелені насадження загального користування, обмеженого та спеціального призначення) в межах території населеного пункту повинна становити не менше 40%, з урахуванням озелених територій в межах мікрорайонів,

До 0,8	1	До 0,7	0,5	0,2	-
Більше 0, до 12	2	Більше 0,7 до 17	4	3	3
Більше 12 до 32	3	Більше 17 до 40	6	9	6
Більше 32 до 80	4	Більше 40 до 130	12	25	20
Більше 80 до 125	6	Більше 130 до 175	14	30	30
Більше 125 до 250	12	Більше 175 до 280	18	55	-
Більше 250 до400	18				
Більше 400 до 800	24				
Примітка 1. При більшій продуктивності станцій площу слід приймати за проектами-аналогами. Примітка 2. При застосуванні аеротенків-освітлювачів коридорного типу площа очисних споруд зменшується у 2 рази, при застосуванні аеротенків колонного типу - у 5 разів.					

8.10 Зони санітарної охорони на водопроводах господарсько-питного призначення у проектах планування повинні передбачатися: першого поясу за п. 8.11, другого і третього поясів - за проектами спеціалізованих організацій або аналогами.		
8.11 Відстань до межі першого поясу зони санітарної охорони господарсько-питних водопроводів слід приймати не менше, м:		
а) для водотоків (річки, канали):		
1) вгору за течією, від водозаборів	200	
2) униз за течією, від водозаборів	100	
3) у бік берега, що прилягає до водозабору, від урізу води у літньо-осінню межень	100	
б) у бік акваторії:		
1) при ширині водотоку менше 100 м	Уся акваторія і протилежний берег завширшки 50 м	
2) при ширині водотоку більше 100 м, від водозабору	100	
3) на водозаборах ківшового типу	Уся акваторія і територія навколо нього завширшки 100 м	
в) для водойм (водосховища, озера):		
1) по акваторії в усіх напрямках від водозабору і по прилеглому до водозабору березі від урізу води при нормально підпертому рівні для водосховищ або літньо-осінній межені для озер	100	

кварталів. У містах, де розміщені ТЕЦ, котельні та підприємства 1 класу санітарної шкідливості рівень озеленення території слід збільшувати не менше як на 15%.																																																							
8.2.2 Основні структурні елементи озелених територій різного призначення та питому вагу зелених насаджень в межах площі їх території слід визначати за табл. 8.2.																																																							
Таблиця 8.2 - Питомі показники рівня озеленення																																																							
<table><tr><th>Структурні елементи</th><th>Рівень озеленення, не менше %</th></tr><tr><td colspan="2">1. Озеленені території загального користування</td></tr><tr><td>Багатофункціональні парки:</td><td></td></tr><tr><td>Міські</td><td>65</td></tr><tr><td>Районні</td><td>60</td></tr><tr><td>Сади, сквери</td><td>75</td></tr><tr><td>Бульвари</td><td>60</td></tr><tr><td>Міські лісопарки</td><td>80</td></tr><tr><td>Спеціалізовані парки:</td><td></td></tr><tr><td>Дитячі</td><td>40</td></tr><tr><td>Спортивні</td><td>15</td></tr><tr><td>Меморіальні</td><td>30</td></tr><tr><td>Зоологічні</td><td>40</td></tr><tr><td>Ботанічні</td><td>55</td></tr><tr><td>Виставкові</td><td>50</td></tr><tr><td>Музеї архітектури та побуту</td><td>60</td></tr><tr><td>Атракціони, парки архітектурних мініатюр</td><td>45</td></tr><tr><td>Гольф-поля</td><td>75</td></tr><tr><td colspan="2">2. Озеленені території обмеженого користування</td></tr><tr><td>Території житлової забудови</td><td>25</td></tr><tr><td>Земельні ділянки:</td><td></td></tr><tr><td>Дошкільних навчальних закладів</td><td>45</td></tr><tr><td>Інших навчальних закладів</td><td>50</td></tr><tr><td>Культурно-дозвільних закладів</td><td>40</td></tr><tr><td>Спортивних, фізкультурно-оздоровчих споруд, фізкультурних майданчиків</td><td>30</td></tr><tr><td>Закладів охорони здоров'я</td><td>55</td></tr><tr><td>Курортно-рекреаційних закладів (номенклатура за Додатком Д)</td><td>60</td></tr></table>		Структурні елементи	Рівень озеленення, не менше %	1. Озеленені території загального користування		Багатофункціональні парки:		Міські	65	Районні	60	Сади, сквери	75	Бульвари	60	Міські лісопарки	80	Спеціалізовані парки:		Дитячі	40	Спортивні	15	Меморіальні	30	Зоологічні	40	Ботанічні	55	Виставкові	50	Музеї архітектури та побуту	60	Атракціони, парки архітектурних мініатюр	45	Гольф-поля	75	2. Озеленені території обмеженого користування		Території житлової забудови	25	Земельні ділянки:		Дошкільних навчальних закладів	45	Інших навчальних закладів	50	Культурно-дозвільних закладів	40	Спортивних, фізкультурно-оздоровчих споруд, фізкультурних майданчиків	30	Закладів охорони здоров'я	55	Курортно-рекреаційних закладів (номенклатура за Додатком Д)	60
Структурні елементи	Рівень озеленення, не менше %																																																						
1. Озеленені території загального користування																																																							
Багатофункціональні парки:																																																							
Міські	65																																																						
Районні	60																																																						
Сади, сквери	75																																																						
Бульвари	60																																																						
Міські лісопарки	80																																																						
Спеціалізовані парки:																																																							
Дитячі	40																																																						
Спортивні	15																																																						
Меморіальні	30																																																						
Зоологічні	40																																																						
Ботанічні	55																																																						
Виставкові	50																																																						
Музеї архітектури та побуту	60																																																						
Атракціони, парки архітектурних мініатюр	45																																																						
Гольф-поля	75																																																						
2. Озеленені території обмеженого користування																																																							
Території житлової забудови	25																																																						
Земельні ділянки:																																																							
Дошкільних навчальних закладів	45																																																						
Інших навчальних закладів	50																																																						
Культурно-дозвільних закладів	40																																																						
Спортивних, фізкультурно-оздоровчих споруд, фізкультурних майданчиків	30																																																						
Закладів охорони здоров'я	55																																																						
Курортно-рекреаційних закладів (номенклатура за Додатком Д)	60																																																						
8.2.3 В містах у структурі озелених територій загального користування великі парки площею понад 100 га та міські лісопарки площею понад 500 га повинні становити не менше 10% від загальної площі озелених територій. Радіус доступності міських парків при пересуванні на транспорті повинен становити не більше 2 км, а районних парків – не більше 1км.																																																							
Примітка. У сейсмічних районах необхідно забезпечувати вільний доступ до парків, садів та інших озелених територій загального користування, не допускаючи улаштування огорож з боку територій житлової забудови.																																																							
8.2.4 Максимально допустиму одночасну кількість відвідувачів озелених територій різного призначення в межах населених пунктів слід приймати, осіб/га:																																																							
міські, районні парки _____	100																																																						
парки зон тривалого відпочинку _____	70																																																						
парки курортів _____	50																																																						
парки зон короткочасного відпочинку _____	20																																																						
міські лісопарки _____	15																																																						

г) для підземних джерел (від поодинокого водозабору або від крайніх водозабірних споруд групового водозабору):		рекреаційні ліси _____ 4	
1) при використанні водоносних горизонтів, які мають суцільну водоупорну покрівлю, що виключає можливість місцевого живлення з поверхневих джерел або інших недостатньо захищених підземних горизонтів		спеціалізовані парки: -з спортивно-ігровим обладнанням _____ 100 -з експозиційними зонами _____ 120 -з комплексами технічних споруд _____ 150	
при використанні інших водоносних горизонтів	30	Примітка. При кількості одночасних відвідувачів від 10 до 50 осіб/га слід проектувати дорожньо-стежкову мережу для організації їх руху, а на узліссях галявин – ґрунтозахисні посадки. Якщо кількість одночасних відвідувачів перевищує 50 осіб/га слід передбачати заходи щодо перетворення лісового ландшафту у парковий.	
3) для підруслових інфільтраційних водозаборів	50	8.2.5 При проектуванні парків, садів, скверів і бульварів слід передбачати максимальне збереження ділянок існуючих зелених насаджень та водойм та враховувати вимоги [57]. При цьому мінімальну площу озеленених територій слід приймати: парків – 2га, скверів – 0,05га, садів – 1,5га.	
д) при штучному поповненні запасів підземних вод:	Як для поверхневих джерел	Мінімальну ширину бульварів з однією пішохідною алеєю слід передбачати, при розміщенні: між проїзними частинами – 18м, між проїзною частиною та забудовою – 10м.	
1) для споруд закритого типу	50	Ширину пішохідних доріжок слід приймати кратною 0,75 м (ширина смуги руху однієї людини).	
2) для споруд відкритого типу	100	8.2.6 На територіях житлової, громадської, курортної та рекреаційної забудови слід передбачати засоби:	
е) для водопровідних споруд:		- загального озеленення ділянок (дерева, чагарники, газони, квітники), - площинного озеленення (дахів, міжрейкових трамвайних полотен, гольф-полів); - вертикального озеленення будинків і споруд (фасадів, балконів, шумозахисних стінок); - відновлюваного озеленення (порушених ділянок, ярів, схилів).	
1) від стін резервуарів чистої води, фільтрів (крім напірних), контактних освітлювачів з відкритою поверхнею води	30	До інноваційних засобів збільшення площі озеленення територій забудови населених пунктів належать: вертикальні сади і парки (килимові та модульні), мобільні системи озеленення (пересувні форми), зелені екрани та стіни, сади безперервного цвітіння.	
Примітка. Межа першого поясу водопровідних споруд повинна збігатися з огорожею майданчика споруд.	15	Відстань від будинків, споруд, а також елементів благоустрою та інженерних мереж до дерев і чагарників слід приймати відповідно до вимог [69].	
а) для водопровідних споруд, розташованих за межами другого поясу зони джерела водопостачання, від межі першого поясу	100	8.2.7 Для озеленення міських населених пунктів слід передбачати розсадники деревних і чагарникових рослин та квітково-оранжерейні господарства. Нормативний показник площі розсадників треба приймати з розрахунку забезпеченості рівня озеленення мереж озеленених територій. Площу розсадників слід передбачати не менше 80 га; загальну площу квітково-оранжерейних господарств треба приймати з розрахунку 0,4 м ² на одного мешканця міста.	
б) для водогонів (від крайніх водогонів):		8.3 Позаміські ландшафтні території	
1) в сухих ґрунтах при діаметрі до 1000 мм	10	8.3.1 Позаміські ландшафтні території являють собою сукупність природних та природно-антропогенних ландшафтних комплексів, які знаходяться за межами населених пунктів (ліси, лісопарки, луки, прибережні та водні угіддя, рекреаційні, оздоровчі, природно-заповідні території тощо), і виконують екологічні, санітарно-гігієнічні та рекреаційно-оздоровчі функції; вони можуть	

2) те саме, при діаметрі більше 1000 м	20
3) у мокрих ґрунтах водогонів	50

Ширина санітарно-захисної смуги повинна передбачатися не менше, м:

Примітка. При прокладанні водоводів по забудованій території ширина смуги може бути зменшена за погодженням з органами санітарно-епідеміологічної служби.

8.12 Санітарно-захисні зони від споруд міських каналізаційних систем до меж житлової забудови, ділянок громадських будинків і підприємств харчової промисловості слід приймати за таблицею 8.4.

Таблиця 8.4

Споруда	Ширина зони, м, при розрахунковій продуктивності споруд, тис. м³/добу			
	до 0,2	більше 0,2 до 5	більше 5 до 50	більше 50 до 280
Споруди механічної та біологічної очистки з мулистими майданчиками і такими мулистими майданчиками, що розміщені окрео	150	200	400	500
Те саме, з термомеханічною обобкою осадів у закритих приміщеннях	100	15	300	400
Поля фільтрації	200	300	500	-
Землеробські поля зрошення	150	200	400	-
Біоогічні ставки	200	200	300	300
Споруди з циркуляційними каналами	150	-	-	-
Насосні станції	15	20	20	30
Примітка 1. Зони для споруд продуктивністю більше 280 тис. м³/добу, а також при відході від традиційної технології очистки стічних вод або обробки осаду, встановлюються за погодженням з Міністерством охорони здоров'я.				
Примітка 2. Зони від споруд механічної та біологічної очистки з мулистими майданчиками і від окремо розташованих мулистих майданчиків при продуктивності більше 500 тис. м³/добу слід приймати не менше 1 км.				
Примітка 3. При розташуванні житлової забудови з підвітряного боку стосовно до очисних споруд зазначені у таблиці зони допускається збільшувати не більше як у 2 рази, при сприятливій розі вітрів - зменшувати не більше як на 25 %.				
Примітка 4. При відсутності мулистих майданчиків на території очисних споруд продуктивністю більше 0,2 тис. м³/добу розмір зони слід скорочувати на 30 %.				
Примітка 5. Зони від полів фільтрації площею до 0,5 га і від споруд механічної та біологічної очистки на біофільтрах продуктивністю до 50 м³/добу слід приймати 100 м.				
Примітка 6. Зону від полів підземної фільтрації продуктивністю менше 15 м³/добу слід приймати 15 м.				
Примітка 7. Зону від фільтруючих траншей і піщано-гравійних фільтрів слід приймати 25 м, від септиків - 5 м,				

бути багатофункціональними та спеціалізованими.

Примітка. Основою формування позаміських ландшафтних територій є землі лісового фонду, а також землі рекреаційного, оздоровчого, природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення.

8.3.2 Багатофункціональні позаміські ландшафтні території можуть складатися з:

- а) курортно-оздоровчих та рекреаційних територій (зони короткочасного, тривалого та змішаного відпочинку);
- б) територій лісового фонду;
- в) територій дачних поселень, садівницьких товариств та їх об'єднань;
- г) територій унікальних природно-заповідних об'єктів (біосферні заповідники, національні природні та регіональні ландшафтні парки);
- д) територій зеленого, екологічного, сільського та етнографічного туризму (села-центри народних ремесел, етнічні осередки тощо).

8.3.3 Спеціалізовані позаміські ландшафтні території формуються на базі:

- а) територій природних парків (лісопарки, лукопарки, гідропарки, дендропарки, пейзажні парки);
- б) територій тематичних парків і заповідників (етнографічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, історико-культурні заповідники);
- в) територій спеціального призначення (санітарно-захисні і водоохоронні зони, захисне озеленення, оранжерейні господарства та розсадники тощо).

8.3.4 При розрахунках місткості позаміських ландшафтно-рекреаційних територій слід використовувати показники максимально-допустимих рекреаційних навантажень згідно табл. 8.3.

Таблиця 8.3 - Показники максимально допустимого рекреаційного навантаження

Територія	Максимально допустима кількість осіб на 1га
Ліси лісового фонду України	3
Рекреаційно-оздоровчі ліси	4
Лісопарки, пейзажні парки	10
Лукопарки, гідропарки	15
Приміські парки	50
Національні природні парки	0,2
Регіональні ландшафтні парки	0,5
Дендрологічні парки	20
Етнографічні парки	80
Археологічні парки	60
Парки-пам'ятки садово-паркового	120

від фільтруючих колодязів - 8 м, від аераційних установок на повне окислення з аеробною стабілізацією мулу при продуктивності до 700 м³/добу - 50 м.
Примітка 8. Зону від очисних споруд поверхневих вод із сельбищних територій слід приймати 100 м, від насосних станцій - 15 м.

8.13 Деталізація вирішень з окремих елементів систем повинна здійснюватися відповідно до вимог спеціалізованих нормативів - зовнішні мережі і споруди, внутрішній водопровід і каналізація будинків.

Енергопостачання

8.14 Енергопостачання міських і сільських поселень слід передбачати від мереж районної енергетичної системи з максимальним залученням нетрадиційних джерел електричної енергії: геліо-, геотермальних, вітрових установок тощо.

8.15 При виборі потужностей джерел енергопостачання розрахункова потреба у теплі, газі та електроенергії визначається:

- для промислових і сільськогосподарських підприємств - за їхніми замовленнями, аналогічними проектами нових підприємств і тих, що реконструюються, а також за укрупненими показниками енергоозброєності або енергомісткості на підприємствах даної галузі промисловості з урахуванням місцевих умов; для комунально-побутових потреб - відповідно до чинних нормативів.

Для попередніх розрахунків допускається застосовувати укрупнені показники електроспоживання, де враховується житловий і громадський сектор поселень, підприємства комунально-побутового обслуговування, зовнішнє освітлення, міський транспорт (крім метрополітену), системи тепlopостачання, водопостачання і водовідведення, наведені у таблиці 8.5.

Таблиця 8.5

Ступінь благоустрою житлових і громадських будинків і поселень	Електроспоживання, кВт год./люд. на рік		Річна кількість годин використання максимуму електричного навантаження, год.	
	на першу чергу	на розрахунковий термін	на першу чергу	на розрахунковий термін
Міста				
Будинки, не обладнані стаціонарними електроплитами:				
без кондиціонерів	800	1700	3100	5200
з кондиціонерами	840	2000	5200	5700
Будинки, обладнані стаціонарними електроплитами:				
без кондиціонерів	1300	2100	4500	5300
з кондиціонерами	1600	2400	5300	5800
Селща і сільські поселення (без кондиціонерів)				
Будинки, не обладнані саціонарними електроплитами	800	950	3000	4100
Будинки, обладнані стаціонарними електроплитами (100 %)	1000	1350	3900	4400
Примітка 1. Застосування стаціонарних електроплит слід погоджувати з планувальними організаціями відповідно до чинних нормативів так само, як і райони з використанням побутових кондиціонерів. Примітка 2. Укрупнені показники наведені для великих міст. Для інших типів міст застосовуються коефіцієнти: для найзначніших - 1,2; значних -1,1; середніх - 0,9 і малих - 0,8.				

8.16 Кількість, потужність і напруга понижувальних підстанцій, а також їх розміщення визначаються за погодженням з розвитком районної енергосистеми.

8.17 Понижувальні підстанції глибокого вводу з трансформаторами потужністю 16 тис. кВА вище призначені для електропостачання житлових районів, а на територіях курортних зон і комплексів усі трансформаторні підстанції і розподільні пристрої слід передбачати закритого типу.

8.18 На підходах до підстанцій повітряних і кабельних ліній повинні бути забезпечені технічні смуги для їх вводу і виводу розмірами залежно від кількості і напруги ліній.

мистецтва	
Туристичні зони об'єктів культурної спадщини	100
Зони зеленого, екологічного туризму	1
Лісомисливські угіддя	1
Бігові лижні траси, велотраси	10

8.3.5 Позаміські ландшафтно-рекреаційні об'єкти – парки та зони відпочинку різних типів слід створювати на базі існуючого лісового фонду та передбачати дорожньо-стежкову мережу, яка повинна займати: у приміських парках до 12%, лісопарках – до 7,5%, рекреаційних лісах – до 2,5% площі їх території.

У межах дорожньо-стежкової мережі слід передбачати мережу велосипедних маршрутів з відповідними вказівниками.

Довжина пішохідних підходів від зупинок та стоянок транспорту до окремих приміських ландшафтно-рекреаційних об'єктів масового відвідування не повинна перевищувати 500 м.

8.4 Рекреаційні території

8.4.1 Зони відпочинку населення створюються переважно на землях рекреаційного призначення в межах міст (внутрішньоміські), приміських зон (приміські), у системах розселення (позаміські або міжселищні).

Зони короткочасного відпочинку рекомендується розміщувати на відстані не більше 30 км від населеного пункту.

Зони тривалого відпочинку рекомендується розташовувати за межами населених пунктів у найбільш сприятливих умовах.

8.4.2 Розміри територій зон короткочасного відпочинку слід приймати з розрахунку 500-1000 м² на 1 відвідувача, у тому числі та частина, що інтенсивно використовується для активних видів відпочинку, повинна становити не менше 100 м² на 1 відвідувача.

Відстані між зонами короткочасного відпочинку та ділянками автомобільних доріг загального користування і залізниць слід приймати не менше 500 м, між ділянками (майданчиками) активного відпочинку та ділянками курортно-рекреаційних закладів, садівницьких товариств – не менше 300 м.

8.4.3 У зонах відпочинку доцільно передбачати розміщення закладів і підприємств обслуговування шляхом формування громадських центрів.

Розміри територій, з урахуванням функціонального призначення громадського центру, слід приймати, у % від його загальної площі:

- а) культурно-видовищних закладів – 1-2;
- б) фізкультурно-оздоровчих і спортивних споруд – 2-4;
- в) пляжів і пристроїв для відпочинку на воді – 4-8;

Розміри земельних ділянок для закритих підстанцій і розподільних пристроїв слід приймати 0,6 га, для відкритих - 0,5 - 1,5 га при неодмінній умові дотримання санітарних вимог, для пунктів переходу повітряних ліній у кабельні - не більше 0,1 га.

8.20* Трансформаторні підстанції потужністю не більше 2 x 1000 кВА і розподільні пункти напругою до 20 кВ слід споруджувати закритими і розміщувати від вікон житлових і громадських будинків на відстані не менше 10 м, від лікувальних і оздоровчих установ - відповідно не менше 25 м і 15 м.

8.21 Не слід розміщувати трансформаторні підстанції у зсувних зонах, зонах затоплення і передбачати заходи проти їх затоплення.

8.22 Лінії електропередачі, які входять до загальних енергетичних систем, не допускається розміщувати на територіях промислових і сільськогосподарських підприємств.

8.23* Повітряні лінії електропередачі (далі ПЛ) напругою 35 кВ і вище слід розміщувати за межами сельбищних територій, а при реконструкції міст - передбачати їх винесення за межі сельбищних територій.

Для повітряних і кабельних ліній електропередачі, трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв (далі - електричні мережі) всіх напруг встановлюються охоронні і санітарно-захисні зони, розміри яких залежать від типу і напруги енергооб'єкта. Розміри цих зон слід приймати за таблицею 8.5а*.

Використання земельних ділянок в охоронних і санітарно-захисних зонах електричних мереж повинне бути письмово узгоджене з власниками цих мереж, державними органами пожежної охорони та санітарного нагляду.

В охоронних і санітарно-захисних зонах електричних мереж забороняється:

а) будувати житлові, громадські та дачні будинки;

б) розташовувати автозаправні станції або сховища пально-мастильних матеріалів;

в) влаштовувати спортивні майданчики для ігор, стадіони, ринки, зупинки громадського транспорту здійснювати зупинки всіх видів транспорту (крім залізничного) в охоронних зонах ПЛ електропередачі напругою 330 кВ і вище.

д) розміщувати будь-які споруди і будинки в охоронних і санітарно-захисних зонах ПЛ напругою 500 - 750 кВ, а також кабельних ліній електропередачі, трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв всіх класів напруги.

В охоронних і санітарно-захисних зонах ПЛ напругою до 330 кВ включно, якщо затвердженою містобудівною документацією не передбачено іншого виду використання цих земель, дозволяється розміщення виробничих будинків і споруд, колективних гаражів і відкритих стоянок легкових транспортних засобів. При цьому відстань по горизонталі від проекції крайніх проводів при їх найбільшому відхиленні до найближчих частин будинків і споруд, які виступають, повинна бути не менше вказаної в таблиці 8.5а*.

В охоронних зонах ПЛ напругою 110 - 220 кВ допускається за технічними умовами власників цих мереж та органів державної пожежної охорони розташування колективних гаражів легкових транспортних засобів, виробничих будинків і споруд, виконаних із вогнетривких матеріалів та під'їзд до них в межах всієї охоронної зони, в тому числі під проводами ПЛ.

Технічні умови повинні мати вимоги чинних нормативних актів з будівництва експлуатації, охорони, пожежної та електричної безпеки енергооб'єктів.

Охоронні зони електричних мереж також встановлюються за периметром трансформаторний підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв - на відстані 3 м від огорожі або споруди; уздовж підземних кабельних ліній електропередачі до 1 кВ, прокладених під тротуарами в населених пунктах, у вигляді земельної ділянки, обмеженої вертикальними площинами від крайніх кабелів на відстані 0,6 м у напрямку будинків і споруд та на відстані 1 м у напрямку проїжджої частини вулиці.

Таблиця 8.5а*

Тип ліній	Напруга, кВ	Охоронна зона*) м	Санітарно-захисна зона**), м	Відстань по горизонталі від проекцій крайніх проводів при їх найбільшому відхиленні до найближчих частин будинків і споруд, які виступають, та гаражів, м
Повітряна лінія електропередачі (ПЛ)	До 20 включ.	10	-	2
- " -	35	15	-	4

г) майданчики для відпочинку дітей

– 3-6;

д) майданчиків відпочинку та розваг дорослих

– 5-7;

е) адміністративно-господарських споруд

– 4-5;

е) зелених насаджень і квітників

– до 70.

Примітка. Розміри території для короткочасного відпочинку дітей, у разі її розміщення поблизу міської забудови, можуть бути збільшені, але не більше ніж на 20%.

8.4.4

В межах прибережних смуг річок і озер слід передбачати організацію пляжів з розрахунку їх площі на одного відвідувача - не менше 8 м², для маломобільних осіб – не менше 10 м².

Довжину берегової смуги річкових і озерних пляжів слід приймати не менше 0,25 м на одного відвідувача.

Примітка. Розміри територій та довжину берегової смуги морських пляжів у зонах відпочинку необхідно приймати згідно п.8.5.6.

8.4.5

На прилеглих до зони пляжів територіях та водних просторах слід створювати припляжну і акваторіальну зони. Для орієнтовних розрахунків площі території вказаних зон на одного відвідувача слід приймати: припляжної у прибережній захисній смузі малих і середніх річок та водойм – 10 м², великих річок, водосховищ та озер – 25 м²; акваторіальної – 5 м² (для купання).

8.4.6

Площу території різного функціонального використання у припляжній, пляжній і акваторіальній зонах морів, річок та озер слід визначати відповідно до показників, наведених у табл. 8.4.

Таблиця 8.4 - Площа території різного функціонального використання у припляжній, пляжній і акваторіальній зонах морів, річок та озер

Зона	Сектор	Площа сектора, % загальної площі зони
Акваторіальна	Купання	75-90
	Дитячий	3-5
	Спортивний	5-10
	Риболовства	3-5
Пляжна	Солярію, аерарію	40-60
	Обслуговування і пішохідних комунікацій	8-13
	Дитячий	5-7
	Спортивний	8-10
	Відпочинку на озеленених ділянках	20-40
Припляжна	Адміністративно-господарський	3-5
	Рятувально-медичний	1-2
	Обслуговування і пішохідних комунікацій	19-27
	Спортивний	7-12

ін.) слід передбачати будівництво укрупнених опалювальних котелень. Ступінь їх укрупнення визначається у кожному окремому випадку техніко-економічним розрахунком.

8.28 Районні опалювальні котельні необхідно розміщувати за межами житлових районів на спеціально виділених ділянках (у кварталах комунально-господарського призначення або комунально-складських територіях).

8.29 При реконструкції житлових районів необхідно передбачати централізоване теплопостачання як для нової, так і для тієї забудови, що зберігається, відповідно до розроблюваних схем теплопостачання.

8.30 У житлових районах, забудованих одно- і двоповерховими житловими будинками з підвищеною щільністю населення, допускається передбачати їх централізоване теплопостачання при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні.

8.31 У закритих і відкритих системах централізованого теплопостачання необхідність улаштування центральних теплових пунктів для житлових і громадських будинків повинна бути обґрунтована техніко-економічним розрахунком.

8.32 У містах, розташованих у IV кліматичному районі, слід передбачати при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні геліокотельні, геліосистеми для гарячого водопостачання, а також централізовані системи холодопостачання відповідно до нормативів щодо опалення, вентиляції.

8.33 Можливість застосування електроенергії як єдиного енергоносія (для традиційних освітлювальних і побутових електроприладів, харчоприготування, для теплопостачання, гарячого водопостачання, з акумуляцією теплової енергії) повинна бути обґрунтована техніко-економічним розрахунком.

8.34 Розміри земельних ділянок для окремо розташованих опалювальних котелень, які розташовані у районах житлової забудови, слід приймати з урахуванням розміщення обладнання з очищення газів котелень, що відходять, для охорони повітряного басейну.

Розміри земельних ділянок для опалювальних котелень, що стоять окремо і розміщуються у районах житлової забудови, слід приймати за таблицею 8.7.

Таблиця 8.7

Теплопродуктивність котелень, Гкал/год.(МВт)	Розміри земельних ділянок, га, котелень, що працюють на паливі	
	твердому	газоподібному
5 - 10 (6 - 12)	1,0	1,0
Більше 10 - 50 (12 - 58)	2,0	1,5
Більше 50 - 100 (58 - 16)	3,0	2,5
Більше 100 - 200 (116 - 233)	3,	3,0
Більше 200 - 400 (233 - 466)	4,3	3,5
Примітка 1. Розміри земельних ділянок опалювальних котелень, які забезпечують споживачів гарячою водою з безпосереднім водозабором, а також котелень, доставка палива яким передбачається залізницею, слід збільшувати на 20 %.		
Примітка 2. Розміщення золошлаковідвалів слід передбачати за сельбищною територією. Умови розміщення золівідвалів і визначення розмірів майданчиків для них треба передбачати за нормами для котельних установок.		
Примітка 3. Розміри санітарно-захисних зон від котелень визначаються відповідно до чинних санітарних норм.		

8.36 Розміри земельних ділянок газонаповнювальних станцій (ГНС) залежно від їх продуктивності слід приймати за проектом, але не більше, га, для станцій продуктивністю:

а) 10 тс. т/рік	6
б) 20 тис. т/рік	7
в) 40 тис. т/рік	8

8.37 Розміри земельних ділянок газонаповнювальних пунктів (ГНП) і проміжних складів балонів (ПСБ) слід приймати не більше 0,6 га.

Примітка 1. Вказані навантаження застосовуються для кращих умов виростання рослинності (ліси I класу бонітету). Для лісів II класу бонітету показники навантаження знижуються на 10-15%, III класу – на 15-25%, IV – на 20-25%. Ліси V класу бонітету виключаються із рекреаційного використання або використовуються при мінімальних навантаженнях.

Примітка 2. Норми навантажень допускається знижувати при стрімкості рельєфу, застосовуючи знижувальні коефіцієнти: при схилах 10-20% – 0,8; 20-30% – 0,6; 30-50 % – 0,4; понад 50 % – 0,2.

Примітка 3. У межах дорожньо-стежкової мережі слід розробляти і прокладати мережу велосипедних маршрутів з вказівниками.

8.4.8 Розрахункові показники автостоянок для тимчасового зберігання автомобілів, які розміщуються біля меж зон короткочасного відпочинку, слід визначати за завданням на проектування, а при його відсутності – за табл. 8.6.

Довжину пішохідних підходів до окремих об’єктів відпочинку від місць автостоянок слід проектувати з урахуванням витрат часу на подолання відстані, що не перевищує 1000 м. У разі використання громадського транспорту довжина підходів до об’єктів відпочинку може бути збільшена до 7000 м.

Таблиця 8.6 - Розрахункові показники автостоянок, що розміщуються біля меж зон короткочасного відпочинку

Рекреаційні території, будинки і споруди	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць на розрахункову одиницю
Пляжі і парки	100 одночасних відвідувачів	20
Лісопарки і рекреаційні ліси	Те саме	10
Зони короткочасного відпочинку	- “ -	25
Заклади громадського обслуговування	- “ -	25
Садівницькі товариства	100 ділянок	10
Примітка. Довжина пішохідних підходів від автостоянок для тимчасового зберігання автомобілів до об’єктів у зонах короткочасного відпочинку не повинна перевищувати 1000 м.		

8.5 Курортно-оздоровчі території

8.5.1 Курортні території (курорти) слід формувати на землях оздоровчого призначення, які мають природні лікувальні ресурси, найбільш сприятливий мікроклімат, ландшафт і санітарно-гігієнічні умови. На території курортів слід передбачати будівництво санаторно-курортних та рекреаційних закладів (санаторіїв, закладів відпочинку і туризму), підприємств і центрів різних видів спеціалізованого курортного обслуговування, пожежних частин, організацію і благоустрій парків і пляжів, а також створення спеціальних бальнеотехнічних, берегозміцнювальних та інших інженерних об’єктів.

Курортні території можуть бути відокремленими, розміщеними за межами населених пунктів

Відстані від них до будинків і споруд різного призначення слід приймати відповідно до норм газопостачання (таблиці 8.8 і 8.9).				
Таблиця 8.8				
Загальна місткість резервуарів, м³	Максимальна місткість одного резервуара, м³	Відстань від резервуарів до будинків (житлових, громадських, иробничих та ін.), що не належать до ГНП, м		
		наземних	підземних	
Від 50 до 100	25	80	40	
Те саме	50	100	50	
Більше 100 до 200	50	150	75	
Таблиця 8.9				
Будинки і споруди	Відстані від будинку, складу і навантажувально-розвантажувальних маданчиків залежно від кількості наповнених 50-метрових балонів, м			
	До 400	Від 400 до 1200	Більше 1200	Незалежно від місткості
Будинки і споруди на території ПСБ	20	25	30	-
Житлові будинки	-	-	-	50
Громадські будинки невірничого характеру	-	-	-	100
Будинки промислових і сільськогосподарських підприємств, а також підприємства побутового обслуговування виробничого характеру, автомобільні дороги (до краю дороги), залізниці, включаючи під'їзні (до осі) колії	-	-	-	20
Зв'язок, радіомовлення, телебачення				
8.38 У сучасних містах телефонний зв'язок здійснюється на базі автоматичних телефонних станцій (АТС).				
8.39 Їмність АТС повинна враховувати:				
а) потребу квартирного сектора з розрахунку один телефон на одну сім'ю;				
б) потребу народногосподарського сектора з розрахунку 20 - 25 % від кількості сімей.				
8.40 АТС слід передбачати в окремих будинках, розміщених у житлових районах, у центрах телефонних навантажень з урахуванням перспектив розвитку сельбищної території:				
а) будинок АТС необхідно розміщувати на вільному майданчику в середині житлового кварталу з максимально можливим віддаленням від промислових підприємств (не менше 0,5 - 1 км), магістральних вулиць і площ, залізничних вокзалів і колій, ліній електропередачі і шосейних доріг;				
б) площа і конфігурація ділянки під будинок АТС повинні дозволяти розміщення як технічного будинку, так і підсобних споруд;				
в) площі будинків АТС повинні забезпечувати розвиток на їхню кінцеву їмність, визначену з урахуванням перспективи на 15 - 20 років.				
8.41 Для попередніх розрахунків площі будинків АТС слід визначати виходячи із середніх площ, які припадають на одиницю їмності станції, вказаних у таблиці 8.10.				
Таблиця 8.10				
Одиниця їмності	Площа, м²			
	координатних	електронних і квазіелектронних		

або бути функціональними зонами курортних міст і селищ, а також інших населених пунктів (промислових, портових, сільськогосподарських), які мають в межах своїх територій санаторно-курортні та рекреаційні заклади.				
8.5.2 Чисельність тих, що лікуються й відпочивають у санаторно-курортних та рекреаційних закладах, слід визначати за показниками одночасної кількості цілорічних і сезонних місць відповідних закладів, а чисельність неорганізовано відпочиваючих – на підставі статистичних даних, з урахуванням місткості індивідуальних та колективних засобів розміщення у житловому фонді.				
8.5.3 Кількість персоналу санаторно-курортних та рекреаційних закладів слід приймати не менше таких показників (одиниць постійного персоналу на одне місце): санаторії - 1,0; готелі з приоб'єктними блоками спеціального призначення (лікувально-курортні, культурно-розважальні, офісно-конгресові), готелі-люкс та готелі вищої категорії (*****,*****) – 2,0; спеціалізовані готелі (апарт-готелі, аквателі, хостели та інші), готелі нижчої категорії (***,**,*) – 1,0; мотелі – 0,4; пансіонати (будинки відпочинку), туристичні бази – 0,3; рекреаційне житло, кемпінги – 0,2; оздоровчі табори – 0,1.				
Кількість персоналу, зайнятого в спеціалізованих закладах обслуговування (курортна поліклініка, водолікарня, грязелікарня), слід приймати з розрахунку не менше 25% (від загальної кількості персоналу курортно-оздоровчих закладів) для бальнеологічних (грязьових) курортних зон, та не менше 20% – для кліматичних (приморських, гірських) курортних зон.				
На території курортів із сезонним збільшенням тих, що лікуються й відпочивають, для об'єктів слід додатково передбачати тимчасовий обслуговуючий персонал з розрахунку 0,05 на одне сезонне місце і 0,02 на одного неорганізовано відпочиваючого. Коефіцієнт сімейності для цих категорій населення слід приймати 1,2.				
Примітка 1. У спеціалізованих закладах обслуговування рекомендується збільшувати кількість персоналу з розрахунку 0,1-0,15 одиниці на одного неорганізовано відпочиваючого.				
8.5.4 При плануванні території нових і реконструкції існуючих курортів слід передбачати:				
а) розміщення санаторно-курортних та рекреаційних закладів на територіях з рівнями шуму, що не перевищує допустимий рівень;				
б) винесення за межі курортних територій промислових і комунально-складських об'єктів;				
в) пристосування житлової забудови і громадських будівель, розміщених у курортній зоні, у рекреаційний фонд для обслуговування тих, що лікуються й відпочивають;				
г) виключення з меж курортних територій транзитних транспортних потоків;				
Розміщення нової житлової забудови для розселення обслуговуючого персоналу санаторно-курортних та рекреаційних закладів слід передбачати за межами курортних територій.				
При проектуванні нових санаторно-курортних та рекреаційних закладів відстань від стін будівель слід приймати не менше показників, наведених у табл.8.7.				
Таблиця 8.7 - Відстань від стін будівель санаторно-курортних та рекреаційних закладів, що проектується				

	АТС	АТС
Один абонентський номер (РАТС)*)	0,11	0,05
Один еквівалентний номер (РАТС з вузловим обладнанням)	0,15	0,07
*) районна АТС		

8.42 Відстань між будинком АТС і житловими, громадськими і виробничими будинками слід приймати на підставі розрахунків інсоляції та освітленості, а також відповідно до протипожежних вимог. Між довгими сторонами будинків заввишки 2 - 3 поверхи слід приймати відстані не менше 15 м, а заввишки 4 поверхи - не менше 20 м, між довгими сторонами будинку АТС і торцями житлових будинків з вікнами із житлових кімнат - не менше 10 м. Вказані відстані можуть бути скорочені при дотриманні норм інсоляції та освітленості.

8.43 Обладнання підстанцій ємністю 1000 - 2000 номерів може розміщуватися у пристосованих житлових приміщеннях з дотриманням необхідних заходів пожежної і вибухонебезпеки.

8.44 Розвиток радіотрансляції у містах повинен здійснюватися шляхом впровадження трипрограмного мовлення. Міські телефонні та радіотрансляційні мережі, як правило, робляться підземними (кабельними).

8.45 Підведення кабельної каналізації до будинку АТС повинне здійснюватись, як мінімум, з двох сторін; кабелі зв'язку на міській телефонній мережі слід прокладати у кабельній каналізації і, як виняток, при відповідних обґрунтуваннях безпосередньо у ґрунті. Прокладання кабелів у ґрунті не допускається на ділянках, які не мають закінченого горизонтального планування, піддаються здиманню, заболочені, а також по вулицях, які підлягають закриттю при переплануванні або реконструкції міста, у приміських зонах.

8.46 Кабельна каналізація повинна враховувати потреби телефонної мережі, диспетчеризації, радіомовлення і телебачення.

8.47 Підсилювальні станції проводового мовлення слід розміщувати в будинках АТС, в окремо розташованих будинках та у пристосовуваних житлових приміщеннях при дотриманні необхідних санітарних норм.

8.48 При проектуванні нових житлових районів слід враховувати можливість будівництва кабельного телебачення. Головна станція кабельного телебачення повинна розміщуватися у центрах забудови районів, в будинку, домінуючому за поверховістю, на площах 10 - 20 м².

8.49 Майданчики для радіотелевізійних станцій (РТС) необхідно вибирати так, щоб напруженість поля, яка створюється ними на територіях населених пунктів, не перевищувала допустимих рівнів напруженості поля для населення відповідно до вимог "Тимчасових санітарних норм і правил захисту населення від впливу електромагнітних полів, які створюються радіотехнічними об'єктами.

8.50 Віддалення майданчиків РТС від аеропортів, аеродромів і висоти антенних опор на цих майданчиках повинне бути погоджене з відомствами і організаціями, у віданні яких знаходяться ці аеропорти і аеродроми. У межі міста допускається установлення радіопередавачів потужністю до 0,1 кВт.

8.51 Мінімальні відстані від прийомних радіостанцій до усіх джерел індустріальних радіоперешкод слід приймати за таблицею 8.11.

Таблиця 8.11	
Джерела ідустріальних радіоперешкод	Відстань, м
Шосейні дороги з інтенсивним рухом автотранспорту	400
Електрифіковані залізниці, трамвайні й тролейбусні лінії	2000
Промислові підприємства, великі гаражі, автобази, авторемонтні майстерні, лікувальні установи, які мають електроапаратуру:	
з пристроями перешкодозаглушування, що відповідають вимогам норм допустимих радіоперешкд	1000
без пристроїв радіозаглушування	2000
Повітряні лінії зв'язку:	
з високочастотним ущільненням	1000

Назва показника	Значення показника
а) до житлової багатоповерхової забудови, закладів комунального господарства і складів	500 (100) м
б) до автомобільних доріг категорій:	
1) I, II, III	500 м
2) IV	200 м
в) до дачних поселень та садівницьких товариств	100(50) м
Примітка. В дужках наведена відстань в умовах реконструкції.	

8.5.5 Розміри земельних ділянок санаторно-курортних та рекреаційних закладів слід приймати у відповідності з Додатком Е.4.

Розміри курортних територій загального користування слід встановлювати з розрахунку:

- на 1 місце у санаторно-курортних та рекреаційних закладах – 10 м² території спеціалізованих об'єктів обслуговування (Додаток Е.2) та 50 м² озеленення;
- на одного неорганізовано відпочиваючого – 2 м² території спеціалізованих об'єктів обслуговування (Додаток Е.2) та 25 м² озеленення.

Примітка В приморських курортах Криму, Одеського узбережжя та Приазов'я, які склалися, а також гірських курортів Карпат, розміри територій загального користування допускається зменшувати, але не більше як на 50%.

8.5.6 Мінімальні розміри території морських пляжів, які розташовані на території курортів, слід приймати на одного відвідувача:

- а) для дорослих 5 м²
- б) для дітей 4 м²

Розміри території спеціалізованих лікувальних пляжів для маломобільних груп населення слід приймати з розрахунку 8-10 м² на одного відвідувача.

Довжину берегової смуги морського пляжу на одного відвідувача слід приймати не менше 0,2 м.

Кількість одночасних відвідувачів на пляжах слід розраховувати з використанням коефіцієнтів одноразового завантаження пляжів, який визначається як відношення тих, що знаходяться на пляжі до загальної кількості відпочиваючих.

Для розрахунків слід застосовувати наступні коефіцієнти одноразового завантаження пляжів:

пляжі санаторіїв бальнеогрязьових – 0,6, санаторіїв кліматичних – 0,8, готелів – 0,9, оздоровчих таборів – 1,0; пляжі загального користування для місцевого населення – 0,2, для неорганізованих відпочиваючих – 0,5.

8.5.7 На курортах встановлюється округ санітарної охорони у складі трьох зон: першої (суворого режиму), другої (обмежень) і третьої (спостережень).

без високочастотного ущільнення	500
Лінії електропередачі напругою, кВ:	
6 - 35	500
110 - 220	1000
30 - 750	2000

8.52* Розміщення підприємств, будинків і споруд зв'язку, радіомовлення і телебачення, диспетчеризації систем інженерного обладнання пожежної та охоронної сигналізації слід здійснювати відповідно до вимог нормативних документів, затверджених у встановленому порядку.

Розміщення інженерних мереж

8.53 Інженерні мережі слід розміщувати переважно у межах поперечних профілів вулиць і доріг: під тротуарами і розділювальними смугами - інженерні мережі в колекторах, каналах або тунелях; у межах розділювальних смуг - теплові мережі, водопровід, газопровід, господарсько-побутову й дощову каналізацію.

При ширині проїжджої частини більше 22 м слід передбачати розміщення мереж водопроводу по обох боках вулиць.

8.54 При реконструкції проїжджої частини вулиць і доріг з улаштуванням дорожніх капітальних покриттів, під якими розміщені підземні інженерні мережі, слід передбачати винесення цих мереж на розділювальні смуги і під тротуари. При відповідному обґрунтуванні допускається під проїжджими частинами вулиць збереження існуючих, а також прокладання у каналах і тунелях нових мереж. На існуючих вулицях, що не мають розділювальних смуг, допускається розміщення нових інженерних мереж під проїжджою частиною за умови розміщення їх у тунелях або каналах; при технічній необхідності допускається прокладання газопроводу під проїжджими частинами вулиць.

8.55 Прокладання підземних інженерних мереж слід, як правило, передбачати суміщеним у загальних траншеях; у тунелях за необхідності одночасного розміщення теплових мереж діаметром від 500 до 900 мм, в умовах реконструкції від 200 мм водопроводу до 300 мм, більше десяти кабелів зв'язку і десяти силових кабелів напругою до 10 кВ; при реконструкції магістральних вулиць і районів історичної забудови; при нестачі місця у поперечному профілі вулиць для розміщення мереж у траншеях; на пересіканнях з магістральними вулицями і залізничними пунктами. У тунелях допускається також прокладання повітропроводів, напірної каналізації та інших інженерних мереж. Спільне прокладання газопроводів і трубопроводів, які транспортують легкозаймисті й горючі рідини, з кабельними лініями не допускається.

Примітка 1. На ділянках забудови у складних ґрунтових умовах (лесові, просідаючі) треба передбачати прокладання інженерних мереж у прохідних тунелях.

Примітка 2. На сельбищних територіях у складних планувальних і гідрогеологічних умовах допускається прокладання наземних теплових мереж при відповідному обґрунтуванні згідно із СНІП по теплових мережах і з дозволу виконкомів місцевих рад.

8.56 Відстані по горизонталі (у світлі) від найближчих підземних інженерних мереж до будинків і споруд слід приймати за додатком 8.1, таблиця 1.

Відстані по горизонталі (у світлі) між сусідніми інженерними підземними мережами при їх паралельному розміщенні слід приймати за додатком 8.1, таблиця 2, а на вводах інженерних мереж у будинках сільських поселень - не менше 0,5 м. При різниці в глибині залягання суміжних трубопроводів понад 0,4 м відстані (додаток 8.1, таблиця 2) треба збільшувати з урахуванням стрімкості схилів траншей, але не менше глибини траншеї до підошви насипу і брівки виїмки.

8.57 Пересікання інженерними мережами споруд метрополітену слід передбачати під кутом 90°, в умовах реконструкції кут пересікання допускається зменшувати до 60°. Пересікання інженерними мережами стаціонарних споруд метрополітену, як правило, не допускається.

На ділянках пересікання трубопроводу повинні мати схил в один бік і бути заключені у захисні конструкції (сталльні футляри, монолітні бетонні або залізобетонні канали, колектори, тунелі). Відстань від зовнішньої поверхні обробок споруд метрополітену до кінця захисних конструкцій повинна бути не менше 10 м у кожен бік, а відстань по вертикалі (у світлі) між обробкою або підошвою рейки (при наземних лініях) і захисною конструкцією - не менше 1 м.

Прокладання газопроводів під тунелями не допускається.

Переходи інженерних мереж під наземними лініями метрополітену слід передбачати з урахуванням вимог чинних нормативів. При цьому мережі повинні бути виведені на відстань не менше 3 м за межі огорож

Територія першої зони, завширшки не менше 100 м. Включає прибережну смугу моря, пляжі, ділянки, що прилягають до пляжів. Має використовуватися для організації зелених насаджень загального користування, набережних, бульварів, скверів, кліматолікувальних споруд, спортивних і дитячих майданчиків.

Примітка. У першій зоні санітарної охорони курортних міст, та інших населених пунктів, що мають статус курортних, допускається збереження існуючих капітальних споруд житлово-громадського призначення.

8.5.8 На території другої зони санітарної охорони курортів слід передбачати розташування санаторно-курортних та рекреаційних закладів (у тому числі рекреаційного житла) та житлової забудови.

Примітка 1. У кварталах рекреаційного житла можуть бути влаштовані об'єкти для обслуговування відпочиваючих (кафе, перукарні, сауни та інші), а також місця для зберігання легкових автомобілів (вбудовані, прибудовані або окремо розташовані).

Примітка 2. На земельних ділянках розміщення рекреаційного житла забороняється створення господарських споруд для утримання худоби та птиці.

8.5.9 Нормативні вимоги до рекреаційного житла:

- кількість людей, що тимчасово розміщуються в одному житловому будинку повинна становити не більше 30 осіб;
- поверховість забудови не повинна перевищувати 4 поверхів;
- розрахункову щільність населення на території розміщення рекреаційного житла рекомендується приймати не більше 195 осіб/га, у тому числі: 40 осіб/га для постійного населення та 155 осіб/га - для відпочиваючих;
- розміри земельних ділянок рекреаційного житла слід приймати з розрахунку не менше як: 23,3 м²/особу для постійного населення та 40,0 м²/особу — для відпочиваючих;
- мінімальна площа житлового приміщення для тимчасового проживання відпочиваючих повинна становити не менше як: 9 м² при одномісному розміщенні, 12 м² при двомісному та 16 м² при трьохмісному розміщенні.

8.5.10 Санаторно-курортні та рекреаційні заклади, розташовані у межах курортів, доцільно об'єднувати у комплекси, забезпечуючи єдине архітектурно-планувальне вирішення.

На території санаторно-курортних та рекреаційних закладів та їх комплексів слід передбачати розміщення майданчиків, склад і розміри земельних ділянок яких слід приймати за табл. 8.8.

Таблиця 8.8 - Склад і розміри земельних ділянок для розміщення майданчиків на території санаторно-курортних та рекреаційних закладів

Майданчики	Площа, м ² на одне місце
Для відпочинку, кліматолікування, тихих ігор і читання	2,0
Спортивні (для бадмінтону, волейболу, тенісу)	3,5
Літнього кінотеатру (кінолекторію)	0,9

<p>наземних ділянок метрополітену.</p> <p>Примітка 1. У місцях, де споруди метрополітену розміщуються на глибині 20 м і більше (від верху конструкції до поверхні землі), а також у місцях залягання між верхом обробки споруд метрополітену і низом захисних конструкцій інженерних мереж глин, нетріщинуватих скельних або напівскельних ґрунтів потужністю не менше 6 м, викладені вимоги до пересікання інженерними мережами споруд метрополітену не пред'являються, а улаштування захисних конструкцій непотрібне.</p> <p>Примітка 2. У місцях пересікання споруд метрополітену напірні трубопроводи слід передбачати із сталевих труб з улаштуванням з обох боків ділянки пересікання колодязів з недовипусками і встановленням у них запірної арматури.</p> <p>8.58 При пересіканні підземних інженерних мереж з пішохідними переходами слід передбачати прокладання трубопроводів під тунелями, а кабелів силових і зв'язку - над тунелями.</p> <p>8.59 Прокладання по сельбищній території трубопроводів із легкозаймистими і горючими рідинами, а також із зрідженими газами для постачання промислових підприємств і складів, не допускається.</p> <p>8.60 Мінімально допустиме заглиблення підземних трубопроводів під кабелі зв'язку наведено у додатку 8.2, таблиця 1.</p> <p>Відстані від кабельної каналізації до будинків, споруд і найближчих інженерних споруд - за додатком 8.2, таблиця 2.</p> <p>Уздовж берегів водойм прибережні смуги устанавлюються завширшки не менше 20 м від урізу води, що відповідає нормальному підпертому рівню водойми.</p> <p>9 ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА І ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЇ (РОЗДІЛ 12)</p> <p>9.1* Заходи з інженерної підготовки слід розроблювати з урахуванням інженерно-будівельної оцінки території (таблиця 9.1) для містобудування, захисту від несприятливих природних і антропогенних явищ та прогнозу зміни інженерно-геологічних умов при різних видах використання.</p> <p>При розробці проектів планування і забудови міських і сільських поселень слід передбачати, за необхідності, заходи з інженерної підготовки території: загальні (вертикальне планування організація відведення дощових і талих вод тощо) і спеціальні (інженерний захист від затоплення паводковими водами і підтоплення підземними водами, освоєння заболочених територій, боротьба з яругами, зсувами, обвалами, карстом, осідальністю, мулистими накопиченнями, захист від абразії, сельових потоків, сніжних лавин, відновлення порушених територій гірничими та відкритими виробками, териконами, хвостосховищами, золошлаковідвалами, полігонами), які визначаються з урахуванням прогнозу зміни інженерно-геологічних та гідрогеологічних умов, впливу сейсмічних явищ, характеру використання і планувальної організації території.</p> <p>Загальні та спеціальні заходи слід призначати на основі інженерно-будівельної оцінки території із їх повною взаємопогодженістю.</p> <p>9.2 Вертикальне планування території слід виконувати з урахуванням таких основних вимог:</p> <p>а) максимального збереження існуючого рельєфу;</p> <p>б) максимального збереження ґрунтів і деревних насаджень;</p> <p>в) відведення поверхневих вод із швидкостями, які виключають ерозію ґрунтів;</p> <p>г) мінімального обсягу земляних робіт;</p> <p>д) мінімального дебалансу земляних мас;</p> <p>е) збереження й використання ґрунтового шару при насипах і виїмках.</p> <p>Таблиця 9.1</p> <table><tr><th rowspan="2">Природні фактори</th><th colspan="3">Оцінка факторів на територіях</th></tr><tr><th>сприятливих для будівництва</th><th>малосприятливих для будівництва</th><th>несприятливих для будівництва</th></tr><tr><td>Схил рельєфу</td><td>0,5 - 8 ‰</td><td>Менше 0,5 ‰; 8 - 15 ‰</td><td>Більше 15 ‰</td></tr><tr><td>Інженерна геологія. Ґрунти</td><td>Що допускають зведення будинків і споруд без</td><td>Що вимагають улаштування нескладних штучних</td><td>Що вимагають улаштування складних штучних основ і</td></tr></table>	Природні фактори	Оцінка факторів на територіях			сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва	Схил рельєфу	0,5 - 8 ‰	Менше 0,5 ‰; 8 - 15 ‰	Більше 15 ‰	Інженерна геологія. Ґрунти	Що допускають зведення будинків і споруд без	Що вимагають улаштування нескладних штучних	Що вимагають улаштування складних штучних основ і			
Природні фактори		Оцінка факторів на територіях																
	сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва															
Схил рельєфу	0,5 - 8 ‰	Менше 0,5 ‰; 8 - 15 ‰	Більше 15 ‰															
Інженерна геологія. Ґрунти	Що допускають зведення будинків і споруд без	Що вимагають улаштування нескладних штучних	Що вимагають улаштування складних штучних основ і															

Танцювальний	0,6	
<p>8.5.11 При плануванні території курортів слід формувати систему закладів і центрів спеціалізованого курортного обслуговування.</p> <p>Для орієнтовних розрахунків кількість і місткість закладів та підприємств спеціалізованого курортного обслуговування на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають, слід приймати згідно з Додатком Е.3.</p> <p>8.5.12 На території курортів слід передбачати автостоянки для автомобілів, місткість яких визначається розрахунком. Кількість машино-місць на 100 відпочиваючих і обслуговуючого персоналу: для санаторіїв, будинків (пансіонатів) відпочинку – 15-20, готелів та туристичних закладів – 20-25.</p> <p>Кількість місць для зберігання мопедів, велосипедів визначають розрахунком відповідно до завдання на проектування.</p> <p>Якщо на території курортів є об'єкти туризму, то слід передбачати додаткові стоянки для автобусів і легкових автомашин та велосипедів , які належать туристам, кількість яких визначається розрахунком. Розміщення таких стоянок має забезпечувати зручні підходи до об'єктів туристичного огляду (але не далі 500 м від них), не порушуючи цілісного характеру історичного середовища.</p>		
<p>8.6 Туристичні зони</p> <p>8.6.1 У межах населених пунктів, а також на позаміських територіях за наявності визначних історико-архітектурних об'єктів культурної спадщини, природних ландшафтів і пам'яток природи слід створювати туристичні зони, які можуть включати підзони: екскурсійних природно-культурних об'єктів, закладів для розміщення туристів, центрів обслуговування, майданчиків для огляду об'єктів чи відпочинку, ділянок для аматорських занять, а також ландшафтно-маршрутних коридорів, що об'єднують складові туристичної території.</p> <p>Туристичні зони рекомендується створювати на землях рекреаційного, історико культурного, природно-заповідного та оздоровчого призначення.</p> <p>8.6.2 До туристичних природно-культурних ресурсів належать об'єкти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - археологічні – нерухомі об'єкти культурної спадщини; - історичні – будинки, споруди, їх комплекси (ансамблі); - об'єкти монументального мистецтва; - об'єкти архітектури – окремі будівлі, архітектурні споруди; - об'єкти містобудування – історично сформовані центри населених місць, площі, комплекси (ансамблі); - об'єкти садово-паркового мистецтва та ландшафтні природні території;		

	улаштування штучних основ і складних фундаментів	основ і фундаментів	фундаментів	<ul style="list-style-type: none"> - об'єкти науки і техніки; - історико-культурні заповідники та музеї; - об'єкти природно-заповідного фонду; - інші визначні місця.
Затоплюваність	Що не затоплюються наводками - 1 % забезпеченості	Затоплюваність менше ніж на 0,5 м паводковими водами при 1 % забезпеченості і незатоплюваність паводковими водами при 4 % забезпеченості	Затоплюваність більше ніж 0,5 м паводковими водами при 1 % забезпеченості і паводковими водами при 4 % забезпеченості	<p>8.6.3 В залежності від особливостей природно-культурних ресурсів слід виділяти туристичні зони, що створюються на базі природно-заповідного фонду, об'єктів культурної спадщини та змішані.</p> <p>За функціональними ознаками туристичні зони поділяються на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - культурного туризму, що формується на базі архітектурно-містобудівних об'єктів культурної спадщини в історичних ареалах населених місць; - пізнавального – на базі історико-архітектурних і ландшафтних об'єктів культурної спадщини, переважно на позаміських територіях; - оздоровчого – на територіях курортів у приморських, гірських районах, лікувальних місцевостях; - рекреаційного – на територіях зон тривалого та короткочасного відпочинку, позаміських ландшафтно-рекреаційних територіях; - зеленого – на озеленених територіях населених пунктів та приміських зон; - екологічного – на територіях об'єктів природно-заповідного фонду; - сільського – на територіях сільських населених пунктів, сільськогосподарських угідь, фермерських господарств.
Грунтові води	Що допускають будівництво без проведення робіт з пониження рівня ґрунтових вод (РГВ) або влаштування гідроізоляції	Потрібно провести нескладні заходи з пониження РГВ (улаштування гідроізоляції)	Треба провести складні заходи щодо пониження РГВ більше ніж на 0,5 м	<p>8.6.4 Основою створення зон культурного та пізнавального туризму є ареали розміщення об'єктів культурної спадщини. Площу цих територій доцільно встановлювати не менше ніж 1 тис. га.</p> <p>Межі територій культурного та пізнавального туризму слід встановлювати згідно з максимальними радіусами переміщення екскурсантів протягом дня: пішохідні 12 км, велосипедні 60 км, водні 30 км, автомобільні 100 км.</p>
Заболоченість	Відсутня або незначна затоплюваність, яка допускає можливість осушення найпростішими методами	Наявність заболоченості, потрібно виконати нескладні інженерні заходи щодо осушування	Значна заболоченість, торфовища шаром 2 м, треба провести складні заходи щодо осушування	<p>8.6.5 У межах туристичних зон слід виділяти екскурсійні зони, якщо середня щільність об'єктів огляду на 1 тис. га становить, не менше: природних – 10 одиниць, об'єктів культурного туризму – 20, пізнавальних закладів – 5; а загальна площа ареалу об'єктів огляду становить не менше 100 га.</p>
Зсуви	Відсутні	Є діючі або недіючі зсуви невеликих потужностей	Значно поширені активні зсуви великих потужностей	<p>8.6.6 При формуванні екскурсійних зон слід враховувати, що об'єкт туризму включає саму територію та зону його комфортного зорового сприйняття.</p>
Карст	Відсутній	Незначна кількість неглибоких воронок згаслого карсту	Безліч воронок активного карсту завглибшки понад 10 м. Наявність підземних пустот	<p>Розміри зони комфортного зорового сприйняття мають визначатися за радіусами: у межах 2 висот об'єкта – для окремої пам'ятки, до 1,2 км – для комплексу пам'яток, до 2,5 км – для містобудівних ансамблів, до 5 км – для значних природних об'єктів.</p>
Яри	Відсутні	Є діючі обмеженого поширення	Що інтенсивно розвиваються, активні	<p>8.6.7 В ареалах розміщення об'єктів культурної спадщини підлягають розрахунку показники допустимого антропогенного навантаження, які слід встановлювати шляхом визначення пропускнуої спроможності основних об'єктів огляду:</p>
Осідальність	Відсутня	Тип І. Ґрунти, осідання яких відбувається у межах зони основи, що деформується, від навантаження фундаментів, а осідання від власної ваги ґрунту відсутнє	Тип ІІ. Ґрунти, осідання яких відбувається від ваги ґрунту, що лежить вище, у нижній частині осідальної товщі, а за наявності зовнішнього навантаження - у межах зони, що деформується	$P_{\max} = P \times T / t_0,$

Заторфованість	Відсутня	Товщина шару торфу і дуже заторфованих ґрунтів не повинна перевищувати 2 м	Дуже заторфовані ґрунти і торфи потужністю понад 2 м
Гірські виробки	Відсутні	Закінчення процесу зсування, вживання заходів, які виключають можливість утворення провалів. Розробка промислових копалин очікується після закінчення терміну амортизації об'єкта	Розроблювані території, де очікується утворення провалів і зсувів
Порушення території	Незначні, денудаційні порушення (кар'єри, каменоломні до 1 га)	Утворення акумулятивного типу (шахтні відвали розкритих порід)	Денудаційні порушення (великі кар'єри, каменоломні понад 4 га, глибина воронок обвалення до 50 м)
Селі	Слабкосельоносні з винесенням до 5 тис. м твердого стоку з 1 км площі басейну	Середньо-сельоносні з винесенням до 10 тис. м ² твердого стоку з 1 км ² площі басейну	Дуже сельоносні з винесенням до 25 тис. м ² твердого стоку з 1 км ² площі басейну
Сейсмічність	0 - 6 балів	7 - 9 балів	9 балів

9.3 При обґрунтуванні допускається проектування безстічних площ на ділянках зелених насаджень.

9.4 Відведення поверхневих вод проектується, як правило, **закритою дощовою каналізацією**. Допускається застосування відкритої водовідвідної мережі у районах малоповерхової забудови, парках, сільських населених пунктах, при гірському рельєфі з улаштуванням містків або труб на пересіканнях з вулицями, дорогами, проїздами і тротуарами.

9.5 Для улаштування очисних споруд поверхневих вод слід керуватися Правилами охорони поверхневих вод від забруднення.

9.6 На території поселень з високим стоянням ґрунтових вод, на заболочених ділянках слід передбачати пониження рівня ґрунтових вод у зоні капітальної забудови шляхом улаштування вертикальних або горизонтальних закритих трубчастих дренажів різної конструкції. Потреба влаштування дренажів визначається висотою розрахункового рівня підземних вод. Розрахунковий рівень слід приймати з урахуванням сезонного і багаторічного коливання відповідно до **технічного висновку** про гідрогеологічні умови будівництва.

На територіях садибної забудови міст, у сільських поселеннях і на територіях стадіонів, парків та інших озелених територій загального користування допускаються відкриті осушувальні канали, їх також можна застосовувати і для захисту від підтоплення наземних транспортних комунікацій.

Вказані заходи повинні забезпечувати пониження рівня ґрунтових вод на території: капітальної забудови - не менше 2,5 м від проектної відмітки поверхні; **стадіонів, парків, скверів та інших зелених насаджень - не менше 1,0 м**.

9.7 На ділянках залягання торфу, які підлягають забудові, поряд з пониженням рівня ґрунтових вод слід передбачати привантаження їхньої поверхні мінеральними ґрунтами, а при відповідному

де $P_{\max}$ – максимальна пропускна спроможність пам’ятки протягом дня, осіб;

P – показник допустимої одночасної кількості екскурсантів, осіб;

T – час, відведений для екскурсій протягом дня, год.;

t_0 – час, необхідний для огляду об’єкта, год.

Оптимальна одночасна кількість відвідувачів для огляду архітектурно-містобудівного ансамблю становить 50-90 осіб; орієнтовний час огляду ансамблю становить – 1,5-2 год., його фрагменту – 15-25 хв., екскурсії протягом дня – 8 год.

8.6.8 Для розрахунку загальної кількості місць для спеціалізованих туристичних автобусів та індивідуальних транспортних засобів на автостоянках у межах пішохідної доступності від об’єктів огляду слід використовувати максимальний показник туристичного потоку (кількість екскурсантів за даними туристичних операторів, кількість проживаючих у закладах розміщення туристів, кількість відвідувачів краєзнавчих музеїв тощо), осіб/день, у пік туристичного сезону.

8.6.9 При формуванні туристичних зон у межах природно-заповідних об’єктів, згідно з режимами охорони необхідно виділяти такі підзони:

- відкриті для регульованої та стаціонарної рекреації і туризму (біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки та території без охоронного статусу);
- для екскурсійного огляду (парки-пам’ятки садового-паркового мистецтва, ботанічні сади, зоологічні сади та дендрологічні парки, частково – пам’ятки природи);
- закриті для туризму (природні заповідники, заповідні урочища, заказники, пам’ятки природи).

8.6.10 Розміри складових елементів туристичної зони, що формується на базі природно-заповідного фонду, слід приймати (м² на 1 туриста):

- а) заклади розміщення туристів – згідно Додатку Е.4;
- б) центри обслуговування – 10;
- в) місця відпочинку – 1000;
- г) угіддя для аматорських занять: рибальські – 1000, мисливські – 20 000, ягідно-грибні – 10 000, лижні – 2000, водні – 1000.

8.6.11 Баланс функціональних елементів туристичної зони в межах природно-заповідних територій слід приймати відповідно до показників табл. 8.9.

Таблиця 8.9 - Питомі показники функціональних елементів туристичної зони в межах природно-заповідних територій

Територія	% від загальної площі
Закладів розміщення та центрів обслуговування	8-10
Озеленення та місць відпочинку	3-5
Стоянок транспортних засобів	2-3
Доріг	5-7

	Ареалів об’єктів огляду, туристичних угідь	70-80
8.6.12 Для збереження природного ландшафту при організації туристичних зон та екскурсійних маршрутів слід враховувати показники допустимих рекреаційних навантажень відповідно до табл. 8.4.		
Максимальна пропускна здатність пішохідних доріг та стежок на території туристичних зон повинна становити не більше, осіб/га: гравійних – 100, земляних – 75, трав’яних – 50.		
8.7 Природно-заповідні території		
8.7.1 У межах населених пунктів, на приміських та позаміських територіях на землях природно-заповідного фонду та історико-культурного призначення слід передбачати організацію нових та збереження існуючих природних та штучно створених об’єктів – національних природних парків, регіональних ландшафтних парків, ботанічних, дендрологічних та зоологічних парків, парків-пам’яток садово-паркового мистецтва та використовувати їх з рекреаційною та екскурсійною метою.		
У межах регіонів та на транскордонних територіях слід формувати біосферні заповідники та міждержавні природно-заповідні об’єкти, які доцільно використовувати у туристичних цілях.		
На території об’єктів природно-заповідного фонду таких, як природні заповідники, заказники, пам’ятки природи та заповідні урочища, що особливо охороняються, забороняється здійснення рекреаційної діяльності.		
Питома вага територій природно-заповідного фонду в межах регіонів, країни в цілому повинна становити від 5 до 20% площі території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, в залежності від природно-кліматичних та ландшафтних особливостей.		
8.7.2 Національні природні парки створюються на територіях, що мають унікальні природні та історико-архітектурні комплекси та об’єкти. За основною функцією національні парки поділяються на природоохоронні (ландшафтні), рекреаційні (туристичні, історико-архітектурні); за значенням – на загальнодержавні та міжнародні; за місцезнаходженням – на міські, приміські та міжселищні.		
Регіональні ландшафтні парки створюються на територіях з типовими природними та історико-культурними комплексами та об’єктами; вони можуть бути регіонального і місцевого значення, міськими та приміськими.		
При створенні національних природних та регіональних ландшафтних парків слід враховувати географічні особливості приморських, гірських, степових територій. Залежно від розмірів природні та ландшафтні парки поділяються на малі – до 40 тис. га, середні – до 75 тис. га та великі – до 250 тис. га і більше.		
8.7.3 При проектуванні територій національних природних і регіональних ландшафтних слід виділяти такі функціональні зони:		
- заповідна, яка формується на основі природних заповідників, заказників, заповідних урочищ та пам’яток природи і повинна займати площу, що становить 20% і більше від території		

<p>які передбачають зміну природного ходу карстових процесів шляхом впливу на карстуючі породи і покриваючу товщу (створення фільтраційних завіс і водонепроникних покриттів, регулювання поверхневого стоку, заповнення карстових порожнин різними матеріалами, закріплення ґрунту, що заповнює поховані карстові порожнини тощо);</p> <p>які передбачають захист споруд без впливу на природний хід карстового процесу шляхом раціонального розміщення об'єктів будівництва, трасування лінійних споруд, застосування статичних схем та конструктивних рішень і спеціальних конструкцій фундаментів;</p> <p>щодо зміни шкідливого впливу господарської діяльності на карстові процеси шляхом зменшення водообміну і агресивності вод у карстових порожнинах.</p> <p>9.16 Як засіб інженерного захисту потрібно використовувати природні властивості природних систем та їх компонентів, які підсилюють ефективність основних засобів інженерного захисту (підвищення водовідвідної і дренажної ролі гідрографічної мережі шляхом розчищення русел і стариць, фітомеліорацію, агролісотехнічні заходи).</p> <p>9.17 На освоєваних територіях необхідно виявляти зони тектонічних розломів, де внаслідок збільшення сейсмічної інтенсивності та зміни фізико-механічних властивостей порід забороняється розміщення будинків і споруд без детальних досліджень.</p> <p>9.18 На територіях, характерних наявністю грязьового вулканізму, необхідно виключити з освоєння ділянки розміщення вулканів і вилитих з них порід.</p> <p>10 ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА (РОЗДІЛ 14)</p> <p>Охорона і раціональне використання природних ресурсів</p> <p>10.1 При плануванні і забудові населених місць слід керуватись такими принципами: збереження і раціональне використання цінних природних ресурсів; дотримання нормативів гранично допустимих рівнів екологічного навантаження на природне середовище територій з урахуванням потенціальних його можливостей; виділення ландшафтно-рекреаційних територій і заборона на них господарського та іншого будівництва, що перешкоджає використанню даних зон за їх прямим призначенням; дотримання санітарних нормативів, установлення санітарно-захисних зон для охорони водойм, джерел водопостачання, курортних, лікувально-оздоровчих зон, населених місць та інших територій від забруднення та шкідливих впливів.</p> <p>10.2 Планувальну структуру міських і сільських поселень слід формувати на підставі комплексної оцінки території (агрегована оцінка забруднення міського середовища, економіко-містобудівна оцінка території), яка визначає пріоритетність проведення середовищно-захисних заходів.</p> <p>Територію для будівництва нових і розвитку існуючих міських і сільських поселень відповідно до земельного законодавства України слід передбачати на землях, непридатних для сільськогосподарського використання, або на сільськогосподарських угіддях гіршої якості, крім випадків надання земельних ділянок за межами населених пунктів і будівництва об'єктів, пов'язаних з обслуговуванням населення (частина II і V статті 31 Земельного кодексу України).</p> <p>Вилучення земельних ділянок, зайнятих багаторічними насадженнями для несільськогосподарських потреб, земель рекреаційного призначення, заказників, курортів, а також лісів з особливим режимом лісокористування (лісопарки, міські ліси, лісопаркові частини зелених зон населених пунктів, протиерозійні ліси і водоохоронні насадження) для цілей, не пов'язаних з веденням лісового господарства, допускається, як виняток, за рішенням Верховної Ради України. При цьому вилучення земель сільськогосподарського призначення та лісових угідь здійснюється у встановленому порядку при обов'язковій умові відшкодування забудовником збитків і втрат, пов'язаних з вилученням.</p> <p>10.3 Не допускаються проектування і будівництво поселень, промислових та інших народногосподарських об'єктів на площах залягання корисних копалин (крім загальнопоширених) до погодження з органами державного гірничого нагляду, а на площах залягання загальнопоширених корисних копалин - до погодження з обласною Радою народних депутатів. При цьому необхідно керуватися Земельним кодексом України та чинними нормативами.</p> <p>Особливу увагу слід приділяти охороні навколишнього середовища у районі розміщення породних відвалів вугільних шахт. Санітарно-захисна зона породних відвалів повинна становити від 200 до 500 м залежно від висоти, обсягу, складу створюваних порід, фізичного стану, експлуатаційних характеристик териконів, природнокліматичних умов району.</p>	<p>парку;</p> <ul style="list-style-type: none"> - регульованої рекреації, яку слід формувати для організації зон короткочасного відпочинку населення, обладнання туристичних велосипедних та пішохідних маршрутів і екологічних стежок; площа її повинна становити 35% і більше від території парку; - стаціонарної рекреації, на території якої слід створювати зони тривалого відпочинку (гірськоспортивні, водноспортивні), розташовувати курортно-рекреаційні заклади, облаштовувати місця для ночівлі туристів (хижі, бівуачні зупинки), передбачати організацію рекреаційних комплексів з високим рівнем інженерного обладнання; площа цієї зони повинна становити 10% і більше від площі парку; - господарська, на території якої слід виділяти населенні пункти, виробничі, комунальні та інфраструктурні об'єкти, земельні ділянки інших власників та адміністративну її частину для забезпечення потреб парку; в залежності від природно-містобудівних умов ця зона може займати 15-35% території парку. <p>Примітка. Зони короткочасного та тривалого відпочинку, курортні та туристичні території ~~зони~~ у межах національних і регіональних парків слід проектувати за нормами, встановленими у розділах 8.3 – 8.6 цих норм.</p> <p>8.7.4 При розрахунках рекреаційної ємності національних і регіональних парків слід використовувати показники максимально допустимого навантаження, які становлять:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на всій території парку – 1 особа на 5 га; - в зоні регульованої рекреації – 1 особа на 1 га; - в зоні стаціонарної рекреації – 50 осіб на 1 га. <p>Щільність дорожньої мережі для парку в цілому слід приймати 0,2 – 0,25 км/км², а для функціональних зон відповідно до показників табл. 8.10.</p> <p>Таблиця 8.10 - Щільність дорожньої мережі в межах природно-заповідних територій</p> <table><tr><th>Зони</th><th>Щільність дорожньої мережі, км/км²</th></tr><tr><td>Заповідна</td><td>0,01 - 0,03</td></tr><tr><td>Регульованої рекреації</td><td>2,0 - 3,0</td></tr><tr><td>Стаціонарної рекреації</td><td>3,0 - 5,0</td></tr><tr><td>Рекреаційних комплексів</td><td>8,0 - 0,0</td></tr><tr><td>Господарська</td><td>0,5 - 1,0</td></tr><tr><td>Ландшафтно-маршрутних коридорів</td><td>0,3 - 0,6</td></tr></table> <p>8.7.5 Ботанічні сади слід розміщувати на територіях, які мають сприятливі природні умови для вирощування, збереження та використання рідкісних і типових видів місцевої і світової флори, як у межах населених пунктів, так і на заміських та позаміських територіях.</p> <p>Мінімальні розміри площі території ботанічних садів та їх функціональних зон слід приймати з розрахунку: експозиційна зона – 100 м² на одного відвідувача; наукова зона – 75 м², адміністративно-господарська зона – 30 м² на одного працівника; площа заповідної зони не регламентується. На території ботанічного саду можлива організація рекреаційної зони, яка може займати 10-15 % його</p>	Зони	Щільність дорожньої мережі, км/км ²	Заповідна	0,01 - 0,03	Регульованої рекреації	2,0 - 3,0	Стаціонарної рекреації	3,0 - 5,0	Рекреаційних комплексів	8,0 - 0,0	Господарська	0,5 - 1,0	Ландшафтно-маршрутних коридорів	0,3 - 0,6
Зони	Щільність дорожньої мережі, км/км ²														
Заповідна	0,01 - 0,03														
Регульованої рекреації	2,0 - 3,0														
Стаціонарної рекреації	3,0 - 5,0														
Рекреаційних комплексів	8,0 - 0,0														
Господарська	0,5 - 1,0														
Ландшафтно-маршрутних коридорів	0,3 - 0,6														

<p>10.4 Розміщення будинків, споруд і комунікацій не допускається:</p> <p>а) на землях заповідників, заказників, природних національних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків і водоохоронних зон;</p> <p>б) на землях зелених зон міст, включаючи землі міських лісів, якщо об'єкти, які проектуються, не призначені для відпочинку, спорту або обслуговування приміського лісового господарства;</p> <p>в) у зонах охорони гідрометеорологічних станцій;</p> <p>г) у першій зоні санітарної охорони джерел водопостачання і майданчиків водопровідних споруд, якщо об'єкти, які проектуються, не пов'язані з експлуатацією джерел;</p> <p>д) у першій зоні округу санітарної охорони курортів, якщо об'єкти, які проектуються, не пов'язані з експлуатацією природних лікувальних засобів курортів;</p> <p>е) у другій зоні округу санітарної охорони курортів допускається розміщувати об'єкти, пов'язані з експлуатацією, розвитком і благоустроєм курортів, а також об'єкти обслуговування населення курортів, якщо вони не викликають забруднення атмосфери, ґрунту і вод, перевищення нормативних рівнів шуму і напруги електромагнітного поля. У третій зоні округу санітарної охорони курортів допускається розміщення об'єктів, які негативно не впливають на природні лікувальні засоби і санітарний стан курорту.</p> <p>Примітка 1. Не допускається розміщення будинків і споруд: на земельних ділянках, забруднених органічними і радіоактивними відходами (до закінчення термінів, установлених органами Міністерства охорони здоров'я України); у небезпечних зонах відвалів породи вугільних, сланцевих шахт і збагачувальних фабрик, зсувів (за відсутності інженерного захисту), сільових потоків і снігових лавин; у зонах можливого катастрофічного затоплення в результаті руйнування гребель або дамб (у зонах затоплення завглибшки 1,5 м і більше, які тягнуть за собою руйнування будинків і споруд, загибель людей, виведення з ладу обладнання підприємств); у сейсмічних районах і зонах, які безпосередньо прилягають до активних розломів; в охоронних зонах магістральних продуктопроводів.</p> <p>Примітка 2. Розміщення сільськогосподарських підприємств, будинків і споруд в охоронних зонах заповідників допускається, якщо будівництво вказаних об'єктів або їх експлуатація не порушує природних умов заповідників і не буде загрожувати їхній збереженості. Умови розміщення таких об'єктів повинні бути погоджені з відомствами, у віданні яких знаходяться ці заповідники.</p> <p>10.5 Ліси зелених зон міст, міські та курортні ліси, які відносяться до лісів 1 групи, повинні бути використані у рекреаційних, санітарно-гігієнічних і оздоровчих цілях. У заболочених лісах на території поселень і приміських зон треба передбачати гідролісомеліоративні заходи відповідно до нормативів.</p> <p>Вилучення під забудову земель Держлісфонду (перехід лісових площ у нелісові) допускається як виняток і тільки у встановленому законом порядку.</p> <p>Розміщення забудови на землях Держлісфонду треба проводити на ділянках, не вкритих лісом або зайнятих чагарником і малоцінними насадженнями.</p> <p>10.6 У межах приміських зон міст на землях лісового фонду треба передбачати формування зелених зон відповідно до чинних нормативів.</p> <p>Територіальна організація зелених зон міст повинна передбачати розділення на лісопаркову і лісогосподарську частину, виділення місць відпочинку населення і територій, що охороняються, які забезпечують виконання оздоровчих і природоохоронних функцій лісу.</p> <p>10.7 Навколо міських і сільських поселень, розміщених у безлісних і малолісових районах, треба передбачати створення вітрозахисних і берегоукріплювальних лісових смуг, озеленення схилів пагорбів, ярів і балок.</p> <p>Ширину захисних смуг треба приймати, м, не менше: для найзначніших і значних міст - 500, великих і середніх - 100, малих і сільських поселень - 50.</p> <p>10.8 У проектах планування і забудови курортних міст і селищ поряд з іншими функціональними зонами на найбільш сприятливих територіях треба виділяти курортні зони. Санітарно-захисні розриви між сельбищною і курортною зонами повинні бути не менше 500 м, в умовах реконструкції - не менше 100 м, між курортною та курортно-господарською - не менше 500 м.</p> <p>Охорона атмосфери, водних об'єктів та ґрунтів від забруднення</p> <p>10.9 Для вибору оптимальних варіантів взаємного розміщення сельбищних територій і народногосподарських об'єктів треба враховувати фонове забруднення по зонах і потенціал самоочищення природного середовища на конкретній території.</p> <p>Примітка. Залежно від метеумов, які сприяють концентрації шкідливих домішок у приземному шарі,</p>	<p>площі.</p> <p>Кількість відвідувачів рекреаційної зони визначається, виходячи з розрахунку 150 м² на одну особу.</p> <p>Примітка 1. Заповідна зона природного ландшафту може входити до складу експозиційної і наукової зони або бути відсутньою.</p> <p>8.7.6 Дендрологічні парки розміщуються на територіях, які мають спеціально створені умови для збереження різноманітних видів дерев і чагарників та їх композицій. На території дендрологічних парків виділяються функціональні зони відповідно до вимог, встановлених для ботанічних садів.</p> <p>Розміри площі території експозиційної та рекреаційної зон дендрологічного парку слід приймати від 65 до 80% з розрахунку орієнтовно 1000 м² на одного відвідувача.</p> <p>8.7.7 Зоологічні парки в залежності від їх основних функцій розподіляються на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - науково-дослідні; - демонстраційні; - пізнавально-освітні. <p>Територія зоологічних парків з відповідними умовами для збереження рідкісних експозиційних та місцевих видів тварин повинна становити в межах від 1 га і до 1000 га у межах міст та зон їх впливу.</p> <p>Мінімальні розміри площі території зоологічних парків та їх функціональних зон приймаються з розрахунку:</p> <ul style="list-style-type: none"> - експозиційна зона – 75 м² на одного відвідувача, - рекреаційна зона – 65 м² на одного відвідувача; - наукова – 30 м² на одного працівника, - адміністративно-господарська – 20 м² на одного працівника. <p>8.7.8 Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва розташовуються як у межах населених пунктів так і на позаміських територіях. Можуть бути як самостійними архітектурно-ландшафтними об'єктами, так і складовими частинами ансамблів палаців-музеїв, старовинних садиб, археологічних парків, містобудівних комплексів. На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва слід виділяти такі функціональні зони: {експозиційну, рекреаційну, наукову, адміністративно-господарську}. В межах території парків-пам'яток доцільно створення альтернативних функціональних зон: культурно-історичної (заповідної), буферної (для організації рекреації й обслуговування) та охоронної (завширшки 150 м від зовнішньої межі парку).</p> <p>9 СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА (установи та організації обслуговування)</p> <p>9.1 Установи та організації обслуговування слід розміщувати на територіях, наближених до місць проживання і роботи населення, у складі громадських центрів та в ув'язці з системою громадського пасажирського транспорту, з урахуванням транспортної доступності до об'єктів обслуговування.</p> <p>При розробленні містобудівної документації для розрахунку кількості та місткості установ та організацій слід використовувати нормативи забезпеченості, які відображають оптимальний рівень</p>
--	--

<p>територія України передбачає 4 зони: 1 - низького потенціалу забруднення. Характеризується приземними інверсіями до 35 %, швидкістю вітру 0 - 1 м/сек., рідкими туманами (менше 10 %); 2 - помірного потенціалу забруднення. Повторюваність приземних інверсій до 40 %, швидкість вітру 10 - 20 м/сек., тумани до 10 % або тумани 10 - 20 % при швидкості вітру до 10 м/сек.; 3 - підвищеного потенціалу забруднення. Характеризується повторюваністю слабких вітрів і туманів до 10 - 20 %, приземних інверсій до 40 %; 4 - високого потенціалу забруднення. Повторюваність слабких вітрів і туманів більше 20 %, приземних інверсій до 60 % на рік.</p> <p>10.10 Промислові та сільськогосподарські об'єкти, які є джерелами забруднення атмосферного повітря, треба розміщувати з підвітряного боку стосовно до сельбищних територій. У районах з вираженим вітровим режимом треба враховувати повторюваність і швидкість вітрів.</p> <p>10.11 Не слід передбачати будівництво підприємств І і ІІ класів на майданчиках з високим потенціалом забруднення атмосфери (ІЗА), тривалим застоєм домішок при поєднанні слабких вітрів з температурними інверсіями: у глибоких котловинах, у районах частого утворення туманів, нижче за греблі водосховищ, а також у районах можливого утворення смогів.</p> <p>10.12* Для об'єктів, які є джерелом забруднення атмосферного повітря, повинні бути організовані санітарно-захисні зони (СЗЗ), ширина яких визначається класом розміщеного виробництва і встановлюється відповідно до санітарних норм проектування промислових підприємств, а її достатність підтверджується на підставі розрахунку прогнозованих рівнів забруднення відповідно до чинних вказівок щодо розрахунку розсіювання в атмосфері шкідливих речовин, які містяться в викидах підприємств, а також результатами лабораторних досліджень атмосферного повітря у районах розміщення аналогічних діючих об'єктів.</p> <p>Підприємства з джерелами забруднення атмосферного повітря шкідливими речовинами, що мають розмір санітарного розриву більше 500 м, не слід розміщувати у районах, де переважають вітри швидкістю до 1 м/сек., з довгими або такими, що часто повторюються, штилями, інверсіями, туманами (за рік понад 30 - 40 %, протягом зими - 50 - 60 % днів).</p> <p>Заходи щодо захисту атмосферного повітря необхідно передбачати відповідно до Закону України і санітарних правил з охорони атмосферного повітря населених місць. Розрахунок забрудненості атмосферного повітря слід проводити відповідно до чинних нормативних документів.</p> <p>10.13 Тваринницькі, птахівницькі, звірівницькі підприємства, ветеринарні установи, склади зі зберігання отрутохімікатів, біопрепаратів, добрив та інші пожежонебезпечні склади і виробництва, об'єкти і підприємства з утилізації відходів, котельні, очисні споруди, гноєсховища відкритого типу слід розміщувати з підвітряного боку (для вітрів переважаючого напрямку) стосовно до сельбищної території та інших підприємств і об'єктів виробничої зони відповідно до чинних нормативних документів.</p> <p>Санітарно-захисні розриви від сільськогосподарських підприємств до меж житлової забудови слід приймати за таблицею 10.1.</p> <p>Територія санітарно-захисної зони повинна бути упорядкована і озеленена. На межах санітарно-захисних зон розміром більше 100 м з боку сельбищної зони необхідно створювати смуги деревно-чагарникових насаджень завширшки не менше 30 м, при розмірах від 50 до 100 м - завширшки не менше 10 м.</p> <p>Таблиця 10.1</p>	
Підприємства	Розміри санітарно-захисної зони, м
І. Рослинницькі:	
Теплиці і парники при обігріванні електричному	Не нормуються
Те саме, при біологічному обігріванні:	
на гною	100
на смітті	300

обслуговування . Для орієнтовних розрахунків кількість, місткість, потужність установ та організацій обслуговування слід приймати відповідно до додатку Е.1.
<p>Примітка 1. Розміщення, місткість установ та організацій обслуговування, не зазначених у Додатку Е.1 слід приймати за завданням на розроблення містобудівної документації.</p> <p>Примітка 2. Наведені у Додатку Е.1 нормативи є усередненими показниками по Україні (з розбивкою на міста, селища і села) і у кожному окремому випадку підлягають уточненню в процесі проектування залежно від демографічного прогнозу, розміру населеного пункту та його місця у системі розселення.</p>
У житлових мікрорайонах необхідно формувати первинні центри з розміщенням об’єктів повсякденного обслуговування; на рівні житлових районів міста і районних центрів, центрів об’єднаних територіальних громад – періодичного обслуговування; на рівні районного, міжрайонного, регіонального, міжрегіонального і республіканського центрів – епізодичного чи унікального обслуговування.
У районі міста, районному центрі, центрі об’єднаної територіальної громади, селищі доцільно формувати освітні, культурні і госпітальні округи з відповідними взаємопов’язаними установами та організаціями обслуговування.
<p>9.2 При розробленні планувальних рішень щодо розвитку та розміщення системи обслуговування населення необхідно враховувати:</p> <ul style="list-style-type: none">
- різну частоту попиту на одержання відповідних послуг (повсякденних, періодичних, епізодичних чи унікальних);
- мінімально необхідний рівень рентабельного функціонування потужностей, об’єктів обслуговування;
- нормативні витрати часу на одержання послуг;
- поступове розширення номенклатури послуг, які надаються за допомогою електронних засобів комунікації і не залежать від місця проживання або знаходження особи, що одержує послуги.
<p>9.3 Необхідно передбачати території для розміщення комплексів об’єктів обслуговування населення:</p> <ul style="list-style-type: none">
- у малих населених пунктах, мікрорайонах міст – повсякденного обслуговування в межах 15 хв. пішохідної доступності;
- в центрах об’єднаних територіальних громад, районів та районів у містах – періодичного обслуговування в межах пішохідної або транспортної доступності з витратами часу до 30 хв.;
- у містах – переважно центрах районних систем розселення з кількістю населення до 250 тис. осіб – епізодичного та періодичного обслуговування з витратами часу до 45 хв.;
- у містах –переважно центрах обласних систем розселення 250-500 тис. осіб з витратами часу до 60 хв. транспортної доступності.
- в містах – центрах міжобласних систем розселення з кількістю населення понад 500 тис. осіб –унікального обслуговування з витратами часу до 90 хв. транспортної доступності. <p>Об’єкти обслуговування у селищах, селах слід розміщувати з розрахунку забезпечення жителів</p>

II. Тваринницькі:			
Великої рогатої худоби:			
до 1000 голів		300	
на 1000 до 5000 голів		500	
більше 5000 голів		1000	
Свинарські:			
до 12 тис. голів на рік		500	
на 12 і 24 тис. голів на рік і більше		1500	
на 54 тис. голів і більше		2000	
Вівчарські		300	
Конярські		100	
Кролівницькі		100	
Звіринницькі		300	
III. Птахівницькі:			
до 100 тис. курей		300	
от 100 до 400 тис. курей		1000	
більше 400 тис. курей		1200	
IV. Склади для зберігання отрутохімікатів і мінеральних добрив, т:			
до 20		200	
до 20 - 50		300	
50 - 100		400	
100 - 300		500	
300 - 500		700	
більше 500		1000	
V. Склади сильнодіючих отруйних речовин (СДОР):			
базисні		1000	
витратні		300	
кожного населеного пункту повсякденними послугами в межах пішохідної доступності не більше 30 хв. Забезпечення об’єктами більш високого рівня обслуговування слід передбачати на групу сільських населених пунктів.			
Для організації обслуговування, крім будівель, слід передбачати пересувні засоби і споруди сезонного використання, з визначенням відповідних територій.			
9.4 Під час розрахунку кількості, складу та місткості об’єктів обслуговування у містах – центрах системи розселення слід додатково враховувати потреби населення, що прибуває з інших населених пунктів, розташованих в зоні, обмеженій витратами часу на пересування до відповідних центрів згідно з Додатком Е.2.			
В історичних містах слід враховувати очікувану кількість туристів, у курортних містах – неорганізовано відпочиваючих.			
9.5 Для орієнтовних розрахунків кількість і місткість установ та організацій-спеціалізованого курортного обслуговування на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають, слід приймати за Додатком Е.3.			
9.6 Площі земельних ділянок, в розрахунку на 1000 жителів для розміщення груп установ та організацій обслуговування повсякденного, періодичного та епізодичного попиту, наведені у Додатку Е.4.			
9.7 Радіус обслуговування населення установами та організаціями, що розміщуються в житловій забудові населеного пункту , не повинен перевищувати показники, зазначені у Додатках Е.5 і Е.6.			
9.8 Для населених пунктів, розміщених у районах сейсмічністю 7-8 балів, поверховість громадських будинків цілодобового перебування (санаторно-курортні, оздоровчі і туристські заклади, лікарні і готелі) слід встановлювати не більше 4 поверхів з урахуванням ступеня вогнестійкості будинків і кількості місць.			
У сейсмічних районах будинки дошкільних навчальних закладів повинні мати не більше 2 поверхів, загальноосвітніх шкіл загального типу, спальні корпуси шкіл-інтернатів – не більше ніж 3 поверхи; спеціалізованих шкіл і шкіл-інтернатів (для дітей з порушенням фізичного та розумового розвитку), будинків для осіб похилого віку – не більше ніж 2 поверхи. Відповідно до вимог [61] допускається будівництво громадських будинків більше 4 поверхів та на територіях з сейсмічністю 9 балів.			
9.9 Відстань від будинків і меж земельних ділянок установ та організацій–обслуговування слід приймати не меншою ніж та, що наведена у табл. 9.1.			
Таблиця 9.1 – Відстань від будинків і меж земельних ділянок установ та організацій обслуговування			
Будинки (земельні ділянки), установи та організації	Відстань від будинків (меж, ділянок) установ та організацій обслуговування, м		
	до червоної лінії	до стін	до будинків

VI. Склади: овочесховища, картоплесховища, фруктосховища	50
VII. По ремонту, технічному обладнанню й зберіганню сільськогосподарських машин і автомобілів	100
VIII. Ветлікарні та ветамбулаторії	200

10.14 Заходи щодо захисту водойм, водотоків і морських акваторій треба передбачати відповідно до вимог водного законодавства і санітарних норм, забезпечуючи запобігання забрудненню поверхневих і підземних вод з дотриманням норм гранично допустимих концентрацій (ГДК) забруднюючих речовин у водних об'єктах, які використовуються для господарсько-питного водопостачання населення і у рибогосподарських цілях.

10.15 Сельбищні території міських і сільських поселень, курортні зони і місця масового відпочинку треба розміщувати вище за течією водотоків і водойм відносно випусків виробничих і господарсько-побутових стічних вод. Розміщення їх нижче зазначених випусків допускається при відповідному обґрунтуванні, а також за Правилами охорони поверхневих вод від забруднення стічними водами, Правилами санітарної охорони прибережних морів.

Підприємства, які потребують улаштування вантажних причалів, пристаней та інших портових споруд, треба розміщувати за течією річки нижче сельбищної території на відстані не менше 100 м.

10.16 Розміщення промислових підприємств у прибережних смугах водойм допускається тільки за необхідності безпосереднього примикання майданчика підприємства до водойм за погодженням з органами Держкомекології України, місцевими органами державної виконавчої влади та іншими органами відповідно до законодавства України. Кількість і довжина примикань майданчиків підприємств до водойм повинні бути мінімальними.

При розміщенні сільськогосподарських підприємств на прибережних ділянках водойм і за відсутності безпосереднього зв'язку підприємств з ними треба передбачати незабудовану прибережну смугу завширшки до 100 м залежно від довжини річки, але не менше 40 м.

При розміщенні складів мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин, тваринницьких і птахівницьких підприємств повинні бути передбачені необхідні заходи, які виключають попадання вказаних речовин, гнойових стоків і посліду у водойми.

Склади мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин треба розміщувати на відстані не менше 2 км від рибогосподарських водойм. При особливій потребі допускається зменшувати відстань від зазначених складів до рибогосподарських водойм за умови погодження з органами, які здійснюють охорону рибних запасів.

10.17 Розміри водоохоронних зон визначаються з урахуванням рельєфу місцевості, рослинного покриву, характеру їх використання і погоджуються з органами по регулюванню використання і охороні вод і землі місцевими органами державної виконавчої влади.

Прибережні смуги річок установлюються по обох берегах уздовж урізу води (у меженний період) завширшки, м:

а) для річок довжиною понад 100 км	до 100
б) для річок довжиною 50 - 100 км	до 50
в) для річок довжиною до 50 км	не менше 20

Уздовж берегів водойм прибережні смуги установлюються завширшки не менше 20 м від урізу води, що відповідає нормальному підпертому рівню водойми.

При проектуванні нових населених пунктів розміри водоохоронних зон треба приймати не менше, м:

обслуговування	у міських населених пунктах	у сільських населених пунктах	житлових будинків	загальноосвітніх шкіл, дошкільних навчальних закладів
Дошкільні навчальні заклади і загальноосвітні школи (від зовнішньої стіни будинку)	25	<u>25**</u> 50	За нормами інсоляції та освітленості	
Приймальні пункти вторинної сировини	–	–	20*	50
Пожежне депо	10	10	За п.15.1.4	За п.15.1.4
Кладовища традиційного поховання і крематорії	6	6	300	300
Кладовища для поховання після кремації	6	6	-	-
Кладовища традиційного поховання, для яких вичерпаний кладовищний період у містах у сільських населених пунктах	6	6	50 100	50 100
Культурно-видовищні заклади та культові будинки та споруди	25	5	25	25
* Будинок із входами і вікнами. ** Чисельник – відстані від меж ділянки, знаменник – від будинку. Відповідно до місцевих умов допускається зменшувати відстань від будинку до червоної лінії до 10 м, передбачаючи зелену захисну смугу завширшки не менше 6 м. Відстань від меж ділянки до житлового будинку з вікнами (у сільській місцевості) – не менше 10 м, до глухої стіни – 5 м, від будинку до глухої стіни – 15 м. Примітка 1 Ділянки дошкільних навчальних закладів, лікарень не повинні безпосередньо прилягати до магістральних вулиць. Примітка 2 Приймальні пункти вторинної сировини слід ізолювати смугою зелених насаджень і передбачати до них під'їзди для автомобільного транспорту. Примітка 3 На земельній ділянці лікарні слід передбачати окремі в'їзди до зони господарської та корпусів: лікувальних – для інфекційних і неінфекційних лікарень (окремо) і патолого-анатомічного.				

10 ТранспортНА ІНФРАСТРУКТУРА

10.1 Зовнішній транспорт

10.1.1 При плануванні територій населених пунктів та інших територій необхідно передбачати формування системи транспортних комунікацій та споруд усіх видів зовнішнього (далнього і приміського) та внутрішнього (міського та сільського) транспорту, здатних забезпечувати функціональну цілісність і соціально – економічні взаємозв'язки з основними спорудами та комунікаціями внутрішнього транспорту населеного пункту між собою, іншими населеними пунктами та об'єктами відповідної системи розселення.

10.1.2 Для організації пасажирських і вантажних перевезень між населеними пунктами, а також

<table><tr><td>а) для водосховищ</td><td>500</td></tr><tr><td>б) для малих річок довжиною до 50 км</td><td>100</td></tr><tr><td>в) для малих річок довжиною 50 - 100 км включно</td><td>200</td></tr><tr><td>г) для малих річок довжиною понад 100 - 200 км</td><td>300</td></tr></table>	а) для водосховищ	500	б) для малих річок довжиною до 50 км	100	в) для малих річок довжиною 50 - 100 км включно	200	г) для малих річок довжиною понад 100 - 200 км	300	
а) для водосховищ	500								
б) для малих річок довжиною до 50 км	100								
в) для малих річок довжиною 50 - 100 км включно	200								
г) для малих річок довжиною понад 100 - 200 км	300								
<p>У водоохоронних зонах, прибережних смугах забороняється розміщення полігонів для твердих побутових відходів та неутилізованих промислових відходів, складів нафтопродуктів, складів для зберігання отрутохімікатів і мінеральних добрив, накопичувачів стічних вод тваринницьких комплексів і ферм. У межах територій міських і сільських поселень допускається за погодженням із органами охорони природи розміщення окремих об'єктів виробничої та соціальної сфери, обладнаних централізованою каналізацією.</p> <p>Експлуатацію водосховищ та їхніх нижніх б'єфів, які використовуються або намічаються до використання як джерела господарсько-питного і культурно-побутового водокористування, слід здійснювати з урахуванням Санітарних правил проектування, будівництва і експлуатації водосховищ.</p> <p>У трикілометровій зоні узбережжя Азовського і Чорного морів забороняється будівництво:</p> <p>а) промислових підприємств та інших об'єктів, не пов'язаних з розвитком і обслуговуванням курортів, крім морських портів та інших об'єктів морського транспорту, об'єктів рибної промисловості і організацій, які виконують берегозміцнювальні та протизсувні роботи;</p> <p>б) індивідуального житла, крім населених пунктів, вказаних у розпорядженні Кабінету Міністрів України;</p> <p>в) будинків, споруд і комунікацій у приморських прибережних смугах завширшки менше 100 м від урізу води, а у приморських курортних зонах за наявності пляжу - менше 100 м від його суходільної межі.</p> <p>10.18 Поверхневі води (атмосферні опади) перед скиданням у відкриті водойми підлягають очищенню на спеціальних очисних спорудах або міських очисних спорудах.</p> <p>Скидання води поверхневого стоку не допускається у непроточні водойми у місцях, відведених для пляжів, у замкнуті лощини, які схильні до заболочування, у розмивні яри, якщо не передбачено заходів щодо укріплення їх схилів, у рибні ставки.</p> <p>10.19 У декоративних водоймах і таких, що використовуються для купання, розміщених на території поселень, слід передбачати періодичний обмін води на осінньо-літній період залежно від площі їх дзеркала у декоративних водоймах при площі дзеркала: до 3 га - два рази, при площі понад 3 га - один раз; у водоймах для купання - відповідно чотири і три рази, а при площі понад 6 га - два рази.</p> <p>Глибина води у водоймах, розміщених у межах сельбищних територій, у весняно-літній період повинна бути не менше 1,5 м, а у їх прибережній зоні за умови періодичного віддалення водної рослинності - не менше 1 м.</p> <p>10.20 Заходи захисту ґрунтів необхідно передбачати відповідно до вимог законодавства щодо охорони ґрунтів і санітарних норм і вимог інших відомств, які забезпечують попередження забруднення ґрунтів різного землекористування понад затверджені норми ГДК забруднюючих речовин у ґрунті.</p> <p>При виявленні в ґрунті хімічних речовин, які перевищують ГДК, вмісту отрутохімікатів вищому від орієнтованих концентрацій гранично допустимого рівня внесень (ГДРВ) і небезпечних залишкових кількостей (НЗК), а також наявності бактеріологічних показників, що перевищують норми, забороняється використання таких земельних ділянок для будівництва без погодження з органами санітарного нагляду.</p> <p>Захист від шуму, вібрації, електричних і магнітних полів, випромінювань і опромінювань</p> <p>10.21 Допустимі рівні шумів для житлових і громадських будинків і прилеглих до них територій, шумові характеристики основних джерел зовнішнього шуму, порядок визначення очікуваних рівнів шуму і потрібного їх зниження у розрахункових точках, методики розрахунку акустичної ефективності архітектурно-планувальних і будівельно-акустичних засобів зниження шуму та основні вимоги Ідо до їх проектування треба приймати відповідно до чинних нормативів.</p> <p>Допустимі рівні шуму на територіях різного господарського призначення не повинні перевищувати показників санітарних норм, значення яких наведені у таблиці 10.2.</p> <p>Таблиця 10.2</p>	<p>обслуговування рухомого складу у межах населених пунктів та прилеглих до них територій слід передбачати комунікації і споруди зовнішнього транспорту. Їх призначення, потужність і розміщення визначаються, виходячи із значення кожного з видів зовнішнього транспорту в державній, регіональній та областній транспортній системі. Комунікації та споруди зовнішнього транспорту, в тому числі сортувальні та вантажні залізничні станції, транспортно-складські комплекси, транзитні автомобільні дороги необхідно розміщувати за межами населених пунктів.</p> <p>10.1.3 Формування зовішнього транспортного вузла населеного пункту та прилеглих до нього територій має базуватися на загальнодержавній стратегії комплексного розвитку усіх видів транспорту, що спрямована на будівництво залізниць і автомобільних доріг, спорудження нових, перш за все, швидкісних магістралей, та створення на їх основі національної мережі транспортних коридорів. Такі коридори повинні проходити поза перспективними межами територій населених пунктів і з'єднуватися дорогами з розв'язками в різних рівнях з магістралями загальноміського значення.</p> <p>10.1.4 При плануванні трас нових залізничних і автомобільних обходів населених пунктів для автомобільних доріг державного значення слід передбачати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - посилення шляхом дублювання та підвищення пропускної здатності головних в'їздів/виїздів до міст-центрів; - переведення існуючих автодоріг у вищі категорії; - створення нової та модернізація існуючої мережі місцевих автодоріг, по яких проходять маршрути з підвезення сільського населення до центрів об'єднаних територіальних громад або до зупинок і станцій приміських залізниць. <p>10.1.5 Нові ділянки залізничних магістралей та автомобільних доріг I -III категорій слід передбачати за межами територій, що призначені для перспективного розвитку населених пунктів, в їх обхід. У разі неможливості такого прокладання допускається їх проходження через територію населеного пункту в наземному чи естакадному коридорах, обладнаних шумозахисними пристроями та розв'язками руху, з відповідним забезпеченням транспортних і пішохідних зв'язків між окремими частинами населених пунктів роз'єднаних цими коридорами.</p> <p>10.1.6 Відстані від бровки земляного полотна магістральних автомобільних доріг до житлової, дачної та садової забудови слід приймати згідно з вимогами [68], [69].</p> <p>Між залізничними лініями і житловою забудовою слід передбачати санітарно-захисну зону, ширина якої, рахуючи від осі крайньої залізничної колії, до будівель (за умови забезпечення на прилеглий території забудови нормативних рівнів шуму) має бути не менше 100м, а при розташуванні залізниці в виїмці та при здійсненні спеціальних шумозахисних заходів на відстані не менше 50 м. При цьому, понад 50% площі санітарно-захисної зони має бути озеленено. Її ширину до меж садових ділянок необхідно приймати не менш ніж 50 м при обов'язковому використанні шумозахисного озеленення або інших шумозахисних та природоохоронних заходів.</p>								

Території	Еквівалентний рівень шуму, дБА		Максимальний івень шуму, дБА	
	з 7 до 23 год.	з23 до 7 год.	з 7 до 23 год.	з 23 до 7 год.
Сельбищні зони населених місць	55	45	0	60
Для житлової забудови, що реконструється	60	50	70	60
Території житлової забудови поблизу аеродромів і аеропортів	65	55	75	65
Зони масового відпочинку і туризму	50	35-40	85	75
Санаторно-курортна зона	40-45	30-35	60	50
Території заповідників і заказників	До 25	До 20	50	45

10.22* Об'єкти, що є джерелами шуму для сельбищної території, зон масового відпочинку населення, а також курортних зон (місця руху усіх видів транспорту, промислових підприємств тощо), треба розміщувати за умови організації санітарно-захисних заходів, які забезпечують допустимі рівні шуму на території житлової забудови, у житлових і громадських будинках. Забезпечити обмеження в'їзду автомобільного транспорту та інших пересувних засобів і установок у сельбищні зони, місця відпочинку і туризму. Достатність прийнятих заходів повинна бути підтверджена акустичним розрахунком.

Для зниження шкідливого впливу автотранспорту на екологічний стан у містах, на магістралях регульованого руху треба передбачати будівництво автоматизованих систем керування дорожнім рухом. Розміщення підприємств, транспортних магістралей, аеродромів та інших об'єктів з джерелами шуму при плануванні і забудові населених пунктів здійснювати за встановленими санітарно-технічними вимогами і картами шуму.

10.23 Допустимі рівні вібрації у житлових будинках повинні відповідати санітарним нормам допустимих вібрацій у житлових будинках (таблиця 10.3). Для виконання цих вимог треба передбачати відстані, які визначаються шляхом розрахунку, між житловими будинками і джерелами вібрації, застосування на цих джерелах ефективних віброгасильних матеріалів і конструкцій.

Таблиця 10.3

Параметри	Середньгеометричні частоти октавних смуг, Гц					
	2	4	8	16	31,5	63
Віброшвидкість	79	73	67	67	67	67
Віброприскорення	25	25	25	31	37	47
Віброзмішування	133	121	109	108	97	91

10.24 При розміщенні радіотехнічних об'єктів (радіостанцій, радіотелевізійних передавальних і радіолокаційних станцій), промислових генераторів, повітряних ліній електропередачі високої напруги та інших об'єктів, які випромінюють електромагнітну енергію, треба керуватися Санітарними нормами і правилами захисту населення від впливу електромагнітних полів, що створюються радіотехнічними об'єктами, Санітарними нормами і правилами захисту населення від впливу електричного поля, що створюється повітряними лініями електропередачі змінного струму промислової частоти, і Правилами будови електроустановок (ПБЕ).

10.25 Захист населення від впливу електричного поля повітряних ліній електропередачі (ЛЕП) напругою 220 кВ і нижче, які задовольняють вимоги Правил будови електроустановок, не потрібен. Під розміщення повітряних ЛЕП 330 кВ і вище змінного струму промислової частоти слід відводити території, далекі від житлової забудови.

10.1.7 Існуючі під'їзні залізничні колії, що проходять по території населеного пункту до промислових підприємств та складських об'єктів, доцільно передбачати до ліквідації з передачею їх вантажообігу на автомобільний транспорт. Якщо при певних умовах закриття під'їздних колій неможливе, їх перетин з магістральними вулицями має вирішуватись в різних рівнях.

10.1.8 Транспортно-складські комплекси, в яких здійснюється накопичення та формування за відповідними маршрутами контейнерних, та інших вантажів, слід розташовувати або виносити за межі житлових і ландшафтно-рекреаційних територій наближаючи до транспортних коридорів переважно в вузлах, де перетинаються декілька видів зовнішнього транспортуг, морських і річкових портах, прикордонних пунктах пропуску і з'єднуватися під'їздами з найближчими населеними пунктами.

Вантажні залізничні та автомобільні станції, двори, сортувальні та промислові станції повинні розміщуватися за межами сельбищних територій поблизу промислово-складських районів на внутрішньовузлових, з'єднувальних чи спеціальних ходах або обхідних дорогах.

Примітка. Не допускається будівництво нових та розвиток існуючих залізничних сортувальних, вантажних і технічних станцій, вантажних майданчиків, контейнерних площадок, складських комплексів і під'їздів до них в межах житлових і ландшафтно-рекреаційних територій.

10.1.9 Перевалочні зони морських та річкових портів доцільно розміщувати поза межею населеного пункту або на його території в периферійній зоні, поблизу сортувальних і великих вантажних залізничних станцій.

Відстань від житлових будинків до спеціалізованих районів нових морських і річкових портів слід приймати не менше 300м, від меж районів перевантаження курних матеріалів, від резервуарів і зливо-наливних пристроїв легкозаймистих і горючих рідин на складах I категорії -не менше 200м та не менше 100 м – на складах II-III категорій.

10.1.10 Залізничні вокзали в межах населених пунктів слід розміщувати на межі серединної та периферійної зон поблизу житлової та громадської забудови із забезпеченням зручних транспортних зв'язків з центром населеного пункту, його основними житловими та промисловими районами, вокзалами інших видів транспорту.

10.1.11 Станції швидкісного рейкового транспорту необхідно розміщувати в населених пуктах поблизу житлових і промислових районів, місць масового відпочинку а також у зонах масової пересадки на інші види приміського та міського пасажирського транспорту і кінцевих зупинках, при цьому доцільно формувати транспортно-пересадочні вузли. Зупинки міських видів транспорту слід зміщувати на відстань не більше ніж 100 м від зупинок приміського транспорту. У межах транспортно-пересадкових вузлів слід розміщувати перехоплюючі велопарковки, з розрахунку 1% його добового пасажиропотоку.

10.1.12 У містах з населенням понад 250 тис. осіб слід передбачати розміщення одного центрального автовокзалу (автостанція першої категорії) для дальнього міжміського (кінцевого та транзитного) сполучення та декілька приміських автостанцій, які мають розміщуватися на найбільш

<p>При проектуванні повітряних ЛЕП напругою 750 - 1150 кВ повинне передбачатися їх віддалення від меж населених пунктів на 250 - 300 м відповідно.</p> <p>В окремих випадках допускається наближення ЛЕП до меж сільських населених пунктів на меншу відстань за умови дотримання габаритів, які забезпечують напругу електричного поля під проводами ЛЕП не більше 5 кВ/м, віддалення житлової забудови за межі санітарно-захисної зони (СЗЗ), заземлення металевих огорож і дахів будівель, розміщених у СЗЗ.</p> <p>10.26 Для новопроєктованих ЛЕП межі СЗЗ приймаються відповідно до санітарних норм і правил захисту населення від впливу електричного поля, який створюється повітряними пініями електропередачі змінного струму промислової частоти.</p> <p>У межах СЗЗ забороняється розміщення житлових і громадських будинків, майданчиків для стоянки усіх видів транспорту, підприємств з обслуговування автомобілів і складів нафти і нафтопродуктів.</p> <p>10.27 Забезпечення радіаційної безпеки при провадженні, обробці, переробці, застосуванні, зберіганні, транспортуванні, знешкодженні і похованні радіоактивних речовин та інших джерел іонізуючих випромінювань, включаючи експлуатацію атомних станцій, здійснюється відповідно до норм радіаційної безпеки.</p> <p>Розміщення атомних станцій і захист людей від зовнішнього опромінювання здійснюється відповідно до вимог щодо розміщення атомних станцій.</p> <p>Розміщення, проектування і експлуатація систем централізованого теплопостачання від атомних станцій здійснюється відповідно до санітарних вимог щодо проектування і експлуатації систем централізованого теплопостачання від атомних станцій.</p> <p>10.28 При розміщенні всіх видів будівництва з урахуванням вимог радіаційної безпеки залежно від ландшафтних та геохімічних особливостей ґрунту, величини перевищення природного доаварійного рівня накопичення радіонуклідів у навколишньому середовищі, пов'язаних з ним рівнів можливого несприятливого впливу на здоров'я населення і вимог щодо здійснення радіаційного захисту населення та інших спеціальних заходів, на території, яка підлягає радіоактивному забрудненню внаслідок Чорнобильської катастрофи, слід враховувати зони та їх правовий режим*):</p> <p>а) зона відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення із щільністю забруднення ґрунту ізотопами цезію від 15,0 Ки/км² і вище або стронцію від 3,0 Ки/км² і вище, або плутонію від 0,1 Ки/км² і вище, а також території з ґрунтами, які сприяють високій міграції радіонуклідів у рослин, із щільністю забруднення ізотопами цезію від 5 до 15 Ки/км² або стронцію від 0,15 до 3,0 Ки/км², або плутонію від 0,01 до 0,1 Ки/км².</p> <p>Забороняються усі види господарської діяльності, постійне проживання населення, будівництво без спеціального дозволу, забезпечується суворий природоохоронний режим:</p> <p>б) зона гарантованого добровільного відселення - територія із щільністю забруднення ґрунту ізотопами цезію від 5 до 15 Ки/км² або стронцію від 0,15 до 3,0 Ки/км², або плутонію від 0,01 до 0,1 Ки/км², а також території з ґрунтами, які сприяють високій міграції радіонуклідів у рослин із щільністю забруднення ізотопами цезію від 0,1 до 5 Ки/км² або стронцію від 0,02 до 0,15 Ки/км², або плутонію від 0,005 до 0,01 Ки/км².</p> <p>Забороняється будівництво нових і розширення діючих підприємств, безпосередньо не пов'язаних із забезпеченням радіоекологічного, соціального захисту населення і його життєдіяльності, курортно-рекреаційних установ, обмежується сільгоспвиробництво, суворо обмежується житлово-цивільне будівництво:</p> <p>в) зона посиленого радіоекологічного контролю - територія із щільністю забруднення ґрунту ізотопами цезію від 0,1 до 5 Ки/км² або стронцію від 0,02 до 0,15 Ки/км², або плутонію від 0,005 до 0,01 Ки/км², а також територія з ґрунтами, які сприяють високій міграції радіонуклідів у рослин, із щільністю забруднення ізотопами цезію від 0,2 до 1,0 Ки/км². Забороняється будівництво нових і розширення діючих екологічно небезпечних підприємств, будівництво та функціонування санаторіїв, позашкільних таборів, баз і будинків відпочинку, обмежується нове житлове будівництво.</p> <p>Для прийняття рішення про розміщення конкретних обсягів житлово-цивільного будівництва потрібна наявність радіоекологічного паспорта обраної території.</p> <p>*) Відповідно до Закону України "Про статус території, яка піддалася радіоактивному забрудненню внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС".</p> <p>Регулювання мікроклімату</p> <p>10.29 Мікрокліматична оцінка території міста повинна провадитися за трьома напрямками: забезпечення сприятливих умов території забудови за комплексом кліматичних факторів (температура зовнішнього повітря, вітер, сонячна радіація); забезпечення достатньої інсоляції території і приміщень інсольованих будинків; забезпечення мінімізації тепловтрат будинків і формування раціонального теплового режиму.</p>	<p>завантажених автобусним сполученням виїздах з міста, біля станцій внутрішньоміського транспорту на напрямках найбільшого попиту.</p> <p>У великих містах автовокзал або автостанції доцільно розміщувати в серединній зоні, а в середніх і малих містах та сільських населених пунктах – в центральній зоні, поблизу громадських і торгових центрів, ринків, залізничних і річкових вокзалів (з останніми допускається кооперування в одній споруді). Відстань від автовокзалів до житлової забудови повинна бути не менше 100 м , а від автостанцій - 50 м відповідно та відокремлюватись від цієї забудови зеленими захисними зонами шириною не менше 20 м.</p> <p>При цьому зупинки громадського транспорту слід розміщувати мультимодально: якомога ближче одна до одної, за якомога меншої наявності перешкод при пересадці.</p> <p>У разі відсутності можливості зробити мультимодальну пересадку, допускається зміщувати зупинки окремих видів транспорту на відстань не більше, ніж 100 м по пішохідній мережі від автовокзалів.</p> <p>У межах автовокзалів доцільно розміщувати перехоплюючі вело стоянки. Кількість місць визначається розрахунком: 1% від користувачів автовокзалу + 2% від отриманого числа. Відстань від перехоплюючої велостоянки до автовокзалу не повинна перевищувати 30 м.</p> <p>Місткість автовокзалів має бути в межах 7-12%, а автостанції – 12-17% від кількості пасажирів, які відправляються за добу, площа території залежно від класу автовокзалу або автостанції визначається відповідно до розрахунку, в межах 0,4 – 2,0 га.</p> <p>Для орієнтовного визначення земельної ділянки автовокзалу (автостанції) приймаються показники питомої площі на один пост посадки-висадки пасажирів:</p> <p>для пасажирських автостанцій з кількістю постів</p> <p>- від 3 до 7 – 300-1900 м²</p> <p>для автовокзалів з кількістю постів:</p> <p>- від 6 до 12 – 1301-2200 м²</p> <p>- від 12 до 15 – 1001-1300 м²</p> <p>- більше 15 — 700-100 м²</p> <p>10.1.13 Розміщення автотранспортних споруд (пасажирських автостанцій, автобусних зупинок з павільйонами) та об’єктів автосервісу (АЗС, СТО, пункти мийки, готелі, кемпінги, тимчасові автостоянки тощо) на автодорогах загального користування – під’їздах до найкрупніших, крупних і великих міст повинно здійснюватися згідно з вимогами [68]. У межах населених пунктів АЗК, АЗС, ГНП, ГНС, АГНКС повинні розміщуватися згідно з вимогами [95], у місцях, визначених у відповідних схемах, які розробляються з урахуванням інтенсивності руху транспортних засобів, протипожежних вимог та вимог безпеки дорожнього руху.</p> <p>Протипожежні відстані від СТО до житлових і громадських будинків приймаються згідно з табл.10.1.</p>
---	---

10.30* Розміщення та орієнтація житлових і громадських будинків (за винятком дитячих дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, шкіл-інтернатів) повинні забезпечувати тривалість інсоляції житлових приміщень, визначених нормами, і територій не менше 2,5 год. за день на період з 22 березня по 22 вересня.

Розміщення та орієнтація будинків дитячих дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, шкіл-інтернатів, установ охорони здоров'я і відпочинку повинні забезпечувати безперервну тригодинну тривалість інсоляції у приміщеннях, передбачених санітарними нормами і правилами забезпечення інсоляції житлових і громадських будинків і територій житлової забудови.

Примітка. В умовах забудови 9-поверховими будинками і більше допускається одноразова переривчастість інсоляції житлових приміщень за умови збільшення сумарної тривалості інсоляції протягом дня на 0,5 год. відповідно до кожної зони.

10.31 У житлових будинках меридіонального типу, де інсолуються усі кімнати квартири, а також при реконструкції житлової забудови або при розміщенні нового будівництва в особливо складних містобудівних умовах (історично цінне міське середовище, дорога підготовка території, зона загальноміського і районного центру) допускається скорочення тривалості інсоляції приміщень на 0,5 год.

У III - IV кліматичних зонах потрібен захист будинків і територій від перегрівання шляхом застосування вільної, яка добре аерується, забудови, озеленення, обводнення, використання сонцезахисних засобів. Потрібно забезпечити зв'язок житлової забудови з прилеглими сприятливими у природному відношенні ландшафтами, рівномірний розподіл забудованих і відкритих озеленено-обводнених територій.

10.32 Заходи щодо регулювання вітрового режиму повинні бути спрямовані на пом'якшення мікроклімату, у першу чергу, на ділянках дитячих дошкільних установ і шкіл, у зонах відпочинку і на основних пішохідних шляхах.

Найбільш ефективні прийоми вітрозахисту - багаторазове застосування вітрозахисних екранів по глибині забудови, створення аеродинамічних груп.

Санітарна очистка

10.33* Для міст з кількістю населення понад 250 тис. чоловік і курортів загальнодержавного значення треба передбачати підприємства промислової переробки побутових відходів - сміттєпереробні підприємства. Влаштування місць складування або зберігання виробничого побутового сміття та інших відходів, які є джерелами забруднення атмосферного повітря пилом, шкідливими газоподібними речовинами та речовинами з неприємним запахом або іншого шкідливого впливу допускається з дозволу місцевих органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування при додержанні нормативів екологічної безпеки та забезпеченні можливості їх подальшого господарського використання.

Норми накопичення побутових відходів приймати 280 - 300 кг на 1 людину у середньому по місту.

Розміри земельних ділянок і санітарно-захисних зон підприємств і споруд з транспортування, знешкодження і переробки побутових відходів слід приймати за таблицею 10.4.

Таблиця 10.4

Підприємства і споруди	Розміри земельних ділянок на 1000 т твердих побутових відходів за рік, га	Розіри санітарно-захисних зон, м
Підприємства промислової переробки побутових відходів потужністю до 100 тис. т за рік	0,05	300
Те саме, понад 100 тис. т за рік	0,05	500
Склади свіжого компосту:		
полігони*)	0,02 - 0,05	500
поля компостування	0,5 - 1,0	500
поля асенізації	2 - 4	1000
Зливні станції	0,2	300
Сміттєперевантажувальні санції	0,04	100
Поля складування і поховання знешкоджених осадів (по сухій речовині)	0,3	1000
*) Крім полігонів із знешкодження й поховання токсичних промислових відходів.		

Таблиця 10.1 – Відстані від СТО до житлових і громадських будинків

Об'єкти, до стін яких визначається відстань	Відстань від станцій технічного обслуговування при кількості постів, не менше, м		
	10 та менше	11 - 30	більше 30
Житлові будинки,	15	25	50
Торці житлових будинків без вікон	15	25	50
Громадські будинки (крім загальноосвітніх шкіл і дошкільних навчальних закладів, лікувальних закладів із стаціонаром)	15	20	20
Загальноосвітні школи і дошкільні навчальні заклади	50		
Лікувальні заклади із стаціонаром	50		
Примітка. Кількість постів визначається кількістю автомобілів, що одночасно обслуговуються станцією.			

10.1.14 Нові аеропорти, аеродроми, гелікоптеропорти, злітно-посадочні майданчики, гелікоптерні майданчики (крім гелікоптерних майданчиків на будівлях, при лікарнях) слід розташовувати за межами населених пунктів. При цьому, траси польотів повітряних суден на кінцевому етапі заходу на посадку та початковому етапі зльоту не повинні перетинати сельбищну територію. Відстань від межі льотного поля нового аеродрому (гелікоптерного майданчика), крім майданчиків на будівлях та при лікарнях), трас прольоту літаків (гелікоптерів на кінцевому етапі заходу на посадку та початковому етапі зльоту до межі існуючої або перспективної забудови та зон масового відпочинку слід визначати такою, яка забезпечує на цих територіях нормативні показники рівня акустичного забруднення.

Аеропорти повинні бути зв'язані швидкісними видами пасажирського транспорту із станціями міського позавуличного та позаміського транспорту, з загальноміським центром, іншими аеропортами та населеними пунктами. При цьому, довжина пішохідного підходу на станціях пересадки не повинна перевищувати 100 м.

10.1.15 Річкові порти, споруди для технічного обслуговування, ремонту і зимового відстою флоту необхідно розміщувати за межами територій житлової та громадської забудови, нижче за течією річки, на відстані від водозаборів та місць відпочинку населення не менше 100 м. Відстань до житлової забудови від меж території порту до місця перевантаження і зберігання курних матеріалів слід приймати не менше ніж 300 м.

Відстань від морських та річкових вокзалів до зупинок міського пасажирського транспорту має становити не більше ніж 100 м.

10.1.16 Яхтклуби та бази маломірного флоту (малі – до 500, середні – 1000-2000 і великі понад 2000 місць зберігання) слід розміщувати у приміській зоні, або в населеному пункті поза територією житлової та громадської забудови, за межами зон масового відпочинку населення, із забезпеченням зручних транспортних зв'язків з житловими районами.

При будівництві одного типового елінгу з двоярусним зберіганням човнів площа ділянки бази на 500 суден має становити не менше ніж 1,7 га, при будівництві двох елінгів по 250 суден кожний з

<p>Примітка 1. Розмір земельних ділянок полів асенізації, компостування і полігонів слід приймати з урахуванням гідрологічних, кліматичних і геологічних умов.</p> <p>Примітка 2. Забороняється розміщення полігонів на території I і II округів і зон санітарної охорони вододжерел і мінеральних джерел, усіх трьох округів зон санітарної охорони курортів: на ділянках з виходом на поверхню тріщинуватих порід; у місцях виклинювання і водоносних горизонтів; у місцях масоого відпочинку населення і оздоровчих дитячих установ, на ділянках з виходами ґрунтових вод у вигляді джерел і боліт завглибшки більше 1 м.</p>	<p>двоярусним зберіганням – близько 2,0 га. Розмір ділянки при одноярусному стелажному зберіганні суден приймається:</p> <p>- на (одне місце) для прогулянкового флоту – 27 м²;</p> <p>- для спортивного – 75 м².</p>
<p>10.34 Земельні ділянки, які відводяться для полігонів твердих побутових відходів (удосконалені звалища) повинні відповідати вимогам:</p> <p>а) територія ділянки повинна бути доступною впливу сонячних променів й вітру;</p> <p>б) рівень ґрунтових вод не повинен бути ближчим як 1 м від основи полігона; при вищому рівні ґрунтових вод потрібно улаштовувати дренаж або водовідвід;</p> <p>в) на ділянках, де виявлені глини або важкі суглинки з ґрунтовими водами на глибині більше 2 м, потрібна гідроізоляція для захисту підземних вод від забруднення;</p> <p>г) ділянки для полігона не повинні розміщуватися на берегах відкритих водойм і у місцях, що затоплюються паводковими водами;</p> <p>д) територія полігона твердих побутових відходів повинна бути захищена від талих і зливових вод шляхом улаштування водовідвідних і водозбірних гідротехнічних споруд.</p>	<p>10.2 Комплексна схема транспорту</p> <p>10.2.1 Комплексну схему транспорту (КСТ) слід розробляти як окремий документ на основі затвердженого генерального плану міста з кількістю населення понад 100 тис. осіб на розрахунковий період. КСТ уточнює і деталізує рішення генерального плану в частині визначення принципових напрямів, послідовності й термінів реалізації заходів з розвитку магістральної вулично-дорожньої мережі, а також усіх видів міського, приміського та зовнішнього транспорту, що забезпечують потреби населення та відповідних систем розселення у пасажирських (до місць прикладання праці, масового відпочинку і об'єктів культурно-побутового призначення) і вантажних перевезеннях. КСТ також включає розроблення пропозицій з поліпшення роботи транспорту, визначення оптимальної чисельності рухомого складу видів транспорту.</p> <p>Термін дії КСТ обмежується розрахунковим періодом генерального плану міста. У містах, де функціонує або буде створюватись швидкісний транспорт, в складі КСТ необхідно розробляти транспортно- планувальну модель з перспективою на 30-40 років.</p> <p>10.2.2 Приоритетні напрями вирішення транспортних проблем (міський,приміський або зовнішній транспорт, магістральну вулично-дорожню мережу, її вузли або ж організація руху на існуючій вулично-дорожній мережі) слід визначати із врахуванням соціально-економічних і транспортно-планувальних особливостей міста</p> <p>10.2.3 У складі КСТ відображаються: існуючий стан міського, приміського і зовнішнього (з врахуванням легкового і вантажного) транспорту з обслуговуючими процес перевезення і рухомий склад комплексами (пасажирські вокзали і станції, зупинки, вантажні станції і двори, порти, пристані, аеропорти, депо, парки, гаражі, станції технічного обслуговування, автозаправні станції, мотелі, кемпінги тощо), магістральна вулично-дорожна мережа та її інженерні споруди (мостові переходи, естакади, шляхопроводи, транспортні розв'язки, позавуличні пішохідні переходи тощо), а також техніко-економічні обґрунтування проектних рішень, що приймаються з розвитку усіх видів транспорту, дорожньої мережі та їх споруд і обладнань, раціональних методів організації дорожнього руху.</p> <p>Аналіз існуючого стану і етапів реалізації пропозицій, передбачених у складі генерального плану міста з розвитку дорожньо-транспортної мережі слід виконувати з метою визначення реальних можливостей поетапного будівництва і реконструкції міської-приміської транспортної системи, вдосконалення організації дорожнього руху, тенденцій використання капіталовкладень в їх розвиток.</p> <p>При визначенні перспективи розвитку транспортонї системи міста слід ураховувати зростання</p>

<div>11.5 Виходячи з умов збереження фізичного стану нерухомих об'єктів, відстані від пам'яток історії та культури до транспортних та інженерних комунікацій слід передбачати, м, не менше: а) до проїжджих частин магістралей швидкісного і безперервного руху, ліній метрополітену мілкого закладання:</div> <table><tr><td>в умовах складного рельєфу</td><td>100</td></tr><tr><td>на плоскому рельєфі</td><td>50</td></tr><tr><td>б) до мереж водопроводу, каналізації і теплопостачання (крім розвідних)</td><td>15</td></tr><tr><td>в) до інших підземних інженерних мереж</td><td>5</td></tr></table> <div>Примітка. В умовах реконструкції вказані відстані до інженерних мереж допускається скорочувати, але приймати не менше: до водонесучих мереж - 5 м, неводонесучих - 2 м. При цьому слід забезпечувати проведення спеціальних технічних заходів при провадженні будівельних робіт. 11.6 Необхідно передбачати спадкоємність в архітектурно-містобудівному розвитку поселень, враховувати особливості історичного середовища (комплекс планування, яке склалося, і відповідної йому забудови), яке характеризується специфічними для конкретного поселення і етапів його розвитку співвідношеннями об'ємів архітектурних споруд і відкритих просторів, умовами зорового сприймання пам'яток та їх комплексів, зв'язками з природним ландшафтом. 11.7 Проекти планування і забудови міст, селищ і сільських поселень з цінною історико-культурною спадщиною можуть виконуватися тільки після відповідних передпроектних досліджень, на основі яких складаються історико-архітектурні плани і проекти зон охорони пам'яток історії та культури цих поселень. Ці документи як обов'язкові входять до складу генеральних планів. Примітка. Для поселень з поодинокими об'єктами спадщини і порушеним історичним середовищем допускається фіксація пам'ятки на опорному плані забудови з розробкою зон охорони пам'ятки. 11.8 При плануванні і забудові міських і сільських поселень необхідно враховувати зони охорони пам'яток історії та культури: а) охоронні зони, до яких входять території пам'яток (земельні ділянки пам'яток у їх історичних та природних межах) з доповненням ділянок прилеглих територій, у межах яких забезпечується фізична схоронність пам'яток та їх найближчого історичного оточення (середовища), а також оптимальні умови зорового сприймання пам'яток (у межах 350 - 500 м). У місцях концентрації пам'яток різних видів, об'єднаних спільністю планування, історичного середовища, ландшафту встановлюються групові (комплексні) охоронні зони; б) зони регулювання забудови, які прилягають до охоронних зон, що сприяють збереженню містобудівної ролі пам'яток в архітектурно-просторовій організації поселень; в) зони ландшафту, що охороняються, до яких входять вільні від забудови території, заплави, схили, пагорки, водойми, рослинність, у межах яких забезпечується схоронність історичного характеру ландшафту поселення і його зв'язків з навколишньою природою; г) ділянки історичного культурного шару, які охоплюють території давніх поселень (до XVIII ст. включно), що підлягають археологічним дослідженням. Примітка. Навколо розкритих пам'яток археології, що підлягають музеєфікації, встановлюються охоронні зони, аналогічні охоронним зонам нерухомих пам'яток інших видів. У стародавніх поселеннях на ділянках забудови і ландшафту, об'єднаних загальною планувальною та архітектурно-просторовою композицією, значно насичених пам'ятками різних видів і таких, що мають добру схоронність історичного середовища, встановлюються заповідні зони (території). У місцях, пов'язаних з історичними подіями, з життям і діяльністю видатних особистостей, створюються заповідні історико-меморіальні зони. 11.9 Необхідно суворо дотримуватися режимів зон охорони, конкретизованих стосовно специфіки населеного пункту. У цілому на заповідні території і охоронні зони поширюється принцип регенерації середовища, на зони регулювання забудови - режим реконструкції з обмеженням, частковим і активним перетворенням середовища (таблиця 11.2).</div>	в умовах складного рельєфу	100	на плоскому рельєфі	50	б) до мереж водопроводу, каналізації і теплопостачання (крім розвідних)	15	в) до інших підземних інженерних мереж	5	<div>населення і території міста, розселення населення і його демографічна структура, перспективні зміни у розміщенні підприємств промисловості, будівництва, транспорту, великих торгових та інших об'єктів містоутворюючого значення, і кількість у них працівників, дислокація місць масового відпочинку.</div> <div>Розподіл території міста на транспортно-розрахункові райони слід виконувати з урахуванням очікуваної кількості в них населення і місць прикладання праці, показників транспортної рухомості населення, в тому числі за метою пересування і з врахуванням населення, що прибуває у місто.</div> <div>10.2.4 Конструювання мережі міського пасажирського транспорту необхідно здійснювати по варіантах транспортної системи на основі прогнозованого розвитку міста (з врахуванням матеріалів генерального плану) із забезпеченням очікуваних перевезень масовим пасажирським транспортом.</div> <div>Визначення кількості пересувань населення до місць прикладання праці і з культурно-побутовими цілями та дальності їх сполучення слід виконувати методом взаємних кореспонденцій між транспортно-планувальними районами з обґрунтуванням вибору розрахункової моделі;</div> <div>розрахунки очікуваного обсягу перевезень (річних, середньодобових) і роботи пасажирського транспорту, сумарні витрати часу;</div> <div>виявлення напрямів пасажиропотоків, визначення їх розмірів (у максимальну добу і години "пік") за напрямками та відрізками мережі, порівняння і аналіз одержаних розмірів пасажиропотоків з існуючими, з урахуванням змін у розселенні жителів і розміщенні місць праці, визначення добового пасажирообігу.</div> <div>10.2.5 При обґрунтуванні видів пасажирського транспорту слід здійснювати виявлення потреб в організації ліній швидкісного транспорту (метрополітен, швидкісний трамвай, залізниця або монорейкова дорога, експрес-автобус), що функціонують у тісному зв'язку із звичайними видами наземного транспорту, а також:</div> <div>- пасажирообіг на зупинних пунктах запроєктованих ліній позавуличного швидкісного транспорту;</div> <div>- розподіл перспективного (на першу чергу і розрахунковий період) обсягу пасажироперевезень між різними видами транспорту;</div> <div>- розроблення раціональної схеми маршрутів наземних видів міського пасажирського транспорту на першу чергу та установа послідовності її реалізації;</div> <div>- визначення кількості рухомого складу з окремих видів транспорту (з урахуванням підвищення якості перевезень пасажирів) і потреб у ремонтно-експлуатаційній базі та її виробничій потужності, спеціальних транспортних обладнаннях та спорудах, диспетчерському зв'язку і його лінійному облаштуванню.</div> <div>Необхідно визначати загальну чисельність і склад парку легкового автомобільного транспорту - таксомотори, службовий та індивідуальний, у тому числі мото -велотransпорт; характер і розміри очікуваних пасажирських перевезень, пробіг транспортних засобів (за рік і за добу); розподіл парку</div>
в умовах складного рельєфу	100								
на плоскому рельєфі	50								
б) до мереж водопроводу, каналізації і теплопостачання (крім розвідних)	15								
в) до інших підземних інженерних мереж	5								

Таблиця 11.2		
Статус і форми охорони території	Характер історичного середовища	Види збереження
Заповідники, заповідні території	Історичні містобудівні комплекси, архітектурні ансамблі і домінанти, пам'ятки історії та культури, елементи історичного середовища	Регенерація
Комплексні групові охоронні зони	Архітектурні домінанти, пам'ятки історії та культури у цілісному міському середовищі	Регенерація
Охоронні зони окремихпам'яток	У цілісному історичному середовищі У порушеному історичному середовищі	Регенерація Обмежене перетворення
Зони суворого регулювання забудови	Окремі пам'ятки історії та культури у частково порушеному історичному середовищі, до якого входять об'єкти цінної історичної забудови	Реконструкція з обмеженням перетворенням середовища
Зони регулювання забудови	Поодинокі пам'ятки історії та культури у порушеному історичному середовищі	Реконструкція з частковим або активним перетворенням середовища

11.10 Для заповідників, заповідних територій і комплексних охоронних зон слід передбачати збереження історичного планування і забудови, історичного середовища і ландшафту, виведення промислових підприємств, майстерень, складів та інших дисгармоніюючих споруд, які наносять фізичну та естетичну шкоду пам'яткам та їхньому середовищу. Не допускати прокладання комунікацій для транзитного транспорту, підземних інженерних мереж загальноміського значення, улаштування повітряних ліній електропередачі, установа торговельних кіосків, рекламних щитів та інших споруд, що порушують сприймання пам'яток і навколишнє історичне середовище. Слід передбачати тільки відновлювально-реставраційні, консерваційні та ремонтні заходи, роботи щодо використання пам'яток і навколишньої історичної забудови, благоустрій території. Нове будівництво може здійснюватися у межах завдань щодо доповнення характеру середовища, що склалося історично, у тісному планувальному, масштабному і архітектурному погодженні з оточенням.

Примітка. У заповідниках і заповідних територіях відтворення втрачених елементів забудови слід, як правило, здійснювати на підставі архівних документів.

11.11 Слід передбачати включення заповідних територій і групових (комплексних) охоронних зон, які охоплюють історичне ядро поселень (ансамблі та комплекси), у систему загальноміських, селищних і сільських громадських центрів, пішохідних зв'язків, туристичних маршрутів.

11.12 Зони регулювання забудови повинні мати різний режим реконструкції, який залежить від історико-архітектурної цінності території, розташування її в структурі поселення. У їх межах необхідно передбачати збереження історичного планування (або його елементів), цінної забудови і ландшафту, умов зорового сприйняття пам'яток, знесення дисгармоніюючих споруд. Нове будівництво регламентується за функціональним призначенням, по висоті і довжині будинків, за композиційними прийомами, матеріалами, кольором і стильовими характеристиками; регулюється також благоустрій, озеленення та інші складові середовища.

11.13 У зонах ландшафту, що охороняється, слід передбачати збереження й регулювання рослинності, заходи щодо зміцнення берегових територій, схилів ярів, усунення будинків і споруд, які спотворюють історичний ландшафт. Проектування нових житлових районів, промислових та інших об'єктів у їх межах виключається.

Примітка. У цих зонах можлива господарська діяльність, яка не спотворює ландшафт, не потребує зведення будівель (польові, городні роботи, сінокіс, випас скота тощо), використання зони для відпочинку населення з мінімальним благоустроєм (улаштування пішохідних доріг і майданчиків, освітлювальної арматури, місць відпочинку тощо).

11.14 На територіях з історичним культурним шаром слід враховувати необхідність проведення археологічних досліджень. При виявленні у процесі досліджень унікальних археологічних пам'яток (фундаментів стародавніх храмів, давніх похоронних споруд, печер, житлових комплексів і оборонних систем тощо) треба передбачати їх музеєфікацію.

Додаток 2.1 (ДОДАТОК В.1)
(рекомендований)

легкових автомобілів по транспортно-планувальним районам міста, необхідну для їх збереження територію, а також обсяги перевезень та вантажні кореспонденції вантажного автомобільного транспорту між транспортно-планувальними районами міста, розподіл вантажопотоків по магістральній вулично-дорожній мережі, інтенсивність і організацію вантажного руху, розвиток автотранспортних підприємств і їх розміщення.

Примітка Відомості про вантажообіг вантажоутворюючих і вантажозбираючих пунктів і очікуваний середньодобовий пробіг автотранспорту, вантажопотоки і розподіл потоків автомобілів по вулично-дорожній мережі міста, а також про структуру парку рухомого складу, розміщення споруд і обладнання вантажного автотранспорту слід приймати з матеріалів генерального плану міста. При необхідності доцільно вносити корективи і виконувати необхідні розрахунки.

10.2.6 Особливості планування, характеристики та показники розвитку магістральної мережі вулиць і доріг необхідно визначати на основі генерального плану міста, при цьому передбачається класифікація магістралей, принципи вирішення основних перехресть в одному і різних рівнях, узгодження мережі міських магістралей з зовнішньою автодорожньою мережею. Виконується розрахунок середньодобової і в годину "пік" інтенсивності та швидкості руху транспортних засобів по магістральних вулицях і на транспортних вузлах. Необхідно виконувати обґрунтування пропозиції з розвитку вулично-дорожньої мережі (із забезпеченням необхідної пропускнуї спроможності), у тому числі виділення магістралей переважно вантажного руху, створення обхідних транспортних магістралей для розвантаження центральної частини міста від вантажного автотранспорту, винесення транзитного руху за його межі, забезпечення переважно руху громадського транспорту. Щільність вулично-дорожньої мережі, що має транспортне значення, у тому числі магістральної, поперечні профілі основних магістралей. Техніко-економічна оцінка спорудження нових та реконструкції існуючих ділянок вулично-дорожньої мережі і вузлів на розрахунковий строк і першу чергу будівництва.

10.2.7 Слід розраховувати обсяги транспортного сполучення між містом і приміською зоною, максимальних пасажиропотоків по основних напрямках, їх нерівномірність у різні пори року, дні тижня, години доби і по ділянках ліній, швидкість та дальність сполучень. Слід визначати розподіл пасажироперевезень між різними видами транспорту і показники їх роботи. Необхідно надавати обґрунтовані пропозиції щодо будівництва нових і реконструкції існуючих шляхів сполучення, які зв'язують прилеглі райони з містом, принципи організації приміського-міського сполучення, у тому числі безпересадочні за типом "місто-приміська зона", а також транспортно-пересадочних вузлів. Пасажирообіг на основних зупинках (станціях) на приміських-міських лініях.

У складі КСТ необхідно визначати основні проектні рішення і пропозиції щодо розвитку зовнішніх видів транспорту (залізничного, автомобільного, повітряного і водного) і взаємодія їх з внутрішньоміськими і приміськими видами транспорту (за розробками спеціалізованих за видами транспорту проектних організацій).

10.2.8 Для забезпечення охорони навколишнього природного середовища необхідно виконувати,

Таблиця 1 - Приблизна величина радіусів зон різної містобудівної якості стосовно міського центру за групами поселень

Групи поселень, тис. чоловік	Зони містобудівної цінності						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Більше 1000	15/15	25/35	35/5	40/8	45/10	60/12	90/15 і більше
250 - 1000		15/15	25/35	35/5	45/8	60/10	
50 - 100			15/15	30/5	45/8		
До 50		15/15		40/6			

Примітка 1. У числівнику - витрати часу, хв.; у знаменнику - відстані, км.

Примітка 2. Зони містобудівної цінності: I - ядро міського центру (для найзначніших міст); II - центральна зона; III - центральна зона для міст з населенням до 250 тис. жителів; перша середня зона для найзначніших і значних міст; IV - середня зона; V і VI - перша і друга периферійна зони; VII - зона агломераційного розселення.

Таблиця 2 - Орієнтовні величини коефіцієнтів цінності ділянок міської території*) (ДОДАТОК В.2)

Групи поселень, тис. чоловік	Зони містобудівної цінності						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Більше 1000	2,2	1,75	1,25	0,87	0,62	0,37	0,2
500 - 1000	-	1,75	1,25	0,87	0,62	0,37	-
250 - 500	-	1,75	1,25	0,87	0,62	-	-
100 - 250	-	-	1,25	0,87	0,62	-	-
50 - 100	-	-	1,25	0,87	0,62	-	-
До 50	-	-	1,25	-	0,62	-	-

Примітка. Величини коефіцієнтів показують співвідношення цінності території у межах одного міста.

*) Наведені величини можуть бути зменшені або збільшені експертним шляхом з урахуванням історико-культурної, середовищної та містоформуючої цінності ділянок у 0,5 - 2 рази.

Додаток 3.1 (розділ 15)
(обов'язковий)

за основними показниками роботи і інтенсивності руху транспорту, побудову розрахункових карт забрудненості повітряного простору і акустичного дискомфорту (перша черга і розрахунковий термін), оцінку кількісних і якісних змін парку рухомого складу, у разі прийнятих транспортно-планувальних рішень, а також розроблювати пропозиції щодо організації дорожнього руху (порівняно з існуючим станом) та захисту навколишнього природного середовища. Слід визначати території, де рівень загазованості і шуму залишився вищим від гранично-допустимих норм, здійснювати аналіз причин, що викликали ці перевищення, перелік можливих інженерно-технічних заходів з нейтралізації цього понаднормативного впливу.

10.2.9 Вибір раціонального варіанта розвитку транспортної системи міста слід здійснювати на основі всебічного техніко-економічного порівняння декількох варіантів з урахуванням натуральних і якісних показників (витрати часу, зручність поїздки і т.п.), рівня впровадження нової техніки, можливість забезпечення ефективного захисту навколишнього середовища від забруднення. Для розрахунку порівняльної економічної ефективності слід визначати експлуатаційні збитки, капітальні вкладення і транспортні витрати, включаючи енерговитрати і економічні збитки навколишньому середовищу, у тому числі нанесені здоров'ю населення через зниження продуктивності праці.

У містах, де розробляється система з швидкісним позавуличним видом транспорту (метрополітен, швидкісний трамвай, залізниця), необхідно здійснювати обґрунтування термінів його введення в експлуатацію. При цьому складається комплекс заходів з вдосконалення і розвитку існуючих видів транспорту, які повинні забезпечувати відповідну якість перевезень до введення першої черги будівництва швидкісних видів транспорту.

10.3 Внутрішній транспорт

10.3.1 При плануванні територій населених пунктів слід передбачати формування єдиної системи транспортних комунікацій та споруд усіх видів внутрішнього (міського та сільського) транспорту, здатних забезпечувати функціональну цілістність і соціально – економічні взаємозв'язки з усіма основними функціональними зонами населеного пункту між собою та спорудами зовнішнього транспорту.

10.3.2 Витрати часу у містах на пересування мешканців (не залежно від їх фізичних особливостей) громадським транспортом від місць проживання до місць прикладання праці для 90% осіб (в один кінець)як правило, не повинні перевищувати:

- в містах з населенням понад 1 млн.осіб – 45 хв;
- від 500 тис. до 1 млн.осіб – 40 хв.;
- від 250 до 500 тис. осіб – 35 хв.;
- від 50 до 250 тис. осіб – 30 хв.;
- в малих містах сіб та в межах об'єднаних територіальних громад (пішохідні маршрути або з використанням транспорту) – 20 хв.

ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ			
1* Протипожежні відстані між житловими, громадськими і допоміжними будинками промислових підприємств треба приймати за таблицею 1 (числівник), а між виробничими будинками промислових підприємств, будинками і спорудами сільськогосподарських підприємств - відповідно до вимог чинних норм.			
Протипожежні відстані від житлових, громадських, адміністративно-побутових будівель до виробничих будинків промислових підприємств, сільськогосподарських будівель і споруд треба приймати за таблицею 1 (знаменник).			
Протипожежні розриви від житлових і громадських будинків до: трамвайних, тролейбусних, автобусних парків, депо метрополітену приймати не менше 50 м; складів з твердими горючими речовинами і матеріалами, а також легкозаймистими і горючими рідинами приймати залежно від ємкості складів відповідно до чинних норм.			
Таблиця 1			
Ступінь вогнестійкості будинку	Відстані, м, при ступені вогнестійкості будинків		
	I, II	III	IIIа, IIIб, IV, IVа, V
I, II	6/9	8/9	10/12
III	8/9	8/12	10/15
IIIа, IIIб, IV, IVа, V	10/12	10/15	15/18
Примітка 1. Класифікацію будинків за ступенем вогнестійкості, категорії виробництва щодо пожежної безпеки треба приймати відповідно до чинних нормативів.			
Примітка 2. Протипожежні розриви до виробничих будинків з категорією виробництва щодо пожежної безпеки А і Б треба збільшувати на 50 % для будинків I і II ступенів вогнестійкості, для категорії В - на 25 % у порівнянні з даними, наведеними у таблиці 1.			
Примітка 3. Відстані між будинками і спорудами приймаються у світлі між зовнішніми стінами або іншими конструкціями.			
За наявності конструкцій будинків і споруд, що виступають більше, як на 1 м, виготовлених із спалимих матеріалів, приймається відстань між цими конструкціями. Відстань між стінами будинків без віконних прорізів допускається зменшувати на 20 %, за винятком будинків IIIа, IIIб, IV, IVа, і V ступенів вогнестійкості.			
Примітка 4. У районах сейсмічністю 9 балів відстані між житловими будинками, а також між житловими і громадськими будинками IVа, V ступенів вогнестійкості, треба збільшувати на 20 %.			
Примітка 5. Для двоповерхових будинків каркасної і щитової конструкції V ступеня вогнестійкості, а також будинків, критих спалимими матеріалами, протипожежні відстані треба збільшувати на 20 %.			
Примітка 6. Відстані між будинками I і II ступенів вогнестійкості допускається передбачати менше 6 м за умови, якщо стіна вищого будинку, розміщеного навпроти іншого будинку, є протипожежною.			
Примітка 7. Мінімальні протипожежні розриви між житловими будинками і господарськими			

10.3.3 Орієнтовну пропускну здатність мережі вулиць, доріг і транспортних розв’язок, кількість місць зберігання автомобілів слід визначати, виходячи з потреби утримувати рівень автомобілекористування в межах до 25% від загальної мобільності – для функціонування вулично-дорожньої мережі населених пунктів, з прогнозованого рівня автомобілізації у населеному пункті на розрахунковий термін генерального плану. Кількість автомобілів на 1000 осіб визначається як сума показників існуючого рівня автомобілізації та додаткового щорічного середнього статистичного приросту легкових автомобілів, включаючи 4-5 таксі, 2-3 прокатних і 3-4 відомчих автомобілів та 25-40 вантажних автомобілів залежно від складу парку.				
Примітка. Кількість автомобілів, які прибувають у місто-центр з інших населених пунктів відповідної системи розселення і транзитних, визначається на основі обстежень.				
Мототранспортні засоби повинні враховуватися шляхом приведення їх до одного розрахункового типу (легкового автомобіля) у відповідності з вимогами [69].				
Для оцінки ступеню впливу того чи іншого об’єкта транспортної системи на вулично-дорожню мережу населених пунктів, ефективність прийнятих планувальних рішень, визначення проектної інтенсивності руху, експлуатаційних показників об’єктів, що входять до транспортної системи населеного пункту, доцільно використовувати транспортне моделювання.				
При розробленні містобудівної документації слід надавати перевагу розвитку громадського транспорту і велосипедного руху як альтернативи автомобільним поїздам.				
10.3.4 Щільність магістральної вуличної мережі по населеним пунктам в цілому та окремих їх зонах слід приймати згідно з табл. 10.2.				
Таблиця 10.2 – Щільність магістральної вуличної мережі				
Групи населених пунктів	Щільність магістральної вуличної мережі, км/км ²			
	середня	в тому числі по зонах:		
		центральна	серединна	периферійна
1	2	3	4	5
Найкрупніші	2,0 – 2,5	4,0	2,2	1,4
Крупні	1,8 – 2,1	3,4	1,6	1,2
Великі	1,6 – 1,8	2,2	1,4	1,1
Середні	1,4 – 1,6	1,6	1,2	1,0
Малі	1,0 – 1,2	1,2	1,0	0,7
Примітка 1. У населених пунктах з компактним планом щільність магістральної мережі приймається за більшими показниками, у населених пунктах з розрідженим планом – меншими.				
Примітка 2. При складному пересіченому рельєфі щільність магістральної вуличної мережі може бути збільшена для усіх зон до 30%				
10.4 Мережа громадського транспорту, велосипедного та пішохідного руху				
10.4.1 Вибір видів маршрутного пасажирського транспорту слід здійснювати з урахуванням забезпечення зручних та безпечних пересувань населення та щоденних маятникових мігрантів із прилеглих до населеного пункту територій, залежно від кількості населення та розміру території				

будівлями у межах однієї присадибної ділянки не нормуються.

При проектуванні та будівництві нових індивідуальних садибних будинків та господарських споруд, а також при повній їх перебудові в межах однієї садиби (зміна місця розташування, площі забудови, об'єму та поверховості будинку) в умовах забудови, яка склалася, відстані між житловими будинками та громадськими будівлями на двох сусідніх ділянках треба приймати за таблицею 1.

Часткова реконструкція житлових будинків та господарських споруд на окремих садибних ділянках, які побудовані за раніше чинними нормативами, допускається за погодженням з місцевими органами архітектури і містобудування, державного пожежного та санітарного нагляду. В цьому випадку перебудова житлових будинків, їх господарських будівель та гаражів можлива за умови збереження існуючих відстаней між будівлями.

Примітка 8. Відстані між житловими, громадськими, а також житловими і громадськими будівлями не нормуються при сумарній площі забудови, включаючи незабудовану площу між ними, яка дорівнює найбільшій допустимій площі забудови (поверху) одного будинку того ж ступеня вогнестійкості без протипожежних стін відповідно до чинних нормативів за винятком будинків індивідуальної забудови. При визначенні відстані між житловими і громадськими будівлями площу забудови (поверху) треба приймати як для громадських будинків.

Примітка 9. Відстані між господарськими будівлями (сараями, індивідуальними гаражами, банями), розміщеними за територією присадибних ділянок, не нормуються за умови, якщо площа забудови зблокованих господарських будівель не перевищує 800 м. Відстані між цими блоками господарських будівель приймаються за таблицею 1.

2* При проектуванні проїздів і пішохідних шляхів необхідно забезпечувати можливість проїзду пожежних машин до житлових і громадських будинків, у тому числі із вбудовано-прибудованими приміщеннями, і доступ пожежників з автодрабин і автопідйомників у будь-яку квартиру чи приміщення. Відстань від краю проїзду до стін будинку, як правило, слід приймати 5 - 8 м для будинків до 9 поверхів і 8 - 10 м для будинків 9 поверхів і вище. Ширина проїзду повинна бути не менше 3,5 м. У зоні між будинками і проїздами, а також на відстані 1,5 м від проїзду з протилежного боку будинку, не допускається розміщення огорож, повітряних ліній електропередачі і рядкового насадження дерев. Відстані від контактних проводів трамвайних і тролейбусних ліній слід призначати: до житлових і громадських будинків - не менше 5 м, до складів горючих і легкозаймистих рідин: підземних - 25 м, надземних - 50 м.

Примітка. Уздовж фасадів будинків, які не мають входів, допускається передбачати смуги завширшки 6 м з нижчим типом покриття, придатні для проїзду пожежних машин.

3* Відстані від житлових і громадських будинків до складів І групи для зберігання нафти і нафтопродуктів слід приймати відповідно до вимог чинних норм, а до складів горючої речовини II групи, які передбачаються у складі котелень, дизельних електростанцій та інших енергооб'єктів, що обслуговують житлові та громадські будинки, - не менше встановлених у таблиці 2. Мінімальні відстані до складів нафтопродуктів II групи, які не входять до складу котелень та інших енергооб'єктів, що обслуговують житлові та громадські будинки, треба приймати відповідно до вимог чинних норм.

Таблиця 2

Ємкість складу, м ³	Житлові і громадські будинки при ступені вогнестійкості		
	I, II	III	IIIa, IIIб, IV, IVa, V

населеного пункту, на підставі розрахункових пасажиропотоків, дальності поїздок, основних техніко – експлуатаційних показників окремих видів транспорту, з дотриманням нормативних витрат часу на пересування , наведених у підпункті 10.3.2. При цьому слід враховувати можливі варіанти розвитку транспортної мережі, вимоги комфортності поїздок, безпеку дорожнього руху, охорону навколишнього природного середовища, ефективність використання територіальних, енергетичних та трудових ресурсів.

10.4.2 Орієнтовна провізна спроможність та швидкість сполучення різних видів громадського транспорту наведено у табл. 10.3, (уточнюються розрахунком). Параметри споруд і обладнань (платформи, посадочні площадки) визначаються при нормі наповнення рухомого складу на розрахунковий строк – 4 особи/ м² вільної площі підлоги пасажирського салону (при повністю зайнятих місцях для сидіння) для звичайних видів наземного транспорту і 3 особи/м²– для швидкісного транспорту.

Таблиця 10.3 – Орієнтовна провізна спроможність

Вид транспорту	Макс.частота руху, пар поїздів в годину «пік» або одиниць рухомого складу	Кількість вагонів у потязі	Орієнтовна провізна спроможність, тис.пас. в годину «пік»	Середня швидкість сполучення, км/год
Автобус звичайний Автобус –експрес	Визначається умовами орг.дор.руху	1 1	3-5 До 10	18-20 25-30
Тролейбус	40	1	3,5-4.7	18-20
Трамвай Трамвай швидкісний	30 30	1-2 1-2	6,0-12,0 10,0-20,0	15-20 25-30
Метрополітен	40	5-6	20-45	40-45
Швидкісний позавуличний рейковий транспорт (мініметро, наземний легкий метро)	14-30	4-6	15,0-30,0	25-35
Примісько-міська залізниця (2-х – 4-х колійна)	14-28	10-12	30,0-50,0	45-50
Монорейковий транспорт	14	3-5	10-30	60-70

10.4.3 У середніх і малих містах, селищах та селах основним видом громадського транспорту слід визначати автобус; у великих містах два види транспорту – автобус та тролейбус чи трамвай (залежно від розрахункових пасажиропотоків, особливостей планувальної структури міста, рельєфу його місцевості та екологічного стану); у найкрупних та крупних містах – поряд з автобусом і тролейбусом слід передбачати використання трамвая, а на напрямках зі стійким пасажиропотоком не менше 7 тис. пас. в годину пік – і швидкісного трамвая у найкрупніших містах з населенням понад 1 млн.осіб, разом з вуличними, слід передбачати позавуличні види транспорту (метрополітен, внутрішньоміська залізниця), мініметро, або монорейковий транспорт.

Більше 800 до 10000	40	45	50
Більше 100 до 800	30	35	40
До 100	20	25	30
<p>Примітка 1. Відстань від будинків дитячих дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, шкіл-інтернатів, установ охорони здоров'я і відпочинку, видовищних установ і спортивних споруд до складів ємкістю до 100 м³ треба збільшувати у два рази, а до складів ємкістю понад 100 м³ - приймати відповідно до чинних норм.</p> <p>Примітка 2. На присадибних ділянках житлових будинків допускається підземне зберігання горючих речовин у резервуарах місткістю до 2 м³, до яких повинен бути забезпечений транспортний під'їзд. Відстань від цих місткостей до будинків I - III ступенів вогнестійкості слід приймати не менше 9 м, IV - V ступенів вогнестійкості - 12 м.</p>			

4* До ставків і водойм слід передбачати проїзди для забору води пожежними автомобілями.

5 Відстані від меж забудови міських поселень до лісових масивів повинні бути не менше 50 м, а від забудови сільських поселень і ділянок садівницьких товариств - 20, 50, 100 м - відповідно до дерев листяного, мішаного і хвойного лісу.

6 Кількість спеціальних пожежних машин приймати за таблицею 3.

Таблиця 3

Спецавтомобілі	Кількість автомобілів при кількості жителів у місті, тис. чол.						
	до 50	50 - 100	100 - 350	350 - 700	700 - 1250	1250 - 2000	понад 2000
АД (автодрабина) і АП (автопідйомник)	1*)	2	3	4 - 6	7 - 8	9 - 11	**)
АГДЗС (автомобіль газо- димозахисної служби)	-	-	-	1	2	3	4
АЗО (автомобіль зв'язку і освітлення)	-	-	-	-	1	2	3

*) За наявності будинків заввишки 4 поверхи і більше.

**) Визначається за кількістю адміністративних районів з розрахунку 1 АД або 1 АП на район.

<p>Примітка 1. При введені до штатів частин міст спеціальних пожежних автомашин слід передбачати 50 %-й резерв таких машин у гарнізоні.</p> <p>Примітка 2. Інші (додаткові) типи спеціальних пожежних автомашин визначаються територіальними органами пожежної охорони виходячи із місцевих умов.</p>
---

7 На території садівницьких товариств та кооперативів необхідно передбачити запаси води для

В усіх населених пунктах незалежно від кількості їх населення слід передбачати використання у внутрішньоміських і приміських сполученнях:

- маршрутного та традиційного таксі;
- індивідуальних транспортних засобів (легкові автомобілі, мотоцикли, мопеди, велосипеди), водних (морського, річкового);
- вертикальних (фунікулер, канатна дорога) видів транспорту;
- пішохідне сполучення, яке також враховує потреби маломобільних груп населення.

10.4.4 Основою пасажирської транспортної системи найкрупніших міст слід передбачати усі види рейкового транспорту, які доповнюються мережею звичайних вуличних видів транспорту та системою велосипедного руху.

10.4.5 Лінії метрополітену мають об'єднувати території високої концентрації населення, основні функціональні зони міста між собою з урахуванням напрямків формування і розмірів основних пасажиропотоків.

При будівництві наземних і мілкого закладення ліній і станцій, вестибюлів, входів та інших об'єктів метрополітену вздовж лінії слід передбачати технічну зону завширшки не менш ніж 40м, в якій до завершення будівництва метрополітену не допускається будівництво будь-яких будинків і споруд, посадка дерев, прокладання поздовжніх підземних інженерних мереж.

10.4.6 Станції метрополітену слід розмішувати в центрах пасажироформуючих житлових, промислових і громадських територій, біля крупних багатофункціональних комплексів і об'єктів системи загальноміського центру, для можливості влаштування зручних пересадочних вузлів поблизу існуючих та проектованих залізничних, річкових і автобусних вокзалів, станцій міських видів швидкісного транспорту (в місцях їх перетинів) та об'єктів масового відвідування, забезпечуючи зручний до них під'їзд і підхід.

Пішохідну доступність усіх станцій метрополітену в центрі міста слід передбачати не більше 500м, в інших зонах – не більше 700 м.

Поблизу станцій метрополітену доцільно розмішувати перехоплюючі велостоянки. Кількість місць визначається розрахунком: 1% від користувачів станції + 2% від отриманого числа. Відстань від перехоплюючої велостоянки до входу на станцію не повинна перевищувати 30 м.

10.4.7 Наземні лінії трамваю і швидкісного трамваю в межах міських територій слід розмішувати на магістральних вулицях і дорогах на суміщеному або відокремленому полотні, відділеному від проїзної частини чи тротуару розділювальною смугою або огороженням. Поза межами населених пунктів- переважно на відокремленому полотні. В центральних районах міст з історично сформованою забудовою та обмеженою пропускною здатністю вуличної мережі допускається передбачати позавуличні ділянки трамвайних ліній – в тунелях мілкого закладення або на естакадах.

На перегонах швидкісних ліній трамвая, які прокладають на забудованих територіях, треба

пожежогасіння. Біля вододжерел, які визначені для пожежогасіння, повинні бути обладнані ділянки для встановлення пожежних автомобілів та мотопомп. Кооперативи та товариства з кількістю учасників до 30 повинні мати переносну мотопомпу для пожежогасіння, з кількістю ділянок більше ніж 100 - не менш двох причепних мотопомп. Для їх зберігання слід будувати спеціальне приміщення.

8 На території садівницьких товариств та кооперативів слід встановлювати пожежні пости. Пожежні щити (стенди) встановлюються на території об'єкта з розрахунку один щит (стенд) на площу 5000 м². До комплекту засобів пожежогасіння, які розміщуються на щитах (стендах), слід включати: вогнегасники - 3 шт.; ящик з піском - 1 шт.; покривало з неспалимого теплоізоляційного матеріалу або повсті розміром 2 м х 2 м - 1 шт.; гаки - 3 шт.; лопати - 2 шт.; ломи - 2 шт.; сокири - 2 шт.

Додаток 3.2* (ТАБЛИЦЯ 6.7)
(рекомендований)

ПОКАЗНИКИ РОЗРАХУНКОВОЇ ЩІЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ (БРУТТО) ДЛЯ РАЙОНІВ САДИБНОЇ ЗАБУДОВИ							
Тип забудови	Розмір ділянки, м ²	Кількість ділянок на 1 га	Щільність населення (брутто), люд./га, при середньому складі сім'ї, чол.				
			2	3	4	5	6
Садібна	1500	5 - 6	10 - 12	15 - 18	20 - 24	25 - 30	30 - 36
Садібна	1200	6 - 7	12 - 14	18 - 21	24 - 28	30 - 35	36 - 42
Садібна	1000	8 - 9	17 - 18	26 - 27	34 - 35	43 - 44	51 - 52
Садібна	600	13 - 15	28 - 29	42 - 43	55 - 57	68 - 71	81 - 84 -
Садібна	500	16 - 17	34 - 35	50 - 52	66 - 68	82 - 84	97 - 99
Блокована	400	19 - 21	41 - 42	61 - 62	80 - 82	98 - 100	115 - 118
Блокована	300	24 - 27	53 - 55	78 - 80	101 - 104	124 - 127	144 - 148
Блокована	200	32 - 38	75 - 77	109 - 112	134 - 143	169 - 173	196 - 200
Блокована	150	40 - 49	96 - 99	138 - 142	176 - 180	211 - 216	242 - 248

Додаток 5.1 (ДОДАТОК Д)
(рекомендований)

НОМЕНКЛАТУРА СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕРИТОРІЇ КОМПЛЕКСНОЇ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ МІСТА		
Основні структурні елементи території	Складові структурних елементів	Функціональна належність
1. ТЕРИТОРІЯ МІСТА		

передбачати відповідні транспортні розв’язки, надземні або підземні пішохідні переходи.

10.4.8 Міські автобусні та тролейбусні лінії слід передбачати на магістральних вулицях загальноміського та районного значення з організацією руху транспортних засобів у загальному потоці або по смузі, що спеціально виділена на проїзній частині.

Якщо кількість смуг руху в одному напрямку не менше трьох, слід передбачати спеціальні смуги для руху та зупинок маршрутних автобусів і тролейбусів, у тому числі конструктивно виділені.

Примітка. У найкрупніших, крупних та великих історичних містах дозволяється передбачати лінії руху громадського транспорту (автобуси, тролейбуси) на житлових вулицях при відповідному обґрунтуванні у складі комплексної схеми транспорту відповідного міста.

10.4.9 Щільність ліній маршрутного пасажирського транспорту на забудованих територіях слід визначати з урахуванням їх функціонального використання та інтенсивності пасажиропотоків у межах 1,5 – 2,5 км/км². У центральних районах найкрупніших і крупних міст щільність мережі допускається збільшувати до 3,5 км/км².

У зонах житлової забудови до зупинок маршрутного пасажирського транспорту необхідно забезпечувати нормативні відстані підходу пасажирів: у багатоповерховій житловій забудові не більше 500 (350 – «на вимогу») м; у середньо-, малоповерховій та садібній забудові – 600м; у промислових і комунально-складських зонах – 400 (300) м від прохідних підприємств; у зонах масового відпочинку і спорту – 800 м від головного входу; від громадських об’єктів масового відвідування загальноміського центру – 250 м. Відстань до зупинок швидкісного трамвая повинна прийматися у межах 800 м.

Примітка . В умовах складного рельєфу при відсутності спеціального підйомного громадського транспорту зазначені відстані треба зменшувати у відповідності з розділом 9.

10.4.10 Відстань між зупинками на лініях маршрутного пасажирського транспорту у межах територій населених пунктів встановлюється з урахуванням забезпечення радіуса пішохідної досяжності, а також швидкості сполучення на маршрутах.

У межах забудови відстань між зупинками на маршрутах автобусів, тролейбусів і трамваїв, транспортні засоби яких працюють у звичайному режимі, рекомендується приймати відповідно до табл. 10.4.

Для експрес-автобусів, швидкісних трамваїв відстані між зупинками слід приймати у 1,5 – 2,0 рази більше ніж зазначені у табл. 10.4.

Для ліній метрополітену та електрифікованих залізниць відстань між станціями залежить від величини пасажиропотоку, який вони обслуговують, розміщення в їх зоні пересадочних вузлів обґрунтовується техніко-економічними розрахунками.

Під час проектування зупинок громадського транспорту слід передбачати заходи щодо забезпечення їх доступності та інформованості для маломобільних груп населення.

Якщо зупинки розташовані між перехрестями з протилежних боків вулиці, між ними необхідно влаштувати пішохідний перехід, який може бути в одному або різних рівнях з проїзною частиною.

Територія забудови		
Ландшафтно-рекреаційні території: загальноміські житлових районів	Міські сади і парки, спеціалізовані парки - дитячі, спортивні, виставкові, зоологічні та ін., ботанічні сади, сквери, бульвари Парки і сади житлових районів і міжквартальні сквери, бульвари, пішохідні зв'язки	Загального користування Те саме
Вулиці, дороги, площі	Ділянки зеленого будівництва і господарства швидкісних доріг, магістральних вулиць і доріг, вулиць місцевого призначення, периметрального обсадження площ, ділянки зеленого будівництва і господарства транспортних розв'язок і автостоянок	Спеціального призначення
Житлові квартали	Ділянки зеленого будівництва і господарства у житлових кварталах і мікрорайонах без споруд, проїздів, майданчиків і фізкультурних майданчиків	Обмеженого користування
Промислові території, санітарно-захисні зони	Ділянки зеленого будівництва і господарства на промислових, комунально-складських територіях, санітарно-захисні зони	Обмеженого користування і спеціального призначення
Інші території	Ділянки зеленого будівництва і господарства установ і підприємств обслуговування (дитячі дошкільні установи, загальноосвітні школи, навчальні заклади, установи охорони здоров'я, будинки-інтернати для старих та інвалідів, фізкультурні і спортивні споруди, установи культури й мистецтва, підприємства торгівлі, громадського харчування й побутового обслуговування, організації та установи управління, фінансування і підприємства зв'язку, НДІ, установи комунального господарства (кладовищ, крематоріїв, квітникарських господарств), ліній високовольтної передачі, лісомеліоративних насаджень, непридатних земель тощо	Обмеженого користування і спеціального призначення
2. ТЕРИТОРІЯ ЗА МЕЖАМИ ЗАБУДОВИ У МЕЖАХ МІСТА		
Ландшафтно-рекреаційні території	Лісопарки, лугопарки, гідропарки	Загального користування

Таблиця 10.4 – Відстань між зупинками маршрутного пасажирського транспорту, м

Групи населених пунктів	Зони містобудівної цінності		
	Центральна	Середня	Периферійна
Найкрупніші та крупні міста	250-350	300*, 400-500	300*, 500-600
Великі та середні міста	250-350	300*, 500-600	300*, 600-700
Малі міста	500-600	–	400*, 700-800
Примітка 1. * зупинки транспорту «за вимогою». Примітка 2. При визначенні відстані між зупинками враховуються містобудівні умови на відповідній території.			

Кінцеві пункти для відстою і розвороту наземних видів маршрутного пасажирського транспорту слід передбачати переважно поза центральною зоною міста окремо для кожного виду транспорту на обособлених від руху інших транспортних засобів майданчиках поза проїзною частиною вулиць з урахуванням необхідності зняття з лінії в міжпіковий період біля 30% рухомого складу. Допускається влаштування сумісних кінцевих пунктів тролейбусів і автобусів.

Параметри трамвайних і тролейбусних ліній та їх обладнання, слід визначати згідно з вимогами [59], метро і залізниці – згідно з вимогами [70], а необхідні території для зберігання та технічного обслуговування їх рухомого складу (депо, парки, гаражі, ремонтні заводи) – згідно з Додатком Ж.2.

10.4.11 Для населених пунктів з складним рельєфом, поряд з наявними видами транспорту, додатково слід передбачати лінії вертикального транспорту, канатні дороги, фунікулери. Для покращення пішохідних зв'язків а також забезпечення потреб маломобільних груп населення необхідно передбачати розміщення ескалаторів, ліфтів, бугельних велосипедних підйомників.

10.4.12 Велосипед, як індивідуальний транспортний засіб пересування, доцільно використовувати в населених пунктах та на прилеглих до них територіях для регулярних транспортних поїздок від місць проживання (житлові райони, мікрорайони, квартали, малі міста та сільські населені пункти приміської зони) до місць призначення (райони масового скупчення, місць прикладання праці, торгові центри, учбові, спортивні та розважальні заклади, вокзали, станції, зупинкові пункти різних видів громадського транспорту), а також поїздок з рекреаційними, туристичними та прогулянковими цілями у місця, що розміщені у межах та за межами населених пунктів.

10.4.13 Схема трасування велосипедних маршрутів може виконуватися як окрема розробка або у складі комплексної схеми транспорту чи організації дорожнього руху міста.

10.4.14 Уздовж магістральних вулиць загальноміського та районного значення, житлових вулиць а також за межами населених пунктів слід передбачати велодоріжки або велосипедні смуги. На міських вулицях та дорогах місцевого значення, селищних та сільських вулицях і дорогах

Міські ліси	Лісові масиви у місті	Загального користування
Інші території	Ділянки зеленого будівництва і господарства санаторно-оздоровчих установ, спортивних пристроїв, кемпінгів, будинків для старих, смуг відведення автомобільних доріг і залізниць тощо	Обмеженого користування
3. ТЕРИТОРІЯ ЗА МЕЖАМИ МІСТА У МЕЖАХ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ		
Ліси	Усі види лісів, у тому числі лісопаркова частина, лісогосподарська частина	Різної функціональної належності
Автомобільні дороги	Ділянки зеленого будівництва і господарства уздовж смуг відчуження	Спеціального призначення
Залізниці	Ділянки зеленого будівництва і господарства уздовж смуг відчуження	Спеціального призначення
Основні структурні елементи території	Складові структурних елементів	Функціональна належність
Приміські населені пункти	Усі об'єкти і ділянки зеленого будівництва і господарства міста або смт, якщо вони не є окремим самостійним об'єктом	Обмеженого користування
Промислові території, санітарно-захисні зони	Ділянки зеленого будівництва і господарства на промислових, комунальних підприємствах, складах і санітарно-захисні зони	Обмеженого користування і спеціального призначення
Установи відпочинку, туризму, спорту	Ділянки зеленого будівництва і господарства на територіях санаторіїв, будинків відпочинку, пансіонатів, туристських баз, позашкільних таборів, спортивних баз	Обмеженого користування
Полезахисні смуги	Ділянки зелених насаджень, які створюються для захисту полів	Спеціального призначення
Сади і виноградники приміських господарств	Території плодових культур, виноградників, ягідників, шовковиці, хмільників	Те саме
Сади і виноградники колективів підприємств та установ	Території садів і виноградників, які належать підприємствам та установам	Обмеженого користування
Інші території	Усі ділянки зелених насаджень, які не увійшли у	Різної функціональної

допускається змішаний пішохідно-велосипедний або автомобільно-велосипедний рух.

10.4.15 Параметри велосипедних доріжок, велостоянок визначаються з урахуванням інтенсивності руху велосипедистів, автомобілів, вантажного транспорту, пішоходів, а також ширини проїзної частини та ширини бокового простору (газонів, тротуарів, технічних тротуарів, зелених зон) згідно табл. 10.11. Радіуси і гальмівні шляхи велотранспорту, а також максимальна довжина ділянок на підйомах при влаштуванні пандусів визначаються відповідно до вимог [69].

10.4.16 Житлові, громадські та ландшафтно-рекреаційні території населених пунктів повинні бути забезпечені мережею упорядкованих пішохідних маршрутів (тротуари вулиць різного функціонального призначення, пішохідні доріжки на міжвуличних і внутрішньооб’єктних територіях, алеї, бульвари, пішохідні зони, площі, вулиці та стежки, наземні, надземні та підземні пішохідні переходи через транспортні мережі, інші перепони – річки, яри тощо),які зв’язують по найбільш коротким напрямкам основні функціональні зони (житлові, промислові райони, загальноміські та районні центри, місця відпочинку) між собою, об’єкти та вузли масового тяжіння населення в межах планувальних та житлових районів, мікрорайонів, громадських центрів і забезпечують вільний та безпечний рух пішоходів до місць прикладання праці, відпочинку, зупинок маршрутного пасажирського транспорту, які повинні також враховувати потреби маломобільних груп населення.

Пішохідна зона – ділянка тротуару, яка призначена для безперешкодного пересування пішоходів. На пішохідній зоні не допускається встановлення турнікетного огороження, опор контактної мережі та освітлення, рекламних конструкцій, приямків від люків дощоприймачів, сходів та ганків будинків.

10.4.17 Системи пішохідних маршрутів слід формувати з врахуванням особливостей руху осіб з обмеженими фізичними можливостям відповідно до вимог[57]. Маломобільним групам населення необхідно забезпечити досяжність об’єктів громадського обслуговування шляхом створення для них умов пересування в структурі загальної мережі пішохідних зв’язків у відповідності з вимогами[67].

10.4.18 Ширину тротуарів, розміри накопичувальних і розподільних майданчиків біля адміністративних і торгових центрів, готелів, театрів, виставок та ринків слід визначати з умовою забезпечення розрахункової щільності руху, осіб/ м²: 1,0 – при односторонньому русі; 0,8 – при зустрічному русі; 0,5 – при влаштуванні розподільних майданчиків в місцях перетину та 0,3 – в центральних і кінцевих пересадочних вузлах біля вокзалів та на лініях швидкісного позавуличного транспорту.

10.4.19 Сходи на пішохідних доріжках слід дублювати пандусами або влаштовувати дублюючі пішохідні маршрути. При цьому збільшення протяжності довжини руху у порівнянні з найкоротшим шляхом, повинне має бути не більш ніж в 1,3 рази. В особливо складних умовах за висоти підйому більше 3,0 м замість пандусу слід влаштовувати дублюючий маршрут.

10.4.20 Тротуари, пішохідні вулиці, доріжки, сходи та пішохідні переходи через проїзну частину вулиць і в межах транспортно-пересадочних вузлів населених пунктів мають формуватися

	вищенаведені	належності
4. НЕОЗЕЛЕНЮВАНІ ТЕРИТОРІЇ		
Сільськогосподарські землі	Поля, луки, городи	
Водойми	Річки, озера, ставки, водосховища, канали, крім тих, які увійшли в об'єкти і ділянки зеленого будівництва і господарства	
Інші території	Непридатні землі, непридатні для озеленення землі спецпризначення	

Додаток 5.2 (ТАБЛ 8.2)
(рекомендований)

НОРМАТИВНІ ПОКАЗНИКИ РІВНЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ РІЗНИХ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У МЕЖАХ МІСТА, %	
Структурні елементи	Рівень озеленення, %
1. Озеленені території загального користування	
Міські парки	65 - 80
Дитячі парки	40 - 55
Спортивні парки	15 - 30
Меморіальні парки	30 - 65
Зоологічні сади	15 - 40
Ботанічні сади	40 - 70
Сквери	75 - 85
Бульвари	60 - 75
2. Озеленені території обмеженого користування	
Житлові райони	Не менше 25
Ділянки шкіл	45 - 50

відповідно до вимог [69].

10.5 Транспортно – пересадочні вузли

10.5.1 Транспортно-пересадочний вузол (ТПВ) – це елемент планувальної структури найкрупнішого, крупного або великого міста, що виконує функцію розподілу пасажиропотоків при здійсненні пересадки між різними видами зовнішнього та внутрішнього транспорту або між маршрутами одного або різних видів внутрішнього пасажирського транспорту.

ТПВ повинен забезпечувати максимально комфортну та швидку пересадку пасажирів з одного виду транспорту на інший з дотриманням вимог щодо нормативної пішохідної доступності до зупинних пунктів та інших елементів пересадочних вузлів.

10.5.2 В залежності від класу відповідного вузла, ТПВ слід розміщувати переважно в його периферійній зоні, або на підходах до центру міста в серединній зоні з метою обмеження в’їзду до центральної зони легкового індивідуального автотранспорту. Створювати такі ТПВ доцільно при в’їзді у місто, біля станцій метрополітену і зупинок громадського транспорту, в місцях перетину основних радіальних та кільцевих або хордових магістралей з організацією перехоплюючих авто та велостоянок.

За класифікацією ТПВ поділяються на:

- міжнародні;
- регіональні (приміські);
- міські та районні.

Міжнародні ТПВ слід розміщувати біля аеропортів, залізничних вокзалів та автовокзалів, морських або річкових портів як для організації пересадки пасажирів з одного міжнародного чи міжміського напрямку на інший, так і для пересадки на швидкісні види громадського транспорту.

Регіональні (приміські) ТПВ слід розміщувати біля автостанцій, приміських залізничних станцій та зупинних пунктів, річкових та морських причалів для організації пересадки пасажирів приміського сполучення на міський пасажирський транспорт, а також для пересадки пасажирів з легкового автотранспорту на громадський транспорт.

Міські та районні ТПВ слід розміщувати в структурі відповідних громадських центрів населених пунктів біля станцій швидкісних видів транспорту (метрополітену, швидкісного трамваю, міської залізниці), в місцях перетину двох або більше видів міського пасажирського транспорту, в районі громадських центрів загальноміського значення або потужних громадських та торговельних об’єктів при сумарному пасажиро- обороті зупинних пунктів більше 50 тис. пас. на добу.

Дальність пішохідних підходів до зупинних пунктів у ТПВ не повинна перевищувати:

- для міжнародних - 200 м;
- для регіональних (приміських) - 100-200 м;
- для міських та районних - 100-150 м.

Витрати часу на здійснення пересадок у ТПВ не повинні перевищувати 10 хвилин з

Ділянки дитячих установ	45 - 55
Ділянки громадських будинків	Не менше 40
Ділянки навчальних закладів	Близько 50
Ділянки культурно-освітніх установ	40 - 60
Ділянки спортивних пристроїв і споруд	30 - 50
Ділянки установ охорони здоров'я	55 - 65
Озеленені території спеціального призначення: на вулицях біля санітарно-захисних і охоронних зон	Не менше 25 60 - 80

Додаток 6.1 **(ДОДАТОК Е2)**
(рекомендований)

ОРІЄНТОВНІ НОРМИ ДОДАТКОВОЇ МІСТКОСТІ УСТАНОВ І ПІДПРИЄМСТВ КУЛЬТУРНО-ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ, ЯКІ ВРАХОВУЮТЬ НАСЕЛЕННЯ ПРИЛЕГЛОГО РАЙОНУ			
Установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Типи центрів міжселищного обслуговування	Норми на 1000 жителів зони впливу
Установи народної освіти			
Вищі навчальні заклади	Студентів	Обласний, міжобласний центри	4 - 9
		Міжрайонний центр (з населенням, як правило, не менше 100 тис. чол.)	3,0
Середні спеціальні навчальні заклади	Учнів	Міжобласний, обласний і міжрайонні центри	3 - 6
Загальноосвітні школи	Те саме	Центр сільської первинної системи розселення, міжгосподарський центр	Див. примітку 1
Пришкільні інтернати	- " -	Міжгосподарський центр	Див. примітку 2
Міжшкільні центри комп'ютерного і виробничого навчання	Місць	Міжгосподарський і районний центри	80
Позашкільні установи			

урахуванням часу на очікування. Якщо дальність пішохідних підходів перевищує нормативну, для скорочення витрат часу на пересадку слід передбачати використання локальних транспортних систем (ескалаторів, травелаторів).
До складу транспортно-пересадочних вузлів слід включати посадочні термінали, місця для очікування пасажирів, майданчики міжрейсового відстою маршрутного пасажирського транспорту, стоянки таксі, перехоплюючі стоянки транспортних засобів, в тому числі велостоянки.
10.5.3 Пішохідні переходи в ТПВ, складовою яких є підходи до станцій метрополітену чи залізничних станцій, слід проектувати в різних рівнях з урахуванням потреб маломобільних груп населення.
10.5.4 Місткість та відповідні параметри посадкових платформ, майданчиків відстою пасажирського транспорту, зон відпочинку, місць тимчасового зберігання автомобілів слід передбачати на підставі розрахунків перспективних пересадочних пасажиропотоків та пасажирооборотів зупинних пунктів у ТПВ з урахуванням змін у парку автотранспорту та збільшення рухомості населення міста, що встановлені генеральним планом, або комплексною схемою транспорту.
На стадіях розроблення генерального плану та комплексної схеми розвитку маршрутного пасажирського транспорту слід передбачати принципові рішення щодо їх розміщення та формування взаємозв'язків між основними видами громадського міського та позаміського транспорту, маршрутними мережами різних видів пасажирського транспорту.
При розробленні детального плану території слід складати планувальну та просторову схеми організації руху транспорту, велосипедистів (за наявності у населеному пункті розробленої схеми велосипедного руху) та пішохідів при формуванні пересадок у крупних транспортних вузлах, зонах загальноміських або районних громадських центрів тощо.
10.6 Комплексна схема організації дорожнього руху (КСОДР)
10.6.1 Комплексна схема організації дорожнього руху є сукупністю інженерно-планувальних і організаційно-регулювальних заходів, що повинні забезпечити можливість розподіляти транспортні потоки по магістралях міста.
КСОДР охоплює комплекс заходів по вдосконаленню і забезпеченню безпеки дорожнього руху на вулично-дорожній мережі, у тому числі:
- розроблення програмних засобів створення транспортних моделей міст;
- визначення заходів щодо розвитку вулично-дорожньої мережі (ВДМ) і оптимальному розподілу транспорту по ВДМ на базі транспортних моделей міста і на основі аналізу завантаження ВДМ а також причин виникнення ділянок концентрації ДТП;
- обґрунтування доцільності введення світлофорного регулювання на основних транспортних розв'язках і необхідності модернізації існуючих світлофорних об'єктів;

Будинок школярів	Те саме	Центр сільської первинної системи розселення	3 (20) Див. примітку 3
		Райцентр або міжгосподарський центр	2 (10)
Школи мистецтв	- " -	Центр сільської первинної системи розселення	1 (10)
		Райцентр або міжгосподарський центр	0,3 (5)
Установи охорони здоров'я, соціального забезпечення, спортивні і фізкультурно-оздоровчі установи			
Для старих	- " -	Районний або міжгосподарський центри	6 - 8
		Міжрайонний центр	2 - 4
Будинки-інтернати для дорослих і дітей-інвалідів з фізичними порушеннями	- " -	Районний або міжрайонний центр	3,0
Психоневрологічні інтернати	- " -	Міжрайонний центр	3,0
Установи охорони здоров'я			
Лікарські амбулаторії	Відвідувань за зміну	Центр сільської первинної системи розселення	13,0
Дільнична лікарня з поліклінікою	Ліжок/відвідувань за зміну	Міжгосподарський центр	4,0 - 6,0/2,3
Центральна районна лікарня з поліклінікою	Те саме	Районний центр	1,0 - 3,6/6,5
Спеціалізовані лікарні і диспансери	Ліжок	Міжрайонний центр	2,0 - 2,85
		Обласний центр	2,15 - 3,0
		Міжобласний і республіканський центри	1,0

- обґрунтування необхідності модернізації і розвитку автоматизованої системи управління дорожнім рухом;

- обґрунтування розробки системи інформаційного забезпечення водіїв про умови руху (дислокація дорожніх знаків, розмітки і огороження, організація і облаштування стоянок, зупинних пунктів, під'їздів та інших об'єктів, схема маршрутного орієнтування) у тому числі інформаційного забезпечення для маломобільних груп населення;

- розроблення заходів по зниженню рівня аварійності;

- розроблення пропозицій з поліпшення роботи міського пасажирського транспорту, визначення оптимальної чисельності маршрутних таксі;

- розроблення заходів з оптимізації швидкісних режимів руху і зменшення негативної дії транспорту на довкілля тощо.

10.6.2 Розроблення КСОДР здійснюється на основі комплексного обстеження дорожньо-транспортної ситуації, транспортних і пішохідних потоків, а також аналізу існуючої системи організації дорожнього руху (ОДР) і умов проїзду по вулицях і дорогах, у тому числі "вузьких місць" на ВДМ міста, характерними ознаками яких є :

- великі транспортні затримки;
- високі показники атмосферного та акустичного забруднення;
- аналізу ДТП.

10.6.3 В якості основних критеріїв оптимізації дорожнього руху при розробленні КСОДР приймаються наступні:транспортна робота, час знаходження на ВДМ, швидкість руху, викиди забруднюючих речовин з вихлопними газами в атмосферу.

10.7 Мережа вулиць і доріг населених пунктів

10.7.1 Мережу вулиць і доріг населених пунктів слід формувати як єдину нерозривно взаємопов'язану з зовнішніми автомобільними дорогами систему, з урахуванням їх функціонального призначення, інтенсивності транспортного, пішохідного та велосипедного руху, функціонально-планувальної організації прилеглої території та її забудови, вимог безпеки руху та охорони навколишнього природного середовища. У складі вулиць і доріг населеного пункту необхідно виділяти магістральні дороги, магістральні вулиці загальноміського та районного значення, місцеві вулиці та дороги.

Класифікація (категорії) вулиць та доріг за функціонально-планувальним призначенням окремо для міських та сільських населених пунктів наводиться у Додатку Ж.1, а їх основні розрахункові параметри по групам населених пунктів в [69].

10.7.2 При формуванні мережі вулиць і доріг слід виходити із вимог раціональної організації системи міського пасажирського транспорту, нормативної доступності його зупинок, концентрації транспортних потоків по території населеного пункту, необхідності диференціювання трас руху цих

Консультативні поліклініки	Відвідувань за зміну	Міжрайонний центр	1,0	<p>потоків з урахуванням стану забруднення атмосферного повітря та акустичного забруднення.</p> <p>Відстань між магістральними вулицями повинна визначатися в межах 800 – 1000 м, тобто їх пішохідна доступність ~~жителями~~ для мешканців найбільш віддаленої забудови не повинна перевищувати 500 м. У районах зі складним рельєфом за великих похилів цей показник має бути зменшений: за поздовжніх похилів 8(6)-9‰ на 10%, 9(10)-10(15)‰ – на 20%, більше 10(15)‰ – на 30%.</p> <p>10.7.3 Основним показником, за яким визначаються технічні і геометричні параметри вулиць і доріг населених пунктів, їх елементів, вузлів є розрахункова інтенсивність руху транспорту та пішоходів.</p> <p>10.7.4 Розрахунки машинопотоків на магістральній мережі міста в цілому здійснюють:</p> <ul style="list-style-type: none"> – для міст з населенням більше ніж 100 тис. осіб – в комплексних схемах транспорту, а у разі її відсутності – окремим розрахунком з урахуванням відповідних кореспонденцій, визначених в генеральному плані; - для міст з населенням менше ніж 100 тис. осіб – окремим розрахунком з урахуванням розвитку магістральних мереж згідно з генеральним планом, існуючих показників та тенденцій у змінах міських і зовнішніх потоків різних видів транспорту. <p>Машинопотоки по вуличній мережі населеного пункту слід визначати за методом «взаємних кореспонденцій» з використанням прогнозних транспортних моделей. Розрахунки необхідно виконувати окремо для пасажирських пересувань і вантажних перевезень з визначенням існуючих і проектних міжрайонних кореспонденцій, у т.ч. – пасажирів з розділенням на громадський та індивідуальний транспорт, та вантажів окремо по різних групах в залежності від характеру їх вантажоутворення та вантажопоглинання.</p> <p>10.7.5 Розрахунки машино-, пасажиро- та пішохідних потоків для проектування окремих діляниць і вузлів вулично-дорожньої мережі та громадського транспорту, оцінки їх пропускної спроможності слід проводити в імітаційних транспортних моделях шляхом встановлення матриці кореспонденцій для виявлення завантаження окремих елементів, за необхідністю на мережі прилеглого району, з визначенням «пікових» навантажень, часової нерівномірності, нерівномірності руху за напрямками.</p> <p>Такі розрахунки рекомендується здійснювати в комплексі з уточнюючим розрахунком по місту в цілому на базі макромоделей, задіяних в генеральному плані, або комплексній схемі транспорту.</p> <p>Графічні блоки моделей мають доповнюватись блоками візуалізації.</p> <p>10.7.6 При розміщенні об’єктів загальноміського значення на територіях, прилеглих до магістральних вулиць, доріг необхідно враховувати їх очікуваний вплив на транспортне навантаження цих магістралей (вузлів).</p> <p>10.7.7 Ширину вулиць і доріг (у червоних лініях) слід визначати з урахуванням їх категорій та в залежності від розрахункової інтенсивності руху транспорту та пішоходів, виду забудови на</p>
		Обласний центр	0,7	
		Міжобласний і республіканський центри	0,5	
Станції швидкої медичної допомоги	Автомашин	Міжгосподарський або районний центри	0,1 - 0,2	
Аптеки	Об’єкт	Міжгосподарський або районний центр	0,1	
Молочні кухні, роздавальні пункти молочних кухонь	Те саме	Районний центр	1,0	
Спортивні зали	м ² площі підлоги	Центр сільської первинної системи розселення	50,0	
		Районний центр	6 - 10	
		Міжрайонний центр	5,0	
Басейни	м ² дзеркала води	Центр сільської первинної системи розселення	10 - 20*)	
		Районний центр	3 - 5 2 - 3*)	
		Міжрайонний центр	1,0*)	
Стадіони	га	Центр первинної системи розселення	0,1	
		Міжгосподарський або районний центри	0,1	
		Обласний центр	0,05	
		Міжобласний центр	0,05	
Спортивні спеціалізовані центри	Те саме	Міжрайонний центр	0,1	
		Обласний центр	0,1	
		Обласний і республіканський	0,1	

		центри		прилеглий території, рельєфу місцевості, вимог охорони навколишнього природного середовища, розміщення підземних інженерних мереж, зелених насаджень.
Універсальні спортивно-видовищні зали	Місць	Обласний, міжобласний і республіканський центри	0,1	Ширину вулиць в межах червоних ліній слід визначати, м: Магістральні дороги - 50-90; Магістральні вулиці: загальноміського значення - 50-80; районого значення - 40-50; вулиці місцевого значення (житлові) - 15-35; селищні та сільські вулиці (дороги) - 15-25.
Установи культури і мистецтва				Примітка 1. В умовах існуючої забудови ширину вулиць і доріг, в межах червоних ліній, допускається зменшувати з мінімально можливим звуженням елементів проїзної частини, їх поперечного перерізу. Примітка 2. В межах червоних ліній транспортних розв’язок в одному чи різних рівнях забороняється розміщення будь-яких будівель та споруд, крім відповідних елементів поперечного перерізу та інженерних комунікацій. Примітка 3. Поперечний переріз бульвару в межах червоних ліній включає проїзну частину, пішохідні тротуари, озеленену територію, велосипедні доріжки та територію розміщення інженерних мереж. 10.7.8 Тип розв’язок, відстані між ними, штучні споруди (мости, шляхопроводи, естакади, тунелі), що передбачаються для розміщення на вулицях і дорогах населених пунктів, та їх параметри визначаються згідно з вимогами [69]. 10.7.9 На житлових вулицях, проїздах, паркових дорогах, а також у пішохідних зонах слід передбачати заходи щодо обмеження швидкості руху транспорту. 10.8 Споруди та підприємства для зберігання та обслуговування транспортних засобів 10.8.1 Зберігання легкових автомобілів та велосипедів слід передбачати відповідно до функціонального зонування територій населених пунктів. У житлових районах, мікрорайонах повинне бути забезпечене постійне зберігання усіх легкових автомобілів мешканців та тимчасове зберігання автомобілів (так звані «гостьові стоянки») відвідувачів з урахуванням прогнозованого рівня автомобілізації на розрахунковий період генерального плану. Кількість місць постійного зберігання легкових автомобілів у житлових районах, мікрорайонах слід визначати, виходячи із кількості населення відповідного району, мікрорайону на розрахунковий строк, і прогнозованого рівня автомобілізації, а тимчасового зберігання, –виходячи з умов забезпечення цими місцями не менше ніж 10% розрахункового парку автомобілів, які належать жителям даного району, мікрорайону. При розробленні проектної документації на будівництво житлових комплексів та окремих житлових будинків, залежно від передбачуваної їх категорії за рівнем комфорту та соціальної спрямованості, конкретизується прийнята в містобудівній документації потреба в машино-місцях для цих будинків та тип гаража чи відкритої автостоянки з використанням показників табл. 10.5. Таблиця 10.5 – Нормативні показники кількості машино-місць для різних типів житлової забудови
Будинок культури	Те саме	Центр сільської первинної системи розселення	30 - 40	
		Міжгосподарський або районний центри	20 - 30	
Спеціалізовані клуби	- " -	Міжрайонний центр	1,0	
		Обласний центр	0,3	
		Міжобласний центр	0,2	
Спеціалізовані кінотеатри	- " -	Міжрайонний центр	1,0	
		Обласний центр	0,3	
		Міжобласний центр	0,2	
Театри	- " -	Міжрайонний центр	0,5	
		Обласний центр	0,3	
		Міжобласний і республіканський центри	0,1	
Концертні зали	Місць	Міжрайонний центр	0,3	
		Обласний центр	0,2	
		Міжобласний і республіканський центри	0,1	
Цирки	Те саме	Обласний, міжобласний і республіканський центри	0,1	
Музеї, виставкові зали	м ²	Районний центр	2,0	
		Міжрайонні центри	0,5	

		Обласний центр	0,4
		Міжобласний і республіканський центри	0,3
Масові бібліотеки	Тис. один. зберіг.	Районний центр	0,5 - 1,0
		Міжрайонний центр	0,5
Спеціалізовані бібліотеки	Те саме	Обласний центр	0,3
		Міжобласний і республіканський центри	0,2
Підприємства торгівлі, громадського харчування й побутового обслуговування			
Магазини	м ² торгової площі	Центр сільської первинної системи розселення, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	8,0 20 60
		Міжгосподарський центр, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	50 10 40
		Районний центр, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	5 1,0 4,0
		Районний центр	15
		Міжрайонний центр	10
		Обласний центр	7
Універсальні та спеціалізовані магазини	Те саме	Міжобласний і республіканський центри	5
		Районний центр	1,5
		Міжрайонний центр	0,5
		Обласний центр	0,2

№з/п	Тип житлового будинку і квартир за рівнем комфорту та соціальної спрямованості	Кількість машино-місць на двох-або більшекімнатну квартиру	
		для постійного зберігання автомобілів	для тимчасового зберігання автомобілів (гостьові стоянки)
1	Житлові будинки, що розміщуються у зонах міста: центральній серединній периферійній	1,0 0,8 0,5	0,1 0,1 0,1
2	Доступне житло, що будується за державної підтримки	0,4	0.1
3	Житловий фонд соціального призначення (соціальне житло)	0,1	0,1

Примітка 1. Кількість машино-місць для однокімнатних квартир в усіх типах житлових будинків визначається шляхом застосування коефіцієнта 0,5.

Примітка 2. В умовах реконструкції кількість машино-місць на квартиру допускається зменшувати, але не більше ніж на 20%.

10.8.2 Гаражі та автостоянки індивідуальних автомобілів рекомендується розміщувати, на периферії житлових районів і міжмагістральних територіях або у їх межах на ділянках, віддалених від місць, призначених для ігор дітей і відпочинку населення.

10.8.3 У житлових районах із новою багатоповерховою забудовою пріоритетним типом гаражів для постійного зберігання індивідуальних легкових авомобілів слід передбачати окремо розташовані багатоповерхові наземні (до дев’яти поверхів), підземні (до п’яти поверхів) та комбіновані наземно-підземні, в тому числі і механізовані (автоматизовані) гаражі. Дopusкається влаштування гаражів, вбудованих в перші, цокольні й підвальні поверхи багатоповерхових житлових будинків, а також відкритих автостоянок із наступним їх перевлаштуванням у гаражі.

В умовах житлової забудови до п’яти поверхів постійне зберігання легкових автомобілів доцільно передбачати у малоповерхових (до трьох поверхів) окремо розташованих наземних, підземних та наземно-підземних, у тому числі й механізованих (автоматизованих) гаражах найпростіших типів, а також на відкритих автостоянках.

При розміщенні об’єктів у центральних, історично сформованих районах найкрупніших, крупних та великих міст будівництво багатоквартирних житлових будинків необхідно передбачати лише з підземними гаражами.

Розміщення боксових гаражів на території житлових кварталів, мікрорайонів багатоквартирної житлової забудови не допускається.

Примітка. Під житловими будинками підземні гаражі допускається розміщувати тільки для легкових автомобілів, які належать мешканцям цих житлових будинків.

10.8.4 Відстань від місця проживання власника транспортного засобу до гаражів і автостоянок постійного зберігання легкових автомобілів не повинна перевищувати 700 м, а в умовах реконструкції або ремонту –1000 м.

		Міжобласний і республіканський центри	0,1
Підприємства побутового обслуговування	Робочих місць	Центр сільської первинної системи розселення	2-3
		Міжгосподарський центр	2-3
		Районний центр	1-3
		Міжрайонний центр	1,0
Підприємства комунального обслуговування			
Фабрики-пральні	кг білизни за зміну	Районний центр	40
Фабрики-хімчистки	кг речей за зміну	Районний центр	3,0
		Міжрайонний центр	2,6
<hr/> *) Норми для критих басейнів (без *) - відкритих).			
Примітка 1. 50 % дітей вікової категорії, що відповідає X - XI класам, які проживають у селах впливу цих центрів і не мають середніх шкіл. Транспортна доступність при цьому не повинна перевищувати 30 хв., а при умові організації пришкільних інтернатів - 60 хв.			
Примітка 2. Не менше 40 % іногородніх учнів, що проживають за межами 30-хвилинної транспортної доступності.			
Примітка 3. У дужках наведені норми на 1000 школярів.			

Додаток 6.2 **(ДОДАТОК ЕЗ)**
(рекомендований)

ОРІЄНТОВНІ НОРМИ РОЗРАХУНКУ УСТАНОВ І ПІДПРИЄМСТВ ЗАГАЛЬНОКУРОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ		
Установи, підприємства, споруди	Одиниця виміру	Нормативна величина з розрахунку на 1000 чоловік, що лікуються й відпочивають
Лікувально-курортні		
Курортні поліклініки	Відвідувань за зміну	200

Віддаленість автостоянок, призначених для тимчасового зберігання (гостьові) від входів у житлові будинки, не повинна перевищувати 150 м.

Примітка. Відстань від гаражів і автостоянок для інвалідів до житлових будинків, а також розміщення автостоянок для інвалідів біля громадських будинків і споруд, біля входів на території підприємств, на яких використовується їх праця, не повинна перевищувати 50 м.

10.8.5 При розміщенні багатоквартирної забудови кількість машиномісць для постійного зберігання повинно забезпечуватися на території мікрорайону в підземних, наземно- підземних або наземних багаторівневих гаражах.

При реконструкції допускається постійне зберігання частини парку легкових автомобілів, які належать громадянам даного житлового району, за його межами – на «незручних» для інших видів будівництва територіях, у санітарно-захисних зонах від промислових підприємств, у смугах відведення залізниць і в межах червоних ліній магістральних доріг безперервного руху.

При цьому повинна бути забезпечена пішохідна та транспортна доступність місць постійного зберігання легкових автомобілів не більше 15 хвилин.

Збільшення кількості машино-місць в існуючих боксових гаражах за межами житлових кварталів, мікрорайонів може здійснюватися шляхом надбудови над ними двох-трьох поверхів.

10.8.6 Необхідну для влаштування гаражів і відкритих автостоянок площу земельних ділянок слід приймати згідно з вимогами[71].

10.8.7 Кількість в’їздів та виїздів і найменшу відстань до в’їздів на ділянки гаражів і відкритих автостоянок та виїздів із них слід приймати згідно з вимогами [71], а проїзди до них – згідно з вимогами [42].

10.8.8 Відстані від наземних і комбінованих (наземно-підзених) гаражів і відкритих автостоянок легкових автомобілів до житлових і громадських будинків слід приймати не менше тих, що встановлені у таблиці 10.6.

Таблиця 10.6 – Відстані від гаражів і відкритих автостоянок до житлових і громадських будинків

Будинки, до яких визначаються відстані	Відстані від гаражів і відкритих автостоянок при кількості легкових автомобілів, м				
	до10 включно	11 - 50	51 - 100	101 - 300	понад 300
Житлові будинки	10*	15	25	35	50
Торці житлових будинків без вікон	10*	10*	15	25	35
Громадські будинки (крім загальноосвітніх шкіл і дошкільних навчальних закладів, лікувальних закладів із стаціонаром)	10*	10	15	25	25
Загальноосвітні школи і дошкільні навчальні заклади	15	25	25	50	
Лікувальні заклади із стаціонаром	25	50			
* Для будівель гаражів III, IIIa, IIIб, IV, IVa ступенів вогнестійкості відстані треба приймати не менше 12 м.					
Примітка 1. Відстані слід визначати від вікон житлових і громадських будинків і від меж земельних ділянок загальноосвітніх шкіл, дошкільних навчальних і лікувальних закладів із					

Водолікарні	1 ванна	30
Грязелікарні	1 кушетка	25
Лікувальні плавальні басейни	м ² дзеркала води	120
Культури і мистецтва		
Кінотеатри	1 місце	80
Клуби, у тому числі: універсальні зали приміщення приміщення для гурткових занять	Те саме	150 10
Танцювальні зали	- " -	50
Бібліотеки	1000 книжок	4
Відкриті кіноестрадні майданчики	1 місце	120
Танцювальні майданчики	Те саме	70
Фізкультурно-спортивні		
Спортивні зали	м ² площі підлоги	80
Басейни криті	м ² дзеркала води	70
Басейни відкриті	Те саме	100
Комплекс майданчиків для дитячих ігор	га площі земельної ділянки	0,1
Комплекс майданчиків для спортивних ігор	Те саме	0,15
Торгівлі*)		
Продовольчі магазини	м ² торгової площі	25/16
Промтоварні магазини	Те саме	40/24
Громадського харчування**)		
Їдальні, ресторани, кафе	1 місце	120/90

стаціонаром до стін гаража або меж відкритої стоянки.

Примітка 2. Відстань від секційних житлових будинків до відкритих майданчиків місткістю 101 - 300 машин, які розміщуються уздовж поздовжніх фасадів, слід приймати не менше 50 м.

Примітка 3. У разі розташування декількох гаражів (автостоянок) на відстані менше 6 м між їх територіями, загальна кількість автомобілів для визначення відстані до будинків і споруд вираховується шляхом додавання.

10.8.9 Основним типом споруд для тимчасового зберігання легкових автомобілів працівників і відвідувачів загальноміського центру, громадських комплексів та окремих будинків і споруд, що розміщуються у різних функціональних зонах міст, включаючи і перехоплюючі стоянки, в периферійній та серединній зонах міст у вузлах пересадки на швидкісні види пасажирського транспорту (метро, трамвай, залізниця), повинні бути окремо розташовані наземні, підземні, наземно-підземні, вбудовано/прибудовані в перші, цокольні й підземні поверхи в/до громадських будинків (за винятком будинків закладів охорони здоров’я, фізичної культури, дитячих дошкільних установ, дитячих будинків, установ культури, мистецтва та громадського харчування), в тому числі й мало- та середньоярусні механізовані (автоматизовані) гаражі, а також тимчасові відкриті автостоянки. У межах територій з наявними пам’ятками культурної спадщини та в районах історичної забудови міст необхідно передбачати розміщення лише підземних гаражів.

10.8.10 Розрахункову кількість машино-місць на автостоянках і в гаражах біля громадських комплексів, закладів, окремих будинків і споруд масового відвідування слід приймати за даними табл. 10.7.

Таблиця 10.7 – Розрахункова кількість машино-місць на автостоянках і в гаражах біля об’єктів громадського призначення

№з/п	Громадські будинки і споруди масового відвідування	Розрахункова одиниця	Кількість машино-місць, не менше
1	Установи управління, громадські, наукові, проектні, фінансові та юридичні організації: державного та заганоміського значення районні	На 100 працюючих	15-20 10-15
2	Одно та багатофункціональні окремі будинки, комплекси (центри) комерційно-ділової діяльності (адміністративно-ділові та бізнес-центри, офісні комплекси) площею більше 100м ²	На 100 працюючих та одночасних відвідувачів	5-10
3	Вищі та професійно-технічні навчальні заклади	На 100 викладачів та співробітників	10-15
	Загальноосвітні навчальні заклади	На 100 студентів На 100 викладачів та співробітників	3-5 5-10
4	Торгові центри, універмаги, універсами (супер-маркети), магазини з площею торгових залів, м ² :	На 100м ² торгової площі	

Відділення зв'язку та філіали ощадного банку	500
<p>*) Вказаний радіус обслуговування не поширюється на спеціалізовані й оздоровчі дитячі дошкільні установи, а також на спеціальні дитячі ясла-сади загального типу і загальноосвітні школи (мовні, математичні, спортивні та ін.). Шляхи підходів учнів до загальноосвітніх шкіл з початковими класами не повинні перетинати проїзну частину магістральних вулиць в одному рівні з транспортом.</p> <p>**) Доступність фізкультурно-спортивних споруд міського значення не повинна перевищувати 30 хв.</p> <p>***) Доступність поліклінік, амбулаторій, фельдшерсько-акушерських пунктів і аптеку сільській місцевості приймається у межах 30 хв. (з використанням транспорту).</p>	

Таблиця 2 - Зменшення радіусів обслуговування залежно від схилу місцевості

Схил, ‰	Зміна радіусів пішохідної доступності до різних об'єктів залежно від схилів місцевості, м				
0 - 5	300	500	750	1000	1500
10	180	300	450	600	900
20	90	150	225	300	450

Додаток 7.1 (ДОДАТОК Ж.1)
(обов'язковий)

КЛАСИФІКАЦІЯ МІСЬКИХ ВУЛИЦЬ І ДОРІГ

Категорії доріг і вулиць	Основне призначення доріг і вулиць
Магістральні дороги	
Безперервного руху	Швидкісний транспортний зв'язок поза житловою забудовою між віддаленими промисловими і сільбищними районами у найзначніших і значних містах; виходи на зовнішні автомобільні дороги, до аеропортів, великих зон масового відпочинку і поселень у системі розселення. Пересікання з магістральними вулицями і дорогами у різних рівнях
Регульованого руху	Транспортний зв'язок між районами міста на окремих напрямках і ділянках переважно вантажного руху, що здійснюється за житловою забудовою, виходи на зовнішні автомобільні дороги, пересікання з вулицями і дорогами, як правило, на одному рівні
Магістральні вулиці загальноміського значення	
Безперервного руху	Транспортний зв'язок між житловими, промисловими районами і громадськими центрами у найзначніших і значних містах, а також з

Б	Зблоковане (блочне)	підземне	від 10 до 40включ.	до 80включ.	більше 40до 100 включ.	більше 80до 150 включ.	більше 100 до 200 включ.	більше 150
В	Роздільне (модульне)	наземне	до 20 включ.	до 40 включ.	більше 20 до 80 включ, (до 20 включ.)	більше 40 до 100 включ.	—	—
Г	Зблоковане (контейнери)	наземне	до 20 включ.	До 40 включ.	більше 20 до 40 включ, (до 20 включ.)	більше 40 до 80 включ.	—	—

Примітка 1. Резервуар вважається підземним, якщо найвищий рівень пального в ньому знаходиться не менше як на 0,2 м нижче рівня планувальної відмітки прилеглої території на відстані не менше 3,0 м від стінки резервуара.

Примітка 2. Одна роздавальна колонка може мати від 1 до 10 роздавальних пістолетів в залежності від кількості видів пального та відсіків у резервуарі. При цьому в розрахунках потужності АЗС приймається заправлення не більше двох автомобілів на одну ПРК одночасно, незалежно від кількості пістолетів у ній.

Примітка 3. АЗС всіх типів та категорій при розміщенні у стислих містобудівних умовах щільної забудови слід проектувати із додатковими технологічними заходами щодо підвищеного рівня екологічної безпеки (Додаток Е.3).

Примітка 4. Малі АЗС при їх розміщенні на сільбищних територіях населених пунктів призначаються для заправлення паливом тільки легкових автомобілів та мікроавтобусів, а середні та великі – для автомобілів всіх типів за умови розміщення за межами житлових кварталів (мікрорайонів).

Примітка 5. При визначенні орієнтовної потужності АЗС за показником кількості автозаправок на добу слід керуватися таким співвідношенням – при пропускній здатності до: 40 од./год. відповідає 100 од./добу; 80 од./год. відповідає 200 од./добу; 100 од./год. відповідає 250 од./добу; 135 од./год. відповідає 500 од./добу; 150 од./год. відповідає 750 од./добу; більше 150 од./год. відповідає більше 1000 од./добу

Відстані від АЗС до житлових і громадських будинків слід визначати відповідно до показників, що встановлені у розділі 15 цих норм.

Вимоги пожежної безпеки до об'ємно-планувальних, конструктивних рішень автозаправних станцій, призначених для заправлення автотранспорту бензином, дизельним паливом, стисненим природним газом, скрапленням вуглеводневим газом, а також автозаправних комплексів визначаються відповідно до вимог [95].

10.8.15 АЗК з пунктами обслуговування транспортних засобів (технічне обслуговування, миття, змашування автомобілів) слід розміщувати тільки уздовж вулиць і доріг промислових і комунально-складських зон, на їх територіях та на виїздах із населених пунктів. Забороняється розміщувати такі АЗК у межах сельбищних територій і зон відпочинку. Вимоги до розміщення АЗК без пунктів технічного обслуговування транспортних засобів слід приймати такими, як при розміщенні АЗС.

10.8.16 АЗС слід розміщувати в найкрупніших, крупних та великих містах уздовж магістральних вулиць загальноміського та районного значення, в середніх та малих містах – уздовж магістральних вулиць і доріг промислових і комунально-складських зон на їх територіях.

Розміщувати АЗС на житлових та пішохідних вулицях, внутрішньоквартальних проїздах не

	іншими магістральними вулицями, міськими і зовнішніми автомобільними дорогами. Забезпечення руху транспорту по основних напрямках у різних рівнях
Регульованого руху	Транспортний зв'язок між житловими, промисловими районами і центрами міста, центрами планувальних районів; виходи на магістральні вулиці і дороги та зовнішні автомобільні дороги. Пересікання з магістральними вулицями і дорогами, як правило, в одному рівні
Магістральні вулиці районного значення	
Транспортно-пішохідні	Транспортний зв'язок між житловими районами, а також житловими і промисловими районами, громадськими центрами, виходи на інші магістральні вулиці
Вулиці і дороги місцевого значення	
Житлові	Транспортний (без пропуску вантажного і громадського транспорту) і пішохідний зв'язок на території житлових районів, мікрорайонів, виходи на магістральні вулиці і дороги регульованого руху
Промислово-складські	Транспортний зв'язок легкового і вантажного транспорту у межах зони (районів), виходи на магістральні міські дороги
Пішохідні вулиці і дороги	Пішохідний зв'язок з місцями прикладення праці, установами і підприємствами обслуговування, у тому числі у межах громадських центрів, місцями відпочинку й пунктами зупинки громадського транспорту
Проїзди	Проїзд транспортних засобів до житлових і громадських будинків, установ, підприємств та Інших об'єктів міської забудови в середині районів, житлових кварталів
Велосипедні доріжки	Проїзд на велосипедах по вільних від інших видів транспортного руху трасах до місць відпочинку, громадських центрів, а у найзначніших і значних містах зв'язок у межах планувальних районів
<div>Додаток 7.2*</div> <div>(обов'язковий)</div> <div>І ПЕРЕЛІК ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАНДАРТНОГО РІВНЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АЗС</div> <div>1 Застосування резервуарів з подвійними стінками, обладнаних автоматизованими пристроями контролю за витоками нафтопродуктів.</div> <div>2 Застосування швидкорознімних герметичних муфт для зливу палива з автоцистерни паливовоза в резервуар.</div> <div>3 Застосування системи уловлювання парів нафтопродуктів при зливанні палива з автоцистерни паливовоза в паливний резервуар.</div>	
<div>допускається.</div> <div>10.8.17 АЗС, розміщують поза межами червоних ліній вулиць або частково в їх межах, якщо містобудівною документацією ця територія не передбачена до розширення проїзної частини вулиці на перспективу.</div> <div>10.8.18 Під час проектування АЗС слід дотримуватися відстаней до шляхопроводів, мостів та залізничних переїздів, установлених [68] та відстаней до повітрязабірних (повітровипускних) кіосків вентиляції метрополітену, установлених [70].</div> <div>10.8.19 Під час розміщення АЗС поблизу лісових масивів (у тому числі парків, скверів), насаджень і посівів сільськогосподарських культур, де можливе поширення вогню, по периметру меж території АЗС необхідно передбачати наземне покриття, що не поширює полум'я по своїй поверхні, або зорану земельну смугу завширшки не менше як 5 м.</div> <div>Відстань від АЗС до полів сільськогосподарських культур слід визначати не менше 30 м.</div> <div>10.8.20 АЗС можуть бути з підземним або наземним розміщенням резервуарів.</div> <div>У центральних щільно забудованих районах міст з населенням 250 тис.осіб. і більше допускається розміщення нових АЗС лише малої потужності з підземним розташуванням резервуарів типів «А» і «Б» без пунктів технічного обслуговування.</div> <div>При розміщенні в межах населених пунктів АЗС типу «В» максимальна сумарна місткість наземних резервуарів для зберігання рідкого палива не повинна перевищувати 80 м³ при застосуванні пожежобезпечних технологій та екологобезпечного обладнання. АЗС типів «А» і «Б» III категорії слід розміщувати у промислових та комунальних зонах, санітарно-захисних зонах об'єктів.</div> <div>Застосування контейнерних АЗС малої та середньої потужності типу «Г» допускається в межах населених пунктів на земельних ділянках автогосподарств, промислових підприємств, гаражних кооперативів, платних стоянок автомобілів, моторних човнів і катерів, на пристанях з дотриманням санітарних розривів та протипожежних відстаней.</div> <div>Улаштування АЗС з підземними одностінними резервуарами в межах населених пунктів не допускається.</div> <div>10.8.21 Розміщення модульних АЗС з одностінними наземними резервуарами палива повинно відповідати таким вимогам:</div> <div>- модульні АЗС з наземними резервуарами слід розміщувати за межами населених пунктів і підприємств;</div> <div>- мінімальні протипожежні відстані від АЗС до об'єктів, розташованих поза територією АЗС, слід визначати відповідно до табл. 10.10.</div> <div>У разі розміщення АЗС поруч з лісовими масивами відстані до лісового масиву хвойних та змішаних порід дозволяється зменшувати в два рази, якщо вздовж межі лісового масиву та прилеглої території АЗС виконано наземне покриття з матеріалів, які не розповсюджують горіння по поверхні, або зорана смуга землі завширшки не менше ніж 5 м.</div>	

4 Влаштування очисних споруд для очищення поверхневих дощових стоків, випадково забруднених нафтопродуктами (з місць розміщення ПРК, площадок зливу в резервуар та стоянки автотранспорту).

5 Забезпечення антикорозійного захисту металевих резервуарів та комунікацій, а за необхідності і катодного захисту від електрохімічної корозії.

II ПЕРЕЛІК ДОДАТКОВИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕНОГО РІВНЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АЗС

- 1 Застосування системи уловлювання парів нафтопродуктів із бака автомобіля під час заправлення.
- 2 Застосування легкорозривних рознімів на заправних шлангах ПРК.

Додаток 8.1 (ДОДАТОК И.2)
(обов'язковий)

Таблиця 1 - Відстані від найближчих підземних інженерних мереж

Інженерні мережі	Відстані, м, по горизонталі (у світлі) від підземних мереж до								
	фундаментів будинків і споруд	фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і зв'язку, залізниць	осі крайньої колії		бортового каменю вулиці, дороги (краю проїзної частини, укріпленої смуги узбіччя)	зовнішньої брівки колову або підшви насипу дороги	фундаментів опор повітряних ліній електропередачі		
			залізниць колії 1520 мм, але не менше глибини траншеї до підшви насипу і брівки виїмки	залізниць колії 750 мм і трамвая			до 1 кВ зовнішнього освітлення контактної мережі трамваїв і тролейбусів	понад 1 кВ до 35 кВ	понад 35 кВ до 110 кВ і вище
Водопровід і напірна каналізація	5	3	4	2,8	2	1	1	2	3
Самопливна каналізація (побутова і дощова)	3	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Дренаж	3	1	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Супутній дренаж	0,4	0,4	0,4	0	0,4	-	-	-	-
Газопроводи горючих газів тиску, МПа (кгс /см²):									
низького до 0,005 (0,05)	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10
середнього понад 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10
високого понад 0,3 (3) до 0,6 (6)	7	1	7,8	3,8	2,5	1	1	5	10
високого понад 0,6 (6) до 1,2 (12)	10	1	10,8	3,8	2,5	2	1	5	10

Теплові мережі:									
від зовнішньої стінки каналу, тунелю	2 (див. прим. 3)	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
оболонки безканальної прокладки	5	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Кабелі силові всіх напруг і кабелі зв'язку	0,6	0,5	3,2	2,8	1,5	1	0,5*)	5*)	10*)
Комунікаційні тунелі	2	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3*)
Зовнішні пневмо-сміттєпроводи	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	3	5

*) Стосується тільки відстаней від силових кабелів

Зменшення відстаней можливе за умови виконання вимог п.п. 4.12-4.25 ДБН В.2.5-20 "Газопостачання".

Примітка 1. Допускається передбачати прокладання підземних інженерних мереж у межах фундаментів опор і естакад трубопроводів, контактної мережі за умови вживання заходів, які виключають можливість пошкодження мереж при осіданні фундаментів, а також пошкодження фундаментів під час аварії на цих мережах. При розміщенні інженерних мереж, які слід прокладати із застосуванням будівельного водопониження, відстані їх до будинків і споруд слід встановлювати з урахуванням зони можливого порушення міцності ґрунтів основ.

Примітка 2. Відстані від теплових мереж при безканальному прокладанні до будинків і споруд слід приймати як для водопроводу.

Таблиця 10.10 – Мінімальні відстані від модульних АЗС з одностінними резервуарами до об’єктів, розташованих поза територією АЗС

№ з/п	Вид об’єкта, до якого визначається відстань	Мінімальні відстані від модульних АЗС, м	
		АЗС категорії I (малої потужності)	АЗС категорії II (середньої потужності)
1	Житловий або громадський будинок	100	100
2	Місце масового перебування людей	100	100
3	Торгова палатка або кіоск	50	50
4	Індивідуальний гараж та відкрита стоянка для автомобілів	30	35
5	Очисна каналізаційна споруда, що не належать до АЗС	30	35
6	Виробничий, складський, адміністративний та побутовий будинок і споруда промислового підприємства (за винятком будинків і споруд, зазначених у пункті 7 цієї таблиці)	30	30
7	Будинок і споруда з наявністю радіоактивних або шкідливих речовин I та II класів небезпеки відповідно до ГОСТ 12.1.007-76 “ССБТ. Вредные вещества. Классификация и общие требования безопасности” (далі – ГОСТ 12.1.007-76)	100	100
8	Склад лісових матеріалів, торфу, волокнистих горючих речовин (сіна, соломи), а також ділянка відкритого залягання торфу	35	45
9	Лісовий масив (у тому числі парк, сквер): хвойних та змішаних порід листяних порід	40 15	45 20
10	Залізниця загальної мережі (до підшви насипу або брівки виїмки)	30	30
11	Лінія електропередачі, електropідстанція (у тому числі трансформаторні підстанції)	за ПУЕ	за ПУЕ
Примітка. “ПУЕ” – “Правила устройства электроустановок (6-е издание, переработанное и дополненное)” (далі – ПУЕ).			

10.8.22 Для виробничих та складських будинків категорій за вибухопожежною небезпекою А, Б протипожежні відстані, зазначені в пункті 6 табл. 10.10, необхідно збільшувати на 50 %, а категорій за пожежною небезпекою В – на 25 %.

10.8.23 Розміщення нових та реконструкцію існуючих АЗС необхідно здійснювати з дотриманням санітарних розривів та протипожежних відстаней від найближчих споруд АЗС до найближчих будинків, споруд та інженерних мереж у відповідності до показників, що встановлені у розділах 11 та 15 цих норм.

10.8.24 Мінімальні відстані від АЗС до об’єктів, розташованих поза територією АЗС, вимірюються від найближчого з вибухопожежонебезпечних пристроїв та джерел забруднення споруд АЗС (стін наземних резервуарів палива та корпусів ПРК, технологічних колодязів, дихальних пристроїв підземних резервуарів, витяжних вентиляційних шахт аварійних резервуарів і очисних споруд, вузла зливання палива в резервуари) до:

- зовнішніх стін житлових, громадських, виробничих і складських будинків;

Примітка 3. Відстані від кабелів силових напругою 110 - 220 кВ до фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і ліній зв'язку слід приймати 1,5 м.

Примітка 4. Відстані по горизонталі від обробок із чавунних тьюбінгів, а також від обробок із залізобетону й бетону з обклеювальною гідроізоляцією підземних споруд метрополітену, розміщених на глибині не менше 20 м (від верху конструкції до поверхні землі), слід приймати до мереж водопроводу, каналізації, теплових мереж - 5 м, до кабелів напругою до 10 кВ - 1 м, а напругою понад 10 кВ - 3 м, при застосуванні обробок без обклеювальної гідроізоляції відстані від вказаних споруд - до 8, а до мереж каналізації - до 6 м.

Примітка 5. У зрошуваних районах при неосідальних ґрунтах відстань від підземних інженерних мереж до зрошувальних каналів слід приймати (до брівки каналів): 1 м - від газопроводів низького і середнього тиску, а також від водопроводів, каналізації водостоків і трубопроводів горючих рідин; 2 м - від газопроводів високого тиску (до 6 кгс/см²), теплопроводів, господарсько-побутової і дощової каналізації; 1,5 м - від силових кабелів і кабелів зв'язку. Відстань від зрошувальних каналів вуличної мережі до фундаментів будинків і споруд - 5 м.

Примітка 6. При укладанні мереж у захисних футлярах відстань між футляром та іншими мережами і спорудами визначається умовами провадження робіт.

Примітка 7. Відстані від газопроводів до бортового каменю, зовнішньої брівки кювету або підшови насипу доріг можуть бути змінені при погодженні з організаціями, які експлуатують газопроводи і автодороги.

Таблица 2 - Відстані між сусідніми інженерними підземними мережами **(ДОДАТОК И.3)**

Інженерні мережі	Відстань, м, по горизонталі (у світлі) до												
	водо-проводу	кана-лізації побу-тової	дре-нажу і дощової кана-лізації	газопроводів тиску, МПа (кгс/см ²)				кабе-лів сило-вих усіх напрут	кабелів зв'язку	теплових мереж		каналів, тунелів	зов-нішніх пневмо-сміт-тепро-водів
				низького 0,005 (0,05)	серед-нього понад 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	високого понад 0,3 (3) до 0,6 (6)	високого понад 0,6 до 1,2 (12)			зовнішня стінка каналу тунелю	оболонка безка-нальної проклад-ки		
Водопровід	див. прим. 1	див. прим. 2	1,5	1	1	1,5	2	0,5	0,5	1,5	1,5	1,5	1
Каналізація побутова	див. прим. 2	0,4	0,4	1	1,5	2	3	0,5	0,5	1	1	1	1
Дощова каналізація	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	3	0,5	0,5	1	1	1	1
Газопроводи тиску:													
низького до 0,005 (0,05)	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1
середнього понад 0,005 (0,05) до 0,3 (0)	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1,5
високого понад 0,3 (3) до 0,6 (6)	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2	2
високого понад 0,6 (6) до 1,2 (12)	2	3	3	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4	2
Кабелі зв'язку	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5	-	1	1	1	1
Кабелі силові	0,5	0,5	0,5	1	1	1	2	0,1 + 0,5	0,5	2	2	2	1,5

- меж земельних ділянок садибної забудови, дачних та садибницьких будинків, дитячих дошкільних установ, загальноосвітніх шкіл, лікувально-профілактичних установ із стаціонаром, санаторіїв, санаторіїв-профілакторіїв, будинків-інтернатів загального та спеціального типів, закладів відпочинку, фізкультурно-спортивних та фізкультурно-оздоровчих комплексів, а також майданчиків для ігор, занять фізкультурою та спортом, відпочинку населення, місць масового перебування людей.
- 10.8.25** Відстані від споруд АЗС, які розміщують на земельних ділянках промислових, комунально – складських, науково-виробничих, автотранспортних підприємств, установ, організацій та підприємств з обслуговування автотранспорту для їх власних потреб, до зовнішніх стін виробничих, адміністративних, побутових будинків і складських будівель цих підприємств визначають у відповідності до показників, що встановлені у розділі 15, крім підприємств з виробництва харчових продуктів та медичних препаратів, для яких відстані визначають як для житлових та громадських будинків.
- 10.8.26** Територія АЗС повинна бути спланована так, щоб унеможливити розтікання пролитого палива як на території АЗС, так і за її межами за допомогою влаштування твердого водонепроникного покриття проїзної частини і майданчиків на території АЗС.
- На в'їздах і виїздах з території АЗС з наявністю рідкого моторного палива та БП АЗС з наявністю рідкого моторного палива слід влаштовувати похилі підвищення висотою не менше як 0,2 м або дренажні лотки для відведення забруднених нафтопродуктами атмосферних опадів в очисні споруди. Дренажні лотки повинні бути приєднані до приймальної воронки. Лотки та воронки слід закривати металевими ґратами.
- 10.8.27** Огорожа території АЗС (за її наявності) повинна бути провітрюваною та виконуватися з негорючих матеріалів. В огорожі території АЗС слід передбачати не менше двох розосереджених розтульних воріт для в'їзду та виїзду автотранспорту.
- 10.8.28** Розмір СЗЗ від джерел забруднення АЗС усіх типів та АЗК до житлових та прирівняних до них об'єктів, встановлюються за розрахунками хімічного забруднення атмосферного повітря викидами від технологічного обладнання, сервісних об'єктів і транспортних засобів, що обслуговуються АЗС, з урахуванням фонового забруднення та розрахунків еквівалентних та максимальних рівнів звуку для денного та нічного часу доби, але не менше таких розмірів для об'єктів:
  - для АЗС (малих та середніх) з рідким моторним паливом та АГЗП, що заправляють тільки легкові автомобілі – не менше ніж 50 м;
  - для АЗС (середніх та великих) з рідким моторним паливом та АГЗП, що заправляють автомобілі, включаючи вантажні - не менше ніж 100 м;
  - для АГЗС, що здійснюють заправку автотранспорту зрідженими вуглеводневими газами, з резервуарами загальною місткістю не більше 100 м³ – не менше ніж 100 м;
  - для АГНКС, що здійснюють заправку автотранспорту компримованим природним газом – не

Теплові мережі, зовнішня стінка каналу, тунель	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1			2	1
Оболонка безканальної прокладки	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1			2	1
Канали, тунелі	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	2	-	1
Зовнішні пневмо-сміттєпро-води	1	1	1	1	1,5	2	2	1,5	1	1	1	1	
Примітка 1. При паралельному прокладанні декількох ліній водопроводів відстань між ними слід приймати залежно від технічних та інженерно-геологічних умов відповідно до норм з водопостачання.													
Примітка 2. Відстані від побутової каналізації до господарсько-питного водопроводу слід приймати: до водопроводу із залізобетонних і азбестоцементних труб - 5 м; до водопроводу з чавунних труб діаметром до 200 мм - 1,5 м, діаметром понад 200 мм - 3 м; до водопроводу із пластмасових труб - 1,5 м. Відстань між мережами каналізації і виробничого водопроводу залежно від матеріалу і діаметра труб, а також від номенклатури і характеристики ґрунтів повинна бути 1,5 м.													
Примітка 3. При паралельному прокладанні газопроводів для труб діаметром до 300 мм відстань між ними (у світлі) допускається приймати 0,4 м і понад 300 мм - 0,5 м при спільному розміщенні в одній траншеї двох і більше газопроводів.													
Примітка 4. У таблиці вказані відстані до сталевих газопроводів. Розміщення газопроводів із неметалевих труб слід передбачати відповідно до норм з газопостачання.													

Додаток 8.2
(обов'язковий)

Таблиця 1 - Мінімально допустиме заглиблення підземних трубопроводів під кабелі зв'язку

Труби	Мінімальна відстань від поверхні покриву до верхньої труби, м	
	під пішохідною частиною вулиці	під проїжджою частиною вулиці
Азбестоцементні, поліетиленові, полівінілхлоридні, піноволокнисті	0,4	0,6
Бетонні (цементно-піщані), керамічні	0,5	0,7
Сталеві	0,2	0,4

Примітка 1. Під трамвайними і залізничними коліями відстань від підосви рейки до верху труби будь-якого типу повинна становити не менше 1,0 м.

Примітка 2. Під ариками і кюветами відстань від їхнього дна до верхньої труби повинна становити не менше 0,5 м.

Примітка 3. При імовірності докладання труб мінімальне заглиблення повинне враховувати це докладання.

Таблиця 2 - Відстані від кабельної каналізації до будинків, споруд і підземних мереж

Інженерні мережі і споруди	Відстань, м	
	у горизонтальній площині	у вертикальній площині (при перетинах)

Додаток 8.2
(обов'язковий)

Таблиця 1 - Мінімально допустиме заглиблення підземних трубопроводів під кабелі зв'язку

Труби	Мінімальна відстань від поверхні покритву до верхньої труби, м	
	під пішохідною частиною вулиці	під проїжджою частиною вулиці
Азбестоцементні, поліетиленові, полівінілхлоридні, піноволокнисті	0,4	0,6
Бетонні (цементно-піщані), керамічні	0,5	0,7
Сталеві	0,2	0,4
Примітка 1. Під трамвайними і залізничними коліями відстань від підшви рейки до верху труби будь-якого типу повинна становити не менше 1,0 м.		
Примітка 2. Під ариками і кюветами відстань від їхнього дна до верхньої труби повинна становити не менше 0,5 м.		
Примітка 3. При імовірності докладання труб мінімальне заглиблення повинне враховувати це докладання.		

Таблиця 2 - Відстані від кабельної каналізації до будинків, споруд і підземних мереж

Інженерні мережі і споруди	Відстань, м	
	у горизонтальній площині	у вертикальній площині (при перетинах)

Водопровід діаметром 300 мм	0,5	0,15
Те саме, понад 300 мм	1,0	0,15
Каналізація	0,5	0,15
Дренажі і водостоки	0,5	0,15
Газопроводи:		
низького тиску до 4,9 кПа (0,05 кГс/см ²)	1,0	0,15
високого тиску від 294,6 до 588,6 кПа (3...6 кГс/см ²)	2,0	0,15
середнього тиску від 4,9 до 294,3 кПа (0,05...3 кГс/см ²)	1,5	0,15
при тиску від 586,6 до 1 177,2 кПа (6...12 кГс/см ²)	3,0	0,15
Теплопроводи	1,0	0,15
Кабелі силові	0,5	0,15 - 0,25
Обрізи фундаментів будинків і споруд	0,6	-
Вісь залізничної неелектрифікованої колії	3,0	1,0
Вісь найближчої рейки трамвайної колії	2,0	1,0
Щогли і опори мережі зовнішнього освітлення, контактна мережа і мережа зв'язку	0,5	
Стіни і опори тунелів і шляхопроводи (на рівні або нижче від основи)	0,5	-
Підошва насипу і зовнішня брівка каналу	1,0	-
Стовбури дерев	1,5	-
Бортові камені	1,5	-
Загальні колектори для підземних мереж	0,5	-
Примітка 1. Відстань між броньованими кабелями зв'язку і газопроводами незалежно від тиску в горизонтальній площині приймається 1 м, а у вертикальній площині (при перетинах) - 0,5 м.		
Примітка 2. При забудові, яка склалася, відстань по горизонталі від кабелів зв'язку до бортового каменю обґрунтовується проектом.		
Примітка 3. При перетинах силові кабелі прокладаються нижче від блоків кабельної каналізації		

визначати згідно з вимогами [96] та [97].			
10.8.33 Мінімальні відстані від автогазозаправних станцій (АГЗС) та автогазозаправних пунктів (АГЗП) приймаються відповідно до [76].			
10.8.34 Навколо території АГНКС та БП АЗС слід передбачати вільну від забудови смугу шириною не менше 10 м.			
10.8.35 Мінімальні протипожежні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС та БП АЗС до об'єктів, розташованих поза їх територією, наведено в табл. 10.11.			
Таблиця 10.11 – Мінімальні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС, БП АЗС до об'єктів, розташованих поза територією АГНКС та БП АЗС			
№ з/п	Вид об'єкта, до якого визначається відстань	Мінімальна відстань, м, від технологічного обладнання, будинку або споруди	
		з наявністю СВГ	з наявністю СПГ
1	Житловий, громадський будинки	60	35
2	Виробничий, складський, адміністративний та побутовий будинки промислового підприємства (за винятком будинків та споруд, зазначених у пункті 3 цієї таблиці)	40	25
3	Будинок і споруда з наявністю радіоактивних або шкідливих речовин I та II класу небезпеки відповідно до ГОСТ 12.1.007-76	100	100
4	Гараж, відкрита стоянка для автомобілів	40	30
5	Торговельна палатка, кіоск	60	35
6	Місце масового перебування людей	100	35
7	Автомобільна дорога (до краю проїзної частини): I, II, III категорій IV, V категорій Маршрут електрифікованого міського транспорту (до контактних дротів)	25 10 25	15 10 15
8	Залізнична колія (до підшви насипу або брівки виїмки): загальної мережі підприємства	40 20	30 15
9	Очисна каналізаційна споруда, насосна станція, які не належать до АЗС	60	15
10	Лінія електропередач, електропідстанція (у тому числі трансформаторна підстанція)	за ПУЕ	за ПУЕ
11	Склад лісових матеріалів, торфу, волокнистих горючих речовин (сіна, соломи), а також ділянка відкритого залягання торфу	50	30
12	Лісовий масив (у тому числі парк, сквер): хвойних та змішаних порід листяних порід	50 25	30 15
10.8.36 Розміщення АГНКС та БП АЗС на території підприємств не дозволяється, за винятком автотранспортних підприємств, де такі АЗС використовуються як паливозаправні пункти.			
Мінімальні протипожежні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС та БП АЗС до будинків, споруд автотранспортного підприємства, на території якого вона розміщується, наведено в табл. 10.12			

зв'язку.

Додаток 8.3
(обов'язковий)

ВІДСТАНІ ВІД АЗС ДО СПОРУД ТРАНСПОРТУ ТА ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ

Інженерні мережі і споруди	Відстані, м
1. Залізничні шляхи загальної мережі: (до підосви насипу або брівки виїмки на перегонах) а) неелектрифіковані: - на перегонах - на роз'їздах - від станцій б) електрифіковані	20 30 40 Те саме, але не менше півтори висоти опори
2. Залізнична під'їзна колія підприємства	20
3. Залізничні переїзди	не менше 100
4. Мости, шляхопроводи	не менше 100
5. ТП, ПП, РУ відкриті і закриті	за ПУЕ
6. Маршрути електрифікованого міського транспорту (до контактних проводів) - від АЗС типів А і Б - від малих АЗС типу В - від середніх АЗС типу В	15, але не менше півтори висоти опори 25, але не менше півтори висоти опори 30, але не менше півтори висоти опори
7. Повітряні лінії електропередачі	за ПУЕ, але не менше півтори висоти опори
8. Кабельні лінії електропередачі	за ПУЕ, але не ближче 13 м до вибухонебезпечних установок
9. Лінії зв'язку: - кабельні - повітряні	за ПУЕ 13 півтори висоти опори
10. Водоводи в сухих ґрунтах: - діаметром до 1000 мм - діаметром більше 1000 мм Водоводи в мокрих ґрунтах незалежно від діаметра	за СНП 2.04.02-84 10 20 50
11. Водопровід і напірна каналізація	5

Таблиця 10.12 – Мінімальні відстані від технологічного обладнання, будинків та споруд АГНКС та БП АЗС до будинків, споруд автотранспортного підприємства, на території якого вона розміщується

№ з/п	Вид будинку чи споруди автотранспортного підприємства	Відстань, м, до будинку з бладнанням технологічної системи АЗС	Відстань, м, до зовнішнього обладнання технологічної системи АЗС	Відстань, м, до паливо- роздавальної колонки	Відстань, м, до майданчика для автоцистерни з СВГ
		З наявністю СВГ (чисельник), СПГ (знаменник)			
1	Виробничий будинок і приміщення категорій А, Б, Г. Майданчик для зберігання транспортних засобів, призначених для перевезення небезпечних вантажів класів 2-4, 8 та підкласу 9.1 за ГОСТ 19433-88 “Грузы опасные. Классификация и маркировка” (далі – ГОСТ 19433-88)	40/30	40/30	40/30	40
2	Виробничий будинок і приміщення категорій В та Д у будинках: I, II, III ступенів вогнестійкості IIIа, IIIб ступенів вогнестійкості IV, IVа, V ступенів вогнестійкості	25/10 30/15 35/20	25/15 30/20 35/25	25/15 30/20 35/25	25 30 35
3	Адміністративний та побутовий будинок	35/20	35/25	35/25	35
4	Відкритий майданчик і навіс для зберігання автотранспортних засобів	20/10	20/15	20/15	20
5	Автомобільна дорога підприємства (до краю проїзної частини)	15/10	20/15	15/10	20
6	Майданчик для зберігання транспортних засобів, які призначені для перевезення небезпечних вантажів класів 1, 5-7 та підкласу 9.2 за ГОСТ 19433-88	100/100			100

11 ІНЖЕНЕРНА ІНФРАСТРУКТУРА

11.1 Водопостачання, каналізація

11.1.1 Розрахунок систем водопостачання, каналізації населених пунктів та територій, вибір джерел господарсько-питного та виробничого водопостачання, визначення площ під споруди водопостачання та каналізації слід виконувати відповідно до вимог [81], [82], [83] та [42], [43].

11.1.2 При вирішенні питань водопостачання і каналізації у містобудівній документації слід виконувати:

– оцінку умов водопостачання та каналізації, як елементів комплексної оцінки розвитку

12. Самотічна каналізація	5
13. Теплові мережі: - від стінки каналу - від оболонки безканальної прокладки	5 5
14. Магістральні газопроводи, нафтопродуктопроводи, нафтопроводи	за СНП 2.05.06-85 в залежності від класу і діаметра
Примітка 1. Відстані від споруд АЗС до об'єктів, наведених у даному додатку, визначають у відповідності з вимогами п. 7.61. Примітка 2. Відстані від споруд АЗС до інженерних мереж, зазначених у пунктах 11 - 14 визначають від стінки трубопроводу до фундаментів наземних та стін підземних споруд АЗС.	

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Система містобудівної документації (СМБД).
Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і
затвердження
комплексних схем транспорту для міст України
ДБН Б.1-2-95.

(РОЗДІЛ 10)

Система градостроительной документации
Состав, содержание, порядок разработки, согласования и утверждения комплексных схем транспорта для городов Украины
Вводиться впервые

СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ
Державні будівельні норми України «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження комплексних схем транспорту для міст України» поширюються на розробку перспективних та оперативних планів розвитку дорожньо-транспортної мережі і організації дорожнього руху в містах України з перспективною кількістю населення понад 100 тис.чол.
Ці норми обов'язкові для органів державного управління, місцевого самоврядування, установ,

населених пунктів та територій;

- визначення продуктивності систем на розрахункові етапи;
- розроблення принципів схем, узгоджених з планувальною структурою, функціональним зонуванням відповідної території.

11.1.3 Продуктивність систем водопостачання та каналізації новоутворюваних населених пунктів повинна визначатися за розрахунковими витратами найбільшого водоспоживання на добу (з протипожежними витратами) та водовідведення від усіх груп водокористувачів із застосуванням коефіцієнта максимальної добової нерівномірності згідно з вимогами [82], [83].

11.1.4 Проектування та влаштування протипожежного водопостачання для зовнішнього пожежогасіння АЗС слід здійснювати згідно з вимогами [82]

11.1.5 Зовнішнє пожежогасіння АЗС слід передбачати від водойми (пожежного резервуара) або не менш ніж від двох пожежних гідрантів.

11.1.6 Зазначені водойми (пожежні резервуари), гідранти повинні розташовуватися на відстані не ближче ніж 35 м від резервуарів палива та паливороздавальних колонок.

11.1.7 Загальна місткість водойм, пожежних резервуарів для АЗС рідкого моторного палива, АГНКС має становити не менше 100 м³. Їх слід розташовувати на відстані не більше ніж 200 м від АЗС.

11.1.8 Для БП АЗС загальна місткість зазначених водойм, пожежних резервуарів повинна становити не менше 200 м³.

11.1.9 Зовнішнє протипожежне водопостачання АЗС, які розташовані поза населеними пунктами, дозволяється не передбачати в таких випадках:

- на АЗС рідкого моторного палива, де застосовуються підземні резервуари та відсутні приміщення сервісного обслуговування;
- на АГНКС, якщо відсутні приміщення сервісного обслуговування.

На зазначених АЗС необхідно передбачати додатково пересувні установки порошкового пожежогасіння з масою заряду вогнегасного порошку не менше 240 кг.

11.1.10 БП АЗС незалежно від місця їх розміщення повинні бути оснащені зовнішнім протипожежним водопостачанням.

11.1.11 Для попередніх розрахунків в містобудівній документації норми споживання питної води (водовідведення) слід приймати згідно з вимогами [81], [82].

11.1.12 Для попередніх розрахунків водоспоживання на утримання худоби, птахів і звірів на фермах слід приймати згідно з Додатком И.1.

11.1.13 Для влаштування поливальних водопроводів в якості джерел водопостачання: доцільно використовувати місцеві водотоки, водойми, ґрунтові води, доочищені стічні води. За неможливості або економічної недоцільності влаштування окремих поливальних водопроводів, для попередніх

підприємств і організацій незалежно від їх відомчого підпорядкування та форм власності, громадських об'єднань і фізичних осіб, які здійснюють проектування, будівництво і експлуатацію міських транспортних систем.

При проектуванні транспортних систем, поряд з положеннями цих норм, слід користуватися чинним законодавством України, в тому числі законами "Про основи містобудування", "Про транспорт", "Про дорожній рух", "Про охорону навколишнього природного середовища", ви-могами діючих нормативно-інструктивних документів, зокрема ДБН 360-92* "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень", відповідними Постановами, Указами і рішеннями Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, місцевих органів.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Комплексні схеми транспорту (КСТ) розробляються для систем поселень з перспективами розвитку міста-центру (в агломераціях міст-центрів) понад 100 тис. жителів на строк розроблення генерального плану міста з виділенням та деталізацією першочергових заходів з розвитку дорожньо-транспортної мережі і організації дорожнього руху *. У разі відсутності для цих міст КСТ або закінченні терміну їх дії, а також для окремих міст із складним вузлом зовнішнього транспорту і кількістю населення менш ніж 100 тис.чол., може розроблятися як самостійний документ комплексна схема організації дорожнього руху (КСОДР) **.

1.2. КСТ розробляється на основі затвердженого у встановленому порядку генерального плану міста бажано однією і тією ж проектною організацією з урахуванням авторських прав розробників генерального плану міста. Якщо генеральний план міста знаходиться у стані розроблення, рішення КСТ узгоджуються з розробниками генерального плану.

* У містах, де функціонує або буде створюватись швидкісний транспорт, в складі КСТ необхідно розробляти транспортно-планувальну модель з перспективою на 40-50 років.

** Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження проектної документації з організації дорожнього руху визначено "Тимчасовими нормами проектування комплексних схем організації дорожнього руху в містах України". К., 1990.

При необхідності внесення змін у раніше прийняті транспортно-планувальні рішення генерального плану міста розробляються відповідні обґрунтування і в діючий генеральний план міста після затвердження КСТ вносяться уточнення і корективи.

Примітка: Якщо розрахунковий термін згідно з генеральним планом настає значно раніше, ніж за КСТ, остання стає основою при вирішенні питань розвитку транспорту в новому генеральному плані міста.

1.3. Основним завданням КСТ є вивчення принципів напрямів, послідовності й термінів реалізації заходів з розвитку магістральної вулично-дорожньої мережі, а також усіх видів міського, приміського та зовнішнього транспорту, що забезпечують потреби населення і народного господарства систем поселень у пасажирських (до місць праці, масового відпочинку і об'єктів культурно-побутового призначення) і вантажних перевезеннях з дотриманням нормативних витрат часу на пересування, вимог до безпеки дорожнього руху, охорони навколишнього середовища, комфортності поїздок, економії енергетичних, територіальних і трудових ресурсів.

Приоритетні напрями вирішення транспортних проблем (міський, приміський або зовнішній транспорт, магістральна вулично-дорожня мережа, її вузли або ж організація руху на існуючій вулично-дорожній мережі) повинні встановлюватись із врахуванням соціально-економічних і транспортно-планувальних особливостей міста і відносно цього визначається значення і детальність проробок відповідних розділів КСТ.

1.4. Заходи у розділі "Міській пасажирський транспорт", а при необхідності, також у розділі "Вулично-дорожня мережа і організація дорожнього руху розробляються у декількох варіантах, у яких розкривається значення транспортно-планувальних і організаційно-регулювальних рішень, черговість її реалізації. Варіант, що пропонується, повинен забезпечувати при мінімальних приведених витратах істотне підвищення ефективності і якості транспортного обслуговування населення та підприємств міста, безпеку дорожнього руху, природоохоронні вимоги.

розрахунків потреби у воді на поливання-миття міських територій із загальноміських систем, слід використовувати норми [81].

11.1.14 Водозабори із поверхневих джерел господарсько-питних водопроводів слід розміщувати у районах, які забезпечують організацію зон санітарної охорони, вище випусків стічних вод населених пунктів, а також стоянок суден, лісових бірж, товарно-транспортних баз і складів, логістичних центрів.

Місця випуску стічних вод повинні бути розміщені нижче за течією річки від проектної межі населеного пункту і усіх місць його водокористування з урахуванням можливості зворотної течії при нагінних вітрах і при зміні режиму роботи ГЕС. У групових системах населених пунктів наведені вище вимоги відносяться до міста-центра і місць відпочинку систем розселення.

11.1.15 Розміщення споруд водопостачання і каналізації повинне бути ув'язане з перспективним територіальним розвитком населених пунктів.

11.1.16 Для попередніх розрахунків площу території для споруд водопідготовки і каналізаційних очисних споруд слід приймати за таблицею 11.1. Площа території для споруд водопідготовки і каналізаційних очисних споруд уточнюється проектом.

Таблиця 11.1 – Площа території для споруд водопідготовки і каналізаційних очисних споруд

Споруди водопідготовки		Каналізаційні очисні споруди			
Продуктивність, тис. м³/добу	Площа, га	Продуктивність, тис. м³/добу	Площа, га		
			Очисних споруд	Мулових майданчиків	Доочищення на біоставках
До 0,8	1	До 0,7	0,5	0,2	-
Більше 0,8 до 12	2	Більше 0,7 до 17	4	3	3
Більше 12 до 32	3	Більше 17 до 40	6	9	6
Більше 32 до 80	4	Більше 40 до 130	12	25	20
Більше 80 до 125	6	Більше 130 до 175	14	30	30
Більше 125 до 250	12	Більше 175 до 280	18	55	-
Більше 250 до 400	18				
Більше 400 до 800	24				
<p>Примітка 1.При більшій продуктивності споруд площу слід визначати за проектами-аналогами.</p> <p>Примітка 2.При застосуванні аеротенків-освітлювачів коридорного типу площа очисних споруд зменшується у два рази, при застосуванні аеротенків колонного типу – у 5 разів.</p>					

<p>Примітка. Для міст з розрахунковою кількістю населення 1 млн. чол. і більше, де у процесі розроблення КСТ техніко-економічне обґрунтування того або іншого виду позавуличного швидкісного транспорту ускладнюється, допускається розроблення спеціального ТЕО з вибору швидкісного транспорту (метрополітен, швидкісний трамвай з підземними ділянками, залізнична або монорейкова дорога) із відповідними інженерно-геологічними дослідженнями, додатковими розрахунками і аналізом очікуваних пасажиропотоків, укрупнених економічних показників з наступним використанням результатів ТЕО і КСТ.</p> <p>1.5. Замовниками КСТ виступають органи місцевої виконавчої влади, за їх дорученням, відповідні структурні підрозділи, а розробниками - державні та інші проектні організації містобудівного та дорожнього профілю, незалежно від їх відомчого підпорядкування та форм власності, що мають відповідні сертифікати на виконання таких видів робіт.</p> <p>Замовник зобов'язаний видати проектній організації затверджене завдання на розроблення КСТ і такі вихідні дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> - матеріали концепції генерального плану міста (якщо вони розроблялись іншою проектною організацією), ПДП промислових та житлових районів, центру міста та інші містобудівні документи, що містять необхідні для розроблення КСТ дані; - звітні (за останні 5-10 років) дані з техніко-економічних та експлуатаційних показників роботи усіх видів міського, приміського та зовнішнього транспорту, включаючи витрати матеріальних і енергетичних ресурсів; - матеріали спеціально проведених обстежень: <ul style="list-style-type: none"> а) розселення населення і, за необхідністю, його транспортної рухомості; б) обсягів кореспонденцій і пасажиропотоку у години "пік" і добу (у курортних містах, крім того, за порами року і днями тижня) по напрямках, відрізках і вузлах транспортної мережі міста і зони його впливу з виділенням перевезень, виконаних відомчими та погодинними автобусами; в) організації дорожнього руху (транспорту і пішоходів) і умов його безпеки; г) роботи легкового автомобільного транспорту: індивідуального, службового, таксомоторного; д) інтенсивності і швидкостей руху транспортних потоків на магістральних вулицях, транспортних вузлах і на підходах до міста; е) рівня шуму і забрудненості повітря на найбільш завантажених магістралях та перехрестях. <p>Примітки:</p> <p>1. При відсутності у замовника перелічених вихідних даних він може за окрему плату замовити їх збір і підготовку розробникові КСТ або іншим організаціям, що виконують цю роботу під керівництвом розробника КСТ на субпідрядних засадах.</p> <p>2. Давність обстежень не повинна перевищувати трьох років.</p> <p>1.6. КСТ погоджується з відповідними місцевими органами містобудування та архітектури, землевпорядкування, державтоінспекції, санітарного нагляду, екологічної безпеки та іншими організаціями, що обумовлюються замовником у технічному завданні на проектування, виходячі з належності питань, місцевих умов і особливостей населеного пункту та прилеглих територій. Погодження з обласними органами управління та державного нагляду здійснюється в разі необхідності виключно в питаннях, що стосуються приміського та зовнішнього транспорту</p> <p>Погоджуючі інстанції зобов'язані у місячний термін надати замовнику висновок по КСТ. У разі недодержання цього терміну схема вважається погодженою. КСТ затверджується сесією міської Ради народних депутатів або. Загальний термін погодження і затвердження КСТ, з моменту видачі її проектною організацією замовнику, не повинен перевищувати трьох місяців.</p> <p>У поданих на затвердження проектних матеріалах, повинні бути відображені зауваження погоджуючих інстанцій і внесені зміни та доповнення відповідно з рішенням, прийнятим сесією міської Ради народних депутатів.</p> <p>Подальше внесення змін у КСТ допускається тільки на основі рішення органу, який її затвердив. Ці зміни повинні бути внесені у схему, погоджені і затверджені у встановленому порядку.</p> <p>1.7. Затверджена КСТ є програмним містобудівним документом для органів місцевого самоврядування при розробленні перспективних та поточних планів розвитку дорожньо-транспортної мережі міста і прилеглого району, основним вихідним документом для розробки наступної проектної документації з розвитку транспорту і будівництва окремих дорожньо-транспортних об'єктів.</p>	<p>прирівнюється до режиму другого поясу зон санітарної охорони джерела водопостачання.</p> <p>В разі розташування майданчика водопровідних споруд у межах другого поясу зони санітарної охорони джерела водопостачання санітарно-захисна смуга від водопровідних споруд не встановлюється.</p> <p>При розташуванні майданчика водопровідних споруд на території, де неможливе забруднення ґрунту та підземних вод, а також розташованих у сприятливих санітарних, топографічних та гідрогеологічних умовах, ширину санітарно-захисної смуги допускається зменшувати до 30 м у відповідності з [42].</p> <p>Ширина санітарно-захисної смуги водоводів та водопровідних мереж, що проходять по незабудованій території, встановлюється (від зовнішньої стінки водоводу):</p> <ul style="list-style-type: none"> - при прокладанні в сухих ґрунтах та умовному діаметрі до 1000 мм включно – не менше ніж 10 м, а при більшому діаметрі – не менше ніж 20 м; - при прокладанні в мокрих ґрунтах (незалежно від умовного діаметра) – не менше ніж 50 м. <p>- при прокладанні водоводів по забудованій території ширину санітарно-захисної смуги слід призначати згідно з вимогами [43].</p> <p>11.1.19 Основні водоохоронні та санітарні заходи на території зони санітарної охорони підземних і поверхневих джерел водопостачання та майданчиків споруд водопідготовки необхідно визначати відповідно до вимог [82].</p> <p>11.1.20 Розміри СЗЗ від каналізаційних очисних споруд і насосних станцій до об’єктів житлової забудови, громадських установ, будинків і споруд, продовольчих складів, підприємств харчової промисловості слід визначати згідно з додатком Ж.4.</p> <p>11.1.21 На каналізаційних самопливних і напірних мережах необхідно передбачати захисні охоронні зони, розміри яких слід визначати відповідно до вимог [83]</p> <p>11.1.22 Очищення стічних вод в селищних і сільських населених пунктах слід передбачати згідно з вимогами [83].</p> <p>11.2 Санітарне очищення</p> <p>11.2.1 Норми утворення твердих побутових відходів визначаються згідно з вимогами [41], а при розробленні генеральних планів населених місць та детальних планів території для новоутворюваних населених пунктів, приймають відповідно до табл. 11.4.</p> <p>Таблиця 11.4 – Норми утворення твердих побутових відходів</p> <table><tr><th rowspan="2">Об’єкти утворення твердих побутових відходів</th><th rowspan="2">Розрахункова одиниця</th><th colspan="2">Річна норма утворення твердих побутових відходів на розрахункову одиницю</th></tr><tr><th>кг</th><th>куб. м</th></tr><tr><td>Житлові будинки багатоквартирні упорядковані</td><td>1 мешканець</td><td>300-350</td><td>1,8-2,0</td></tr><tr><td>Житлові будинки садибної забудови</td><td>1 мешканець</td><td>350-450</td><td>2,5-3,5</td></tr><tr><td>В середньому по населеному пункту з</td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Об’єкти утворення твердих побутових відходів	Розрахункова одиниця	Річна норма утворення твердих побутових відходів на розрахункову одиницю		кг	куб. м	Житлові будинки багатоквартирні упорядковані	1 мешканець	300-350	1,8-2,0	Житлові будинки садибної забудови	1 мешканець	350-450	2,5-3,5	В середньому по населеному пункту з			
Об’єкти утворення твердих побутових відходів	Розрахункова одиниця			Річна норма утворення твердих побутових відходів на розрахункову одиницю															
		кг	куб. м																
Житлові будинки багатоквартирні упорядковані	1 мешканець	300-350	1,8-2,0																
Житлові будинки садибної забудови	1 мешканець	350-450	2,5-3,5																
В середньому по населеному пункту з																			

Контроль за реалізацією передбачених у КСТ заходів покладається на відповідні управління (відділи) виконавчих органів місцевого самоврядування.			
2 СКЛАД КОМПЛЕКСНОЇ СХЕМИ ТРАНСПОРТУ			
2.1. КСТ розробляється у складі пояснювальної записки і графічних матеріалів, що відображають існуючий стан міського, приміського і зовнішнього (з врахуванням легкового і вантажного) транспорту з обслуговуючими процес перевезення і рухомий склад комплексами (пасажирські вокзали і станції, зупинки, вантажні станції і двори, порти, пристані, аеропорти, депо, парки, гаражі, станції технічного обслуговування, автозаправні станції, мотелі, кемпінги тощо), магістральної вулично-дорожньої мережі та її інженерних споруд (мостових переходів, естакад, шляхопроводів, транспортних розв'язок, позавуличних пішохідних переходів тощо), а також техніко-економічні обґрунтування проектних рішень, що приймаються з розвитку усіх видів транспорту, дорожньої мережі та їх споруд і обладнань, раціональних методів організації дорожнього руху.			
2.2. Пояснювальна записка КСТ ілюструється кольоровими ксерокопіями з основних графічних матеріалів схеми і вміщує документи з розгляду та погодження проектних розробок.			
2.3. Графічні матеріали КСТ розробляються для ілюстрації існуючого стану транспортної системи міста і прилеглого до нього району та рішень, що приймаються на перспективу по кожному з розглянутих конкурентно-спроможних варіантів з виділенням першочергових робіт по вибраному варіанту.			
2.4. Подані в стислому вигляді Основні положення КСТ концентруються в окремому її томі.			
3 СТРУКТУРА І ЗМІСТ ПОЯСНЮВАЛЬНОЇ ЗАПИСКИ			
Пояснювальна записка КСТ повинна вміщувати такі розділи (окремо існуючий стан та перспективи розвитку):			
- місто та його функціонально-планувальна характеристика;			
- міський пасажирський транспорт (включаючи легковий);			
- вантажний автомобільний транспорт;			
- магістральна вулично-дорожня мережа та організація дорожнього руху;			
- приміській і зовнішній транспорт;			
- охорона навколишнього середовища;			
- першочергові заходи з розвитку дорожньо-транспортної мережі та організації дорожнього руху.			
3.1. Існуючий стан транспортної системи міста			
Аналіз існуючого стану і темпів реалізації пропозицій, що розроблені у генплані або КСТ (при її коригуванні), з розвитку дорожньо-транспортної мережі ведеться з метою визначення реальних можливостей поетапного будівництва і реконструкції міської-приміської транспортної системи, вдосконалення організації дорожнього руху, тенденцій використання капіталовкладень в їх розвиток.			
Місто і його фінкціонанально-планувальна характеристика			
Стислі дані про географічне положення, територію, планувальні та географічні положення міста. Структура,щільність та поверховість забудови. Перелік та розміщення на його території промислових підприємств та установ містоутворюючого значення. Населення і його розселення, зв'язки міста з приміською зоною.			
Міський пасажирський транспорт			
Стисла історична довідка з розвитку усіх видів міського та приміського пасажирського транспорту (метрополітен, трамвай, тролейбус, автобус, індивідуальний автотранспорт, залізничні та водні шляхи сполучення, фунікулер, канатні дороги) та їх використання на внутрішньоміських лініях. Аналіз рівня транспортного обслуговування населення, технічне оснащення та експлуатаційна робота, економічні та якісні показники.* Ступінь забезпечення підприємствами з обслуговування транспортних засобів (депо, парки, гаражі, вагоноремонтні заводи), їх виробнича потужність з ремонту та кількості місць для зберігання рухомого складу. Елементи системи транспорту: рухомий склад, шляхи і шляхове господарство, контактна мережа, енергогосподарство, диспетчерський зв'язок,лінійні споруди та обладнання.			
урахуванням організацій та установ, маятникової міграції	1 мешканець	300-350	1,8-2,5
Сміття з удосконаленого покриття доріг та площ	1 кв. м. площі	5-15	0,008-0,025
Садові відходи від зелених насаджень	1 кв. м. площі	-	0,008
Примітка 1. Норми утворення твердих побутових відходів для житлових будинків садибної забудови при наявності опалення на вугіллі необхідно збільшувати на 30-50%.			
Примітка 2. Норми утворення великогабаритних, ремонтних та будівельних відходів слід визначати в розмірі 10 % від загальної кількості утворення твердих побутових відходів в населеному пункті.			
Примітка 3. Відходи електричного та електронного обладнання слід приймати із розрахунку 6 кг на 1 мешканця на рік.			
Розміри земельних ділянок підприємств і споруд з транспортування, знешкодження і переробки твердих побутових відходів слід визначати за таблицею 11.5.			
Таблиця 11.5 – Розміри земельних ділянок підприємств і споруд з транспортування, знешкодження і переробки твердих побутових відходів			
Підприємства і споруди		Розміри земельних ділянок на 1000 т твердих побутових відходів за рік, га	
Підприємства промислової переробки твердих побутових відходів (сміттєпереробні заводи та підприємства термічної утилізації твердих побутових відходів – спалювання, піроліз, газифікація, плазмові технології)		0,09	
Полігони твердих побутових відходів		0,02-0,05	
Склади компосту		0,04	
Ділянки для компостування		0,5-1,0	
Сміттєперевантажувальні станції		0,04	
11.2.2 Підприємства з оброблення (перероблення), знешкодження, захоронення та утилізації твердих побутових відходів допускається розміщувати в промислових та комунально-складських зонах населених пунктів та за їх межами або на території полігону твердих побутових відходів, за умови організації СЗЗ відповідно до вимог санітарного законодавства.			
Розташування підприємства з оброблення (перероблення), знешкодження, захоронення та утилізації твердих побутових відходів на рекреаційних територіях, у зонах санітарної охорони джерел водопостачання та прибережних смугах водойм, охоронних зон курортів заборонено.			
Вибір земельної ділянки здійснюють з урахуванням можливості приєднання підприємства до існуючих комунікацій водопостачання, водовідведення, теплопостачання, газопостачання та електропостачання. За необхідності слід передбачати розміщення трансформаторної підстанції, котельні, запасних резервуарів для води, локальних очисних каналізаційних споруд і локальних очисних споруд для очищення фільтрату.			
Площу земельної ділянки для розміщення підприємства з сортування та переробки твердих побутових відходів слід передбачати з розрахунку 0,09 га на 1000 т твердих побутових відходів на рік, у тому числі 0,06 га на 1000 т безпосередньо для виробництва та 0,03 га на 1000 т твердих побутових			

<p>Обсяги перевезень та пасажирообіг різних видів транспорту з врахуванням даних обстежень. Нерівномірність розподілу перевезень за порами року, днями неділі і годинами доби, маршрутами і напрямками руху, ділянками мережі. Питома вага окремих видів транспорту в загальному обсязі перевезень. Відомчі та приватні автобусні перевезення. Транспортна рухомість населення (кількість поїздок на одного мешканця в рік). Динаміка показників рухомості і обсягів перевезень за статистичними даними. Легкові таксомотори, автомобілі службового користування і мікроавтобуси, їх участь у перевезенні пасажирів. Індивідуальний автотранспорт, забезпеченність його місцями збереження, середньорічний пробіг легкового автомобіля.</p>	
<p>* Доходи, витрати, собівартість, натуральні і якісні показники: витрати часу на пересування, зручність поїздки, ступінь наповнення рухомого складу і забезпеченості в нормативній швидкості, регулярність і рівень безпеки руху, шуму, загазованості, витрати електроенергії та інш.</p> <p>Структура і характеристика мережі громадського пасажирського транспорту, її загальна довжина, в тому числі в забудованій частині міста. Витрати часу населенням на пересування (з виділенням поїздок з метою праці), пересадження і середня дальність сполучення на транспортній мережі в цілому по місту і окремо з видів транспорту. Загальна довжина маршрутів окремих видів транспорту, маршрутний коефіцієнт, кількість і тип рухомого складу, експлуатаційна швидкість, інтервали руху, обсяг перевезень на маршруті в цілому і на інтенсивному відрізку, коефіцієнт непрямолінійності маршрутів.</p>	
<p>Вантажний автомобільний транспорт Розміщення основних вантажоутворюючих і вантажовбираючих пунктів автотранспорту на території міста і його приміської зони, динаміка росту і структура вантажообігу. Розміри вантажного руху, в тому числі наявність транзитних потоків. Потоки вантажного транспорту на в'їзді в місто і виїзді з нього. Середньодобовий пробіг автомобілів, парк рухомого складу, показники його росту, розміщення споруд і обладнань вантажного автотранспорту.</p>	
<p>Магістральна вулично-дорожня мережа та організація дорожнього руху Транспортно-планувальні особливості, призначення і аналізи умов формування вулично-дорожньої мережі та її вузлів. Довжина магістральних вулиць і доріг, щільність мережі в цілому і за категоріями для міста і окремо по його зонах, віднесені до загальної і забудованої території, а також ширина магістральних вулиць і доріг у червоних лініях і проїжджої частини, типи покрить, їх екологічна оцінка. Дорожньо-транспортні і інженерні споруди, їх параметри (довжина, ширина - загальна і проїжджої частини), пропускна спроможність. Інтенсивність руху і ступінь використання пропускної спроможності магістральних вулиць, доріг і транспортних вузлів. Швидкість руху транспортних потоків, рівень забезпеченості безпеки руху транспорту і пішоходів на найважливіших вулицях і магістралях, у транспортних вузлах. Принципи організації руху і характеристика систем управління рухом. Забезпечення технічними засобами організації руху. Наявність і ступінь негативного впливу на дорожній рух ділянок з несприятливими дорожніми умовами і місць з великою кількістю дорожньо-транспортних пригод (ДТП). Екологічна безпека вулиць, доріг і транспортних вузлів.</p>	<p>відходів – під склади готової продукції (компосту) та відсортованих компонентів твердих побутових відходів, адміністративно-побутові споруди.</p> <p>Біотермічні камери та безкамерне компостування з примусовою аерацією слід застосовувати для малих міст та селищ з населенням до 50 тис. мешканців, польове компостування – в містах з населенням 50-500 тис мешканців. В населених пунктах з населенням більше ніж 500 тис. мешканців дозволяється використовувати промислове компостування.</p> <p>11.2.3 Сміттєперевантажувальні станції слід передбачати при впроваджені двоетапної технології транспортування твердих побутових відходів.</p> <p>Двоетапна технологія транспортування твердих побутових відходів є доцільною у разі, якщо:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дальність транспортування від місця збирання до об’єкту захоронення перевищує 20 км; - декілька міст, розташованих у радіусі до 50 км, мають або планують створити один об’єкт захоронення або підприємство із переробки твердих побутових відходів. <p>Ділянки для будівництва сміттєперевантажувальних станцій слід передбачати за межами населених пунктів, або на територіях промислово-складських зон.</p> <p>Ділянка для будівництва сміттєперевантажувальної станції має відповідати встановленим санітарним нормам і правилам, вимогам екологічного законодавства, бути максимально наближеною до району збирання твердих побутових відходів, мати природний перепад висоти між майданчиками розміщення сміттевозів-збирачів і транспортних сміттевозів. Обов’язковою умовою є також наявність доріг з твердим покриттям, лінії електропередач, водопроводу і каналізації.</p> <p>11.2.4 На території населеного пункту слід передбачати місця для встановлення пунктів приймання вторинної сировини.</p> <p>Пункти приймання вторинної сировини повинні забезпечувати відбір відходів електричних та електронних приладів, небезпечних відходів (у складі побутових відходів) та вторинної сировини. Площа земельних ділянок для одного пункту приймання вторинної сировини повинна становити 10-25 кв. м.</p> <p>Необхідна кількість пунктів приймання вторинної сировини визначається схемою санітарного очищення відповідного населеного пункту.</p> <p>Для узагальнених розрахунків площі земельної ділянки, для організації пункту приймання вторинної сировини слід приймати 3м² на 1000 осіб населення.</p>
<p>Приміський і зовнішній транспорт Розміри території та природні умови приміської зони. Розселення населення по окремих транспортно-планувальних районах, в тому числі в містах і селищах міського типу; кількість місць для працюючих на підприємствах і відомствах; чисельність населення, яка зайнята в сільському господарстві. Розміри маятникової міграції (пересування до місць праці) між міською зоною і містом, її розподіл по зонах міста. Перелік зон відпочинку, включаючи великі масиви садових ділянок та городів, їх розміщення і місткість. Кількість поїздок жителів з метою культурно-побутового обслуговування і відпочинку між основним містом та приміською зоною (в обох напрямках).</p>	<p>11.2.5 Утилізація трупів домашніх та безпритульних тварин здійснюється шляхом кремації в печах. Ділянку для кремаційної печі доцільно розмішувати на території полігону твердих побутових відходів, промислових та комунально-складських зонах населених пунктів та за їх межами за умови організації СЗЗ відповідно до вимог санітарного законодавства.</p> <p>Площу земельної ділянки для улаштування кремаційної печі необхідно визначати із розрахунку 0,01 га на 50 тис. осіб населення, але не менше 0,01 га на одну ділянку.</p> <p>11.2.6 В містах та інших населених пунктах необхідно передбачати пункти тимчасового</p>

<p>Транспортно-планувальні особливості приміських шляхів сполучення. Основні показники роботи (у динаміці) за видами транспорту; обсяги перевезень і пасажирообіг зупинок, нерівномірність пасажирських потоків по відрізках і видах транспорту, швидкість сполучення, витрати часу пасажирами на пересування, пропускна здатність доріг і її резерви. Планувальний взаємозв'язок міського та приміського сполучення.</p> <p>Розміщення залізничних і автомобільних вокзалів, пасажирських і вантажних станцій, дворів, під'їзних шляхів, морських і річних портів, пристаней, аеропортів і їх взаємозв'язок з внутрішньоміськими шляхами сполучення. Пасажирообіг та динаміка перевезень усіх видів зовнішнього транспорту. Стислий аналіз вантажообігу станцій, портів, пристаней, їх дислокація.</p> <p>Охорона навколишнього середовища</p> <p>Стисла характеристика стану навколишнього середовища міста (за даними місцевих органів охорони здоров'я, екологічної безпеки або з науково-проектних розробок) і наявного парку транспортних засобів (за видами, місткості і вантажопід'ємності, типам двигунів і споживаному паливу, технічним станом і терміном експлуатації, ступенем впливу на навколишнє середовище). Доля транспорту у забрудненні повітряного простору приміагістральних територій, найбільш екологічно небезпечні зони і ділянки, оцінка їх за рівнем забруднення різними компонентами, аналіз причин, що спричинили високі рівні шуму та забрудненості повітряного простору.</p> <p>Висновки</p> <p>Досягнутий рівень розвитку транспортної системи і організації дорожнього руху, його відповідність вимогам населення у своєчасних і якісних перевезеннях, недоліки, диспропорції та проблеми, що потребують рішення планувально-транспортними методами.</p> <p>3.2. Перспективи розвитку транспортної системи міста</p> <p>Основні напрямки розвитку міста</p> <p>Зростання населення і території міста. розселення населення і його демографічна структура, перспективні зміни у розміщенні підприємств промисловості, будівництва, транспорту, великих торгових та інших відомств містоутворюючого значення, і кількість у них працівників, дислокація місць масового відпочинку.</p> <p>Розподіл території міста на транспортно-розрахункові райони, очікувана кількість в них населення і місць праці, в тому числі містоутворюючих кадрів, показники транспортної рухомості населення, в тому числі за метою пересування і з врахуванням населення, що приїздить у місто.</p> <p>Міський пасажирський транспорт</p> <p>Конструювання мережі по варіантах транспортної системи на основі прогнозуючого розвитку міста (з врахуванням проробок генплану) із забезпеченням очікуваних перевезень масовим пасажирським транспортом. Визначення кількості пересувань населення на працю і з культурно-побутовими цілями та дальності їх сполучення методом взаємних кореспонденцій між транспортно-планувальними районами з обґрунтуванням вибору розрахункової моделі; розрахунки очікуваного обсягу перевезень (річних, середньодобових) і роботи пасажирського транспорту, сумарні витрати часу; виявлення напрямів пасажиропотоків, визначення їх розмірів (у максимальну добу і години "пік") за напрямками та відрізками мережі, порівняння і аналіз одержаних розмірів пасажиропотоків з існуючими, з урахуванням змін у розселенні жителів і розміщенні місць праці, визначення добового пасажирообігу.</p> <p>Обґрунтування видів транспорту. Виявлення потреб в організації ліній швидкісного транспорту (метрополітен, швидкісний трамвай, залізниця або монорейкова дорога, експрес-автобус), які функціонують у тісному зв'язку із звичайними видами наземного транспорту.</p> <p>Пасажирообіг зупинок (станцій) запроектованих ліній позавуличного швидкісного транспорту.</p> <p>Розподіл перспективного (на першу чергу і розрахунковий період) обсягу пасажироперевезень між різними видами транспорту.</p> <p>Розроблення раціональної схеми маршрутів наземних видів міського пасажирського транспорту на першу чергу та установлення послідовності її реалізації.</p> <p>Визначення кількості рухомого складу з окремих видів транспорту (з урахуванням підвищення якості</p>	<p>утримання безпритульних тварин. Пункт тимчасового утримання безпритульних тварин повинен обов'язково мати облаштовані приміщення (відділення): приймальне, карантинне, ізолятор; відділення з утримання тварин.</p> <p>Такі пункти розташовують від житлових будинків та будівель іншого призначення на відстані не менше ніж 300 м. Територія притулку має бути огорожена.</p> <p>Площу земельної ділянки, що необхідна для розміщення пункту тимчасового утримання безпритульних тварин слід визначати із розрахунку 0,015 га на 50 тис. осіб населення але не менше 0,015 га на одну ділянку.</p> <p>Утилізація трупів тварин на території пунктів тимчасового утримання тварин не допускається</p> <p>11.2.7 Підприємства для утримання спеціальних транспортних засобів <i>підлягають</i> розташуванню на території господарської зони полігону твердих побутових відходів <i>або в</i> промислових та комунально-складських зонах населених пунктів. Необхідна кількість та площа ділянок підприємств для утримання спеціальних транспортних засобів визначається схемою санітарного очищення населеного пункту.</p> <p>11.2.8. Місця для зберігання спеціально обладнаних транспортних засобів на території полігонів твердих побутових відходів розміщуються відповідно до вимог [73].</p> <p>11.3 Енергопостачання</p> <p>11.3.1 Енергопостачання населених пунктів слід передбачати від мереж районної енергетичної системи з залученням альтернативних джерел електричної енергії, геліо-, геотермальних, вітрових установок тощо. Розміщення малих гідроелектростанцій здійснюється за умови збереження гідрологічного режиму річки при їх експлуатації.</p> <p>11.3.2 При виборі потужностей джерел енергопостачання розрахункова потреба у теплі, газі та електроенергії визначається:</p> <p>- для промислових і сільськогосподарських підприємств – з використанням аналогічних проектів нових підприємств і тих, що реконструюються, а також за укрупненими показниками енергоозброєності або енергомісткості на підприємствах даної галузі промисловості з урахуванням місцевих умов;</p> <p>- для комунально-побутових потреб – відповідно до вимог [76], [77], [74], [86].</p> <p>Для попередніх розрахунків для новоутворюваних населених пунктів допускається застосовувати укрупнені показники електроспоживання, з урахуванням потреб житлового фонду чи громадських об'єктів населених пунктів, підприємств комунально-побутового обслуговування, на зовнішнє освітлення, міський транспорт (крім метрополітену), системи теплопостачання, водопостачання і водовідведення, відповідно до табл. 11.5.</p> <p>Таблиця 11.5 – Укрупнені показники електроспоживання</p> <table><tr><td>Ступінь благоустрою житлових і громадських будинків і населених</td><td>Електроспоживання, кВт год/ особу на рік</td><td>Річна кількість годин використання максимуму електричного навантаження, год.</td></tr></table>	Ступінь благоустрою житлових і громадських будинків і населених	Електроспоживання, кВт год/ особу на рік	Річна кількість годин використання максимуму електричного навантаження, год.
Ступінь благоустрою житлових і громадських будинків і населених	Електроспоживання, кВт год/ особу на рік	Річна кількість годин використання максимуму електричного навантаження, год.		

перевезень пасажирів) і потреб у ремонтно-експлуатаційній базі та її виробничій потужності, спеціальних транспортних обладнаннях та спорудах, диспетчерському зв'язку і його лінійному облаштуванню.

Легкий автомобільний транспорт
Загальна чисельність і склад парку - таксомотори, службовий та індивідуальний, у тому числі мото - велотранспорт; характер і розміри очікувальних пасажирських перевезень, пробіг транспортних засобів (за рік і за добу); розподіл парку легкових автомобілів по транспортно-планувальним районам міста, потрібна для їх збереження територія.

Вантажний автомобільний транспорт
Обсяги перевезень та вантажні кореспонденції між районами міста. Розподіл вантажопотоків по магістральній вулично-дорожній мережі. Інтенсивність і організація вантажного руху. Розвиток автотранспортних підприємств і їх розміщення.

Примітка.
Відомості про вантажообіг вантажоутворюючих і вантажозбираючих пунктів і очікуваний середньодобовий пробіг автотранспорту, вантажопотоки і розподіл потоків автомобілів по вулично-дорожній мережі міста, а також про структуру парку рухомого складу, розміщення споруд і обладнання вантажного автотранспорту приймаються з розробок генерального плану або концепції розвитку міста. При необхідності вносяться корективи і ведуться необхідні розрахунки.

Магістральна вулично-дорожня мережа і організація дорожнього руху
Особливі планування, характеристики та показники розвитку магістральної мережі вулиць і доріг на основі генерального плану міста. Класифікація магістралей в режимі руху, принципи вирішення основних перехресть в одному і різних рівнях, узгодження мережі міських магістралей з зовнішньою автодорожньою мережею. Середньодобова і в годину "пік" інтенсивність та швидкість руху транспортних заходів по магістральних вулицях і на транспортних вузлах. Обґрунтування пропозицій з розвитку вулично-дорожньої мережі (із забезпеченням необхідної пропускної спроможності), у тому числі виділення магістралей переважно вантажного руху, створення обхідних транспортних магістралей для розвантаження центральної частини міста від вантажного автотранспорту, винесення транзитного руху за його межі, забезпечення переважно руху громадського транспорту. Щільність вулично-дорожньої мережі, що має транспортне значення, у тому числі магістральної, поперечні профілі основних магістралей. Техніко-економічна оцінка спорудження нових та реконструкції існуючих ділянок вулично-дорожньої мережі і вузлів на розрахунковий строк і першу чергу будівництва. Першочергові організаційно-регулюючі заходи сітьового рівня із вдосконалення руху транспорту і пішоходів (див. п.3.4,в).

Приміський і зовнішній транспорт
Обсяги транспортної роботи в сполученні між містом і приміською зоною, максимальних пасажиропотоків по основних напрямках, їх нерівномірність за порами року, днями тижня, годинами доби і по ділянках ліній, швидкість і дальність сполучень. Розподіл пасажироперевзень між різними видами транспорту і показники їх роботи. Обґрунтування пропозицій будівництва нових і реконструкції існуючих шляхів сполучення, які зв'язують прилеглі райони з містом, принципи організації приміського-міського сполучення, у тому числі безпересадочні за типом "місто-приміська зона", а також транспортно-пересадочних вузлів. Пасажирообіг основних зупинок (станцій) на приміських-міських лініях. Основні проектні рішення і вихідні пропозиції розвитку магістральних видів транспорту (залізничного, автомобільного, повітряного і водного) і взаємодія їх з внутрішньоміськими і приміськими видами транспорту (за розробками спеціалізованих за видами транспорту проектних організацій).

Охорона навколишнього середовища
Побудова за основними показниками роботи і інтенсивності руху транспорту розрахункових карт

пунктів	на першу чергу	на розрахунковий термін	на першу чергу	на розрахунковий термін
Міста				
Будинки, не обладнані стаціонарними електроплитами:				
без кондиціонерів	800	1700	3100	5200
з кондиціонерами	840	2000	5200	5700
Будинки, обладнані стаціонарними електроплитами:				
без кондиціонерів	1300	2100	4500	5300
з кондиціонерами	1600	2400	5300	5800
Селища і сільські населені пункти (без кондиціонерів)				
Будинки, не обладнані стаціонарними електроплитами	800	950	3000	4100
Будинки, обладнані стаціонарними електроплитами (100%)	1000	1350	3900	4400
Примітка1 Застосування стаціонарних електроплит та побутових кондиціонерів слід передбачати згідно з [58]				
Примітка2 Укрупнені показники наведені для великих міст. Для інших міст застосовуються коефіцієнти: для найкрупніших – 1,2; крупних –1,1; середніх – 0,9 і малих – 0,8.				

11.3.3 Кількість, потужність і напруга понижувальних підстанцій, а також їх розміщення визначаються відповідно до схеми перспективного розвитку місцевих мереж електропостачання згідно з вимогами [11].

11.3.4 Понижувальні підстанції глибокого вводу з трансформаторами потужністю 16 тис.кВА і вище призначені для електропостачання житлових районів, а на територіях курортних зон і комплексів усі трансформаторні підстанції і розподільчі пристрої слід передбачати закритого типу.

11.3.5 На підходах до підстанцій повітряних і кабельних ліній слід забезпечувати технічні смуги для їх вводу і виводу з розмірами, що залежать від кількості і напруги ліній.

Розміри земельних ділянок для закритих підстанцій і розподільчих пристроїв слід приймати 0,6 га, для відкритих – 0,5-1,5 га з дотриманням вимог [75], для пунктів переходу повітряних ліній у кабельні – не більше ніж 0,1 га.

11.3.6 Трансформаторні підстанції потужністю не більше 2 × 1000 кВА і розподільчі пункти напругою до 20 кВ слід передбачати закритими і розміщувати від вікон житлових і громадських будинків згідно з таблицею 15.7, залежно від класу вогнестійкості, на відстані не менше 7-10 м, від лікувальних і оздоровчих установ – відповідно не менше 25 м і 15 м.

11.3.7 Розміщення трансформаторних підстанції у зсувних зонах, зонах затоплення не допускається.

11.3.8 Розміщення ліній електропередач, які є складовими загальних енергетичних систем, на територіях промислових і сільськогосподарських підприємств не допускається.

11.3.9 Повітряні лінії електропередачі (далі ПЛ) напругою 35 кВ і вище слід розміщувати за межами сельбищних територій, а при реконструкції територій населених пунктів – передбачати

забрудненості повітряного простору (у тому числі за особливо шкідливих інградієнтів) і акустичного дискомфорту (перша черга і розрахунковий термін). Оцінка, у разі прийнятих транспортно-планувальних рішень, кількісних і якісних змін парку рухомого складу, а також пропозицій з організації дорожнього руху (порівняно з існуючим становищем), стану навколишнього середовища. Визначення зон і ділянок, де рівень загазованості і шуму залишився вищим від гранично-допустимих норм, аналіз причин, що викликали ці перевищення, перелік можливих інженерно-технічних заходів з нейтралізації цього понаднормативного впливу.

3.3. Вибір раціонального варіанта розвитку транспортної системи та його соціально-економічна ефективність.

Вибір раціонального варіанта розвитку транспортної системи міста здійснюється на основі всебічного техніко-економічного порівняння декількох варіантів з урахуванням натуральних і якісних показників (витрати часу, зручність поїздки і т.п.), рівня впровадження нової техніки, можливість забезпечення ефективного захисту навколишнього середовища від забруднення. Для розрахунку прорівняльної економічної ефективності визначаються експлуатаційні збитки, капітальні вкладення і транспортні витрати, включаючи енерговитрати і економічні збитки навколишньому середовищу, у тому числі нанесені здоров'ю населення через зниження продуктивності праці і т.інш.

У містах, де розробляється система з швидкісним позавуличним видом транспорту (метрополітен, швидкісний трамвай, залізниця), необхідні обґрунтування також термінів його введення в експлуатацію. При цьому складається комплекс заходів з вдосконалення і розвитку існуючих видів транспорту, які повинні забезпечувати відповідну якість перевезень до введення першої черги будівництва швидкісних видів транспорту.

Капіталовкладення і експлуатаційні витрати за варіантами, у тому числі видів транспорту, вулично-дорожньої мережі, її транспортним вузлам (роз'язкам), організації дорожнього руху, що розраховуються за укрупненими нормативами з однаковою мірою точності.

Якщо конкуруючі варіанти за економічними показниками близькі один до одного (тобто відрізняються не більш, як на 5-7%), тоді остаточний вибір раціонального варіанта транспортної системи організації дорожнього руху визначається за якісними (соціальними) критеріями або ж за натуральними показниками (планувальні та економічні умови реалізації варіантів).

3.4. Першочергові заходи в розвитку дорожньо-транспортної мережі та організації дорожньо-транспортного руху.

Першочергові заходи розробляються на встановлений замовником період, що настає після розробки КСТ. При цьому повинні бути враховані усі наявні розробки з розвитку міського, приміського та зовнішнього транспорту, вулично-дорожньої мережі і штучних споруд, а також організації дорожнього руху на цей період.

Указані заходи повинні передбачати усунення на цей строк основних недоліків у роботі усіх видів транспорту і організації дорожнього руху, поліпшення умов обслуговування пасажирів, стану навколишнього середовища. Опрацювання першочергових заходів за пропонованим варіантом включає:

а) всебічний аналіз запроектованої схеми маршрутів масового пасажирського транспорту. Критерієм оптимальності маршрутизації є мінімум витрат часу на поїздки до місць праці, що складається з витрат часу на підхід до зупинки і відхід від неї, очікування транспорту, власне поїздки і пересадку з одного виду транспорту або маршруту на інший;

б) заходи:

- з поліпшенням умов перевезень і регулярності руху пасажирського транспорту; перегляду (у разі необхідності) графіків початку роботи підприємства і установ міста з метою розосередження годин "пік";
- з розвитку ремонтно-експлуатаційної бази, що забезпечує поліпшення використання парку рухомого складу і його технічного обслуговування, шляхового господарства, засобів енергопостачання, зв'язку, диспетчерського управління тощо;
- з удосконалення організації дорожнього руху і забезпечення його безпеки шляхом створення автоматизованих систем управління дорожнім рухом, введення пріоритетності пасажирському рухові, упорядкування розміщення зупинок, усунення несприятливих дорожніх умов і місць з концентрацією ДТП, а тільки після цього шляхом реконструкції існуючих і будівництва нових

винесення існуючих ПЛ за межі сельбищних територій.

Для повітряних і кабельних ліній електропередачі, трансформаторних підстанцій, розподільчих пунктів і пристроїв (далі – електричні мережі) всіх напруг визначаються охоронні і СЗЗ, розміри яких залежать від типу і напруги енергооб'єкта. Розміри цих зон слід приймати у відповідності з вимогами[35] та] [47].

11.3.10 Лінії електропередачі до понижувальних підстанцій глибокого вводу напругою 110 кВ і вище у межах територій крупних і найкрупніших міст, а також електричні мережі напругою до 35 кВ включно у межах сельбищних територій усіх груп населених пунктів із будинками висотою 4 поверхи і вище, слід виконувати кабелем.

11.3.11 На виробничих територіях населених пунктів найменші відстані від високовольтних проводів повітряних ліній до поверхні землі, будинків і споруд, збудованих з негорючих матеріалів, слід приймати відповідно до табл. 11.6.

Таблиця 11.6 – Мінімальні відстані від високовольтних проводів повітряних ліній до поверхні землі, будинків і споруд

Умови роботи	Ділянка, споруда	Найменша відстань, м, при напрузі ПЛ, кВ					
		до 35	110	150	220	330	500
Нормальний режим	До поверхні землі	7	7	7,5	8	11	15,5
	До будинків і споруд	3	4	4	5	7,5	8
Обрив провода у сусідньому прогоні	До поверхні землі	5,5	5,5	5,5	5,5	6	-
Примітка. Лінії електропередачі не повинні перешкоджати безпечній роботі пожежних автодрабин і колінчастих підйомників.							

11.3.12 ТЕЦ слід розміщувати за межами сельбищної території з мінімальною довжиною магістральних теплотрас до центрів теплових навантажень.

11.3.13 У зонах житлової забудови, при забудові будинками більше двох поверхів, за відсутності можливості підключення споживачів до діючих джерел централізованого теплопостачання (виробничо-опалювальних котелень, ТЕЦ тощо) допускається будівництво опалювальних котелень.

11.3.14 Районні котельні необхідно розміщувати за межами житлових зон на спеціально визначених ділянках або в межах комунальних чи складських територій. Дозпускається передбачати використання когенераційних технологій відповідно до вимог [84].

11.3.15 У зонах одно- і двоповерхової житлової забудови, з високою щільністю населення допускається передбачати централізоване теплопостачання.

11.3.16 Дозпускається застосування електроенергії, як єдиного енергоносія, для традиційних освітлювальних і побутових електроприладів, харчоприготування, для теплопостачання, гарячого водопостачання з акумуляцією теплової енергії.

11.3.17 Розміри земельних ділянок для опалювальних котелень, що розміщуються окремо у

транспортних магістралей і штучних споруд, удосконалення дорожніх покриттів і т.інш.;

- з упорядкування руху вантажного автомобільного транспорту з організацією спеціальних магістралей для пропуску транзитних вантажопотоків в обхід міста або його центру;

- з розвитку вузла зовнішнього транспорту міста і прилеглого району в частині максимального використання ліній залізничного транспорту для внутрішньоміських і, особливо, приміських пасажирських перевезень, а також удосконалення умов пересадки пасажирів у сполученнях міста з приміською зоною;

в) з удосконалення автоматизованого управління рухом транспорту з використанням засобів автоматики, телемеханіки і обчислювальної техніки, а також упорядкування організації дорожнього руху (розподіл транспортних потоків по вулично-дорожній мережі міста, відведення транзитного руху і його маршрутне орієнтування, усунення вузьких місць, де інтенсивність руху перевищує нормативи по відношенню до існуючих геометричних параметрів і виникають затримки в русі, організація безтранспортних зон тощо).

Розміри капіталовкладень, передбачених КСТ на першочергові заходи, повинні узгоджуватися з планами розвитку міста, реальними фінансовими можливостями, а також з потужностями підприємств будівельної індустрії, комунальних і дорожніх організацій, спеціалізованих служб з організації дорожнього руху. На кожний наступний оперативний період замовником повинні розроблятися заходи з подальшої реалізації КСТ згідно з вказівками даного параграфу.

Примітка до розділу 3.3

З усіх видів міського, приміського і зовнішнього транспорту, а також вулично-дорожньої мережі та організації дорожнього руху повинні наводитись основні планувальні й техніко-економічні показники, перелік яких поданий у додатку.

4 ПЕРЕЛІК ГРАФІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

У складі графічних матеріалів КСТ повинні бути подані:

- схема розселення та трудового тяготіння з відображенням кількості населення і місткості місць праці по транспортно-планувальним районам міста з виділенням існуючого стану, першої черги і розрахункового строку і нанесенням запроектованої мережі пасажирського транспорту, основних магістралей, ліній і споруд зовнішнього транспорту;

- схема мережі існуючого міського пасажирського транспорту з відображенням промислової і жилої забудови, місць масового відпочинку, ліній і споруд зовнішнього транспорту, ліній і маршрутів міського пасажирського транспорту, його обладнань і споруд (депо, парки, гаражі, тягові підстанції);

- схеми варіантів розвитку мережі усіх видів міського пасажирського транспорту з відображенням існуючої і запроектованої по чергам будівництва жилої і промислової забудови, місць масового відпочинку та інших об'єктів, що мають транспортне значення, а також мережі рейкового міського транспорту і етапності його будівництва;

- схема розвитку усіх видів міського пасажирського транспорту (перша черга та розрахунковий строк)

- пропонується варіант з розміщенням зберігаючої та запроектованої промислової та житлової забудови, місць масового відпочинку, ліній та маршрутів міського пасажирського транспорту, його обладнань і споруд (депо, парки, гаражі, тягові підстанції і т.інш.), ліній споруд зовнішнього транспорту - залізничні, морські, річкові, автомобільні вокзали і зупинки, аеропорти і аеровокзали. У вказаному обсязі схема складається для запропонованого варіанту транспортної системи. Для решти варіантів розробляються спрощені схеми з відображенням особливостей (відмінностей) намічуваних проектних рішень:

- схема магістральної вулично-дорожньої мережі (за класифікацією ДБН 360-92*) з інженерними спорудами та відображенням існуючого стану, першої черги і розрахункового строку;

- карти рівня шуму і загазованості на магістральній вулично-дорожній мережі міста (перша черга і розрахунковий строк);

- схема організації дорожнього руху транспорту та пішоходів (існуючий стан і на першу чергу) у цілому по місту (може бути окремо для центральної частини) і в основних його транспортних вузлах з виділенням вузьких місць (місць з незадовільними дорожніми умовами, великою концентрацією ДТП, планувальними рішеннями з порушеннями норм тощо), існуючою та прогнозованою картограмою інтенсивності й швидкості руху, розподілом транспортних потоків на вулично-дорожній мережі з автоматизованим регулюванням дорожнього руху (АРДР) і т.інш.

районах житлової забудови, з урахуванням використання обладнання з очищення газів, що відходять, слід приймати згідно з табл. 11.7

Таблиця 11.7 – Розміри земельних ділянок для опалювальних котелень,що розміщуються окремо у районах житлової забудови

Теплопродуктивність котелень, Гкал/год(МВт)	Розміри земельних ділянок, та, котелень, що працюють на паливі:	
	твердому	газоподібному
5-10(6-12)	1,0	1,0
Більше 10-50(12-58)	2,0	1,5
Більше 50-100 (58-116)	3,0	2,5
Більше 100-200 (116-233)	3,7	3,0
Більше 200-400 (233-466)	4,3	3,5
Примітка 1. Розміри земельних ділянок опалювальних котелень, які забезпечують споживачів гарячою водою з безпосереднім водозабором, а також котелень, для яких паливо <i>доставляється</i> залізницею, слід збільшувати на 20%.		
Примітка 2. Розміщення золошлаковідвалів слід передбачати за межами сельбищної території. Умови розміщення золовідвалів і визначення розмірів майданчиків для них необхідно передбачати за нормами для котельних установок.		
Примітка 3. Розміри санітарно-захисних зон від котелень визначаються відповідно до чинних санітарних норм.		

11.3.18 Розміри земельних ділянок для розміщення газонаповнювальних станцій, залежно від їх продуктивності, необхідно визначати за проектом, але не більше 6 га для станцій продуктивністю 10 тис.т/рік, 7 га для станцій продуктивністю 20 тис.т/рік, 8 га - для станцій продуктивністю 40 тис.т/рік.

11.3.19 Розміри земельних ділянок для розміщення газонаповнювальних пунктів і проміжних складів балонів (ПСБ) слід визначати не більше 0,6 га.

Відстані від них до будинків і споруд різного призначення необхідно *визначати* відповідно до табл. 11.8 і 11.9.

Таблиця 11.8 – Відстані від газонаповнювальних пунктів і проміжних складів балонів до будинків і споруд різного призначення

Загальна місткість резервуарів, м³	Максимальна місткість одного резервуару, м³	Відстань від резервуарів до будинків (житлових, громадських, виробничих тощо), що не належать до ГНП, м	
		наземних	
Від 50 до 100	25	80	Від 50 до 100
Те саме	50	100	Те саме
Більше 100 до 200	50	150	Більше 100 до 200

Таблиця 11.9 – Відстані від будинку, складу і навантажувально-розвантажувальних майданчиків

Будинки і споруди	Відстані від будинку, складу і навантажувально-розвантажувальних майданчиків залежно від кількості наповнених 50 літрових балонів, м			
	До 400	Від 400 до 1200	Більше 1200	Незалежно від місткості
Будинки і споруди на території ПСБ	20	25	30	-

За винятком основних (існуючої і пропонованої систем організації дорожнього руху) схем, решта подається у спрощеному вигляді і за можливістю об'єднується:

- поперечні профілі основних транспортних магістралей міста та поздовжні профілі запроєктованих швидкісних магістралей і трас швидкісного рейкового транспорту;
- креслення (схеми) планувальних рішень основних доррожньо-транспортних вузлів міста і транспортних розв'язок у різних рівнях;
- схема приміського і зовнішнього транспорту (розрахунковий строк) з відображенням існуючого положення в ув'язці з прое ктом планування приміської зони і великих населених пунктів, місць масового відпочинку та усіх об'єктів, що мають транспортне значення, у тому числі зупинок залізниць, що зв'язують місто з приміською зоною, інших споруд і обладнань зовнішнього транспорту, основних транспортно-пересадочних вузлів;
- схема обслуговування міста і приміської зони мережею пасажирського транспорту з ізохронами транспортної доступності відповідно центру міста, основних місць працевлаштування (великих промрайонів) та міста-центру системи поселень;
- картограми пасажиропотоків за напрямками та відрізками мережі (добові і у години "пік"), сумарні і на окремих ви дах міського пасажирського транспорту, а також на приміських маршрутах з відображенням пасажирообігу зупинок швидкісних позапловучих видів транспорту (метрополітену, швидкісного трамваю, залізниці) та пунктів взаємодії приміського та зовнішнього транспорту з міським (з виділенням існуючого положення, першої черги і розрахункового строку). Картограми розробляються для усіх представлених варіантів (для найбільш завантаженої доби);
- картограми вантажопотоків (добові і у години "пік") по магістралях міста - існуюче положення, на першу чергу і розрахунковий строк;
- картограми приведених машинопотоків на магістралях міста (добові і у години "пік") - існуюче положення, перша черга і розрахунковий строк.

Усі креслення і схеми повинні бути підписані у встановленому порядку та мати точне найменування, єдині для аналогічних схем або креслень умовні позначення з виділенням стадійності будівництва. Залежно від міри складності схем і креслень вони виконуються у масштабах: 1:50000; 1:25000; 1:10000; 1:5000; 1:2000; 1:500.

Основні креслення виконуються з урахуванням необхідної їх наочності і можливості розміщення цифрових показників, найменувань районів, магістралей, вузлових пунктів та інших орієнтирів.

Додаток (обов'язковий)
Основні планувальні й техніко-економічні показники розвитку транспортної системи міста

Найменування показників	Од. виміру	Існуючий стан (вихідний рік)	Термін будівництва	
			Перша черга	Розрахункови й строк
Кількість населення, міста,у тому числі: - містоутворююча група, - обслуговуюча група	тис. чол.			
Територія міста у межах міської смуги, у тому числі: - забудована територія, - забруднена викидами транспорту територія	Км %			
Річний обсяг пасажирсь ких перевезень, усього, у тому числі за видами транспорту:	млн. пас.			
Питома вага у загальному обсязі перевезень (за видами транспорту):	%			
Річний обсяг транспортної роботи,	млн.			

Житлові будинки	-	-	-	50
Громадські будинки невиробничого характеру	-	-	-	100
Будинки промислових і сільськогосподарських підприємств, а також підприємства побутового обслуговування виробничого характеру, автомобільні дороги (до краю дороги), залізниці, включаючи під'їзні (до осі) колії	-	-	-	20

- 11.4 Телекомунікаційні мережі**
- 11.4.1** Під час розроблення містобудівної документації слід передбачати рішення, які мають забезпечити:
- сталість телекомунікаційної мережі;
  - надійність та довгострокову експлуатацію лінійно-кабельних споруд та обладнання;
  - перспективу розвитку мережі за рахунок наявності резервної ємності в телекомунікаційних кабелях та каналах кабельної каналізації електрозв’язку;
  - сприятливі умови для експлуатації мережі.
- 11.4.2** Ємність кабельної каналізації електрозв’язку повинна враховувати потреби для забезпечення послуг: телефонного зв’язку, доступу до мережі Інтернет, кабельного телебачення, диспетчеризації.
- 11.4.3** Прокладання телекомунікаційних кабелів у ґрунті слід здійснювати з урахуванням умов прокладання, захисту від ударів блискавки, зовнішніх електромагнітних впливів, гризунів.
- Прокладання телекомунікаційних кабелів у ґрунті не допускається на ділянках, які не мають закінченого горизонтального планування, піддаються здиманню, заболочені.
- 11.4.4** Траси ліній телекомунікацій повинні прокладатися, по можливості, згідно з межами і полями сівозмін, вздовж доріг, лісосмуг, існуючих трас інженерних комунікацій з таким розрахунком, щоб забезпечувати вільний доступ до комунікацій з територій, які не зайняті сільськогосподарськими угіддями.
- 11.4.5** При розміщенні підсилювальних станцій мобільного зв’язку, інтернету *слід* дотримуватись вимог [47].
- 11.4.6** При проектуванні нових територій житлової забудови слід враховувати можливість будівництва кабельного телебачення. Головна станція кабельного телебачення повинна розміщуватися у геометричному центрі забудови відповідної території, в будинку, домінуючому за поверховістю.
- 11.4.7** Майданчики для спорудження радіотелевізійних станцій слід визначати так, щоб

усього, у тому числі за видами транспорту:	пас.км			
Загальна транспортна рухомість населення, у тому числі на масовому пасажирському транспорті	поїздок на жителя за рік			
Середня маршрутна дальність поїздки 1 пасажира, усього у тому числі за видами транспорту: .....□.....	км			
Експлуатаційна швид кість сполучення видів пасажирського транспорту: ..... у тому числі вулицями і дорогами: з пріоритетним рухом пасажирського транспорту з автоматизованим управлінн□м дорожнім рухом	км/год			
Середня тривалість роботи одиниці рухомого складу на лінії (за видами пасажирського транспорту):	год/доба			
Кількість рухомого складу в інвентарі за видами пасажирського транспорту (включаючи легковий за належністю)	од.			
Коефіцієнт використання місткості рухомого складу за видами пасажирського транспорту:				
Кількість рухомого складу у русі (за видами пасажирського транспорту): ..... □	од.			
Насиченість 1 км мережі рухомим складом (за видами пасажирського транспорту):	од.			
Коефіцієнт випуску рухомого складу на лінію (за видами пасажирського транспорту): .....□.....				
Продуктивність одиниці рухомого складу (за видами пасажирського транспорту):				
Кількість транспорту за типами двигунів (видами споживчого палива): а) дизельні: автобуси вантажні автомобілі легкові автомобілі б) карбюраторні: автобуси	од.			

напруженість поля, яка створюється ними на територіях населених пунктів, не перевищувала допустимих рівнів напруженості поля для населення відповідно до вимог [47].

11.4.8 За межею населеного пункту допускається установлення радіопередавачів потужністю до 0,1 кВт.

11.4.9 Мінімальні відстані від прийомних радіостанцій до усіх джерел індустріальних радіоперешкод слід приймати за табл. 11.10.

Таблиця 11.10 – Мінімальні відстані від прийомних радіостанцій до усіх джерел індустріальних радіоперешкод

Джерела індустріальних радіоперешкод	Відстань, м
Шосейні дороги з інтенсивним рухом автотранспорту	400
Електрифіковані залізниці, трамвайні й тролейбусні лінії	2000
Промислові підприємства, великі гаражі, автобази, авторемонтні майстерні, лікувальні установи, які мають електроапаратуру:	
з пристроями перешкодозаглушування, що відповідають вимогам норм допустимих радіоперешкод	1000
без пристроїв перешкодозаглушування	2000
Повітряні лінії електрозв'язку:	
з високочастотним ущільненням	1000
без високочастотного ущільнення	500
Лінії електропередачі напругою, кВ:	
6-35	500
110-220	1000
300-750	2000

11.5 Розміщення інженерних мереж

11.5.1 Інженерні мережі слід прокладати переважно у межах поперечних профілів вулиць і доріг: під тротуарами і розділювальними смугами – інженерні мережі в колекторах, каналах або тунелях; у межах розділювальних смуг – теплові мережі, водопровід, газопровід та каналізацію.

При ширині проїзної частини більше 22 м слід передбачати розміщення мереж водопроводу з обох боків вулиць.

11.5.2 При реконструкції проїзної частини вулиць і доріг з улаштуванням дорожніх покриттів, під якими розміщені підземні інженерні мережі, слід передбачати перенесення цих мереж на розділювальні смуги і під тротуари. Допускається під проїзними частинами вулиць збереження існуючих та прокладання у каналах і тунелях нових мереж. В межах існуючих вулиць, що не мають розділювальних смуг, допускається розміщення нових інженерних мереж під проїзною частиною за умови прокладання їх у тунелях або каналах.Допускається прокладання газопроводу під проїзною частиною вулиць за умови дотриманням вимог [76].

11.5.3 Прокладання підземних інженерних мереж може передбачатися суміщеним: - у тунелях за необхідності одночасного розміщення теплових мереж діаметром від 500 до 900 мм; -в умовах реконструкції водопроводу діаметром від 200 мм до 300 мм;

вантажні автомобілі легкові автомобілі					<div>-більше десяти телекомунікаційних кабелів і десяти силових кабелів напругою до 10 кВ; -при реконструкції будівель і районів забудови, що історично склалася; -при нестачі місця у поперечному профілі вулиць для розміщення мереж у траншеях; у місцях перетину з магістральними вулицями і залізничними пунктами. У тунелях допускається, також, прокладання повітропроводів, напірної каналізації та інших інженерних мереж. Примітка 1. На ділянках забудови <i>із</i> складними ґрунтовими умовами (лесові, просідаючі) слід передбачати прокладання інженерних мереж у прохідних тунелях. Примітка 2. На сельбищних територіях у складних планувальних і гідрогеологічних умовах допускається прокладання наземних теплових мереж. 11.5.4 Відстані по горизонталі (у світлі) від найближчих підземних інженерних мереж до будинків і споруд слід приймати відповідно до Додатку И.2. Відстані по горизонталі (у світлі) між сусідніми інженерними підземними мережами, при їх паралельному розміщенні, слід визначати відповідно до Додатку И.3, а на вводах інженерних мереж у будинки сільських населених пунктів– не менше 0,5 м. При різниці глибини залягання суміжних трубопроводів або трубопроводів і фундаментів будинків (споруд) понад 0,4 м відстані, що вказані у Додатку И.3, слід збільшувати з урахуванням стійкості схилів траншей. Допускається зменшувати відстані, за умови дотримання вимог безпеки та забезпечення надійності будівель і споруд, можливість виконання будівельних робіт з облаштування трубопроводу, розміщення камер, колодязів та інших пристроїв, необхідних для монтажу та ремонту мереж. При цьому рекомендується укладати трубопровід або один із суміжних трубопроводів у захисній водонепроникній конструкції (футлярі, каналі), використовувати закриті способи виконання робіт. 11.5.5 При перетині інженерних мереж з іншими мережами та спорудами відстані по вертикалі (у просвіті) слід приймати не менше: – між трубопроводами або електрокабелями та автомобільними дорогами, залізничними або трамвайними коліями відстань між верхом трубопроводу (або його захисного футляру, каналу, тунелю) або електрокабелю та верхом дорожнього покриття або підшовою рейок – 1 м при траншейному способі прокладання (трубопровід або футляр треба розрахувати на міцність); 1,5 м при виконанні робіт методами продавлювання, горизонтального буріння або щитового проходження; 2,5 м при проколюванні; до дна кювету або інших водовідвідних споруд або підшови насипу залізничного земляного полотна – 1 м; – між трубопроводами і силовими кабелями напругою до 35 кВ – 0,5 м, допускається зменшувати цю відстань до 0,15 м за умови прокладання кабелю у трубах на ділянці перетину не менше ніж плюс 2 м у кожен бік; – між трубопроводами і силовими кабелями напругою 110 кВ - 330 кВ – 1 м; – в умовах щільної забудови відстань між кабелями всіх напруг і трубопроводами допускається зменшувати до 0,5 м за умови розміщення кабелів у трубах або залізобетонних лотках з кришкою;</div>
Кількість спалюваного транспортом палива (за видами):	тис.т/рік				
Викид у повітря внаслідок спалювання палива компонентів: Вуглеводи окиси озоту с□жа	т/рік				
Кількість депо (гаражів) та їх місткість за видами транспорту (включаючи легковий за належністю):	од/м-місць				
Витрати електроенергії, усього, в тому числі: питомі витрати на пасажирський рух	тис.кВтг од кВтгод/п ас.-км				
Протяжність вулично-шляхової мережі, усього, у тому числі: з масовим пасажирським транспортом з них за видами транспорту: з пріоритетним рухом пасажирського транспорту з автоматизованим управлінням дорожнім рухом з перевищенням гранично-допустимих норм шуму □а загазованості	км				
Щільність магістральної вулично-шляхової мережі, у тому числі з масовим пасажирським транспортом, усього, з них за видами транспорту: з пріоритетним рухом пасажирського транспорту з автоматизованим управлінням дорожнім рухом □	км/км2				
Середній інтервал руху транспортних заходів (за видами масового пасажирського транспорту):	хв.				
Середній час, що витрачає пасажир на поїздки при користуванні масовим пасажирським транспортом	хв.				
Питома вага пересувань на масовому пасажирському транспорті з витратами часу не більш. 40 хв.					
Річні експлуатаційні витрати на громадських видах транспорту, усього у тому числі за видами транспорту: .....□.....	млн.крб.				
Капітальні вкладення на розвиток міського пасажирського транспорту	млн.крб.				

<div><div>усього у тому числі: на будівництво на придбання рухомого складу з них: за видами транспорту (у тому числі на будівництво та придбання рухомого складу): .....</div><div>Капітальні вкладення на будівництво та реконст рукцію вулично-шляхової мережі міста</div><div>Вартість будівництва штучних споруд (мостів, шляхопроводів, пішоход них переходів і т.інш. □</div><div>Примітки: 1. Наповнення рухомого складу необхідно приймати на першу чергу будівництва 5 пасажирів і на розрахунковий строк - 4 пасажири на 1м вільної площі підлоги для звичайних та 3 пасажири для швидкісних видів транспорту; 2. Довжина мережі метрополітену і швидкісного трамваю вказується загальна, у тому числі тунелях мілкого і глибокого закладення</div></div>					<div><div>– між трубопроводами різного призначення (крім каналізаційних та технологічних трубопроводів з рідинами з неприємним запахом або отруйними) – 0,2 м;</div><div>– між трубопроводами, що транспортують воду питної якості, та трубопроводами дощової каналізації – 0,2 м;</div><div>– рекомендується розміщувати трубопроводи, що транспортують воду питної якості, вище каналізаційних і вище технологічних трубопроводів з рідинами з неприємним запахом або отруйними на відстані не менше ніж 0,4 м;</div><div>– допускається розміщувати сталеві або пластмасові трубопроводи, що транспортують питну воду, нижче або вище каналізаційних на відстані не менше ніж 0,2 м, закладаючи один із трубопроводів у футляр, при цьому відстань від стінок трубопроводу без футляра до обрізу футляра повинна бути не менше ніж 5 м в кожную сторону в глинистих ґрунтах і 10 м – у великоуламкових і піщаних ґрунтах (фільтруючих ґрунтах), а каналізаційні трубопроводи слід передбачати із чавунних або пластмасових труб;</div><div>– допускається передбачати вводи питного водопроводу (перетин з дворовими ділянками каналізаційних мереж) при діаметрі труб до 150 мм нижче каналізаційних (перетин з дворовими ділянками каналізаційних мереж) без улаштування футляру, якщо відстань між стінками пересічних труб 0,5 м;</div><div>– перетини трубопроводів із поліетиленових труб із канальним прокладанням теплових мереж (над ними) слід закладати у сталевих футлярах із захисним покриттям від корозії, футляри приймаються завдовжки 3 м з обох сторін від краю будівельної конструкції каналу. При перетині безканальних преізольованих теплових мереж футляри допускається не влаштовувати.</div><div>11.5.6 Газопроводи при перетині з каналами або тунелями різного призначення слід розміщувати над або під цими спорудами в футлярах, завдовжки 2 м з обох сторін від зовнішніх стінок каналів або тунелів. Допускається прокладання в футлярі підземних газопроводів тиском до 0,6 МПа крізь тунелі різного призначення за умов облаштування пристроями для відбору проб на виток газу.</div><div>11.5.7 Перетин інженерними мережами споруд метрополітену слід передбачати під кутом 90°, в умовах реконструкції кут перетину допускається зменшувати до 60°. Перетин інженерними мережами стаціонарних споруд метрополітену не допускається.</div><div>На ділянках перетину трубопроводи повинні мати похил в один бік і прокладатися у захисних конструкціях (сталевих футлярах, монолітних бетонних або залізобетонних каналах, колекторах, тунелях). Відстань від зовнішньої поверхні обробок споруд метрополітену до кінця захисних конструкцій повинна бути не менше ніж 10 м у кожний бік, а відстань по вертикалі (у світлі) між обробкою або підошвою рейки (для наземних ліній) і захисною конструкцією – не менше 1 м.</div><div>Прокладання газопроводів під тунелями не допускається.</div><div>Переходи інженерних мереж під наземними лініями метрополітену слід передбачати з</div></div>				
<div>Планування і забудова сільських поселень</div> <div>ДБН Б.2.4-1-94 94 (РОЗДІЛИ 5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15)</div>									
					Дата введення 01.03.94 р.				
<div>1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ</div> <div>1.1. При розвитку та реконструкції існуючих і проектуванні нових сільських населених пунктів України належить дотримуватись Державних будівельних норм з питань планування і забудови сільських поселень.</div> <div>1.2. Ці норми обов'язкові для всіх державних, кооперативних і громадських підприємств, організацій і установ, незалежно від форм власності та відомчого підпорядкування, які здійснюють проектування, будівництво і благоустрій на території сільських населених пунктів, а також для фермерських (селянських) господарств та індивідуальних забудовників.</div> <div>1.3. При проектуванні сільських населених пунктів України, поряд з положеннями цих норм слід керуватись ДБН 360-92*, СанПіНом по плануванню і забудові населених місць України, а також вимогами інших діючих нормативно-інструктивних документів.</div> <div>1.4. Реконструкція і розвиток сільських населених пунктів повинні здійснюватися у відповідності з затвердженими проектами, схемами генеральних планів території сільської Ради (сільськогосподарського підприємства), генеральними планами сільських населених пунктів, проектами детального планування сільських населених пунктів, проектами планування і забудови громадського центру або інших фрагментів населених пунктів, що ув'язані з проектами територіального розвитку сільських адміністративних районів.</div>									

ПРИМІТКА. Сільський населений пункт (сільські поселення) - єдине компактне місце проживання людей, зайнятих переважно в сільському господарстві та інших територіально розосереджених галузях, забезпечене об'єктами соціального та виробничого призначення.

1.5. Основним напрямком переулаштування сільських населених пунктів є їх розвиток і реконструкція. Будівництво нового селища допускається як виняток через винесення сіл із зон затоплення або у зв'язку з промисловою розробкою корисних копалин на його території, а також відселенням із зони екологічних катастроф та стихійних лих. Зайняття нових територій вимагає відповідних обґрунтувань та оформлення відведення земельних ділянок за установленим порядком.

ПРИМІТКИ:

1. В особливих випадках, зв'язаних з відведенням земельних ділянок під нове будівництво у зонах екологічних та стихійних лих, термінове рішення приймає Кабінет Міністрів України (чи призначена ним Надзвичайна комісія).

2. Планувальна організація території сільських Рад, ведення господарства громадянами чи організаціями, відшкодування завданого збитку здійснюється у відповідності з діючим законодавством.

1.6. Сільські населені пункти за чисельністю населення поділяються на групи (табл. 1.1).

Таблиця 1.1
(довідкова) **(Табл..4.1; 4.2)**

Групи	Чисельність, тис. чол.
Значні	Від 3,0 до 5,9 і більше
Великі	Від 0,5 до 3,0
Середні	Більше 0,2 до 0,5
Малі	До 0,2

1.7. За територіальною ознакою згідно з законодавством виділяються такі групи: село, селище, хутір. Село - сільське поселення, що характеризується усіма або більшістю ознак, указаних в примітці до п. 1.4.

Селище - велике або значне сільське поселення, що є адміністративно-господарським центром. Хутір - відокремлене від села самостійне сільське поселення, що має назву, в якому проживає сім'я або кілька селянських сімей, які займаються переважно сільським господарством.

1.8. Перспективи розвитку кожного сільського населеного пункту незалежно від чисельності жителів визначаються місцем, яке він займає у системі розселення, територіальної організації виробництва і соціальної інфраструктури. При цьому враховуються плани розвитку сільськогосподарських та інших підприємств, їх виробнича спеціалізація, рішення проектів землеустрою, територіального розвитку сільських районів і іншої містобудівної документації.

1.9. В містобудівній документації для сільських населених пунктів необхідно передбачати заходи щодо охорони навколишнього природного середовища, поліпшення санітарно-гігієнічних умов проживання населення, раціонального використання і органічного включення до забудови пам'яток історії і культури, садово-паркового мистецтва, територій і об'єктів природно-заповідного фонду з упровадженням для них необхідних охоронних зон, по регулюванню кількості поверхів у будинках і висоти споруд, враховуючи культурно-етнічні ознаки і прогресивні історичні традиції формування поселень (за погодженням з органами санітарно-епідеміологічного нагляду, охорони пам'яток, навколишнього природного середовища і місцевими Радами, в компетенції яких використання і охорона цих об'єктів).

2. ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ СІЛЬСЬКИХ РАД

урахуванням вимог [70], [72], [82], [83]. При цьому мережі повинні бути виведені на відстань не менше ніж 3 м за межі огорож наземних ділянок метрополітену.

Примітка 1. У місцях, де споруди метрополітену розміщуються на глибині 20 м і більше (від верхньої відмітки конструкції до поверхні землі), а також у місцях залягання (між верхньою відміткою обробки споруд метрополітену і нижньою відміткою захисних конструкцій інженерних мереж) у шарах глин, нетріщинуватих скельних або напівскельних ґрунтів потужністю не менше 6 м, викладені вимоги до перетину інженерними мережами споруд метрополітену не висуваються, а улаштування захисних конструкцій не потрібне.

Примітка 2. У місцях перетину споруд метрополітену напірні трубопроводи необхідно передбачати зі сталевих труб з улаштуванням з обох боків ділянки пересікання колодязів з недовипусками і встановленням у них запірної арматури.

11.5.8 При перетині підземних інженерних мереж з підземними пішохідними переходами слід передбачати прокладання трубопроводів під тунелями, а силових і телекомунікаційних кабелів – над тунелями.

11.5.9 При прокладанні інженерних мереж забороняється:

- спільне підземне прокладання газопроводів і трубопроводів, які транспортують легкозаймисті і горючі рідини, з кабельними лініями;
- розміщення мереж з легкозаймистими та горючими рідинами і газами під будівлями і спорудами;
- розміщення надземних мереж:
- а) транзитних внутрішньомайданчикових трубопроводів з легкозаймистими та горючими рідинами і газами по естакадах, окремо розташованих колонах і опорах з горючих матеріалів, а також по стінах і покрівлях будинків за винятком будинків I і II ступенів вогнестійкості з виробництвами категорій В, Г і Д;
- б) трубопроводів з горючими рідкими і газоподібними продуктами в галереях, якщо змішування продуктів може викликати вибух або пожежу;
- в) трубопроводів з легкозаймистими та горючими рідинами і газами по горючих покрівлях і стінах та по покрівлях і стінах будівель, в яких розміщуються вибухонебезпечні матеріали;
- г) газопроводів горючих газів по території складів легкозаймистих і горючих рідин та матеріалів;
- д) кабельних ліній по покрівлях будівель і споруд;
- е) транзитних кабельних ліній по покрівлях, горючих стінах будівель та споруд, по стінах і покрівлях будівель та споруд, в яких розміщені вибухонебезпечні та пожежонебезпечні матеріали;
- є) прокладання по сельбищній території трубопроводів із легкозаймистими і горючими рідинами, а також із зрідженими газами для постачання промислових підприємств і складів.

11.5.10 Надземні трубопроводи для легкозаймистих і горючих рідин, що прокладаються на окремих опорах, естакадах тощо, слід розміщувати на відстані не менше 3 м від стін будинків з прорізами. Від стін без прорізів ця відстань може бути зменшена до 0,5 м.

11.5.11 Мінімально допустиме заглиблення підземних трубопроводів під телекомунікаційні кабелі наведено у табл. 11.11.

<div>Функціональне зонування території та організація розселення</div> <div>(РОЗДІЛ 5)</div> <div>2.1. Концепція територіального розвитку населених пунктів та планувальної організації території сільських Рад розроблюється в проекті схеми генерального плану відповідної території, який в умовах приватизації землі повинен бути первинним і обов'язковим містобудівним документом.</div> <div>2.2. При вирішенні питань удосконалення розселення на території сільської Ради належить вважати її як первинну систему розселення, а населені пункти, в тому числі хуторські поселення фермерів, як складові елементи цієї системи.</div> <div>2.3. В межах сільського адміністративного району розрізняють системи розселення трьох типів: районну, кущову і первинну (одиниця сільського розселення).</div> <div>2.4. Кущова система розселення формується в значних сільських адміністративних районах за наявністю на їх території додаткових міських поселень або великих сіл з розвинутими промисловими і обслуговуючими функціями.</div> <div>2.5. Первинні системи розселення формуються на основі спільності повсякденних виробничих, трудових, культурно-побутових, транспортних та інших зв'язків між поселеннями. Центром у них вважаються села - центри сільських або селищних Рад. Межі первинних систем розселення повинні співпадати з межами сільських Рад.</div> <div>2.6. Функціональне зонування території сільської Ради здійснюється на основі комплексної містобудівної оцінки природних та інших ресурсів, аналізу перспективної програми, удосконалення виробництва з урахуванням нових форм господарювання, в тому числі фермерських господарств, та видів власності, в тому числі на землю, розвитку перероблювальних галузей і допоміжних промислів, а також можливостей організації туризму і масового відпочинку.</div> <div>2.7. На території сільської Ради виділяються такі функціональні зони: сільськогосподарського використання (земельні, лісові угіддя); виробнича; території комунального призначення; сельбищна; рекреації, об'єктів природно-заповідного фонду та історико-культурної спадщини.</div> <div>ПРИМІТКИ:</div> <div>1. При наявності на території сільської Ради промислових запасів корисних копалин місця їх залягання виділяються в спеціальну зону.</div> <div>2. Території, цінні в рекреаційному відношенні і які мають районне чи обласне значення, також виділяються в самостійну зону, для якої розроблюється спеціальна проектна документація.</div> <div>2.8. При розміщенні сільськогосподарських виробничих об'єктів, а також фермерських та індивідуальних господарств ("малі ферми") слід керуватися санітарними вимогами та нормами.</div> <div>При визначенні території майданчиків сільськогосподарських комплексів і окремих об'єктів необхідно забезпечувати раціональне використання землі у відповідності з земельним законодавством України.</div> <div>2.9. При розробці загальної концепції соціального і територіального розвитку сільських населених пунктів у межах базової адміністративно-територіальної одиниці - сільської (селищної) Ради: намічаються заходи щодо удосконалення розселення і організації системи культурно-побутового обслуговування, розвитку транспортних та інженерних комунікацій з розрахунком місткості, потужності і обґрунтуванням розміщення відповідних об'єктів; прогнозується проектна кількість населення; вносяться пропозиції щодо організації перебудови сільських населених пунктів, першочергові завдання і необхідні обсяги містобудівної документації на першу чергу будівництва; визначаються перспективи розвитку і раціональне розміщення виробничих підприємств і об'єктів агропромислового комплексу, а також фермерських господарств (на основі Державного земельного кадастру); передбачаються заходи щодо охорони навколишнього середовища, пам'яток історії, культури, а також територій і об'єктів з особливими природоохоронними, рекреаційними і заповідними режимами у відповідності з порядком використання земель рекреаційного та історико-культурного призначення.</div> <div>2.10. Чисельність населення, яке прогнозується на перехідний період*, повинна визначатися методом експертної оцінки з урахуванням тенденцій розвитку і місця населеного пункту в системі розселення.</div>	Відстані від кабельної каналізації електрозв’язку до будинків, споруд і найближчих інженерних мереж – за табл. 11.12.		
	11.5.12 Розміщення об’єктів магістрального трубопровідного транспорту (компресорні, нафтоперекачувальні та газорозподільчі станції, магістральні нафто-, газо-, продуктопроводи тощо) в існуючих та проектних межах населених пунктів не допускаються.		
	Таблиця 11.11 – Мінімально допустиме заглиблення підземних трубопроводів під телекомунікаційні кабелі		
	Труби	Мінімальна відстань від поверхні покритву до верхньої труби, м	
		під пішохідною частиною вулиці	під проїзною частиною вулиці
	Поліетиленові, полівінілхлоридні, піноволокнисті	0,4	0,6
	Бетонні (цементно-піщані), керамічні	0,5	0,7
	Сталеві	0,2	0,4
	Примітка 1. Під трамвайними і залізничними коліями відстань від підшви рейки до верху труби будь-якого типу повинна становити не менше 1,0 м.		
	Примітка 2. Під ариками і кюветами відстань від їхнього дна до верхньої труби повинна становити не менше 0,5 м.		
Примітка 3. При імовірності докладання труб мінімальне заглиблення повинне враховувати це докладання.			
Таблиця 11.12 – Відстані від кабельної каналізації електрозв’язку до будинків, споруд і найближчих інженерних мереж			
Інженерні мережі і споруди	Відстань, м		
	у горизонтальній площині	у вертикальній площині (при перетинах)	
Водопровід діаметром 300 мм	0,5	0,15	
Те саме, понад 300 мм	1,0	0,15	
Каналізація	0,5	0,15	
Дренажі і водостоки	0,5	0,15	
Газопроводи тиску, МПа (кгс/см²):			
низького до 0,005	1,0	0,15	
середнього понад 0,005 до 0,3	2,0	0,15	
високого понад 0,03 до 0,6	1,5	0,15	
високого понад 0,6 до 1,2	3,0	0,15	
Теплопроводи	1,0	0,15	
Кабелі силові	0,5	0,15-0,25	
Обрізи фундаментів будинків і споруд	0,6	-	
Вісь залізничної неелектрифікованої колії	3,0	1,0	
Вісь найближчої рейки трамвайної колії	2,0	1,0	

* Перехідний період - до розробки загальної концепції нормативної бази України в галузі містобудування.			
Вибір території для будівництва (РОЗДІЛ 5,7,14)			
2.11. Територію до розвитку та реконструкції існуючих і будівництва нових населених пунктів належить вибирати на підставі Державного земельного кадастру, а також Містобудівного кадастру населених пунктів. Першочерговому освоєнню підлягають вільні від забудови землі, що знаходяться у межах населеного пункту, включаючи ділянки, на яких потрібно провести спеціальні інженерні заходи, а також землі, на яких розташовані старі будівлі, у відповідності з відведенням земельних ділянок на підставі діючого законодавства.			
ПРИМІТКИ:			
1. На перехідний період першочергові задачі розвитку і реконструкції сільських поселень визначаються: інвентаризацією земель сільських населених пунктів; встановленням меж сільських поселень.			
2. Фермерські та індивідуальні господарства можуть бути упоряджені на землях сільськогосподарського призначення та сільських населених пунктів з дотриманням земельного законодавства.			
2.12. При розміщенні нового будівництва необхідно передбачати: максимальне використання існуючого будівельного фонду і зелених насаджень; дбайливе використання землі, створення умов, що виключають забруднення ґрунту, повітряного басейну, джерел водопостачання; дотримання санітарно-захисних, зооветеринарних і протипожежних вимог; створення умов для раціональної організації сільськогосподарського виробництва, в тому числі фермерських господарств; організацію зручного зв'язку між сільбищною і виробничою зонами населеного пункту, а також фермерських господарств з зовнішніми магістралями; можливості раціонального розміщення місць прикладення праці, проживання і відпочинку населення; можливість забезпечення населених пунктів, а також фермерських господарств на перспективу достатньою кількістю води, що відповідає вимогам ГОСТ "Вода питьевая. Гигиенические требования и контроль за качеством".			
2.13. Розміщення об'єктів виробничого, житлово-цивільного і комунального будівництва не допускається: на площі промислового залягання корисних копалин без погодження з органами Держкомітету України по нагляду за охороною праці, а також без якісної характеристика лісних копалин за розділом "Радіаційно-гігієнічна оцінка гірських порід"; у небезпечних зонах відвалів породи вугільних і сланцевих шахт, а також збагачувальних фабрик; в зонах активних карстових явищ; в зонах радіоактивного забруднення, визначених діючим законодавством; в зонах зсувів, селевих потоків та снігових лавин, що загрожують експлуатації будівель і споруд; в першому поясі зони санітарної охорони джерел водопостачання; в першій зоні округів санітарної охорони курортів, якщо об'єкт, що проектується, не пов'язаний з експлуатацією курорту; на ділянках зелених зон міст і селищ міського типу, де знаходяться ліси, лісопарки й зелені насадження, які виконують захисні і санітарно-гігієнічні функції або є місцями відпочинку населення; на ділянках закритих кладовищ (навіть після закінчення строку їх дії); на ділянках, забруднених органічними і радіоактивними відходами, до закінчення строків, що встановлені органами санітарно-епідеміологічної служби; на землях заповідників і в межах, які встановлюються навколо охоронних зон; в зонах охорони пам'яток історії і культури.			
2.14. При виборі території для забудови необхідно забезпечувати збереження природного середовища, передбачати заходи щодо запобігання ерозійним процесам, забрудненню ґрунтів і водних джерел. Майданчик для будівництва при наявності радіоекологічного паспорта повинен мати достатні розміри з урахуванням розвитку об'єктів, які розміщуються на перспективу, налагодження систем водопостачання, каналізації, електропостачання і упорядкування транспортного обслуговування.			
2.15. Вибір території для будівництва повинен бути підтверджений техніко-економічними розрахунками шляхом порівняння варіантів можливого розміщення будівництва, що намічається, з			
Щогли і опори мережі зовнішнього освітлення, контактна мережа і телекомунікаційна мережа	0,5		
Стіни і опори тунелів і шляхопроводи (на рівні або нижче від основи)	0,5		-
Підошва насипу і зовнішня брівка каналу	1,0		-
Стовбури дерев	1,5		-
Бортові камені	1,5		-
Загальні колектори для підземних мереж	0,5		-
Примітка 1. Відстань між броньованими телекомунікаційними кабелями і газопроводами незалежно від тиску в горизонтальній площині приймається 1 м, а у вертикальній площині (при перетинах) – 0,5 м.			
Примітка 2. При забудові, яка склалася, відстань по горизонталі від телекомунікаційних кабелів до бортового каменя обґрунтовується проектом на будівництво відповідної мережі.			
Примітка 3. При перетинах силові кабелі прокладаються нижче від блоків кабельної каналізації електрозв'язку.			

<p>урахуванням раціонального використання земельних ділянок, відшкодування землекористувачам збитків, що спричиняються вилученням земельних ділянок і витрат сільськогосподарського виробництва, пов'язаних з вилученням сільськогосподарських угідь.</p> <p>3. ПЛАНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ (РОЗДІЛ 5)</p> <p>Функціональне зонування</p> <p>3.1. Територія сільського населеного пункту в залежності від функціонального призначення ділиться на сельбищну і виробничу зони. При формуванні функціональних зон сільського поселення необхідно керуватись основними положеннями Державного земельного і Містобудівного кадастрів населених пунктів.</p> <p>Сельбищна зона включає громадський центр, територію житлової забудови, вулиці, бульвари, проїзди, майданчики для стоянки автомобілів, парки, сквери, водоймища.</p> <p>Виробнича зона включає ділянки підприємств для виробництва і переробки сільськогосподарської та іншої продукції, ремонту, технічного обслуговування і зберігання сільськогосподарської техніки і автотранспорту, комунально-складські та інші об'єкти, дороги, проїзди і майданчики для стоянки автомобілів, інші території.</p> <p>ПРИМІТКИ:</p> <p>1. У межах населеного пункту знаходяться виробничі і комунально-складські об'єкти, що віддалені від сельбищної зони на відстань не більше 300 м. Генеральні плани на виробничі об'єкти, а також фермерські господарства, що розміщені поза межами населеного пункту, розробляються окремо.</p> <p>2. До території сільського населеного пункту належать також присадибні землі, в тому числі землі фермерських і індивідуальних господарств, а також майданчики комунальних об'єктів, що знаходяться в межах населеного пункту.</p> <p>3. На перехідний період територіальні резерви сельбищної та виробничої зон поселень намічаються виходячи з концепції зростання чисельності населення на перспективу при збереженні колективних (кооперативних) форм ведення господарства в галузях тваринництва.</p> <p>3.2. При розвитку та реконструкції сільських населених пунктів належить передбачати: упорядкування функціонального зонування, що склалося, з метою поліпшення санітарно-гігієнічних умов; винесення сільськогосподарських підприємств з сельбищної зони (при відповідному обґрунтуванні - за межі поселень); винесення транзитних автомобільних шляхів; заходи щодо захисту від затоплення, зсувів, селів, підтоплення підґрунтовими водами тощо; упорядкування і благоустрій мережі вулиць і проїздів з максимально можливим збереженням планувальної структури, що склалася; удосконалення забудови на основі збереження існуючих капітальних і придатних до тривалої експлуатації будинків і споруд, поступову заміну старого житлового фонду; забезпечення найсприятливіших умов для ведення всіх форм сільськогосподарської діяльності (включаючи оренду, фермерське, особисте підсобне та інші види господарювання) всіма жителями, зокрема тими, що проживають у безсадибних житлових будинках; поліпшення культурно-побутового обслуговування і завершення формування громадського центру поселення шляхом будівництва об'єктів, яких не вистачає; найбільш ефективно використання території населеного пункту за рахунок освоєння земель, непридатних для сільськогосподарського використання; здійснення заходів щодо інженерного обладнання, зовнішнього благоустрою і озеленення території.</p> <p>3.3. Генеральні плани сільських поселень, фермерських господарств, проекти окремих виробничих, комунальних, транспортних, інженерних об'єктів і споруд слід розробляти на основі схеми генерального плану території сільської Ради. При удосконаленні планувальної структури та організації вуличної мережі сільських поселень належить керуватись діючими нормами.</p> <p>3.4. Проектування самостійної мережі доріг для прогону особистої худоби, підвезення добрив і проїзду вантажного транспорту до ділянок сельбищної території сільських населених пунктів допускається з відповідним обґрунтуванням.</p> <p>3.5. В умовах реконструкції сільських населених пунктів будівництво і капітальний ремонт житлових</p>	<p>в) відведення поверхневих вод із швидкостями, що виключають ерозію ґрунтів;</p> <p>г) мінімального обсягу земляних робіт;</p> <p>д) збереження та використання ґрунтового шару для подальшого використання при проведенні благоустрою.</p>			
	Таблиця 12.1 – Фактори інженерно-будівельної оцінки території			
	Природні фактори	Оцінка факторів на територіях		
		сприятливих для будівництва	малосприятливих для будівництва	несприятливих для будівництва
	Похил рельєфу	0,5-8%	Менше 0,5%; 8-15%	Більше 15%
	Інженерна геологія. Ґрунти	Що допускають будівництво будинків і споруд без улаштування штучних основ і складних фундаментів	Що вимагають улаштування нескладних штучних основ і фундаментів	Що вимагають улаштування складних штучних основ і фундаментів
	Затоплюваність	Що не затоплюються паводками – 1% забезпеченості	Затоплюваність менше ніж на 0,5 м паводковими водами при 1% забезпеченості і незатоплюваність паводковими водами при 10% забезпеченості	Затоплюваність більше ніж 0,5 м паводковими водами при 1% забезпеченості і паводковими водами при 4% забезпеченості
	Підземні води	Що допускають будівництво без проведення робіт з пониження рівня ґрунтових вод (РГВ) або влаштування гідроізоляції	Потрібно провести нескладні заходи з пониження РГВ (улаштування гідроізоляції)	Потребують проведення складних заходів щодо пониження РГВ більше ніж на 0,5 м
	Заболоченість	Відсутня або незначна затоплюваність, яка допускає можливість осушення найпростішими методами	Наявність заболоченості, потрібно виконати нескладні інженерні заходи щодо осушування	Значна заболоченість, торфовища шаром 2 м, потрібно провести складні заходи щодо осушування
	Зсуви та зсувонебезпечні території	Відсутні	Є діючі або недіючі зсуви невеликих потужностей, зсувонебезпечні території	Значно поширені активні зсуви великих потужностей
Карст	Відсутній	Незначна кількість неглибоких воронок згаслого карсту	Безліч воронок активного карсту завглибшки понад 10 м. Наявність підземних пустот	
Яри	Відсутні	Є діючі обмеженого поширення	Що інтенсивно розвиваються, активні	
Просадність	Відсутня	Тип І Ґрунти, просідання	Тип ІІ Ґрунти, просідання яких	

<p>будинків, що знаходяться у межах нормативних санітарно-захисних зон, не допускається; існуючий житловий фонд передбачається до виносу на території, що резервуються з цією метою.</p> <p>Сельбищна зона (РОЗДІЛ 5,6)</p> <p>Громадський центр</p> <p>3.6. Громадський центр сільського населеного пункту є найважливішим структурним елементом, де концентруються органи управління, установи культурно-побутового призначення, упорядковується площа для проведення масових громадських заходів.</p> <p>3.7. Виходячи з умов сприятливого сприймання забудови громадського центру сільського населеного пункту (висота 1 - 2 поверхи) і оптимального співвідношення між висотою будинків і довжиною площі 1:6 - 1:8 відкритий простір повинен бути в межах 0,15 га в малих населених пунктах і 0,5 - 0,6 га у великих.</p> <p>3.8. Розміри вільної площі з твердим покриттям для проведення масових громадських заходів повинні складати 700 - 750 кв. м на 1000 жителів.</p> <p>3.9. Територію громадського центру необхідно зонувати в залежності від функціонального призначення установ і підприємств, які розміщуються.</p> <p>3.10. У значному населеному пункті, в громадському центрі якого розташовані будівлі культурно-побутових установ, що мають не тільки внутрішньоселищне, але й міжселищне значення, установи повсякденного обслуговування розміщуються у підцентрах на шляху пішохідного руху до виробничої зони і громадського центру. При цьому обов'язкове дотримання нормативних радіусів обслуговування.</p> <p>3.11. Важливим елементом реконструкції громадського центру сільського населеного пункту є архітектурно-планувальні заходи щодо охорони і використання пам'яток архітектури, історії і культури, які передбачають створення необхідних умов для їх сприйняття.</p> <p>Житлова забудова</p> <p>3.12. Забудова території для заселення сільських населених пунктів може здійснюватись садибними та безсадибними будинками різних типів.</p> <p>Будівництво секційних житлових будинків передбачається за умов відповідного обґрунтування, але, як правило, не вище 4-х поверхів.</p> <p>Тип, кількість поверхів та довжина будинків визначаються згідно з містобудівною документацією.</p> <p>3.13. Розміри присадибних земельних ділянок у сільських населених пунктах приймаються згідно з діючим земельним законодавством України та завданням на проектування, з урахуванням регіональних правил забудови населених пунктів.</p> <p>Для підвищення компактності забудови частина виділеного громадянам земельного наділу може бути винесена за межі сельбищної території.</p> <p>В умовах сформованої забудови присадибна ділянка навколо будинку повинна зберігатися в існуючих розмірах, якщо вона не перевищує норм, встановлених законодавством, й не перешкоджає вдосконаленню планувальної структури населеного пункту.</p> <p>3.14. Для попереднього визначення потреби у сельбищній території сільського населеного пункту рекомендується прийняти такі показники на один будинок (квартиру), га, при забудові: (Табл. 6.7)</p> <table><tr><td>Будинками садибного типу з ділянками біля будинку (квартири) площею, кв. м</td><td>Га</td></tr><tr><td>2500*</td><td>0,27 - 0,30</td></tr><tr><td>2000</td><td>0,25 - 0,27</td></tr><tr><td>1500</td><td>0,21 - 0,23</td></tr></table>		Будинками садибного типу з ділянками біля будинку (квартири) площею, кв. м	Га	2500*	0,27 - 0,30	2000	0,25 - 0,27	1500	0,21 - 0,23	<table><tr><td></td><td></td><td>яких відбувається у межах зони основи, що деформується, від навантаження фундаментів, а осідання від власної ваги ґрунту відсутнє</td><td>відбувається від ваги ґрунту, що лежить вище, у нижній частині просадної товщі, а за наявності зовнішнього навантаження – у межах зони, що деформується</td></tr><tr><td>Заторфованість</td><td>Відсутня</td><td>Товщина шару торфу і дуже заторфованих ґрунтів не повинна перевищувати 2 м</td><td>Дуже заторфовані ґрунти і торфи потужністю понад 2 м</td></tr><tr><td>Гірські виробки</td><td>Відсутні</td><td>Закінчення процесу зсування, обвалів, вживання заходів, які виключають можливість утворення провалів. Розробка промислових копалинь очікується після закінчення терміну амортизації об'єкта</td><td>Розроблювані території, де очікується утворення провалів і зсувів</td></tr><tr><td>Порушені території</td><td>Незначні, денудаційні порушення (кар'єри, каменоломні до 1 га)</td><td>Утворення акумулятивного типу (шахтні відвали розкривних порід)</td><td>Денудаційні порушення (великі кар'єри, каменоломні понад 4 га, глибина воронок обвалення до 50 м)</td></tr><tr><td>Селі</td><td>Слабкосельоносні з винесенням до 5 тис. м³ твердого стоку з 1 км² водозбірної площі басейну</td><td>Середньо-сельоносні з винесенням до 10 тис. м³ твердого стоку з 1 км² водозбірної площі басейну</td><td>Дуже сельоносні з винесенням до 25 тис. м³ твердого стоку з 1 км² водозбірної площі басейну</td></tr><tr><td>Сейсмічність</td><td>до 6 балів</td><td>6-8 балів</td><td>більше 8 балів</td></tr></table> <p>12.3 У районах забудови на ділянках горбистого рельєфу всі круті схили повинні бути обладнані системою нагінних і водовідвідних каналів, а на ділянках можливого прояву карстово-суфозійних процесів повинні проводитися заходи щодо зменшення інфільтрації води в ґрунт.</p> <p>12.4 Відведення поверхневих вод з територій доріг, площ з твердим покриттям, покрівель будівель, як правило, передбачається закритою дощовою каналізацією. Допускається застосування відкритої водовідвідної мережі у районах малоповерхової забудови, парках, сільських населених пунктах, при гірському рельєфі з улаштуванням містків або труб на перетинах з вулицями, дорогами, проїздами і тротуарами відповідно до вимог [83].</p> <p>12.5 Система відведення дощових та талих вод повинна здійснюватися з водозбірного басейну стоку з остаточним скидом у водотоки і водоймища з влаштуванням, при необхідності, очисних споруд поверхневих вод.</p> <p>Для улаштування очисних споруд поверхневих вод слід керуватися вимогами [83].</p>			яких відбувається у межах зони основи, що деформується, від навантаження фундаментів, а осідання від власної ваги ґрунту відсутнє	відбувається від ваги ґрунту, що лежить вище, у нижній частині просадної товщі, а за наявності зовнішнього навантаження – у межах зони, що деформується	Заторфованість	Відсутня	Товщина шару торфу і дуже заторфованих ґрунтів не повинна перевищувати 2 м	Дуже заторфовані ґрунти і торфи потужністю понад 2 м	Гірські виробки	Відсутні	Закінчення процесу зсування, обвалів, вживання заходів, які виключають можливість утворення провалів. Розробка промислових копалинь очікується після закінчення терміну амортизації об'єкта	Розроблювані території, де очікується утворення провалів і зсувів	Порушені території	Незначні, денудаційні порушення (кар'єри, каменоломні до 1 га)	Утворення акумулятивного типу (шахтні відвали розкривних порід)	Денудаційні порушення (великі кар'єри, каменоломні понад 4 га, глибина воронок обвалення до 50 м)	Селі	Слабкосельоносні з винесенням до 5 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну	Середньо-сельоносні з винесенням до 10 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну	Дуже сельоносні з винесенням до 25 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну	Сейсмічність	до 6 балів	6-8 балів	більше 8 балів
Будинками садибного типу з ділянками біля будинку (квартири) площею, кв. м	Га																																	
2500*	0,27 - 0,30																																	
2000	0,25 - 0,27																																	
1500	0,21 - 0,23																																	
		яких відбувається у межах зони основи, що деформується, від навантаження фундаментів, а осідання від власної ваги ґрунту відсутнє	відбувається від ваги ґрунту, що лежить вище, у нижній частині просадної товщі, а за наявності зовнішнього навантаження – у межах зони, що деформується																															
Заторфованість	Відсутня	Товщина шару торфу і дуже заторфованих ґрунтів не повинна перевищувати 2 м	Дуже заторфовані ґрунти і торфи потужністю понад 2 м																															
Гірські виробки	Відсутні	Закінчення процесу зсування, обвалів, вживання заходів, які виключають можливість утворення провалів. Розробка промислових копалинь очікується після закінчення терміну амортизації об'єкта	Розроблювані території, де очікується утворення провалів і зсувів																															
Порушені території	Незначні, денудаційні порушення (кар'єри, каменоломні до 1 га)	Утворення акумулятивного типу (шахтні відвали розкривних порід)	Денудаційні порушення (великі кар'єри, каменоломні понад 4 га, глибина воронок обвалення до 50 м)																															
Селі	Слабкосельоносні з винесенням до 5 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну	Середньо-сельоносні з винесенням до 10 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну	Дуже сельоносні з винесенням до 25 тис. м ³ твердого стоку з 1 км ² водозбірної площі басейну																															
Сейсмічність	до 6 балів	6-8 балів	більше 8 балів																															

	1200	0,17 - 0,20	12.6 Території населених пунктів, розміщених на прибережних ділянках, повинні бути захищені від затоплення паводковими водами з урахуванням висоти хвилі вітрового нагону води і підтоплення ґрунтовими водами підсипанням (намиванням) або обвалуванням інженерними спорудами.
	1000	0,15 - 0,17	Варіанти штучного підвищення поверхні території необхідно визначати на підставі аналізу планувальних рішень з урахуванням кліматичних, геологічних, екологічних характеристик.
	800	0,13 □ 0,15	Відмітку брівки території, яку підсипають (намивають), слід приймати не менше ніж на 0,5 м вище від розрахункового горизонту високих вод. Перевищення гребеня дамби обвалування над розрахунковим рівнем слід встановлювати залежно від класу споруди.
	600	0,11 - 0,13	За розрахунковий горизонт високих вод слід приймати відмітку найвищого рівня води повторюваністю: один раз у 100 років – для територій забудованих або таких, що підлягають забудові житловими і громадськими будинками; один раз у 10 років – для територій парків і площинних спортивних споруд.
	400	0,08 - 0,11	При цьому необхідно враховувати також підвищення рівня води за рахунок поповнення потоку від захисних і транспортних споруд.
* Для ділянок більшої площі з розрахунку до розміру ділянки слід додавати 0,02 - 0,05 га.			12.7 Як засіб інженерного захисту потрібно використовувати властивості природних систем та їх компонентів, які підсилюють ефективність основних засобів інженерного захисту (підвищення водовідвідної і дренажної ролі гідрографічної мережі шляхом розчищення русел і стариць, фітомеліорацію, агролісотехнічні заходи).
Секційними будинками з кількістю поверхів	без ділянок при квартирах	з приквартирними ділянками	12.8 На території населених пунктів з високим стоянням підземних вод, на заболочених ділянках слід передбачати пониження рівня підземних вод шляхом улаштування вертикальних, промислових або горизонтальних закритих трубчастих дренажів різної конструкції. Потреба влаштування дренажів визначається висотою розрахункового рівня підземних вод. Розрахунковий рівень слід приймати з урахуванням сезонного і багаторічного коливання відповідно до гідрогеологічних умов будівництва.
2	0,04	0,05 - 0,07	На територіях садибної забудови міст, у сільських населених пунктах і на територіях стадіонів, парків та інших озелених територіях загального користування допускаються відкриті осушувальні канали. Їх також можна застосовувати і для захисту від підтоплення наземних транспортних комунікацій.
3	0,03	0,04 - 0,06	Вказані заходи повинні забезпечувати пониження рівня підземних вод на території: капітальної забудови – не менше 2,5 м, від проектної відмітки поверхні; стадіонів, парків, скверів – не менше 1,0 м. Лотки повинні бути розпластаного профілю, з відкисними стінами для уникнення травм людей і тварин.
4	0,02	0,03 - 0,05	12.9 При створенні нових і реконструкції існуючих ставків і водоймищ на території населених пунктів якість води в них повинна відповідати вимогам [43]. У водоймищах необхідно забезпечити періодичність обміну води за літньо-осінній період залежно від площі дзеркала води і характеру
Багатоквартирними 1 - 4-поверховими будинкам □ щільної забудови			
3.15 При розміщенні будинків та споруд слід дотримуватись санітарних і протипожежних вимог. У випадку розходження вимог архітектурно-містобудівних, протипожежних та санітарно-захисних розривів приймається найбільший із них.			
3.16. Житлові будинки слід розміщувати з відступом від червоної лінії селищних доріг та головних вулиць поселень не менше 6 м, а житлових вулиць та проїздів - не менше 3 м.			
В умовах реконструкції населених пунктів допускається зменшувати відступ або зводити житлові будинки по червоній лінії, зважаючи на сформовану містобудівну ситуацію.			
3.17. Розміщення господарських будівель перед лінією забудови не допускається.			
Відстань від гаража до сусідніх житлових будинків, територій шкіл та дошкільних закладів має бути не менше 10 м, до лікарняно-профілактичних закладів із стаціонарами - 25 м.			
ПРИМІТКА. В умовах реконструкції допускається розміщувати господарські будівлі (за винятком приміщень для утримання худоби та птахів) по лінії забудови, якщо це викликано сталими національно-побутовими традиціями.			
3.18. Для жителів багатоквартирних будинків з опаленням, колонками та кухонними плитами на твердому паливі слід передбачати приміщення для зберігання палива. Сараї проектується з розрахунку:			

при пічному опаленні - не менше 6 кв. м на одну квартиру;
при центральному опаленні та наявності газових плит і колонок - з розрахунку 0,8 кв. м на одну людину, але не менше 4 кв. м на одну квартиру.

3.19. Господарські та побутові будівлі та споруди для мешканців багатоквартирних секційних будинків слід розміщувати на спеціально виділених ділянках та по можливості згруповувати. Розриви між групами господарських будівель слід приймати згідно протипожежних норм.

3.20. Санітарно-захисні розриви (м) між житловими будинками, сараями для худоби, кролів, нутрій та інших тварин, а також іншими господарсько-побутовими будівлями та спорудами слід приймати згідно положень [ДБН 79-92*](#).

3.21. Відстань від стін індивідуального будинку з вікнами житлових кімнат і кухонь, а також від головних входів в будинок (квартиру) до інших житлових будинків та господарських будівель має бути не менше 6 м.

3.22. Між довгими сторонами багатоквартирних житлових будинків заввишки 2 - 3 поверхи слід приймати відстань (містобудівні розриви) не менше 15 м, а висотою 4 поверхи - не менше 20 м; між довгими сторонами і торцями або між торцями цих же будинків з вікнами з житлових кімнат - за протипожежними нормами, але не менше 10 м. Містобудівні розриви можуть бути зменшені у межах 20 % за умов додержання норм інсоляції та освітленості, якщо виключається можливість проглядання житлових кімнат з вікна у вікно.

3.23. На території безсадибної забудови слід передбачити майданчики: загального користування, дитячі, для занять фізкультурою, господарські та місця для відпочинку. Розміри майданчиків приймаються у відповідності з пп. 4.28 і 4.29, а відстань від них до житлових та громадських будівель слід приймати не менше наведених у табл. 3.1.

Таблиця 3.1
(рекомендована) **(Табл. 6.5)**

Призначення майданчиків	Відстань від майданчиків до вікон житлових та громадських будинків, м
Для ігор дітей	12
Для відпочинку дорослого населення	10
Для занять фізкультурою	10 - 40
Для господарських цілей та вихову кімнатних тварин	20

ПРИМІТКА. Відстань від майданчиків для занять фізкультурою встановлюється в залежності від їхніх шумових характеристик; відстань від майданчиків для сушіння білизни не нормується; відстань від майданчиків для сміттєзбірників та інших господарських цілей до вікон житлових і громадських будівель, майданчиків для гри дітей, відпочинку дорослих та занять фізкультурою слід приймати не менше 20 м, а від майданчиків для господарських цілей до найбільш віддаленого входу в житловий будинок - не більше 100 м.

3.24. Будинки гуртожитків, як правило, слід розміщувати: для учнів середніх спеціальних і професійно-технічних учбових закладів - на земельних ділянках відповідних учбових закладів; для працівників сільського господарства, робітників та службовців - на відокремлених ділянках житлової території.

3.25. Норму площі земельної ділянки на одного проживаючого в гуртожитку слід приймати залежно від кількості проживаючих. При місткості гуртожитків 50, 100, 200 чол. площа ділянки має бути відповідно: 45, 35, 30 кв. м/люд., якщо інше не обумовлено завданням на проектування.

використання: в декоративних водоймищах при площі дзеркала до 3 га – 2 рази, при площі більше 3 га – 1 раз; у водоймищах для купання – відповідно 4 і 3 рази, а при площі 6 га і більше – 2 рази.

Середня глибина води у водоймищах, розташованих на території населених пунктів, у весняно-літній період повинна бути не менше 1,5 м, а в прибережній акваторії, за умови періодичного видалення рослинності – не менше 1 м.

12.10 Допускається проектування безстічних водойм на ділянках зелених насаджень різного призначення.

12.11 На територіях, розміщених у зсувонебезпечних та зсувних районах, на підставі наявних фондових матеріалів, слід визначити масштабність зсувних і обвальних процесів.

Протизсувні заходи слід призначати на підставі комплексного вивчення геологічних і гідрогеологічних умов районів. Необхідно передбачати упорядкування поверхневого стоку, перехват потоків підземних вод, запобігання руйнування природного контрфорсу зсувного масиву, підвищення стійкості схилу механічними, а також іншими засобами, зміну рельєфу схилу з метою підвищення стійкості, а також, при необхідності, проведення берегоукріплювальних робіт.

12.12 На закарстованих та карстонебезпечних територіях інженерні заходи розроблюються на підставі досліджень.

12.13 Ділянки обвалів і активного карсту визначаються як планувальні обмеження для розвитку громадських і виробничо-комунальних зон на всіх стадіях проектування. Забудова і використання підземного простору на них не допускається.

Будівництво житлових комплексів і окремих будівель не допускається в зоні обвалів і на ділянках активного розвитку карсту. Відступ об'єктів забудови від бровки обвального схилу і меж ділянок карстової небезпеки визначається розрахунком.

12.14 За необхідності здійснення засипки балок і ярів у тальвегах постійні чи тимчасові водотоки слід розміщувати у колекторах з супутніми дренажами, а також облаштувати систему схилових дренажів.

12.15 На ділянках, де відбуваються ерозійні процеси з яроутворенням, слід передбачати упорядкування поверхневого стоку, укріплення ложа ярів, терасування схилів, лісомеліоративні роботи. Допускається повна або часткова ліквідація ярів шляхом їх засипання з прокладанням в них водостічних і дренажних колекторів.

Після проведення комплексу протиерозійних і протиобвальних заходів території ярів можна використовувати для розміщення транспортних споруд, гаражів, складів і комунальних об'єктів, а також створення парків.

12.16 На територіях, складених природними та техногенними ґрунтами з просідальними властивостями, будівництво житлових будівель і споруд, інженерної інфраструктури слід здійснювати переважно на плитних фундаментах. Розміщення забудови повинно здійснюватись з максимальним збереженням існуючих природних водостоків поверхневої води.

<p>3.26. На земельних ділянках гуртожитків мають бути передбачені майданчики для відпочинку, ігор та занять фізкультурою, склад яких визначається завданням на проектування з урахуванням особливостей контингенту проживаючих.</p> <p>Виробнича зона (РОЗДІЛ 5,7)</p> <p>3.27. Виробничі зони є невід'ємною складовою частиною сільських населених пунктів, їх розташування та проектування здійснюється у відповідності з вимогами ДБН 360-92*. Забудова і благоустрій виробничих зон здійснюється згідно з ДБН "Генеральні плани сільськогосподарських підприємств".</p> <p>3.28. У виробничих зонах розміщуються агропромислові підприємства і цехи, об'єкти виробничо-технічного обслуговування і будівництва, а також підприємства сільськогосподарських галузей.</p> <p>3.29. При розробці документації з планування і забудови сільських населених пунктів склад, потужність і спеціалізацію підприємств в межах виробничих зон належить погоджувати з державними і регіональними схемами розміщення і розвитку галузей агропромислового комплексу України і проектами розвитку території адміністративного району.</p> <p>3.30. При проектуванні виробничих зон належить виходити з умов розміщення та їх розвитку на землях, найменш придатних для використання в сільському господарстві.</p> <p>3.31. При проектуванні виробничих зон сільських населених пунктів віддається перевага розвитку діючих виробничих потужностей, їх розширенню, реконструкції і технічному переобладнанню за умови дотримання організаційно-господарських, санітарно-гігієнічних, зооветеринарних, протипожежних та інших вимог.</p> <p>3.32. Виробничі зони повинні бути територіально компактними, їх планування повинно забезпечувати кооперацію розміщених виробництв, створення загальних систем інженерного забезпечення, транспортних комунікацій і об'єктів побутового обслуговування.</p> <p>3.33. Розміри санітарних розривів між виробничими об'єктами і межею житлової забудови сільських поселень належить приймати відповідно до санітарних норм (СанПіН). Розміщення об'єктів в санітарно-захисних зонах належить здійснювати відповідно до санітарних і протипожежних вимог.</p> <p>3.34. При розташуванні біля сельбищної зони підприємств, установ, складів та відкритих майданчиків, що не є вибухо- та пожежонебезпечними, не виділяють шкідливих речовин більш, ніж допускається нормативами, не створюють шуму та інших негативних впливів на навколишнє середовище, повинні бути встановлені санітарно-захисні зони за розміром не менше 50 м.</p> <p>3.35. Об'єкти виробничого призначення належить розміщувати нижче за рельєфом і з підвітряної сторони відносно сельбищної зони населених пунктів.</p> <p>4. ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ, ОЗЕЛЕНЕННЯ І БЛАГОУСТРІЙ (РОЗДІЛ 8)</p> <p>Територіальна організація рекреації</p> <p>4.1. На території сільських Рад і сільських поселень необхідно передбачати систему озеленених територій та інших відкритих просторів, що можуть бути використані для тривалого і короточасного відпочинку населення.</p> <p>Зони тривалого відпочинку належить розміщувати за межами населених пунктів в найсприятливіших умовах.</p> <p>4.2. Розміщення зон відпочинку сільського населення належить передбачати відповідно до порядку використання рекреаційних земель на ландшафтно-рекреаційних територіях населених пунктів (внутрішньоселищні), території сільських Рад і в системах розселення (міжселищні).</p> <p>4.3. Розрахункову кількість одночасних відвідувачів території парків, лісопарків, лісів, зелених зон належить приймати не більше, чол./га:</p> <table><tr><td>для парків зон відпочинку</td><td>70</td></tr><tr><td>для лісопарків (лугопарків, гідропарків)</td><td>10</td></tr><tr><td>для лісів</td><td>1 - 3</td></tr></table>	для парків зон відпочинку	70	для лісопарків (лугопарків, гідропарків)	10	для лісів	1 - 3	<p>12.17 На заторфованих ділянках, які підлягають забудові, водночас з пониженням рівня підземних вод слід передбачати привантаження їх поверхні мінеральним ґрунтом. Допускається повне виторфовування. Товщина шару при навантаженні мінеральним ґрунтом встановлюється з урахуванням можливого просідання торфу і забезпечення необхідного похилу схилу території для організації поверхневого стоку.</p> <p>На території житлової забудови мінімальну товщину шару мінеральних ґрунтів слід приймати 1 м; на проїзних частинах вулиць товщина шару мінеральних ґрунтів повинна бути встановлена залежно від інтенсивності руху транспорту з урахуванням вимог норм на транспортні споруди.</p> <p>12.18 На заплавних територіях, складених покладами торфу, доцільно провести картування глиняними завісами з метою запобігання розповсюдження вогню на великих масивах.</p> <p>12.19 Території, порушені внаслідок виробничої діяльності (відвали відходів виробництв, відпрацьовані кар'єри, провали над підземними виробками) підлягають відновленню для наступного їх містобудівного використання. Заходи щодо відновлення порушених територій визначаються залежно від інженерно-геологічних умов, виду передбачуваного використання і типів порушення (повне або часткове засипання провалів і кар'єрів, розрівнювання обвалів, роботи щодо запобігання подальшому руйнуванню порушених територій тощо).</p> <p>12.20 У разі глибокого (2-х, 3-х і багаторусного) використання підземного простору в населених пунктах для торгово-побутових, культурних, суспільних, виробничих та інших функцій на територіях зі складними інженерно-будівельними умовами слід передбачати конструктивні заходи, що забезпечують стійкість споруд і конструкцій. Для цього визначається можливість проведення закріплення ґрунтів основ, дренажів, протифільтраційних завіс, застосування посиленої гідроізоляції, вентиляції і електроосмотичного осушення стін.</p> <p>12.21 Належність об'єкта, що проектується до сільового району слід визначати за Каталогом сільових басейнів і осередків Українських Карпат та гірського Криму.</p> <p>При розміщенні забудови у сільонебезпечній зоні необхідно передбачити максимальне збереження лісу, насадження деревно-чагарникової рослинності, терасування схилів, укріплення берегів сільоносних річок, будівництво гребель і загат у зоні формування селю, будівництво сільоспрямовуючих дамб і відвідних каналів на конусі винесення.</p> <p>12.22 На територіях, які передбачаються під забудову, необхідно виявляти зони тектонічних розломів, де внаслідок збільшення сейсмічної інтенсивності та зміни фізико-механічних властивостей порід забороняється розміщення будинків і споруд.</p> <p>12.23 На територіях, характерних наявністю грязьового вулканізму, необхідно виключити з освоєння ділянки розміщення вулканів і вилитих з них порід.</p> <p>13 ТЕРИТОРІЇ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ</p> <p>13.1 Збереження традиційного характеру середовища історичних населених місць та</p>
для парків зон відпочинку	70						
для лісопарків (лугопарків, гідропарків)	10						
для лісів	1 - 3						

<p>ПРИМІТКА. При кількості одночасних відвідувачів 10 - 15 чел./га необхідно передбачати дорожньо-стежкову мережу для організації руху, а також ґрунтовозахисні насадження, при кількості одночасних відвідувачів 50 чел./га і більше - заходи щодо перетворення лісового ландшафту на парковий.</p> <p>4.4. На територіях з високим ступенем збереження природних ландшафтів, що мають естетичну і пізнавальну цінність, належить створювати національні природні парки. Архітектурно-просторова організація національних природних парків повинна передбачати використання їх території з науковими, культурно-освітніми і рекреаційними цілями з виділенням заповідно-рекреаційної, заповідної, рекреаційної і господарської зон.</p> <p>4.5. Розміщення зон масового короткочасного відпочинку належить передбачати з урахуванням пішохідної доступності. Розміри територій зон відпочинку належить приймати із розрахунку 500 - 1000 кв. м на одного відвідувача. Площу ділянки зони масового короткочасного відпочинку належить приймати не менше 50 га. Зони відпочинку належить розміщувати на відстані не менше 500 м від санаторіїв, таборів відпочинку школярів, дошкільних санаторно-оздоровчих установ, садівницьких товариств, автомобільних доріг спільної мережі і залізниці, а від будинків відпочинку - не менше 300 м.</p> <p>4.6. Розміри території пляжів, що розміщуються в курортних зонах і зонах відпочинку, належить приймати на одного відвідувача не менше, кв. м:</p>		інших територій	
морських	5	13.1.1 Планування і забудова територій міст, селищ та сіл, які занесені до Списку історичних населених місць України, здійснюється з урахуванням історико-архітектурних опорних планів та зон охорони пам'яток культурної спадщини.	
річкових і озерних	8	У випадку, якщо на територій міст, селищ та сіл розташовані пам’ятки, внесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, архітектурно-містобудівна діяльність в межах території самих об’єктів, а також їх зон охорони (буферних зон) здійснюється відповідно до режимів використання зон охорони (буферних зон) пам'яток, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та за планами управління (менеджмент-планами), які розробляються з врахуванням положень міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України.	
морських, річкових і озерних (для дітей)	4	Примітка. При наявності в населених пунктах, які не включено до списку історичних населених місць України, або на інших територіях поодиноких пам'яток культурної спадщини, ці пам'ятки культурної спадщини мають бути відображені на плані існуючого використання території, опорному плані, а зони охорони (буферні зони) пам'яток культурної спадщини – на схемі планувальних обмежень у складі відповідної містобудівної документації.	
Розміри річкових і озерних пляжів, що розміщуються на землях, придатних для сільськогосподарського використання, належить приймати із розрахунку 5 кв. м на одного відвідувача. Мінімальну протяжність берегової смуги пляжу на одного відвідувача належить приймати не менше, м:		13.1.2 При плануванні і забудові територій необхідно враховувати межі та режими використання пам'яток культурної спадщини, територій зон охорони (буферних зон) пам'яток культурної спадщини, історичних ареалів населених місць, а також пам'яток, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, та їх зон охорони (буферних зон), планів організації територій історико-культурних заповідників та історико-культурних заповідних територій, правовий режим охоронюваних археологічних територій, встановлювані з метою захисту автентичності і цілісності пам'яток культурної спадщини, традиційного характеру середовища, контекстного середовища навколо цих об’єктів, окремих пам'яток, їх комплексів (ансамблів), історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій, музеїв просто неба, меморіальних музеїв-садиб, відповідно до особливостей використання земель історико-культурного призначення, визначених законодавством [3], [15].	
для морських пляжів	0,2	Примітка. Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання територій зон охорони пам'яток культурної спадщини, історичних ареалів населених місць встановлено [93].	
річкових і озерних	0,25	13.1.3 При плануванні і забудові територій історико-культурного призначення слід передбачати:	
Розраховувати кількість одночасних відвідувачів на пляжах належить з урахуванням коефіцієнтів одночасного завантаження пляжів:		- збереження історичного планування і забудови, характеру історичного середовища й ландшафту, виведення промислових підприємств, майстерень, складів та інших дисгармонійних споруд, які завдають фізичної або естетичної шкоди пам'яткам культурної спадщини чи їх середовищу в цілому;	
санаторіїв	0,6 - 0,8	- уникнення прокладання комунікацій для транзитного транспорту, підземних інженерних мереж загальноміського значення, улаштування повітряних ліній електропередач, установлення торговельних кіосків, рекламних щитів та інших споруд, що порушують умови	
установ відпочинку і туризму	0,7 - 0,9		
таборів відпочинку школярів	0,5 - 0,9		
спільного користування для місцевого населення	0,2		

<div><div>тих, що відпочивають без путівок</div><div>0,5</div></div> <div><p>4.7. Зона короткочасного відпочинку на території сільських населених пунктів включає території лісопарків, що прилягають до них, парків, скверів, бульварів. Громадські центри сільських населених пунктів належить формувати у комплексі з зонами короткочасного відпочинку.</p><p>4.8. Парки культури та відпочинку формуються переважно у центральних селах сільських Рад і розраховуються на жителів даного села або групи сіл (за наявністю достатньої площі).</p><p>4.9. Найменша величина площі парку чи загальноселищного саду повинна складати 2,0 га (без фізкультурно-спортивних споруд), скверу - 0,5 га. Під зелені насадження парку, саду чи скверу повинно відводитись не менше 70 % території (без фізкультурно-спортивних споруд).</p><p>4.10. В умовах реконструкції сільських населених пунктів, завершення забудови і благоустрою їх громадських центрів необхідно передбачати улаштування окремих скверів або парку у складі культурного комплексу на території громадського центру.</p><p>Рекреаційне навантаження ландшафту зон короткочасного відпочинку належить приймати за табл. 1, додаток 3.</p><p>Система озеленення поселень</p><p>4.11. Зелені насадження на території сільських Рад і населених пунктів підрозділяються на такі категорії:</p><p>спільного користування (на території парку, скверу, бульварів);</p><p>обмеженого користування (на територіях безсадибної житлової забудови, виробничої зони, ділянок установ громадського призначення, приквартирних і присадибних ділянок);</p><p>спеціального призначення (санітарно-захисні, в тому числі шумо-, вітро- і снігозахисні, протиерозійні, меліоративні).</p><p>4.12. Норма площі зелених насаджень спільного користування на одного сільського жителя складає, кв. м:</p><table><tr><td>для північного і західного регіонів України</td><td>12</td></tr><tr><td>для Лісостепової зони</td><td>13</td></tr><tr><td>для Степової зони</td><td>14</td></tr><tr><td>для Південного берега Криму</td><td>17*</td></tr></table></div> <div><p>* Містобудівне районування слід приймати у відповідності з ДБН 360-92*.</p><p>ПРИМІТКИ:</p><p>1. Для сіл, що прилягають до лісових масивів, площу зелених насаджень спільного користування належать зменшувати до 5 - 6 кв. м на одного жителя.</p><p>2. При визначенні площі зелених насаджень спільного користування враховується тільки площа зелених насаджень парків і скверів; при цьому не враховуються величини площ дзеркала водоймищ, смуги пляжу, ділянок установ і підприємств обслуговування (крім зелених насаджень культурно-освітніх установ).</p><p>3. Площі зелених смуг на вулицях, проїздах і майданчиках до складу зелених насаджень спільного користування не включаються.</p><p>4.13. Відстань від будинків і споруд до дерев і чагарників належить приймати за табл. 4.1.</p></div>	для північного і західного регіонів України	12	для Лісостепової зони	13	для Степової зони	14	для Південного берега Криму	17*	<div><div>візуального сприйняття пам'яток і традиційний характер середовища;</div><div>- організацію консерваційних, реставраційних, реабілітаційних, музеєфікаційних, ремонтних робіт та робіт із пристосування пам'яток культурної спадщини, навколишньої історичної забудови, благоустрій території.</div><div>Нове будівництво допускається здійснювати з урахуванням характеру середовища, яке склалося історично, планувальних рішень, масштабу забудови та за умови архітектурного узгодження з оточенням у відповідності з п. 13.1.2.</div><div><p>13.1.4 Зони регулювання забудови можуть відрізнятися різним режимом реконструкції, який залежить від історико-архітектурної цінності території, розташування її в структурі населеного пункту. У їх межах слід передбачати збереження історичного планування (або його елементів), цінної забудови і ландшафту, умов видового розкриття пам'яток, знесення дисгармонійних споруд, додержання умов гармонійного сполучення нових споруд з історичною забудовою. Нове будівництво в межах зон регулювання регламентується: за функціональним призначенням; по висоті й довжині будинків; за композиційними прийомами, матеріалами, кольором та стильовими характеристиками. Регулюється також благоустрій, озеленення та інше.</p><p>13.1.5 У зонах охоронюваного ландшафту, які виконують консерваційну роль, забезпечується охорона природного та переважно природного оточення пам'яток, передбачається збереження та відтворення цінних природних і пейзажних якостей пов'язаного з пам'ятками ландшафту, ліквідація чи візуальна нейтралізація будівель, споруд і насаджень, що спотворюють цей ландшафт. Заходами щодо збереження ландшафту забезпечується охорона особливостей рельєфу, водоймищ, рослинності, відтворення їх історичного вигляду, збереження візуальних зв'язків пам'яток з природним та переважно природним оточенням, що має історичну цінність, захист берегових, лукових територій від зсувів та розмиву, укріплення схилів, ярів, їх озеленення; проведення інших природоохоронних заходів.</p><p>13.1.6 На територіях зон охорони археологічного культурного шару слід враховувати необхідність проведення археологічних досліджень з обов'язковою умовою проведення наукової фіксації усіх етапів дослідження і всіх виявлених знахідок та інших матеріальних залишків.</p><p>13.1.7 До пам'яток та щойно виявлених об'єктів культурної спадщини, у разі необхідності покращення їх стану, застосовується виключно консервація, реставрація, реабілітація, музеєфікація, ремонт або пристосування. До будівель та споруд, що мають певну історико-культурну або архітектурно-художню цінність як носії традиційного характеру середовища та які розміщені на територіях історико-культурного призначення, застосовуються капітальний ремонт, реконструкція історичної забудови.</p><p>13.1.8 З метою збереження фізичного стану нерухомих об'єктів- пам'яток культурної спадщини, від пам'яток культурної спадщини до транспортних та інженерних комунікацій слід передбачати відстані, м, не менше:</p><p>а) до проїзних частин магістралей швидкісного та безперервного руху, ліній метрополітену</p></div></div>
для північного і західного регіонів України	12								
для Лісостепової зони	13								
для Степової зони	14								
для Південного берега Криму	17*								

Таблиця 4.1 (ДБН Б.2.2-5-2011)			неглибокого закладання:		
Споруди	Відстань до осі, м		в умовах складного рельєфу – 100;		
	стовбура дерева	чагарника	на плоскому рельєфі – 50;		
Від зовнішніх стін будівель та споруд, меж сусідніх ділянок	5,0	1,5	б) до мереж водопроводу, каналізації, газопостачання, тепlopостачання (крім розвідних) – 15;		
Від краю тротуарів і садових доріжок	0,7	0,5	в) до інших підземних інженерних мереж – 5.		
Від бровки земляного полотна доріг	5,0	4,0	В умовах реконструкції сформованої забудови вказані відстані до інженерних мереж допускається скорочувати, але приймати не менше: до водонесучих мереж – 5 м, неводонесучих – 2 м.		
Від щогл і опор освітлювальної мережі	4,0	-	Примітка. Окрім випадків, зазначених у п. 13.1.3.		
Від підосви схилів, терас та ін.	1,0	0,5	13.2 Реконструкція історичної забудови		
Від підосви або внутрішньої грані підпірних стінок	3,0	1,0	13.2.1 При реконструкції історичної забудови підлягають вирішенню такі завдання:		
Від підземних мереж:			– ефективно використання територій історичної забудови для створення екологічно чистого, комфортного середовища для проживання та життєдіяльності населення;		
газопроводу, каналізації	1,□	-	– збереження й раціональне використання об’єктів культурної спадщини, зон охорони (буферних зон) пам’яток культурної спадщини, історичних ареалів населених місць та історичного середовища;		
теплопроводів (від стінок каналу) і трубо□проводів теплових мереж з безканальною прокладкою	2,0	1,0	– забезпечення інвестиційно привабливих умов для реабілітації, реконструкції та використання будівель та споруд, що мають певну історико-культурну або архітектурно-художню цінність як носії традиційного характеру середовища.		
водопроводів, дренажів	2,0	-	13.2.2 При розробленні містобудівної, науково-проектної та проектної документації слід забезпечувати:		
силових кабелів і кабелів зв'язку	2,0	0,7	– збереження ландшафтних якостей, пейзажних характеристик та цінної планувальної структури територій у сукупності з елементами історичного благоустрою та озеленення, основних композиційних прийомів системи планування, властивих певним територіям історичної забудови (периметральна суцільна забудова кварталів, вільне розташування архітектурних об’єктів тощо);		
ПРИМІТКА. Наведені нормативи стосуються дерев з діаметром крони не більше 5 м і повинні бути відповідно збільшені для дерев з кроною більшого діаметра, при цьому дерева не повинні заважати проїзду і роботі пожежних автомобілів. 4.14. Бульвари слід передбачати поза транспортними магістралями у напрямку масових потоків пішохідного руху. Ширина бульварів з однією поздовжньою пішохідною доріжкою приймається не менше 10 м. Зелені насадження на вулицях, дорогах і майданах населених пунктів повинні забезпечувати захист населення від шуму, пилу, вітрів, відпрацьованих автомобільних газів та надмірної інсоляції, а також безпеку руху транспорту і пішоходів. 4.15. Для озеленення вулиць вживаються такі способи посадок: однорядкова посадка дерев в ямках на тротуарі (через неможливість влаштування газонових смуг на вузькому тротуарі або при наявності підземних комунікацій під газоновою смугою); рядкова посадка дерев на газонових смугах уздовж проїзної частини вулиць з чергуванням чагарників; бульвари з рядковою посадкою дерев і чагарників; ділянки і смуги газонів, квітників, окремих груп дерев і чагарників. 4.16. Озеленення майданів здійснюється у вигляді газонів, сумісних рядкових посадок дерев з груповими або рядковими посадками чагарників. Відстань між осями стовбурів дерев з рядковою посадкою повинна бути не менше 5 м. При посадці саджанців дерев, що повільно ростуть, відстань між			– композиційну підпорядкованість забудови існуючим історичним архітектурним домінантам, тобто збереження або покращення візуального сприйняття найбільш соціально, функціонально або естетично значущих споруд архітектурними та містобудівними засобами;		
			– збереження традиційного характеру середовища шляхом композиційної узгодженості нової (або реконструйованої) забудови з історичною за силуетом, основними прийомами й засобами архітектурної композиції, масштабними, стилістичними, колористичними ознаками, ритмом, пропорціями, тектонікою, матеріалами тощо;		
			– збереження композиційних рішень для забезпечення видового розкриття пам’яток та об’єктів культурної спадщини, підсилення естетичних характеристик і композиційних особливостей історичної забудови, виявлення й відновлення композиційно-візуальних зв’язків між		

деревами може бути зменшена з урахуванням наступного розріджування.

4.17. Ширину смуг зелених насаджень належить приймати не менше вказаної у табл. 4.2.

Таблиця 4.2
(рекомендована)

Смуги	Найменша ширина□смуги, м
Газон з рядково□ посадкою дерев або дерев в одному рядку з чагарниками	
однорядкова посадка	2,0
дворядкова посадка	5,0
Газон з однорядковою посадкою чагарників	
в□соких (більше 18 м)	1,2
середнього розміру (від 1,2 до 1,8 м)	1,0
низьких (до 1,2 м)	0,8
Газон з груповою або куртиноювою посадкою дерев	4,5
Газон з груповою або куртиноювою посадкою чагарників	3,0
Газон	1,0

ПРИМІТКА. При багаторядковій посадці чагарників зазначену ширину смуги належить збільшити на 40 - 50 % для кожного додаткового рядка посадки.

4.18. На території санітарно-захисної зони завширшки 100 м і більше з боку сельбищної території належить передбачати смугу деревно-чагарникових насаджень завширшки не менше 50 м, а з шириною зони до 100 м - не менше 20 м.

4.19. Вздовж межі території виробничої зони, а також для ізоляції окремих виробничих комплексів один від одного належить передбачати улаштування зелених смуг завширшки не менше 5 м.

4.20. Зелені насадження для захисту водозабірних споруд з підземних джерел необхідно розміщувати на межі першого поясу зони санітарної охорони на відстані не менше 30 м від підземного джерела і водозабірних споруд.

4.21. Шумозахисні зелені насадження слід передбачати у вигляді смуг як з боку джерела шуму, так і з боку об'єктів, що захищаються від шуму (у комплексі з іншими заходами).

Благоустрій сільських населених пунктів (РОЗДІЛ 6,8,13), ДБН Б 2.2-5-2011, ДержСанПіН №145

4.22. Зовнішній благоустрій - це комплекс заходів з ландшафтної, архітектурно-просторової та естетичної організації території населеного пункту, що забезпечують комфортні умови для праці, побуту й відпочинку жителів. Вони включають в себе вирішення та розміщення малих архітектурних форм, формування системи зелених насаджень (у тому числі декоративне озеленення й квіткове оформлення, геопластику рельєфу - брукування майданів і майданчиків, улаштування підпірних стінок, сходів, пандусів, створення штучного рельєфу) та ін.

4.23. Розміщення всіх елементів візуально-просторової інформації повинно бути підпорядковане об'ємно-просторовому вирішенню забудови з урахуванням масштабності й архітектурно-художньої

- архітектурними домінантами, рядовою забудовою та ландшафтом.
- збереження масштабності забудови, що історично зформувалася: висота (поверховість) будівель та споруд, довжина корпусів, пропорційність архітектурних деталей.

– **13.2.3** Для усунення композиційних деформацій на територіях, що підлягають реконструкції, слід використовувати:

– виявлення системи архітектурних домінант, відновлення композиційно-візуальних зв'язків між ними з підкресленням окремих візуальних напрямів засобами архітектури або благоустрою, знесення споруд, що перешкоджають видовому розкриттю пам'яток культурної спадщини, панорам та видів, що мають історичне значення;

– відновлення елементів середовища, що втрачені або спотворені, відновлення характерних прийомів забудови (історичних червоних ліній, квартального планування, регламентованої кількості поверхів);

- узгодженість архітектурного вигляду нової забудови з характером середовища за рахунок стилізації окремих деталей, декоративних фасадів, «приховане» розташування нових будівель, екранування дисгармонуючих видів та панорам;

- зміна вигляду споруд, який не відповідає критеріям даного історичного середовища: накладання на фасади нових членувань, декоративних елементів, коригування силуетів висотних об'єктів.
- 13.2.4 В** районах історичної забудови, для яких не визначено режим використання території, може застосовуватися комплексна реконструкція.
- 13.2.5** Вимоги щодо реконструкції історичної забудови повинні враховуватись при розробленні генеральних планів населених пунктів, детальних планів територій, проектів реконструкції окремих планувальних одиниць (вулиць, площ, кварталів, комплексів забудови тощо).
- 13.2.6** В програму комплексної реконструкції історичної забудови необхідно включати реконструкцію внутрішньоквартальних просторів та їх перепланування.
- 14 ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНИХ УМОВ МІСТОБУДІВНОГО ПЛАНУВАННЯ**
- 14.1 Містобудівна оцінка природного середовища життєдіяльності**
- 14.1.1** При плануванні та забудові населених пунктів та інших територій здійснюється їх комплексна оцінка, що включає містобудівну характеристику природної ситуації, виявлення закономірностей та спрямованості природних та антропогенних процесів, які необхідно враховувати при визначенні містобудівних заходів щодо забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини відповідно до вимог [22].
- 14.1.2** Комплексна оцінка розробляється за такими характеристиками: місцезорозташування відповідної території, кліматичною, геологічною, гідрогеологічною, характеристикою поверхневих вод, природно-лікувальних ресурсів, ґрунтового покриву, лісових ресурсів, флори і фауни, запасів

<p>композиції та здійснюватися за межами червоних ліній або бокової видимості вулиці. Перед фасадами стендів улаштовується оглядовий майданчик завширшки до 5.</p> <p>4.24. Місця відпочинку для відвідувачів громадських закладів передбачаються на рекреаційних майданчиках перед входами в будівлю або у сквері, що розміщується в межах головної площі. Орієнтовний розмір майданчиків відпочинку - 30 - 50 кв. м.</p> <p>4.25. Загальна площа брукування (плити, асфальт) у громадському центрі не повинна перевищувати 1,1 кв. м на одного жителя, включаючи розподільні майданчики із твердим покриттям перед входами до громадських будівель і виходами з них. Ці майданчики влаштовуються з розрахунку 0,15 - 0,3 кв. м на одного відвідувача.</p> <p>4.26. Господарські подвір'я передбачені при Будинку культури (клубі), торговому комплексі, готелі, школі, комбінаті побутового обслуговування, гуртожитку. На них улаштовуються спеціальні майданчики з контейнерами для сміття і навісом від дощу. Господарські подвір'я повинні мати тверде покриття з мінімальним ухилом 4 - 5 % для скиду води та розворотний майданчик для транспорту.</p> <p>4.27. Зовнішній благоустрій ділянок садибної забудови включає у себе влаштування огорож, проїздів, доріжок, майданчиків відпочинку, дитячих і господарських майданчиків, декоративне озеленення та квіткове оформлення. Воно здійснюється господарями садиб у відповідності із загальними архітектурно-планувальними й санітарно-гігієнічними вимогами.</p> <p>4.28. Майданчики для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку проектуються із розрахунку 0,5 - 0,6 кв. м на одного жителя. Майданчики для активного відпочинку дітей середнього та старшого шкільного віку проектуються із розрахунку не менше 0,8 - 1,2 кв. м на одного жителя. Розміри майданчиків для відпочинку дорослих і для настільних ігор приймаються із розрахунку не менше 0,05 кв. м на одного жителя, але всього не більше 100 кв. м. Вони обладнуються лавками, столами, альтанками, перголами, світильниками, урнами.</p> <p>4.29. У внутрішньоквартальному просторі секційної житлової забудови слід влаштовувати господарські майданчики різного призначення не далі ніж за 100 м від найвіддаленішого входу до житлового будинку. До майданчиків для сміттєзбірників передбачають під'їзди завширшки 3 -5 м з розворотним майданчиком для транспорту. Розмір господарських майданчиків різного призначення приймають (в кв. м на 1000 жителів) не менше:</p> <table><tr><td>30</td><td>для сміттєзбірників або у межах 15 - 20 кв. м;</td></tr><tr><td>100</td><td>для чищення меблів, одягу, килимів та ін. або в межах 10 - 20 кв. м;</td></tr><tr><td>150</td><td>для сушіння білизни, або в межах 20 - 80 кв. м.</td></tr></table> <p>Допускається суміщення майданчиків для чищення одягу й килимів з майданчиками для сміттєзбірників. Майданчики повинні мати тверде покриття. Майданчики для відпочинку і для заняття спортом не допускається розміщувати поряд із господарськими.</p> <p>4.30. При в'їзді в сільський населений пункт установлюється дорожній знак із назвою цього населеного пункту. В'їзний знак установлюється на відстані не менше 3 м від краю обочини дороги на розширенні або за кюветом на придорожній смузі. При установці декоративного знаку влаштовується майданчик розміром 10 x 15 кв. м із плиточним брукуванням, лавками та квітником. На підходах до майданчика влаштовуються перехідно-швидкісні смуги для розгону й гальмування автотранспорту, а також спеціальний майданчик для короткочасної зупинки транспорту.</p> <p>4.31. На автобусних зупинках у сільських населених пунктах споруджуються автопавільйони напівзакритого типу з майданчиком для відпочинку площею не менше 30 - 40 кв. м, на якому розміщуються 2 - 3 лавки, урна для сміття, декоративна ваза, криниця або фонтанчик для пиття. Якщо автобусна зупинка розташована за межами населеного пункту, то її обладнують надвірним</p>	30	для сміттєзбірників або у межах 15 - 20 кв. м;	100	для чищення меблів, одягу, килимів та ін. або в межах 10 - 20 кв. м;	150	для сушіння білизни, або в межах 20 - 80 кв. м.	<p>корисних копалин, ландшафту території і результатами інженерно-будівельної оцінки.</p> <p>14.1.3. Характеристика місцезорозташування складається з урахуванням фізико-географічного районування території України, особливостей рельєфу території та його гідрологічних властивостей.</p> <p>14.1.4 Кліматична характеристика виконується відповідно до вимог [90] з визначенням основних метеорологічних ризиків щодо планування та забудови території.</p> <p>14.1.5 Геологічна характеристика будови території включає структуру четвертинних відкладів, що є основою фундаментів та споруд.</p> <p>14.1.6 Гідрогеологічна характеристика підземних вод щодо їх придатності для питного водопостачання із визначенням зон санітарної охорони та дотримання режиму їх використання виконується відповідно до вимог [42] та [82]. При відсутності проектів зон санітарної охорони допускається застосовувати нормативні показники за об'єктами-аналогами, або тільки по I зоні охорони джерел водопостачання.</p> <p>14.1.7 Характеристика поверхневих вод виконується з урахуванням класифікації річок відповідно до вимог [2] з урахуванням рівневого режиму, виключно природних паводків 1% та 10% забезпечення. У разі відсутності таких розрахунків – за даними багаторічних спостережень гідрометеорологічних станцій.</p> <p>14.1.8 Наявність природно-лікувальних ресурсів визначається на підставі кадастрових даних «Курортні лікувальні ресурси України». Зони санітарної охорони родовищ встановлюються відповідно до вимог [16]. В інших випадках застосовуються нормативні показники тільки по I зоні.</p> <p>14.1.9 Характеристика ґрунтового покриву складається за агровиробничими типами ґрунтів, з оцінкою їх бонітетних та агрохімічних показників. Визначається оцінка ґрунтів за родючістю та особливою цінністю відповідно до вимог [3].</p> <p>14.1.10 При оцінці запасів корисних копалин використовуються матеріали <i>про</i> їх типи та значення. За відсутності такої інформації, надається тільки перелік родовищ відповідно їх систематики за типами.</p> <p>14.1.11 Характеристика лісових ресурсів, а також ресурсів флори і фауни здійснюється на підставі матеріалів Державного лісового кадастру.</p> <p>14.1.12 Характеристика ландшафтної складової території має враховувати дані щодо елементів екологічної мережі (ліси, об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення як існуючі, так і зарезервовані до заповідання, водні акваторії, болота, зелені насадження загального призначення, водоохоронні зони, прибережні захисні смуги та пляжні зони за умов їх визначення у відповідних проектах землеустрою щодо визначення їх меж та характеристик).</p> <p>14.1.13 Інженерно-будівельну оцінку території необхідно виконувати при розробленні містобудівної документації на місцевому рівні. За сукупністю оцінки відповідних факторів визначаються території, що сприятливі для будівництва.</p> <p>За межами населених пунктів інженерно-будівельна оцінка виконується в частині визначення</p>
30	для сміттєзбірників або у межах 15 - 20 кв. м;						
100	для чищення меблів, одягу, килимів та ін. або в межах 10 - 20 кв. м;						
150	для сушіння білизни, або в межах 20 - 80 кв. м.						

<p>туалетом, який розміщують із підвітряного боку не ближче 15 м від автопавільйону та відокремлюють від нього смугою зелених насаджень.</p> <p>4.32. Для попереджування раптового виходу дітей на проїзну частину вулиць перед ділянками дитячих закладів слід передбачати огорожі заввишки до 1 м. Конструкція огорожі приймається відповідно з ГОСТ (на проектування огорож).</p> <p>4.33. Велодоріжки з покриттям тротуарного типу передбачаються для одностороннього руху зі смугами зелених насаджень або смугами безпеки завширшки не менше 0,8 м.</p> <p>4.34. Під'їзди до будинків проектуються завширшки не менше 3,5 м. Звичайно вони суміщуються із тротуарами.</p> <p>Біля торгових і побутових будівель повинні влаштовуватись майданчики розміром не менше 12 x 5,5 м.</p> <p>4.35. Водорозбірні колонки і криниці розміщуються вздовж житлових вулиць через кожні 200 м із відступом від червоної лінії на 2,5 - 3 м на майданчиках розміром 2,5 x 3 м із твердим покриттям та ухилом не більше 4 - 5 %.</p> <p>5. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ КУЛЬТУРНО-ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ, РОЗМІЩЕННЯ ТА РОЗРАХУНОК МІСТКОСТІ ЗАКЛАДІВ (РОЗДІЛИ 6,9) ДОДАТКИ Е.1, Е.4</p> <p>Організація мереж культурно-побутового обслуговування</p> <p>5.1. Система культурно-побутового обслуговування сільського населення здійснюється на міжселищній основі і повинна забезпечувати необхідний комплекс послуг мешканцям усіх населених пунктів, незалежно від їх розміру, та сприяти скороченню часу, необхідного для одержання послуг і придбання товарів. Заклади та підприємства обслуговування об'єднуються за галузевою ознакою у територіальні мережі:</p> <p>дитячих дошкільних закладів, загальноосвітніх шкіл;</p> <p>лікувально-профілактичних закладів;</p> <p>закладів культури, мистецтва та спорту;</p> <p>підприємств торгівлі, громадського харчування, побутового та комунального обслуговування;</p> <p>органів управління та підприємств зв'язку.</p> <p>5.2. Система культурно-побутового обслуговування населення формується у межах сільського адміністративного району з урахуванням диференціації населених пунктів за людністю, характером розміщення та функціональним призначенням, що обумовлює склад закладів обслуговування. Залежно від віддаленості населеного пункту від центру більш високого рангу структурний склад установ обслуговування може бути: скороченим (в межах пішохідної доступності), стандартним (при відстані 8 - 10 км) та розширеним (при відстані більш 10 км).</p> <p>5.3. Мережа установ і підприємств кожного виду обслуговування розглядається як єдина просторово-територіальна структура, яка доповнюється пересувними засобами обслуговування. Пересувні засоби обслуговування базуються при стаціонарних підприємствах і закладах відповідного призначення, які є для них опорними пунктами.</p> <p>5.4. Тип, місткість закладів, потужність підприємств для кожного населеного пункту необхідно установлювати залежно від особливостей розселення та наявності міжміських транспортних зв'язків, специфіки окремих видів обслуговування - можливостей надання послуг до місця проживання, на основі диференційованих розрахункових показників, наведених у відповідних розділах для кожного виду обслуговуючих підприємств та закладів.</p> <p>Дошкільні заклади</p> <p>5.5. Розрахунок мережі дитячих дошкільних закладів необхідно здійснювати для адміністративного району, групи сіл або населеного пункту, враховуючи варіанти організації обслуговування:</p> <p>один заклад на один населений пункт;</p> <p>один заклад на групу населених пунктів;</p> <p>кілька закладів у населеному пункті, на основі статистичних даних про кількість дітей дошкільного віку по групах:</p> <p>до 3 років;</p> <p>від 3 до 5 років;</p> <p>6 років.</p> <p>Допускається розрахунок мережі на підставі середніх для даної області показників кількості дітей</p>	<p>природно-техногенної небезпеки.</p> <p>Примітка. Додатково, відповідно до завдання на розроблення містобудівної документації, у зонах впливу об'єктів гірничо-видобувної промисловості на підставі наявних проектів може проводитись аналіз території щодо гірничо-геологічного обґрунтування по гірничим відводам: підпрацьованості, тектоніці, розломам, деформації поверхні та ризиків, що виникають від даної діяльності (у складі додаткового спеціалізованого розділу).</p> <p>14.2 Вимоги щодо оцінки екологічних умов</p> <p>14.2.1 Планувальну структуру населених пунктів слід формувати з <i>урахуванням</i> комплексної оцінки території. Території для будівництва нових і розвитку існуючих населених пунктів слід передбачати на землях, непридатних для сільськогосподарського використання, або на малоцінних землях, відповідно до [3].</p> <p>14.2.2 Визначення земельних ділянок, за межами населених пунктів, для розміщення водоочисних споруд, водозаборів, полігонів твердих побутових відходів, інших об'єктів поводження з побутовими відходами, місць поховань) слід здійснювати відповідно до [3].</p> <p>14.2.3 Використання територій залягання цінних корисних копалин загальнодержавного значення для розвитку і забудови населених пунктів, будівництва промислових та інших господарських об'єктів здійснюється згідно з вимогами [4]. Розроблення родовищ загальнопоширених будівельних корисних копалин в межах населених пунктів не допускається.</p> <p>14.2.4 Розміщення нових териконів та відвалів породи у межах населених пунктів забороняється.</p> <p>14.2.5 Розміщення будинків, споруд і комунікацій не допускається:</p> <ul style="list-style-type: none"> – на землях заповідників, заказників, ботанічних садів, дендрологічних парків; – у межах прибережних захисних смуг; – на землях зелених насаджень загального користування населених пунктів, включаючи землі міських лісів, якщо об'єкти які проектуються, не призначені для відпочинку та спорту; – у зонах охорони гідрометеорологічних станцій; – у зоні ризику авіаційних подій; – в межах санітарно-захисних зон; – у першій зоні санітарної охорони джерела питного водопостачання і майданчиків водопровідних споруд, якщо об'єкти, що проектуються, не пов'язані з експлуатацією джерел (зона встановлюється від межі ділянки споруди, або від локальної свердловини); – у першій зоні округу санітарної охорони курортів, якщо об'єкти, які проектуються, не пов'язані з експлуатацією природних лікувальних ресурсів курорту; – на територіях закритих кладовищ, звалищ, полігонів твердих побутових відходів; – у зонах активних геологічних розломів, які ускладнені сейсмічністю території на підставі висновків окремого проекту стосовно гірничо-геологічного обґрунтування; – у охоронних зонах магістральних газо-, нафто-, продуктопроводів, складів паливно-мастильних матеріалів, повітряних ліній електропередач без наявності відповідних погоджень;
--	---

<p>дошкільного віку на 1000 жителів.</p> <p>5.6. Дошкільні заклади необхідно розмішувати у кожному сільському населеному пункті, де є 12 і більше дітей дошкільного віку. Для обслуговування сіл з меншою кількістю дітей передбачаються місця в дитячих яслах-садках в найближчих, більш великих селах, і організовується підвіз дітей спеціальним транспортом.</p> <p>Пішохідно-транспортна доступність закладів не новина перевищувати 15 хвилин.</p> <p>5.7. Місткість ясел-садків встановлюється із розрахунку не менше 65 місць на 100 дітей дошкільного віку при навчанні в школі з 6-річного віку, не менше 75 місць при навчанні з 7-річного віку. Загальна кількість сезонних місць приймається за необхідністю. У яслах-садках на одну-дві, чотири групи вона не повинна перевищувати 100 %, а на 5 і більше груп - 75 % від загальної кількості стаціонарних місць. Збільшення місткості на літній період здійснюється за рахунок літніх павільйонів.</p> <p>5.8. У сільській місцевості застосовуються дитячі ясла-садки на 1 - 6 (основні типи), 8, 10, 12 і 14 груп (без урахування збільшення місткості на літній період). Вікові групи дітей в дитячих дошкільних закладах визначаються за додатком 1 ДБН 364-92.</p> <p>У малих селах рекомендується застосовувати кооперовані заклади, які включають дитячі ясла-садки з кількістю не менше 8 місць, початкові школи та житло для персоналу.</p> <p>Ясла-садки припускається кооперувати з однокомплектними загальноосвітніми школами.</p> <p>5.9. На території дошкільного закладу з житлом для персоналу також слід передбачати присадибну ділянку, відокремлену від інших зон територій закладу живоплотом. Площа ділянки приймається у відповідності з нормами для житлової садибної забудови. Допускається зміна площі у відповідності з місцевими умовами.</p> <p>5.10. При розміщенні будівель на ділянці та їх орієнтації необхідно дотримуватись санітарних норм по інсоляції, освітленню та захисту від шуму приміщень і території. Відстань від будівель дитячих дошкільних закладів до червоної лінії і до стін житлового будинку з вікнами повинна бути не менше 25 м, а до глухої стіни - не менше 15 м, при цьому відстань від ділянки закладу повинна бути відповідно 10 і 5 м.</p> <p>Виходячи з містобудівних потреб (в умовах реконструкції), за узгодженням з місцевими установами санітарного нагляду та державтоінспекції, допускається відстань від будівель ясел-садків до червоної лінії зменшувати до 10 м, передбачаючи зелену захисну смугу завширшки не менше 6 м.</p> <p>5.11. Площа земельних ділянок приймається із розрахунку на одне місце (при максимальній місткості) не менше: в яслах-садках на 1 - 2 групи - 45 кв. м, на 3 - 5 груп - 40 кв. м, на 6 і більше груп - 35 кв. м, але не менше ніж 0,2 га.</p> <p>У дошкільних закладах із збільшенням місткості на літній період площу ділянок слід приймати виходячи з максимальної місткості.</p> <p>Площу земельних ділянок допускається зменшувати (але не більше ніж на 25 %) в умовах реконструкції, а при розміщенні їх на території з ухилом понад 20 % - не більше ніж на 15 %.</p> <p>Площа ділянки при об'єднанні ясел-садка з початковою школою визначається як сума площ ділянок для кожного закладу.</p> <p>У цих випадках на ділянці повинні бути виділені зони: для дітей дошкільного віку, школярів, загального користування і господарський двір.</p> <p>Загальноосвітні школи</p> <p>5.12. Розміщення загальноосвітніх шкіл у сільській місцевості ґрунтується на міжселищній організації шкільної мережі, сформованої в межах адміністративного району. Мережа вирішується з урахуванням формування єдиної взаємопов'язаної системи, яка включає мікрорайони обслуговування старшими, основними та початковими школами.</p> <p>5.13. При реформуванні мікрорайонів обслуговування школами необхідно враховувати: місцеві особливості структури розселення; роль населених пунктів у міжселищній системі обслуговування; структуру існуючої шкільної мережі та її перспективну зміну; оптимізацію шкільної мережі на основі застосування нових типів і раціонального використання існуючого капітального фонду шкільних будівель; можливість максимального наближення шкіл до місця проживання населення, яке вони обслуговують; умови доступності і наявності транспортних зв'язків між населеними пунктами.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - у визначених охоронних зонах природних заповідників (крім об'єктів для відпочинку та спорту), якщо їх діяльність може призвести до негативного впливу на навколишнє середовище; – на земельних ділянках, забруднених органічними і радіоактивними відходами; – у небезпечних зонах породних відвалів вугільних, сланцевих шахт і збагачувальних фабрик. <p>14.2.6 Навколо міських і сільських населених пунктів, розміщених у безлісних районах, доцільно передбачати створення захисних лісових смуг, озеленення схилів пагорбів, ярів, балок.</p> <p>14.3 Вимоги щодо охорони повітря (атмосфери)</p> <p>14.3.1 Визначення територій для розміщення житлових, громадських і промислових об'єктів слід здійснювати з врахуванням вітрового режиму та потенціалу самоочищення повітря відповідно до вимог [23].</p> <p>Стан атмосферного повітря в межах житлових територій, в рекреаційних та курортних зонах не повинен перевищувати показників, передбачених [42].</p> <p>Промислові та сільськогосподарські об'єкти, які є джерелами забруднення атмосферного повітря, необхідно розмішувати з підвітряної сторони до житлових територій. У районах з вираженим вітровим режимом необхідно враховувати повторюваність та швидкість вітру.</p> <p>Не допускається будівництво промислових, комунальних, сільськогосподарських об'єктів I - III класів шкідливості в межах населених пунктів з високим потенціалом забруднення атмосфери.</p> <p>14.3.2 СЗЗ встановлюється відповідно до вимог [42].</p> <p>14.4 Вимоги щодо охорони водних об'єктів</p> <p>14.4.1 При розробленні містобудівної документації слід передбачати заходи щодо охорони річок, водойм і морських акваторій відповідно до вимог [3], [2]</p> <p>14.4.2 Поверхневі дощові води перед скиданням у відкриті водойми слід направляти для очищення на централізованих або локальних очисних спорудах. Скидання води поверхневого стоку у непроточні водойми не допускається.</p> <p>14.4.3 В межах населених пунктів заболочені ділянки (анафелогенні), підлягають біотехнічному оздоровленню з видалення болотної рослинності.</p> <p>14.4.4 З метою охорони від забруднення ділянки питних водозаборів та локальних питних свердловин повинні мати визначені зони санітарної охорони. За їх відсутності, у містобудівній документації визначається лише I зона – від межі земельної ділянки об'єкта.</p> <p>14.4.5 Для захисту від забруднення та руйнувань міжгосподарських магістральних зрошувальних та осушувальних каналів встановлюються смуги відведення з особливим режимом їх використання.</p> <p>14.5 Вимоги щодо захисту від шуму</p> <p>14.5.1 Акустичний стан територій, прилеглих до житлових і громадських будинків, повинен відповідати вимогам [20]. Допустимі рівні шуму для житлових територій, громадських будівель, характеристики основних джерел зовнішніх шумів, визначення рівнів шуму та його зниження, слід</p>
--	--

5.14. Розрахунок мережі слід проводити на основі статистичних даних про кількість дітей шкільного віку у I - IV; V - IX; X - XI класах, а також дошкільного віку (до 5 років) з урахуванням тенденції зміни чисельності на розрахункову перспективу.

5.15. Пішохідно-транспортна доступність будівлі школи не повинна перевищувати 20 хв.; для учнів, які проживають у віддалених селах, або якщо неможлива організація щоденного підвозу, передбачаються пришкільні інтернати.

5.16. Кількість учнівських місць в загальноосвітніх школах приймається з розрахунку охоплення 100 % дітей до 15 років* загальною освітою. Процент охоплення старшого шкільного віку (15 - 16 років*) допускається коригувати у відповідності з конкретними господарськими потребами регіону (але приймати не менше ніж 50 %).

* При навчанні в школі з 6-річного віку.

5.17. Основними типами сільських шкіл є школи з наповненням класів 30, 24, 18, 12 учнів і організаційно-педагогічною структурою відповідно 2:2:2, 1:1:1 (старші школи), 1:1:0 (основні школи) та 1:0:0 (початкові школи)*.

* Перша цифра означає кількість комплектів у I - IV, друга - у V - IX і третя - у X - XI класах.

При виборі типу шкільних будівель слід приймати до уваги необхідність максимального наближення проектної місткості будівель з урахуванням загальної кількості учнів (у тому числі, при необхідності, із тяжіючих сіл), кількості класів та їх наповнення.

5.18. Доцільно укрупняти шкільні заклади шляхом блокування чи кооперування їх з: яслами-садками; музичними школами; художніми школами; школами мистецтв; дитячими спортивними комплексами; дитячими центрами дозвілля; сільськими професійно-технічними училищами та технікумами.

5.19. Загальноосвітні школи-інтернати, а також ліцеї, гімназії, оздоровчі, санаторно-лісові, спеціалізовані школи та школи-інтернати для поглибленої підготовки дітей у різних галузях знань та мистецтва, школи для дітей, які мають фізичні та розумові вади, проектуються за спеціальним завданням з урахуванням вимог, викладених у цьому розділі.

5.20. При розміщенні будівель на ділянці та їх орієнтуванні необхідно дотримуватись санітарних норм по інсоляції, освітленню та захисту від шуму приміщень і території. Будівлі шкіл розміщуються на земельних ділянках з відступом від червоної лінії на відстані не менше 25 м. При розміщенні шкільної будівлі в громадському центрі села цю відстань допускається зменшувати до 10 м, виходячи з містобудівних потреб, за погодженням з місцевими установами санітарного нагляду та державтоінспекції. Відстань від межі земельної ділянки до житлової забудови приймається не менше 10 м, від навчальних будівель до житлових та громадських - за нормами інсоляції та освітленості.

5.21. Площа земельної ділянки приймається в залежності від місткості школи з розрахунку на 1 учня (табл. 5.1).

5.22. Фізкультурно-спортивна зона школи може бути об'єднана з фізкультурно-оздоровчим комплексом сільського населеного пункту.

Земельна ділянка школи, що входить до складу кооперованого закладу, повинна мати планувальну зону школи і зону загального користування з іншими закладами (господарський двір, господарські будівлі). Склад і площа зон обумовлюються завданням на проектування.

Професійні навчальні заклади

5.23. Основними типами закладів, призначених для трудового навчання та професійної орієнтації учнів VIII - XI класів сільських середніх загальноосвітніх шкіл, є сільські міжшкільні навчально-виробничі комбінати та міжшкільні навчально-виробничі майстерні. Професійне навчання здійснюється у професійно-технічних училищах, технікумах та курсовій мережі на виробництві.

5.24. Місткість сільських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів і майстерень встановлюється в залежності від демографічної структури населення і приймається відповіло 2, 4, 6, 8 та 1, 2, 3, 4 групи

здійснювати відповідно до вимог [62].

Допустимі рівні звуку та звукового тиску на прилеглих до житлових і громадських будівель територіях не повинні перевищувати показників, зазначених у табл. 14.1 та 14.2.

Таблиця. 14.1 – Показники допустимих рівнів звукового тиску													
Назва територій	Час доби*	Допустимі рівні звукового тиску, дБ, в октавних смугах з середньгеометричними значеннями частот, Гц:										L _д , дБА та L _{д екв} , дБА	L _д макс, дБА
		16	31,5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. Території, які безпосередньо прилягають до будинків лікарень та санаторіїв	день	82	71	60	52	45	40	36	34	33	32	45	60
	ніч	80	65	54	44	37	31	27	24	22	22	35	50
2. Території, які безпосередньо прилягають до житлових будинків, будинків відпочинку, пансіонатів, диспансерів, будинків інтернату для людей похилого віку і інвалідів, будинків поліклінік, амбулаторій, дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл і інших навчальних закладів, бібліотек, музеїв, храмів	день	85	76	67	60	54	49	46	44	43	42	55	70
	ніч	82	71	60	52	45	40	36	34	33	32	45	60
3. Територія житлової забудови, на яку впливає шум об'єктів будівництва та реконструкції	день	87	79	71	64	58	54	51	49	48	47	60	75
	ніч	84	74	64	56	50	44	41	39	38	37	50	65
4. Території які безпосередньо прилягають до готелів та будинків гуртожитків	день	87	79	71	64	58	54	51	49	48	47	60	75
	ніч	84	74	64	56	50	44	41	39	38	37	50	65
5. Території, які безпосередньо прилягають до офісних будівель	день	89	82	74	67	62	58	56	54	53	52	65	80
	ніч	85	76	67	60	54	49	46	44	43	42	55	70

Примітка 1. Допустимі рівні шуму від зовнішніх джерел в приміщеннях встановлюються за умови забезпечення в них нормативної вентиляції (для житлових приміщень, палат, навчальних класів – при відкритих квартирках, фрамугах, вузьких створах вікон)згідно з вимогами [99].

Примітка 2. Допустимі еквівалентні та максимальні рівні звуку та звукового тиску (в дБА) від засобів автомобільного, залізничного, авіаційного транспорту *на відстані* 2 м від огорожуючих конструкцій першого ешелону житлових будівель,будівель готелів, гуртожитків, які обернені у бік магістральних вулиць загальноміського і районного значення, залізниць, джерел авіаційного шуму, допускається приймати на 10 дБ (А) більшими від наведених в таблиці у позиціях 2,4.

Примітка 3. Рівні звукового тиску в октавних смугах частот в дБ, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку в дБА для шуму, створюваного в приміщеннях і на територіях, прилеглих до будівель, системами кондиціонування повітря, повітряного опалення і вентиляції, слід приймати на 5 дБ (дБА) нижче вказаних у таблиці значень або фактичних рівнів шуму в цих приміщеннях, якщо останні не перевищують вказаних у таблиці значень (поправку для тонального та імпульсного шуму за таблицею 14.2 в цьому випадку приймати не слід).

Примітка 4. Час доби: Вдень – з 8 до 22 години. Вночі – з 22 до 8 години.

Таблиця 14.2 – Корекції до допустимих рівнів шуму на території

Приймається до уваги	Додаткові умови	Корекції: дБ; дБА
Характер шуму	Широкосмуговий	0
	Тональний, або імпульсний.	- 5
Місце розташування об'єкта	Курортний район, місця відпочинку, туризму, зелена зона міста.	- 5
	Житловий район, що проектується.	0
	Район житлової забудови, що склалася.	+ 5

учнів VIII - XI класів, які обслуговуються сільськими загальноосвітніми школами в день. Наповнення навчальної групи 20 учнів.			
5.25. Сільські міжшкільні навчально-виробничі комбінати на 2, 4, 6 і 8 учнівських груп слід розміщувати в кущових або районних центрах з населенням у зоні обслуговування відповідно до 6, 8, 13, 22 тис. чоловік. Сільські міжшкільні навчально-виробничі майстерні на 1, 2, 3, 4 учнівські групи слід розміщувати при середніх загальноосвітніх школах у сільських населених пунктах з розвинутим виробничим потенціалом та кущових центрах з населенням відповідно до 2, 4, 6 та 8 тис. чол. в зоні обслуговування. При розміщенні будівель сільських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів необхідно враховувати можливість їх кооперування з сільськими училищами і технікумами відповідного профілю професійного навчання для спільного використання будівель і споруд. Максимальна відстань до сільських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів і майстерень не повинна перевищувати 30 хвилин транспортно-пішохідної доступності.			
Таблиця 5.1			
(рекомендована) (ДОДАТОК Е.4)			
Тип школи	Кількість учнів		Розрахункова площа на 1 учня не менше, кв. м
	більше	до	
Початкова		72	35
Основна	72	162	86
	162	270	59
Старша	130	200	90
	200	400	65
	400	640	50
	640	800	37
	800	1280	27
5.26. Площі земельних ділянок сільських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів на 2, 4, 6 і 8 учнівських груп слід приймати відповідно не менше ніж 1,8, 2,0, 2,3 та 2,5 га. На земельних ділянках необхідно передбачати такі зони: навчально-дослідну з ділянками польових та овочевих культур і теплицею, навчально-виробничу з навчальними гаражами і з навісами для сільськогосподарської техніки (при наявності відповідного профілю), пунктами технічного обслуговування, відпочинку та господарську зі складськими спорудами і гаражем. Ділянки середніх			

Примітка 1. Для нових об'єктів, які будуються в сформованій забудові корекцію +5 дБ(А), не застосовують згідно з вимогами [99].			
Примітка 2. Поправку на місце розташування об'єкта слід враховувати тільки для зовнішніх джерел шуму в житлових кімнатах квартир, спальних приміщеннях будинків відпочинку, пансіонатів і санаторіїв, спальних приміщеннях дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх навчальних закладів і шкіл-інтернатів, в домах-інтернатах для осіб похилого віку та інвалідів, палатах закладів охорони здоров'я, житлових кімнатах гуртожитків і номерах готелів, та на території житлової забудови.			
Акустичні розрахунки очікуваних рівнів звуку та звукового тиску в приміщеннях житлових і громадських будинків та на прилеглих до них територіях слід виконувати згідно з вимогами [99].			
14.5.2 Забезпечення на сельбищній території акустичного режиму слід здійснювати шляхом застосування містобудівних та будівельно-акустичних засобів захисту від шуму (будівництва шумозахисних екранів, забезпечення необхідної звукоізоляції зовнішніх огорожувальних конструкцій будинків).			
14.5.3 Об'єкти, що є джерелами шуму (автомобільний, залізничний та авіаційний транспорт, шахтні вентиляційні стволи) для житлової та громадської території, зон масового відпочинку, природоохоронних, курортних територій та об'єктів, слід розміщувати за умови організації шумозахисних заходів. Достатність прийнятих заходів повинна бути підтверджена акустичним розрахунком при проектуванні конкретних об'єктів.			
Розміщення підприємств, транспортних магістралей, аеродромів та інших об'єктів з джерелами шуму при плануванні і забудові населених пунктів слід здійснювати згідно з вимогами [99].			
Допустимі рівні звуку та звукового тиску на територіях промислових об'єктів визначаються відповідно до вимог [99].			
14.6 Вимоги щодо захисту від вібрації			
14.6.1 Рівні вібрації на прилеглих до житлових і громадських будинків територіях, не повинні викликати порушення цілісності огорожувальних конструкцій будівель протягом строку їх експлуатації.			
14.6.2 Допустимі рівні та значення вібрації у приміщеннях житлових та громадських будинків приведені у таблиці з урахуванням тривалості впливу і мають відповідати вимогам [99].			
Поправки до допустимих рівнів вібрації, яка діє у денний час доби, в залежності від тривалості впливу, наведені у табл. 14.3.			

шкіл, при яких організуються міжшкільні навчально-виробничі майстерні, і середніх шкіл з трудовим сільськогосподарським навчанням учнів старших класів повинні бути збільшені за рахунок розширення навчально-дослідної зони (не менше ніж на 0,5 га), а також навчально-дослідної зони з навчальним гаражем, секційним навісом для сільськогосподарської техніки та пунктом технічного обслуговування (не менше ніж на 0,1 га).

При організації трактородрому або автодрому площі ділянок міжшкільного комбінату і майстерні слід збільшувати (не менше ніж на 1 га), при організації обох - на 2 га. Розміщувати їх слід на суміжній або окремій ділянці в межах нормативного розриву, що забезпечує шумозахист.

5.27. Мережа сільських професійно-технічних училищ і технікумів формується з розрахунком обслуговування групи адміністративних районів за галузевим принципом з урахуванням потреб і чисельності трудових ресурсів у сільській місцевості.

5.28. Основними типами сільських професійно-технічних училищ і технікумів є училища на 360, 540, 720 учнів, технікуми на 720, 960, 1440 учнів і навчально-виробничі об'єднання:

училища - сільгосппідприємства на 540, 720, 960 учнів;

технікуми - сільгосппідприємства на 960, 1440 учнів. Наповнення навчальної групи - 30 учнів.

5.29. Сільські професійно-технічні училища і технікуми слід розміщувати при навчальних господарствах у сільських населених пунктах з розвинутим виробничим потенціалом, кущових і районних центрах, а навчально-виробничі об'єднання (училища-сільгосппідприємства і технікуми-сільгосппідприємства) - в центральних селах сільськогосподарських підприємств за узгодженням з органами народної освіти і місцевою адміністрацією.

5.30. Будівлі сільських міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, професійно-технічних училищ, технікумів і навчальні корпуси навчально-виробничих об'єднань розміщуються на відокремлених ділянках з відступом від червоної лінії не менше ніж на 15 м, а від краю проїжджої частини селищних доріг і головних вулиць поселень - не менше 50 м. При розміщенні будівель на ділянці та їх орієнтуванні необхідно дотримуватись санітарних норм по інсоляції, освітленню та захисту від шуму приміщень і території.

5.31. В сільських училищах і технікумах, що розміщуються в одному населеному пункті на суміжних ділянках, слід створювати єдині спортивні, спеціалізовані навчально-виробничі, житлові та господарські зони.

5.32. Площу земельних ділянок сільськогосподарських професійно-технічних училищ і технікумів на 360, 540, 720, 960, 1440 учнів слід приймати відповідно з розрахунку не менше 75, 60, 50, 40, 32 кв. м на 1 учня.

Площу земельних ділянок в залежності від місцевих умов допускається збільшувати, але не більше ніж на 50 %. Площі земельних ділянок господарств, полігонів, автотрактородромів, навчально-виробничих ветеринарних клінік не входять у загальну норму земельних ділянок навчальних закладів і визначаються спеціальним завданням. Полігони, автотрактородроми та ветеринарні клініки слід розміщувати поза сільбищною територією в межах нормативного розриву, що забезпечує шумозахист та відповідає санітарним вимогам.

5.33. В навчально-виробничих об'єднаннях слід створювати єдину систему культурно-побутового обслуговування учнів і населення в межах землекористування сільськогосподарського підприємства. Споруди культурно-побутового обслуговування учнів допускається розміщувати у складі громадського центру центрального села сільськогосподарського підприємства за принципом блокування та кооперування з культурно-просвітницькими закладами та спорткомплексами.

Позашкільні заклади

5.34. Основними типами позашкільних закладів в сільських поселеннях, призначених для розвитку і виховання дітей у вільний від занять в загальноосвітній школі час, є: музичні, художні школи, школи мистецтв, дитячі спортивні комплекси, дитячі центри дозвілля.

5.35. Мережа позашкільних закладів формується на міжселищній основі в межах адміністративного району з урахуванням розвитку транспортних зв'язків між населеними пунктами і мережею загальноосвітніх шкіл.

Радіус обслуговування позашкільними закладами має бути не більше 30-хвилинної транспортно-пішохідної доступності.

5.36. Кількість учнів у сільських позашкільних закладах залежить від кількості учнів в загальноосвітніх школах, яку вони обслуговують:

Таблиця 14. 3 – Показники нормативних рівнів вібрації

Характер вібрації, час доби, критерій вібрації	Нормативні рівні вібрації, в октавних смугах з середньгеометричними значеннями частот, Гц:						Істор та Львівськ, дБ
	2	4	8	16	31,5	63	
1	2	3	4	5	6	7	8
Постійна, ніч (з 22.00 до 8.00)							
Віброприскорення, дБ	74,5	74,5	74,5	80,5	86,5	92,5	84,1
Значення віброприскорення, мс ⁻²	0,0053	0,0053	0,0053	0,0106	0,0212	0,0424	0,0160
Постійна, день (з 8.00 до 22.00)							
Віброприскорення, дБ	79,5	79,5	79,5	85,5	91,5	97,5	89,1
Значення віброприскорення, мс ⁻²	0,0095	0,0095	0,0095	0,0189	0,0378	0,0754	0,0284
Непостійна, ніч (з 22.00 до 8.00)							
Віброприскорення, дБ	64,5	64,5	64,5	70,5	76,5	82,5	74,1
Значення віброприскорення, мс ⁻²	0,0017	0,0017	0,0017	0,0034	0,0067	0,0134	0,0051
Непостійна, день (з 8.00 до 22.00)							
Віброприскорення, дБ	69,5	69,5	69,5	75,5	81,5	87,5	79,1
Значення віброприскорення, мс ⁻²	0,0030	0,0030	0,0030	0,0060	0,0119	0,0238	0,0090

Примітка. Допустимі рівні вібрації в приміщеннях закладів охорони здоров'я, менше представлених у таблиці на 3 дБ.

14.7 Вимоги щодо захисту від електромагнітного забруднення

14.7.1 Основними джерелами електромагнітних випромінювань є: радіопередавальні, радіотелевізійні, радіолокаційні станції, а також повітряні лінії електропередач.

Майданчики для розміщення передавальних радіотехнічних засобів слід визначати за межами населених пунктів з урахуванням потужності об'єкта, конструктивних особливостей антен, рельєфу місцевості за умови не перевищення допустимого рівня, встановленого санітарними нормами і правилами.

Допускається розміщення радіотехнічних засобів стільникового зв'язку на дахах житлових громадських та інших будівель. Їх розміщення повинно відповідати вимогам [47]. При розміщенні необхідно враховувати вимоги щодо висотності суміжної забудови, а саме не менше 100 метрів від такого об'єкта до суміжних об'єктів багатоповерхової забудови.

14.7.2 Для зниження рівня опромінювання території, антени радіолокаційних станцій слід встановлювати на природних домінуючих підвищеннях, максимально обмежуючи використання від'ємних кутів нахилу антен, щоб діаграма випромінювання знаходилась вище житлової забудови та місць перебування людей.

14.7.3 Технічна територія (службова зона) передавальних радіотехнічних засобів повинна бути огорожена. В її межах перебування людей, крім технічного персоналу забороняється.

14.7.4 З метою захисту населення від впливу електромагнітних полів встановлюються СЗЗ та зони обмеження забудови (ЗОЗ).

Орієнтовні розміри СЗЗ для типових передавальних радіостанцій, а також для типових телецентрів, телевізійних ретрансляторів наведені у табл. 14.4, 14.5.

музичні школи - 15 - 20 % кількості учнів;
художні школи - 5 - 10 %;
школи мистецтв - 20 - 30 %;
дитячі спортивні комплекси - 25 - 30 %;
дитячі центри дозвілля - 35 - 40 %.

5.37. Позашкільні заклади слід передбачати при такій кількості учнів:
дитячі музичні та художні школи - не менше 90;
дитячі школи мистецтв - не менше 120;
дитячі центри дозвілля - не менше 150.

Дитячі центри дозвілля слід розміщувати в районних або кущових центрах, в значних селах.

5.38. При розміщенні будівель позашкільних закладів слід приймати до уваги можливість, де це доцільно, їх блокування чи кооперування з загальноосвітніми школами або клубами (будинками культури).

5.39. Вимоги до розмірів земельних ділянок і розташування будинків відносно червоної лінії і житлової забудови відповідають вимогам до будівель загальноосвітніх шкіл з урахуванням потреб шумозахисту (для будівель музичних шкіл та відділень шкіл мистецтв), інсоляції та освітлення приміщень.

Ділянки позашкільних закладів упорядковуються і озеленяються. На них передбачаються зони відпочинку (тихого, рухливого), проїзди і проходи, майданчики технічного і господарського призначення.

Лікувально-профілактичні заклади, установи відпочинку

5.40. Медичне обслуговування сільського населення здійснюється мережею медичних закладів, основною ланкою якої є центральна районна лікарня з поліклінікою та санітарно-епідеміологічною станцією. Крім того, сільські мешканці одержують медичну допомогу в обласних лікарнях з консультаційними поліклініками, а також у спеціалізованих міських лікарнях і диспансерах.

5.41. Мережа лікувально-профілактичних закладів у сільській місцевості формується у межах адміністративного району на міжселищній основі. До неї входять центральна районна лікарня, районні та дільничні лікарні, лікарські амбулаторії, а також фельдшерсько-акушерські та фельдшерські пункти, центральні районні аптеки, госпрозрахункові аптеки загального типу, аптечні кіоски та аптечні пункти I та II груп, профілакторії та санаторії.

5.42. Місткість лікарень, лікарських амбулаторій та інших закладів, розміри їх земельних ділянок приймаються відповідно до нормативів, наведених в табл. 5.2.

Таблиця 5.2
(рекомендована) **ДОДАТКИ Е.1, Е.4**

Розміщення	Тип установи	Одиниця виміру	Розрахунковий показник	Розмір земельної ділянки
У районному центрі	Центральна районна лікарня Стаціонар	Ліжок на 1000 чол.	9 - 10	100 - 125 кв. м на одне ліжко
	Поліклініка	Відвідувань у зміну на 1000 чол.	24	0,5 га на об'єкт
	Районна санітарно-епідеміологічна станція	Об'єкт	За завданням	
	Станція швидкої допомоги	Машин на 1000 чол.	0,1	0,07 га на 1 машину

	Центральна районна аптека	Об'єкт	-	0,05 га на об'єкт	відстань, на якій забезпечується гранично допустимий рівень поля, відповідно до вимог [47]. Не допускається в межах СЗЗ ПЛ розміщення житлових і громадських будівель, дачних ділянок та інших місць перебування людей, стоянок усіх видів автомобілів, а також складів нафти та нафтопродуктів. Мінімальні відстані від меж населених пунктів для нових ПЛ, що проектуються, не повинні бути менше ніж 250 метрів для напруги 750 кВ; 300 метрів – для напруги 1150 кВ. 14.8 Вимоги щодо захисту від випромінювань та опромінювань 14.8.1 Для об'єктів з видобутку та переробки уранових руд та їх хвостосховищ установлюється СЗЗ та зона контролю, що визначається відповідно до вимог [74]. Розміщення атомних станцій в густонаселених районах не рекомендується. Навколо АЕС слід передбачати: <ul style="list-style-type: none"> - зону контролю (територія станції, де розташовані будинки та споруди АЕС); - СЗЗ (орієнтовно до 3 км), в межах якої заборонено постійне проживання населення, розміщення житлових та громадських будинків, промислових підприємств, не пов'язаних з роботою АЕС; - зону спостережень (орієнтовно до 30 км); - Населені пункти для розселення працівників АЕС не повинні перевищувати 50,0 тис. осіб та розміщуватись ближче 8 км від станції. На території, яка зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, всі види будівництва слід здійснювати з обов'язковим урахуванням вимог радіаційної безпеки. При цьому слід враховувати правовий режим наявних зон з урахуванням вимог [42]: <ul style="list-style-type: none"> а) у зоні відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення (І та ІІ зони) не дозволяється розміщувати об'єкти для здійснення господарської діяльності, постійного проживання населення; б) у зоні гарантованого добровільного відселення (ІІІ зона) не допускається будівництво нових і розширення діючих підприємств І – ІІ класу шкідливості, безпосередньо не пов'язаних із забезпеченням радіоекологічного, соціального захисту населення і його життєдіяльності (крім реконструкції комунальних об'єктів). Не допускається будівництво стаціонарних оздоровчо-рекреаційних об'єктів. Також слід враховувати можливі прояви природної радіоактивності по радону. Для врахування подальшої перспективи оздоровлення зон радіаційного забруднення необхідно керуватись нормами[19],[20]. 14.9 Вимоги щодо регулювання мікроклімату 14.9.1 Мікрокліматична оцінка території населеного пункту повинна провадитися за трьома напрямками: забезпечення сприятливих умов на території забудови за комплексом кліматичних факторів (температура зовнішнього повітря, вітер, сонячна радіація); забезпечення достатньої інсоляції території і приміщень інсольованих будинків; забезпечення мінімізації тепловтрат будинків і
	Будинок-інтернат для престарілих	Об'єкт	За завданням	200 кв. м на 1 місце	
	Будинок-інтернат для інвалідів	Об'єкт	За завданням	200 кв. м на 1 місце	
У кущовому (місцевому) центрі	Дільнична лікарня з поліклінікою	Ліжок на 1000 чол., відвідувань у зміну на 1000 чол. населення, що обслуговується	5 - 8	100 - 300 кв. м на ліжко	
	Аптека (категорія V)	Об'єкт	-	0,05 га на об'єкт	
	Будинок-інтернат для престарілих	Об'єкт	За завданням	200 кв. м на 1 місце	
	Будинок-інтернат для інвалідів	Об'єкт	За завданням	200 кв. м на 1 місце	
У центрі первинної системи розселення	Лікарська амбулаторія	Відвідувань у зміну на 1000 чол.	24	0,2 - 0,4 га на об'єкт	
	Аптека (категорія VI)	Об'єкт	-	0,05 га на об'єкт	
	Будинок-інтернат для престарілих	Місць на 100 чол.	2-4	210 кв. м на місце	
У селах з розвинутим виробничим потенціалом	Фельдшерсько-акушерський пункт	Об'єкт	Один на село	0,05 га на об'єкт	
	Аптечний пункт (група 1)	Об'єкт	Один на село	-	
	Будинок-інтернат для престарілих	Місць на 1000 чол.	3 - 5	230 кв. м на місце	
У селах допоміжного призначення	Фельдшерсько-медичний пункт	Об'єкт	Один на село	0,05 га на об'єкт	
	Аптечний кіоск	Об'єкт	Один на село	□	
	Будинок-інтернат для престарілих	Місць на 1000 чол.	3 - 5	250 кв. м на місце	

На курортах та рекреаційних зонах	Будинок відпочинку, профілакторій	Об'єкт	За завданням	130 - 150 кв. м на місце	<p>формування раціонального теплового режиму.</p> <p>14.9.2 Розміщення та орієнтація житлових будинків повинні забезпечувати щоденну безперервну тривалість інсоляції відповідно до [42] та [44].</p> <p>14.9.3 Розміщення та орієнтація громадських будинків повинні забезпечувати щоденну безперервну інсоляцію, з урахуванням Додатку Б, протягом 3 годин в приміщеннях: дошкільних навчальних закладів (гральні, групові, ізолятори, палати); загальноосвітніх навчальних закладів(початкові класи, 50% навчальних кабінетів та лабораторій); шкіл-інтернатів, шкіл-санаторіїв, дитячих будинків, будинків дитини (навчальних класах та кабінетах, спальнях, ізоляторах, палатах); закладів професійно-технічної освіти та інших середніх спеціальних навчальних закладів (навчальні кабінети, не менше 75% загальної кількості); закладів охорони здоров'я (палати); закладів соціального забезпечення (житлові кімнати, палати, ізолятори).</p> <p>14.9.4 У IV фізико-географічній зоні (у II; IV; V архітектурно-будівельному районі) слід передбачати захист будинків і територій від перегрівання шляхом застосування планувальних засобів та будинків, які забезпечують аерацію забудови, а також озеленення, обводнення, використання сонцезахисних засобів. При цьому слід забезпечувати планувальний зв'язок житлової забудови з прилеглими ландшафтами, а також рівномірний розподіл забудованих і відкритих озеленено-обводнених територій.</p> <p>14.10 Розвиток природоохоронних територій та охорона ландшафту</p> <p>14.10.1 В складі містобудівної документації на державному та регіональному рівні слід відображати наявні та зарезервовані до заповідання об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.</p> <p>14.10.2 Озеленення територій населених пунктів слід проводити на підставі окремого проекту з дотримання вимог щодо асортименту насаджень та їх фітоекологічних властивостей. В озелененні забороняється використовувати плодові та алергічні породи. Деревя біля будинків не повинні перешкоджати інсоляції, аерації та освітлюваності території.</p> <p>Території зелених насаджень загального користування, повинні мати інженерне облаштування.</p> <p>14.11 Планувальні обмеження</p> <p>14.11.1 До планувальних обмежень відноситься система СЗЗ, санітарних розривів від промислових, сільськогосподарських, комунальних, транспортних, інженерних об'єктів, що встановлені [42].</p> <p>14.11.2 Промислові підприємства I – III класу шкідливості, що є джерелами забруднення, відокремлюються від територій житлової забудови, ділянок громадських установ, дитячих, навчальних лікувально-профілактичних та санаторних закладів, спортивних споруд, а також зелених насаджень загального користування, місць тимчасового відпочинку, дачних поселень, садівничих товариств та прирівняних до них об'єктів санітарно-захисними зонами (СЗЗ).</p>
<p>ПРИМІТКА. Розрахунковій норматив стаціонарного обслуговування ліжками у лікарнях зменшено на 14 - 15 ліжок, які припадають на обласні, міські спеціалізовані лікарні та міжрайонні диспансери.</p> <p>5.43. Мережа стаціонарних закладів для престарілих формується у межах адміністративного району і пов'язана з мережею медичних, культурно-побутових та інших обслуговуючих установ.</p> <p>До стаціонарних установ для престарілих належать: будинки-інтернати загального типу, будинки-інтернати для інвалідів, будинки для престарілих квартирного типу з елементами громадського обслуговування (первинним, обмеженим та розвинутим рівнем обслуговування), а також будинки-інтернати квартирного типу з покімнатним заселенням (без елементів обслуговування).</p> <p>5.44. Для розміщення установ охорони здоров'я та соціального забезпечення вибираються ділянки, найсприятливіші за санітарно-гігієнічними умовами. При розміщенні будівель на ділянці та їх орієнтуванні необхідно дотримуватись санітарних норм по інсоляції, освітленню та захисту від шуму приміщень і території. Корпуси лікарень і будинків-інтернатів для престарілих та інвалідів слід розміщувати на відстані від селищних шляхів і вулиць, з відступом від червоних ліній не менше ніж на 30 м.</p> <p>5.45. На земельній ділянці лікарні повинні бути виділені зони: лікувальних неінфекційних корпусів, лікувального інфекційного корпусу, поліклініки, садово-паркова, господарська. Між зонами передбачаються смуги зелених насаджень завширшки не менше 15 м.</p> <p>В'їзди у зону лікувальних корпусів та господарську зону повинні бути роздільними.</p> <p>5.46. Щільність забудови ділянок лікарень, будинків-інтернатів для престарілих та інвалідів приймається у межах 12 - 15 %.</p> <p>Площа під зеленими насадженнями повинна складати не менше 60 % площі ділянки. Розміри садово-паркової зони лікарні, пологового будинку та диспансеру зі стаціонарами приймаються з розрахунку не менше 25 кв. м на кожне ліжко. Навколо радіологічного та інфекційного корпусів, а також уздовж розміщених на першому поверсі рентгенівських кабінетів слід передбачати висадження смуги зелених насаджень з важкопрохідного чагарнику завширшки не менше 5 м.</p> <p>Ділянки лікувально-профілактичних закладів з стаціонарами та санітарно-епідеміологічних установ огорожуються огорожею висотою не менше 1,6 м, для психіатричних лікарень - 2,5 м.</p> <p>5.47. Перед головними входами в будинки лікарень, поліклінік або будинків-інтернатів слід передбачати упорядковані майданчики для відпочинку площею не менше 50 кв. м (з розрахунку 0,2 кв. м на одне ліжко або відвідування у зміну).</p> <p>Біля в'їзду на територію лікарні, будинку-інтернату необхідно передбачати окремий майданчик для стоянки автотранспорту співробітників установ та відвідувачів на відстані не менше 100 м від палатних корпусів. Біля входів у роздаточні пункти молочних кухонь та дитячих поліклінік слід передбачати майданчики з легким покриттям для дитячих колясок з розрахунку 10 кв. м на 1000 реалізованих порцій на добу, але не менше ніж 20 кв. м.</p> <p>5.48. Дитячі оздоровчі табори в сільській місцевості проектується місткістю не більше 400 місць. Кількість місць у таборах визначається за місцевими умовами з розрахунку не менше 15 чол. на 1000 жителів за погодженням з органами народної освіти.</p> <p>5.49. Площі ділянок оздоровчих таборів приймаються з розрахунку не менше 175 кв. м на одне місце. У нормовану площу ділянки не входять водойми і пляжі, території, відведені для підсобного господарства табору та очисних споруд, а також непридатні для забудови і обладнання спортивних майданчиків (яри, обсипи, кар'єри, скельні та заболочені ділянки, смуги відводу під лінії електропередач).</p> <p>5.50. При розташуванні оздоровчих таборів у гірських районах і курортних зонах, де є можливість використання парків, садів і лісопарків, площу ділянок табору припускається зменшувати, але не менше ніж до 100 кв. м на одне місце.</p>					

5.51. Дитячі оздоровчі табори слід розташовувати на спеціально відведених територіях (в лісних масивах, на берегах водойм), забезпечених водо- і електропостачанням з урахуванням наявності зручних транспортних зв'язків, сприятливого екологічного стану місцевості, можливостей відводу каналізаційних вод та обладнання очисних споруд.

Розташування таборів у місцях масового відпочинку та курортних зонах для дорослих можливе при погодженні з органами санітарно-епідеміологічної служби.

5.52. Дитячі оздоровчі табори слід розташовувати з навітряного боку відносно джерел шуму і забруднення атмосферного повітря та вище за течією ріки відносно джерел її забруднення.

Санітарні розриви від меж ділянки дитячого оздоровчого табору приймаються згідно з санітарно-гігієнічними нормами. При розміщенні будівель на ділянці необхідно дотримуватись санітарних норм по інсоляції, освітленню та захисту від шуму приміщень і території.

Ділянка табору повинна мати не менше двох в'їздів: головного і господарського.

5.53. Площу пляжу дитячого табору відпочинку слід визначати з розрахунку 4 кв. м на одне місце. Кількість місць на пляжі повинна складати 50 % місткості табору. Душові сітки та туалети на пляжі слід передбачати з розрахунку: одна душова сітка на 40 місць та один унітаз на 75 місць.

Фізкультурно-оздоровчі та спортивні будинки і споруди

5.54. Фізкультурні і спортивні споруди є складовими елементами районних і сільських культурних і спортивно-оздоровчих комплексів.

До них належать:

сільські стадіони з набором площинних спортивних споруд, у т. ч. футбольне поле розміром 100 х 69 м з біговою доріжкою завдовжки 400 м, або розміром 90 х 60 м чи 75 х 50 м з біговою доріжкою завдовжки 333,3 м, а також 60 х 40 м з біговою доріжкою завдовжки 250 м;

спортивні зали універсального призначення розміром 36 х 18 м, 30 х 15 м, 24 х 12 м;

плавальні басейни:

відкриті - з ваннами розміром 50 і 25 м, закриті - з ваннами 25 і 16,7 м;

стрілкові тири з довжиною вогневого рубежу 50 і 25 м;

водні станції і лижні бази у відповідних умовах.

5.55. Норми і розрахункові показники фізкультурних і спортивних споруд наведені в табл. 5.3.

Таблиця 5.3

(рекомендована) **ДОДАТКИ Е.1, Е.4**

Розміщення	Типи споруд	Одиниця виміру	Розрахунковий норматив на 1000 жителів		Площа ділянки, га на об'єкт
			населення центру	населення в зоні впливу	
Районний спортивний комплекс					
Районний центр	Стадіон	га	0,9	0,1	-
	Спортивні зали	кв. м підлоги	60 - 100*	6 - 10	0,2
	Басейни:	кв. м водного дзеркала			
	відкритий		30 - 40	3 - 5	0□2

СЗЗ слід встановлювати від джерела забруднення, а при розробленні містобудівної документації, за відсутністю окремого спеціалізованого проекту, допускається нормативну СЗЗ визначати від центра виробничої території.

Розміщення нових підприємств та виробництв I - II класу шкідливості в межах населених пунктів не допускається. Для існуючих підприємств в межах населених пунктів, слід передбачати зниження їх шкідливого впливу шляхом застосування новітніх технологій по екологізації виробництва.

Для підприємств та об'єктів IV – V класу шкідливості, встановлюються СЗЗ від зовнішньої меж території об'єкту. Їх слід розміщувати у периферійній частині населених пунктів, а ті, що розташовані в межах житлової забудови, підлягають перепрофілюванню під екологічно не шкідливі об'єкти.

Об'єкти спеціального призначення (військові частини по особовому складу, та їх продовольчо-речові склади) повинні відокремлюватися від житлової забудови санітарними розривами не менше 50 метрів, матеріально-технічні склади для зберігання спецтехніки - не менше 100 метрів.

Об'єкти пенітенціарної системи слід розміщувати за межами населених пунктів, з дотриманням розривів не менше 100 метрів до житлової забудови.

Склади вибухонебезпечних речовин, горючих матеріалів слід розміщувати за межами населених пунктів на безпечній відстані, а розміщені в межах населених пунктів слід передбачати до винесення.

Санітарно-захисні розриви для підприємств малої потужності, харчової галузі промисловості, що не впливають на навколишнє природне середовище, слід визначати не менше 50 метрів.

14.11.3 В межах населених пунктів не слід розміщувати сільськогосподарські об'єкти I -II класу шкідливості. Існуючі об'єкти підлягають трансформації з пониженням їх класу шкідливості.

14.11.4 Санітарні розриви від об'єктів ветеринарного обслуговування, без стаціонарних відділень (ветлікарні, ветеринарні амбулаторії) не нормуються. Ветеринарні лікарні по обслуговуванню великих тваринницьких ферм із стаціонарними відділеннями слід розміщувати за межами населених пунктів, не ближче 200 метрів від їх межі.

Об'єкти по захороненню трупів тварин (діючі худобомогильники) повинні мати облаштовану СЗЗ. Створення нових худобомогильників не допускається.

Розміщення інших сільськогосподарських об'єктів повинно відповідати вимогам [42].

Об'єкти комунального призначення життєдіяльності населених пунктів, нормуються системою СЗЗ I–III класу шкідливості (полігони твердих побутових відходів, сміттєпереробні підприємства та сортувальні станції, очисні та водозабірні споруди,). Їх слід передбачати за межами населених пунктів або в їх периферійній зоні.

Місця поховання доцільно розміщувати за межами населених пунктів.

Ділянки водозабірних споруд та свердловин питного призначення повинні мати I зону санітарної охорони. Зони контролю та спостережень (відповідно II та III зони) визначаються тільки для групових питних водозаборів.

Стаціонарні асфальто-бетонні заводи слід розташовувати за межами населених пунктів, або в

	критий		20 - 40	2 - 3	0,2
Сільський спортивний комплекс					
Центр первинної системи розселення	Стадіон	га	0,5	0,1	-
	Спортивний зал	кв. м підлоги	100 - 200**	60	0,2
	Басейн:	кв. м водного дзеркала			
	відкритий		70 - 100	10□ - 20	0,2
	критий		50 - 70***	10 - 20	0,2
<div><div></div><div>* Але не менше ніж 300 кв. м.</div><div>** Для первинних систем розселення з сумарною кількістю мешканців до 3 тис. чол. передбачається один спортивний зал площею 300 кв. м.</div><div>*** Для первинних систем розселення з сумарною кількістю мешканців до 3 тис. чол. передбачається один басейн площею 150 кв. м водного дзеркала.</div></div>					

ПРИМІТКА. Стрілкові тири, водні станції, велолижні бази, криті басейни для дошкільнят проектуються за окремим завданням при відповідному обґрунтуванні.

5.56. В сільському населеному пункті слід передбачати один спортивний зал при загальноосвітній школі, що обслуговує доросле населення і школярів.

Стадіон з площинними спортивними спорудами також варто суміщати із спортивними спорудами школи і розташовувати на суміжній зі школою ділянці. Склад фізкультурно-спортивних споруд, що розташовуються в сільських населених пунктах, наведений в табл. 5.4.

Таблиця 5.4

(рекомендована) **ДОДАТКИ Е.1, Е.4**

Найменування фізкультурно-спортивних споруд	Кількість споруд при чисельності населення, яке обслуговується, чол.					
	до 500	500 - □1000	2000	3500	5000	6000
Спортивне ядро з біговою доріжкою 250 м	1	-	-	-	-	-
Спортивне ядро з біговою доріжкою 333,33 м	-	1	1	1	-	-
Спортивне ядро з біговою	-	-	-	-	1	1

межах існуючих промислових територій, де розміщуються об’єкти відповідного класу шкідливості.

Лікарняні містечка спеціалізованого профілю (протитуберкульозні, психіатричні), будинки для інвалідів і людей похилого віку, призначені для перебування хворих і підопічних протягом тривалого часу, слід розташовувати відокремлено, за межами населеного пункту в зеленій зоні не ближче 1000 метрів від межі житлової забудови та оздоровчих та санаторно-курортних установ.

14.11.5 Зовнішні транспортні мережі (автомобільні, залізничні, повітряні,) необхідно розміщувати із дотриманням нормативних СЗЗ. Автомобільні дороги I -III категорії слід передбачати в обхід населених пунктів.

В межах населених пунктів відстані від магістрально-вуличної мережі до житлової забудови регламентуються рівнями акустичного забруднення та планом червоних ліній.

При розробленні містобудівної та проекної документації слід приймати нормативні СЗЗ та санітарні розриви до об’єктів транспортної інфраструктури (АЗС, СТО, гаражів, стоянок тощо).

Морські та річкові порти слід розміщувати за межами житлових територій вниз за течією 100,0 метрів.

Розташування нових аеродромів, аеропортів, в тому числі малої авіації слід передбачати за межами населених пунктів з дотримання вимог [6].

Планувальні обмеження по даним об’єктам визначаються відповідно до вимог [42].

Існуючі та проектні магістральні трубопроводи (газо-, нафто-, аміако-, етиленопроводи) повинні проходити за межами населених пунктів з дотримання вимог щодо їх охоронних зон.

З метою захисту населення від електричних полів ПЛ встановлюються СЗЗ вздовж трас ліній по обидва їх боки.

Магістральні водоводи господарського призначення відкритого та закритого типу повинні мати зону санітарної охорони, що визначається проектом, а при його відсутності орієнтовні розміри можуть складати: від відкритих – 100 метрів, закритих– 50 метрів.

Для технологічних пульпопроводів гірничо-видобувної промисловості встановлюється охоронна зона на підставі розроблення відповідного проекту. При відсутності такого проекту - орієнтовні розміри слід визначати не менше 20 метрів в обидві сторони від зовнішньої стінки пульпопроводу.

14.11.6 Розміри СЗЗ для шламонакопичувачів металургійних підприємств і об’єктів енергетики (золівідвалів) визначаються розрахунком, але не менше 300 метрів. Для шламонакопичувачів хімічних та урановидобувних підприємств, СЗЗ слід визначати відповідно до вимог [42].

Розміри СЗЗ від кар’єрів по видобутку залізних руд та гірських порід вибуховим способом, шламосховищ та шламовідстійників металургійного виробництва визначаються згідно з вимогами [42].

СЗЗ від кар’єрів гірських порід без застосування вибухових засобів визначаються відповідно класу шкідливості базового підприємства.

14.11.7 В складі містобудівної документації на державному та регіональному рівнях виключно у відповідності з даними державного реєстру враховуються наявні та зарезервовані до заповідання

доріжкою 400 м						
Футбольне поле	1	1	1	1	1	1
Майданчик для волейболу*	-	-	1	1	1	1
Майданчик для баскетболу*	1	1	1	1	1	1
Майданчик для бадмінтону	-	1	1	1	2	2
Майданчик для городків	-	-	-	-	1	1
Універсальний майданчик для спортивних ігор	1	1	1	1	1	1
Поле для хокею з шайбою (варіанти різноманітного використання влітку)	-	-	1	1	1	1
Майданчик для загальної фізичної підготовки	1	1	1	1	1	1
Майданчик для настільного тенісу	-	1	1	1	□	2
Загальна площа ділянки, га	1,5	2	2,3	2,5	3	3,2
* В населених пунктах з кількістю населення до 1000 чол. влаштовуються комбіновані майданчики для гри у волейбол і баскетбол.						

5.57. Майданчики і поля для спортивних ігор рекомендується розташовувати поздовжніми осями вздовж меридіана. Майданчики для городків орієнтуються з валом на північ.

ПРИМІТКА. При розташуванні кількох майданчиків для одного виду спортивних ігор не більше 1/3 з них допускається розташовувати з широтною орієнтацією чи з відхиленням від меридіальної орієнтації.

Біля входів і виходів з трибун відкритих площинних споруд передбачаються розвантажувальні майданчики для глядачів з розрахунку 0,5 кв. м на одне місце; біля входів і виходів із будівель спортивних споруд з місцями для глядачів - з розрахунку 0,3 кв. м на одне місце.

5.58. На ділянці відкритого басейну, крім ванн і будівель з допоміжними приміщеннями, розташовуються майданчики для підготовчих занять з розрахунку 4,5 кв. м на кожного, хто одночасно займається.

Ванни відкритих басейнів доцільно розташовувати в місцях з можливістю достатньої інсоляції з відступом від червоної лінії на відстань не менше 15 м, а від межі житлової забудови - не менше 50 м. Спортивні заклади слід розташовувати з відступом від червоної лінії вулиць на відстань не менше 6 м.

5.59. Загальна площа озеленення території площинних споруд (враховуючи газонні покриття полів, вітро- і пилозахисні смуги зелених насаджень) повинна складати не менше 30, а відкритих басейнів -

об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

Рекреаційно-оздоровчі території формуються на підставі оцінки наявного природного ресурсу. Резервування територій для відпочинку здійснюється на підставі ландшафтної оцінки з орієнтовним визначення їх екологічної ємності, окремо для короткочасного та тривалого відпочинку.

Планувальні обмеження відображаються на відповідних кресленнях у містобудівній документації.

15 ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ

15.1 Розміщення пожежно-рятувальних підрозділів (частин)

15.1.1 Пожежно-рятувальні підрозділи розміщуються в пожежно-рятувальних частинах, які в залежності від кількості пожежної та аварійно-рятувальної техніки поділяються на такі типи:

I – 7 і більше одиниць;

II – 2-6 одиниць;

III – 1 одиниця.

15.1.2 Розміщення пожежно-рятувальних підрозділів (частин) та їх комплектація пожежною та аварійно-рятувальною технікою на забудованих територіях, або таких, що плануються під забудову визначається відповідно до вимог [94] з урахуванням таких критеріїв:

- кількість людей – мешканців;
- району виїзду пожежно-рятувального підрозділу, який визначається довжиною шляху слідування;

15.1.3 Пожежно-рятувальні підрозділи (частини) відповідно до [33] розміщуються:

- із розрахунку району виїзду пожежно-рятувального підрозділу не більше ніж 3 км у функціональних зонах населених пунктів згідно вимог розділу 5, по дорогах загального користування для міст та селищ;
- 2 км – для підприємств з виробництвами категорій А, Б, В, що займають більше 50 % всієї площі забудови;
- 4 км – для підприємств з виробництвами категорій А, Б, В, що займають менше ніж 50 % площі забудови, а також підприємств виробництвами категорій Г та Д або
- із розрахунку прибуття державних пожежно-рятувальних підрозділів до місця виклику за час, що не перевищує: для території міст та селищ міського типу – 10 хвилин; для сільських населених пунктів та за межами населених пунктів – 20 хвилин. З урахуванням метеорологічних умов, сезонних особливостей та стану доріг нормативи прибуття можуть бути перевищені, але не більше ніж на 5 хвилин.

Примітка 1 Район виїзду пожежно-рятувального підрозділу повинен визначатися по шляху слідування до найбільш віддаленої будівлі або споруди підприємства по дорогам загального користування або проїздам. У разі перевищення довжини вказаного шляху слідування на майданчику підприємства необхідно передбачати додаткові пожежні депо III типу, з урахуванням визначених пунктом 15.1.3 радіусів обслуговування.

не менше 35 % їх території.
ПРИМІТКА. При розташуванні спортивних споруд в парках і садах рівень озеленення не нормується.

Культурно-освітні, видовищні та культові установи

5.60. Культурне обслуговування сільського населення здійснюється культурно-просвітніми закладами, що входять в районний культурний комплекс: районний Будинок культури, кінотеатр (відеотека), районна бібліотека, музей та інші заклади, що утворюють територіальні мережі.
5.61. Мережі культурно-просвітніх закладів формуються на міжсільбищній основі в межах адміністративних районів з урахуванням розвитку транспортних зв'язків між населеними пунктами. В селах - адміністративних центрах організуються сільські культурні комплекси, що поєднують всі культурно-просвітні заклади на їх території.
ПРИМІТКА. При наявності на території сільського адміністративного району, крім районного центру, інших міст чи селищ міського типу, в них створюються кущові культурні комплекси культури, комплекси.
5.62. Місткість культурно-просвітніх закладів приймається у відповідності з диференційованими розрахунковими показниками, наведеними в табл. 5.5.
Таблиця 5.5
(рекомендована) **ДОДАТКИ Е.1, Е.4**

Розміщення	Тип закладу	Один. виміру	Розрахунковий показник на 1000 чол.	Площа ділянки, га на об'єкт
Районний (кущовий) культурний комплекс				
У □районному (кущовому)				
Культурно-дозвільний комплекс (районний або кущовий Будинок культури)				1 - 2
При кількості жителів:		місць у залі для глядачів на 1000 чол. загальна кількість відвідувачів на 1000 чол.		
до 2000			180/410 (350)	
2001 - 5000			150/410 (350) - 120/250(210)	
5001 - 10000			120/250 (210) - 100/210 (але не менше 500 місць у залі)	
	Кінотеатр	місць на 1000 чол.	20 - 30	0,3 - 0,4
	Відеозал, відеотека	місць на 1000 чол.	10 - 15	За □авданням
	Центральна районна бібліотека	тис. од. зберігання	5 - 6	0,15 - 0,2

Примітка 2 За наявності на майданчику підприємства будівель і споруд III, IIIб, IV, IVa, V ступенів вогнестійкості з площею забудови, що становить більше 50% площі забудови підприємства, довжину шляху слідування необхідно зменшувати на 40%.

15.1.4 Пожежно-рятувальні частини будь-якого типу слід розміщувати на окремих земельних ділянках, що мають хоча б одну сторону, яка розташована вздовж червоної лінії дороги загального користування, крім пожежно-рятувальних частин III типу, що розташовуються на території виробничих (сільськогосподарських) підприємств.

Пожежно-рятувальні частини II-III типу допускається розміщувати в будинках іншого призначення або в прибудовах до них, крім виробничих та складських будівель категорій А та Б за вибухопожежною небезпекою. При розташуванні зазначених частин у виробничих (складських) будівлях категорії В за пожежною небезпекою, їх слід відокремлювати від інших приміщень суцільними протипожежними стінами та/або перекриттями I типу згідно вимог [60].

Відстані від меж ділянки пожежно-рятувальні частини до громадських і житлових будинків має бути не менше 15 метрів, а до меж земельних ділянок дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл і лікувальних установ стаціонарного типу – не менше 30 метрів.

15.1.5 Виїзди з території пожежно-рятувальної частини на автомобільні дороги загального користування повинні мати тверде покриття, а повороти мати радіус заокруглення не менше 10,5 м по внутрішньому краю проїзду.

15.1.6 У разі наявності огорожі навколо пожежно-рятувальної частини I типу, з її території слід передбачати не менше двох виїздів (в'їздів). Ширина воріт на в'їзді (виїзді) повинна бути не менше 4,5 м.

15.1.7 Виїзди з території пожежно-рятувальних частин забороняється безпосередньо на:

- магістральні дороги швидкісного руху;
- магістральні вулиці загальноміського значення безперервного руху.

Виїзди з території пожежно-рятувальних частин обладнуються світлофором та/або світловим показником з акустичним сигналом на:

магістральні дороги регульованого руху;
магістральні вулиці загальноміського значення регульованого руху;
магістральні вулиці районного значення

15.1.8 Водопостачання пожежного депо слід забезпечувати за I категорією.

15.1.9 Пожежне депо слід забезпечувати за I категорією надійності систем електропостачання.

15.2 Вимоги до протипожежних відстаней

15.2.1 Відстані між будинками і спорудами приймаються у світлі між зовнішніми стінами або іншими конструкціями. За наявності конструкцій будинків і споруд, виготовлених із горючих матеріалів, що виступають більше, ніж на 1м за площину фасаду, слід приймати відстань між цими конструкціями та іншим будинком.

15.2.2 Протипожежні відстані між житловими, громадськими, адміністративно-побутовими

	Музей краєзнавчого профілю	кв. м експозиц. площі	не менше 400	За завданням
Культурно-дозвільний комплекс (сільський Будинок культури)				
В селах - адміністративних центрах при кількості жителів:		місць у залі для глядачів на 1000 чол. загальна кількість відвідувачів на 1000 чол.		
до 1000				
1001 - 2000				
2001 - 5000				
більше 5001				
	Філія районної бібліотеки	тис. од. зберігання	5 - 7	
	Філія районного музею (музей історії села)	кв. м експозиц. площі	не менше 100 кв. м	За завданням
	Відеозал	місць на 1000 чол.	20 - 30	
Культурно-дозвільний комплекс (сільський клуб)				
В селах з розвинутим виробничим потенціалом при кількості жителів:		місць у залі для глядачів на 1000 чол. загальна кількість відвідувачів на 1000 чол.		

будинками промислових підприємств, гаражами слід приймати за табл.15.1 (чисельник).

Протипожежні відстані від житлових, громадських, адміністративно-побутових будинків промислових підприємств, гаражів до виробничих, складських, сільськогосподарських будинків і споруд слід приймати за табл.15.1 (знаменник).

Таблиця 15.1 - Протипожежні відстані між житловими, громадськими, адміністративно-побутовими будинками промислових підприємств, гаражами а також до виробничих будинків, сільськогосподарських будівель і споруд

Ступінь вогнестійкості будинку	Відстані при ступені вогнестійкості будинків, м		
	I, II	III	IIIa, IIIб, IV, IVa, V
I, II	6/9	8/9	10/12
III	8/9	8/12	10/15
IIIa, IIIб, IV, IVa, V	10/12	10/15	15/18

Примітка 1. Поділ будинків за ступенем вогнестійкості визначають згідно з вимогами [49].
Примітка 2. Протипожежні відстані до виробничих будинків з категорією виробництва А і Б слід збільшувати на 50% для будинків I і II ступенів вогнестійкості, для категорії В - на 25% у порівнянні з даними, наведеними у табл. 15.1.
Примітка 3. Відстань між стінами будинків без віконних прорізів допускається зменшувати на 20%, за винятком будинків IIIa, IIIб, IV, IVa, і V ступенів вогнестійкості.
Примітка 4. У районах сейсмічністю 9 балів відстані між житловими будинками, а також між житловими і громадськими будинками IVa, V ступенів вогнестійкості, слід збільшувати на 20%.
Примітка 5. Протипожежні відстані між будинками слід збільшувати на 20%:
- для двоповерхових будинків V ступеня вогнестійкості;
- для будинків, що мають горищний дах, верхній шар покрівлі якого виконаний з горючих матеріалів.
Примітка 6. Відстані між будинками I і II ступенів вогнестійкості допускається передбачати менше ніж 6 м за умови, якщо стіна вищого будинку, розміщеного навпроти іншого будинку, є протипожежною.

15.2.3 Протипожежні відстані не нормуються:

- між житловими і господарськими будинками у межах однієї присадибної ділянки;
- між житловими, громадськими, а також житловими і громадськими будинками при сумарній площі забудови, включаючи незабудовану площу між ними, яка дорівнює найбільшій допустимій площі забудови (поверху) будинку, що має найменший ступінь вогнестійкості. При однаковому ступеню вогнестійкості житлового та громадського будинків сумарна площа забудови, включаючи незабудовану площу між ними, приймається як для житлових будинків;
- між виробничими будівлями та спорудами:
  - а) якщо загальна площа будівель і споруд III, IIIб, IV, IVa та V ступенів вогнестійкості (в межах одного поверху) не перевищує нормованої площі поверху в межах протипожежного відсіку однієї будівлі. Нормована площа протипожежного відсіку приймається по найбільш пожежонебезпечному виробництву та найменшому ступеню вогнестійкості будівель та споруд;
  - б) якщо стіна більш високої або широкої будівлі (споруди), що знаходиться зі сторони іншого будинку є протипожежною I типу;
  - в) якщо будівлі та споруди III, IIIб, IV, IVa та V ступеня вогнестійкості, незалежно від пожежної небезпеки розміщених у них виробництв, мають між собою протилежні стіни без отворів

до 100*			390/640	
100 - 500			390/640 - 320/400	
501 - 1000			320/400 - 210□250	
більше 1000			210/250 (але не більше 300/375)	
	Філія районної бібліотеки	тис. од. зберігання	6 - 7	
* Села з населенням менше 100 чол. повинні обслуговуватись пересувними закладами культури.				

ПРИМІТКИ:

1. Філії районних бібліотек, а також музею, що розташовуються в селах, як правило, включають в склад клубних будинків.

2. На території сільських населених пунктів може бути розташовано кілька клубних (дозвільних) закладів.

3. Загальна місткість клубного закладу включає місткість глядачевого залу.

4. Відеозал приймається з розрахунку 30 місць, не менше 40 кв. м площі.

5.63. Основні об'єкти культурно-дозвільних комплексів - будинки культури і клуби належить розміщати в громадських центрах населених пунктів, де вони є ведучими елементами архітектурно-просторової композиції забудови.

На ділянках клубних будинків передбачаються зони відпочинку, літні споруди для клубної роботи, майданчики для спортивних ігор, дитячі майданчики, майданчики технічного обслуговування. В сільській місцевості південних областей України, а також населених пунктів, розташованих в рекреаційних зонах, на ділянках будинків культури і клубів можливе розташування літніх кіноконцертних майданчиків місткістю, що становить 100 - 150 % місткості клубних залів.

5.64. Кіноконцертні і танцювальні майданчики на клубних ділянках варто розташовувати так, щоб головне розповсюдження звуку було спрямоване в протилежний бік від вікон приміщень клубного будинку, призначених для тихих занять, і житлових будинків, що розташовуються на суміжних з клубною ділянках.

У випадках, коли клубний будинок розташований поруч з парком чи садом, літні споруди для клубної роботи і спортивні майданчики дозволяється розташовувати на території парку, відповідно зменшуючи площу клубної ділянки.

Перед входами в клубні будинки і кінотеатри варто організовувати майданчики для накопичення відвідувачів з розрахунку 0,2 кв. м на одне місце в залі для глядачів; перед концертними майданчиками передбачаються майданчики з розрахунку 0,3 кв. м на одне місце.

5.65. До споруд культового призначення належать парафіяльні храми, молитовні доми, каплиці християнських конфесій, а також об'єкти сакрального призначення (мечеті, синагоги, тощо) інших релігійних об'єднань.

Створення територіальної мережі культових установ здійснюється на парафіяльній основі і передбачає

або стіни з отворами (за винятком ненесучих стін) заповненими вікнами, дверима, клапанами з класом вогнестійкості не менше EI 45;

- між господарськими будівлями (сараями, банями), розміщеними за територією присадибних ділянок, за умови, якщо площа забудови зблокованих господарських будівель не перевищує 800 м².

Відстані між цими блоками господарських будинків приймаються за таблицею 15.1.

15.2.4 Відстані від будинків, будівель і споруд розташованих у містах і селищах; виробничих та складських будівель і споруд до лісових ділянок, що належать до лісового фонду України повинні бути не менше:

20 м – листяний ліс;

50 м – мішаний ліс;

100 м – хвойний ліс.

При розміщенні промислових підприємств в лісових ділянках, що належать до лісового фонду України , коли будівництво їх пов'язано з вирубкою лісу, вказані відстані до таких лісових ділянок хвойних порід дозволяється зменшувати вдвічі.

Відстань від будинків, будівель і споруд сільських населених пунктів , а також від меж ділянок дачних поселень та садової забудови до лісових ділянок, що належать до лісового фонду України повинна бути не менше ніж 15 м.

В містах та селищах для зон одно- та двоповерхової садибної забудови з присадибними ділянками відстань від меж присадибних ділянок до лісових ділянок, що належать до лісового фонду України може бути зменшена, але повинна складати не менше ніж 15 м.

При розміщенні промислових підприємств в лісових ділянках, що належать до лісового фонду України , коли будівництво їх пов'язано з вирубкою лісу, вказані відстані до таких лісових ділянок хвойних порід дозволяється зменшувати вдвічі.

Відстань від складів відкритого зберігання горючих матеріалів до лісових ділянок, що належать до лісового фонду України, має бути не менше 100 м.

Відстань від будинків, будівель і споруд, а також від меж ділянок садибної житлової забудови, а також дачної і садової забудови до відкритого залягання торфу повинні бути не менше 100 м. Відстані від будівель та споруд підприємств до відкритого залягання торфу дозволяється скорочувати вдвічі за умови засипки відкритого залягання торфу шаром землі товщиною не менше 0,5 м.

15.2.5 Протипожежні відстані між виробничими будівлями промислових підприємств, будівлями і спорудами сільськогосподарських підприємств приймаються згідно з табл.15.2.

Таблиця 15.2 – Відстані між виробничими будівлями промислових підприємств, будівлями і спорудами сільськогосподарських підприємств в залежності від ступеня вогнестійкості

Ступінь вогнестійкості будівель та споруд	Відстань при ступені вогнестійкості будівель та споруд, м		
	I, II, IIIa	III	IIIб, IV, IVa, V
I, II, IIIa	Не нормується для будівель та споруд з виробництвом категорій Г та Д	9	12

обслуговування населення групи сіл одним культовим закладом.

5.66. Розміщення і розрахунок місткості культових споруд визначаються під впливом кількох факторів: існування та чисельності релігійної громади; забезпечення умов постійної діяльності потрібного штату з представників духовенства; характеру релігійно-культорологічних та історичних традицій населеного пункту.

Прийняті рішення належить погоджувати у територіальних органах адміністративного управління відповідних конфесій.

5.67. Споруди культового призначення слід розташовувати на переважаючих височинах у структурі поселень, які забезпечать їх розкриття з основних візуальних напрямків. Перевагу слід віддавати розташуванню будівель на території громадських центрів.

Ділянка повинна задовольняти потреби проведення літургічних дій за межами простору храму і забезпечувати розміщення віруючих із розрахунку 0,3 кв. м на 1 людину на момент пікового скупчення відвідувачів.

Підприємства роздрібно́ї торгівлі

5.68. Торговельне обслуговування в сільській місцевості здійснюється роздрібними торговельними підприємствами і складається із таких основних груп:

підприємства комплексного характеру у складі кількох магазинів, а також об'єкти громадського харчування та побутового обслуговування (торговельні центри);

універсальні, спеціалізовані магазини, а також підприємства торгівлі товарами повсякденного попиту (ТПП).

5.69. Мережа роздрібних торговельних підприємств формується з урахуванням часової доступності окремих підприємств і центрів різного функціонального призначення.

Підприємства безпосереднього обслуговування охоплюють населення, яке проживає в межах 25 - 30-хвилинної пішохідної доступності, на відстані близько 2 км.

Тимчасова доступність підприємств міжселищного обслуговування у місцевих кушових центрах обмежується 2-годинною транспортною доступністю, в адміністративному центрі - 1-годинною, в центральних селах - 30-хвилинною.

Районний комплекс торговельних підприємств надає повний асортимент товарів стандартного та нестандартного набору повсякденного, періодичного й епізодичного попиту.

Сільські торговельні центри, розташовані в місцевих центрах, селах - адміністративних центрах, центральних селах, забезпечують жителів товарами повсякденного та періодичного попиту скороченого асортименту.

Магазини, розташовані в селах з кількістю жителів більше 50 чол., забезпечують жителів товарами повсякденного попиту.

Населені пункти з населенням менше 50 чол. обслуговуються пересувними торговельними підприємствами (автолавками).

Мережа стаціонарних торговельних підприємств доповнюється дрібнороздрібними (павільйони, кіоски, лотки).

5.70. Розрахунок місткості підприємств роздрібно́ї торгівлі проводиться за диференційованими нормативними показниками у відповідності з основними принципами побудови мереж.

Потужність торговельних підприємств установлюється у відповідності з розрахунковими показниками, наведеними в табл. 5.6.

Таблиця 5.6

(рекомендована) **ДОДАТКИ Е.1, Е.4**

Розміщення	Тип підприємства	Один. виміру	Розрахунковий норматив на 1000 жителів		Розміри земельної ділянки в га
			для продовольчої групи	для групи промислових товарів	

9 м – для будівель та споруд з виробництвом категорій А, Б і В (див. примітку)

III

9

12

15

IIIб, IV, IVa та V

12

15

18

Примітка.

Відстані для будівель і споруд II ступеня вогнестійкості з виробництвом категорій А, Б, В зменшуються з 9 до 6 м при додержанні однієї з таких умов:

а) якщо будівля або споруда обладнується автоматичними системами пожежогасіння;

б) якщо питома пожежна навантага в будівлях категорії В за пожежною небезпекою менше або дорівнює 10 кг на 1 м².

15.2.6

Протипожежні відстані від житлових і громадських будинків до: трамвайних, тролейбусних, автобусних парків, депо метрополітену слід приймати не менше 50 м.

15.2.7

Відстані від житлових і громадських будинків до складів I групи для зберігання нафти і нафтопродуктів слід приймати відповідно до вимог чинних норм, а до складів горючої речовини II групи, які передбачаються у складі котелень, дизельних електростанцій та інших енергооб'єктів, що обслуговують житлові та громадські будинки – не менше встановлених у табл. 15.3.

Таблиця 15.3 – Відстані від житлових і громадських будинків до складів зберігання нафти і нафтопродуктів

Ємність складу, куб.м	Житлові і громадські будинки при ступені вогнестійкості		
	I, II	III	IIIa, IIIб, IV, IVa, V
Більше 800 до 10000	40	45	50
Більше 100 до 800	30	35	40
До 100	20	25	30

Примітка 1.

Відстань від будинків дошкільних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл, шкіл-інтернатів, установ охорони здоров'я і відпочинку, видовищних установ і спортивних споруд до складів ємкістю до 100 м³ слід збільшувати у два рази, а до складів ємкістю понад 100 м³ – приймати відповідно до [95].

Примітка 2.

На присадибних ділянках житлових будинків допускається підземне зберігання горючих речовин у резервуарах (крім скрапленого вуглеводневого газу) ємністю до 2м³, до яких повинен бути забезпечений транспортний під'їзд. Відстань від цих ємностей до будинків I, II, III, IIIa, IIIб, ступенів вогнестійкості слід приймати не менше 9 м, IV, IVa, V ступенів вогнестійкості – 12 м. Вимоги до улаштування резервуарів зі скрапленим вуглеводневим газом на території приватної забудови наведено в [76].

15.2.8

Протипожежні відстані від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС рідкого моторного палива слід приймати згідно з табл. 15.4.

Таблиця 15.4 – Протипожежні відстані від об'єктів оточуючого середовища до споруд АЗС

Найменування об'єкта, до якого визначають відстань від споруд АЗС	Мінімальна відстань від споруд АЗС, м				
	Типів А і Б з підземними резервуарами			Типу В з наземними резервуарами	
	малі	середні	великі	малі	середні
1. Житлові та громадські будинки	25	40	50	50	80
2. Місця масового скупчення людей (зупинки громадського транспорту, межі території ринку)	30	50	50	50	80
3. Окремі торгові палатки і кіоски	20	20	25	25	25
4. Індивідуальні гаражі та відкриті стоянки для автомобілів	18	18	18	20	30
5. Очисні каналізаційні споруди, що не	15	15	15	25	30

Районний центр	Загальний норматив	кв. м торг. площі	300		
	в тому числі: продовольчих товарів		100		
	непродовольчих товарів			200	
	Спеціалізовані і універсальні підприємства торгівлі		за місцевими умовами		Розрахунок за табл. 5.7
Місцевий (кущовий) центр	Торговий центр (тип IV)	кв. м торг, площі			0,4 - 0,6
	Магазин ТПП - 150 кв. м				0,05 - 0,1
	Універсам 250 кв. м				0,1 - 0,2
	Універсам 400 кв. м				0,1 - 0,3
	Універсам 650 кв. м				0,2 - 0,3
	Універмаг 400 кв. м				0,1 - 0,3
з населенням:		кв. м торг. площі			
більше 9001			0	100	
9000 - 6001	0		55	105	
6000 - 3501			60	120	
3500 - 2001			65	130	
Села - адміністративні	Торговий центр (тип II;	кв. м торг.			0,05

відносяться до АЗС					
6. Виробничі (за винятком указаних у пункті 8), адміністративні і побутові будинки, складські будівлі і споруди промислових підприємств I, II та III-го ступенів вогнестійкості	12	12	15	15	20
7. Те саме IIIа, IIIб, IV, IVа, V ступенів вогнестійкості	18	18	20	20	25
8. Виробничі будинки з наявністю радіоактивних або шкідливих речовин	100	100	100	100	100
9. Склади лісових матеріалів, торфу, волокнистих горючих речовин	20	20	20	25	25
10. Масиви лісу, парків, міських скверів: - хвойних і змішаних порід, - листяних порід	25 10	25 10	25 10	30 15	40 15
Примітка 1. Для виробничих будинків та складських будівель категорій А і Б відстані, зазначені в пункті 6, збільшуються на 50%, а категорії В – на 25%					
Примітка 2. Типи АЗС вставляються відповідно до таблиці 10.7.					
15.2.9 Протипожежні відстані від меж відкритих автостоянок (у тому числі з навісом) до будівель і споруд слід приймати: а) до виробничих будинків та споруд: - I, II та III ступенів вогнестійкості з боку стін без прорізів – не нормуються; - те саме з боку стін з прорізами – не менш 9 м; - IV ступеня вогнестійкості з боку стін без прорізів – не менш 6 м; - те саме з боку стін з прорізами – не менш 12 м; - інших ступенів вогнестійкості незалежно від наявності прорізів – не менш 15м; б) до житлових, громадських та адміністративно-побутових будинків промислових підприємств: - I, II та III ступенів вогнестійкості – не менш 9 м; - інших ступенів вогнестійкості – не менш 15 м. 15.2.10 Протипожежні відстані від закритих розподільних пристроїв трансформаторних пунктів не повинні бути меншими від вказаних у табл.15.5.					
Таблиця 15.5 – Протипожежні відстані від закритих розподільних пристроїв трансформаторних пунктів					
Ступінь вогнестійкості сусіднього будинку чи споруди		Відстань, м			
I і II		7			
III, IIIа, IIIб		9			
IV, IVа, V		10			
Примітка. Відстань від житлових і громадських будівель до трансформаторних пунктів з кількістю сухих трансформаторів не більше двох, потужністю не більше 1000 кВт та напругою до 10 кВ включно не нормується.					
15.2.11 Протипожежні відстані від складів відкритого зберігання сільськогосподарської					

центри	III)	площі			
	Магазин ТПП 100 кв. м				0,05 - 0,1
	Магазин Т□П 150 кв. м				0,05
	Магазин прод. тов. 100 кв. м				0,05 - 0,1
	Магазин пром. тов. 150 кв. м				0,05 - 0,1
з населенням:					
3500 - 2001					85
2000 - 1001					92
1000 - 501					95
Села з розвинутим виробничим потенціалом	Торговий центр (тип I)	кв. м. торг. площі			0,1 - 0,2
	Магазин ТПП 100 кв. м				0,05 - 0,5
	Магазин ТПП 60 кв. м				0,05
з населенням:					
1000 - 501					100
500 - 251					□30
Села допоміжного призначення	Торговий центр (тип IA)	кв. м. торг. площі			0,05

продукції до інших будівель та споруд приймаються відповідно до табл.15.6.				
Таблиця 15.6 – Протипожежні відстані від складів відкритого зберігання сільськогосподарської продукції до інших будівель та споруд				
Склади	Місткість складів,т	Відстань при ступені вогнестійкості будівлі, м		
		I, II	III	IIIб, IV, IIIа, IVа, V
Відкритого зберігання сіна, соломи, льону, коноплі, необмолоченого хліба	Не нормується	30	39	48
Відкритого зберігання тютюнового листа коконів	до 25	15	18	24
Примітка 1. При зберіганні матеріалів під навісами, що виконані з негорючих матеріалів, відстані можуть бути зменшені вдвічі. Примітка 2. Вказані відстані обчислюються від межі ділянки, призначеної для розміщення (складування) вказаних матеріалів. Примітка 3. Відстані від складів до будівель та споруд виробництва категорій А, Б, Г збільшуються на 25%. Примітка 4. Відстані від складів, вказаних в таблиці, до складів інших горючих матеріалів приймаються як до будівель та споруд IV-V ступенів вогнестійкості.				
15.2.12 Протипожежні відстані між відкритими наземними складами слід приймати згідно з Додатком К.				
15.2.13 Протипожежні відстані від газгольдерів для горючих газів до будинків і споруд слід приймати відповідно до табл.15.7.				
Таблиця 15.7 – Протипожежні відстані від газгольдерів для горючих газів до будинків і споруд				
Будівлі та споруди	Відстані від газгольдерів , м			
	поршневих	постійного об'єму та з водяним басейном		
1. Громадські та житлові будівлі	150	100		
2. Склад кам'яного вугілля ємністю, т:				
від 10 000 до 100 000	18	15		
менш ніж 10 000	12	9		
3. Склад торфу ємністю до 10 000 т	30	24		
4. Склад лісоматеріалів та дров ємністю, м³:				
від 1000 до 10 000	48	42		
менш ніж 1000	36	30		
5. Склад горючих матеріалів (тріски, тирси тощо) ємністю, м³:				
від 1000 до 5000	48	42		
менш ніж 1000	36	30		
6. Склад легкозаймистих рідин ємністю, м³:				
від 1000 до 2000	42	36		
від 500 до 1000	36	30		
менш ніж 500	30	24		
7. Склад горючих рідин ємністю, м³:				
від 5000 до 10 000	42	36		
від 2500 до 5000	36	30		
менш ніж 2500	30	24		
8. Виробничі і допоміжні будівлі промислових підприємств:				
I, II ступеня вогнестійкості	30	24		
III, IIIа, IIIб, IV, IVа, V ступеня вогнестійкості	36	30		
9. Будинки і споруди для обслуговування газгольдерів	21	15		
10. Промислові печі на відкритому повітрі і установки з				

						відкритим вогнем	100	100	
	Магазин ТПП 30 кв. м				0,05	11. Межа смуги відведення залізниць: на перегонах	42	30	5.2.1
						на сортувальних станціях	60	48	4
з населенням:						12 Межа смуги відведення автомобільних доріг категорій : I, II, III,	30	21	Відс
200 - 101			90	180		IV, , V	21	15	тані
100 - 51			11□	230		13. Вісь залізничної або трамвайної колії; край проїзної частини автомобільної дороги.	21	21	від
менше 50			13□	270		Примітка 1. Наведені відстані відносяться до газгольдерних станцій і до окремо розташованих газгольдерів ємністю понад 1000 м ³ . При газгольдерних станціях або окремих газгольдерах сумарною ємністю 1000 м ³ і менше зазначені відстані слід приймати з коефіцієнтом при ємності, м ³ : від 250 до 1000 – 0,7; менш ніж 250 – 0,5. Примітка 2. При підземному зберіганні горючих і легкозаймистих рідин відстані, наведені в поз. 6 та 7, допускається зменшувати в 2 рази. Примітка 3. Відстані між газгольдерами та димарями слід приймати рівними висоті димаря . Примітка 4. Відстані між повітряними лініями електропередач та газгольдерами слід приймати не менш ніж 1,5 висоти опори цих мереж . Примітка 5. Відстані від газгольдерів кисню допускається зменшувати в 2 рази. Відстані від газгольдерів для інших негорючих газів слід приймати не менше ніж зазначені у табл. 15.2, як від споруд I і II ступеня вогнестійкості. Примітка 6. На ділянці між газгольдерами та будівлями чи спорудами дозволяється розміщувати відкриті склади для зберігання негорючих матеріалів . Примітка 7. Ємністю газгольдерів слід вважати геометричний об'єм газгольдерів .			

сних ліній слід приймати до житлових і громадських будинків – не менше 5 м, до складів горючих і легкозаймистих рідин: підземних – 25 м, надземних – 50 м.

15.3 Вимоги до проїздів для пожежних автомобілів

15.3.1 Під час проектування проїздів і пішохідних маршрутів необхідно забезпечувати можливість проїзду пожежних автомобілів до житлових і громадських будинків, у тому числі із вбудовано-прибудованими приміщеннями, і доступ пожежників з драбин, автодрабин і автопідйомників у будь-яку квартиру чи приміщення, що мають віконні, дверні прорізи у зовнішніх стінах або фасадних збірних системах з опорядженням прозорими елементами.

Для пожежних автомобілів слід передбачати проїзди завширшки не менше ніж 3,5 м або смуги завширшки не менше ніж 6 м, які повинні бути розраховані на відповідні навантаження від пожежного автомобіля.

У найкрупніших та крупних містах в районах висотної забудови конструкцію дорожнього покриття пожежного проїзду слід проектувати з урахуванням розрахункового навантаження від автодрабини або автопідйомника: не менше 15 т на вісь, загальна маса – 53 т, тиск виносної опори – 13,9 кг/см².

До житлових будинків висотою 9 поверхів і вище та до громадських будинків висотою 5 поверхів і більше проїзди слід передбачати з усіх сторін. До будинків меншої поверховості проїзди можна влаштовувати з однієї поздовжньої сторони.

Відстань від краю проїзду до зовнішньої стіни будинку слід приймати 5-7 м для будинків з умовною висотою до 26,5 м включно і 9-11 м для будинків з умовною висотою понад 26,5 м.

<p>Спеціалізовані магазини непродовольчого профілю складаються з роздрібних підприємств по продажу промислових товарів, культтоварів, книжок, меблів, товарів для дітей, магазинів по продажу технічно складних товарів, комісійних, магазинів будівельних матеріалів. У спеціалізованих магазинах, розташованих у міжгосподарських центрах, центральних садибах та найбільш значних селах, зосереджені товари періодичного попиту. Мінімальна торговельна площа - 90 кв. м.</p> <p>5.74. Для реалізації продовольчих товарів, живої худоби й фуражу в населених пунктах - центрах первинних систем розселення та районних центрах передбачається організація сільськогосподарських продовольчих і ското-фуражних ринків. Продовольчі ринки розміщуються також у селах, розташованих у рекреаційних зонах.</p> <p>Місткість продовольчого ринку визначається виходячи з чисельності населення первинної групової системи розселення із розрахунку 5 - 8 торговельних місць на 1000 мешканців з урахуванням відпочиваючих у рекреаційній зоні.</p> <p>Продовольчі ринки слід розміщувати поблизу вже сформованих торговельних центрів. Вони повинні мати добрий зв'язок з зупинками міжселищного транспорту.</p> <p>Ското-фуражні ринки слід розміщувати біля доріг, що з'єднують ринок з іншими населеними пунктами, на спеціально виділеній території, не зв'язаній з продовольчим ринком і яка знаходиться від його межі та сельбищної території не менше ніж на 200 м.</p> <p>Територія ринку повинна знаходитись на відстані не менше 1,5 км від місця знезараження відходів та на відстані не менше 500 м від промислових підприємств і складів, в яких виробництво та зберігання пов'язане з виділенням пилу та міцних запахів, а також від інших об'єктів, які можуть бути джерелами забруднення.</p> <p>5.75. Розміри земельних ділянок підприємств торгівлі приймаються згідно з табл. 5.7.</p> <p>Таблиця 5.7</p> <p>(рекомендована) ДОДАТОК Е.4</p> <table><tr><th>Найменування підприємств</th><th>Розміри земельних ділянок в га на об'єкт</th></tr><tr><td colspan="2">Торговельні центри при кількості обслуговуючого населення, тис. чол.</td></tr><tr><td>до 1</td><td>0,1 - 0,2</td></tr><tr><td>1 - 3</td><td>0,2 - 0,4</td></tr><tr><td>3 - 6</td><td>0,4 - 0,6</td></tr><tr><td>6 - 10</td><td>1,0 - 1,5</td></tr><tr><td>12 - 16</td><td>1,5 - 2,0</td></tr><tr><td colspan="2">Магазини торговельною площею, кв. м</td></tr><tr><td>до 100</td><td>0,05</td></tr><tr><td>100 - 250</td><td>0,0 - 0,1</td></tr><tr><td>250 - 650</td><td>0,1 - 0,2</td></tr><tr><td>1000</td><td>0,3</td></tr></table>		Найменування підприємств	Розміри земельних ділянок в га на об'єкт	Торговельні центри при кількості обслуговуючого населення, тис. чол.		до 1	0,1 - 0,2	1 - 3	0,2 - 0,4	3 - 6	0,4 - 0,6	6 - 10	1,0 - 1,5	12 - 16	1,5 - 2,0	Магазини торговельною площею, кв. м		до 100	0,05	100 - 250	0,0 - 0,1	250 - 650	0,1 - 0,2	1000	0,3
Найменування підприємств	Розміри земельних ділянок в га на об'єкт																								
Торговельні центри при кількості обслуговуючого населення, тис. чол.																									
до 1	0,1 - 0,2																								
1 - 3	0,2 - 0,4																								
3 - 6	0,4 - 0,6																								
6 - 10	1,0 - 1,5																								
12 - 16	1,5 - 2,0																								
Магазини торговельною площею, кв. м																									
до 100	0,05																								
100 - 250	0,0 - 0,1																								
250 - 650	0,1 - 0,2																								
1000	0,3																								

15.3.2 До виробничих сільськогосподарських будівель та споруд по всій їх довжині повинен бути забезпечений вільний під'їзд з твердим покриттям для пожежних автомобілів: з однієї сторони будівлі або споруди – при їх ширині до 18 м та з двох сторін – при ширині понад 18 м. До будинків з площею забудови більше 10 га або при ширині більше 100 м під'їзд пожежних автомобілів має бути забезпечений з усіх сторін.

Для будівлі або споруди шириною від 18 м до 100 м дозволяється улаштування проїзду з однієї повздовжньої сторони при одночасному дотриманні таких умов:

- будівля або споруда має бути одноповерховою;
- будівля або споруда не повинна відноситись до категорій А або Б за вибухопожежною небезпекою;
- будівля або споруда має бути I, II, III, IIIа ступеня вогнестійкості;
- будівля або споруда має бути висотою не більше 9 м;
- виробниче (сільськогосподарське) підприємство має бути забезпечене зовнішнім протипожежним водопостачанням з мінімальним вільним напором, що повинен забезпечувати висоту компактного струменя не менше ніж 10 м за максимально необхідної витрати води на пожежогасіння та розташуванням пожежного ствола для найбільш віддаленої частини будівлі на рівні найвищої точки землі;
- з повздовжньої сторони, яка не забезпечена проїздом для пожежних автомобілів, необхідно передбачати улаштування лінії водопроводу з встановленням на неї пожежних гідрантів;
- виробниче (сільськогосподарське) підприємство повинно бути додатково забезпечено пожежними колонками, пожежними рукавами та пожежними стволами у кількості, що забезпечує подавання необхідних витрат води та кількості струменів у найвіддаленішій точці підлоги приміщення найвіддаленішої будівлі.

Відстань від краю проїзної частини до зовнішніх стін будинків слід приймати:

- висотою до 12 м включно – в межах 5 - 25 м;
- висотою від 12 м до 28 м включно – в межах 5 - 8 м;
- висотою понад 28 м – в межах 8 - 10 м.

15.3.3 Похил проїздів у місцях установки пожежних автодрабин і автопідіймачів повинен бути не більше 6°.

15.3.4 У житлових кварталах в'їзди на їх територію, а при потребі наскрізні проїзди треба передбачати згідно вимог п.6.1.11.

Наскрізні проїзди слід приймати шириною (у світлі) не менше 3,5 м, висотою - не менше 4,25 м.

15.3.5 Промислові підприємства, площа яких перевищує 5 га, повинні мати не менше двох в'їздів. Якщо сторона майданчика підприємства має довжину більше 1000 м то на цій стороні слід передбачати не менше двох в'їздів на майданчик. Відстань між в'їздами по периметру огорожі

Ринки продовольчі з кількістю торгових місць:	
до 50	0,1 - 0,2
50 - 75	0,2 - 0,4
75 - 100	0,4 - 1,0
200 - 400	1,2 - 1,4
сїото-фуражні	0,3 - 0,6

Підприємства громадського харчування

5.76. Мережа сільських підприємств громадського харчування згідно з виконуваними функціями та з урахуванням фактора часу обслуговування розподіляється на два типи: стандартне (повсякденне) та вибіркове (індивідуальне).

Потужність загальнодоступних підприємств громадського харчування визначається з розрахунку 40 посадкових місць на 1000 жителів для сіл з числом жителів до 1000 чоловік і 43 місця на 1000 жителів для сіл з числом 1000 і більше чоловік, також диференційованих в залежності від чисельності населення села.

При розміщенні підприємств на автотрасах державного значення приймається коефіцієнт 1,2. Для населених пунктів, що знаходяться в рекреаційних зонах, передбачається збільшення кількості підприємств за рахунок сезонного розширення в літній період: для курортів місцевого значення - до 80 %, для курортів державної ваги - у 3 рази.

5.77. Диференційовані нормативні розрахунки підприємств громадського харчування наведені в табл. 5.8.

5.78. Основними типами сільських підприємств громадського харчування є універсальні заклади харчування (їдальні, увечері - кафе), заготівельні та доготівельні на 25 - 150 місць, уніфіковані кафе-бари на 25 - 75 місць, ресторани на 75 - 150 місць.

У значних сільських населених пунктах доцільно розміщувати базові їдальні-заготівельні, розраховані на виготовлення напівфабрикатів для універсальних підприємств харчування, доготівельних, шкільних буфетів і їдалень, магазинів кулінарії та інших підприємств в межах первинної системи розселення.

Таблиця 5.8

(рекомендована) **ДОДАТОК Е.1**

Рїзмїщення	Тип підприємства	Одиї. виміру	Розрахункови й норматив на 1000 жителів	Примітка
Районний центр (місто)	Ресторани, кафе, бари (загального та спеціалізованого типу, універсальні підприємства громадського	місць	По нормативах для міст	
Районний центр (селище міського типу)		місць	43	Диференційова ні в залежності

повинна бути не більше 1500 м.

Сільськогосподарські підприємства, площа яких перевищує 5 га повинні мати не менше двох віздів на територію при обов’язковому дотриманні таких умов:

- відстань між в’їздами становить не менше 200 м;
- з внутрішньої сторони огорожі підприємства по периметру влаштовано круговий проїзд з твердим покриттям шириною не менше 3,5 м.

15.3.6 Тупикові проїзди слід передбачати довжиною не більше ніж 150 м. Проїзна частина тупикових проїздів повинна закінчуватися кільцевими об’їздами радіусом по осі проїзду не менше 10 м або майданчиками для розвороту, розмір яких враховує технічні характеристики пожежної техніки, але не менше 12 м на 12 м.

15.3.7 Дерева, що висаджують біля будинків, не повинні перешкоджати проїзду пожежних автомобілів. У зоні між будинками і проїздами не допускається розміщення огорож, повітряних ліній електропередач і рядкового насадження дерев.

15.3.8 До ставків, водойм, градирень, бризкальних басейнів та інших споруд, вода з яких може бути використана для пожежогасіння, слід передбачати проїзди, майданчики з твердим покриттям, пірси для забору води пожежними автомобілями.

15.3.9 На території дачної та садової забудови необхідно передбачати запаси води для пожежогасіння. Біля водних джерел, які визначені для пожежогасіння, повинні бути обладнані ділянки для встановлення пожежних автомобілів та мотопомп.

15.3.10 Дачна та садова забудова з кількістю земельних ділянок до 30 повинні мати переносну мотопомпу для пожежогасіння, з кількістю земельних ділянок більше ніж 100 - не менш двох причепних мотопомп. Для їх зберігання слід передбачати будівництво спеціального приміщення.

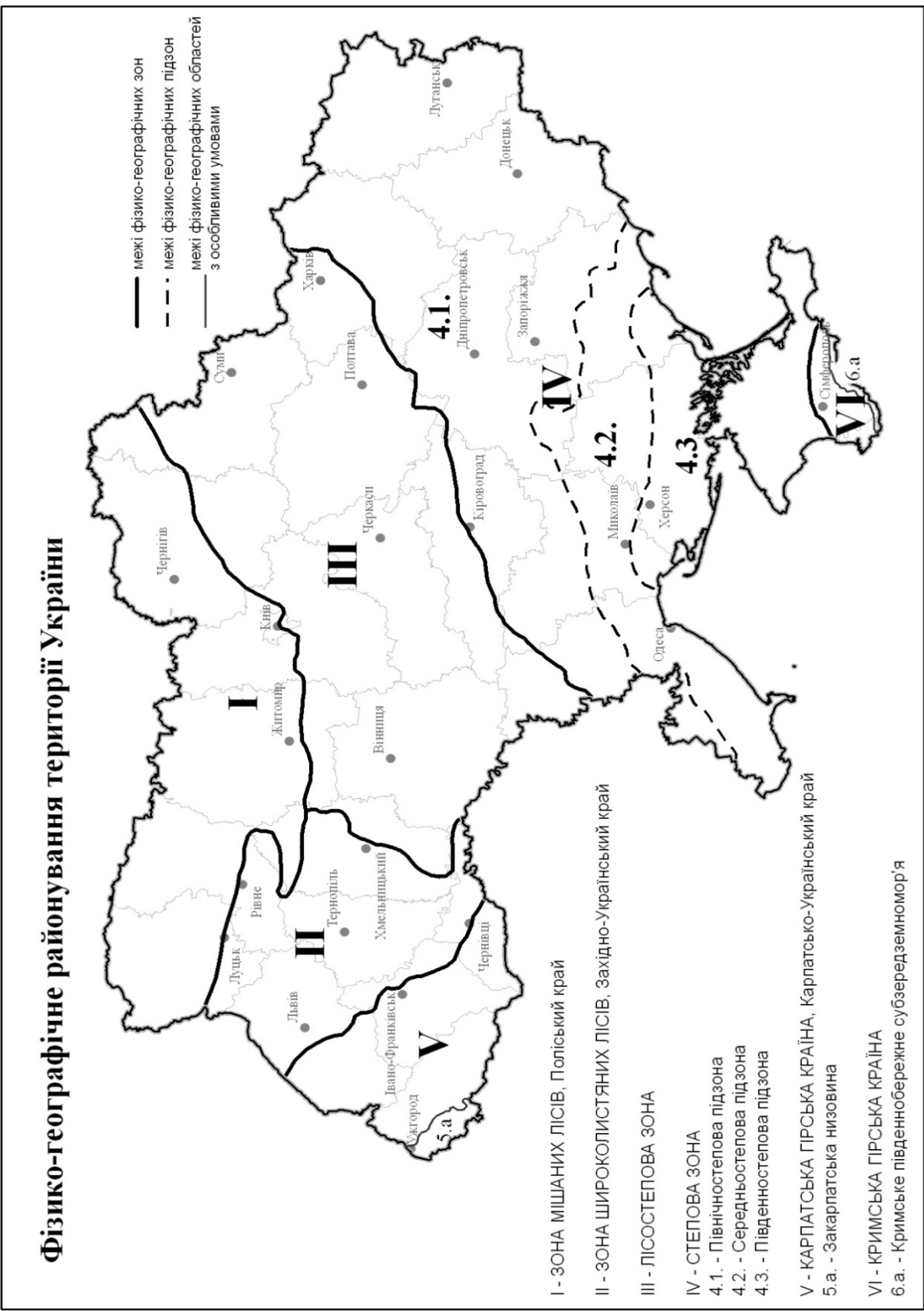
15.3.11 На території садівницьких товариств та дачних поселень з загальною кількістю земельних ділянок 800 і більше допускається встановлення пожежних депо III типу. Пожежні щити (стенди) встановлюються на території об’єкта з розрахунку один щит (стенд) на площу 5000 кв.м.

ДОДАТОК А
(обов’язковий)

ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

	харчування (їдальні, увечері - кафе)			від кількості населення
Місцевий (кущовий) центр з населенням:	Комбінат громадського харчування у складі: універсальне підприємство громадського харчування; уніфікований кафе-бар; магазин кулінарії на 2/3 робочих місця	місць		
10500 - 7501			24	
7500 - 4751			25	
4750 - 2501			26	
Село - адміністративний центр з населенням:	Універсальне підприємство харчування (їдальня, увечері - кафе)	місць		
4750 - 2501			26	
2500 - 1501			31	
1500 - 1001			36	
1000 - 751			40	
750 - 351			47	
Села з розвинутим виробничим потенціалом з населенням:	Універсальне підприємство харчування (їдальня, увечері - кафе)	місць		
2500 - 1501			28	
1500 - 1001			38	
1000 - 751			40	
750 - 351			47	
Села допоміжного призначення з населенням:	Магазин-буфет зі столом замовлень	місць		
350 - 201			80	

ДОДАТОК Б
(обов’язковий)

АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНЕ КЛІМАТИЧНЕ РАЙОНУВАННЯ
ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

200 - 101		120	
100 - 51		130	
до 51		136	

5.79. Розміри земельних ділянок підприємств громадського харчування необхідно встановлювати у відповідності з їх місткістю та умовами розміщення згідно з табл. 5.9.

Таблиця 5.9
(рекомендована) **ДОДАТОК Е.4**

Найменування підприємств	Розмір земельних ділянок у кв. м на 1 місце в залі
Підприємства громадського харчування з кількістю місць в залі:	
до 50 включно	28
до 100 включно	23
до 200 включно	14
до 300 включно	□ 0

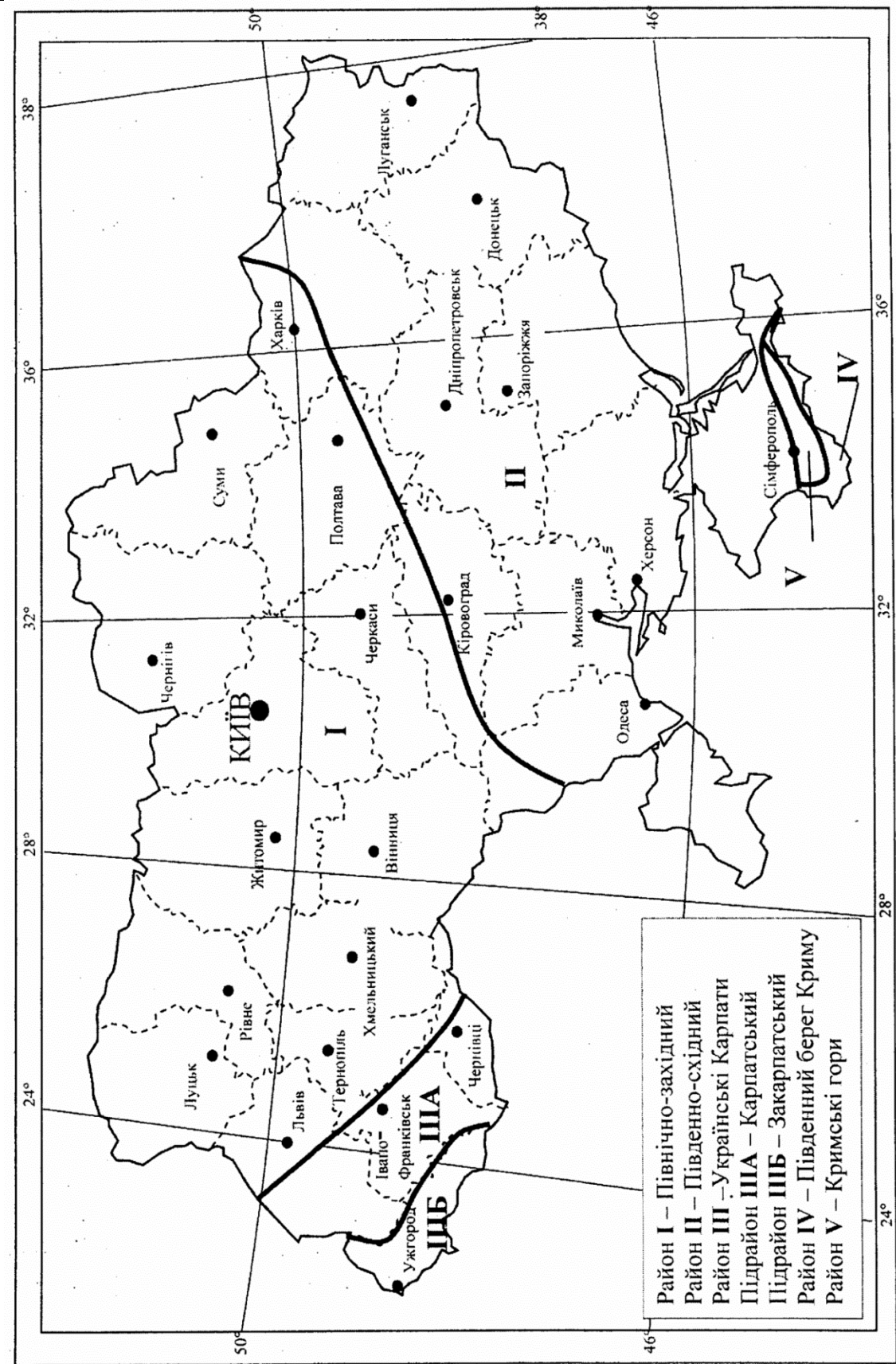
5.80. При підприємствах торгівлі та громадського харчування у зоні для відвідувачів передбачаються майданчики для сезонного розширення, добре зв'язані основними пішохідними шляхами усередині селища та з шляхами руху населення до зупинок міжселищного транспорту. Стоянки автомобілів і мотоциклів необхідно організовувати не далі ніж 150 м від підприємств торгівлі та громадського харчування, велосипедні стоянки - у безпосередній близькості.

5.81. При підприємствах торгівлі та громадського харчування передбачаються господарські подвір'я з сараями, навісами та складами тари (з урахуванням можливості сезонного розширення торгівлі). Ширина господарського подвір'я повинна бути не менше 18 м, а ширина проїздів на його території - 5 м. Господарський двір повинен мати огорожу.

На ділянках базових їдалень-заготівельних допускається розмішувати овочесховища з розрахунку 2 т овочів на кожен тисячу порцій готових страв на добу та склади палива площею до 20 кв. м.

Підприємства побутового обслуговування

5.82. Мережа підприємств побутового обслуговування населення організовується на міжселищній основі, що забезпечує максимальне наближення послуг до замовника з концентрацією спеціалізованих послуг у районних і обласних підприємствах. Підприємства служби побуту мають таку структуру: підприємства обласного та міжрайонного значення, як правило, спеціалізовані, розраховані на централізоване виконання замовлень; підприємства районного обслуговування, що виконують послуги як для жителів районного центру, так і для населених пунктів району; районний будинок побуту, що надає населенню побутові послуги складного асортименту; сільські будинки побуту, що забезпечують виконання послуг простого асортименту, розміщуються, як правило, в місцевих (кущових) центрах: центральних селах сільських Рад та забезпечують часткове

ДОДАТОК В.1
(рекомендований)

**ПРИБЛИЗНА ВЕЛИЧИНА РАДІУСІВ ЗОН РІЗНОЇ МІСТОБУДІВНОЇ ЦІННОСТІ
СТОСОВНО МІСЬКОГО ЦЕНТРУ ЗА ГРУПАМИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ**

виконання замовлень КПП, мережі майстерень пошиву та ремонту одягу, надають послуги простого асортименту невідкладного попиту;
мережа територіально відокремлених майстерень-ательє в населених пунктах району;
сільські комплексні приймальні пункти, що приймають замовлення на всі види побутових послуг і виконують деякі послуги простого асортименту (КПП), розміщуються в рядових (допоміжних) селах.
Побутове обслуговування жителів сіл з населенням менше 200 чол. виконується з допомогою пересувних приймальних пунктів, майстерень і перукарень.

Таблиця 5.10
(рекомендована) **ДОДАТКИ Е.1, Е.4**

Розміщення	Тип підприємства	Один. виміру	Розрахунковий норматив роб. місць на 1000 жителів		Площа ділянки, га
			місцеве населення	населення зони впливу	
Районний центр з населенням:	Районний будинок побуту	робочих місць			
більше 10000			3	3 - 4	0,2 - 0,3
7500 - 10000			4 - 3	2 - 3	0,2 - 0,3
Місцевий (кущовий) центр з населенням:	Сільський будинок побуту				
5000 - 7500			□ - 3	2 - 3	0,2
3000 - 5000□			4 - 3	2	0,2
Села - адміністративні центри з населенням:	Комплексний приймальний пункт				

Групи поселень, тис. чоловік	Зони містобудівної цінності						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Більше 1000	15/15	25/35	35/5	40/8	45/10	60/12	90/15 і більше
250 - 1000		15/15	25/35	35/5	45/8	60/10	
50 - 100			15/15	30/5	45/8		
До 50		15/15		40/6			
Примітка 1. У числівнику - витрати часу, хв.; у знаменнику - відстані, км. Примітка 2. Зони містобудівної цінності: I - ядро міського центру (для найзначніших міст); II - центральна зона; III - центральна зона для міст з населенням до 250 тис. жителів; перша середня зона для найзначніших і значних міст; IV - середня зона; V і VI - перша і друга периферійна зони; VII - зона агломераційного розселення.							

ДОДАТОК В.2
(рекомендований)

ОРІЄНТОВНІ ВЕЛИЧИНИ КОЕФІЦІЄНТІВ ЦІННОСТІ ДІЛЯНОК МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ*

Групи поселень, тис. чоловік	Зони містобудівної цінності						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
Більше 1000	2,2	1,75	1,25	0,87	0,62	0,37	0,2
500 - 1000	-	1,75	1,25	0,87	0,62	0,37	-
250 - 500	-	1,75	1,25	0,87	0,62	-	-
100 - 250	-	-	1,25	0,87	0,62	-	-
50 - 100	-	-	1,25	0,87	0,62	-	-
До 50	-	-	1,25	-	0,62	-	-
Примітка. Величини коефіцієнтів показують співвідношення цінності території у межах одного міста.							

*) Наведені величини можуть бути зменшені або збільшені експертним шляхом з урахуванням історико-культурної, середовищної та містоформуючої цінності ділянок у 0,5 - 2 рази.

ДОДАТОК Г.1
(довідковий)

ПОКАЗНИКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЩІЛЬНОСТІ ЗАБУДОВИ МАЙДАНЧИКІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ, ТЕХНОПАРКІВ

2001 - 3000	з майстернею		4 - 3	2	0,2
1001 - □2000			4	1	0,2
501 - 1000			4	1	0,06 - 0,12
Села з розвинутим виробничим потенціалом з населенням:					
1001 - 2000			4	1	0,06 - 0,12
501 - 1000			4	1	0,06 - 0,12
Рядові (допоміжні села) з населенням:					
□01 - 500			5 - 4	-	
101 - 200			5	-	
ПРИМІТКИ: 1. При наявності в районі кількох значних міських поселень в них створюються міські комбінати побутового обслуговування зі своїми зонами тяжіння сільського населення. Потужність їх установлюється з розрахунку 7 - 8 робочих місць на 1000 власних жителів сіл та 2 - 3 місця на 1000 жителів сіл, які тяжіють до центру. 2. При розміщенні підприємств побутового обслуговування в рекреаційних зонах передбачається збільшення їх потужності на 80 - 120 %. 3. У всіх сільських населених пунктах належить розміщувати лазні з розрахунку: 7 помивочних місць на 1000 жителів та пральні - 40 кг сухої білизни в зміну на 1000 жителів. Площа земельної ділянки приймається 0,06 - 0,12 га. Пральні бажано розміщувати в одній будівлі з лазнею. 5.83. Основними типами сільських підприємств побутового обслуговування є комплексні приймальні пункти на 3 робочих місця, комплексні приймальні пункти з майстернями на 5 - 10 робочих місць, сільські будинки побуту на 10 - 20 робочих місць, спеціалізовані підприємства побутового обслуговування, лазні та пральні. 5.84. Потужність підприємств побутового обслуговування установлюється у відповідності з розрахунковими показниками, наведеними в табл. 5.10. 5.85. Будинки побуту та комплексні приймальні пункти можуть бути розміщені в складі торговельних центрів або в самостійних блоках. На ділянці будинку побуту необхідно передбачати господарський сарай з гаражем для автомашин або мотоциклів, які використовуються для збору замовлень в малих селах, що входять в первинну систему розселення. Комунальні підприємства 5.86. До підприємств комунального господарства в сільській місцевості належать: комунгоспи, готелі, пожежні депо та пости, а також кладовища й громадські вбиральні. Комунгоспи створюються в центральних селах сільських Рад для експлуатації житлового фонду, громадських будівель,					
Галузі виробництва		*Мінімальна щільність забудови,%			
Хімічна промисловість		Від 28до50			
Металургія		Від 22до50			
Кольорова металургія		Від 27до45			
Вуглепром		Від 23до28			
Целлюлозно- паперові виробництва		Від 35до 40			
Енергетика		Від 21 до 38			
Водне господарство		50			
Нафтові і газові виробництва		Від 25 до 45			
Машинобудування		Від 50 до 65			
Залізничний транспорт		40			
Електротехнічні виробництва		Від 45 до 60			
Радіотехнічні виробництва		Від 50 до 60			
Хімічне машинобудування		Від 50 до 55			
Верстатобудування		Від 50 до 60			
Приладобудування		Від 30 до 55			
Хіміко-фармацевтичні виробництва		Від 32 до 43			
Автомобілебудування		Від 50 до 55			
Сільськогосподарське машинобудування		Від 52 до 56			
Будівельно-дорожнє машинобудування		Від 50 до 63			
Виробництво обладнання		Від 55 до 57			
Суднобудування		52			
Річковий флот		Від 42 до 70			
Лісова промисловість		Від 17 до 53			
Легка промисловість		Від 21 до 61			
Харчова промисловість		Від 33 до 55			
Молочна промисловість		Від 37 до 45			
Заготовки		Від 41до 42			
Ремонт техніки		Від 35 до 60			
Місцева промисловість		Від 52 до 74			
Виробництво будівельних матеріалів		Від 27 до 63			
Послуги з обслуговування та ремонту транспортних засобів		Від 13 до 65			
Рибопереробка		Від 40 до 50			
Нафтопереробка		Від 32 до 55			
Геологорозвідка		Від 20 до 50			
Газова промисловість		Від 25 до 45			

інженерного устаткування (водопроводу, каналізації, систем газозабезпечення і теплофікації) та санітарної очистки населених пунктів. Майстерні, складські приміщення, адміністративні приміщення комунальної служби розміщуються у виробничій зоні з урахуванням санітарно-гігієнічних вимог.

5.87. Готелі розміщуються в селах - адміністративних центрах у складі торговельних центрів або самостійно з орієнтовного розрахунку 3 - 6 місць на 1000 жителів.

5.88. Пожежні депо розміщуються з розрахунку на 1 машину* в селах з населенням до 1 тис. жителів, 2 машини - в селах з населенням більше 1 до 7 тис. жителів; 8 і більше тис. чол. - 1 машина на 4 тис. чоловік. Радіус обслуговування пожежних депо необхідно приймати 3 км по дорогах загального користування.

_____

* Маються на увазі автоцистерни чи автонасоси (включаючи резервні). Спеціальні автомобілі-автодрабини нормуються відомчими актами.

Будівлі пожежних депо необхідно розміщувати з відступом від червоної лінії не менше ніж на 10 м. Площа ділянки пожежного депо 0,3 - 0,6 га. Допускається розміщення пожежного депо на території машинно-тракторного двору сільгоспвиробництва.

5.89. Кладовища розміщуються за межами сельбищної території з розрахунку - 0,1 га на 1 тис. жителів, з обов'язковим улаштуванням під'їздів з твердим покриттям і санітарно-захисної зони розміром 300 м. Після закриття кладовищ традиційних поховань (25 років після останнього поховання) відстань до житлової забудови може бути скорочена до 100 м.**

_____

** У випадку містобудівних потреб розміри санітарно-захисних зон до житлових і громадських будинків можуть бути зменшені з урахуванням природних умов, рівня інженерного обладнання та проведення спеціальних робіт за погодженням з місцевими органами санітарного нагляду.

5.90. Громадські вбиральні розміщуються на території парків та інших місць накопичення населення з розрахунку одне місце на 100 відвідувачів, але не менше двох місць.

5.91. Приймальні пункти вторинних ресурсів потрібно розміщувати на відстані не менше 20 м від вікон житлових будинків та меж ділянок громадських будівель.

Органи управління і зв'язку

5.92. До органів управління та зв'язку в сільській місцевості належать: виконкоми сільських та селищних Рад народних депутатів, сільські комітети (комітети старійшин), адміністративні будинки сільгоспвиробництва, філії ощадних банків, відділення зв'язку.

Органи управління розміщуються у відповідності з адміністративним та господарським статусом населених пунктів: виконкоми сільських Рад - в селах - центрах сільських Рад, адміністративні будинки сільгоспвиробництва - в центрах сільськогосподарських виробництв, відділення зв'язку та філії ощадних банків - в селах - центрах сільських Рад та інших селах з кількістю жителів 500 чол. та більше.

5.93. Місткість будівель органів управління та потужність відділень зв'язку визначається штатним розкладом цих установ. Для містобудівних розрахунків вони можуть прийматися за розрахунковими показниками, наведеними в табл. 5.11.

Таблиця 5.11

(рекомендована) **(ДОДАТКИ Е.1, Е.4)**

Розміщення	Тип організації та підприємства	Одиниця виміру	Розрахунковий показник на 1000 жителів	Площа земельної ділянки, га
Села - адміністративні центри	Виконком сільської Ради	робочих місць		0,1 - 0,15
при кількості				

Видавнича діяльність	50
Підприємства по поставкам продукції	Від 35 до 40

*Для кожної галузі наведено діапазон показників мінімальної щільності забудови, які залежать від характеру виробництва

Примітка 1. Щільність забудови майданчика промислового підприємства визначається у відсотках як відношення площі забудови до площі підприємства в огорожі (або при відсутності огорожі - у відповідних їй умовних межах) із включенням площі, під колійний розвиток.

Примітка 2. Площа забудови визначається як сума площ, зайнятих будівлями і спорудами всіх видів, включаючи навіси, відкриті технологічні, санітарно-технічні, енергетичні та інші прилади, естакади та галереї, майданчики вантажорозвантажувальних пристроїв, підземні споруди (резервуари, льохи, прихистки, тунелі, над якими не можуть бути розміщені будівлі і споруди), а також відкриті стоянки автомобілів, машин, механізмів і відкриті склади різного призначення за умови, що розміри і обладнання стоянок і складів приймаються згідно норм технологічного проектування підприємств.

До площі забудови повинні включатися резервні ділянки на майданчику підприємства, передбачені відповідно до завдання на проектування для розміщення на них будівель і споруд (в межах габаритів зазначених будівель і споруд).

До площі забудови не включаються площі, зайняті вимощеннями навколо будівель і споруд, тротуарами, автомобільними і залізницями, залізничними станціями, тимчасовими будівлями і спорудами, відкритими спортивними майданчиками, майданчиками для відпочинку трудящих, зеленими насадженнями (з дерев, чагарників, квітів і трав), відкритими стоянками автотранспортних засобів, що належать громадянам, відкритими водовідвідними та іншими канавами, підірними стінками, підземними будівлями і спорудами або їх частинами, над якими можуть бути розміщені інші будівлі і споруди.

Примітка 3. Підрахунок площ, що займають будівлі і споруди, здійснюється по зовнішньому контуру їх зовнішніх стін на рівні планувальних відміток землі.

При підрахунках площ, що займають галереї та естакади, до площі забудови включається проекція на горизонтальну площину тільки тих ділянок галерей і естакад, під якими за габаритами не можуть бути розміщені інші будівлі або споруди, на інших ділянках враховується тільки площа, під фундаментами опор галерей і естакад на рівні планувальних позначок землі.

Примітка 4. При будівництві підприємств на майданчиках з ухилами 2% і більше мінімальну щільність забудови допускається зменшувати згідно таблиці Д.2.

Примітка 5. Мінімальну щільність забудови допускається зменшувати (при наявності відповідних техніко-економічних обґрунтувань), але не більше ніж на 1/10, встановленої цим додатком.

ДОДАТОК Г.2
(довідковий)

ПОКАЗНИКИ МІНІМАЛЬНОЇ ЩІЛЬНОСТІ ЗАБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
1. Рослинницькі	
Культивацийні	
Багатопрогонові теплиці площею	
3 - 6 га	54
12га	56
18 - 24 га	60
Однопрогонові теплиці площею до 5 га	41
Грунтові теплиці для фермерських господарств площею 0,2; 0,4; 0,6; 0,8 га	44
2. Тваринницькі	
Великої рогатої худоби:	
А. Молочні ферми при прив'язному утриманні корів (50 - 60 - 90 % корів у череді)	Від 51 до 55
Б. Молочні ферми при безприв'язному утриманні корів (50 - 60 - 90 % корів у череді)	Від 53 до 56
В. М'ясні ферми та м'ясні репродукторні ферми на 800	52

жителів:					та 1200 корів	
до 1000 чол.			3		Г. Ферми дорошування та відгодівлі молодняка	45
1001 - 2000			3 - 2,5		Д. Ферми вирощування телят, дорошування та відгодівлі молодняка	Від 41 до 46
2001 - 3005			2.5 - 2		Е. Відгодівельні ферми великої рогатої худоби	Від 32 до 42
більше 3500			2 - 1,5		Ж. Відгодівельні майданчики	Від 60 до 67
Села - виробничі центри				0,1 - 0,3	З. Племінні господарства	
при кількості жителів:					Молочні ферми:	Від 45 до 55
до 1000 чол.	Адміністративний будинок сільгосппідприємства		15		М'ясні ферми:	40
1001 - 2000			15 - 10		І. Вирощування нетелів	Від 52 до 57
□001 - 3500			10 - 8		К. Виробництво молока в селянських (фермерських) господарствах	Від 22 до 33
більше 3500			8 - 5		Л. Вирощування, дорошування та відгодівля молодняка в селянських (фермерських) господарствах	Від 24 до 50
Села - адміністративні і виробничі центри				0,15 - 0,3	Свинарські	
при кільк□сті жителів:					А. Товарні:	
500 - 1200	Відділення зв'язку з відділенням Ощадбанку та АТС	робочих місць	6/90 (35)		репродукторні	Від 36 до 47
120□ - 2000		кв. м	9/200 (115)		відгодівельні	39
2001 - 3500			12/350 (280)		з закінченим виробничим циклом:	Від 32 до 43
більше 3500			20/410 (280)		Б. Племінні:	Від 38 до 50
Села з розвинутим виробничим	Сільський комітет	робочих	2 - 3	0,1 - 0,15	В. В селянських (фермерських) господарствах:	Від 20 до 25
					Вівчарські	
					А. Шерстні, шерстно-м'ясні та м'ясо-шерстні	Від 55 до 70
					1. З закінченим виробничим циклом:	
					2. Вирощування ремонтного молодняка:	Від 62 до 66
					3. Відгодівельні ферми:	Від 65 до 70
					Б. По виробництву смушки	Від 47 до 60
					В. Грубошерстні (в зоні гірських районів Карпат)	55
					Г. Шубні для селянських (фермерських) господарств	55
					Кролівницькі	22
					Звірівницькі	21
					Бджільницькі	5
					Птахівничі	
					А. Державні або колективні	
					Племптахозаводи яєчного напрямку:	Від 25 до 30
					Племрепродуктори яєчного напрямку	Від 30 до 34
					Племптахозаводи м'ясного напрямку:	Від 25 до 31
					Племптахорепродуктори м'ясного напрямку	45
					Товарні підприємства	
					по виробництву яєць:	Від 28 до 34
					по виробництву м'яса:	
					бройлерів	Від 39 до 43
					качелят	Від 31до 36
					індиченят	Від 24 до 28
					Б. Для підсобних господарств	
					Птахоферма на 0,5 млн. бройлерів	31
					Ферма на 50 тис. гусенят на рік	31
					- " - 50 - " - качок - " -	30
					- " - 50 - " - індиченят - " -	25
					З. Переробка та зберігання сільськогосподарської продукції	
					Цехи консервів з овочів на 1 - 5 м. у. б.	50
					Цехи консервів з фруктів на 1 - 5 м. у. б.	50

потенціалом (центри бригад, відділень)	(комітет старійшин)	місць		
Села з розвинутим виробничим потенціалом (центри бригад, відділень)	Апарат управління виробничим підрозділом		8 - 10	0,1 - 0,15
Села з розвинутим виробничим потенціалом (центри бригад, відділень)	Відділення зв'язку (поштове відділення)		1 - 6	

ПРИМІТКИ:

1. В розрахункових показниках для виконкому сільської Ради включено також робоче місце дільничного інспектора міліції, для відділення зв'язку - робочі місця листонош і робітників електрозв'язку.

2. Місткість адміністративних будинків сільгосппідприємств, розташованих в районних центрах, селищах міського типу або спільно з іншими підприємствами сільськогосподарського виробництва, уточнюється за фактичними штатами.

3. Площа АТС наведена в дужках.

4. Сільський комітет (комітет старійшин) та апарат управління виробничого підрозділу сільгоспвиробництва розміщуються в бригадному будинку (конторі бригади або відділення).

В таблицю 5.11 внесені зміни, пов'язані з урахуванням відомчих нормативів Міністерства зв'язку (структурними змінами мережі).

Органи управління та підприємства зв'язку доцільно групувати в одному адміністративному будинку на принципах блокування та кооперування у відповідності з місцевими умовами. Адміністративну будівлю необхідно розміщувати в громадському центрі населеного пункту.

На ділянці адміністративного будинку необхідно передбачати зону для відвідувачів і господарський двір з майданчиком для розвороту та розвантаження автотранспорту.

6. ТРАНСПОРТНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ВУЛИЧНО-ШЛЯХОВА МЕРЕЖА (РОЗДІЛ 10)

Зовнішні і внутрішньогосподарські зв'язки

6.1. Мережа автомобільних шляхів на території сільської Ради повинна проектуватися у вигляді єдиної раціональної схеми шляхів сполучення з урахуванням існуючих комунікацій, природних умов, спеціалізації сільськогосподарських підприємств та перспектив їх розвитку і забезпечувати: нормальне і безперебійне виконання всіх виробничих процесів; зручні зв'язки населених пунктів між собою і господарських центрів з полями сівообігу, польовими станами, токами, а також з мережею доріг загального користування і спорудами інших видів зовнішнього транспорту; необхідні швидкості руху і вантажопідйомність транспортних засобів; взаємозв'язок з мережею доріг, прилеглих територій сільських Рад; безпеку руху пішоходів і транспортних засобів.

6.2. При плануванні заходів щодо організації транспортного обслуговування сільського населення потрібно виходити з завдань забезпечення круглорічних регулярних зв'язків населених пунктів з місцями праці та відпочинку, а також адміністративно-культурними і виробничими центрами. Граничні витрати часу на пересування повинні бути не більшими по трудових цілях 30 - 45 хв.; культурно-побутових 20 - 30 хв. в межах господарства і 30 - 45 хв. в межах району; по рекреаційних - 1,5 год.

Цехи овоче-ягідних соків:		
на 1000 т. у. б. на рік		50
на 1500 - " -		50
Цехи яблучного сидру:		
на 50 тис. д. а. л. на рік		50
на 100 - " -		50
Пункти обробки та зберігання насіння зернових культур:		28
Пункт обробки та зберігання олійних культур на 2 тис. т за сезон		30
Цехи приймання та обробки початків кукурудзи:		Від 31 до 40
Завод обробки та зберігання трав:		Від 31 до 33
Міжгосподарський комбікормовий завод на 10 т за годину		31
Завод м'ясокісткового борошна:		Від 24 до 38
Завод трав'янистого борошна:		Від 27 до 28
Насіннесховище:		
на 1 тис. т		540*
на 2 - " -		1080*
Механізоване зерносховище:		
на 1 тис. т		540*
на 2 - " -		1080*
Пункт обробки купи трав		Від 35 до 41
Механізований пункт обробки зерна та кукурудзи:		Від 28 до 30
Сховище обмолоченого насіння кукурудзи		648*
Склад тарного зберігання кукурудзи		2736*
Сховище насінневої картоплі		1512*
Сховище овочів та картоплі		2700*
4. Виробничо-технічне обслуговування		
Ремонтно-технічні бази центральних садиб:		Від 25 до 35
Пункти технічного обслуговування:		Від 30 до 68
Пожежне депо:		30
Пункти хімізації разом зі складськими будівлями для зберігання твердих мінеральних добрив:		Від 21 до 34
Складські комплекси твердих мінеральних добрив:		Від 27 до 32
Глибинний пункт хімізації:		Від 37 до 44
Склади нафтопродуктів від 40 до 1200 т		5
Бази сільської будівельної індустрії		
Підприємства по виготовленню залізобетонних конструкцій для сільського виробничого будівництва:		Від 50 до 55
Сільські будівельні комбінати по виготовленню комплектів конструкцій для виробничого будівництва		50
Заводи силікатної цегли		45
Заводи керамічної плитки		45
Підприємства по виготовленню монтажних вузлів для тваринницьких ферм		59
Підприємства великопанельного домобудівництва потужністю 120 - 160 тис. м² корисної площі		51
Опорна база ПМК		50
Виробнича база рембудділянки		39
База будівельної організації		43
База БМУ монтажу технологічного обладнання тваринницьких ферм		49

6.3. При проектуванні основні параметри плану, поперечного і поздовжнього профілів сільськогосподарських і автомобільних шляхів загальної мережі, що використовуються в сільському господарстві, необхідно приймати за табл. 6.1.

6.4. Автомобільні шляхи загальної мережі I, II, III категорії, як правило, слід проектувати в обхід населених пунктів відповідно з СНиП 2.05.02-85. Відстань від бровки земляного полотна визначених доріг до забудови необхідно приймати не менше: до житлової забудови 100 м, до садових товариств 50 м, для доріг IV категорії слід приймати відповідно 50 і 25 м. Для захисту від шуму і вихлопних газів автомобілів слід передбачати вздовж дороги смугу зелених насаджень завширшки не менше 10 м. В умовах реконструкції відстань від краю проїзної частини магістральних доріг по лінії регулювання житлової забудови слід приймати не менше 50 м, а при застосуванні шумозахисних пристроїв - не менше 25 м.

Відстань від краю головної проїзної частини вулиць, місцевих чи бокових проїздів до лінії забудови слід приймати не більше 25 м. При більшій відстані слід передбачати не ближче 5 м від лінії забудови смугу завширшки 6 м для проїзду пожежних машин.

6.5. Норми розривів від автошляхів різних категорій до тваринницьких та птахівницьких підприємств наведено в таблиці 6.2.

6.6. На ділянках доріг I - III категорій, що проходять через населений пункт, в насипах висотою більше 1,5 м слід передбачати скотопрогони завширшки 4,5 м і заввишки 2,5 м, поєднуючи їх з водопропускними спорудами не рідше ніж через 1 км.

6.7. Внутрішньогосподарські шляхи для руху тракторів, тракторних поїздів, сільськогосподарських, будівельних та інших самохідних машин на гусеничному ході потрібно передбачати:

на окремому земляному полотні - при інтенсивності руху більше 10 одиниць транспортних засобів і самохідних машин на гусеничному ході в середньомісячну добу напруженішого протягом року місяця; ці дороги повинні розміщуватися поруч з відповідними господарськими автомобільними шляхами, і, як правило, з підвітряного боку в розрахунку на пануючі влітку вітри;

на суміщеному земляному полотні з роздільними смугами руху для автомобілів і транспортних засобів (і самохідних машин) на гусеничному ході при нерегулярному (не більше 10 одиниць на добу) їх русі, на підходах до водних перешкод, які потребують будівництва мостів, на ділянках боліт, при прокладанні доріг по цінних сільськогосподарських землях; у цих випадках допускається використовувати одне з укріплених узбіч автомобільної дороги завширшки не менше ніж 4,5 м.

Внутрішньогосподарські шляхи для руху транспортних засобів, сільськогосподарських та інших машин на гусеничному ході необхідно проектувати відповідно до вимог СНиП 2.05.11-83.

ДОДАТОК Ж.1 Таблиця 6.1

Найменування показників	Один. виміру	Категорія автомобільних доріг						Категорія внутрішньогосподарських доріг		
		I	II	III	IV	V	VI	Iс	IIс	IIIс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Перспективна середньорічна добова інтенсивність руху в обох напрямках	вт. за добу	більше 7000	більше 7000	від 3000 до 7000	від 1000 до 3000	від 100 до 1000	менше 100	більше 150	менше 150	не нормується

Будівельний двір РБУ	40
Завод керамічної цегли потужністю 13,5 млн. шт. цегли на рік	46
5. Ветеринарні об'єкти	
База зооветпостачу	40
Ветаптека	40
Районна ветеринарна станція з лабораторією	30
Районна ветеринарна лабораторія	30
Районна ветеринарна станція	30
Дільнична ветеринарна лікарня	30

*Наведено діапазон показників мінімальної щільності забудови, розмір якого залежать від типу сільськогосподарських підприємств, його потужності і технології виробництва

Примітка 1. Площа забудови окремої будівлі або споруди.

Примітка 2. Мінімальну щільність забудови дозволяється (при наявності відповідних техніко-економічних обґрунтувань) зменшувати, але не більше як на 10 %, встановлених цим додатком, при будівництві сільськогосподарських підприємств на майданчиках з ухилом понад 3 %, на осадових ґрунтах та в складних інженерно-геологічних умовах.

Примітка 3. Щільність забудови визначається у відсотках як відношення площі забудови до загального розміру майданчика.

Примітка 4. Підрахунок площі, яку займають будівлі та споруди, проводиться по контуру зовнішніх стін на рівні планувальних позначок землі, без урахування ширини відмосток.

Примітка 5. У площу забудови підприємства повинні включатися площі, зайняті будівлями та спорудами всіх видів, у тому числі навіси, відкриті технологічні, санітарно-технічні та інші установки, естакади та галереї, майданчики вантажно-розвантажувального обладнання, підземні споруди (резервуари, льохи, сховища, тунелі, прохідні канали підземних комунікацій, над якими не можуть бути розмішені будівлі та споруди), а також вигули для тварин, птиці, звірів, майданчики для стоянки автомашин, сільськогосподарських машин та механізмів, відкриті склади різного призначення за умови, що розміри та обладнання вигулів, майданчиків для стоянки автомашин та складів відкритого зберігання приймаються згідно з нормами технологічного проектування.

У площу забудови повинні включатися також резервні площі на ділянці підприємства, вказані в завданні на проектування для розміщення на них будівель та споруд другої черги будівництва (в межах габаритів названих будівель та споруд).

Примітка 6. При підрахунках площі, яку займають галереї та естакади, в площу забудови включається проекція на горизонтальну площину тільки тих частин вказаних об'єктів, під якими за габаритами не можуть бути розміщені інші будівлі або споруди, а для решти враховується тільки площа, яку займають конструкції колон на рівні планувальних позначок землі.

Примітка 7. У площу забудови не повинні включатися площі, зайняті відмостками навколо будівель та споруд, тротуарами, автомобільними шляхами та залізницями, тимчасовими будівлями та спорудами, відкритими спортивними майданчиками, майданчиками для відпочинку, зеленими насадженнями, відкритими майданчиками для стоянки транспорту, який належить громадянам, відкритими водопровідними та іншими каналами, підпірними стінами, підземними спорудами або частинами їх, над якими можуть бути розміщені інші будівлі та споруди.

ДОДАТОК Д

(довідковий)

НОМЕНКЛАТУРА СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ МЕРЕЖІ ПРИРОДНО-ЛАНДШАФТНИХ, РЕКРЕАЦІЙНИХ ТА ІНШИХ ОЗЕЛЕНИХ ТЕРИТОРІЙ

Основні структурні елементи території	Складові структурних елементів	Функціональне призначення
1. На території громадської, житлової та виробничої забудови в межах населених пунктів		
Озеленені території: загальноміські	Міські сади і парки, спеціалізовані парки (дитячі, спортивні, виставкові, зоологічні), ботанічні сади, сквери, бульвари тощо	Загального користування

Розрахунок швидкості руху	км / год.	150□/120 - 80	120 / 100 - 60	120 / 100 - 60	100 / 80 - 50	80 / 60 - 40	60 / 40 - 30	70 / 60 - 40	60 / 40 - 30	40 / 30 - 20
Кількість смуг руху	од.	4; □; 8	4; 6; 8	2	2	2	1	2	1	1
Ширина: смуги руху	м	3,75	3,75	3,75	3,5	3	не нормується	3	не нормується	не нормується
проїзної частини		2 x 7,5	2 x 7,5	7,5	7	6	4,5	6	4,5 - 3,5	3,5
		2 x 11,25	2 x 11,25							
		2 x 15	2 x 15							
узбіч		3,75	3,75	3,75	2□5	2	1,75	2	1,75 - 2,25	1,□
земляного полотна		28,5	27,5	15	12	10	8	10 (8)	8 (7)	6,5 (5,5)
		36	35							
	43,5	42,5								
Найбільші ухили повздовжні	‰	30 / 40 - 60	40 / 50 - 70	40 / 50 - 70	50 / 60□- 80	60 / 70 - 90	70 / 90 - □00	60 / 70 - 80	70 / 80 - 90	80 / 70
Найменша розрахунок ва видимість:	м									
поверхні доріг		300 / 250 - 150	250 / □00 - 85	250 / 200 - 85	200 / 150 - 75	150 / 85 - 55	85 / 55 □ 45	175 / 75 - 50	175 / 50 - □40	50 / 40 - 25
зустрічного		- / 450 -	450 /	450 /	350 /	250 /	170 / 110	350 /	350 /	100 /

житлових районів	Парки і сади житлових районів, міжквартальні сквери, бульвари, пішохідні зв'язки	Те саме
Озеленення вулиць, доріг, площ	Об'єкти зеленого господарства швидкісних доріг, магістральних вулиць і доріг, вулиць місцевого призначення, периметрального обсадження площ, транспортних розв'язок і автостоянок	Спеціального призначення
Озеленення житлових кварталів	Об'єкти зеленого господарства у житлових кварталах і мікрорайонах без споруд, проїздів, майданчиків і фізкультурних майданчиків	Обмеженого користування
Озеленені ділянки промислових територій, санітарно-захисних зон	Об'єкти зеленого господарства на промислових, комунально-складських територіях, санітарно-захисні зони	Обмеженого користування і спеціального призначення
Інші території	Об'єкти зеленого господарства установ і підприємств обслуговування (дитячі дошкільні установи, загальноосвітні школи, навчальні заклади, установи охорони здоров'я, будинки-інтернати для старих та інвалідів, фізкультурні і спортивні споруди), установ культури й мистецтва, підприємств торгівлі, громадського харчування й побутового обслуговування, організацій та установ управління і фінансування, підприємств зв'язку, НДІ, об'єктів житлово-комунального господарства , ліній високовольтної передачі; лісомеліоративні насадження, непридатні земелі тощо	Обмеженого користування і спеціального призначення
2. Території за межами забудови у межах населеного пункту		
Ландшафтно-рекреаційні території	Лісопарки, лугопарки, гідропарки тощо	Загального користування
Міські ліси	Лісові масиви у місті	Загального користування
Озеленені ділянки установ відпочинку, туризму, спорту	Ділянки санаторно-оздоровчих, рекреаційних установ, спортивних споруд та майданчиків тощо	Обмеженого користування
3. Території за межами міста у межах приміської зони		
Ліси	Усі види лісів, у тому числі лісопаркова частина	Різної функціональної належності
Озеленення автомобільних доріг і залізниць	Об'єкти зеленого господарства в межах охоронних зон	Спеціального призначення
Рекреаційні території	Зони короткочасного відпочинку, лісопарки Території дачних і садівницьких товариств та об'єднань	Загального користування Обмеженого користування
Озеленені ділянки промислових територій, санітарно-захисних зон	Об'єкти зеленого господарства промислових, комунальних підприємств, складів і санітарно-захисних зон	Обмеженого користування і спеціального призначення
Озеленені ділянки установ відпочинку, туризму, спорту	Об'єкти зеленого господарства санаторіїв, будинків відпочинку, пансіонатів, готелів; баз туристичних, спортивних, риболовних і мисливських; оздоровчих таборів всіх типів тощо	Обмеженого користування
Інші території	Ділянки зелених насаджень, які не увійшли у вищенаведені	Різної функціональної

автомобіля		250	350 - 170	350 - 170	250 - 130	170 - 110	- 90	150 - 100	100 - 80	80 - 50
Найменші радіуси кривих у плані		1200 / 600 - 250	800 / 400 - □125	800 / 400 - 125	600 / 250 - 100	300 / 125 - 60	150 / 60 - 30	1500 (200) / 125 - 60	1500 (150) / 60 - 30	80 / 30
Найменші радіуси вертикальн их кривих:										
випуклих		30000 / 15000 - 5000	15000 / 10000 - 2500	15000 / □0000 - 2500	10000 / 5000 - 1500	5000 / 2500 - 1000	2500 / 1000 - 600	5000 (4000) / 2500 - 1000	5000 (2500) / 1000 - 600	1000 / 600 - 400
увігнутих		8□00 / 2500 - 1000	5000 / 1500 - 600	5000 / 1500 - 600	3000 / 1□00 - 400	2000 / 600 - 300	150□ / 300 - 200	2500 / 600 - 300	2500 (2000) / 300 - 200	1000 / 200 - 100

ПРИМІТКИ:

1. В чисельнику наведені норми для рівнинної місцевості, в знаменнику - для важких ділянок пересіченої і гірської місцевості*. В дужках наведений норматив, який допускається застосовувати при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні.

* До важких ділянок пересіченої місцевості відносяться поверхні, які розчленовані густою мережею глибоких долин (різниця позначок долин і водорозділів більше 50 м на відстані не більше 0,5 км), з бічними глибокими ярами та балками з нестійкими схилами. До важких ділянок гірської місцевості відносяться ділянки перевалів через гірські хребти та ділянки гірських ущелин зі складними, дуже порізаними або нестійкими схилами.

2. Для під'їзних доріг у разі необхідності дозволяється збільшувати ширину узбіч до 2,5 м.

3. В обмежених умовах допускається зменшувати ширину узбіч до 1,5 м, якщо при цьому забезпечується рух сільськогосподарських машин і механізмів.

Таблиця 6.2

Найменува□ня доріг	До ферми великої рогатої худоби	До птахоферми або птахофабрики
Автомобільні дороги державного значення I і II категорій	300	500
Автомобільні дороги обласного значення III категорії та скотопрогони	150	200

		належності
4. Неозеленювані території в межах та за межами населених пунктів		
Сільськогосподарські землі	Поля, луки, городи	Спеціального призначення
Водойми	Річки, озера, ставки, водосховища, канали, крім тих, які увійшли в об'єкти зеленого господарства	Загального користування і спеціального призначення
Інші території	Непридатні для озеленення землі, землі спецпризначення	Спеціального призначення
5. Позаміські ландшафтні території		
Озеленені, рекреаційні та курортно-оздоровчі території	Зони тривалого та змішаного відпочинку	Загального користування
	Туристичні зони об'єктів культурної спадщини; зони екологічного, етнографічного та сільського туризму	Загального користування
	Курортні зони приморських, гірських поселень, бальнеологічних, грязевих та кліматичних курортів	Загального користування
	Об'єкти природно-заповідного фонду з рекреаційною функцією	Загального користування
6. Природно-заповідні території		
Охоронювані природні території із рекреаційно-туристичною функцією	Національні природні парки Регіональні ландшафтні парки Спеціалізовані парки - ботанічні, дендрологічні, зоологічні, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	Загального користування
Особливо охоронювані природні території	Біосферні та природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища	Спеціального призначення

ДОДАТОК Е.1
(обов’язковий)

ПЕРЕЛІК І РОЗРАХУНКОВІ ПОКАЗНИКИ НОРМАТИВНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ОБ’ЄКТАМИ ГРОМАДСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ				
Установи та організації ¹⁾	Одиниця виміру	Нормативна величина забезпеченості послугам на 1000 осіб, не менше		
		повсякденними	періодичними	еп
1.	2.	3.	4.	
1. Заклади освіти				
Дошкільні навчальні заклади (ясла-садки, дитсадки загального розвитку, компенсуючого типу (спеціальні, санаторні) або комбінованого типу, комплекси ясел-садків, центри розвитку	Місце	За демографією з розрахунковим рівнем забезпеченості дітей 1-2 роки – до 60%, 3-5(6) років – до 100%, із них групами загального розвитку – 85%; санаторного типу – 10%; спеціального типу – 5%.	За завданням на проектування влаштовують центри розвитку дитини і групи короткотривалого перебування для дітей, які не відвідують ясла-садки і виховуються	За зав. проек

Інші автомобільні дороги місцевого значення IV і V категорій		50	100
6.8. Для руху сільськогосподарських машин і гужового транспорту уздовж доріг I - III категорій повинні бути влаштовані літні шляхи, розташовані на смузі відводу або поєднані з місцевими дорогами, віддаленими від автомобільних не менше ніж на 1 км. На підходах літніх доріг до штучних споруд повинні бути обладнані виїзди на основну дорогу, а її проїзна частина збільшена за рахунок розширення узбіччя на 3,75 - 4 м. 6.9. В місцях можливого виходу на дорогу людей і тварин необхідно забезпечити бокову видимість не менше 15 м від кромки проїзної частини. 6.10. В сільських населених пунктах при наявності більше 30 відправлень автобусів на добу необхідно передбачати автостанції V класу місткістю 10, 15, 25 і 50 пасажирів одночасно (в залежності від обсягу відправлень). 6.11. Автостанції слід розміщувати на відстані не менше 10 м від кромки проїзної частини. Розміри ділянки автостанції - 0,3 - 0,5 га. На території, прилеглій до автостанції, повинні бути влаштовані перони для посадки та виходу пасажирів, а також майданчики для відстою автобусів. 6.12. Нормативи для проектування ділянок автостанцій наведені в табл. 6.3.			
		Таблиця 6.3 (довідкова)	
Найменування нормативу		Величина нормативу	
Мінімальний радіус розвороту автобусів		13 м	
Розрахункова кількість автобусів, які одночасно перебувають на кінцевій зупинці		30 % від загальної кількості працюючих на лінії	
Майданчик для відстою одного автобуса		40 кв. м	
Максимальний ухил на майданчику для автобусів		10 - 2 ‰	
6.13. Вздовж доріг необхідно передбачати посадки снігозатримувальних смуг, при більшій довжині снігозатримувальних смуг на сільськогосподарських угіддях через кожні 800 - 1000 м слід робити розриви завширшки 10 - 15 м для проїзду сільськогосподарських машин. 6.14. Залізничні колії, в залежності від їх значення, слід розподіляти на 3 категорії: I - магістралі; II - колії для міжрайонних вантажних і пасажирських перевозок; III - колії місцевого значення. 6.15. Смути відводу залізничних колій повинні бути:			
для I категорії	25 м,		
для II і III категорій	21 м,		
для під'їзних шляхів	12 м.		

дитини)			вдома.	
Дошкільні навчальні заклади, об'єднані з загальноосвітньою школою (комплекси «Дитсадок – Початкова школа» і «Школа – дитсадок»)	Місць, учнів	За розрахунком і завданням на проектування (із загальної нормативної величини обох типів закладів для дітей 1-5(6) років і 6-9 років)		

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Загальноосвітні школи (загально-освітні навчальні заклади) ²⁾ : I ступеня (початкова школа); I-II ступенів (початкова і основна школа); I-III ступенів (початкова, основна і старша школа) III ступеня (старша школа)	Учнів	За демографією. Рівень забезпеченості школами I-II ступенів дітей 6-15 років – 100%, школами III ступеня дітей старшої вікової групи (16-18 років) – 80-90% за місцевими умовами	Те саме		Із урахуванням формування освітніх округів
Загальноосвітні школи, зблоковані в шкільні комплекси, а також згруповані з іншими навчально-виховними закладами в багатопрофільні комплекси (центри)	Учнів, студентів, слухачів	За завданням на проектування, виходячи з місткості окремих об'єктів			Те саме
Школи-інтернати (загального та спеціалізованого типів, спеціального та санаторного типів)	Учнів (вихованців)	За завданням на проектування			
Міжшкільні центри	% від загальної	-	8		На рівні житлового

Якщо залізнична колія проходить по насипу або у виїмці заввишки (глибиною) до 12 м, ширину смуги відводу збільшують на 1,5 Н з кожного боку, де Н - висота насипу або глибина виїмки. В межах населеного пункту ширина смуги відводу може бути зменшена до 20 м. Санітарно-захисну зону до житлової забудови треба приймати згідно з ДБН 360-92*. 6.16. В місцях інтенсивного пішохідного руху через залізничні колії слід (при відповідному обґрунтуванні) передбачати пішохідні тунелі або мости. 6.17. Перетини автомобільної дороги та залізниці в одному рівні повинні проектуватися на прямих ділянках доріг, що перетинаються, під прямим кутом, при цьому повинна забезпечуватись видимість з транспортного засобу, що знаходиться від крайньої рейки на відстані 50 м і менше, поїзда, який наближується з будь-якої сторони, на відстані не менше ніж: при швидкості руху поїздів: 121 - 140 км/год. - 500 м 81 - 120 км/год. - 400 м 41 - 80 км/год. - 250 м 26 - 40 км/год. - 150 м 25 і менше - 100 м. 6.18. Ширину проїзної частини автомобільних доріг на перетині з залізницею слід передбачати не менше 6 м, а ширину настилу у місцях перегону худоби - не менше 4 м. При реконструкції та будівництві нових автодоріг підходи автомобільної дороги до перетину на відстані 50 м повинні мати поздовжній ухил не більше ніж 30 % і влаштовуватись таким чином, щоб на протязі не менше 2 м від крайньої рейки автомобільна дорога в поздовжньому профілі мала горизонтальний майданчик, а в кривих - ухил, обумовлений перевищенням однієї рейки над іншою. На існуючих переїздах горизонтальний майданчик автомобільної дороги повинен влаштовуватися на протязі не більше 10 м від крайньої рейки. Поздовжній ухил підходів автомобільної дороги до переїзду на протязі не менше 20 м перед майданчиком повинен бути не більше 50 %. 6.19. При необхідності розміщення річкових портів або причалів в сільських населених пунктах, розташованих на судноплавних ріках і водосховищах, територію, відведену для них, слід приймати в залежності від довжини причального фронту. На 1 м причальної лінії для навантаження і розвантаження масових вантажів приймають територію для спеціалізованих портів розміром 300 - 400 кв. м, для портів загального користування 250 - 300 кв. м і для причалів - 100 - 150 кв. м. 6.20. Річкові порти слід розміщувати нижче зони забудови з підвітряного боку від неї. Між портом і територією населеного пункту передбачається санітарно-захисна зона завширшки 100 м. 6.21. Розміри причалів в залежності від видів і обсягів перевозок наведені в табл. 6.4. <div>Таблиця 6.4 (рекомендована)</div> <table><tr><td>Призначення причалу</td><td>Довжина причалу, м</td><td>Відправлення пасажирів за навігацію, тис. чол.</td></tr><tr><td>Для транзитних пасажирів</td><td>105</td><td>95</td></tr></table>	Призначення причалу	Довжина причалу, м	Відправлення пасажирів за навігацію, тис. чол.	Для транзитних пасажирів	105	95	(комбінати) виробничого навчання	кількості школярів				району, міста, районного центру,-центру об'єднаної територіальної громади
	Призначення причалу	Довжина причалу, м	Відправлення пасажирів за навігацію, тис. чол.									
	Для транзитних пасажирів	105	95									
Позашкільні спеціалізовані дитячі заклади	% від загальної кількості школярів	-	15,3% (у т.ч. за видами будинків): Палац (Будинок) школярів – 3,3% ³⁾ , станція юних натуралістів – 0,4%; станція юних туристів – 0,4%; дитячо-юнацька спортивна школа – 2,3%; дитяча школа мистецтв або музична ⁴⁾ , художня, хореографічна – 2,7%; інші – 6,2%			У сільських населених пунктах при-міщення для позашкільних занять реко-мендується передбачати в будинках загально-освітніх шкіл.						
Професійно-технічні і вищі навчальні заклади: коледжі, технікуми	Учнів, студентів	За завданням на проектування з урахуванням населення міста-центру та інших населених пунктів у зоні його тяжіння				На рівні міста, районного центру, центру об'єднаної територіальної громади, міжрайонного, регіонального, міжрегіонального центрів із урахуванням формування освітніх округів						
Вищі навчальні заклади: університети, академії, інститути		Те саме										

Місцевих	□0	130
Приміських	30	370

6.22. У випадках необхідності розміщення на території сільськогосподарських підприємств аеродромів, вертодромів сільськогосподарської авіації майданчики під них повинні передбачатися в центральній частині оброблюваних територій з урахуванням мінімальних витрат часу на перельоти літаків до ділянок обробки. При розміщенні аеродрому слід ураховувати, що оптимальний радіус дії літака з одного аеродрому складає 8 - 10 км.

6.23. Розміщувати аеродроми та вертодроми на території сільгосппідприємств слід згідно з вимогами діючих ДБН, які регламентують умови розміщення цих об'єктів поблизу сельбищних зон населених місць і зон масового відпочинку населення, що забезпечують безпеку польотів та допустимі рівні шуму на території житлової забудови згідно з ГОСТ 22283-88 "Шум авиационный", "[Санитарные нормы допустимого уровня шума в помещениях жилых и общественных зданий и на территории жилой застройки](#)" N 3077-84, а також норм електромагнітного випромінювання, що встановлені для сельбищної території санітарними нормами Міністерства охорони здоров'я України.

6.24. Склади мінеральних добрив і пестицидів місткістю до 20 т, вантажні майданчики, майданчики для знешкодження тари і захисного одягу, а також майданчики для періодичної очистки літаків від пестицидів повинні бути розміщені з підвітряного боку відносно сельбищної території і віддалені (згідно СанПиН, 1992) від житлових, побутових і виробничих будівель і споруд, джерел водопостачання, місць випасу худоби і ферм.

Вулично-шляхова мережа населених пунктів

6.25. Мережу вулиць і проїздів сільського населеного пункту слід формувати відповідно до його планувальної структури і рельєфу місцевості.

6.26. При розрахунках пропускної спроможності вулиць, доріг, кількості місць паркування автомобілів на розрахунковий строк слід виходити з наявного парку автомобілів та щорічного його приросту.

6.27. Розміри елементів поперечного профілю сільських вулиць слід приймати в залежності від категорії вулиць і розрахункової швидкості руху (табл. 6.5.).

6.28. В залежності від вертикального планування проектованої ділянки проїздів і доріг виробничого призначення, а також умов руху транспорту на них поперечні профілі проїзної частини допускається приймати односхилими.

На проїздах при обґрунтуванні можна допустити профілі угнутого типу, при цьому не допускається влаштування поперечного профілю з одностороннім ухилом, протилежним до кривої в плані.

Таблица 6.5

Категор□я вулиць і доріг	Розрахунко ва швидкість, км/год.	Кількість смуг руху		Найменша ширина розподільно □роїзною частиною і тротуаром, м	Найменша ширина тротуару, м
--------------------------	----------------------------------	---------------------	--	--	-----------------------------

2. Заклади охорони здоров'я, соціального захисту, оздоровчі, відпочинку та туризму					
Заклади (центри) первинної медичної допомоги (кабінети сімейних лікарів загальної практики, амбулаторії) і вторинної медичної допомоги (поліклініки, диспансери, діагностичні центри тощо): для дорослих для дітей	Відвідувань за зміну				Із урахуванням формування госпітальних округів в межах об'єднаних територіальних громад <

							спорудами			пунктах, які не є центрами систем розселення, не відіграють роль районного, обласного і міжобласного центрів, нормативний показник не нижче 5,1-6,9 ліжок на 1 тис. осіб населення		На регіональний центр передбачають заклад паліативної допомоги (хоспіс), місткість якого приймають за завданням на проектування	
		на 1 чергу будівництва	на розрахунковий строк				Станції (підстанції) екстреної (швидкої) медичної допомоги	Виїзди у рік (спецавтомобіль) на 1 тис. жителів	-	4000 (0,1)		У межах зони 15-хвилинної доступності:-	
Селищна дорога	60	2	4	3,5	3	-	Медико-профілактичні заклади	Об’єкт	-	За завданням на проектування			
Головна вулиця	40	2	4	3,5	3	1,5	Аптеки, груп: I-II, III-V, VI-VII	Об’єкт (м² загальної площі на 1 тис. осіб)	0,104, у тому числі: для міського населення – 0,09; для сільського – 0,143 (50)	(10-15)		Розміщуються у житлових кварталах, мікрорайонах, житлових районах, центрах об’єднаних територіальних громад, райцентрах	
Житлова вулиця	40	2	2	3,0	1	1,0	Молочні кухні та роздавальні пункти молочних кухонь	Порції на добу на 1 дитину (до 1 року)	За розрахунком (при потребі)	-		Розміщуються у житлових мікрорайонах, житлових районах, центрах об’єднаних територіальних громад	
Проїзд	30	1	1 - 2	3,5	-	-	Територіальні центри соціального обслуговування людей похилого	Місце на 1 тис. осіб (м² заг. площі на 1 тис. осіб)	-	За розрахунком (30-40)		I тип (постійного і тимчасового проживання людей	
Дорога виробничого призначення	30	1	1	4,5	-	-							
Пішохідна доріжка	-	2	4	0,75	-	-							

6.29. Довжина тупикових односмугових проїздів, як правило, повинна бути не більше 150 м. Проїзна частина тупикових проїздів повинна закінчуватись кільцевими об’їздами радіусом по осі проїзду не менше 10 м, або майданчиками для розвороту з розміром сторін по 12 м кожна, або поворотними трикутниками зі сторонами 7 м. У випадках, коли майданчики для розвороту автомобілів примикають до стіни споруди, будівлі або до огорожі, необхідно передбачати поміж ними смугу газону завширшки 1,5 м. До житлових та громадських будівель на відстані не ближче 5 м від стін для проїзду пожежних машин слід передбачати проїзди завширшки 3,5 м.

Радіуси закруглення проїзної частини вулиць і доріг по краю тротуару і розподільних смуг приймають не менше 12 м, на транспортних майданчиках - не менше 15 м. В стиснутих умовах при реконструкції дозволяється приймати радіуси відповідно 5 і 8 м. Радіус по осі при кільцевих об’їздах слід приймати не менше 16 м.

6.30. При організації обслуговування населення громадським пасажирським транспортом необхідно передбачати автобусні зупинки на в’їзді в село, у зоні громадського центру і через кожні 500 - 800 м по маршруту слідування в межах сільського населеного пункту. Ширину зупинних майданчиків слід приймати не менше 3,5 м, а довжину в залежності від числа автобусів, що зупиняються одночасно, але не менше 10 м (клин відгону на в’їзді - 50 м, а на виїзді - 15 м).

6.31. Автобусні зупинки розташовуються на прямих ділянках вулиць, що добре проглядаються, або на кривих з радіусом не менше 1000 м - не ближче 100 м від початку і кінця кривої.

6.32. При складному рельєфі автобусні зупинки доцільно передбачати на спусках крутизною не більше 20 %, а на ділянках підйомів - тільки на вершинах підйомів з обов’язковим уширенням. Перед підйомом автобусні зупинки бажано розташовувати не ближче ніж 250 м від початку підйому.

6.33. На прямих ділянках вулиць зупинні майданчики протилежних напрямків слід розміщувати зі зміщенням не менше ніж на 50 м з організацією між ними пішохідного переходу. На перехресті

<p>автобусні зупинки розташовують на відстані 15 - 20 м за ним за ходом руху транспорту.</p> <p>6.34. На автобусних зупинках, де немає потреби у касовому продажу квитків, необхідно передбачати автопавільйони. Планувальне вирішення автопавільйону повинне забезпечувати умови видимості автотранспорту в обидва боки з урахуванням розрахункової швидкості руху, але не менше 60 м.</p> <p>6.35. Поверхня посадочного майданчика повинна бути піднята над поверхнею зупинного на 0,2 м і мати тверде покриття з поперечним ухилом 10 - 15 % у бік лотків. Довжину посадочного майданчика приймають в залежності від кількості автобусів, що зупиняються одночасно:</p> <p>для одного маршруту - не менше ніж 20 м;</p> <p>для двох маршрутів - 30 м.</p> <p>На кожний додатковий маршрут довжина посадочного майданчика збільшується на 10 м. Ширину посадочного майданчика слід приймати від 1,5 до 2,5 м.</p> <p>6.36. Біля пішохідних переходів і зупинок громадського транспорту посадка дерев і кущів вище 0,5 м заборонена на відстані 10 м від ближньої лінії, що обмежує перехід або зупинний майданчик, за ходом руху транспорту.</p> <p>6.37. Пішохідні переходи в різних рівнях з проїзною частиною вулиці або дороги слід влаштовувати при умові проходження автодороги І технічної категорії через населений пункт, а також в тих випадках, де необхідно забезпечувати безпеку руху пішоходів при їх інтенсивному русі. Відстань між пішохідними тунелями і мостами слід примати не менше 400 і не більше 600 м.</p> <p>6.38. Майдани в сільських населених пунктах підрозділяються на головний, допоміжний, вокзальний (при пристані), перед колгоспними ринками.</p> <p>Головний майдан сільського населеного пункту є частиною громадського центру і призначається для пішохідних підходів до громадських будівель. Транзитний рух транспорту через головний майдан не допускається. Для обслуговування будівель, розміщених на майдані, дозволяється проїзд автотранспорту з забезпеченням безпеки пішоходів.</p> <p>Допоміжні майдани організовують у великих сільських населених пунктах для розміщення будівель підприємств торгівлі, побутового обслуговування і громадського харчування.</p> <p>Вокзальні (пристанські) майдани створюються в селах, розташованих біля залізничних станцій або річкових причалів. На цих майданах передбачається розміщення автостоянок і зупинок громадського транспорту.</p> <p>Майдани перед колгоспними ринками використовуються для розміщення зупинок громадського транспорту і майданчиків для стоянки автомобілів.</p> <p>Найбільші допустимі поперечні і поздовжні ухили майданів повинні бути не більшими 30 %.</p> <p>6.39. На вулицях і дорогах населених пунктів необхідно передбачати тротуари. Розміщувати їх треба на відстані 0,5 - 0,75 м від палісадників і не менше 1,5 м від лінії забудови, відстань до проїзної частини повинна бути 1 - 3 м, а на вузьких вулицях, де немає можливості забезпечити такі розриви, - біля проїзної частини з влаштуванням огорожі для розподілу транспортних і пішохідних потоків. Щогли освітлення слід розміщувати за межами тротуарів; в складних умовах допускається розміщувати їх на тротуарах на відстані 0,75 м від бордюру, при цьому ширина тротуару повинна бути не менше 1,5 м.</p> <p>При інтенсивності пішохідного руху менше 100 чол./год. допускається влаштування тротуарів з однією смугою руху завширшки 1,0 м.</p> <p>6.40. Для підвищення безпеки і пропускної спроможності вулиць і доріг при інтенсивності руху більше ніж 250 велосипедистів на добу необхідно передбачати велосипедні доріжки. Напрямок і довжина їх встановлюється на підставі попереднього вивчення зон притягіння велосипедного руху.</p>	<p>Таблиця 6.6 (довідкова)</p> <table><tr><th>Показник</th><th>Величина нормативу</th></tr><tr><td>Мінімальний радіус закруглення в стиснутих умовах, м:</td><td></td></tr></table>						Показник	Величина нормативу	Мінімальний радіус закруглення в стиснутих умовах, м:	
	Показник	Величина нормативу								
	Мінімальний радіус закруглення в стиснутих умовах, м:									
	віку та інвалідів (І-го, ІІ-го і ІІІ-го типів)						похилого віку та інвалідів), ІІ тип (денного перебування інвалідів), ІІІ тип (денного перебування інвалідів при існуючому будинку-інтернаті)			
Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці (з 60 років) ⁵⁾	Місце на 1 тис. осіб відповідної демографічної групи	За розрахунком (у середньому 28)				Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці розміщуються переважно у населених пунктах з кількістю населення не менше 10 тис. осіб або в локальних центрах з меншою кількістю населення за необхідності урахування обслуговування населених пунктів у зоні впливу. Будинки-інтернати повинні бути розміщені на окремих ділянках. Відстань від них до вікон квартир житлових будинків повинна бути не менше 30 м.				
Будинки-інтернати для дорослих-інвалідів з фізичними порушеннями (з 18 років) ⁵⁾	- « -	За розрахунком (у середньому 28)								
Психоневрологічні інтернати (з 18 років)	- « -	За розрахунком (у середньому 3)								

при відсутності віражу	60	Спеціальні будинки і будинки-інтернати для дітей (будинки дитини для дітей-сиріт, сімейні дитячі будинки, будинки-інтернати для дітей-інвалідів з 3 до 17 років, притулки неповнолітніх, центри соціальної служби бездоглядних дітей, підлітків, молоді тощо)	Місце на 1 тис. осіб відповідної демографічної групи	За розрахунком і завданням на проектування	За розрахунком і завданням на проектування			
при влаштуванні віражу	15							
Поздовжній ухил, ‰:								
максимальний	30							
допустимий (на окремих ділянках завдовжки до 200 м)	40							
Поперечний ухил, ‰:	15							
Найменший радіус вертикальних кривих, м:								
випуклих	600							
увігнутих	150							
Габарит по висоті, м	≤,5							
Мінімально допустима відстань від краю велосипедної доріжки до будинків, споруд та вертикальних елементів благоустрою, м	0,4	Центри зайнятості населення базового рівня	Відвідувач	-	0,13-0,15			
Ширина розподільної смуги між велодоріжками при двобічному русі, м	0,5	Заклади оздоровчі, відпочинку та туризму (санаторії, будинки відпочинку, турбази, курортні та туристські готелі, мотелі, кемпінги тощо)	Місце	-	За розрахунком і завданням на проектування			
Ширина смуги зелених насаджень або смуги безпеки між велодоріжками однобічного руху і вулицею ≤ м	2,0	3. Фізкультурно-оздоровчі і спортивні споруди						
6.41. Якщо дорогу прокладено по дотичній до населеного пункту і на неї виходять об'єкти обслуговування (їдальні, кафе, магазини та ін.), то велодоріжка повинна бути прокладена, як правило, від в'їзду в село до об'єкта обслуговування.		Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять у житловому кварталі (мікрорайоні)	м ² загальної площі на 1 тис. осіб	30 ⁶⁾	40			
6.42. Біля залізничних платформ, в пристанційних населених пунктах необхідно передбачати стоянки для велосипедів, що належать жителям прилеглих сіл, які працюють в місті-центрі.		Спортивні зали загального користування включаючи приміщення реабілітаційного	м ² площі підлоги на 1 тис. осіб	40 ^{6), 7)}	40			
6.43. Велосипедні доріжки слід влаштовувати на відстані не менше 2,5 м від краю проїзної частини чи за межами узбіч доріг на окремому земляному полотні (в межах смуги відводу або придорожній смузі).								
6.44. Влаштування велосипедних доріжок на узбіччях доріг допускається тільки у стиснутих умовах і на підходах до інженерних споруд. В цих випадках узбіччя повинні бути відокремлені від проїзної частини бортовим каменем висотою 0,2 - 0,25 м, а доріжки розташовуватись на відстані не ближче 0,75 м від вертикальної грані бортового каменя.								
Ширину велодоріжок для односмугового руху слід приймати - 1,5 м, для двосмугового зустрічного руху - 2,5 м.								
6.45. На ділянках доріг з інтенсивністю руху до 100 - 50 велосипедистів на добу і такому ж русі пішоходів можна влаштовувати доріжки для сумісного руху пішоходів і велосипедистів завширшки 2 - 2,5 м.								

6.46. При проектуванні велосипедних доріжок необхідно виходити з нормативів, наведених в табл. 6.6.

Автостоянки та гаражі

6.47. Влаштування гаражів для автомобілів, що належать громадянам, які мешкають в житлових будинках присадибного типу, необхідно передбачати, як правило, на присадибних ділянках, а для жителів, які мешкають в секційних будинках, - групові гаражі та автостоянки з організацією виїздів з них на вулиці і дороги, їх слід передбачати на ділянках, віддалених від місць гри дітей та відпочинку дорослих.

6.48. Для розміщення гаражів слід використовувати території санітарно-захисних зон промислових і сільськогосподарських підприємств і залізниць. Відстань від місць проживання громадян до гаражів повинна бути не більше 800 м.

6.49. Площа забудови і розмір земельної ділянки одноповерхових гаражів та автостоянок без зовнішніх під'їздів та захисного озеленення приймаються відповідно 25 і 35 кв. м на 1 машино-місце.

6.50. Відкриті автомобільні стоянки необхідно влаштовувати на ділянках, розташованих за межами транспортних потоків в безпосередній близькості від головного майдану з боку транспортних шляхів; в умовах реконструкції - на вулицях і проїздах надмірної ширини.

6.51. Відкриті майданчики для стоянки автомобілів в сільських населених пунктах біля будинків громадського призначення необхідно передбачати у відповідності з табл. 6.7.

Таблиця 6.7

(рекомендована) Табл. 8.6, табл..10.7

Заклади і підприємства обслуговування	Один. виміру	Кількість м ² сць на		
		першу чергу	розрахунковий строк	перспективу
Організації та заклади управління	на 100 працюючих	2 - 3	3 - 5	5 - 7
Торговельні центри і підприємства	на 100 кв. м торговельної площі	1 - 2	2 - 3	3 - 5
Ринки	на 50 торгових місць	7 - 10	10 - 20	20 - 25
Ресторани, кафе	на 100 місць	3 - 5	5 - 10	10 - 15
Будинки культури, клуби		3	10	15
Готелі		2 - 4	4 - 6	6 - 8
Спортивні комплекси з трибунами більше ніж на 500 чол.		1 - 2	2 - 3	3 - 5
Лікарні	на 100 ліжок	1 - 2	2 - 3	3 - 5

призначення

Басейни криті й відкриті загального користування для населення	м ² дзеркала води на 1 тис. осіб	20 ⁶⁾	20-25		
Приміщення реабілітаційного призначення	м ² загальної площі на 1 тис. осіб	-	15		

4. Заклади культури та мистецтва, культурно-видовищні та дозвіллєві

Універсальна зала	Місць на 1 тис. осіб	10	5-7		Може використовуватися як танцювальна
Виставкова зала	м ² загальної площі на 1 тис. осіб	-	10		
Міські масові бібліотеки ⁸⁾	тис. одиниць зберігання чит. місць на 1 тис. осіб	<u>3-3,5</u> ⁶⁾ 2	<u>1-1,5</u> 1		
Клубні приміщення (за місцем проживання)	Місць відвідування (або м ² площі підлоги) на 1 тис. осіб)	15-20 (50-60)	-		
Клубні заклади і центри культури та дозвілля, у т.ч.: у міських населених пунктах у сільських населених пунктах	Місць відвідування на 1 тис. осіб	- -	35-190 ⁹⁾ 300-500 ¹⁰⁾		Питому вагу клубів і кіно-театрів рекомендується розміщувати поза міським центром у розмірі від 40 до 50%. З них для учнів та інших груп молоді не менше 20%. Мінімальну кількість місць закладів культури, дозвілля й
Кінотеатри та відеозали	місць на 1 тис. осіб	-	12	10	

Зони відпочинку, пляжі, турбази	на 100 відвідувань одночасно	2 - 3	3 - 5	5 - 7
Парки і лісопарки		2 - 4	4 - 7	10
Будинки відпочинку і санаторії	на 100 чол. відпочиваючих і персоналу	1 - 2	2 - 3	3 - 4
Залізничні станції і пристані	на 100 пасажирів в годину "пік"	2 - 3	5 - 10	10 - 15

6.52. Відстань пішохідних підходів від автостоянок до об'єктів масового відвідування повинна бути до пасажирських приміщень вокзалів, залізничних платформ, підприємств торгівлі і громадського харчування не більше 150 м; до адміністративних будівель, закладів культурно-побутового обслуговування, стадіонів, входів до парку 200 - 300 м; до окремих об'єктів масового відпочинку 500 м. Відстань стоянок від пляжів, парків та від в'їздів у лісопарки і заповідники повинна становити не менше 50 м.

6.53. Віддалення наземних гаражів і відкритих автостоянок від житлових і громадських будівель наведене в табл. 6.8.

Таблиця 6.8
(рекомендована) **Табл. 10.6**

Будинки, до яких обчислюється відстань	Відстань, м, при кількості автомобілів в наземних гаражах і на парковочних місцях		
	100 - 51	50 - 21	20 і менше
Житлові будинки	25	15	15
Школи, дитячі і лікарняні заклади стаціонарного типу*	по узгодженню з органами державного санітарного нагляду**	50	25
Інші громадські будинки	20	15	15

* Відстані приймаються до межі земельних ділянок.

** Але не менше наведених в табл. 6.8.

7. ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА І ЗАХИСТ ТЕРИТОРІЇ (РОЗДІЛ 12)

7.1. Інженерна підготовка території сільських населених пунктів виконується з метою поліпшення санітарно-гігієнічних умов проживання, створення умов для будівництва виробничих, житлових, громадських та інших будівель і споруд і посадки зелених насаджень.

7.2. Інженерна підготовка території сільського поселення повинна включати вертикальне планування

 | | | | | | | |------------------|----------------------|---|--|--|--| | | | | | | мистецтв приймати для найкрупніших і великих міст. | | Театри | місць на 1 тис. осіб | - | 2,1 | | | | Концертні зали | місць на 1 тис. осіб | - | 1,3 | | | | Цирки | місць на 1 тис. осіб | - | 0,2-0,25 | | | | Культові споруди | Місць | - | За розрахунком і завданням на проектування | | | **5. Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) та побутового обслуговування** | | | | | | | | | | | |--|--|----------------------|----------------------------|----------------------|---------------------------------------|---------------------------------------|---|---|--| | Магазини у тому числі: | м ² торговельної площі на 1 тис. осіб | У населених пунктах: | | У населених пунктах: | міськ- сіль- ких ських ¹¹⁾ | міськ- сіль- ких ських ¹¹⁾ | 5 | 5 | У селищах садівницьких товариств продовольчі магазини слід передбачати з розрахунку 80 м ² торговельної площі на 1 тис. осіб. | | | | міськ- ких | сіль- ських ¹¹⁾ | | | | | | | | | | 70 ⁶⁾ | 75 | | | | | | | | продовольчих товарів | | 30 ⁶⁾ | 45 | 120 | 120 | | | | | | непродовольчих товарів | | | | | | | | | | | Ринкові комплекси | м ² торговельної площі на 1 тис. осіб | - | 20-30 | | | | | | Для ринкового комплексу на 1 торговельне місце треба приймати 6 м ² торговельної площі | | Підприємства харчування (заклади ресторанного господарства) ¹²⁾ | Пос. місць на 1 тис. осіб | 7 | 20 | 10 | | | | | У містах-курортах і містах-центрах туризму розрахунок мережі підприємств харчування слід приймати з урахуванням | |

<p>для відводу поверхневих вод, зрошення, зниження рівня ґрунтових вод, інженерний захист від затоплення, підтоплення, селевих потоків, снігових лавин, зсувів, обвалів.</p> <p>7.3. Вертикальне планування території повинне забезпечувати допустимі для руху всіх видів транспорту і пішоходів уклони на вулицях, майданах і перехрестях з раціональним балансом земляних робіт.</p> <p>Планувальні відмітки слід визначати виходячи з таких умов: максимального збереження природного рельєфу, ґрунтового покриву та існуючих зелених насаджень; відводу поверхневих вод зі швидкостями, які виключають ерозію ґрунту; виконання мінімального обсягу земельних робіт з урахуванням використання на будівельному майданчику ґрунтів, що витискуються.</p> <p>Вертикальне планування не повинне викликати зсувних і осідальних явищ, порушення режиму ґрунтових вод і заболочення територій.</p> <p>7.4. Поверхневі води слід відводити зі всього басейну стоку в водоймища і водостоки з урахуванням вимог санітарних правил охорони поверхневих вод від забруднення стічними водами.</p> <p>Необхідно передбачати захист населеного пункту від потоку поверхневих вод з територій, які знаходяться вище, шляхом улаштування відвідних нагірних канал.</p> <p>7.5. Відведення поверхневих вод з території сільських поселень повинне здійснюватися, як правило, відкритим способом (через лотки, дорожні кювети, водовідвідні канали та ін.). При влаштуванні відкритих водовідвідних пристроїв на перехресті з дорогами, вулицями, в'їздами на садиби, пішохідними доріжками, тротуарами необхідно передбачати містки або укладання труб.</p> <p>У випадках, коли застосування відкритих водовідвідних пристроїв недоцільне у зв'язку з прийнятим рівнем благоустрою окремих частин населеного пункту (громадський центр, ділянка забудови будинками безсадибного типу), належить передбачати зливневу каналізацію закритого типу.</p> <p>7.6. На територіях, що характеризуються високим рівнем стояння ґрунтових вод, слід передбачати заходи щодо зниження рівня ґрунтових вод, які забезпечують необхідні умови для будівництва та експлуатації будинків і споруд, а також зростання зелених насаджень. На ділянках, що призначені для забудови житловими і громадськими будівлями капітального типу, повинно бути забезпечене зниження рівня ґрунтових вод (рахуючи від проектної позначки території) не менше ніж до 2 м, а на ділянках, що призначені для розміщення стадіонів, парків, скверів та інших зелених насаджень, - не менше ніж до 1 м.</p> <p>Для будинків і споруд з підземними приміщеннями належить передбачати заходи щодо захисту їх від підтоплення.</p> <p>7.7. Необхідно проектувати регулювання стоку дощових вод за допомогою наявних або спеціально влаштованих ставів і водоймищ, що входять в систему водостічної мережі.</p> <p>Для ставів, що розташовані вище забудованих територій, розрахунок регулювання стоку і огорожувальних споруд провадиться за правилами проектування гідротехнічних споруд.</p> <p>7.8. У комплексі робіт щодо зниження рівня ґрунтових вод на території населеного пункту, який розташований на берегах або в заплаві малої річки, повинні бути включені заходи стосовно стоку, які забезпечують зниження в річці рівня води і посилення її дренажного впливу.</p> <p>7.9. Сільські поселення, що розташовані на узбережних ділянках річок, морів або інших водоймищ, повинні бути захищені від тимчасового затоплення (під час паводків, нагонів води) і від постійного затоплення (у зв'язку із створенням водосховища або зрошувальних систем) підсипанням (намиванням) території або обвалуванням. З захистом території від затоплення підсипанням (намиванням) відмітку брівки укосу слід приймати не менше ніж на 0,5 м вище розрахункового рівня води з урахуванням розрахункової висоти хвилі та її нагону.</p> <p>За розрахунковий рівень високих вод належить приймати позначку найвищого рівня води, що повторюється один раз на 100 років для територій, які забудовані або підлягають забудові житловими і громадськими будівлями; один раз на 10 років для територій парків і площинних спортивних споруд.</p> <p>7.10. Узбережні ділянки річок, водосховищ та інших водоймищ у сільських населених пунктах повинні бути забезпечені від переробки під впливом вітряних хвиль і ерозійної діяльності потоку захисними лісонасадженнями; за умови економічної недоцільності застосування захисних засобів належить передбачати віддалення забудови від берегової лінії на розрахункову величину переробки берегової смуги.</p> <p>Для зменшення хвильового впливу влаштовуються укоси. Берегові укоси ставів вище рівня води</p>						<p>тимчасового населення: на бальнеологічних курортах – до 90 місць, на кліматичних курортах – до 120 місць на 1 тис. осіб</p> <p>Для міських зон масового відпочинку населення у крупних і найкрупніших містах слід враховувати харчування – 1,1-1,8 місця на 1 тис. осіб.</p>
	Майстерні побутового обслуговування	Роб. місць на 1 тис. осіб	1,5-2,0	3,0	2,0	
	Виробничі підприємства централізованого виконання замовлень (спеццехи, спеціалізовані майстерні, пральні, хімчистки тощо)	Роб. місць на 1 тис. осіб	-	Не менше 4	За розрахунком	
<p>6. Організації та установи управління, проектні організації, кредитно-фінансові установи, підприємства зв'язку, юридичні установи, правопорядку</p>						
Організації та установи управління	Об'єкт			За завданням на проектування	За завданням на проектування	
Відділення і філії банківських установ у населених пунктах: міських	операційне місце			1 операційне місце (вікно) на 2-3 тис. осіб		

<p>повинні мати уклон не більше 1:2 з укріпленням обдернуванням. Берегова смуга повинна бути упорядкована і озеленена з урахуванням улаштування місць масового відпочинку (пляжі, прибережні парки, спортивні майданчики).</p> <p>7.11. В ставах та інших водоймищах, розташованих на території сільських поселень, належить забезпечити:</p> <p>підтримку необхідного розрахункового рівня води;</p> <p>періодичний обмін води у літньо-осінній період (забезпечення повного водообміну не менше 2 - 4 разів протягом літа й осені);</p> <p>захист від забруднення;</p> <p>під'їзди для забору води автомашинами;</p> <p>глибину водоймищ в літньо-осінній період не менше 1,5 м, а з періодичним віддаленням рослинності - не менше 1 м.</p> <p>Улаштування ставів в межах населених пунктів не повинно викликати підняття ґрунтових вод, що завдають шкоди забудові і зеленим насадженням.</p> <p>7.12. При наявності на території сільського поселення ділянок з ерозійними процесами і з яротворенням необхідно передбачати заходи, що запобігають їх наступному розвитку. В залежності від місцевих умов (наявності і виходу ґрунтових вод, тенденції яру до збільшення, ступеня закріплення його схилів, ґрунтових показників тощо) необхідно передбачати:</p> <p>упорядкування відведення поверхневих вод шляхом налагоджування нагірних каналів і лотків на схилах ярів та їх тальвегів;</p> <p>терасування схилів;</p> <p>закріплення схилів ярів обдернуванням, садінням зелених насаджень, травосіянням;</p> <p>улаштування загат для зменшення швидкості течії води;</p> <p>закріплення ложа ярів;</p> <p>припинення неорганізованого скидання поверхневих вод і виробничих стоків;</p> <p>улаштування водовідвідних каналів, закріплення зливостоків.</p> <p>ПРИМІТКА. В окремих випадках, з відповідним обґрунтуванням допускається передбачати засипання ярів і відведення води з водозбірної території, що тяжіє до яру, і влаштування у випадку необхідності водовідвідних каналів і дренажних колекторів.</p> <p>7.13. Території на гірських схилах, берегових схилах плато, схилах ерозійних долин, що підпадають під зсувні процеси, а також території, які знаходяться в зоні можливого впливу зсувних рухомостей, не допускається відводити під забудову сільських населених пунктів.</p> <p>Збереження існуючих будівель, розміщення нового будівництва на даних територіях допускається виключно з техніко-економічним обґрунтуванням і на основі геоморфологічних, інженерно-геологічних, гідрогеологічних досліджень.</p> <p>7.14. На зсувних територіях у межах населеного пункту в кожному конкретному випадку необхідно намічати (у комплексі або окремо) такі заходи:</p> <p>упорядкування поверхневого стоку, обладнання перехоплюючих відкритих каналів, лотків тощо;</p> <p>будівництво дренажних споруд для підземних вод, що виклинюються на схилі, і каптаж джерел;</p> <p>улаштування захисту основи схилу від бокової ерозії і абразії;</p> <p>будівництво споруд, що утримують, на зразок підпірних стінок, контрфорсів;</p> <p>терасування схилів зсувних ділянок;</p> <p>штучне підвищення міцності ґрунтів у зсувній зоні технічними і фізико-хімічними засобами;</p> <p>садіння дерев, чагарників з міцною корінною системою, обдернування схилів.</p> <p>ПРИМІТКА. При розробці проектної документації в гірських районах України слід здійснювати аналіз території, керуючись Кадастром і картами місць сходу снігових лавин.</p> <p>7.15. При проектуванні населених пунктів, що розташовані в зоні дії селевих потоків, повинні бути передбачені заходи, спрямовані на ослаблення їх шкідливої дії:</p> <p>насадження деревно-чагарникової рослинності;</p> <p>терасування схилів;</p> <p>випрямлення річищ селевих річок, закріплення їх берегів;</p> <p>будівництво гребель, загат і напівзагат в зоні формування і збагачення селевого потоку;</p> <p>спорудження наносоуловлювачів, селенаправляючих дамб і відвідних каналів на конусі виносу.</p> <p>ПРИМІТКА. Належність об'єкта, що проектується, до селевого району слід визначати за Кадастром</p>	сільських			Те саме на 1-2 тис. осіб		
	Відділення зв'язку ¹³⁾	Об'єкт на 1 тис. осіб	0,16			
	АТС	Об'єкт		За завданням на проєктування		
	Районні (міські) суди	Роб. місце		1 суддя на 30 тис. осіб		
	Обласні суди	Роб. місце		1 член суду на 60 тис. осіб		
	Юридичні консультації	Роб. місце		1 юрист-адвокат на 10 тис. осіб		
	Нотаріальна контора	Роб. місце		1 нотаріус на 30 тис. осіб		
	Відділення поліції	Об'єкт		За завданням на проєктування		
	Опорний пункт охорони порядку	м ² загальної площі на мікрорайон	30-100	-		
	7. Організації житлово-комунального господарства					
	Житлово-експлуатаційні організації житлового району	Об'єкт		1 об'єкт на житловий район з населенням до 80 тис. осіб		
	Житлово-експлуатаційні організації житлових кварталів (мікрорайонів)	Об'єкт		1 об'єкт на мікрорайон на 20 тис. осіб		
	Пункт приймання	Об'єкт		1 об'єкт на		

селевих басейнів і вогнищ, Атласом селевих явищ. 7.16. При проектуванні сільських населених пунктів і сільськогосподарських виробничих об'єктів слід передбачати заходи для знімання родючого шару з території, що відведена під забудову, з наступною рекультивацією. 8. ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ (РОЗДІЛ 11) 8.1. Інженерне обладнання сільських населених пунктів включає споруди водопостачання, каналізації, санітарної очистки тепло-, газо-, електропостачання, радіофікації та телефонізації, які забезпечують необхідні санітарно-гігієнічні умови для життя населення та охорону навколишнього середовища від забруднення. Вибір систем інженерного обладнання, а також їх окремих елементів повинен ґрунтуватися на порівнянні деяких варіантів і оцінки їх за техніко-економічними показниками. Для сільських населених пунктів, розташованих поблизу міст та селищ міського типу, по можливості необхідно передбачати підключення проєктованих інженерних мереж до діючих міських. Водопостачання 8.2. Системи водопостачання сільських населених пунктів передбачаються, як правило, централізовані. Децентралізовані (місцеві) системи водопостачання можуть застосовуватися для окремих житлових будинків та інших локальних споживачів (в тому числі тваринницьких ферм, польових станів та ін.). 8.3. Кількість води на господарсько-житлові потреби визначається за нормами, наведеними в табл. 8.1. Водоспоживання на утримання худоби, птахів і звірів на фермах встановлюється за нормами, наведеними в табл. 8.2. Таблиця 8.1 (довідкова) (ДБН В 2.5-64:2012, ДБН В 2.5-74:2013)	<table><tr><td>вторинної сировини</td><td></td><td></td><td>20 тис. осіб</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Пожежно-рятувальні підрозділи</td><td>Об'єкт</td><td></td><td></td><td>Згідно з ДСТУ XXXX «Пожежно-рятувальні підрозділи. Район виїзду. Комплектування пожежними автомобілями. Проектування пожежно-рятувальних частин»</td><td></td></tr><tr><td>Готелі</td><td>Місць на 1 тис. осіб</td><td></td><td>4,8</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Громадські туалети</td><td>Прилад на 1 тис. осіб</td><td>1</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Бюро похоронного обслуговування</td><td>об'єкт</td><td>-</td><td>-</td><td>Не менше 1 на 0,05 млн. осіб</td><td></td></tr><tr><td>Будинок траурних обрядів</td><td>об'єкт</td><td>-</td><td>-</td><td>Не менше 1 на 0,25 млн. осіб</td><td></td></tr><tr><td>Кладовище традиційного поховання¹⁴⁾</td><td>га</td><td>-</td><td>-</td><td>0,24-0,35</td><td></td></tr><tr><td>Крематорій з кладовищем урнових поховань</td><td>одиниць</td><td>-</td><td>-</td><td>За розрахунок</td><td></td></tr></table>					вторинної сировини			20 тис. осіб			Пожежно-рятувальні підрозділи	Об'єкт			Згідно з ДСТУ XXXX «Пожежно-рятувальні підрозділи. Район виїзду. Комплектування пожежними автомобілями. Проектування пожежно-рятувальних частин»		Готелі	Місць на 1 тис. осіб		4,8			Громадські туалети	Прилад на 1 тис. осіб	1				Бюро похоронного обслуговування	об'єкт	-	-	Не менше 1 на 0,05 млн. осіб		Будинок траурних обрядів	об'єкт	-	-	Не менше 1 на 0,25 млн. осіб		Кладовище традиційного поховання ¹⁴⁾	га	-	-	0,24-0,35		Крематорій з кладовищем урнових поховань	одиниць	-	-	За розрахунок	
	вторинної сировини			20 тис. осіб																																																	
	Пожежно-рятувальні підрозділи	Об'єкт			Згідно з ДСТУ XXXX «Пожежно-рятувальні підрозділи. Район виїзду. Комплектування пожежними автомобілями. Проектування пожежно-рятувальних частин»																																																
	Готелі	Місць на 1 тис. осіб		4,8																																																	
	Громадські туалети	Прилад на 1 тис. осіб	1																																																		
	Бюро похоронного обслуговування	об'єкт	-	-	Не менше 1 на 0,05 млн. осіб																																																
	Будинок траурних обрядів	об'єкт	-	-	Не менше 1 на 0,25 млн. осіб																																																
	Кладовище традиційного поховання ¹⁴⁾	га	-	-	0,24-0,35																																																
	Крематорій з кладовищем урнових поховань	одиниць	-	-	За розрахунок																																																
	<p>ПРИМІТКИ: Нормами водоспоживання враховані витрати води на господарсько-питні та побутові потреби у житлових і громадських будівлях. Невраховані витрати при відповідному обґрунтуванні допускається приймати додатково у розмірі 5 - 20 % від загальних витрат води на господарсько-питні потреби сільських поселень. Таблиця 8.2 (довідкова) ДОДАТОК И.1</p> <table><tr><td>Водоспоживачі</td><td>Норма водопостачання, л/доб. на 1 голову</td></tr></table>						Водоспоживачі	Норма водопостачання, л/доб. на 1 голову																																													
Водоспоживачі	Норма водопостачання, л/доб. на 1 голову																																																				

¹⁾ Норми розрахунку установ та організацій обслуговування не поширюються на проектування установ, заклад розміщених на територіях промислових підприємств, вищих навчальних закладів та інших місць прикладання

²⁾ У кожному центральному селі треба мати загальноосвітню школу I-II або I-III ступеня (базову або повну середню загальноосвітню школу) сільському населеному пункті, де є 12 і більше дітей дошкільного віку треба мати дошкільний навчальний заклад об'єднаний з початковою школою. Для обслуговування сіл з меншою кількістю дітей слід передбачати місця в розміщуються в найближчих, більш крупних селах, та забезпечувати підвезення дітей спецтранспортом.

³⁾ У центрі об'єднаної територіальної громади нормативний розмір по філіях Будинку школярів визначено у 2,5 центру.

⁴⁾ У первинному і районному центрах нормативний розмір по дитячій школі мистецтв або музичній школі визначено у 2,5 центру.

Корови молочні	115
Корови м'ясні	75
Бички та нетелі	65
Молодняк великої рогатої худоби віком до 2 років	32
Телята віком до 6 місяців	22
Коні робочі, верхові, рисисті та матки, які не годують	60
Коні племінні та матки-годувальниці	80
Лоша-виробник	70
Лоша у віці до 1,5 років	45
Вівці дорослі	10
Молодняк овець	6
Кнури-виробники, матки основні	25
Свиноматки з приплодом	60
Свиноматки супоросні, холості	25
Ремонтний молодняк (свині)	15
Поросята-відлучники	5
Свині на відгодовування	15
У ветеринарній лікарні на 1 велику худобу	100
У ветеринарній лікарні на 1 дрібну худобу	50
Песці та лисиці	7
Норки, соболі, кролі	3
Кури	1

школярів центру; у центрі сільської первинної системи розселення – у 2% від загальної кількості школярів центру.			
5) Норматив по будинках-інтернатах у розрахунку на 1 тис. осіб населення визначено 3,1-4 місця.			
6) Наведені норми розрахунку підприємств на рівні житлового мікрорайону.			
7) У сільських населені пунктах з кількістю жителів до 2 тис. осіб передбачається один спортивний зал площею не менше 300 м ² загальної площі підлоги на 1 тис. осіб			
8) Наведені норми не поширюються на наукові, універсальні й спеціалізовані бібліотеки, місткість яких визначається завданням.			
9) Норматив місць відвідування на 1000 осіб населення у клубних закладах та центрів дозвілля по містах з кількістю населення більше 500 тис.осіб. - 35 місць			
150-500 тис осіб. - 40 місць			
100-250 тис осіб. - 50-40 місць			
20-100 тис осіб. - 60-50 місць			
менше 20 тис.-осіб. і райцентр 190-140 місць			
10) Норматив місць відвідування на 1000 осіб. населення у клубних закладах по сільських населених пунктах з кількістю жителів до 2 тис. осіб. - 40-30 місць			
більше 1000 осіб. - 400-300 місць			
500-1000 осіб.. - 500-300 місць			
300-500 осіб. - 500-300 місць			
менше 300 осіб.. - 400-300 місць			
11) Села з населенням до 100 жителів обслуговуються пересувними торговельними підприємствами (автолавками). У сільських населенням більше 100 осіб. розміщуються магазини, які забезпечують жителів товарами щоденного попиту (загальний норматив площі на 1000 осіб., у т.ч. непродовольчих товарів - 40 м ² і продовольчих - 80 м ²), рештою товарів – за попереднім замовленням.			
12) Потреба у підприємствах харчування на виробничих підприємствах, в установах, організаціях і навчальних закладах розраховується за нормативами на 1 тис. працюючих (учнів) у максимальну зміну. У виробничих зонах сільських населених пунктів та інших населених пунктах також на польових станах для обслуговування працюючих повинні передбачатися підприємства харчування з розрахунку на працюючих у максимальну зміну. Заготівельні підприємства харчування розраховуються за нормою 300 кг за добу на 1 тис. осіб.			
13) Норматив визначено у 0,39 підприємств зв'язку на 1 тис. осіб населення, у т.ч. для міського населення – 0,16.			
14) У сільських населених пунктах – 0,1 га на 1000 осіб.			

ДОДАТОК Е.2
(довідковий)

ОРІЄНТОВНІ НОРМИ ДОДАТКОВОЇ МІСТКОСТІ УСТАНОВ ТА
ОРГАНІЗАЦІЙ КУЛЬТУРНО-ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ,
ЯКІ ВРАХОВУЮТЬ ЗОНУ ВПЛИВУ ЦЕНТРУ

Установи та організації	Одиниця виміру	Типи центрів міжселенного обслуговування	Норми на 1000 осіб зони впливу
1	2	3	4
Заклади освіти			
Вищі навчальні заклади: університети, академії, інститути	Студентів	Регіональний, міжрегіональний центр. Міжрайонний центр (з населенням, як правило, не менше 100 тис. осіб)	4-9 3,0
Професійно-технічні та	Учнів, студентів	Міжрегіональний,	3-6

Індички	1,5
Качки, гуси	2

ПРИМІТКИ:

1. Коефіцієнт годинної нерівномірності водоспоживання для тварин, звірів та птахів треба приймати 2,5.

2. Для молодняка птахів норми водоспоживання повинні зменшуватися удвічі.

3. В норми включена витрата води на миття приміщення, кліток, молочного посуду, виготовлення кормів, охолодження молока та ін.

4. У жарких і сухих районах вказані норми допускається збільшувати на 25 %.

5. При гідровидаленні гною передбачається додаткова витрата води в межах - від 4 до 10 л на голову (в залежності від способу його видалення).

8.4. Норми витрати води на господарсько-питні потреби промислових підприємств повинні прийматися 25 л за зміну на 1 люд.

8.5. Для поливу зелених насаджень, присадибних ділянок, вулиць, площ та ін. слід використовувати джерела з непитною водою. Норми води на полив наведені в табл. 8.3.

Витрати води на зовнішнє пожежогасіння для сільських населених пунктів приймаються за табл. 12.2 (розд. 12).

8.6. Як джерела водопостачання треба використовувати переважно підземні води (артезіанські, джерельні, підруслові).

Вода підземних джерел, якість якої відповідає вимогам ГОСТ 2874-82 "Вода питьевая", може при погодженні з органами санітарно-епідеміологічної служби подаватися в систему господарського питного водопроводу без обробки та знезаражування, при цьому необхідно брати до уваги вимоги санітарно-епідеміологічної служби, органів Держрибнагляду, водного транспорту та місцевих органів охорони навколишнього природного середовища Мінприроди України.

Вода поверхневих джерел, а також тих підземних джерел, якість яких не відповідає вимогам ГОСТу, повинна піддаватися відповідній обробці та знезаражуванню.

8.7. При виборі джерела централізованого господарського питного водопроводу слід керуватися висновком територіальних геологічних управлінь, органів з питань регулювання використання та охорони вод, санітарно-епідеміологічної служби, органів охорони навколишнього природного середовища та органів Держрибнагляду з урахуванням рибогосподарської важливості ділянки водоймища.

Проектувати системи централізованого водопостачання необхідно відповідно до Санітарних правил на обладнання і утримання криниць і каптажів джерел, що використовуються для децентралізованого господарсько-питного водопостачання.

8.8. Для розміщення водозабірних споруд вибираються ділянки згідно з природоохоронними вимогами, СНиП 2.04.02-84 "Водоснабжение. Наружные сети и сооружения":

сприятливі щодо стійкості проєктованих споруд, що не затоплюються паводковими водами, не підлеглі розмиванню, зсувам та іншим видам деформацій (при відсутності таких ділянок треба передбачати заходи щодо захисту водозаборів: обвалування, підсипку та ін.);

виключати можливість забруднення використаних вод побутовими і промисловими стоками та водами з високою мінералізацією чи газонасиченістю, з високим вмістом заліза та інших компонентів, що погіршують якість води.

8.9. Річні водозабори повинні розміщуватися вище населеного пункту за течією ріки. В тих випадках, коли найменша витрата ріки не покриває потрібного водоспоживання, треба провести пошук інших джерел водопостачання. Улаштування запруд, гребель та водосховищ допускається тільки як виняток при отриманні всіх необхідних погоджень з органами охорони здоров'я та охорони навколишнього природного середовища.

Таблиця 8.3

вищі навчальні заклади: коледжі, технікуми		регіональний і міжрайонні центри	
Загальноосвітні школи, опорні школи	Учнів	Центр об’єднаної територіальної громади, первинний центр	1)
Міжшкільні центри комп’ютерного і виробничого навчання	Місць	Районний центр, центр і об’єднаної територі-альної громади	80
Позашкільні заклади			
Будинок школярів	Місць	Центр сільської первин-ної системи розселення	3 (20) 2)
		Районний центр, центр об’єднаної територіальної громади	2 (10)
Школи мистецтв	Місць	Районний центр	1 (10)
		Центр об’єднаної територіальної громади	0,3 (5)
Заклади соціального захисту населення			
Будинки-інтернати для людей похилого віку	Місць	Районний центр, центр об’єднаної територіальної громади	6-8
		Міжрайонний центр	2-4
1	2	3	4
Будинки-інтернати для дорослих і дітей-інва-лідів з фізичними порушеннями	Місць	Центр об’єднаної територіальної громади або міжрайонний центр	3,0
Психоневрологічні інтернати	Місць	Центр об’єднаної територіальної громади або міжрайонний центр	3,0
Заклади охорони здоров’я			
Лікарські амбулаторії	Відвідувань за зміну	Центр сільської первин-ної системи розселення	13,0
Дільнична лікарня з поліклінікою	Ліжок / відвідувань за зміну	Центр об’єднаної територіальної громади або районний центр	4,0-6,0/2,3
Центральна районна лікарня з поліклінікою	Ліжок / відвідувань за зміну	Центр об’єднаної територіальної громади	1,0-3,6/6.5
Спеціалізовані лікарні і диспансери	Ліжок	Міжрайонний центр Регіональний центр	2,0-2,85 2,15-3,0

(рекомендована) ДБН В 2.5-64:2012	
Види поливання	Норма витрати води на поливання чи миття, л/кв. м
Механізована мийка удосконалени□ покриттів вулиць та майданів	1,2 - 1,5
Механізоване поливання удосконалених покриттів тротуарів і вулиць	0,3 - 0,4
Ручне поливання удосконалених покриттів тротуарів і вулиць	0,4 - 0,5
Поливання зелених насаджень парків і скверів	3 - 4
Поливання газонів і квітників	4 - 6
Теплиці ґрунтові зимові	15
Теплиці стелажні зимові	6
Парники усіх типів	6
Утеплений ґрунт	6
Поливання присадибних ділянок (тривалість 6 год.)	4

ПРИМІТКА. При відсутності даних про площі за видами благоустрою (зелені насадження, проїзди та інше) сумарну витрату води на поливання у перерахунку на 1 жителя треба приймати 50 - 90 л/доб.

8.10. На всіх вододжерелах / спорудах централізованих систем господарських питних водопроводів повинні передбачатися зони санітарної охорони, розроблені відповідно до СНиП та Положення про порядок проектування та експлуатацію зон санітарної охорони джерел водопостачання та водопроводів питного призначення.

Зона санітарної охорони повинна складатися:

для джерел водопостачання - із першого, другого та третього поясів;

для майданчиків водопровідних споруд, водозаборів, насосних та очисних станцій, резервуарів чистої води, водонапірних веж із першого поясу;

для водоводів - із санітарно-захисної смуги.

8.11. На території першого поясу зони санітарної охорони заборонено будівництво та розміщення будівель, споруд і пристроїв, що безпосередньо не стосуються експлуатації водопровідних споруд і не підлягають обов'язковому розміщенню на території першого поясу, а також проживання людей, у тому числі працюючих на водогоні.

На території першого поясу заборонено випуск стоків, купання, водопій та випас худоби, прання білизни, рибну ловлю, застосування для рослин ядохімікатів, органічних і мінеральних добрив.

8.12. При існуванні поблизу межі першого поясу зони санітарної охорони житлових, промислових та інших споруд повинні бути прийняті заходи щодо благоустрою їх території, що виключають можливість забруднення території першого поясу.

8.13. Межі першого поясу зони санітарної охорони для підземних джерел водопостачання (від

		Міжрегіональний і рес-публіканський центри	1,0
Консультативні поліклініки	Відвідувань за зміну	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і рес-публіканський центри	1,0 0,7 0,5
Станції (підстанції) екстреної (швидкої) медичної допомоги	Автомобілів	Первинний центр, центр об'єднаної територіальної громади	0,1-0,2
Аптеки	Об'єкт	Первинний, районний центр,	0,1
Молочні кухні, роздавальні пункти молочних кухонь	Об'єкт	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади	1,0
Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди			
Спортивні зали	м ² площі підлоги	Первинний центр	50,0
		Центр об'єднаної територіальної гро-мади, районний центр Міжрайонний центр	6-10 5,0
Басейни	м ² дзеркала води	Первинний центр Центр об'єднаної територіальної громади, районний центр Міжрайонний центр	10-20* 3-5, 2-3* 1,0*
		Первинний центр Центр об'єднаної територіальної громади, районний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	0,1 0,1 0,05 0,05
Стадіони	га		
Спортивні спеціалізовані центри	га	Міжрайонний центр Регіональний центр Регіональний і респуб-ліканський центри	0,1 0,1 0,1
Універсальні спортивно-видовищні зали	Місць	Регіональний, міжрегіо-нальний і республікан-ський центри	0,1
Заклади культурно-видовищні та дозвіллєві			
Будинок культури	Місць	Центр сільської системи розселення	30-40
		Первинний або районний центр, центр об'єднаної територіальної громади	20-30
Спеціалізовані клуби	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	1,0 0,3 0,2

огороджувальних конструкцій водопровідних споруд та артезіанських свердловин до меж першого поясу зони санітарної охорони) повинні складати: для надійно захищених горизонтів - не менше 30 м, а для не захищених чи недостатньо захищених горизонтів та інфільтраційних водозаборів - не менше 50 м.

При використанні інфільтраційних вод як джерела водопостачання до межі поясу санітарної охорони необхідно включати прибережну територію між водозабором і водоймищем.

ПРИМІТКА. Для поодиноких підземних водозаборів, розташованих на території об'єкта, що виключають можливість забруднення ґрунту, відстань від них до огорожі можна зменшувати до 15 і 25 м.

Для поверхневого джерела водопостачання з урахуванням природних умов межі першого поясу приймаються:

а) для проточних водотоків:

угору за течією не менше 200 м від водозабору, вниз - не менше 100 м, по прилеглому до водозабору берегу - не менше 100 м від лінії зрізу води під час літньої та осінньої межені;

у напрямку протилежного берега: при ширині водотоку менше 100 м - вся акваторія та протилежний берег завширшки 50 м від зрізу води під час літньої та осінньої межені та шириною водотоку більше 100 м - смуга акваторії завширшки не менше 100 м;

б) для непроточних водоймищ (водосховище, озеро):

по акваторії у всіх напрямках - не менше 100 м;

по прилеглому до водозабору берегу - не менше 100 м від зрізу води під час літньої та осінньої межені.

8.14. Межі другого і третього поясів зони санітарної охорони підземного джерела водопостачання визначаються розрахунком, виходячи з часу пересування води з мікробними (другий пояс) і хімічними (третій пояс) забрудненнями.

8.15. Для поверхневого джерела межі другого поясу зони санітарної охорони складають:

а) для водотоку:

угору за течією - за розрахунком виходячи з часу пробігу води по основному водотоку при середньомісячній забезпеченій витраті 95 % не менше 5 діб для II кліматичного району і 3 доби для III і IV кліматичних районів: вниз за течією - не менше 250 м; бокові межі від рівня води під час літньої та осінньої межені 500 м на рівнинному рельєфі і до вершини першого схилу - на гористому рельєфі, але не більше 750 м при пологому схилі і 1000 м при крутому схилі;

б) для непроточного водоймища:

в обидві сторони по берегу і в усі сторони по акваторії виходячи з часу добігання від 3 до 5 діб (див. п. "а"); бокові межі углуб берега: для малих водоймищ - по водорозділу, для великих (площею більше 10 кв. м) - див. п. "а".

8.16. Межі третього поясу санітарної охорони поверхневого джерела водопостачання приймаються такі: угору і вниз за течією водотоку при непроточному водоймищі - у відповідності з п. 8.15 "а"; бокові межі - по смузі водорозділу у межах 3 - 5 км від зрізу води.

8.17. Межі першого поясу майданчиків водопровідних споруд від огорожі:

до запасних та регульованих місткостей, очисних споруд та насосних водопровідних станцій - не менше 30 м,

до водопровідних веж - не менше 10 м,

до інших споруд - не менше 15 м.

При обґрунтуванні та погодженні з органами санітарно-епідеміологічної служби можна:

скоротити ці відстані до 10 м;

не встановлювати перший пояс для окремих водонапірних веж.

8.18. Ширина санітарно-захисної зони для водоводів приймається від крайніх трубопроводів при відсутності ґрунтових вод - не менше 50 м незалежно від діаметра водоводу.

При прокладанні водоводів по забудованій території ширину смуги після погодження з органами санітарно-епідеміологічної служби можна зменшувати.

8.19. Розміри земельних ділянок для станцій очистки води в залежності від їх продуктивності, тис. куб. м/доб., треба приймати за проектом, але, як правило, не більше, га:

до 0,8

- 1,0

Спеціалізовані кінотеатри	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний центр	1,0 0,3 0,2
Театри	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	0,5 0,3 0,1
Концертні зали	Місць	Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	0,3 0,2 0,1
Ц и р к и	Місць	Регіональний, міжрегіональний і республіканський центри	0,1
Музеї, виставкові зали	м ²	Районний центр Міжрайонні центри Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	2,0 0,5 0,4 0,3
Масові бібліотеки	тис. один. зберіг.	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади Міжрайонний центр	0,5-1,0 0,5
Спеціалізовані бібліотеки	Те саме	Регіональний центр Міжрегіональний і республіканський центри	0,3 0,2

1	2	3	4
Підприємства торгівлі, харчування та побутового обслуговування			
Магазини	м ² торговельної площі	Центр сільської первинної системи розселення, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	8,0 2,0 6,0
		Первинний центр, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	5,0 1,0 4,0
		Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади, у тому числі: продовольчих товарів непродовольчих товарів	5 1,0 4,0
Універсальні та спеціалізовані магазини	м ² торговельної площі	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади, Міжрайонний центр	15 10

більше 0,8 до 12		- 2,0.	
<div>Каналізація</div> <div>8.20. Каналізуванню підлягають усі об'єкти, що забезпечені внутрішнім водопроводом. Норми водовідведення побутових стічних вод сельбищної зони повинні відповідати прийнятим нормам водоспоживання (див. табл. 8.1). Норми відведення промислових стічних вод сільськогосподарських об'єктів треба приймати на підставі технологічних даних.</div> <div>8.21. В сільських населених пунктах для окремих об'єктів і садибних житлових будинків рекомендується приймати локальні системи з очисними спорудами малої каналізації; каналізуванню в першу чергу підлягають громадські будівлі, житлові будинки висотою два і більше поверхи, а також підприємства для переробки сільськогосподарських продуктів (при відповідному обґрунтуванні та розрахунках).</div> <div>8.22. Схеми каналізації повинні розроблятися одночасно зі схемами водопостачання. При цьому необхідно розглянути можливість використання очищених стічних вод для промислового водопостачання та зрошення.</div> <div>8.23. Можливість спільного відведення та очистки побутових та промислових стічних вод повинна визначатися в залежності від складу цих вод з урахуванням техніко-економічних показників та санітарно-гігієнічних вимог.</div> <div>8.24. Поверхневі води (дошові, талі та поливально-мийні) з сельбищної території відводяться за межі населеного пункту і підлягають обов'язковому очищенню на спорудах типу біоплато, а потім скидаються в водоймища, балки та яри. Поверхневі води тваринницьких підприємств повинні направлятися по відкритій системі водостоків в локальні сховища - збірники та після відповідної обробки використовуватися для зрошення сільськогосподарських культур.</div> <div>8.24. Скидання поверхневих вод, методи та ступінь їх очищення визначаються розрахунком у відповідності з вимогами Правил охорони поверхневих вод від забруднення стічними водами та погоджуються з органами санітарно-епідеміологічної служби, охорони рибних запасів та органами по регулюванню використання та охорони вод.</div> <div>8.25. Трасування каналізаційних мереж треба здійснювати з урахуванням рельєфу місцевості, можливого найбільшого охоплення каналізованої території самопливними лініями при найменших глибинах закладання та нанесення якнайменшого збитку природі.</div> <div>8.27. При прокладанні заглиблених самотічних каналізаційних мереж (більше 7 м), а також при неможливості подати стічні води на каналізаційні очисні споруди самотічною мережею треба передбачати обладнання каналізаційних насосних станцій.</div> <div>8.28. При виборі місця розташування очисних споруд каналізації необхідно врахувати такі вимоги: очисні споруди треба розміщувати з підвітряного боку переважаючого напрямку вітрів теплого періоду року по відношенню до найближчих житлових чи громадських будівель або груп будівель; стічні води після очистки повинні випускатися нижче за течією річки відносно населеного пункту; територія, яку займають очисні споруди, не повинна підтоплюватися чи підпадати під береговий розмив.</div> <div>8.29. Для сільських поселень, як правило, слід передбачати очистку стічних вод на спорудах біологічної очистки у штучних умовах (біологічні фільтри різних типів, аераційні споруди). Аеротенки усіх типів можуть застосовуватися за будь-яких кліматичних, геологічних та гідрогеологічних умов, вони не потребують відводу великих площ землі і стабільно забезпечують високу ефективність очистки. Циркуляційні окислювальні канали застосовуються у районах з розрахунковою температурою не нижче -25° С в тих випадках, коли аеротенки застосовувати недоцільно. Площі земельних ділянок очисних споруд каналізації треба приймати при повній біологічній очистці у природних умовах - за розрахунком, а при штучних - за табл. 8.4.</div> <div>Таблиця 8.4 (рекомендована)</div>			
		Регіональний центр Міжрегіональний і рес- публіканський центри	7 5
Спеціалізовані підприємства харчування	Місць	Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади, Міжрайонний центр Регіональний центр Міжрегіональний і рес- публіканський центри	1,5 0,5 0,2 0,1
Підприємства побутового обслуговування	Робочих місць	Центр сільської первинної системи розселення Первинний центр Районний центр, центр об'єднаної територіальної громади, Міжрайонний центр	2-3 2-3 1-3 1,0
* Норми для критих басейнів (без * – відкритих)			
Примітки: ¹⁾ Для дітей, які проживають у селах впливу цих центрів і не мають середніх шкіл. Транспортна доступність при цьому не повинна перевищувати 30 хв. ²⁾ У дужках наведені норми на 1000 школярів.			

ДОДАТОК Е.3
(довідковий)

ОРІЄНТОВАНІ НОРМИ РОЗРАХУНКУ УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ
СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО КУРОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Установи та організації	Одиниця виміру	Нормативна величина з розрахунку на 1000 осіб, що лікуються й відпочивають
Лікувально-курортні		
Курортні поліклініки	Відвідувань за зміну	200
Водолікарні	1 ванна	30
Грязелікарні	1 кушетка	25
Лікувальні плавальні басейни	м ² дзеркала води	120
Культурно-видовищні та дозвіллєві		
Кінотеатри	1 місце	80
Клуби центри культури та дозвілля, у тому числі:		
універсальні зали	Те саме	150
приміщення для гурткових занять	Те саме	10
Танцювальні зали	Те саме	50
Бібліотеки	1000 книжок	4
Відкриті кіноестрадні майданчики	1 місце	120
Танцювальні майданчики	Те саме	70
Фізкультурно-спортивні		

Будівлі	Продуктивність, куб. м/доб.							
	12	25	50	100	200	400	700	1400
Аеротенки повного окислення заводського виготовлення	0,1	0,12	0,14	0,23	0,38			
Аеротенки повного окислення заводського виготовлення будуються на місці з механічною аерацією				0,23	0,3□	0,47		
Аеротенки повного окислення заводського виг□товлення будуються на місці з пневматичною аерацією				0,23	0,38	0,47	0,57	
Аеротенки заводського виготовлення з аеробною стабілізацією мулу					0,38	0,47	0,57	
Станція з високонавантаженими аеротенками з аерацією								0,90
Циркуляційні окислювальні канали				0,25	0,43	0,56	0,58	1,4
Установки по доочистці на піщаних фільтрах				0,05	0,05	0,064	0,064	0,083

ПРИМІТКИ:
1. Площі земельних ділянок наведені в га.
2. При очистці невеликих обсягів стічних вод доцільно використовувати споруди малої каналізації біологічної очистки (поля підземної фільтрації, піщано-гравійні фільтри та фільтрувальні траншеї, фільтрувальні колодязі та ін.).
8.30. Для децентралізованих (місцевих) систем при витратах стічних вод до 15 куб. м на добу в піщаних і супіщаних ґрунтах і заляганні ґрунтових вод не вище 1,5 м від поверхні землі допускається застосовувати поля підземної фільтрації.
8.31. Для невеликих об'єктів з витратами стічних вод до 1 куб. м на добу в піщаних і супіщаних ґрунтах допускається застосовувати фільтрувальні колодязі. Основа колодязя повинна бути на 1 м вище рівня ґрунтових вод.

Спортивні зали	кв. м площі підлоги	80
Басейни криті	кв. м дзеркала води	70
Басейни відкриті	Те саме	100
Комплекс майданчиків для дитячих ігор	га площі земельної ділянки	0,1
Комплекс майданчиків для спортивних ігор	Те саме	0,15
<p>Примітка 1. Заклади спеціалізованого курортного обслуговування повинні задовольняти додаткові потреби тих, хто лікується і відпочиває в різних типах закладів за винятком санаторіїв і готелів з блоками лікувального призначення.</p> <p>Примітка 2. Розрахунок підприємств і закладів торгівлі, харчування, побутового обслуговування, комунально-складських та інших об'єктів слід приймати за завданням на проектування, а за його відсутності – за загальними нормами додатка В відповідно до чисельності тимчасового населення (на 1000 осіб, що лікуються і відпочивають).</p>		

ДОДАТОК Б.4
(довідковий)

ПЛОЩІ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ЗАКЛАДІВ І ПІДПРИЄМСТВ ОБСЛУГОВУВАННЯ

№№	Установи і організації	Розміри земельних ділянок	Примітки
Заклади освіти			
1.	Дошкільні навчальні заклади*	За місткості ясел-садків загального розвитку і санаторного типу, м ² на 1 місце: до 40 місць – 50, але не менше 0,2 га; більше 40 до 80 місць – 45; більше 80 місць – 40; у комплексах ясел-садків більше 350 місць – 35. В дошкільних закладах спеціального типу – не менше 60 м ² на 1 місце.	Площі земельних ділянок можуть бути зменшені на 20% в умовах реконструкції; на 15% – в разі розміщення на рельєфі із похилом більше 20%, на 10% – у населених пунктах-новобудовах (за рахунок скорочення площі озеленення).
2.	Дошкільні навчальні заклади, об'єднані з загальноосвітньою школою (комплекси «Дитсадок – Початкова школа» і «Школа – дитсадок»)	За місткості ясел-садків, м ² на одне місце: до 100 місць – 40; більше 100 – 35. За місткості початкової школи, учнів: від 40 до 400 – 40 м ² на учня.	Площа земельної ділянки може бути зменшена на 20% в умовах реконструкції; на 15% – в разі розміщення на рельєфі із похилом більше 20%; на 10% – у населених пунктах-новобудовах (за рахунок скорочення площі озеленення).
3.	Загальноосвітні школи (загальноосвітні навчальні		Площі земельних ділянок загальноосвітніх

<p>8.32. Піщано-гравійні фільтри та фільтрувальні траншеї допускається використовувати для децентралізованих (місцевих) систем при витратах стічних вод до 15 кв. м за добу у водонепроникних і слабофільтрувальних ґрунтах при найвищому рівні ґрунтових вод, розміщеному на 1 м нижче лотка відвідної труби. Для утворення фільтрувального середовища використовується привізний середньо- і крупнозернистий пісок.</p> <p>При застосуванні будь-якої споруди підземної фільтрації необхідна попередня очистка стічних вод у септиках.</p> <p>8.33. Санітарно-захисні зони від каналізаційних споруд до межі житлової забудови, ділянок громадських будівель і підприємств харчової промисловості треба визначати з урахуванням їх перспективного розвитку згідно з санітарними нормами.</p> <p>8.34. Умови спуску очищених стічних вод у водоймища повинні відповідати вимогам "Правил охрани поверхностных вод" (Москва, 1991 г.) і повинні бути погоджені з органами санітарного нагляду та органами охорони навколишнього природного середовища і Держрибнагляду.</p> <p>Теплопостачання</p> <p>8.35. Системи теплопостачання треба проектувати, враховуючи структури паливно-енергетичного балансу регіону та розвитку систем електро- та газопостачання. Теплопостачання сільських населених пунктів може бути централізованим - від селищних опалювальних чи опалювально-виробничих котельних і децентралізованим - від місцевих (вбудованих чи прибудованих) котельних, поквартирних апаратів (котлів) опалення та гарячого водопостачання, від опалювальних чи опалювально-варочних печей.</p> <p>8.36. При проектуванні централізованого теплопостачання сільського населеного пункту необхідно враховувати можливість і доцільність використання існуючих та проєктованих джерел тепла за межами населеного пункту, які належать різним відомствам і підприємствам. Питання про спільне або роздільне теплопостачання сельбищної та виробничої зон вирішується на підставі техніко-економічних розрахунків.</p> <p>8.37. Витрати тепла для промислових та сільськогосподарських підприємств на опалення, вентиляцію і кондиціонування повітря в житлових і громадських будівлях, а також на централізоване гаряче водопостачання треба приймати у відповідності з розділом СНиП по проектуванню теплових мереж. Для попередніх розрахунків витрати тепла на опалення та вентиляцію житлових і громадських будинків допускається визначати за паспортами типових проєктів, а витрати тепла на виробничі потреби - за проєктами підприємств-аналогів або за укрупненими показниками.</p> <p>8.38. Вода, що подається системами гарячого водопостачання в житлові та громадські будинки і на господарсько-питні потреби виробничих комплексів, за якістю повинна відповідати вимогам ГОСТ 2874-82 "Вода питьевая".</p> <p>Для теплопостачання сельбищної зони треба, як правило, передбачати одну групову котельню. Черговість будівництва котельної залежить від черговості будівництва теплопостачальних об'єктів. Проектування на території сельбищної зони кількох котельних допускається тільки при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні.</p> <p>8.39. При виборі майданчика для будівництва котельної треба керуватися такими вимогами: майданчик, як правило, розміщується у центрі теплових навантажень з урахуванням теплових навантажень за чергами будівництва; майданчик повинен бути вибраний з урахуванням найбільшого наближення до джерел електро- та водопостачання.</p> <p>8.40. Централізовані котельні, що постачають тепло на об'єкти сельбищної та промислової зон (промислово-опалювальні котельні), можуть об'єднуватися в один комплекс з іншими будівлями та спорудами. Блокування котельних до будівель, споруд та допоміжних будівель промислових підприємств повинно провадитися згідно з вимогами СНиП 11-85-76 "Котельные установки". Блокування централізованих котельних до житлових будівель, будівель дитячих ясел-садків, загальноосвітніх шкіл, лікарень, поліклінік, санаторіїв, закладів відпочинку та дитячих таборів відпочинку не допускається.</p> <p>8.41. Розміри земельних ділянок для окремо розташованих опалювальних котельних треба приймати за табл. 8.5.</p> <p>Таблица 8.5</p>	<p>заклади): I ступеня (початкова школа);</p> <p>I-II ступенів (початкова і основна школа);</p> <p>I-III ступенів (початкова, основна і старша школа);</p> <p>III ступеня (старша школа)</p>	<p>У сільських населених пунктах: на 4 класи – 0,25–0,5 га. У міських: на 12 класів – 1,4 га; на 16 класів – 1,8 га. У сільських населених пунктах: на 9 кл. – 1,6 га. У міських: на 18 кл. – 1,9 га, на 27 кл. – 2,4 га, на 36 кл. – 2,6 га. У сільських населених пунктах : на 12 кл. – 2,0 га, на 24 кл. – 2,6 га.</p> <p>У міських населених пунктах: на 24 кл. – 2,0 га, на 33-36 кл. – 2,5-2,6 га.</p> <p>Зблоковані середні школи: на 24+24 кл. – 2,8 га, на 24+36 кл. – - 3,2 га, на 36+36 кл. – 3,8 га.</p> <p>За місткості загальноосвітньої школи-інтернату загального, спеціалізованого та санаторного типів, учнів: більше 200 до 300 – 70 м² на 1 учня; більше 300 до 500 – 65 м²; понад 500 і більше – 45 м². За місткості школи-інтернату спеціального типу до 180 учнів – не менше 140 м² на 1 учня, більше 180 уч. – 120 м².</p> <p>Розміри земельних ділянок міжшкільних навчально-виробничих комбінатів рекомендується приймати не менше 2 га (у випадку влаштування авто полігону або автотракторо-дрому – 3 га).</p>	<p>шкіл можуть бути: зменшені на 20% – в умовах реконструкції; на 15% в разі розміщення на рельєфі із похилом більше 20%; збільшені на 30% – у сільських населених пунктах , якщо для організації навчально-дослідної роботи не передбачені спеціальні ділянки на землях агро-підприємств.</p> <p>Спортивна зона школи може бути об'єднана з фізкультурно-оздоровчим комплексом житлового кварталу, мікрорайону, громадського центру села.</p> <p>За місткості комплексів: більше 1500 до 2000 – 17 м²; більше 2000 – 16 м².</p> <p>У випадку розміщення на земельній ділянці будинку школи-інтернату спального корпусу площу земельної ділянки треба збільшувати на 0,2 га.</p> <p>Автотрактородром треба розміщувати поза сельбищною територією. У містах міжшкільні центри виробничого навчання і позашкільні заклади розміщуються на сельбищній території з урахуванням</p>	
	4.	Загальноосвітні школи, зблоковані в шкільні комплекси, а також об'єднані з іншими навчально-виховними закладами в багатопрофільні комплекси (центри)		
	5.	Школи-інтернати		
	6.	Міжшкільні центри (комбінати) виробничого навчання		

(рекомендована) Табл. 11.7

Теплопродуктивність котельних, МВт/Гкал/год.	Розміри земельних ділянок, га, котельних, які працюють на	
	твердому паливі	газوماзутному паливі
До 5,81 (5,0)	0,7	0,7
5,81 (5.0) - 11,63 (10,0)	1,0	1,0
11,63 (10.0) - 58,15 (50,0)	2,0	1,5

ПРИМІТКА. Розміри земельних ділянок опалювальних котельних, що забезпечують споживачів гарячою водою з безпосереднім водозабором, а також котельних, доставка пального яким передбачається залізницею, треба збільшити на 20 %.

8.42. Склади твердого пального для котельних, розміщених в житловій зоні, доцільно робити закритими, прибудованими до будинку котельної, а в промисловій зоні - відкритими.

8.43. Для захисту повітряного басейну сельбищної зони сільських населених пунктів від шкідливих викидів, що виходять з димовими газами, котельні треба розміщувати з підвітряного боку в зонах з вітрами переважаючого напрямку.

8.44. Заходи щодо захисту атмосферного повітря від шкідливих викидів, розміри санітарно-захисних зон та висоти димових труб* визначаються у відповідності з Методикою розрахунку концентрацій розсіювання в атмосфері шкідливих речовин, наявних у викидах промислових підприємств ОНД 86 (1987, "Держкомгідромет") і Санітарними правилами по охороне атмосферного воздуха населенных мест, 1989, а також підтверджуються розрахунками по захисту від шуму територій житлової забудови, приміщень житлових та громадських будівель.

* Виконується при розробці проектно-кошторисної документації до котельні.

8.45. В межах житлової забудови сільських населених пунктів з глиняними, піщаними та іншими щільними ґрунтами, як правило, треба передбачати підземну безканальну прокладку теплових мереж.

8.46. Шлакозоловідвали треба розмішувати на непридатних або малоприсаєднаних для інших цілей земельних ділянках поза сільбищною територією, але якомога ближче до майданчика котельної.

Забороняється скидання золи та шлаків у водоймища. Необхідно передбачати заходи, які запобігають їх винесенню у водоймища дощовими або паводковими водами.

Газопостачання

8.47. Газопостачання сільських населених пунктів може здійснюватись від централізованих систем - при наявності природного газу або від децентралізованих (місцевих) систем при використанні рідкого газу.

Для сіл, розміщених у зонах впливу великих і значних міст або безпосередньо біля селищ міського типу, питання газопостачання повинні вирішуватися разом з системою газопостачання міст та селищ міського типу.

8.48. У сільських населених пунктах треба передбачати використання природного газу на господарсько-побутові потреби (приготування кормів та підігрів води для тварин в особистих підсобних господарствах); технологічні потреби комунально-побутових підприємств; опалення, вентиляцію, гаряче водопостачання житлових та громадських будівель; опалення, вентиляцію та технологічні процеси сільськогосподарських підприємств.

Таблица 8.6 Табл.11.8

			транспортної доступності не більше 30 хв.
7.	Позашкільні заклади	За завданням на проектування	
8.	Професійно-технічні і вищі навчальні заклади: коледжі, технікуми	За місткості ПТУ і вищих навчальних закладів I-II рівнів, учнів (студентів): до 300 – 75 м ² на 1 уч.(ст.); більше 300 до 900 – – 50-60 м ² ; більше 900 до 1600 – – 30-40 м ²	Площі земельних ділянок можуть бути зменшені: в умовах реконструкції на 30% – для навчальних закладів гуманітарного профілю; збільшені на 50% – для навчальних закладів сільськогосподарського профілю, які розміщуються у сільських населених пунктах. У випадку кооперування навчальних закладів і створення навчальних центрів розміри земельних ділянок рекомендується зменшувати залежно від місткості навчальних центрів, учнів (студентів): від 1500 до 2000 – на 10%; більше 2000 до 3000 – на 20%; понад 3000 – на 30%. Параметри житлової зони, навчальних і допоміжних господарств, полігонів і автотрактородромів до вказаних розмірів не входять
9.	Вищі навчальні заклади: університети, академії, інститути	Зони вищих навчальних закладів (ВНЗ) III-IV рівнів, га на 1 тис. Студентів: навчальна зона: університети, ВНЗ технічні – 4-7; сільськогосподарські ВНЗ – 5-7; медичні, фармацевтичні – 3-5; економічні, педагогічні, культури, мистецтва, архітектури – 2-4; інститути підвищення кваліфікації і заочні ВНЗ – відповідно до їх профілю з коефіцієнтом 0,5; спеціалізована зона – за	Площа земельної ділянки ВНЗ може бути зменшена в умовах реконструкції. В разі кооперованого розміщення декількох ВНЗ на одній ділянці сумарну територію земельних ділянок навчальних закладів рекомендується скорочувати на 20%.

Тиск газу на вводі в ГРП, кгс/кв. см	Відстань від газорозподільних пунктів не менше, м, до			
	будинків і споруд	залізничних колій (до найближчої рейки)	автомобільних доріг	повітряних ліній електропередач
	До 6	10	10	5
Більше 6 до 12	15	15	8	Не менше 1,5 висоти опори
<p>ПРИМІТКА. Відстань треба приймати від зовнішніх стін будинку або шафи ГРП, при розміщенні устаткування на відкритому майданчику - від краю устаткування.</p> <p>8.49. При розробці проектів планування та забудови селищ допускається приймати укрупнені показники споживання газу, куб. м/рік на 1 люд., при теплоті згоряння газу 34 МДж/куб. м / 8000 ккал/куб. м:</p> <p>при наявності централізованого гарячого водопостачання - 100;</p> <p>за умови гарячого водопостачання від газових водонагрівачів - 250;</p> <p>за умови відсутності будь-яких видів гарячого водопостачання - 165.</p> <p>8.50. Газорозподільні пункти (ГРП), що стоять окремо, можуть розміщуватись в середині житлових кварталів, на територіях сільськогосподарських виробничих комплексів та комунальних установ на відстані, наведеній в табл. 8.6.</p> <p>8.51. Розміщення газорозподільних пунктів для газопостачання будинків виробничого та комунального призначення допускається у прибудовах до виробничих будівель та будинків комунальних установ. У разі відсутності природного газу з мереж джерелом централізованого газопостачання житлових та громадських будинків можуть бути групові резервуарні установки рідкого газу.</p> <p>8.52. Групові резервуари установки можуть бути підземними і наземними. У районах з розрахунковою температурою зовнішнього повітря нижче -20° С використовуються тільки підземні установки об'ємом 2,5 і 4,94 куб. м. Розміщення резервуарних установок треба передбачати на майданчиках зі зручними під'їздами для великовантажних автомобілів з рідким газом.</p> <p>Мінімальні відстані від резервуарів групових резервуарних установок до будинків і споруд різноманітного призначення у разі їх газопостачання від цих установок наведені в табл. 8.7.</p> <p>8.53. Джерелом децентралізованого газопостачання одно- і двоповерхових житлових та громадських будинків малої місткості служать індивідуальні газобалонні установки ємкістю від 27 до 55 л. Розміщення газобалонних установок допускається як усередині, так і ззовні приміщень.</p> <p>Розміщення балонів усередині приміщень в будинках вище двох поверхів не допускається.</p> <p>Таблиця 8.7 Табл.11.9</p>				
Відстань, м, від резервуарів				
наземних		підземних		

		завданням на проектування; спортивна зона – 1-2; зона студентських гуртожитків – 1,5-3. ВНЗ фізичної культури проектуються за завданням на проектування	
Заклади охорони здоров'я, соціального захисту, оздоровчі, відпочинку та туризму			
10.	Заклади (центри) первинної медичної допомоги (кабінети сімейних лікарів загальної практики, амбулаторії) і вторинної медичної допомоги (поліклініки, диспансери, діагностичні центри тощо)	За завданням на проектування 0,1 га на 100 відвідувань за зміну, але не менше 0,3 га	Можуть розмішуватися у приміщеннях, вбудованих в об'єкти іншого призначення.
11.	Заклади третинної медичної допомоги (спеціалізовані поліклініки та диспансери, лікарні тощо)	За завданням на проектування	
12.	Фельдшерсько-акушерський або фельдшерські пункти	0,2 га – з квартирою фельдшера; 0,05 га – без квартири	

	при загальній місткості резервуарів в р ^е зервуарній установці, куб. м					
	до 5	5 - 10	10 - 20	до 10	10 - 20	20 - 50
	1. Громадські будинки і споруди	40	-	-	15	□0
	2. Житлові будинки:					
	з отворами у стінах, звернених до установки	20	-	-	□0	15 20
	без отворів в стінах, звернених до установки	15	-	-	8	10 15
	3. Будинки і споруди промислових, сільськогосподарських підприємств і підприємств побутового обслуговування виробничого характеру	15	2□	25	8	10 15
ПРИМІТКИ: 1. Якщо в житловому будинку розміщені установи (підприємства) громадського призначення, відстані слід приймати як до житлового будинку. 2. Відстані між суміжними резервуарними установками слід приймати за поз. 3.						
Електропостачання і зовнішнє освітлення 8.54. Забезпечення електроенергією сільських поселень передбачається від мереж районної енергетичної системи з максимальним використанням різноманітних джерел: геліо, геліотермальних, вітрових установок і т. ін. 8.55. Потрібну потужність джерел постачання електроенергією належить визначати: для виробничих потреб - за проектами аналогічних підприємств або збільшеними показниками; для господарсько-побутових і комунальних потреб - за даними типових проектів або за збільшеними показниками відповідно до табл. 8.8. 8.56. Електропостачання сільських споживачів повинно здійснюватися загалом повітряними лініями, як правило, на залізобетонних опорах. Допускається застосування дерев'яних опор із залізобетонними приставками (пасинками). 8.57. Лінії електропередач, що входять у загальні енергетичні системи, не допускається розміщувати на території промислових і сільськогосподарських підприємств. Повітряні лінії електропередач напругою 110 кВ та вище слід розташовувати за межами сельбищних територій. 8.58. Кількість, потужність і напруга знижувальних підстанцій, а також їх розташування визначаються згідно з розвитком районної енергосистеми. Розміри земельних ділянок для закритих підстанцій та розподільних пристроїв слід приймати 0,6 га, для відкритих - 0,5 - 1,5 га при обов'язковому дотриманні санітарних вимог, для пунктів переходу повітряних ліній в кабельні - не більше 0,1 га. Таблиця 8.8 (довідкова) Табл.11.5						
13.	Стаціонари усіх типів (в тому числі пологові будинки) для дорослих і дітей, хоспіси	За потужності стаціонарів, ліжок: до 50 – 300 м ² на 1 ліжко; більше 50 до 100 – 300 -200 м ² ; більше 100 до 200 – 200-140 м ² ; більше 200 до 400 – 140-100 м ² ; більше 400 до 800 – 100-80 м ² ; більше 800 до 1000 – 80-60 м ² ; понад 1000 – 60 м ² .			При розміщенні двох і більше стаціонарів на одній земельній ділянці загальну площу треба приймати за нормою сумарної місткості стаціонарів. В умовах реконструкції у крупних і най круп-ніших містах земельні ділянки лікарень допускається зменшу-вати на 25%. Розміри земельних ділянок лікарень, які розміщуються у при-міській зоні необхідно збільшувати: інфекційних та онкологічних – на 15%; туберкульозних і психіатричних – на 25%; відновлювального лікування для дорос-лих – на 20%, для дітей – на 40%. Площу земельної ділянки пологових будинків треба прий-мати за нормативами стаціонарів з коефіцієнтом 0,7.	
14.	Станції (підстанції) екстреної (швидкої) медичної допомоги	0,05-0,07 на 1 авто-мобіль, але не менше 0,1 га				
15.	Медико-профілактичні заклади	За завданням на проектування (до 1-1,5 га)				
16.	Аптеки груп: I-II, III-V, V-VI	0,3 га або вбудовані; 0,25 га або вбудовані; 0,2 га або вбудовані				
17.	Роздавальні пункти молочних кухонь	Вбудовані.				
18.	Територіальні центри соціаль-ного обслуговування людей похилого віку та інвалідів типів: I тип (постійного і тимчасо-вого проживання людей похи-лого віку та інвалідів), II тип (денного перебування	За завданням на проектування При місткості				

Ступінь благоустрою житлових та громадських будинків	Показники електропостачання, кВт·ч./рік на 1 людину		Річне число годин максимуму □ електронавантаження, що використовується	
	на першу чергу	на розрахунковий строк	на першу чергу	на розрахунковий строк
Будівлі, не обладнані стаціонарними електроплитами	800	950	3000	4100
Будів □ і, обладнані стаціонарними електроплитами	1000	1350	3900	4400

8.59. Трансформаторні підстанції потужністю не більше 2 x 1000 кВА та розподільні пункти напругою до 20 кВ слід зводити закритими і розташовувати їх не ближче 25 м від житлових і громадських будинків, а при відповідних шумозахисних заходах - не ближче 10 м. Не слід розташовувати трансформаторні підстанції в зсувних зонах, зонах затоплення.

8.60. Найменші відстані по горизонталі від високовольтних проводів (ВЛ) до поверхні землі, будинків і споруд належить приймати за табл. 8.9.

Таблиця 8.9 **Табл.11.6**

Умови роботи	Ділянка, споруда	Найменша відстань по горизонталі, м, при напрузі ВЛ, кВ					
		до 35	110	150	220	330	500
Нормальний ре □ им	До поверхні землі	7	7	7,5	8	8	8
	До будинків і споруд	3	4	4	5	6	-
Обрив дроту у сус □ дньому прогоні	До поверхні землі	4,5	4,5	5	5,5	6	-

8.61. Насамперед освітленням повинні бути забезпечені транзитні дороги, вулиці і території громадських центрів, транспортні вузли, мости, шляхопроводи, залізничні переїзди тощо. На вулицях і проїздах сільських населених пунктів треба передбачати однобічне розміщення світильників; двостороннє розміщення світильників допускається на бульварах.

Зв'язок, радіомовлення і телебачення

8.62. Мережа ліній і каналів зв'язку в сільській місцевості утворюється з урахуванням їх включення до єдиної автоматизованої системи зв'язку України.

В сільській місцевості утворюються мережі:

	інвалідів),	інтернатів: до 50 місць – 150 м ² на 1 місце; більше 50 до 75 – 125 м ² ; більше 75 – 100 м ² . При місткості інтернатів: до 50 місць – 150 м ² на 1 місце; більше 50 до 75 – 125 м ² ; більше 75 – 80 м ² .	Розрахунковий показ- ник площі земельної ділянки територіальних центрів ІІІ типу визна- чається як сума площі ділянки будинку-інтер- нату і центру.
19	Будинки-інтернати для людей похилого віку, ветеранів війни і праці (з 60 років)	За місткості інтернатів: до 50 місць – 200 м ² на 1 місце; більше 50 до 100 – 175 м ² ; більше 100 до 200 – 125 м ² ; більше 200 до 300 – 100 м ²	Площу земельних ділянок будинків-інтернатів, які розміщуються поблизу парків і лісопарків, дозволяється зменшувати, але не більше ніж на 20%.
20.	Будинки-інтернати для дорос- лих-інвалідів з фізичними вадами (з 18 років)	За місткості інтернатів: до 50 місць – 200 м ² на 1 місце; більше 50 до 100 – 175 м ² ; більше 100 до 200 – 125 м ²	Те саме
21	Психоневрологічні інтернати	За місткості до 20 місць – 125 м ² на 1 місце; більше 200 до 400 – 100 м ² ; більше 400 до 600 – 80 м ²	- « -
22.	Спеціальні будинки і будинки-інтернати для дітей (будинки дитини, для дітей-сиріт, сімейні дитячі будинки, будинки-інтернати для дітей-інвалідів з 3 до 17 років, притулки неповнолітніх, центри соціальної служби бездоглядних дітей, підлітків, молоді тощо)	За завданням на проектування	
23.	Центри зайнятості населення базового рівня	За завданням на проектування	
24.	Санаторії (за виключенням туберкульозних)	75 м ² на 1 місце	
25.	Санаторії для батьків з дітьми і дитячі санаторії (за виключенням	85 м ² на 1 місце	

спільного користування - телефонного зв'язку (СТЗ);
факсимільного зв'язку;
подання програм мовлення;
внутрішньовиробничі - телефонного зв'язку сільськогосподарських підприємств, диспетчерського зв'язку, передавання інформації технологічного характеру.
Упорядження телефонного зв'язку повинно забезпечувати з'єднання між будь-якими абонентами у межах сільського адміністративного району з забезпеченням виходу у мережі міжміського і міжнародного зв'язку.
8.63. Телефонізація сільських поселень і сільськогосподарських виробничих комплексів здійснюється на міжосельній основі, в межах сільського адміністративного району. У районному центрі створюється центральна телефонна станція, до якої включаються сполучні лінії вузлових або кінцевих станцій, які розміщуються в центрах первинних систем розселення, центральних селах сільських Рад.
Мережа внутрішньовиробничого телефонного зв'язку сільгосппідприємств суміщається з телефонною мережею спільного користування у межах сільських (селищних) Рад на основі спільної автоматичної телефонної станції (АТС) і лінійних споруд.
8.64. Ємкість автоматичних телефонних станцій визначається за спеціальним завданням з урахуванням обслуговування виробничих об'єктів, культурно-побутових установ і населення. Вона повинна забезпечувати:
потреби житлового сектору із розрахунку один телефон на одну сім'ю;
потребу народногосподарського сектору із розрахунку 20 - 25 % від кількості сімей.
8.65. Автоматичні телефонні станції, як правило, розміщуються у будівлях місцевих органів управління у складі вузлів зв'язку чи окремих будівлях. Розміри приміщень АТС для попереднього розрахунку повинні бути не менше наведених в табл. 8.10.
Таблиця 8.10
(рекомендована) **Розділ 11**

Одиниця ємкості	Площа, кв. м	
	координатних АТС	електронних і квазіелектронних АТС
Один абонентний номер (РАТС□	0,11	0,05
Один еквівалентний номер (РАТС з вузловим обладнанням)	0,15	0,07

8.66. По радіотрансляційній мережі в сільській місцевості передаються центральні, державні, обласні і районні радіомовні програми, а також термінова інформація і команди дистанційного управління станціями радіотрансляційних вузлів.
8.67. Радіофікуються всі сільські населені пункти незалежно від кількості їх жителів. Радіофікація здійснюється від районних радіотрансляційних вузлів з встановленням радіоточок на всіх виробничих, в адміністративних, культурно-побутових установах, житлових кварталах та в окремих житлових будинках.
8.68. Радіотрансляційні мережі передбачаються повітряні або кабельні. Проводи радіотрансляційних ліній допускається підвішувати на опорах низьковольтних електромереж з напругою до 380 В.
Для упередження місцевого радіомовлення при місцевих органах управління, в будинках культури обладнуються місцеві радіовузли. Потужність радіовузла визначається із розрахунку 90 - 100 Вт на 1000 жителів.
8.69. Майданчики для радіотелевізійних станцій повинні обиратися таким чином, щоб напруга поля, яка створюватиметься ними на території населених пунктів, не перебільшувала допустимого рівня напруги поля для населення у відповідності з санітарними вимогами.

	туберкульозних)		
26.	Будинки відпочинку (пансіонати)	50 м ² на 1 місце	
27.	Будинки відпочинку (пансіонати) для сімей з дітьми	60 м ² на 1 місце	
28.	Туристичні бази	65 м ² на 1 місце	
29.	Курортні і туристичні готелі: з приоб'єктними блоками спецпризначення; вищих категорій (*****, ****) нижчих категорій(***, ** та *)	65 м ² на 1 місце 55 м ² на 1 місце 30 м ² на 1 місце	
30.	Оздоровчі табори	100 м ² на 1 місце	
31.	Мотелі, кемпінги	75 м ² на 1 місце	
32.	Туристичні притулки	35 м ² на 1 місце	
33.	Хостели	6-10 м ² на 1 місце	
34.	Індивідуальні засоби розміщення	15 м ² на 1 місце	
Фізкультурно-оздоровчі і спортивні споруди			
35.	Територія спортивних та фізкультурно-оздоровчих споруд (комплексів), у тому числі: повсякденне обслуговування – споруди, наближені до житла (фізкультурно-спортивні клуби); періодичне обслуговування	0,3-0,45 га на 1 тис. осіб (0,4 - для найбільших міст) 0,6-0,9 м ² на 1 особу 0,3-0,5 м ² на 1 особу	Фізкультурно-оздоровчі споруди мережі загального користування доцільно об'єднувати із фізкультурно-спортивними об'єктами загальноосвітніх шкіл та інших навчальних закладів, закладів відпочинку й культури з можливим скороченням території.
36.	Територія відкритих площинних споруд у житловому кварталі, мікрорайоні	0,05-0,07 га на 1 тис. осіб	
Заклади культури та мистецтва, культурно-видовищні та дозвіллєві			
37.	Клубні заклади, центри культури і дозвілля	За завданням на проектування	
38.	Масові бібліотеки	Те саме	
39.	Кінотеатри і відео зали	- « -	
40.	Театри	- « -	
41.	Концертні зали	За завданням на проектування	
42.	Цирки	Те саме	
43.	Культові споруди	- « -	

Інженерні мережі	Відстані, м, по □ горизонталі (в світлі) від підземних мереж, до							
	фундаментів будинків в та споруд	фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і зв'язку, залізничних	осі крайньої путі		бортового каменя вулиці, дороги (краю проїзної частини, укріпленої смуги узбіччя	зовнішньої брівки кювету або підшви і насипу дороги	фундаментів опор повітряних ліній електропередач напругою	
залізниць колії 1520 мм, але не менше глибини траншеї до			залізниць колії 750 мм	до 1 □В зовнішнього освітлення			вище 1 до 35 кВ	вище 35 до 110 кВ і вище

		ць	підошв и насипу та брівки виймки		)					49.	Виробничі підприємства централізованого виконання замовлень	0,5-1,2 га		
										Організації та установи управління, кредитно-фінансові установи, підприємства зв'язку, юридичні установи, правопорядку				
Водопровід та напірна каналізація	5	3	4	2,8	2	1	1	2	3	50.	Організації та установи управління	Залежно від поверхово- сті будинку, м ² на 1 спів- робітника: 44-18,5 за поверховості 3-5; 13,5-11 за поверховості 9-12; 10,5 за поверховості 16 і більше. Обласних, міських, район- них держадміністрацій і Рад народних депутатів, м ² на 1 співробітника: 54-30 за поверховості 3-5; 13-12 за поверховості 9-12; 11 за поверховості 16 і більше. Селищних і сільських Рад, м ² на 1 співробітника: 60-40 за поверховості 2-3.		
Дрена□	3	1	4	2,8	1,5	1	1	2	3	51.	Відділення і філії банківських установ у населених пунктах : міських сільських	0,5 га – на 3 операційні місця; 0,4 га - на 20 операційних місць		
Супутній дренаж	0,4	0,4	0,4	0	0,4	-	-	-	-	52.	Районні (міські) суди	0,15 га на об'єкт, коли 1 суддя; 0,4 га на об'єкт, коли 5 суддів; 0,3 га на об'єкт, коли 10 членів суду; 0,5 га, коли 25 членів суду		
Газопроводи горючих газів тиску, МПа (кгс/кв. см):										53.	Обласні суди	Те саме		
низького до 0,005 (0,05)	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10	54.	Юридичні консультації	За завданням на проекту- вання	Можуть бути вбудовані	
середнього вище 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10	55.	Нотаріальна контора	Те саме	Те саме	
високого вище 0,3 (3) до 0,6 (6)	7	1	7,8	3,8	2,5	1	1	5	10	56.	Відділення поліції	- « -	- « -	
високого вище 0,6 (6) до 1,2 (12)	10	1	10,8	3,8	2,5	2	1	5	10	57.	Опорний пункт охорони порядку	Вбудований		
Теплові мережі:										Установи житлово-комунального господарства				
										58.	Житлово-експлуатаційні організації житлового району	1 га на об'єкт		

1. Допускається передбачати прокладку підземних інженерних мереж в межах фундаментів опор та естакад трубопроводів контактної мережі за умови виконання заходів які виключають можливість

2. Відстані від теплових мереж у разі безканальної прокладки до будинків та споруд належить приймати як до водопроводу

до кладовищ, звалищ, могильників для худоби - 10 м (при наявності на глибині укладання трубопроводів водонасичених ґрунтів з рухом ґрунтового потоку у бік трубопроводів відстань повинна збільшуватися до 30 м);

4. Відстань від силових кабелів напругою 110 - 120 кВ до фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі, ліній зв'язку належить приймати 1,5 м.

	Відстань по горизонталі (в світлі) до
--	---------------------------------------

--

	ду	побут ової	дощов ої каналі зації	низько го до 0,005 (0,05)	серед нього вище 0,005 (0,□5) до 0,3 (3)	високого		силов их□в сіх напру г	зв'яз ку	зовн ішня стін ка кана лу, туне лю	обол онка безк анал ьної прок ладк и	тунел ів	й пнев мо- сміт те- пров одів
						вище 0,3 (3) до 0,6 (6)	вищ е 0,6 (6) до 1,2 (12)						
Водопрові д	Див. пр. 1	Див. пр. 2	1,5	1	1	1,5	2	0,5*	0,5	1,5	1,5	1,5	1
Каналізаці я побутова	Див. пр. 2	0,4	0,4	1	1,5	2	0,5	0,5□	0,5	1	1	1	1
Дощова каналізаці я	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5	0,5	1	1	1	1
Газопрово ди тиску МПа (кгс/кв. см):													
низького тиску до 0,005 (0,05)	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1
середньог □ вище 0,005 (0,05) до 0,3 (3)	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2	1,5
високого вище 0,3 (3) до 0,6 (6)	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2	2
високого вище 0,6 (6) до 1,□ (12)	2	2	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4	2

ДОДАТОК Е.5 (обов'язковий)	
ВЕЛИЧИНА МАКСИМАЛЬНО ДОПУСТИМИХ РАДІУСІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ	
Установи та організації	Радіус обслуговування, м
Дошкільні навчальні заклади*:	
у містах за багатоповерхової забудови	300
у сільських населених пунктах і містах, з одно- і двоповерховою забудовою	500
Загальноосвітні школи різних ступенів освіти*	До 800 для І і II ступенів; до 2000 для III ступеня
Дошкільні навчальні заклади, об'єднані з початковою школою:	
у містах за багатоповерхової забудови	300
у сільських населених пунктах і містах, за одно-, двоповерхової забудови	500
Позашкільні заклади житлових районів	750-1500
Приміщення для фізкультурно-оздоровчих занять та дозвілля**	500
Приміщення, будинки для творчості і спорту учнів у житлових районах	1500
Культурно-видовищні центри житлових районів	1500
Фізкультурно-спортивні центри житлових районів	1500
Поліклініки та їх філіали у містах***	1000
Роздавальні пункти молочної кухні	500
Те саме, за одно- і двоповерхової забудови	800
Аптеки у містах	500
Те саме, за одно- і двоповерхової забудови	800
Підприємства торгівлі, харчування (заклади ресторанного господарства) і побутового обслуговування місцевого значення:	
у містах за забудови багатоповерхової	500
те саме, одно-, двоповерхової забудови	800
у сільських населених пунктах	2000
Відділення зв'язку та філії банківських установ	500
* Вказаний радіус обслуговування не поширюється на спеціальні й санаторні дошкільні навчальні заклади, а також на спеціалізовані дитячі ясла-садки загального типу і загальноосвітні школи (мовні, математичні, спортивні та ін.). Маршрути підходів учнів до загальноосвітніх шкіл з початковими класами не повинні перетинами проїзну частину магістральних вулиць в одному рівні з транспортом. У сільській місцевості радіус пішохідної доступності шкіл I ступеня не повинен перевищувати-2 км і не більше 15 хв. в один бік при транспортному забезпеченні учнів. Максимальний радіус обслуговування учнів шкіл II-III ступенів слід приймати не більше 15 км. ** Доступність фізкультурно-спортивних споруд міського значення не повинна перевищувати 30 хв. *** Доступність центрів первинної медичної допомоги, амбулаторій, фельдшерсько-акушерських пунктів і аптек у сільській місцевості приймається у межах 30 хв. (з використанням транспорту).	

Кабелі силові всіх напруг	0,5*	□,5*	0,5*	1	1	1	2	0,1	0,5	2	2	2	1,5
Кабелі зв'язку	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5*	-	1	1	1	1
Теплові мережі:													
від зовнішньої стінки каналу, тунелю	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	-	-	2	1
від оболонки безканальної прокладки	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1	-	-	2	1
Канали, тунелі	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	2	-	1
Зовнішні пневмосміттєпроводи	1	1	1	1	1,5	2	2	1,5	1	1	1	1	-

* У відповідності з вимогами розділу 2 "Правил устро́йства електроустано́вок" (ГТУ9).

ПРИМІТКИ:

1. При паралельній прокладці декількох ліній водопроводу відстань між ними належить приймати у відповідності з СНиП 2.04.02-84. "Водоснабжение. Наружные сети и сооружения".

2. Відстань від побутової каналізації до господарсько-питного водопроводу треба приймати, м: до водопроводу із залізобетонних та азбестоцементних труб - 5; до водопроводу із чавунних труб діаметром до 200 мм - 1,5; діаметром вище 200 мм - 3; до водопроводу з пластмасових труб - 1,5.

3. При паралельній прокладці газопроводів для труб діаметром до 300 мм відстань між ними (у світлі) допускається приймати 0,4 м, більше 300 мм - 0,5 м при сумісному розміщенні в одній траншеї двох та більше газопроводів. В таблиці вказані відстані від сталевих газопроводів. Розташування газопроводів з неметалевих труб належить передбачати згідно СНиП 2.04.08-87. "Газоснабжение". -

ДОДАТОК Е.6
(довідковий)

ЗМЕНШЕННЯ РАДІУСІВ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОХИЛУ МІСЦЕВОСТІ

Похил, %	Зміна радіусів пішохідної доступності до різних об’єктів залежно від похилу місцевості, м					
	0-5	300	500	750	1000	1500
10	200-250	400	550-600	750-800	1100-1200	
20	150-180	250-300	400-450	500-600	800-900	

ДОДАТОК Ж.1
(обов’язковий)

КЛАСИФІКАЦІЯ ВУЛИЦЬ І ДОРІГ

Категорії доріг і вулиць	Основне призначення доріг і вулиць
Автомобільні дороги загального користування (згідно ЗУ «Про автомобільні дороги»)	
Дороги та вулиці міських населених пунктів	
Магістральні дороги:	
Безперервного руху	Швидкісний транспортний зв’язок між містом-центром, територіями і населеними пунктами системи розселення та регіону, віддаленими промисловими та планувальними районами в найкрупніших, крупних і великих містах, виходи на зовнішні автомобільні дороги I-II категорій або їх продовження, до аеропортів, крупних зон масового відпочинку. Перетин з магістральними вулицями і дорогами на різних рівнях. Каркас планувальної структури території та поселень системи розселення
регульованого руху	Транспортний зв’язок між віддаленими промисловими та планувальними (сельбищними) районами найкрупніших, крупних і великих міст, на окремих напрямках і ділянках переважно вантажного руху, що здійснюється поза житловою забудовою, виходи на зовнішні автомобільні дороги, а також магістралі, що з’єднують ці виходи. Перетин з вулицями та дорогами в одному та на різних рівнях. Планувальні осі розвитку системи розселення
Магістральні вулиці:	
Загальноміського значення:	
безперервного руху	Транспортний зв’язок між житловими, промислово-складськими районами, загальноміським та районними громадськими центрами в найкрупніших, крупних і великих містах, а також з іншими магістральними вулицями, міськими і зовнішніми автомобільними дорогами.. Забезпечення руху транспорту за основними

4. Відстань від теплових мереж відкритих систем тепlopостачання та мереж гарячого водопостачання при безканалній прокладці належить приймати до побутової чи виробничої каналізації при діаметрі труб теплових мереж $DY \leq 200$ мм - 1,5 м, те ж при $DY > 200$ мм - 3 м. При розташуванні каналізації вище теплових мереж вказані відстані належить збільшувати на різницю в глибинах закладання трубопроводів.

Таблиця 8.13 **(СанПін №173, СНіП 2.05.06-85)**

Об'єкти	Мінімальна відстань, м від осі											
	газопроводів								нафтопроводів і нафтопродуктопроводів			
	класу											
	I				II		IV	III	II	I		
	умовним діаметром, мм											
	300 і менше	більше 300 до 600	більше 600 до 800	більше 800 до 1000	більше 1000 до 1200	більше 1200 до 1400	300 і менше	більше 300	300 і менше	більше 300 до 500	більше 500 до 1000	більше 1000 до 1400
Населені пункти; колективні сади та садові будинки; дачні селища; промислові та сільськогосподарські підприємства; будівлі з масовим накопиченням людей (школи, лікарні, клуби, дитячі садки та ін.), що стоять окремо; житлові будинки в 3 і більше поверхів; очисні споруди та насосні станції водопроводу	100	150	200	250	300	350	75	125	75	100	150	200
Нежитлові та допоміжні будівлі, що стоять окремо, гаражі та відкриті стоянки для автомобілів, індивідуальних власників, до 20 автомобілів, каналізаційні споруди	30	50	100	150	175	200	30	50	30	30	30	50

Таблиця 8.14

Об'єкти	Мінімальні відстані, м, від КС і ГРС							
	Клас газопроводів							
	I						II	
	Умовний діаметр газопроводу, мм							
	300 і менше	більше 300 до 600	більше 600 до 800	більше 800 до 1000	більше 1000 до 1200	більше 1200 до 1400	300 і менше	більше 300
Населені пункти; колективні сади та садові будинки; дачні селища;	50□/150	500/175	700/200	700/250	700/350	700/350	500/100	500/125

регульованого руху	напрямами на різних рівнях. Композиційно-планувальний каркас міста –центра системи розселення
Районного значення	Транспортний зв’язок між житловими, промислово-складськими районами та центром міста, центрами планувальних районів, дублери радіальних, хордових і кільцевих магістралей, виходи на магістральні вулиці та зовнішні автомобільні дороги. Перетин з магістральними вулицями і дорогами в одному рівні. Разом з магістралями безперервного руху планувальні осі (каркас) міста
Вулиці і дороги місцевого значення: вулиці в житловій забудові (житлові вулиці)	Транспортний (переважно громадський пасажирський) і пішохідний зв’язки між житловими, житловими і промисловими районами та в їх межах, між громадськими центрами, виходи на інші магістральні вулиці. Перетини в одному рівні. Разом з вулицями загальноміського значення композиційні осі планувальних районів
вулиці та дороги в науково-виробничих, промислових і комунально-складських зонах (районах)	Транспортний (без пропуску вантажного та громадського пасажирського транспорту) і пішохідний зв’язки на території житлових районів (мікрорайонів), виходи на магістральні вулиці регульованого руху. Формують планувальну структуру сельбищних територій
пішохідні вулиці та дороги	Транспортний зв’язок переважно легкового та вантажного транспорту в межах зон (районів), виходи на магістральні міські вулиці та дороги. Формують планувальну структуру зон (районів)
паркові дороги	Пішохідний зв’язок з місцями прикладання праці, закладами та підприємствами обслуговування (у т.ч. в межах громадських центрів), місць відпочинку та зупинками громадського пасажирського транспорту
проїзди	Транспортний зв’язок у межах територій парків та лісопарків з переважним рухом легкових автомобілів (можливий рух велосипедів)
велосипедні доріжки	Під’їзд транспортних засобів до житлових і громадських будинків, закладів, підприємств та інших об’єктів міської забудови в межах районів, мікрорайонів, кварталів
	Проїзд на велосипедах по вільних від інших видів транспотного руху трасам до місць відпочинку, громадських центрів, а в крупніших і крупних містах- зв’зок у межах планувальних районів
Дороги та вулиці сільських населених пунктів	
Селищна дорога	Зв’язок сільського населеного пункту із зовнішніми автодорогами загальної мережі

окремі промислові та сільськогосподарські підприємства; гаражі та відкриті стоянки для автомобілів індивідуальних власників на кількість автомобілів більше 20; будівлі з масовим накопиченням людей (школи, клуби та ітд.), що стоять окремо, житлові будинки в 3 та більше поверхів								
Житлові будинки в 1 - 2 поверхи, що стоять окремо, сільськогосподарські ферми	150/75	150/125	200/150	250/200	300/225	350/250	75/75	150/100
Нежитлові будинки та допоміжні будівлі (сараї, гаражі та відкриті стоянки для автомобілів індивідуальних власників до 20 автомобілів), що стоять окремо. Очисні споруди та насосні станції каналізації	50/50	75/75	150/100	200/150	225/175	250/200	50/30	75/50
<div>ПРИМІТКА. Відстані, наведені в числівнику, - для КС, в знаменнику - для ГРС.</div> <div>9. ЕКОЛОГІЯ ТА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА (РОЗДІЛ 14)</div> <div>Екологічні вимоги</div>								

Головна вулиця	Зв'язок житлових територій з громадським центром
Житлова вулиця (вулиця в житловій забудові): основна	Зв'язок внутрішньожитлових територій з головною вулицею за напрямками з інтенсивним рухом Зв'язок між основними житловими вулицями
другорядна (провулок) Проїзд	Зв'язок житлових будинків, які розміщені в глибині квартала, з вулицею
Дорога господарського призначення (скотопрогін)	Прогін власної худоби та проїзд вантажного транспорту до присадибних ділянок

Примітка 1. У центрах найкрупніших, крупних і великих міст на магістралях загальноміського та районного значення або їх ділянках, як правило, виділяється історично сформована головна вулиця та площа, на яких зосереджені адміністративні та громадські будинки, ділові, торгові та культурно-видовищні комплекси. У межах історичного ядра загальноміського центру серед таких вулиць та вулиць місцевого значення можуть виділятися пішохідно-транспортні вулиці з обмеженим вантажним рухом і пропуском тільки громадського транспорту та пішохідні вулиці і зони з чисто пішохідним рухом. На період проведення громадських заходів ці вулиці дублюються іншими вулицями і є основою архітектурно-планувальної організації загальноміського центру. З метою вилучення або скорочення обсягів руху наземного транспорту через територію історичного ядра загальноміського центру можливе влаштування навколо нього обхідних магістральних вулиць, розміщення переважно по периметру цього ядра стоянок автомобілів.

Примітка 2. Залежно від величини та функціонально-планувальної структури міст, обсягів та режимів руху зазначені основні категорії вулиць і доріг допускається доповнювати або приймати в неповному складі.

Примітка 3. У малих, середніх та великих містах, а також в умовах реконструкції та при організації одностороннього руху транспорту допускається використовувати параметри магістральних вулиць районного значення для проектування магістральних вулиць загальноміського значення.

Примітка 4. У найкрупніших, крупних і великих містах з вулиць загальноміського значення можуть виділятися ведучі в центр міста вулиці - проспекти, на яких зосереджені громадські будинки та лінії громадського пасажирського транспорту та забороняється рух вантажного транспорту і обмежуються стоянки легкових автомобілів. Проспекти повинні дублюватися магістральними вулицями.

ДОДАТОК Ж.2
(довідковий)

РОЗМІРИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ЗБЕРІГАННЯ ТА ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Об'єкти	Площа ділянки на об'єкт, га
Вантажне підприємство місткістю, автомобілів: 100 200 300 500	2,0-2,5 3,0-3,5 4,0-4,5 6,0-6,5
Трамвайне депо місткістю, вагонів: без ремонтних майстерень- 100	6,0-6,5

<div>9.1. При проектуванні, розміщенні, будівництві і введенні в експлуатацію нових містобудівельних об'єктів і реконструкції населених пунктів в сільській місцевості необхідно забезпечити екологічну безпечність людини, охорону навколишнього природного середовища і природних ресурсів, дотримання нормативів шкідливих викидів, а також шкідливих фізичних, хімічних, біологічних впливів на природне оточення.</div> <div>9.2. Об'єкти, експлуатація яких пов'язана з шкідливим впливом на навколишнє середовище і здоров'я людини, повинні бути забезпечені спорудами, обладнанням і пристосуваннями для очищення шкідливих викидів і скидів чи для їх знищення, зменшення впливу шкідливих факторів, а також приладами контролю над кількістю і складом речовин, які забруднюють, і характеристиками шкідливих впливів.</div> <div>9.3. Розміщення будь-яких споруд і об'єктів, що не відповідають у повному обсязі всім екологічним вимогам і заходам, передбаченим в містобудівній документації і заключенні екологічної експертизи, на території сільських Рад або населених пунктів не допускається.</div> <div>9.4. У складі матеріалів попереднього вибору земельних ділянок для розвитку і реконструкції сіл і окремих об'єктів будівництва повинні бути показники оцінки можливого впливу на навколишнє середовище: кількісні і якісні характеристики території, що відводиться; загальна оцінка стану навколишнього природного середовища; характеристика можливого рівня забруднення вод, атмосферного повітря, ґрунтів, інших природних ресурсів; наявність порушених земель; розміщення звалищ та полігонів для поховання відходів; відомості про викиди, що прогнозуються, і про шкідливі біологічні та інші впливи; обсяг шкідливих речовин, що викидаються в атмосферу і водоймища, з диференціацією основних забруднюючих речовин; характеристика токсичних речовин, обсяги відходів, що не утилізуються і шкідливо впливають на навколишнє середовище і здоров'я людини; заходи щодо їх поховання; наявність територій і об'єктів природно-заповідного фонду, територій, зарезервованих для заповідників, курортних і лікувально-оздоровчих рекреаційних зон; висновки стосовно рівнів можливого впливу містобудівних об'єктів на навколишнє середовище і здоров'я людей; висновки стосовно основних соціально-економічних наслідків розміщення містобудівних об'єктів з урахуванням інтересів місцевого населення*.</div> <div>* Вказані роботи виконуються відповідними організаціями на підставі спеціального замовлення, а вартість їх повинна бути включена у загальну вартість містобудівної документації.</div> <div>9.5. Характер і ступінь потенціальних видів впливу на природно-територіальний комплекс і взаємопов'язані з ним соціальні системи містобудівної діяльності, що намічається, визначаються при оцінці впливу на навколишнє середовище. Результати цієї оцінки повинні бути відображені у складі передпроектної і проектної містобудівної документації поряд з іншими параметрами, що проектуються, починаючи з цільових та прогнозних стадій її розробки.</div> <div>9.6. Система оцінки впливів на навколишнє середовище містобудівних об'єктів повинна включати: підготовку інформації про стан навколишнього природного середовища і його компонентів на момент проектування; прогнозування і оцінку можливого впливу на об'єкти, що намічаються, і їх варіантів; прогнозування змін стану навколишнього середовища за варіантами, що розглядаються, включаючи припинення або перепрофілювання даного виду містобудівної діяльності; складання оцінювального документа (розділу) і розглядання (експертиза) його спеціалістами за участю громадськості; підготовку необхідної інформації для органів, що приймають рішення про здійснення містобудівної діяльності, яка намічається.</div> <div>Природоохоронні заходи (РОЗДІЛ 14)</div> <div>9.7. Охорона навколишнього природного середовища є важливим завданням, яке вирішується під час</div>	<table><tr><td>150 200 з ремонтними майстернями- 100</td><td>7,5-8,0 8,0-8,5 6,5-7,0</td></tr><tr><td>Тролейбусне депо місткістю,тролейбусів: без ремонтних майстерень- 100 150 200 з ремонтними майстернями-100</td><td>3,5-4,0 5,5-6,0 6,0-6,5 5,0-5,5</td></tr><tr><td>Автобусний парк місткістю,автобусів: 100 200 300 500</td><td>2,5-3,0 3,5-4,0 4,5-5,0 6,5-7,0</td></tr><tr><td>Таксомоторний парк, база проката (багатоповерхові) місткістю, легкових автомобілів: 100 300 500 800 1000</td><td>0,5 1,2 1,6 2,1 2,3</td></tr><tr><td>Гараж для зберігання легкових автомобілів мітскістю 100 машино-місць: одноповерховий двоповерховий трьохповерховий чотирьохповерховий п'ятиповерховий</td><td>0,30 0,20 0,14 0,12 0,10</td></tr><tr><td>Наземна автостоянка місткістю 100 машино-місць (з урахуванням проїздів)</td><td>0,25</td></tr><tr><td>СТО легкових автомобілів з кількістю постів: 10 15 25 40</td><td>1,0 1,5 2,0 3,5</td></tr><tr><td>АЗС з кількістю колонок: 2 5 7 9 11</td><td>0,1 0,2 0,3 0,35 0,4</td></tr></table> <div>Примітка: В умовах реконструкції розміри земельних ділянок при відповідному обґрунтуванні допускається зменшувати, але не більше ніж на 20%.</div>	150 200 з ремонтними майстернями- 100	7,5-8,0 8,0-8,5 6,5-7,0	Тролейбусне депо місткістю,тролейбусів: без ремонтних майстерень- 100 150 200 з ремонтними майстернями-100	3,5-4,0 5,5-6,0 6,0-6,5 5,0-5,5	Автобусний парк місткістю,автобусів: 100 200 300 500	2,5-3,0 3,5-4,0 4,5-5,0 6,5-7,0	Таксомоторний парк, база проката (багатоповерхові) місткістю, легкових автомобілів: 100 300 500 800 1000	0,5 1,2 1,6 2,1 2,3	Гараж для зберігання легкових автомобілів мітскістю 100 машино-місць: одноповерховий двоповерховий трьохповерховий чотирьохповерховий п'ятиповерховий	0,30 0,20 0,14 0,12 0,10	Наземна автостоянка місткістю 100 машино-місць (з урахуванням проїздів)	0,25	СТО легкових автомобілів з кількістю постів: 10 15 25 40	1,0 1,5 2,0 3,5	АЗС з кількістю колонок: 2 5 7 9 11	0,1 0,2 0,3 0,35 0,4
150 200 з ремонтними майстернями- 100	7,5-8,0 8,0-8,5 6,5-7,0																
Тролейбусне депо місткістю,тролейбусів: без ремонтних майстерень- 100 150 200 з ремонтними майстернями-100	3,5-4,0 5,5-6,0 6,0-6,5 5,0-5,5																
Автобусний парк місткістю,автобусів: 100 200 300 500	2,5-3,0 3,5-4,0 4,5-5,0 6,5-7,0																
Таксомоторний парк, база проката (багатоповерхові) місткістю, легкових автомобілів: 100 300 500 800 1000	0,5 1,2 1,6 2,1 2,3																
Гараж для зберігання легкових автомобілів мітскістю 100 машино-місць: одноповерховий двоповерховий трьохповерховий чотирьохповерховий п'ятиповерховий	0,30 0,20 0,14 0,12 0,10																
Наземна автостоянка місткістю 100 машино-місць (з урахуванням проїздів)	0,25																
СТО легкових автомобілів з кількістю постів: 10 15 25 40	1,0 1,5 2,0 3,5																
АЗС з кількістю колонок: 2 5 7 9 11	0,1 0,2 0,3 0,35 0,4																
ДОДАТОК Ж.3 (обов'язковий)																	
ВІДСТАНІ ВІД АЗС ДО СПОРУД ТА ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ																	
Інженерні мережі і споруди	Відстані, м																
1. Залізниці загальної мережі (до підшви насипу або брівки виїмки на перегонах): а) неелектрифіковані -на перегонах -на роз'їздах -від станцій б) електрифіковані	20 30 40 Те саме, але не менше півтори висоти опори																

<p>розробки містобудівної документації. Вона включає заходи з охорони земельних ресурсів, лісів, повітряного басейну, водоймищ, водотоків і запасів підземних вод.</p> <p>9.8. Комплексні заходи з охорони навколишнього середовища ґрунтуються на пропозиціях схем і проектів районного планування, а також відповідних розділів прогнозів економічного і соціального розвитку сільськогосподарських і промислових підприємств, схем генеральних планів території місцевих Рад.</p> <p>9.9. Заходи щодо охорони земельних ресурсів повинні бути спрямовані на обґрунтований вибір територій і майданчиків для промислового, житлово-громадського будівництва, господарського використання. При визначенні розміру територій, які потрібні для розташування підприємств і об'єктів сільськогосподарського виробництва, належить намагатися їх економно використовувати (у відповідності з діючим законодавством).</p> <p>9.10. Територію для розвитку і реконструкції існуючих поселень і будівництва нових у відповідності з законодавством України належить передбачати на землях, що непридатні для сільськогосподарського використання. Вилучення земель сільськогосподарського призначання проводиться у відповідності з Земельним кодексом України за порядком, який упроваджено.</p> <p>9.11. Розміщення забудови на зрошуваних і висушених землях, ріллі, земельних ділянках, зайнятих багаторічними плодовими насадженнями та виноградниками, а також на землях, на яких знаходяться водоохоронні, захисні та інші ліси І групи допускається, як виняток, у відповідності з земельним законодавством.</p> <p>9.12. Забороняється проектування і будівництво поселень, промислових комплексів та інших народногосподарських об'єктів до отримання даних про відсутність корисних копалин в надрах під ділянкою майбутньої забудови, що надаються відповідною територіальною геологічною організацією.</p> <p>9.13. Розташування будівель, споруд і комунікацій не допускається:</p> <p>на землях заповідників, заказників, природних національних парків, ботанічних садів, дендрологічних парків і водоохоронних смуг (зон);</p> <p>в зонах охорони гідрометеорологічних станцій;</p> <p>в першій зоні санітарної охорони джерел водопостачання і майданчиків водопровідних споруд;</p> <p>в першій зоні санітарної охорони курортів.</p> <p>У другій зоні округу санітарної охорони курортів припускається розташовувати об'єкти, пов'язані з експлуатацією, розвитком, благоустроєм і обслуговуванням населення курортів, якщо вони не викликають забруднення атмосфери, ґрунту і води, підвищення нормативних рівнів шуму і напруги електромагнітного поля. У третій зоні допускається розташування об'єктів, які не справляють негативного впливу на природні лікувальні засоби і санітарний стан курорту.</p> <p>ПРИМІТКИ:</p> <p>1. Не допускається розміщення будівель і споруд:</p> <p>на земельних ділянках, які забруднені органічними і радіоактивними відходами (до скінчення строків, що встановлені органами Міністерства охорони здоров'я України);</p> <p>в небезпечних зонах відвалів породи вугільних, сланцевих, залізорудних шахт та кар'єрів і збагачувальних фабрик, зсувів, селевих потоків і сирових лавин;</p> <p>в зонах можливого катастрофічного затоплення внаслідок руйнування гребель або дамб;</p> <p>в сейсмічних районах і зонах, що безпосередньо прилягають до активних розламів;</p> <p>в охоронних зонах магістральних продуктопроводів;</p> <p>на ділянках, де були розташовані цвинтарі (навіть після закінчення строку їх дії);</p> <p>в санітарно-захисних зонах промпідприємств, тваринницьких і птахівницьких комплексів.</p> <p>2. З метою забезпечення нормальної експлуатації споруд, пристроїв та інших об'єктів транспорту можуть бути запроваджені охоронні зони у відповідності з діючим земельним законодавством.</p> <p>9.14. Навколо сільських поселень, що розташовані у безлісових і малолісових районах, належить передбачати створення вітрозахисних і берегозакріплювальних лісових смуг, озеленення схилів, пагорбів, ярів, балок. Ширину захисних лісових смуг для сільських поселень слід приймати не менше 50 м.</p> <p>9.15. Тваринницькі, птахівницькі та звірівницькі підприємства, склади для збереження ядохімікатів, біопрепаратів, добрив та інші склади і виробництва, ветеринарні установи, об'єкти і підприємства для утилізації відходів, котельні, очисні споруди, гноєсховища відкритого типу, склади нафти та</p>	<table><tr><td>2. Залізнична під'їзна колія підприємства</td><td>20</td></tr><tr><td>3. Залізничні переїзди</td><td>не менше 100</td></tr><tr><td>4. Мости, шляхопроводи</td><td>не менше 100</td></tr><tr><td>5.ТП,РП,РУ відкриті і закриті</td><td>За ПУЕ</td></tr><tr><td>6.Маршрути електрифікованого міського транспорту (до контактних проводів) -від АЗС типів А і Б -від малих АЗС типу В -від середніх АЗС типу В</td><td>15, але не менше півтори висоти опори 25, але не менше півтори висоти опори 30, але не менше півтори висоти опори</td></tr><tr><td>7.Повітряні лінії електропередачі</td><td>за ПУЕ, але не менше півтори висоти опори</td></tr><tr><td>8. Кабельні лінії еектропередачі</td><td>за ПУЕ, але не ближче 13м до вибухонебезпечних установок</td></tr><tr><td>9. Лінії зв'язку: -кабельні -повітряні</td><td>За ПУЕ 13 півтори висоти опори</td></tr><tr><td>10. Водоводи в сухих ґрунтах: -діаметром до 1000 мм -діаметром до 1000 мм - водоводи в мокрих ґрунтах незалежно від діаметра</td><td>10 20 50</td></tr><tr><td>11. Водопровід і напірна каналізація</td><td>5</td></tr><tr><td>12. Самопливна каналізація</td><td>5</td></tr><tr><td>13. Теплові мережі: -від стінки каналу -від оболонки безканальної прокладки</td><td>5 5</td></tr><tr><td>14. Магістральні газопроводи, продуктопроводи, нафтопроводи</td><td>Відповідно до вимог [96] в залежності від класу і діаметра</td></tr></table> <p>Примітка 1. Відстані від АЗС до споруд і об'єктів, наведених у даному додатку.</p> <p>Примітка 2. Відстані від АЗС до інженерних мереж, зазначених у пунктах 11-14, визначають від стінки трубопровода до фундаментів наземних та стін підземних споруд АЗС.</p>	2. Залізнична під'їзна колія підприємства	20	3. Залізничні переїзди	не менше 100	4. Мости, шляхопроводи	не менше 100	5.ТП,РП,РУ відкриті і закриті	За ПУЕ	6.Маршрути електрифікованого міського транспорту (до контактних проводів) -від АЗС типів А і Б -від малих АЗС типу В -від середніх АЗС типу В	15, але не менше півтори висоти опори 25, але не менше півтори висоти опори 30, але не менше півтори висоти опори	7.Повітряні лінії електропередачі	за ПУЕ, але не менше півтори висоти опори	8. Кабельні лінії еектропередачі	за ПУЕ, але не ближче 13м до вибухонебезпечних установок	9. Лінії зв'язку: -кабельні -повітряні	За ПУЕ 13 півтори висоти опори	10. Водоводи в сухих ґрунтах: -діаметром до 1000 мм -діаметром до 1000 мм - водоводи в мокрих ґрунтах незалежно від діаметра	10 20 50	11. Водопровід і напірна каналізація	5	12. Самопливна каналізація	5	13. Теплові мережі: -від стінки каналу -від оболонки безканальної прокладки	5 5	14. Магістральні газопроводи, продуктопроводи, нафтопроводи	Відповідно до вимог [96] в залежності від класу і діаметра
2. Залізнична під'їзна колія підприємства	20																										
3. Залізничні переїзди	не менше 100																										
4. Мости, шляхопроводи	не менше 100																										
5.ТП,РП,РУ відкриті і закриті	За ПУЕ																										
6.Маршрути електрифікованого міського транспорту (до контактних проводів) -від АЗС типів А і Б -від малих АЗС типу В -від середніх АЗС типу В	15, але не менше півтори висоти опори 25, але не менше півтори висоти опори 30, але не менше півтори висоти опори																										
7.Повітряні лінії електропередачі	за ПУЕ, але не менше півтори висоти опори																										
8. Кабельні лінії еектропередачі	за ПУЕ, але не ближче 13м до вибухонебезпечних установок																										
9. Лінії зв'язку: -кабельні -повітряні	За ПУЕ 13 півтори висоти опори																										
10. Водоводи в сухих ґрунтах: -діаметром до 1000 мм -діаметром до 1000 мм - водоводи в мокрих ґрунтах незалежно від діаметра	10 20 50																										
11. Водопровід і напірна каналізація	5																										
12. Самопливна каналізація	5																										
13. Теплові мережі: -від стінки каналу -від оболонки безканальної прокладки	5 5																										
14. Магістральні газопроводи, продуктопроводи, нафтопроводи	Відповідно до вимог [96] в залежності від класу і діаметра																										
<p>ДОДАТОК И.1 (довідковий)</p>																											
<p>ВОДОСПОЖИВАННЯ НА УТРИМАННЯ ХУДОБИ, ПТАХІВ І ЗВІРІВ</p>																											
<table><tr><th>Водоспоживачі</th><th>Норма водоспоживання, л/добу на 1 голову</th></tr><tr><td>Корови молочні</td><td>115</td></tr><tr><td>Корови м'ясні</td><td>75</td></tr><tr><td>Бички та нетелі</td><td>65</td></tr><tr><td>Молодняк великої рогатої худоби віком до 2 років</td><td>32</td></tr><tr><td>Телята віком до 6 місяців</td><td>22</td></tr><tr><td>Коні робочі, верхові, рисисті матки, які не годують</td><td>60</td></tr><tr><td>Коні племенні та матки-годувальниці</td><td>80</td></tr></table>		Водоспоживачі	Норма водоспоживання, л/добу на 1 голову	Корови молочні	115	Корови м'ясні	75	Бички та нетелі	65	Молодняк великої рогатої худоби віком до 2 років	32	Телята віком до 6 місяців	22	Коні робочі, верхові, рисисті матки, які не годують	60	Коні племенні та матки-годувальниці	80										
Водоспоживачі	Норма водоспоживання, л/добу на 1 голову																										
Корови молочні	115																										
Корови м'ясні	75																										
Бички та нетелі	65																										
Молодняк великої рогатої худоби віком до 2 років	32																										
Телята віком до 6 місяців	22																										
Коні робочі, верхові, рисисті матки, які не годують	60																										
Коні племенні та матки-годувальниці	80																										

<p>нафтопродуктопроводи (ЛЗР і ГР), склади газу і виробничих будівель категорій А і Б належить розташовувати з підвітряного боку відносно до інших об'єктів виробничої зони і сельбищної території у відповідності з діючими нормативними документами.</p> <p>9.16. Заходи щодо захисту водоймищ, водотоків і морських акваторій необхідно передбачати у відповідності з вимогами водного законодавства і санітарних норм, затверджених Міністерством охорони здоров'я України.</p> <p>9.17. Сельбищні території сільських поселень і місця масового відпочинку належить розташовувати вище за течією водотоків і водоймищ відносно виходу виробничих і господарсько-побутових стічних вод. Розміщення їх нижче виходів, що вказані, допускається за умовами дотримання санітарних норм, а також Правил охорони поверхневих вод від забруднення стічними водами і санітарної охорони прибережних вод морів.</p> <p>9.18. Розміщення сільгосппідприємств у прибережних смугах водоймищ не допускається. У трикілометровій зоні узбережжя Азовського і Чорного морів забороняється будівництво: сільськогосподарських підприємств та інших об'єктів, які не пов'язані з розвитком і обслуговуванням курортів, об'єктів морського транспорту, рибної промисловості і організацій, які виконують берегозакріплюючі і протизсувні роботи; індивідуального житла, крім населених пунктів, що вказані в розпорядженні Кабінету Міністрів України; будівель, споруд і комунікацій в прибережних смугах завширшки менше 100 м від зрізу води.</p> <p>9.19. При розташуванні складів мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин, тваринницьких і птахівницьких підприємств слід передбачати необхідні заходи, що виключають проникнення вказаних речовин, гноївки та посліду у водойми. Склади мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин належить розташовувати на відстані не менше 2 км від рибогосподарських водоймищ. У випадку особливої необхідності припускається зменшувати відстань від указаних складів за умови узгодження з органами, які здійснюють охорону рибних запасів.</p> <p>9.20. При проектуванні нових сільських поселень необхідно передбачати вздовж берегів водоймищ організацію водоохоронних зон завширшки від берега не менше:</p> <table><tr><td>для водос□овищ</td><td>500 м;</td></tr><tr><td>малих річок завдовжки, км:</td><td></td></tr><tr><td>до 50</td><td>- 100 м,</td></tr><tr><td>50 - 100</td><td>- 200 м,</td></tr><tr><td>100 - 200</td><td>- 300 м.</td></tr></table> <p>У водоохоронних зонах (смугах) забороняється розміщення полігонів для твердих побутових і промислових відходів, що не утилізуються, складів нафтопродуктів, складів для зберігання ядохімікатів і мінеральних добрив, накопичувачів стічних вод тваринницьких комплексів і ферм. У межах населених пунктів за погодженням з органами охорони природи допускається розміщення</p>	для водос□овищ	500 м;	малих річок завдовжки, км:		до 50	- 100 м,	50 - 100	- 200 м,	100 - 200	- 300 м.	<table><tr><td>Лоша-виробник</td><td>70</td></tr><tr><td>Лоша у віці до 1,5 років</td><td>45</td></tr><tr><td>Вівці дорослі</td><td>10</td></tr><tr><td>Молодняк овець</td><td>6</td></tr><tr><td>Кнури-виробники, матки основні</td><td>25</td></tr><tr><td>Свиноматки з приплодом</td><td>60</td></tr><tr><td>Свиноматки супоросні, холості</td><td>25</td></tr><tr><td>Ремонтний молодняк (свині)</td><td>15</td></tr><tr><td>Поросята-відлучники</td><td>5</td></tr><tr><td>Свині на відгодування</td><td>15</td></tr><tr><td>У ветеринарній лікарні на 1 велику худобу</td><td>100</td></tr><tr><td>У ветеринарній лікарні на 1 дрібну худобу</td><td>50</td></tr><tr><td>Песці та лисиці</td><td>7</td></tr><tr><td>Норки, соболі, кролі</td><td>3</td></tr><tr><td>Кури</td><td>1</td></tr><tr><td>Індички</td><td>1,5</td></tr><tr><td>Качки, гуси</td><td>2</td></tr></table> <p>Примітка 1. Коефіцієнт годинної нерівномірності водоспоживання для тварин, звірів та птахів необхідно приймати 2,5.</p> <p>Примітка 2. Для молодняка птахів норми водоспоживання повинні зменшуватись удвічі.</p> <p>Примітка 3. В норми включена витрата води на миття приміщення, кліток, молочного посуду, виготовлення кормів, охолодження молока та інше.</p> <p>Примітка 4. У спекотних і сухих районах вказані норми допускається збільшувати на 25%.</p> <p>Примітка 5. При гідровидаленні гною передбачається додаткова витрата води в межах – від 4 до10 л на голову (в залежності від способу його видалення).</p>	Лоша-виробник	70	Лоша у віці до 1,5 років	45	Вівці дорослі	10	Молодняк овець	6	Кнури-виробники, матки основні	25	Свиноматки з приплодом	60	Свиноматки супоросні, холості	25	Ремонтний молодняк (свині)	15	Поросята-відлучники	5	Свині на відгодування	15	У ветеринарній лікарні на 1 велику худобу	100	У ветеринарній лікарні на 1 дрібну худобу	50	Песці та лисиці	7	Норки, соболі, кролі	3	Кури	1	Індички	1,5	Качки, гуси	2
для водос□овищ	500 м;																																												
малих річок завдовжки, км:																																													
до 50	- 100 м,																																												
50 - 100	- 200 м,																																												
100 - 200	- 300 м.																																												
Лоша-виробник	70																																												
Лоша у віці до 1,5 років	45																																												
Вівці дорослі	10																																												
Молодняк овець	6																																												
Кнури-виробники, матки основні	25																																												
Свиноматки з приплодом	60																																												
Свиноматки супоросні, холості	25																																												
Ремонтний молодняк (свині)	15																																												
Поросята-відлучники	5																																												
Свині на відгодування	15																																												
У ветеринарній лікарні на 1 велику худобу	100																																												
У ветеринарній лікарні на 1 дрібну худобу	50																																												
Песці та лисиці	7																																												
Норки, соболі, кролі	3																																												
Кури	1																																												
Індички	1,5																																												
Качки, гуси	2																																												

окремих об'єктів виробничої і соціальної сфери, обладнаних централізованою каналізацією.

9.21. Заходи з охорони ґрунтів, водоймищ і повітряного басейну повинні забезпечувати зменшення виділення шкідливостей в атмосферу шляхом застосування найбільш досконалих технологій, а також дотримання нормативних санітарно-гігієнічних розривів між джерелами відділення шкідливостей і житловими територіями у відповідності з санітарними нормами.

ПРИМІТКА. З визначенням меж санітарно-захисних об'єктів, які активно впливають на навколишнє середовище, крім кліматичних даних, наведених в проектах районного планування (вітрянний режим, опади тощо), повинні враховуватись мікрокліматичні особливості.

9.22. Для охорони водоймищ і водотоків належить передбачати улаштування водоохоронних і водорегулюючих зелених насаджень, параметри яких визначаються у відповідності з даними табл. 9.1.

Таблиця 9.1
(рекомендована)

Види насаджень	Характеристика насаджень	Розміщення та улаштування
Захисні смуги вздовж річок і водоймищ	На річках I, II і III порядків - від 100 до 1000 м, на малих річках - від 40 до 80 м; вздовж водоймищ ширина смуги від 20 до 1000 м (в залежності від їх розмірів)	Вздовж річок, водоймищ - у вигляді смуги або ділянок лісу у чергуванні з сінокосами, пасовищами, угіддями, садами, полями
Вздовж магістральних, міжгосподарських зрошувальних і скидних каналів	Вздовж магістральних каналів - 30 - 50 м. В окремих випадках до 100 м; вздовж міжгосподарських, невеликих магістральних і скидних каналів - 10 - 20 м	Суцільне лісонасадження з одного боку каналу (за винятком великих магістральних). Однобічні насадження - з південного боку з широтним і з західного та східного - з меридіональним напрямком каналів

9.23. При розробці пропозицій з рекреаційного використання лісових масивів, лісових і заплавних лук, розташованих у межах території місцевих Рад, належить користуватися даними щодо екологічно допустимих навантажень на ландшафт, наведених в табл. 1 додатка 3.

9.24. У випадку розміщення на території місцевої Ради заповідників, ландшафтів, що охороняються, необхідне дотримання охоронних зон цих природних об'єктів від підприємств різних категорій, транспортних магістралей і сельбищних територій у відповідності з даними табл. 2 додатка 3.

9.25. При проведенні на території сільської Ради високовольтних повітряних ліній необхідно влаштовувати спеціальні охоронні зони у відповідності з даними, наведеними в табл. 9.2.

Таблиця 9.2

Потужність, кВт	Ширина зони в кожний бік від осі лінії, м	
	поза населеними місцями	в межах поселень
1150 і вище	300	-
500	150	50
220	55	18

ДОДАТОК И.2
(обов'язковий)

ВІДСТАНІ ВІД НАЙБЛИЖЧИХ ПІДЗЕМНИХ ІНЖЕНЕРНИХ МЕРЕЖ

Інженерні мережі	Відстані, м, по горизонталі (у світлі) від підземних мереж до								
	фундаментів будинків і споруд	фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і електрооп'язку, залізниць	осі крайньої колії		бортового каменя вулиці, дороги (краю проїзної частини, укріпленої смуги узбіччя)	зовнішньої брівки колову або підосши насипу дороги	фундаментів опор повітряних ліній електропередачі		
			залізниць колії 1520 мм, але не менше глибини траншеї до підосши насипу і брівки виїмки	залізниць колії 750 мм і трамвая			до 1 кВ зовнішнього освітлення контактної мережі трамвая і тролейбусів	понад 1 кВ до 35 кВ	понад 35 кВ до 110 кВ і вище
Водопровід і напірна каналізація	5	3	4	2,8	2	1	1	2	3
Самоплинна каналізація (побутова і дощова)	3	1,5	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Дренаж	3	1	4	2,8	1,5	1	1	2	3
Супутній дренаж	0,4	0,4	0,4	0	0,4	-	-	-	-
Газопроводи горючих газів тиску, МПа:									
низького до 0,005	2	1	3,8	2,8	1,5	1	1	5	10
середнього понад 0,005 до 0,3	4	1	4,8	2,8	1,5	1	1	5	10

високого понад 0,3 до 0,6	
високого понад 0,6 до 1,2	
Теплові мережі:	
від зовнішньої стінки каналу, тунелю оболонки безканальної прокладки	
Кабелі силові всіх напруг і телекомунікаційні кабелі	
Комунікаційні тунелі	
Зовнішні пневмо-сміттєпроводи	
*) Стосується тільки відстаней від силових кабелів.	
Зменшення відстаней можливе за умови виконання вимог п.п. 4.12-4.25 ДБН [75]	
Примітка 1. Допускається передбачити прокладання підземних інженерних мереж у межах фундаментів опор і естакад трубопроводів, контактної мережі за умови виконання заходів, які виключають можливість пошкодження мереж при осіданні фундаментів, а також пошкодження фундаментів під час аварій на цих мережах. При розміщенні інженерних мереж, які слід прокладати із застосуванням будівельного водопониження, відстані їх до будинків і споруд слід встановлювати з урахуванням зони можливого порушення міцності ґрунтів основ.	
Примітка 2. Відстані від кабелів силових напругою 110-220 кВ до фундаментів огорож підприємств, естакад, опор контактної мережі і ліній електроп'язку слід приймати 1,5 м.	
Примітка 3. Відстані по горизонталі від обробок із чавунних тубингів, а також від обробок із залізобетону й бетону з об'єктовальною гідроізоляцією підземних споруд метрополітену, розміщених на глибині не менше 20 м (від верху конструкції до поверхні землі), слід приймати до мереж водопроводу, каналізації, теплових мереж – 5 м, до кабелів напругою до 10 кВ – 1 м, а напругою понад 10 кВ – 3 м, при застосуванні обробок без об'єктовальної гідроізоляції відстані від вказаних споруд – до 8 м, а до мереж каналізації – до 6 м.	
Примітка 4. У зрошувальних районах при неосідальних ґрунтах відстань від підземних інженерних мереж до зрошувальних каналів слід приймати (до брівки каналів): 1 м – від газопроводів низького і середнього тиску, а також від водопроводів, каналізацій водостоків і трубопроводів горючих рідин; 2 м – від газопроводів високого тиску (до 0,6 МПа), теплопроводів, господарсько-побутової і дощової каналізації; 1,5 м – від силових кабелів і телекомунікаційних кабелів. Відстань від зрошувальних каналів вулицької мережі до фундаментів будинків і споруд – 5 м.	
Примітка 5. При укладанні мереж у захисних футлярах відстань між футляром та іншими мережами і спорудами визначається умовами провадження робіт.	
Примітка 6. Відстані від газопроводів до бортового каменя, зовнішньої брівки колову або підосши насипу доріг можуть бути змінені при погодженні з організаціями, які експлуатують газопроводи і автомобільні дороги.	

ДОДАТОК И.3
(обов'язковий)

ВІДСТАНІ МІЖ СУСІДНІМИ ПІДЗЕМНИМИ ІНЖЕНЕРНИМИ МЕРЕЖАМИ

110	20	14
35	15	9
22 і нижче	10	7

9.26. Розміщення об'єктів хімізації сільського господарства, пов'язаних із зберіганням ядохімікатів (пестицидів) і мінеральних добрив, повинно відповідати таким вимогам: склади зберігання хімдобрив і пестицидів повинні знаходитись з підвітряного боку відносно житлової забудови, з урахуванням переважного напрямку вітрів; майданчики, на яких вони розміщуються, повинні добре провітрюватись, не затоплюватись поверхневими водами і мати рівень стояння ґрунтових вод не вище 1,5 м.

9.27. Будівлі складів і споруди засобів хімізації повинні бути віддалені від автомобільних доріг і залізниць (крім під'їзних) не менше ніж на 60 м.

Протишумові заходи

9.28. Головними джерелами шуму в сільській місцевості є залізниці та автомагістралі, по яких здійснюється вантажне і пасажирське сполучення, промислові підприємства, окремі об'єкти сільськогосподарського виробництва, гаражі, пилорами, ремонтні майстерні, машинно-ремонтні двори, насосні станції та ін.

ПРИМІТКА. Санітарно-захисні зони підприємств з технологічним і допоміжними процесами, які становлять джерела шуму та вібрації, установлюються від будівель, споруд та майданчиків, де розміщені механізми та агрегати, що створюють шум і вібрацію. Розмір санітарно-захисного розриву повинен бути підтверджений акустичними розрахунками відповідно до СНиП "Защита от шума".

9.29. Вибір засобів захисту від шуму, визначення необхідності і доцільності їх використання необхідно здійснювати на підставі розрахунків рівнів звуку на території населеного пункту і потрібного зниження до нормативно допустимого. Допустимі рівні шуму на територіях та для приміщень різних типів будинків не повинні перевищувати показників, наведених в табл. 9.3.

Таблиця 9.3
(довідкова) **(ТАБЛ 14.1.ТА 14.2)**

Типи приміщень та територій	Допустимі рівні звуку, LA і LA екв., дБА	
	вдень	вночі
Жилі кімнати квартир, спальні приміщення у дитячих закладах, будинках відпочинку, будинках-інтернатах	40	30
Лікарні (палати, операційні)	35	25
Поліклініки	35	-
Готельножитки, готелі	45	35
Школи, дитячі заклади, класні приміщення	40	-

Інженерні мережі	Відстань, м, по горизонталі (у світлі) до			газопроводи тиску, МПа				кабелів сило-муніципальних кабелів усіх напруг	теплових мереж зовнішня стінка каналу тунелю	теплових мереж зовнішня стінка каналу тунелю	каналів тунелів	зовнішніх пневмо-сміттєпроводів
	Водо-проводу	Каналізацій побутової	Дренажу і дощової каналізації	низького 0,005	середнього 0,005 до 0,3	високого понад 0,3 до 0,6	високого понад 0,6 до 1,2					
Водопровід	див. прим. 1	див. прим. 2	1,5	1	1	1,5	2	0,5	0,5	1,5	1,5	1
Каналізація побутова	див. прим. 2	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5	0,5	1	1	1
Дощова каналізація	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5	0,5	1	1	1
Газопроводи тиску:												
низького до 0,005	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2
середнього понад 0,005 до 0,3	1	1,5	1,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1	2
високого понад 0,03 до 0,6	1,5	2	2	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	2	1,5	2
високого понад 0,6 до 1,2	2	5	5	0,5	0,5	0,5	0,5	2	1	4	2	4
Телекомунікаційні кабелі	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5	-	1	1	1
Кабелі силові всіх напруг	0,5	0,5	0,5	1	1	1	2	0,1-0,5	0,5	2	2	1,5
Теплові мережі, зовнішня стінка каналу, тунелю	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1		2	1
Оболонка безканалльної прокладки	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1		2	1
Канали, тунелі	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	-	1
Зовнішні пневмо-сміттєпроводи	1	1	1	1	1,5	2	2	1,5	1	1	1	
Примітка 1. При паралельному прокладанні декількох ліній водопроводів відстань між ними слід приймати залежно від технічних та інженерно-геологічних умов відповідно до норм з водопостачання.												
Примітка 2. Відстань від побутової каналізації до господарсько-питного водопроводу слід приймати: до водопроводу із залізобетонних труб – 5м; до водопроводу з чавунних труб діаметром до 200 мм – 1,5 м, діаметром понад 200 мм – 3 м; до водопроводу із пластикових труб – 1,5 м. Відстань між мережами каналізації і виробничого водопроводу залежно від матеріалу і діаметра труб, а також від покриття ґрунту і характеристик ґрунтів повинна бути 1,5 м.												
Примітка 3. При паралельному прокладанні газопроводів для труб діаметром до 300 мм відстань між ними (у світлі) допускається приймати 0,4м і понад 300 мм – 0,5 м при спільному розміщенні в одній траншеї двох і більше газопроводів.												
Примітка 4. У таблиці наведені відстані до сталевих газопроводів. Розміщення газопроводів із неметалевих труб слід передбачати відповідно до вимог [76].												

ДОДАТОК И.4
(обов’язковий)

РОЗМІРИ САНІТАРНО-ЗАХИСНИХ ЗОН ВІД КАНАЛІЗАЦІЙНИХ ОЧИСНИХ СПОРУД І НАСОСНИХ СТАНЦІЙ

Споруди каналізації	Санітарно-захисна зона, м, при розрахунковій продуктивності споруд, тис. м³/добу			
	до 0,2 включно	понад 0,2 до 5 включно	понад 5 до 50 включно	понад 50 до 280 включно
Споруди механічного і біологічного очищення з муловими майданчиками, а також окремо розташовані мулові майданчики	150	200	400	500
Те саме, з термічною і/або механічною обробкою осадів у закритих приміщеннях	100	150	300	400
Поля фільтрації	200	300	500	-
Поля зрошення	150	200	400	-
Біологічні ставки	200	200	300	300
Споруди з циркуляційними	150	-	-	-

Адміністративні будинки	50	□
Їдальні, кафе, ресторани	55	-
Магазини, побутові установи	60	-
Територія житлової забудови, дитячих закладів, будинків поліклінік	55	4□
Території майданчиків відпочинку лікарень	35	-

9.30. Зниження рівнів шуму від різних точкових джерел та транспортних засобів досягається раціональним розміщенням промислових, складських об'єктів і підприємств сільськогосподарського виробництва відносно сельбищних територій і місць масового відпочинку, раціональним трасуванням транспортних комунікацій та шумозахисним озелененням з використанням різних типів посадок та порід дерев і кущів.

При проходженні крізь сільський населений пункт залізниці або автомагістралі відстань до житлової забудови визначається спеціальними акустичними розрахунками.

9.31. Шумозахисні смуги насаджень рекомендується використовувати як додатковий засіб захисту від шуму в діапазоні високих частот. Акустичний ефект зниження рівня звуку визначають такі фактори, як ширина смуги, конструкція і дендрологічний склад посадок. Зелені насадження, сформовані у вигляді спеціальних шумозахисних смуг, можуть дати максимальне зниження шуму 8 - 10 дБА. Але зниження рівнів транспортних та інших низькочастотних шумів зеленими насадженнями незначне і для звичайних міських посадок дорівнює нулю, і в розрахунках його не треба враховувати.

9.32. При влаштуванні спеціальних шумозахисних екранів акустичні розрахунки повинні виконуватися у відповідності з СНиП "Защита от шума".

Охорона і використання територій і об'єктів природно-заповідного фонду (РОЗДІЛ 8)

9.33. Заповідний режим - це є комплекс науково обґрунтованих заходів, спрямованих на збереження і відновлювання унікальних і типових заповідних природно-територіальних комплексів, їх компонентів, а також окремих природних об'єктів.

9.34. Розмір і режим охоронних зон, який передбачає заборону будь-якої господарської діяльності, що негативно впливає на природні комплекси заповідних об'єктів, для державних заповідних урочищ і парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення запроваджуються обласними Радами народних депутатів, охоронні зони державних парків-пам'яток - Міністерством охорони навколишнього природного середовища України.

9.35. Режим використання охоронних зон не допускає:

дій, що змінюють гідрологічний режим земель;

порушення ґрунтового покритву;

будівництва будівель і споруд, доріг і трубопроводів, ліній електропередач та інших комунікацій;

застосування хімічних засобів як добрив;

прогону домашніх тварин і масового проїзду транспорту.

окиснювальними каналами				
Насосні станції, регулюючі резервуари закритого типу, локальні очисні споруди	15	20	20	30
<p>Примітка 1. Санітарно-захисні зони від споруд механічного і біологічного очищення з муловими майданчиками та від окремо розташованих мулових майданчиків при потужності більше 500 тис. м³/добу приймають не менше ніж 1 км.</p> <p>Примітка 2. У разі розташування житлової забудови з підвітряного боку по відношенню до очисних споруд вказані в таблиці розміри санітарно-захисної зони можна збільшувати, але не більше ніж у 2 рази, при сприятливій розі вітрів - зменшувати не більше ніж на 25 %.</p> <p>Примітка 3. За відсутності мулових майданчиків на території очисних споруд потужністю понад 0,2 тис. м³/добу розмір санітарно-захисної зони зменшують на 30 %.</p> <p>Примітка 5. Санітарно-захисну зону від полів фільтрації площею до 0,5 га та споруд механічного і біологічного очищення на біофільтрах продуктивністю до 50 м³/добу приймають 100 м.</p> <p>Примітка 4. Санітарно-захисну зону від полів підземної фільтрації продуктивністю менше 15 м³/добу слід приймати 15 м.</p> <p>Примітка 5. При використанні фільтруючих траншей, фільтруючих колодязів, а також піщано-гравійних фільтрів в якості споруд доочищення після аераційних установок або септиків, які використовуються в якості основних очисних споруд стічних вод, санітарно-захисну зону приймають для:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фільтруючих траншей і піщано-гравійних фільтрів - 25 м; - фільтруючих колодязів - 8 м; - септиків - 5 м; - аераційних установок на повне окиснення з аеробною стабілізацією мулу продуктивністю до 700 м³/добу - 50 м. <p>Примітка 6. Санітарно-захисну зону від очисних споруд поверхневих стічних вод відкритого типу з сельбищних територій, а також від окремо розташованих споруд глибокого доочищення біологічно очищених стічних вод приймають 100 м, від насосних станцій поверхневих вод - 15 м.</p> <p>Примітка 7. Санітарно-захисну зону від зливних станцій приймають 300 м.</p> <p>Примітка 8. Санітарно-захисні зони від шламонакопичувачів приймають залежно від складу і властивостей шламу згідно з вимогами [74].</p>				
<p>ДОДАТОК К (обов’язковий)</p>				
<p>ПРОТИПОЖЕЖНІ ВІДСТАНІ МІЖ ВІДКРИТИМИ НАЗЕМНИМИ СКЛАДАМИ</p>				

9.36. При улаштуванні охоронних зон об'єктів природно-заповідного фонду необхідно дотримуватись естетичних і екологічних вимог. При комплексному характері природної пам'ятки вимоги збереження екологічного і архітектурного середовища повинні враховуватися нарівні.

9.37. Для зменшення навантаження на природний ландшафт і його збереження необхідно:

всі об'єкти культурно-масового призначення, що мають відношення до природної пам'ятки, повинні бути розміщені в охоронній зоні;

упоряджувати охоронну зону переважно у вигляді зеленого масиву, що охороняє ландшафт від зайвих антропогенних впливів;

підбирати асортимент насаджень охоронної зони, який не суперечить насадженням заповідного об'єкта.

9.38. Розміри охоронних зон визначаються у відповідності з законодавством України і повинні погоджуватися у сталому порядку (див. додаток 3, табл. 2).

9.39. У відповідності з законодавством України до складу природно-заповідного фонду входять:

державні заповідники;

біосферні заповідники;

природні національні парки;

регіональні ландшафтні парки;

заказники;

пам'ятки природи;

ботанічні сади;

дендрологічні і зоологічні парки;

парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва;

заповідні урочища.

Порядок організації, використання і охорони територій і об'єктів природно-заповідного фонду визначається законодавствами України і Республіки Крим.

9.40. Пам'ятками природи заявляються унікальні або типові, цінні в науковому, культурно-пізнавальному і оздоровчому відношенні природні об'єкти (гаї, озера, ділянки долин і узбереж, визначні гори) і окремі об'єкти - рідкісні і опорні геологічні розкриття, еталонні ділянки родовищ корисних копалин, водоспади, печери, мінеральні джерела, мальовничі скелі, метеоритні кратери, окремі рідкісні або історично цінні дерева тощо, а також природні об'єкти штучного походження (парки, ділянки покинутих каналів, кар'єри, стави тощо), які не є пам'ятками історії і культури і не входять до складу єдиних природно-історичних пам'яток.

9.41. При розробці містобудівної документації сільських поселень слід враховувати кожну пам'ятку природи, незалежно від розмірів і площі, яку вона займає.

9.42. У відповідності з діючим законодавством державний ботанічний сад і дендрологічний парк повинні створюватися з метою збереження і збагачення різноманітних рослин в спеціальних умовах для ефективнішого культурного і господарського використання, а також для ведення науково-дослідницької роботи.

9.43. Згідно з діючим законодавством України найбільш видатні об'єкти паркобудівництва взяті під охорону держави для використання в наукових, естетичних, природоохоронних і оздоровчих цілях. На території державних парків-пам'яток допускається проведення екскурсій і масового відпочинку населення, а також можуть проводитись наукові дослідження.

9.44. З метою запобігання розвитку самосіву і на заміну вирубок догляду деревно-чагарникові насадження доцільно використовувати для озеленення сільських поселень, а територію парків-пам'яток розглядати як базу для підготовки посадкового матеріалу; можливе влаштування невеликих розсадників і оранжерей місцевого користування.

9.45. Основою для здійснення заходів з охорони і використання державних парків-пам'яток є **Закон "Про природно-заповідний фонд України"** і проекти планувальної організації їх території. Проекти повинні розроблятися спеціалізованими проектними організаціями і затверджуватись у встановленому порядку.

9.46. У відповідності з діючим законодавством державними заповідними урочищами заявляються лісові, степові, болотні або інші природні комплекси, що мають велике наукове, природоохоронне і естетичне значення.

Санітарна очистка (РОЗДІЛ 11)

Склади	Відстань від складів до будівель і споруд та між складами, м																		
	Будинки й споруди при ступені вогнестійкості			Склади															
				кам'яного вугілля	фрезерного торфу		кусового торфу		лісо-матеріалів (круглих і пиляних) та дров		тріски та тирси		легкозаймистих рідин		горючих рідин				
I, II	III, IIIa, IIIb	IV, IVa, V	ємністю, т						ємністю, м³										
				від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 100000	менш 1000	від 1000 до 5000	менш 1000	від 1000 до 2000	від 600 до 1000	менш 600	від 5000 до 100000	від 3000 до 5000	менш 300
1. Кам'яного вугілля, ємністю, т: від 1000 до 100 000 менш ніж 1000	6 Не нормується	6 6	12 12	-* -*	-* -*	12 12	12 12	6 6	6 6	24 24	18 18	24 24	18 18	18 18	12 12	6 6	18 12	12 6	6 6
2. Фрезерного торфу ємністю, т: від 1000 до 10 000 менш ніж 1000	24 18	30 24	36 30	12 12	12 12	-* -*	-* -*	-* -*	-* -*	42 42	36 36	42 42	36 36	42 42	36 36	30 30	42 42	36 36	30
3. Кускового торфу ємністю, т: від 1000 до 10 000 менш ніж 1000	18 12	18 15	24 18	6 6	6 6	-* -*	-* -*	-* -*	-* -*	42 42	36 36	42 42	36 36	36 36	30 30	24 24	36 36	30 30	24 24
4. Лісоматеріалів (круглих і пиляних) та дров ємністю, м³: від 1000 до 10 000 менш ніж 1000	15 12	24 15	30 18	24 18	24 18	42 36	42 36	42 36	42 36	-* -*	-* -*	36 36	30 30	42 36	36 30	42 24	42 36	36 30	30 24

5. Тріски та тирси ємністю, м³: від 1000 до 5000 менш ніж 1000	18 15	30 18	36 24	24 18	24 18	42 36	42 36	42 36	42 36	36 30	36 24	-* -*	-* -*	42 36	36 30	30 24	42 36	36 30	30
6. Легкозаймистих рідин ємністю, м³: понад 1000 до 2000 від 600 до 1000 менш ніж 600	30 24 18	30 24 18	36 30 24	18 12 6	18 12 6	42 36 30	42 36 30	36 30 24	36 30 24	42 36 30	36 30 24	42 36 30	36 30 24	36 30 24	36 30 24	36 30 24	36 30 24	36 30 24	36 30 24
7. Горючих рідин ємністю, м³: понад 5000 до 10 000 від 3000 до 5000 менш ніж 3000	30 24 18	30 24 18	36 30 24	18 12 6	18 12 6	42 36 30	42 36 30	36 30 24	36 30 24	42 36 30	36 30 24	42 36 30	36 30 24	36 30 24	36 30 24	36 30 24	36 30 24	36 30 24	36 30 24

* Розміщення однакових матеріалів (у тому числі фрезерного і кускового торфу або легкозаймистих і горючих рідин) у двох або декількох складах не допускається.

Примітка 1. Для складів пиляних лісоматеріалів, а також для складів самозаймаючогося вугілля при висоті штабелі більше 2,5 м відстані, зазначені в табл. 15.2.9 для будівель IV, IVa, V ступеня вогнестійкості, слід збільшувати на 25%.

Примітка 2. Відстані, зазначені в табл. 15.2.9, від складів торфу (фрезерного і кускового), лісоматеріалів, легкозаймистих і горючих рідин до будинків з виробництвами категорій А і Б, слід збільшувати на 25%.

Примітка 3. При спільному зберіганні легкозаймистих і горючих рідин наведена місткість складу не повинна перевищувати кількостей, зазначених у табл. 15.2.9, при цьому наведена місткість визначається з розрахунку, що 1 м³ легкозаймистих рідин прирівнюється до 5 м³ горючих, а 1 м³ ємності підземного зберігання прирівнюється до 2 м³ ємності підземного зберігання. При підземному зберіганні легкозаймистих або горючих рідин зазначені в табл. 15.2.9 ємності складів можуть бути збільшені в 2 рази, а відстані скорочені на 50%.

Примітка 4. Відстань від будинків не нормується:

а) до складу кам'яного вугілля місткістю менш ніж 100 т;

б) до складів легкозаймистих або горючих рідин фактичної ємністю до 100 м³ і до складів кам'яного вугілля або торфу (фрезерного або кускового) ємністю до 1000 т, якщо стіни будівлі, обернена в бік цих складів, протипожежна.

Примітка 5. Відстані, зазначені в табл. 15.2.9, слід визначати:

а) від складів кам'яного вугілля, торфу (кусового або фрезерного), лісоматеріалів і дров, тріски та тирси - від граничній площі, призначеної для розміщення (складування) зазначених матеріалів;

б) від складів легкозаймистих і горючих рідин - від стінок резервуарів, зливо-наливних пристроїв або граничній площі, призначеної для розміщення тари із зазначеними рідинами;

Примітка 6. Відстані від складів, зазначених у табл. 15.2.9, до відкритих майданчиків (рам) для обладнання (готової продукції) у горючій тарі слід приймати по графі будівель і споруд IV, IVa, V ступеня вогнестійкості.

Примітка 7. Відстані від закритих складів легкозаймистих і горючих рідин до інших будівель і споруд слід приймати згідно з табл. 15.2.2.

Ключові слова: адміністративно-територіальна одиниця, велосипедний рух, зелені насадження, зона охорони пам'ятки, зона регулювання забудови. Інженерні мережі, інженерно-будівельна оцінка території, квартал, комплексна оцінка території, ландшафтно-рекреаційні території, мікрорайон, міський центр, мережа вулиць і доріг, населені пункти, об'єкт культурної

9.47. Санітарна очистка сільського населеного пункту повинна включати в себе заходи для збирання, видалення і знешкодження побутового сміття і різних видів твердих відходів. Для сільських поселень доцільно приймати комбіновану систему санітарної очистки від твердих побутових відходів: планово-подвірну - для громадського центру і багатоповерхової забудови; планово-поквартальну - для зони індивідуальної садибної забудови.

9.48. Збирання побутових відходів здійснюється сміттєзбірниками, контейнерами, для яких передбачаються спеціальні майданчики або приміщення (павільйони).

9.49. При виборі місця розташування майданчика або приміщення для сміттєзбірників повинні бути враховані такі умови:

мінімальне віддалення від вікон і дверей житлових будинків і громадських будівель повинно бути не менше 20 м;

величина радіуса обслуговування - не більше 100 м;

можливість проїзду транспорту для вивозу сміття у будь-яку пору року.

9.50. Розміри майданчиків для сміттєзбірників залежать від кількості контейнерів, що на них встановлюються, і приймаються площею від 9 до 45 кв. м. Для попередніх розрахунків площі закритих приміщень для сміттєзбірників слід приймати не менше 1,5 кв. м на кожний сміттєзбірник.

ПРИМІТКА. Майданчик (підлога приміщення) повинен бути заасфальтований або забетонований.

9.51. Сміття і тверді відходи підлягають видаленню за межі населеного пункту для наступного знешкодження на спеціально обладнаних ділянках або переробки на підприємствах.

9.52. Періодичність вивозу твердих побутових відходів залежить від сезону, кліматичної зони і екологічних умов місцевості і узгоджується з місцевими органами санітарно-епідеміологічної служби.

Влітку необхідно забезпечити таку періодичність вивозу сміття:

від житлових будинків безсадибного типу, гуртожитків і дошкільних установ, лікарень, поліклінік, їдалень - не рідше як один раз на добу;

від шкіл, СПТУ, клубів, кінотеатрів, підприємств торгівлі, ринків, комбінатів побутового обслуговування - не рідше як один раз на 3 доби.

Норми накопичення побутових відходів приймаються за табл. 9.4.

Таблиця 9.4

(довідкова) **(ТАБЛ 11.4)**

Побутові відходи	Питомі норми накопичення на 1 люд. на рік	
	кг	л
Тверді:		
від житлових будинків, обладнаних водопроводом, каналізацією, центральним опалюванням і газом	190 - 225	900 - 1000
від інших будівель	300 - 450	1300 □ 1500
загальна кількість по населеному пункту з	280 - 300	1400 - 1500

спадщини, об’єкти громадського обслуговування, охорона довкілля, пішохідна зона, планувальна структура, приміська зона, природно-заповідний фонд, промислові формування, протипожежні відстані, санітарно-захисна зона, сільськогосподарські підприємства, система розселення, соціально-планувальна інфраструктура, територія, територіальна громада,транспортно-пересадочні вузли, червоні лінії, щільність житлового фонду.

урахуванням громадських будівель		
Рідкі з вигребів (у відсутності каналізації)	-	2000 - 3500
Сміття з 1 кв. м твердого покриття вулиць	5 - □15	8 - 20

ПРИМІТКА. Кількість твердих відходів при використанні бурого вугілля належить збільшувати на 50 %.

9.53. Вибір ділянок для знешкодження сміття повинен бути узгоджений з місцевими органами Державного санітарного нагляду. Площу ділянок слід приймати за табл. 9.5. Розміри санітарно-захисних зон - у відповідності з СанПіН.

9.54. Вивіз сміття і відходів здійснюється автотранспортом спеціального призначення із розрахунку: сміттевози - один на 5 - 3 тис. жителів; асенізаційні машини - одна на 5 - 3 тис. жителів (при відсутності каналізації).

Зберігання і обслуговування спеціалізованих транспортних засобів передбачається на комунально-складських територіях (базах комунгоспів). Для їх розміщення передбачається площа із розрахунку 80 кв. м на одну машину.

Таблиця 9.5
(рекомендована) **(ТАБЛ 11.5)**

Типи ділянок знешкодження сміття і відходів	Площа ділянок на 1000 т відходів на рік, га
Склади свіжого компосту	0,04
Звалища-полігони	0,02 - 0,05
Поля компостування	1 - 2
Поля асенізації	2 - 4

ПРИМІТКИ:

1. До ділянок повинні бути під'їзди з твердим покриттям.

2. По периметру ділянки обсаджуються деревами і чагарниками. Тверді побутові відходи, що складаються, необхідно регулярно укривати ізолюючим шаром.

9.55. Для сільських населених пунктів доцільно застосовувати траншейну систему складування твердих побутових відходів. Глибина траншеї 1 - 1,5 м, довжина - не менше 10 м. Дно траншеї повинно бути вище максимального рівня стояння ґрунтових вод не менше ніж на 1 м.

10. ОХОРОНА ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА, ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ І КУЛЬТУРИ (РОЗДІЛ 8,13)

10.1. При розробці містобудівної документації для сільських населених пунктів належить дотримуватись вимог законодавства України про охорону і використання пам'яток історії і культури і методичних вказівок про використання пам'яток історії та культури як містоформувальних факторів.

10.2. При цьому належить установлювати зони охорони пам'яток історії і культури, зони регулювання забудови і зони природного ландшафту, що охороняється. Зони охорони пам'яток історії і культури передбачаються для окремих будівель і споруд, їх ансамблів і комплексів, а також інших цінних історико-культурних містобудівних елементів.

ПРИМІТКА. Вимоги спеціальних режимів охорони і використання, що установлені положеннями про

кожний об'єкт (заповідну територію), повинні поширюватись на архітектурні ансамблі і комплекси пам'яток містобудівництва, історії і культури, пам'ятні місця, культурні верстви давніх поселень, природні і штучні ландшафти, які становлять особливу історичну, археологічну і архітектурну цінність і заявлені у сталому порядку державними історико-архітектурними заповідниками або історико-культурними заповідними територіями.

10.3. Заходи щодо охорони пам'яток матеріальної культури (історії, етнографії, археології, архітектури тощо) повинні здійснюватися в залежності від наукової, історичної, архітектурної і господарської цінності об'єктів, місцезнаходження їх у містобудівній ситуації по відношенню до туристичних маршрутів тощо.

10.4. Всі пам'ятки архітектури, містобудівництва, археології, історії повинні мати охоронні зони, розміри і режим використання яких визначаються державними органами охорони пам'яток з урахуванням природних умов, народногосподарської спеціалізації, ступеня освоєння території, розміщення об'єктів, що охороняються.

10.5. Розміри охоронних зон визначаються у відповідності з Інструкцією про порядок обліку, реєстрації, змісту і реставрації пам'яток архітектури, що знаходяться під державною охороною, і повинні погоджуватись з місцевими органами охорони пам'яток.

ПРИМІТКА. В процесі проектування проектна організація може вносити пропозиції щодо додаткового включення пам'яток архітектури, які після погодження з місцевими органами охорони пам'яток розглядаються і подаються для затвердження за сталим порядком.

10.6. Проекти планування і забудови сільських поселень з цінною історико-культурною спадщиною можуть виконуватись тільки на основі відповідних передпроектних досліджень після складання історико-архітектурного опорного плану і проекту зон охорони пам'яток історії і культури (або містити у своєму складі вказані документи).

ПРИМІТКА. Для поселень з поодинокими об'єктами спадщини і порушеним історичним середовищем допускається фіксація пам'ятки на опорному плані забудови з розробкою зон охорони пам'ятки.

10.7. При розробці містобудівної документації сільських населених пунктів слід виділяти:

охоронні зони, що включають території пам'яток з ділянками прилеглих територій, в межах яких забезпечується фізичне збереження пам'яток та їх найближчого історичного оточення, а також оптимальні умови зорового сприймання пам'яток (в межах 350 - 500 м);

зони регулювання забудови, прилеглі до охоронних зон, які сприяють збереженню містобудівної ролі пам'яток і архітектурно-просторової організації поселення (у межах 500 - 1500 м);

зони ландшафту, що охороняються, які включають території, елементи рельєфу (заплав, схили, пагорби та ін.), водоймища, рослинність, в межах яких забезпечується схоронність історичного характеру ландшафту поселення і його зв'язків з оточуючою навколишньою природою;

зони охорони історичного культурного шару, що охоплюють території давніх поселень (до XVIII ст. включно) і підлягають археологічним дослідженням.

ПРИМІТКИ:

1. В місцях концентрації пам'яток різних видів, які поєднані спільністю планування, історичного середовища, ландшафту, встановлюються групові ландшафтні зони.

2. Навколо розкритих пам'яток археології, що підлягають музеєфікації, встановлюються охоронні зони, аналогічні охоронним зонам нерухомих пам'яток інших видів.

У історичних поселеннях на ділянках забудови і ландшафту, поєднаних спільною планувальною і архітектурно-просторовою композицією, значно насичених пам'ятками різних видів і таких, що мають добру схоронність історичного середовища, необхідно організовувати заповідні зони.

10.8. Необхідно суворо дотримуватися режимів зони охорони стосовно до специфіки населеного пункту. В цілому на заповідні території і охоронні зони поширюються принципи регенерації середовища, на зони регулювання забудови - режим реконструкції із обмеженим, частковим і активним перетворенням середовища.

10.9. В містобудівній документації для сільських поселень не слід передбачати знесення, переміщення або інші зміни стану пам'яток історії і культури. У виключних випадках пропозиції щодо зміни стану пам'яток належить подавати для розгляду за сталим порядком після попереднього погодження з державними органами і громадськими організаціями з охорони пам'яток історії і культури.

10.10. Охорону цінного історичного середовища сільських поселень належить забезпечувати методами комплексної реконструкції, передбачаючи і проводячи одночасно роботи з реставрації будівель, які

мають архітектурну й культурну цінність, з реконструкції, модернізації і капітального будівництва існуючих будівель, вибіркового нового будівництва, що не порушує характеру середовища, розвитку систем інженерного обладнання і благоустрою територій.

10.11. Відстані від пам'яток історії і культури до транспортних інженерних комунікацій належить приймати, м, не менше:

до проїзної частини магістралей швидкісного і безперервного руху:

в умовах складного рельєфу - 100;

на плоскому рельєфі - 50;

до мереж водопроводу, каналізації і тепlopостачання (крім розвідних) - 15;

до інших підземних інженерних мереж - 5.

ПРИМІТКА. В умовах реконструкції сільських поселень вказані відстані від інженерних мереж допускається скорочувати, але приймати не менше:

до водонесучих мереж - 5 м;

неводонесучих - 2 м.

При цьому необхідне здійснення спеціальних технічних заходів під час виконання будівельних робіт.

10.12. На територіях з історичним культурним шаром належить урахувати необхідність проведення археологічних досліджень. У випадку виявлення в процесі досліджень унікальних археологічних пам'яток (давніх поховальних споруд, печер, оборонних систем тощо) необхідно передбачати їх музеєфікацію.

11. ОСНОВНІ ВИМОГИ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ (РОЗДІЛ 14)

11.1. При розміщенні всіх видів будівництва залежно від ландшафту і геохімічних особливостей ґрунту, величини перевищення природного доаварійного рівня накопичення радіонуклідів у навколишньому середовищі, пов'язаних з ними рівнів можливого несприятливого впливу на здоров'я населення і вимог щодо здійснення радіаційного захисту населення та інших спеціальних заходів на території, яка постраждала від радіоактивного забруднення внаслідок катастрофи на Чорнобильській АЕС, належить враховувати зони та їх правовий режим.

11.2. У відповідності з діючим законодавством виділені такі зони:

зона відчуження - це територія, з якої проведена евакуація населення у 1986 р.;

зона безумовного (обов'язкового) відселення;

зона гарантованого добровільного відселення;

зона посиленого радіоекологічного контролю.

11.3. Зона безумовного (обов'язкового) відселення - це території з щільністю забруднення ґрунту ізотопами цезію від 15,0 Кі/кв. км і вище, стронцію від 3,0 Кі/кв. км і вище, плутонію від 0,1 Кі/кв. км і вище, а також території з ґрунтами, які сприяють високій міграції радіонуклідів в рослини, з щільністю забруднення ізотопами цезію від 5,0 до 15,0 Кі/кв. км, стронцію від 0,15 до 3,0 Кі/кв. км, плутонію від 0,01 до 0,1 Кі/кв. км.

В цій зоні забороняються всі види господарської діяльності, постійне проживання населення, будівництво без спеціального дозволу, забезпечується суворий природоохоронний режим.

11.4. Зона гарантованого добровільного виселення - території з щільністю забруднення ґрунту ізотопами цезію від 5,0 до 15,0 Кі/кв. км, стронцію від 0,15 до 3,0 Кі/кв. км, плутонію від 0,01 до 0,1 Кі/кв. км, а також території з ґрунтами, які сприяють високій міграції радіонуклідів у рослини, з щільністю забруднення ізотопами цезію від 0,1 до 5,0 Кі/кв. км, стронцію від 0,02 до 0,15 Кі/кв. км, плутонію від 0,005 до 0,01 Кі/кв. км.

В цій зоні забороняється будівництво нових і розширення діючих підприємств, що безпосередньо не пов'язані із забезпеченням радіоекологічного, соціального захисту населення і його життєдіяльності, курортно-рекреаційних установ, обмежується сільськогосподарське виробництво і нове житлове і цивільне будівництво.

11.5. Зона посиленого радіоекологічного контролю - це території з щільністю забруднення ґрунту ізотопами цезію від 1,0 до 5,0 Кі/кв. км, стронцію від 0,02 до 0,15 Кі/кв. км, плутонію від 0,005 до 0,01 Кі/кв. км, а також територія з ґрунтами, які сприяють високій міграції радіонуклідів в рослини, з щільністю забруднення ізотопами цезію від 0,2 до 1,0 Кі/кв. км. В ній забороняється будівництво нових і розширення діючих екологічно небезпечних підприємств, будівництво і функціонування санаторіїв, таборів, баз і будинків відпочинку, обмежується нове житлове будівництво.

Для прийняття рішення про розміщення конкретних об'єктів житлово-цивільного будівництва

необхідна наявність радіоекологічного паспорта обраної території.

11.6. Радіоекологічний паспорт території виконується згідно з санітарно-гігієнічними та радіологічними нормами відповідними організаціями у сталому порядку на підставі діючого законодавства.

11.7. Радіаційно небезпечні землі, на яких неможливе подальше проживання населення, одержання сільськогосподарської та іншої продукції, підлягають виключенню із сільськогосподарського обороту.

11.8. Радіоактивне забруднення землі потребує проведення заходів радіаційного захисту та інших спеціальних втручань, спрямованих на обмеження додаткового опромінення.

11.9. При організації розселення на території сільських Рад належить дотримуватись норми радіаційної безпеки у відповідності з діючим законодавством. Кожне підприємство на території сільських Рад повинно мати документацію від Мінгеології України про якісну характеристику корисних копалин за розділом "Радіаційно-гігієнічна оцінка гірських порід".

11.10. Будівництво житлових і громадських будівель на території сільських поселень повинно здійснюватись у відповідності з санітарно-гігієнічними і радіологічними вимогами.

11.11. Ефективна питома активність природних радіонуклідів в будівельних матеріалах для будівництва доріг не повинна перебільшувати таких норм:
у межах території населених пунктів і зон перспективної забудови - 740 Бк/кг;
для доріг поза населеними пунктами - 1850 Бк/кг.

11.12. Ефективна питома активність природних радіонуклідів в будівельних матеріалах та конструкціях, що використовуються для об'єктів житлово-цивільного та виробничого будівництва в сільській місцевості, не повинна перебільшувати нормативно допустимих меж.

12. ПРОТИПОЖЕЖНІ ВИМОГИ (РОЗДІЛ 15)

12.1. Протипожежні відстані між виробничими будівлями промислових і сільськогосподарських підприємств належить приймати у відповідності з вимогами СНиП 11.97-76 і СНиП II.89-80.

12.2. Протипожежні відстані між житловими та громадськими, а також між житловими, громадськими та виробничими будинками приймаються у відповідності з вимогами ДБН 360-92*.

12.3. Відстані між господарськими будівлями, які розташовані поза територіїю садибних ділянок, не нормуються за умови, якщо площа забудови групи зблокованих або окремих господарських будівель не перевищує 800 кв. м. Відстані між групами зблокованих будівель приймаються відповідно до п. 12.2.

12.4. Відстані від житлових і громадських будівель до складів І групи для зберігання нафти і нафтопродуктів належить приймати у відповідності з СНиП-II.106-79, а до складів горючої рідини II групи відповідно із ДБН 360-92*.

ПРИМІТКА. Мінімальні відстані від житлових і громадських будівель до відкритих складів горючих матеріалів (лісоматеріалів, грубих кормів) приймаються відповідно до вимог СНиП 2.11.06-91, а також СНиП II-97-76.

12.5. Трансформаторні пункти належить, як правило, встановлювати відокремлено. Улаштування вбудованих у нежитлові будівлі трансформаторних пунктів дозволяється за умови дотримання спеціальних будівельних і технічних умов. Відстані від закритих розподільних пристроїв повинні бути не менше наведених в табл. 12.1.

Таблиця 12.1 (ТАБЛ 15.1; 15.2; 15.3; 15.5)

Ступінь вогнестійкості сусіднього будинку чи споруди	Відстань, м
I і II	7
III	9
IV і V	10

ПРИМІТКА. Відстань від житлових і громадських будівель до трансформаторних пунктів з кількістю

трансформаторів не більше двох і потужністю не більше 1000 кВт не нормується.

12.6. При проектуванні проїздів і пішохідних доріг необхідно забезпечувати можливість проїзду пожежних машин до житлових і громадських будівель і доступ пожежників з автодрабини або автопідйомників до будь-якої квартири або приміщення. Вздовж фасадів будівель, що не мають входів, допускається передбачати смуги завширшки 6 м для проїзду пожежних машин з урахуванням їх допустимого навантаження на покриття або ґрунт.

12.7. За протипожежними вимогами відстані між вулицями сільських населених пунктів з присадибною забудовою повинні бути не більше:

із будівлями I і II ступеня вогнестійкості - 500 м;

із будівлями III, IV і V ступеня вогнестійкості - 300 м.

Вїзди на територію кварталів секційної забудови належить улаштовувати на відстані не більше 300 м один від одного.

12.8. Відстань від будівель і споруд підприємств (незалежно від ступеня вогнетривкості) до меж лісового масиву хвойних порід належить приймати - 100 м, змішаних - 50, листяних - 20.

12.9. Відстань від меж забудови сільських поселень і ділянок садівницьких товариств до межі хвойного лісу і відкритого покладу торфу повинна бути не менше ніж 100 м, змішаного лісу - 50 м, листяного - 20 м.

12.10. Витрата води на зовнішнє гасіння пожежі для сільських населених пунктів приймається за табл. 12.2.

Таблиця 12.2

Кількість жителів населеного пункту, тис. чол.	Розрахункова кількість одночасних пожеж	Витрата води на зовнішнє гасіння пожежі, л/сек., при пове□ховості будинків (незалежно від ступеня вогнестійкості)	
		до 2 включно	3 і більше
До 1	1	5	10
Більше 1 до 5	1	10	10
Більше 5 до 10	1	10	15

ПРИМІТКИ:

1. Витрату води на зовнішнє гасіння пожежі для сільських населених пунктів з кількістю жителів до 500 чоловік допускається приймати 5 л/сек. з тривалістю пожежі 3 год., незалежно від вогнестійкості будівель висотою до 2-х поверхів.
2. До розрахункової кількості одночасних пожеж в населених пунктах належить включати пожежі на виробничих комплексах, розташованих у межах населених пунктів.
- 12.11. Розрахункова тривалість гасіння пожежі в населеному пункті, як на території сельбищної, так і на території виробничої зон, приймається 3 год. Максимальний строк відновлення непорушного протипожежного запасу води в сільських населених пунктах і на сільськогосподарських підприємствах повинен бути не більше 72 год.
- 12.12. Зовнішнє гасіння пожежі сельбищних зон повинно здійснюватись від пожежних гідрантів, що розташовані вздовж вулиць і проїздів на відстані один від одного не більше 150 м. Для населених пунктів з кількістю жителів менше 5 тис. чол. допускається приймати протипожежне водопостачання із водоймищ або резервуарів із забезпеченням підїзду до них автонасосів. Кількість протипожежних резервуарів повинна бути не менше двох. Разом з цим, в кожному резервуарі повинен зберігатися половинний обсяг води на гасіння пожежі. Протипожежні резервуари належить розміщувати виходячи із умов обслуговування будинків в радіусі:
- за наявністю автонасосів - 200 м;

за наявністю мотопомп - 100 - 150 (в залежності від типу мотопомп).
Відстань від протипожежних резервуарів до будівель III, IV і V ступенів вогнестійкості і до відкритих складів горючих матеріалів повинна бути не менше 30 м, а до будівель I і II ступенів вогнестійкості - не менше 10 м.
12.13. До річок і водоймищ належить передбачати підїзди і пірси для наповнення водою пожежних машин.

Додаток 1

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНО-ІНСТРУКТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО ОBOB'ЯЗKOBІ ПРИ ПРОЕКТУBAHHІ СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

1. ДБН 360-92 "Містобудівництво. Планування і забудова міських і сільських поселень" (К., 1992 р.).
2. ДБН А.2.2-94. "Склад, порядок розробки, узгодження і затвердження містобудівної документації для сільських населених пунктів" (К., 1994 р.).
3. ДБН 79-92*. "Житлові будинки для індивідуальних забудовників України" (К., 1994 р.).
4. СанПіН N 5.02-12/Н-89. "Санитарные правила и нормы размещения, устройства и эксплуатации малых ферм для содержания животных в населенных пунктах Украины. Минздрав Украины (К., 1989 р.).
5. СанПіН N 01.3.0003-93. "Санітарні правила і норми по плануванню і забудові населених місць України". Міністерство охорони здоров'я України (К., 1993 р.).
6. СанПіН N 4946-89. "Санитарные правила и нормы по охране атмосферного воздуха населенных мест"**.
7. СанПіН N 4630-88. "Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения"**.
8. СН N 3077-84. "Санитарные нормы допустимого уровня шума в помещениях жилых и общественных зданий и на территории жилой застройки"**.
9. СН N 245-71. "Санитарные нормы проектирования промышленных предприятий"**.
10. ОНД-86. "Методика расчета концентраций в атмосферном воздухе вредных веществ, содержащихся в выбросах предприятий"**. Госкомгидромет.
11. СНиП 2.05.02-85. "Автомобильные дороги". Госстрой СССР. (М., ЦИТП Госстроя СССР. 1986)**.
12. "Инструкция по эксплуатации железнодорожных переездов на железных дорогах. ЦП/4866"**.

** Діє до розроблення відповідних документів в Україні.

Додаток 2
(реко́ндований)

Таблица 1

ЗООВЕТЕРИНАРНІ РОЗРИВИ МІЖ ТВАРИННИЦЬКИМИ КОМПЛЕКСАМИ І ОБ'ЄКТАМИ З ПЕРЕРОБКИ І ЗБЕРІГАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	
Найменування об'єкта	Мінімальна відстань до підприємств з виробництва молока, яловичини, вирощування ремонтних телиць і нетель, м
З в□готовлення кормів	100
З переробки:	

овочів, фруктів і ягід	100
молока з продуктивністю:	
до 12 т/д□б.	50
більше 12 т/доб.	200
худоби і птахів з продуктивністю:	
до 10 т/зміну	300
більше 10 т/зміну□	1000
Склади зерна, фруктів, картоплі і овочів	50

Додаток 3
(рекомендований)

Таблица 1

НОРМИ ЕКОЛОГІЧНО ДОПУСТИМИХ НАВАНТАЖЕНЬ НА ЛАНДШАФТ

Категорії зелених насаджень	Навантаження, чол./га		
	літні	зимові	цілорічні
Ліси:	□		
темнохвойні	2	3	2,5
сві□лохвойні	2,5	3,5	3,0
дрібнолистяні	4	5	4,5
широколистяні	7	9	8
змішані хвойно-листяні	4	5	□,5
Лісові луки	20	28	24
Заплавні луки	22,5	30	26

ПРИМІТКА. В умовах низькогір'я (схили 3 - 9°) навантаження зменшуються на 20 %; зі схилами 10 - 30° - на 50 %.

Таблиця 2

ОХОРОННІ ЗОНИ ПРИРОДНИХ ОБ'ЄКТІВ

Об'єкти	Відстань від меж об'єктів, що охороняються, км				
	до меж промислових підприємств різних класів санітарної шкідливості			до транспортних магістралей	до меж забудови
	I	I□	III - IV		
Заповідники і національні парки	10 - 30	5 - 10	1 - 3	1	0,3
Об'єкти природно-заповідного фонду і санаторно-курортні зони	5 - 10	1 - 3	0,5 - 1	0,2	0,2
Зони масового відпочинку населення	5 - □0	0,5 - 2	0,2 - 0,5	0,2	0,2
Ландшафти і окремі об'єкти природи, що охороняються	3 - 5	0,5 - 1	0,2 - 0,6	0,1	0,1

ПРИМІТКА. Перші цифри вказують на мінімальне віддалення промислових підприємств від об'єктів, що охороняються (розташування промисловості з навітряного боку, вниз за течією річок), другі - необхідну ширину зони з несприятливим розташуванням промисловості (вгору за течією річок, з підвітряного боку).

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Планування та забудова сільських поселень. Планування і забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств

ДБН Б.2.4-4-97

(РОЗДІЛ 5, 6, 7, 8, 11,12,14)

Дата введення 01.10.97 р.

Дані норми регламентують проектування та будівництво малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) садиб з урахуванням природно-кліматичних, економічних особливостей України та досягнень науково-технічного прогресу.

Норми обов'язкові для застосування підприємствами, організаціями та установами незалежно від форм власності та відомчого підпорядкування, громадськими об'єднаннями і громадянами, які здійснюють проектування, будівництво, реконструкцію і благоустрій на відповідних територіях.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Державні будівельні норми "Планування і забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств" поширюються на розробку генеральних планів малих і сільськогосподарських підприємств різних форм власності та селянських (фермерських) господарств, а також на розробку генеральних планів виробничих зон сільських поселень, на яких розміщуються малі сільськогосподарські підприємства та селянські (фермерські) господарства.

Примітка 1. Мале сільськогосподарське підприємство - виробничий об'єкт сільськогосподарського призначення для вирощування, зберігання та переробки окремих видів сільськогосподарської продукції, а також для утримання обмеженої кількості сільськогосподарських тварин та птиці, часто з неповним складом основних і допоміжних будівель і споруд, які можуть бути збудовані в різних конструктивних рішеннях із застосуванням єдиних або розрізнених способів механізації.

Примітка 2. Селянське (фермерське) господарство є формою підприємства громадян України, які особистою працею членів цього господарства виробляють товарну сільськогосподарську продукцію, займаються її переробкою і реалізацією. Селянське (фермерське) господарство в системі АПК є рівноправною формою ведення господарства поряд з державними, кооперативними, орендними та іншими підприємствами.

Примітка 3. Ферми, які входять до складу сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств, вважаються малими, якщо вони мають обмежену кількість поголів'я: велика рогата худоба до 200 голів з приплодом, свиноферми до 200 голів з приплодом, птахоферми до 700 голів птиці, вівцеферми до 400 голів з приплодом, кролеферми до 400 голів.

Примітка 4. Економічні, соціальні та правові основи створення і діяльність селянських (фермерських) господарств визначаються [Законом України "Про селянське \(фермерське\) господарство"](#).

1.2 Норми обов'язкові для застосування при проектуванні нових, а також реконструкції діючих малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств.

1.3 Селянські (фермерські) господарства за спеціалізацією поділяються на зернові, зерново-льонарські; овочеві, плодово-ягідні; виноградарські; по виробництву молока, яловичини, свинини; по виробництву продукції вівчарства; по виробництву продукції птахівництва; теплично-оранжерейні та парникові господарства; по виробництву продукції звірівництва тощо або змішаного типу.

2 ВИМОГИ ЩОДО РОЗМІЩЕННЯ РІЗНИХ ТИПІВ МАЛИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА СЕЛЯНСЬКИХ (ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВ

<p>2.1 При розміщенні сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств слід керуватись положеннями Земельного кодексу України та відповідними діючими нормативними документами.</p> <p>2.2 Малі сільськогосподарські підприємства та селянські (фермерські) господарства слід розміщувати у виробничих зонах сільських поселень або на фермерських землях у відповідності із затвердженим проектом районного планування, проектом планування та забудови виробничих зон сільських поселень на основі техніко-економічних розрахунків.</p> <p>Розміри санітарно-захисних зон від малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств до житлової забудови наведені в обов'язковому додатку 1.</p> <p>Розміри санітарно-захисних зон для об'єктів тваринництва з кількістю тварин, яка перевищує наведену в обов'язковому додатку 1, слід приймати згідно з ДБН Б.2.4-3-95.</p> <p>2.3 У виробничих зонах малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств розміщують підприємства тваринництва, звірівництва та птахівництва, тепличні та парникові господарства, підприємства з переробки та зберігання сільськогосподарської продукції, ремонту, технічному обслуговуванню і зберігання сільськогосподарських машин та техніки, транспортних засобів тощо.</p> <p>2.4 Розміщення і визначення потужності тваринницьких ферм в малих сільськогосподарських підприємствах та селянських (фермерських) господарствах здійснюються на основі техніко-економічних обґрунтувань.</p> <p>Місткість приміщень в тваринницьких фермах визначається кількістю місць для утримання тварин (худоби, птиці, звірів) та розраховується, виходячи з нормативів необхідної площі (м²) на 1 голову, відповідно до норм технологічного проектування.</p> <p>2.5 Малі сільськогосподарські підприємства та селянські (фермерські) господарства можуть об'єднуватись з блокуванням окремих виробничих корпусів, будівель чи споруд та інженерних мереж в єдиний архітектурно-плановий комплекс.</p> <p>2.6 Розміщення малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств, будівель та споруд не допускається:</p> <ul style="list-style-type: none"> • на території залягання корисних копалин без погодження з органами Державного гірничого нагляду; • в зонах сільових потоків, снігових лавин та зсувів; • на землях зелених зон міст, включаючи землі міських лісів; • на земельних ділянках, забруднених органічними та радіоактивними речовинами до закінчення терміну, встановленого санітарно-епідеміологічною та ветеринарною службами; • на землях заповідників, заказників; • в зонах охорони пам'ятників історії та культури; • в зонах залягання торфу; • в першому і другому поясах зони санітарної охорони джерел централізованого водопостачання; • в першій та другій зонах округів санітарної охорони курортів; • в місцях, де раніше були гноєсховища, скотомогильники, чинбарні підприємства та тваринницькі комплекси; • на територіях ненадійних до інфекційних хвороб: сибірської язви, бруцельозу, туберкульозу. <p>2.7 Згідно з Положенням про порядок проектування і експлуатації зон санітарної охорони джерел водопостачання і водопроводів господарсько-питного призначення, затвердженим головним державним санітарним лікарем СРСР 18.12.82 р. N 2640-82, в першому та другому поясах зон санітарної охорони джерел водопостачання поселень не дозволяється розміщення тваринницьких ферм, птахофабрик, тепличних підприємств, відкритих майданчиків для зберігання автомашин та сільськогосподарських ремонтних майстерень, кладовищ, скотомогильників, полів зрошення та споруд підземної фільтрації, гноєсховищ, силосних траншей та інших сільськогосподарських об'єктів, які мають вплив на мікробне зараження підземних вод.</p> <p>В третьому поясі забороняється розміщення паливно-мастильних матеріалів, складів мінеральних добрив, отрутохімікатів та інших об'єктів, що впливають на хімічне зараження підземних вод.</p> <p>2.8 Щільність забудови сільськогосподарських підприємств приймається за вимогами ДБН Б.2.4-3-95.</p> <p>2.9 Вибір земельних ділянок під розміщення і будівництво малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств здійснюється відповідно до вимог діючого законодавства України та ДБН Б.2.4-3-95, ДБН 360-92* з урахуванням територіального розвитку населених пунктів,</p>	
--	--

їх транспортних магістралей.

2.10 При розміщенні сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств на прибережних ділянках річок або водоймищ, крім зазначених вище вимог, враховуються положення [Водного кодексу України](#).

2.11 Прибережні смуги річок визначаються згідно з [ДБН Б.2.4-3-95](#). Розміри водоохоронних зон приймаються згідно з [ДБН 360-92*](#). Планувальні позначки будівельних майданчиків приймаються не менше 0,5 м над розрахунковим горизонтом води з урахуванням підпору та уклону, водостоку, а також розрахункової хвилі та її нахату.

2.12 При розміщенні малих сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд в районі розташування радіостанцій слід керуватися [ДБН Б.2.4-3-95](#).

Розміщення сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд в районах розташування діючих та заново запроектованих аеропортів і аеродромів дозволяється за умов додержання вимог [Повітряного кодексу України](#).

Погодженню підлягає розміщення будівель та споруд, повітряних ліній зв'язку та високовольтних ліній електропередач, що плануються до будівництва на відстані до 10 км від межі аеродрому; будівель та споруд, повітряних ліній зв'язку та високовольтних ліній електропередач, абсолютна позначка верхівки яких перевищує абсолютну позначку аеродрому на 50 м та більше, що плануються до будівництва, на відстані від 10 до 30 км від межі аеродрому.

2.13 Сільськогосподарські підприємства, будівлі та споруди з технічними процесами, які виділяють в навколишнє середовище відпрацьовані шкідливі речовини, повинні відокремлюватись санітарно-захисними зонами від житлових і громадських будинків. Розміри санітарно-захисних зон належить приймати згідно з санітарними нормами проектування промислових підприємств, [ДБН 360-92*](#) та [ДБН Б.2.4-3-95](#).

В санітарно-захисних зонах допускається розміщувати склади (сховища) зерна, фруктів, овочів і картоплі та будівлі і споруди, вказані в діючих санітарних нормах проектування промислових підприємств.

Дозволяється розміщення фермерських виробничих дворів на межі сільських поселень для складських приміщень (зерно, овочі, фрукти) та розташування автомашин і сільгосптехніки (без ремонту) в кількості до 5 двигунів на ділянках до 0,5 га з санітарно-захисною зоною 100 м відповідно до діючих санітарних норм проектування промислових підприємств та [ДБН 360-92*](#).

2.14 Сільськогосподарські підприємства, які виділяють в атмосферу значну кількість диму, пилу або неприємних запахів, не допускається розміщувати в замкнутих долинах, котлованах та на інших територіях, не забезпечених природним провітрюванням.

2.15 На межі санітарно-захисних зон завширшки понад 100 м з боку сельбищної зони повинна передбачатися смуга зелених насаджень завширшки не менше 30 м, а при ширині зони від 50 до 100 м - смуга завширшки не менше 10 метрів.

2.16 Траси ліній електропередач, зв'язку та інших лінійних споруд повинні визначатися, по можливості, згідно з межами і полями сівозмін, вздовж шляхів, лісосмуг, існуючих трас з таким розрахунком, щоб забезпечувати вільний доступ до комунікацій з територій, які не зайняті сільськогосподарськими угіддями.

2.17 Слід віддавати перевагу при достатньому техніко-економічному обґрунтуванні організації селянських (фермерських) господарств, які базуються на основі малих сіл та хуторів у вигляді невеликих селищ на 5 - 10 господарств і прилеглих до житла земельних ділянок з урахуванням зонування території на житлову та виробничу зони з дотриманням санітарних, протипожежних та зооветеринарних вимог.

2.18 Енергоємкі підприємства малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств розміщують з урахуванням можливого використання нетрадиційних джерел енергії (низькопотенційної та викидної теплоти ТЕС, ТЕЦ, АЕС, газокompресорних станцій, сонячної енергії, енергії вітру, використання вторинних енергоресурсів промислових підприємств тощо).

2.19 Території сільськогосподарських підприємств підлягають лабораторному контролю на радіоактивність та забрудненість ґрунту радіонуклідами.

2.20 В приміській зоні забороняється розміщувати малі сільськогосподарські підприємства та селянські (фермерські) господарства тваринницького напрямку.

3 ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ МАЛИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ

ПІДПРИЄМСТВ ТА СЕЛЯНСЬКИХ (ФЕРМЕРСЬКИХ) ГОСПОДАРСТВ

3.1 При розробці генеральних планів малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств слід керуватись цим розділом, державними будівельними нормами: [ДБН 360-92* "Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень"](#); ДБН Б.2.4-4-94 "Планування і забудова сільських поселень"; ДБН Б.2.4-3-95 "Генеральні плани сільськогосподарських підприємств"; ДБН В.2.2-2-95 "Теплиці і парники"; ДБН В.2-1-95 "Будівлі і споруди для тваринництва", а також діючими санітарними, зооветеринарними та протипожежними нормами і нормами технологічного проектування.

3.2 При розробці генеральних штанів територію малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств поділяють на основні функціональні зони: виробничу (будівлі і споруди для утримання тварин, вигульні майданчики, інші виробничі приміщення), ветеринарно-санітарну (ізолятори та ін.), зберігання та виготовлення кормів, зберігання та обробки гною і посліду, адміністративно-виробничу.

Будівлі для утримання тварин повинні відповідати сукупності технологічних, технічних, зооветеринарних, санітарно-гігієнічних і протипожежних вимог. Розподіл на вказані функціональні зони може уточнюватись з урахуванням конкретних умов будівництва.

3.3 Генеральні плани виробничих зон сільських поселень з розміщенням малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств розробляються на термін 20 - 25 років, якщо інший термін не вказано в завданні на проектування.

3.4 При розробці генеральних планів малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств в районі розміщення складів вибухових речовин, сильно діючих отруйних речовин та інших підприємств спеціального призначення відстань від підприємств, що проектуються, до вказаних об'єктів приймається згідно з відповідними нормативними документами, які затверджені у встановленому порядку.

3.5 При розробці генеральних планів виробничих зон малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств передбачається:

- економічно доцільне кооперування сільськогосподарських та промислових підприємств на одній земельній ділянці і організація загальних об'єктів підсобного та обслуговуючого призначення;
- дотримання нормативних відстаней між будівлями і спорудами при розміщенні малих сільськогосподарських підприємств;
- розміщення пожежних депо та постів;
- виконання вимог до організації єдиного архітектурного ансамблю з урахуванням природнокліматичних та інших місцевих умов;
- заходи щодо охорони навколишнього середовища від забруднення виробничими викидами та стоками;
- можливість розширення виробничої зони сільськогосподарських малих підприємств;
- виконання будівельних та монтажних робіт індустріальними методами;
- можливість будівництва та позачергове введення сільськогосподарських підприємств в експлуатацію пусковими комплексами.

3.6 При розробці генеральних планів малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств, що підлягають реконструкції та переобладнанню, слід передбачати:

- планування і забудову виробничих зон з виділенням земельних ділянок для можливого розширення, реконструкції і розміщення нових сільськогосподарських підприємств;
- покращення благоустрою виробничих територій та санітарно-захисних зон, підвищення архітектурного рівня забудови;
- техніко-економічну ефективність планувальних рішень.

3.7 Тваринницькі, птахівничі, звірівницькі ферми та підприємства по виробництву молока, м'яса та яєць слід розміщувати з підвітряного боку по відношенню до інших сільськогосподарських об'єктів та сельбищної зони.

Ветеринарні установи (за винятком ветсанпропускників), котельні, гноєсховища відкритого типу слід розміщувати з підвітряного боку по відношенню до тваринницьких будівель і споруд.

Склади мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин слід розміщувати з підвітряного боку по відношенню до житлових, цивільних і виробничих будівель.

Склади легкоспалимих матеріалів повинні розміщуватись в низинах із підвітряного боку по

відношенню до інших будівель, а також з урахуванням рози вітрів по відношенню до котельних на твердому паливі.

3.8 Генеральними планами сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств допускається розміщення будівель із зберіганням грубих кормів (сіна, соломи) та підстилки в горищних приміщеннях за умов:

- наявності негорючих покрівлі і утеплювача або захисту горючого перекриття та утеплювача (з боку горища) глиняною обмазкою шаром не менше 30 мм завтовшки;
- огороження негорючими матеріалами димоходів за периметром на відстані не менше 1 м;
- захисту електропроводки на даху від механічних пошкоджень.

3.9 При проектуванні тваринницьких, птахівничих і звірівницьких підприємств розміщення кормоцехів і складів грубих кормів, а також орієнтація будівель і споруд малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств приймається відповідно до норм технологічного проектування.

3.10 Теплиці та парники слід розміщувати, як правило, на південних або південно-східних схилах, з найвищим рівнем ґрунтових вод не менше ніж 1,5 м від поверхні землі. Планування земельних ділянок виконувати згідно з ДБН Б.2.2-2-95.

3.11 Склади і сховища сільськогосподарської продукції слід розміщувати на добре провітрюваних земельних ділянках з найвищим рівнем ґрунтових вод не менше 1,5 м від поверхні землі.

3.12 Будівлі та споруди з виробництвами категорій А, Б та В, а такожклади мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин слід розміщувати з підвітряного боку (згідно з середньорічною розою вітрів) по відношенню до інших виробничих будівель і споруд.

3.13 Санітарно-захисна зона від гноєсховищ фермерських господарств приймається такою, як від тваринницької ферми (у складі якої є гноєсховище) відповідної потужності згідно з обов'язковим [додатком 1 ДБН Б.2.4-3-95](#).

3.14 Споруди, системи видалення, обробки, зберігання, знезараження, підготовки та використання гною, гнойових стоків та посліду розміщуються по відношенню до тваринницьких приміщень і житлової забудови з підвітряного боку до пануючих напрямків вітру, а також нижче водозабірних споруд. При цьому слід дотримуватись санітарно-захисних зон у відповідності з [ДБН Б.2.4-3-95](#).

3.15 Розміщення пожежних депо і розміри ділянок пожежних депо та пожежних постів слід приймати відповідно до [ДБН Б.2.4-3-95](#).

3.16 Для селянських (фермерських) господарств та для малих сільськогосподарських підприємств встановлюються санітарно-захисні зони згідно з [ДБН Б.2.4-3-95](#).

3.17 При утриманні в одній будівлі різних видів тварин приміщення поділяють на ізольовані секції. Птиця утримується ізольовано від великої рогатої худоби, свиней та овець. При вигульному утриманні птиці зооветеринарний розрив повинен складати не менше 100 м, при утриманні в клітках - 50 м. Загальна кількість тварин при блокуванні приміщень не повинна бути більша ніж утримується на малих фермерських господарствах.

3.18 На фермах малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств будівництво ветеринарних об'єктів не передбачається. Ветеринарне обслуговування проводиться згідно з діючими відомчими нормами технологічного проектування ветеринарних об'єктів ВНТН СГП-46-7-96 та ВНТП СГП-46-1-94.

3.19 Будови з поздовжніми аераційними ліхтарями та будівлі з отворами в стінах, які використовуються для аерації приміщень, слід орієнтувати поздовжньою віссю перпендикулярно або під кутом не менше 40° до пануючого напрямку вітру в літній період.

3.20 Радіуси обслуговування пожежними депо слід приймати згідно з [ДБН Б.2.4-3-95](#).

3.21 Відстані між будівлями та спорудами сільськогосподарських підприємств в залежності від ступеня їх вогнестійкості слід приймати згідно з обов'язковим додатком 4.

3.22 В малих сільськогосподарських підприємствах та селянських (фермерських) господарствах змішаного типу, для яких встановлюються санітарно-захисні зони згідно з [ДБН Б.2.4-3-95](#), приймаються санітарно-захисні зони більшого значення з тих, що потребують окремі типи тваринницьких будівель або окремі виробництва.

4 ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА ІНЖЕНЕРНІ МЕРЕЖІ

4.1 Малі сільськогосподарські підприємства та селянські (фермерські) господарства повинні бути забезпечені водопостачанням, системою вилучення та відведення гноєвих, стічних та поверхневих вод,

<p>теплопостачанням, електропостачанням, радіо та телефоном.</p> <p>4.2 При проектуванні інженерних мереж належить дотримуватись вимог відповідних нормативних документів.</p> <p>4.3 Мережу інженерних комунікацій на ділянках малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств слід проектувати як єдину систему, передбачаючи, як правило, спільне їх прокладання.</p> <p>4.4 Відстані по горизонталі між підземними інженерними мережами слід приймати згідно з ДБН Б.2.4-3-95.</p> <p>4.5 Для водопостачання виробничих зон в залежності від місцевих умов приймаються такі системи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • господарсько-питна, виробнича та протипожежна з подачею води на зовнішнє пожежогасіння з гідрантів, встановлених на зовнішній кільцевій водопровідній мережі; • господарсько-питна та виробнича з подачею води на зовнішнє пожежогасіння з природних та штучних водойм. <p>Середньодобові водопостачання та водовідведення сільськогосподарських підприємств визначаються нормами технологічного проектування.</p> <p>Визначення джерела господарсько-питного забезпечення та його розміщення слід погоджувати з місцевими органами санітарно-епідеміологічної служби при виборі майданчика під будівництво. Граничнодопустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин в джерелах водопостачання не повинні перевищувати величин, наведених в діючих санітарних нормах.</p> <p>Границі I, II та III поясів зони санітарної охорони господарсько-питного водопостачання підземних або поверхневих джерел водопостачання, а також санітарні заходи на території зон належить приймати згідно з СНіП 2.04.02-84, ВБН СГіП-46-5-96 та Положенням про порядок проектування і експлуатації зон санітарної охорони джерел водопостачання та водопроводів господарсько-питного призначення (затвердженим Головним державним санітарним лікарем СРСР N 2640-82).</p> <p>4.6 Розрахункове середньодобове накопичення виробничих стічних вод від сільськогосподарських підприємств визначається нормами технологічного проектування.</p> <p>Каналізацію та очистку стічних вод сільськогосподарських підприємств слід проектувати за роздільною системою: виробничо-побутовою, гнійовою та дощовою згідно з ВНТП СГіП-46-9-94, ВБН СГіП-46-6-96 та СНіП 2.04.03-85.</p> <p>При проектуванні санітарно-технічних споруд комунального призначення для санітарної очистки сільськогосподарських підприємств слід керуватися діючими санітарними правилами і нормами. Санітарно-захисні зони від каналізаційних споруд та мінімальні відстані від систем утилізації гною приймати згідно з додатками 3 і 4 ДБНБ.2.4-3-95.</p> <p>Споруди для знезараження, компостування твердих відходів, термічної сушки та спалювання осадів слід виконувати згідно з ВБН СГіП-46-6-96 та СНіП 2.04.03-85.</p> <p>Компостування виконувати на майданчиках з асфальтовим або бетонним покриттям.</p> <p>При збиранні, обробці і зберіганні відходів виробництва, а також утилізації відходів тваринницьких ферм малих сільськогосподарських підприємств слід враховувати вимоги СанПіН 5.02.12/Н-89.</p> <p>Облаштування місць складування або зберігання виробничо-побутового сміття та інших відходів, які служать джерелом забруднення атмосферного повітря пилом, мікроорганізмами, шкідливими газоподібними речовинами та речовинами з неприємним запахом або іншого шкідливого впливу, необхідно узгоджувати з місцевими органами державної виконавчої влади та органами санітарно-епідеміологічного нагляду при збереженні нормативів екологічної безпеки та забезпечення можливості їх подальшого господарського використання.</p> <p>На малих сільськогосподарських підприємствах, що підлягають реконструкції та виділяють виробничі шкідливості, необхідно передбачати впровадження більш досконалої технології виробництва та використання установок для уловлювання виробничих викидів та утилізацію гною.</p> <p>4.7 Зовнішні мережі та споруди водопостачання проектується згідно з СНіП 2.04.02-84, ВБН СГіП-46-5-96; зовнішні мережі каналізації - згідно з СНіП 2.04.03-85 та ВБН СГіП-46-6-96; теплові мережі - згідно з СНіП 2.04.07-86.</p> <p>4.8 Енергозабезпечення сільських споживачів слід передбачати від енергосистем шляхом приєднання до існуючих енергомереж. В окремих випадках допускається будівництво місцевих, в основному, дизельних електростанцій або нетрадиційних джерел енергії.</p> <p>4.9 Потрібна потужність живлення електроенергією визначається для виробничих потреб згідно з</p>	
---	--

технологічними вимогами, для господарсько-побутових і комунальних потреб згідно з діючими нормативами.

5 ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА, БЛАГОУСТРІЙ, ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ТА ШЛЯХІВ

5.1 Інженерна підготовка території включає вертикальне планування, відведення поверхневих вод, пониження рівня ґрунтових вод, захист території від затоплення та підтоплення, захист від зсувів та сільових потоків, а також доведення території до належних санітарно-інженерних умов. При проведенні вертикального планування проектні позначки території визначають виходячи з умов максимального збереження природного рельєфу місцевості, ґрунтового покриття та існуючих зелених насаджень, відводу поверхневих вод з швидкостями, які виключають можливість ерозії ґрунту, мінімальних обсягів земляних робіт з урахуванням виїмок та насипів на майданчику будівництва.

5.2 Суцільне вертикальне планування дозволяє проведення робіт при щільності забудови більше 25 %. В інших випадках передбачають вибіркове вертикальне планування та виконання планувальних робіт тільки на ділянках, на яких розміщуються будівлі та споруди.

5.3 Ухил території малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств приймається не менше 0,003 та не більше: для глинистих ґрунтів - 0,05, для піщаних - 0,03 та для ґрунтів, які легко розмиваються - 0,01.

Ухили вигульних майданчиків для тварин повинні прийматися не менше 0,02 та не більше 0,06.

5.4 Рівень чистої підлоги першого поверху в будівлях та в спорудах приймається, як правило, на 15 см вище планувальної позначки ділянок, що примикає до споруди.

Позначки підлоги підвальних або інших заглиблених споруд повинні бути вище рівня ґрунтових вод не менше ніж на 0,5 м.

5.5 Відведення поверхневих вод із території сільськогосподарських підприємств здійснюється відкритим способом по гідроізольованих лотках та каналах, якщо вони не забруднені шкідливими хімічними речовинами, технологічними продуктами, збудниками інфекційних захворювань тощо. При наявності шкідливих компонентів поверхневі води направляються на очисні споруди відповідно до вимог ВНТП СГіП-46-9-94 та СанПіН5.02.12/Н-89.

5.6. Відстані по горизонталі між інженерними підземними мережами, будівлями та спорудами слід приймати не менше зазначених в [ДБН Б.2.4-3-95](#).

При проектуванні інженерних мереж належить дотримуватись вимог відповідних нормативних документів.

5.7 Санітарно-захисні зони від каналізаційних споруд та мінімальні відстані від систем утилізації гною приймати згідно з [ДБН Б.2.4-3-95](#).

5.8 Озелененню підлягають вільні від забудови та покриття ділянки, а також санітарно-захисні зони та ділянки по периметру території сільськогосподарських підприємств у вигляді живоплоту. Площа ділянок, що передбачені для озеленення, повинна складати не менше 15 % від загальної площі території підприємства, а при щільності забудови понад 50 % - не менше 10 %.

5.9 Для зелених насаджень на території сільськогосподарського підприємства та в санітарно-захисних смугах слід передбачати місцеві типи рослин з урахуванням їх санітарно-захисних, декоративних якостей та стійкості до виробничих викидів.

В межах протипожежних відстаней посадка дерев хвойних порід не допускається.

5.10 Відстань від будівель та споруд до осі посадки дерев та чагарників слід приймати згідно з ДБН Б.2.4-3-96.

5.11 Ширину смуги зелених насаджень рекомендується приймати згідно з ДБН Б.2.4-3-96.

5.12 На малих сільськогосподарських підприємствах необхідно передбачати відкриті благоустроєні майданчики для відпочинку працюючих з розрахунку 1 м² на одного працюючого в найбільш чисельну зміну.

5.13 Відстані між деревами та чагарниками при рядовій посадці слід приймати не менше вказаних в таблиці 5.1.

Таблиця 5.1

Характеристика насаджень	Мінімальна відстань між деревами та чагарниками в осях,
--------------------------	---

	м
Дерева світлолюбивих порід	3,0
Дерева тіневитривалих порід	2,5
Чагарники заввишки до 1 м	0,4
Те саме, до 2 м	0,6
Те саме, більше 2 м	1,0

5.14 Огорожу території сільськогосподарського підприємства слід передбачати відповідно до норм технологічного проектування.

5.15 Транспортні зв'язки сільбищної зони з виробничою зоною сільських поселень та з окремими малими сільськогосподарськими підприємствами та селянськими (фермерськими) господарствами слід передбачати у відповідності зі схемою районного планування, розвитку внутрішньогосподарських шляхів, внутрішньогосподарського землекористування та генеральним планом сільського поселення.

5.16 Господарські проїзди, на яких здійснюється прогін худоби та проїзд вантажного транспорту до присадибних ділянок, повинні мати смугу руху 4,5 метри.

5.17 Внутрішньогосподарські автомобільні шляхи та автомобільні шляхи і тротуари сільськогосподарських підприємств слід проектувати згідно з ДБН Б.2.4-3-96 та відповідно до СНіП 2.05.11-83.

5.18 При проектуванні під'їздів до будівель та споруд, а також до водоймищ, які є джерелом протипожежного водопостачання, слід передбачати під'їзди з майданчиками для розвороту транспорту розміром не менше 12 x 12 метрів.

6 ЖИТЛОВА ЗАБУДОВА ТА ЖИТЛОВІ БУДИНКИ

6.1 При проектуванні житлової забудови та житлових будинків в селянських (фермерських) господарствах слід керуватись [ДБН 79-92](#), [ДБН 360-92*](#) та [ДБН Б.2.4-1-94](#).

6.2 Основні типи житлових будинків для селянських (фермерських) господарств за структурою можуть бути такі:

- житловий будинок фермера для звичайної сім'ї;
- житловий будинок фермера з блоками для сезонних робітників;
- житловий будинок для сімей фермера, що мають родинні зв'язки (сім'я брата, сестри тощо з ізольованими або напівізольованими квартирами).

З урахуванням строків проживання слід виділити такі типи житла:

- для постійного проживання;
- постійне житло для тимчасового або сезонного проживання.

6.3 Відведення території під житлове будівництво селянських (фермерських) господарств та малих сільськогосподарських підприємств здійснюється згідно з планом розміщення такого будівництва та генеральними планами забудови території з додержанням санітарно-захисної зони від виробництва.

6.4 Житлове будівництво для селянських (фермерських) господарств слід розміщувати:

- в сільбищній зоні сільських поселень в межах пішохідної доступності до фермерської виробничої зони, яка може бути у виробничій зоні поселення або розміщуватись окремо на фермерських землях;
- у відроджених невеликих хуторах, біля яких розміщується виробнича зона;
- на фермерських землях біля виробничих приміщень з додержанням санітарно-захисної зони, протипожежних та ветеринарно-санітарних розривів між виробничою та житловою зонами.

6.5 Дозволяється будівництво житлово-виробничих комплексів за умов блокування приміщень з врахуванням діючих санітарних, зооветеринарних та протипожежних норм.

6.6 Санітарно-захисні розриви між житловими будинками, поодинокими або груповими сараями для худоби, кролів, нутрій, диких тварин та птахів, а також іншими господарсько-побутовими будівлями та спорудами приймати згідно з [ДБН 79-92](#).

6.7 При розробці об'ємно-планувальних рішень та інженерного обладнання фермерських житлових будинків слід керуватися [розділами 3 та 4 ДБН 79-92](#).

6.8 Мінімальну відстань від житлових будинків I та II ступенів вогнестійкості до виробничих селянських (фермерських) будівель та виробничих приміщень малих сільськогосподарських підприємств і гаражів I та II ступенів вогнестійкості слід приймати не менше 9 м, а до виробничих будівель, що мають покриття із застосуванням утеплювачів з полімерних матеріалів або з горючих утеплювачів не менше 15 метрів.

6.9 Проектування на присадибних ділянках вбудованих та прибудованих гаражів на першому поверсі площею до 40 м² допускається без додержання нормативів на проектування підприємств по обслуговуванню автомобілів за умови відокремлення їх протипожежними перегородками I типу згідно з [ДБН 79-92](#).

6.10 Санітарно-захисні розриви між житловими будинками, поодинокими та груповими сараями для утримання худоби і птиці площею до 300 м² з кількістю тварин менше ніж вказано в таблиці 6.1 приймаються згідно з [таблицею 3 ДБН 79-92](#).

Таблиця 6.1

Напрямок господарства	Кількість поголів'я
Свиноферма	15
Ферма ВРХ	20
Птахоферма	100
Вівцеферма	50
Кроле [□] ерма	150

Примітка. При змішаному утриманні тварин поголів'я визначається відсотковим співвідношенням.

6.11 Санітарно-захисні розриви між житловими будинками та об'єктами тваринництва з кількістю поголів'я, що наведене в таблиці 6.1, приймаються згідно з обов'язковим додатком 1.

6.12 Відкриті відгодівельні майданчики на 200 і більше голів ВРХ з урахуванням специфічних запахів віддаляють від житлових будинків на відстань не менше 0,5 кілометра.

7 ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

7.1 При розробці ОВНС (оцінка впливу на навколишнє середовище) генеральних планів малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств передбачаються заходи щодо раціонального використання природних ресурсів, охороні атмосферного повітря, водних об'єктів та ґрунту, а також продуктів харчування від забруднення, впливу електричних та магнітних полів, вібрації, шуму тощо, забезпечення радіаційної безпеки та санітарної очистки території згідно з вимогами [Закону України "Про охорону навколишнього середовища"](#).

7.2 Методи і ступені очистки стічних вод повинні визначатися в залежності від місцевих умов з урахуванням можливого використання очищених стічних вод для сільськогосподарських потреб та повинні забезпечувати екологічну безпеку.

7.3 Вилучення, знешкодження та скидання стічних вод, які мають радіоактивні речовини, повинні здійснюватись у відповідності з діючими нормами радіаційної безпеки, санітарними правилами роботи з радіоактивними речовинами та іншими джерелами іонізуючих випромінювань.

7.4 При забудові території сільськогосподарськими підприємствами, забруднення від яких можуть

негативно впливати на санітарний стан середовища чи здоров'я населення, фонові концентрації шкідливих речовин в атмосферному повітрі, воді, ґрунті тощо необхідно узгоджувати з санепідслужбою.

7.5 При розробці заходів по охороні навколишнього середовища враховують санітарно-гігієнічні відстані від джерел забруднення та вимоги, передбачені в [ДБН Б.2.4-3-95](#).

Для охорони водоймищ передбачають водоохоронні і водорегулюючі зелені насадження у відповідності з діючим законодавством.

7.6 З метою охорони повітряного басейну слід передбачати очищення повітря, що викидається в атмосферу:

- від сірководню, аміаку, вуглекислого газу - за допомогою спеціальних установок. Розбавлення шкідливостей досягається за допомогою загальнообмінної вентиляції;
- від пилу, половин, залишків кормів - за допомогою пилоуловлювальних споруд;
- від мікроорганізмів - обробкою бактерицидними лампами та ультрафіолетовим устаткуванням;
- від неприємних запахів, які надходять з відходів, - шляхом удосконалення технології їх обробки та застосування спеціальних дезодорантів.

7.7 Виробничі та побутові стоки, що утворюються на будівельному майданчику, повинні очищатись у порядку, що передбачений проектом виконання робіт. Випуск води з будівельних майданчиків безпосередньо на схили без належного захисту від розмиву ґрунту не допускається.

7.8 Ліміти викидів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище розробляються підприємствами на основі нормативів гранично допустимих викидів (ГДВ) і гранично допустимих скидів (ГДС) та дозволу на викиди, скиди і затверджуються органами охорони навколишнього природного середовища.

7.9 При розробці генеральних планів територій малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств повинні передбачатись заходи, наведені в [ДБН 360-92*](#) "[Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень](#)", СанПіН N 01.3.003-93 "Санітарні правила планування і забудови населених місць", в діючих Санітарних нормах і правилах щодо попередження або ліквідації забруднення різних природних середовищ хімічними та біологічними компонентами.

7.10 При організації будівельного виробництва передбачаються заходи щодо охорони навколишнього природного середовища. Вартість цих робіт передбачається в проектно-кошторисній документації.

8 ОСНОВНІ ВИМОГИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ БУДІВЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА

8.1 Спорудження будівель і споруд малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств допускається у відповідності із затвердженим генеральним планом та на підставі попередньо розроблених рішень, що закладаються в проекти організації будівництва і виконання робіт.

8.2 Геодезичні роботи виконуються відповідно до СНіП 3.01.03-84.

8.3 Підготовка території до забудови повинна виконуватись в технологічній послідовності згідно з діючими нормативними документами. При виконанні земляних робіт не повинно бути забруднення сільськогосподарських і інших земель виробничими та іншими викидами, а також стічними водами.

8.4 Виконання робіт з вертикального планування території малого сільськогосподарського підприємства допускається тільки при наявності проекту планування, проектів всіх підземних споруд та загального балансу земляних мас.

8.5 При виконанні робіт з благоустрою та озелененню керуватися СНіП III-10-75.

9 ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ФІЗИЧНИХ І ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА ПОРУШЕННЯ ДЕРЖАВНИХ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ

9.1 Юридичні та фізичні особи, винні в недотриманні державних будівельних норм і правил та в порушенні містобудівного законодавства, несуть відповідальність, передбачену чинним законодавством, згідно з [Законом України "Про основи містобудування"](#).

9.2 Спори з питань містобудування вирішуються місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування у межах їх повноважень, а також судом та арбітражним судом відповідно до законодавства.

(обов'язковий)	
Розміри санітарно-захисних зон від тваринницьких ферм та об'єктів малих сільськогосподарських підприємств і селянських (фермерських) господарств до житлової забудови	
Найменування	Розміри санітарно-захисної зони, м
1. Рослинницькі	
Теплиці та парники при обігріванні електроенергією, парою або водою	Не нормується
Теплиці та парники на біологічному обігріванні	
на гної	100
на смітті	300
Стаціонарні зерноочисні та сушильні пункти, криті токи	100
Садівничі та виноградарські пункти сортування та упаковки готової продукції	100
2. Тваринницькі ферми ВРХ з поголів'ям тварин (голів)	
10	15
20	25
40	50
60	75
100	100
150	150
Свинарські (голів)	
15	25
30	50
50	75

75	100
100	150
15□	300
200	400
Кролівничі (голів)	
150	25
300	50
400	75
Птахівничі (голів)	
100	25
200	50
300	100
500	150
750	200
3. По переробці продукції рослинництва, продовольчого та фуражного зерна, насіння зернових та олійних культур, трав без відділення, протруювання, овочів (сушка, засолка, квашення)	100
4. Бойні невеликих тварин та птиці	300
5. Склади зберігання сільськогосподарської продукції: зерна, □вочів, фруктів, картоплі, грубих кормів (необмолоченого хліба) та рослинного волокна	100
6. Гаражі та підприємства по ремонту, технічному обслуговуванню, зберіганню сільськогосподарських машин та автомобілів:	
при числі двигунів до 100 одиниць	100
<p>Примітка 1. Але не менше протипожежної відстані.</p> <p>Примітка 2. Першоджерелами вказаних нормативів є СанПіН N 5.02.12/Н та РСН 320-86.</p>	

Додаток 2 (обов'язковий)						
Мінімальні санітарні відстані від тваринницьких ферм до об'єктів по переробці і зберіганню сільськогосподарської продукції, не пов'язаних із запроектованою тваринницькою фермою						
Найменування об'єкта				Мінімальна відстань, м		
1 По виготовленню кормів				100		
2 По переробці продукції:						
овочів, фруктів, зернових культур				100		
молока продуктивністю до 12 т/добу				50		
худоби та птиці до 10 т/зміну				300		
3 Склади зерна, фрукт□в, картоплі та овочів				50		
Примітка. Першоджерелом вказаних нормативів є ДБН Б.2.4-3-95.						
Додаток 3 (обов'язковий)						
Мінімальні зооветеринарні відстані (м) між тваринницькими, птахівничими та іншими об'єктами						
Найменування підприємств	Ферми ВРХ	Свино-ферми	Вівце-ферми	Конярські ферми	Звірівницькі та кролеферми	Птахо-ферми
Ферми ВРХ	150	150	150	150	300	300
Свиноферми	150	150	150	150	300	300
Вівцеферми	150	150	150	150	300	300
Конярські ферми	150	150	15□	150	300	300
Звіроводські та кролівничі	300	300	300	300	60	300

ферми						
Птахоферми	200	300	300	300	300	500
Ветеринарні об'єкти						
З□гальногосподарські	200	200	200	200	200	500
Внутрішньофермерські	П. Р.	П. Р.	П. Р.	П. Р.	П. Р.	П. Р.
Підприємства по заготовленню цегли	100	150	100	100	100	300
Залізничні шляхи	300	300	300	300	500	300
Автомобільні шляхи	15□	150	150	150	200	300

Примітка 1. П. Р. - протипожежний розрив.

Примітка 2. Сховище посліду, майданчики компостування розміщуються не менше ніж за 300 м від птахівничих підприємств.

Примітка 3. Першоджерелом вказаних розривів є [ДБН Б.2.4-3-95](#).

Додаток 4
(обов'язковий)

Відстані між будівлями та спорудами сільськогосподарських підприємств в залежності від ступеня вогнестійкості

Ступінь вогнестійкості будівель та споруд	Відстань (м) при ступені вогнестійкості будівель або споруд		
	I, II	□II	IIIa, IIIб, IV, IVa, V
I, II	Не нормується для будівель та споруд з виробництвом категорій Г та Д	9	12
	9 м - для будівель та споруд з виробництвом категорій А, Б і В (див. прим. 3)		
III	9	12	15

IIIa, IIIб, IV, IVa, V	12	15	18								
<p>Примітка 1. Вказані відстані між будівлями та спорудами, що наведені в додатку, приймаються між зовнішніми стінами та конструкціями. При наявності виступаючих конструкцій будівель та споруд більше ніж на 1 м та виконаних з матеріалів, що згорають, найменшою вважається відстань між цими конструкціями.</p> <p>Примітка 2. Відстані між виробничими будівлями та спорудами не нормуються:</p> <p>а) коли загальна площа підлог будівель і споруд I, II, III, IIIa, IV, IVa та V ступенями вогнестійкості не перевищує нормативної площі підлог однієї будівлі, що дозволяється між протипожежними стінами, при цьому нормована площа приймається по найбільш пожежонебезпечному виробництву та найменшому ступені вогнестійкості будівель та споруд;</p> <p>б) коли стіна більш високої будівлі та споруди, що входить в бік іншої будівлі, задовольняє вимоги, що ставляться до неї, як до протипожежної;</p> <p>в) коли будівлі та споруди III ступеня вогнестійкості, незалежно від пожежної небезпеки розміщених в них виробництв, мають протилежні глухі стіни або стіни з отворами, закладеними склоблоками чи армованим склом з границею вогнестійкості не менше 0,75 години.</p> <p>Примітка 3. Вказані в додатку відстані для будівель і споруд II ступеня вогнестійкості з виробництвом категорій А, Б, В зменшуються з 9 до 6 м при додержанні однієї із таких умов:</p> <p>а) коли будівля або споруда обладнується стаціонарними автоматичними системами пожежогасіння;</p> <p>б) коли питоме навантаження горючими речовинами в будівлях менше або дорівнює 10 кг на 1 м² площі поверху.</p> <p>Примітка 4. Відстань від будівлі та споруди підприємства (незалежно від ступеня вогнестійкості) до краю лісового масиву хвойних порід приймається рівною 100 м, листяних порід - 20 м, змішаного лісу - 50 м, а до покладів торфу - не менше 100 метрів.</p> <p>При розміщенні підприємств в лісових масивах, коли будівництво їх пов'язане з вирубкою лісу, вказані відстані до лісового масиву хвойних порід дозволяється зменшувати у 2 рази.</p> <p>Відстані від будівель та споруд підприємств до відкритого залягання торфу дозволяється скорочувати у 2 рази за умови засипки відкритого залягання торфу шаром землі завтовшки не менше ніж 0,5 м в межах половини відстані, вказаної в цьому пункті.</p> <p>Примітка 5. Протипожежні відстані між житловими, громадськими будинками і будівлями промислових та сільськогосподарських підприємств приймати згідно з ДБН 360-92*.</p> <p>Примітка 6. Першоджерелом вказаних у додатку нормативів є ДБН Б.2.4-3-95.</p>											
<div>Додаток 5</div> <div>(довідковий)</div>											
<div>ПЕРЕЛІК</div> <div>нормативних документів, обов'язкових при проектуванні сільських поселень</div> <table><tr><td>ДБН 360-92*</td><td>Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень</td></tr><tr><td>ДБН Б.2.4-1-94</td><td>Планування і забудова сільських поселень</td></tr><tr><td>ДБН Б.2.4-2-94</td><td>Види, склад, порядок розробки, погодження та затвердження містобудівної документації для сільських поселень</td></tr><tr><td>ДБН Б.2.4-3-95</td><td>Генеральні плани сільськогосподарських підприємств</td></tr></table>				ДБН 360-92*	Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень	ДБН Б.2.4-1-94	Планування і забудова сільських поселень	ДБН Б.2.4-2-94	Види, склад, порядок розробки, погодження та затвердження містобудівної документації для сільських поселень	ДБН Б.2.4-3-95	Генеральні плани сільськогосподарських підприємств
ДБН 360-92*	Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень										
ДБН Б.2.4-1-94	Планування і забудова сільських поселень										
ДБН Б.2.4-2-94	Види, склад, порядок розробки, погодження та затвердження містобудівної документації для сільських поселень										
ДБН Б.2.4-3-95	Генеральні плани сільськогосподарських підприємств										

ДБН 79-92	Житлові будинки для індивідуальних забудовників України	
СНиП 2.05.11-83	Автомобильные дороги	
СНиП 2.05.11-83	Внутрихозяйственные автомобильные дороги в колхозах, совхозах и других сельскохозяйственных предприятиях и организациях	
СН N 245-71	Санитарные нормы проектирования промышленных предприятий	
СанПиН N 5.02-12/Н	Санитарные правила и нормы размещения, устройства и эксплуатации малых ферм для содержания животных (скота, птицы, зверей) в населенных пунктах Украины	
СанПиН 42-12-4130-86	Санитарные нормы предельно допустимого содержания вредных веществ в воде, водных объектов хозяйственно-питьевого и культурно-бытового водопользования	
СанПиН N 4946-89	Санитарные правила по охране атмосферного воздуха населенных мест	
СанПиН 4630-88	Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения	
	Положение о порядке проектирования и эксплуатации зон санитарной охраны источников водоснабжения и водопроводов хозяйственно-питьевого назначения 2640/82 от 16.12.82 г.	
	Правила пожежної безпеки в Україні. Наказом МВС України N 400 від 22.06.95 р. введені в дію.	
ВБН-СГіП-46-3-94	Перелік будівель і приміщень підприємств Міністерства сільського господарства та продовольства з встановленням їх категорій по вибухопожежній небезпеці, а також класів вибухопожежонебезпечних зон по ПУЕ	
ВНТП СГіП 46-9-94	Система видалення, обробки, підготовки та використання гною	
СН N 3077-84	Санитарные нормы допустимого уровня шума в помещениях жилых и общественных зданий на территории жилой застройки	
СанПиН 01.3.003-93	Санитарные правила и нормы по планировке и застройке населенных мест Украины.	

СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ И ПРАВИЛА

Региональное планирование и размещение объектов градостроительства

ГЕНЕРАЛЬНЫЕ ПЛАНЫ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

СНиП II-89-80.

(РОЗДІЛ 7)

Дата введения 01.01.1982 (УТВЕРЖДЕНЫ постановлением Госстроя СССР от 30 декабря 1980 г. N 213)

1. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

1.1. Нормы настоящей главы должны соблюдаться при проектировании генеральных планов новых, расширяемых и реконструируемых промышленных предприятий, а также при разработке схем генеральных планов групп предприятий с общими объектами (промышленных узлов).

2. РАЗМЕЩЕНИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ

2.1. Проектируемые предприятия, как правило, следует размещать в составе группы предприятий с общими объектами* в соответствии с "Инструкцией по разработке схем генеральных планов групп предприятий с общими объектами (промышленных узлов)".

<p>2.2. Предприятия и промышленные узлы надлежит размещать на территории, предусмотренной схемой или проектом районной планировки, генеральным планом города или другого населенного пункта, проектом планировки промышленного района.</p> <p>2.3. Предприятия, промышленные узлы и связанные с ними отвалы, отходы, очистные сооружения следует размещать на землях несельскохозяйственного назначения или непригодных для сельского хозяйства.</p> <p>При отсутствии таких земель могут выбираться участки на сельскохозяйственных угодьях худшего качества.</p> <p>Размещение предприятий и промышленных узлов на землях государственного лесного фонда должно производиться преимущественно на участках, не покрытых лесом или занятых кустарниками и малоценными насаждениями.</p> <hr/> <p>* Группа предприятий с общими объектами в дальнейшем именуется "промышленный узел".</p> <p>Размещение предприятий и промышленных узлов на орошаемых и осушенных землях, пашне, земельных участках, занятых многолетними плодовыми насаждениями и виноградниками, а также на землях, занятых водоохранными, защитными и другими лесами первой группы, допускается в исключительных случаях, имея в виду, что изъятие указанных земель в соответствии с "Основами земельного законодательства Союза ССР и союзных республик" производится только по постановлению совета министров союзной республики.</p> <p>2.4. Размещение предприятий и промышленных узлов на площадях залегания полезных ископаемых допускается по согласованию с органами государственного горного надзора, а на площадях залегания общераспространенных полезных ископаемых - в порядке, устанавливаемом законодательством союзных республик.</p> <p>Размещение предприятий и промышленных узлов не допускается:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) в первом поясе зоны санитарной охраны источников водоснабжения; б) в первой зоне округа санитарной охраны курортов, если проектируемые объекты не связаны непосредственно с эксплуатацией природных лечебных средств курорта; в) в зеленых зонах городов; г) на землях заповедников и их охранных зон; д) в зонах охраны памятников истории и культуры без разрешения соответствующих органов охраны памятников Союза ССР или союзных республик; е) в опасных зонах отвалов породы угольных и сланцевых шахт или обогатительных фабрик; ж) в зонах активного карста, оползней, оседания или обрушения поверхности под влиянием горных разработок, селевых потоков и снежных лавин, которые могут угрожать застройке и эксплуатации предприятий; з) на участках, загрязненных органическими и радиоактивными отбросами до истечения сроков, установленных органами санитарно-эпидемиологической службы;	
--	--

<p>и) в зонах возможного катастрофического затопления в результате разрушения плотин или дамб.</p> <p>Примечание. Зоной катастрофического затопления является территория, на которой затопление имеет глубину 1,5 м и более и может повлечь за собой разрушение зданий и сооружений, гибель людей, вывод из строя оборудования предприятий.</p> <p>2.5. Территории промышленных узлов не должны, как правило, разделяться на обособленные участки железными или автомобильными дорогами общей сети.</p> <p>2.6. Размещение предприятий в сейсмических районах должно предусматриваться в соответствии с "Указаниями по размещению объектов строительства и ограничению этажности зданий в сейсмических районах".</p> <p>2.7. В Северной строительно-климатической зоне предприятия следует, как правило, размещать на участках со скальными, вечномерзлыми однородными или талыми непросадочными грунтами.</p> <p>При соответствующем технико-экономическом обосновании допускается размещение предприятий на территориях с грунтами оснований, имеющими температуру вечномерзлых грунтов, близкую к 0°C, а также со значительной льдонасыщенностью и прочими неблагоприятными мерзлотно-грунтовыми условиями.</p> <p>2.8. При размещении предприятий и промышленных узлов, влияющих на состояние атмосферного воздуха, должен соблюдаться "Закон СССР об охране атмосферного воздуха".</p> <p>2.9. При размещении предприятий и промышленных узлов, влияющих на обитание и условия размножения животных, должен соблюдаться "Закон СССР об охране и использовании животного мира".</p> <p>2.10. Предприятия и промышленные узлы с источниками загрязнения атмосферного воздуха вредными веществами 1-го и 1-го классов опасности не следует размещать в районах с преобладающими ветрами со скоростью до 1 м/с, с длительными или часто повторяющимися штилями, инверсиями, туманами (за год более 30-40 %, в течение зимы 50-60 % дн.).</p> <p>2.11. Предприятия и промышленные узлы с источниками загрязнения атмосферного воздуха надлежит размещать по отношению к жилой застройке с учетом ветров преобладающего направления.</p> <p>Предприятия, требующие особой чистоты атмосферного воздуха, не следует размещать с подветренной стороны ветров преобладающего направления по отношению к соседним предприятиям с источниками загрязнения атмосферного воздуха.</p> <p>2.12. Между промышленной и селитебной территорией необходимо предусматривать санитарно-защитную зону. Размер санитарно-защитной зоны предприятия и промышленного узла следует принимать в соответствии с "Санитарными нормами проектирования промышленных предприятий" и "Инструкцией по расчету рассеивания в атмосфере вредных веществ, содержащихся в выбросах предприятий".</p> <p>2.13. В промышленные узлы, в составе которых имеются предприятия, требующие по расчету организации санитарно-защитной зоны шириной 500 м и более, не следует включать предприятия, которые в соответствии с главой СНиП по планировке и застройке городов, поселков сельских населенных пунктов могут быть размещены</p>	
---	--

<p>около границы или в пределах селитебной территории.</p> <p>2.14. Производства с источниками внешнего шума с уровнями звука 50 дБа и более следует размещать по отношению к жилым и общественным зданиям в соответствии с главой СНиП по защите от шума.</p> <p>2.15. При размещении предприятий и промышленных узлов, влияющих на состояние вод, должны соблюдаться "Основы водного законодательства Союза ССР и союзных республик".</p> <p>2.16. Размещение предприятий в прибрежных полосах (зонах) водоемов допускается только при необходимости непосредственного примыкания площадки предприятия к водоемам по согласованию с органами по регулированию использования местных Советов народных депутатов и другими органами в соответствии с законодательством Союза ССР и союзных республик. Количество и протяженность примыканий площадок предприятий к водоемам должны быть минимальными.</p> <p>2.17. При размещении предприятий и промышленных узлов на прибрежных участках рек и других водоемов планировочные отметки площадок предприятий должны приниматься не менее чем на 0,5 м выше расчетного наивысшего горизонта вод с учетом подпора и уклона водотока, а также нагона от расчетной высоты волны, определяемой в соответствии с главой СНиП по нагрузкам и воздействиям на гидротехнические сооружения.</p> <p>За расчетный горизонт надлежит принимать наивысший уровень воды с вероятностью его превышения для предприятий, имеющих народнохозяйственное и оборонное значение, один раз в 100 лет, для остальных предприятий - один раз в 50 лет, а для предприятий со сроком эксплуатации до 10 лет - один раз в 10 лет.</p> <p>Примечания: 1. Размещение предприятий на участках с более частым превышением уровня воды допускается при соответствующем технико-экономическом обосновании и при условии возведения необходимых сооружений по защите предприятий от затопления.</p> <p>2. Требования настоящего пункта не распространяются на предприятия, их отдельные здания и сооружения, а также на объекты, для которых по условиям эксплуатации допускается кратковременное их затопление.</p> <p>3. В Северной строительно-климатической зоне здания и сооружения на прибрежных участках следует размещать с учетом увеличения чаши оттаивания грунта у берега водоема и вызываемого этим изменения температурного и гидрогеологического режима грунта.</p> <p>2.18. Предприятия, требующие устройства грузовых причалов, пристаней или других портовых сооружений, следует размещать по течению реки ниже селитебной территории.</p> <p>2.19. Размещение зданий и сооружений на расстоянии до 30 км от границ аэродромов, а особо высоких сооружений (200 м и более) на расстоянии до 75 км от границ аэродрома допускается при условии соблюдения требований "Воздушного кодекса Союза ССР".</p> <p>2.20. В случае размещения предприятий в районе расположения радиостанций, объектов специального назначения, складов взрывчатых веществ, сильно действующих ядовитых веществ расстояние до проектируемых предприятий от указанных объектов должно быть принято согласно требованиям специальных норм.</p>	
--	--

<p>2.21. Предприятия, на которых изготавливаются взрывчатые вещества, а также склады взрывчатых веществ должны быть удалены от других предприятий, селитебной территории, автомобильных и железных дорог общей сети на безопасные расстояния, величина которых устанавливается специальными нормами и правилами безопасности.</p> <p>2.22. Устройство отвалов, шламонакопителей, хвостохранилищ, отходов и отбросов предприятий допускается только при обосновании невозможности их утилизации, при этом для промышленных узлов следует, как правило, предусматривать централизованные (групповые) отвалы. Участки для них следует размещать за пределами предприятий и II пояса зон санитарной охраны подземных водоисточников с соблюдением санитарных норм, а также норм и правил безопасности, утвержденных или согласованных Госстроем СССР.</p> <p>Отвалы, содержащие уголь, сланец, мышьяк, свинец, ртуть и другие горючие и токсичные вещества, должны отделяться от жилых и общественных зданий и сооружений санитарно-защитной зоной, устанавливаемой в соответствии с "Инструкцией по расчету рассеивания в атмосфере вредных веществ, содержащихся в выбросах предприятий", но не менее величины расчетной опасной зоны сдвигов отвалов.</p> <p>Расстояние между отвалами угольных или сланцевых шахт и производственными и складскими зданиями должно назначаться не менее величины опасной зоны сдвига отвалов, определяемой в соответствии с "Правилами безопасности в угольных и сланцевых шахтах", утвержденными Минуглепромом СССР и Госгортехнадзором СССР в установленном порядке.</p> <p>Примечание.В Северной строительной-климатической зоне между отвалами, зданиями и сооружениями, кроме указанных зон, должны соблюдаться расстояния, обеспечивающие сохранение расчетного температурного режима мерзлых грунтов оснований этих зданий и сооружений.</p> <p>3. ПЛАНИРОВКА ТЕРРИТОРИИ</p> <p>ПЛАНИРОВКА, РАЗМЕЩЕНИЕ ЗДАНИЙ И СООРУЖЕНИЙ</p> <p>3.1. Планировка площадок предприятий и территорий промышленных узлов должна обеспечивать наиболее благоприятные условия для производственного процесса и труда на предприятиях, рациональное и экономное использование земельных участков и наибольшую эффективность капитальных вложений.</p> <p>3.2. Плотность застройки площадок предприятий должна быть не менее указанной в приложении.</p> <p>3.3. В генеральных планах предприятий и промышленных узлов следует предусматривать:</p> <p>а) функциональное зонирование территории с учетом технологических связей, санитарно-гигиенических и противопожарных требований, грузооборота и видов транспорта;</p> <p>б) рациональные производственные, транспортные и инженерные связи на предприятиях, между ними и селитебной территорией;</p>	
--	--

в) кооперирование основных и вспомогательных производств и хозяйств, включая аналогичные производства и хозяйства, обслуживающие селитебную часть города или населенного пункта;

г) экономное использование территории при необходимых и обоснованных резервах для расширения предприятий;

д) организацию единой сети обслуживания трудящихся;

е) возможность осуществления строительства и ввода в эксплуатацию пусковыми комплексами или очередями;

ж) благоустройство территории (площадки);

з) создание единого архитектурного ансамбля в увязке с архитектурой прилегающих предприятий и жилой застройкой;

и) защиту прилегающих территорий от эрозии, заболачивания, засоления и загрязнения подземных вод и открытых водоемов сточными водами, отходами и отбросами предприятий;

к) восстановление (рекультивацию) отведенных во временное пользование земель, нарушенных при строительстве.

3.4. В генеральном плане предприятия следует учитывать природные особенности района строительства:

а) температуру воздуха, а также преобладающие направления ветра;

б) возможное изменение существующего режима вечномерзлых грунтов в процессе строительства и эксплуатации зданий и сооружений;

в) возможность больших снегоотложений из-за наличия холмов или возвышений рельефа с подветренной стороны участков намечаемой застройки;

г) изменения режима надмерзлотных вод в результате освоения площадки и влияние этих изменений на тепловой режим вечномерзлых грунтов.

3.5. На площадках предприятий и территории промышленных узлов производства следует размещать с учетом исключения вредного воздействия на трудящихся, технологические процессы, сырье, оборудование и продукцию других предприятий, а также на здоровье и санитарно-бытовые условия жизни населения.

3.6. Вспомогательные здания следует размещать вне циркуляционной зоны (аэродинамической тени), образуемой зданиями и сооружениями, при наличии на площадке источников атмосферного загрязнения атмосферного воздуха вредными веществами 1-го и 2-го классов опасности.

Примечание. Величина зоны определяется в соответствии с "Инструкцией по расчету рассеивания в атмосфере вредных веществ, содержащихся в выбросах предприятий".

3.7. Гаражи предприятий следует предусматривать только для специализированных автомобилей (аварийной техпомощи, технических средств по уборке и содержанию территории, спасательной и пожарной служб).

При отсутствии в районе строительства автомобильных хозяйств по обслуживанию предприятий допускается предусматривать для предприятий гаражи не менее чем на 15 грузовых автомобилей.

<p>3.8. По функциональному использованию площадку предприятия следует разделять на зоны:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) предзаводскую (за пределами ограды или условной границы предприятия); б) производственную; в) подсобную; г) складскую; <p>территорию промышленного узла следует разделять на зоны:</p> <ul style="list-style-type: none"> д) общественного центра; е) площадок предприятий; ж) общих объектов вспомогательных производств и хозяйств. <p>Деление на зоны допускается уточнять с учетом конкретных условий строительства.</p> <p>3.9. Предзаводскую зону предприятия следует размещать со стороны основных подъездов и подходов работающих на предприятии (в увязке с градостроительными требованиями).</p> <p>3.10. Состав общественного центра промышленного узла должен определяться в каждом конкретном случае, исходя из градостроительной ситуации, наличия предприятий обслуживания, производственно-технологических и санитарно-гигиенических особенностей отдельных предприятий, архитектурно-планировочного решения промышленного узла.</p> <p>В состав общественного центра, как правило, следует включать учреждения управления производством, предприятия общественного питания, профессионально-технические и средние специальные учебные заведения, специализированные учреждения здравоохранения, предприятия бытового обслуживания.</p> <p>3.11. В зоне общих объектов вспомогательных производств и хозяйств следует, как правило, размещать объекты энергоснабжения и канализации, транспорта, ремонтного хозяйства, пожарных депо, отвального хозяйства промышленного узла.</p> <p>Дублирование перечисленных производств и хозяйств допускается в соответствии с заданием на разработку схемы генерального плана промышленного узла.</p> <p>3.12. В предзаводских зонах и в общественных центрах промышленных узлов следует предусматривать открытые площадки для стоянки легковых автомобилей в соответствии с главой СНиП по планировке и застройке городов, поселков и сельских населенных пунктов.</p> <p>3.13. Проходные пункты предприятий следует располагать на расстоянии не более 1,5 км друг от друга, а в Северной строительной-климатической зоне - не более 1 км.</p> <p>3.14. Расстояние от проходных пунктов до входов в санитарно-бытовые помещения основных цехов, как правило, не должно превышать 800 м.</p> <p>Указанное расстояние следует уменьшать на предприятиях, размещаемых в климатических подрайонах IА, IБ , IГ и IIА до 300 м, а в IV климатическом районе - до 400 м.</p> <p>При больших расстояниях от проходных до наиболее удаленных санитарно-бытовых помещений на площадке предприятия надлежит предусматривать внутризаводской</p>	
--	--

<p>пассажирский транспорт.</p> <p>3.15. Расстояние от рабочих мест на площадке предприятия до санитарно-бытовых помещений следует принимать в соответствии с главой СНиП по проектированию вспомогательных зданий и помещений промышленных предприятий.</p> <p>3.16. Перед проходными пунктами и входами в санитарно-бытовые помещения, столовые и здания управления должны предусматриваться площадки из расчета не более 0,15 м² на 1 чел. наиболее многочисленной смены.</p> <p>3.17. В Северной строительной-климатической зоне в местностях, где число дней с неблагоприятными условиями составляет более 30 % периода года со средней суточной температурой воздуха 0° С и ниже, а также в районах со снегопереносом более 400 м³ на 1 м фронта переноса в год для пешеходных путей на площадках предприятий следует предусматривать устройство неотапливаемых галерей.</p> <p>Примечание. К неблагоприятным условиям относятся следующие сочетания средней суточной температуры воздуха t и скорости ветра v:</p> <p>t = минус 36° С и ниже при любой скорости ветра;</p> <p>t = от минус 26 до минус 35°С при v=1,5 м/с и более;</p> <p>t = от минус 16 до минус 25°С при v=2,5 м/с и более;</p> <p>t = от минус 10 до минус 15°С при v=3,5 м/с и более.</p> <p>3.18. Участки для расширения предприятий или промышленных узлов должны намечаться, как правило, за границами их площадок.</p> <p>Резервирование участков на площадке предприятия для развития отдельных цехов или производств допускается предусматривать только в соответствии с заданием на проектирование.</p> <p>3.19. Генеральном плане расширяемого и реконструируемого предприятия следует предусматривать:</p> <p>а) организацию (при необходимости) санитарно-защитной зоны;</p> <p>б) увязку с планировкой и застройкой прилегающих селитебных и других функциональных зон города;</p> <p>в) поочередное совершенствование функционального зонирования и планировочного решения отдельных зон площадки предприятия и ее благоустройства без остановки основного производства предприятия;</p> <p>г) повышение эффективности использования территории;</p> <p>д) объединение разрозненных производственных и вспомогательных объектов;</p> <p>е) повышение архитектурной выразительности застройки.</p> <p>3.20. Производственные, вспомогательные и складские здания следует объединять в более крупные здания во всех случаях, когда такое объединение экономически обосновано и допустимо по технологическим, строительным, санитарно-гигиеническим, противопожарным и другим нормам, а также условиям безопасности.</p> <p>Примечание.В Северной строительной-климатической зоне следует, как правило, предусматривать объединение производств и хозяйств в одном здании прямоугольной конфигурации без перепадов высот.</p>	
--	--

<p>3.21. Здания и сооружения, исходя из специфики производства и природных условий, следует размещать с учетом соблюдения следующих требований:</p> <p>а) продольные оси здания и световых фонарей следует ориентировать в пределах от 45 до 110° к меридиану;</p> <p>б) продольные оси аэрационных фонарей и стены зданий с проемами, используемыми для аэрации помещений, следует ориентировать в плане перпендикулярно или под углом не менее 45° к преобладающему направлению ветров летнего периода года;</p> <p>в) в районах со снеговым покровом более 50 см или с количеством переносимого снега более 200 м³ на 1 м фронта переноса в год следует предусматривать сквозное проветривание площадки предприятия. Для этого основные проезды, продольные оси крупных зданий и фонари следует располагать под углом не более 45° к преобладающему направлению ветров зимнего периода года, а в Северной строительно-климатической зоне - не более 20° к преобладающему направлению переноса снега по розе снегопереноса;</p> <p>г) в районах массового переноса песка ветрами наиболее длинные и высокие здания необходимо располагать с наветренной стороны площадки перпендикулярно потоку переносимого песка, а также предусматривать полосы зеленых насаждений (шириной не менее 20 м) или ограждающие щиты.</p> <p>3.22. Здания, образующие полузамкнутые дворы, допускается применять в тех случаях, когда другое планировочное решение не может быть принято по условиям технологии.</p> <p>Полузамкнутые дворы следует располагать длинной стороной параллельно преобладающему направлению ветров или с отклонением не более 45°, при этом открытая сторона двора должна быть обращена на наветренную сторону ветров преобладающего направления.</p> <p>Ширина полузамкнутого двора при зданиях, освещаемых через оконные проемы, должна быть не менее полусуммы высот до верха карниза противостоящих зданий, образующих двор, но не менее 15 м.</p> <p>При отсутствии вредных производственных выделений во двор ширина двора может быть уменьшена до 12 м.</p> <p>Примечания: 1. Полузамкнутым считается двор, застроенный с трех сторон примыкающими друг к другу зданиями и имеющими в плане отношение глубины к ширине более единицы.</p> <p>2. При отношении глубины двора к его ширине более 3, а также при возможности скопления производственных вредностей во дворе в части здания, замыкающей двор, необходимо предусматривать проем для проветривания шириной не менее 4 м и высотой не менее 4,5 м. Низ проема должен совпадать с планировочными отметками прилегающей территории. Устройство в проеме ворот, ограждений и других сооружений, нарушающих функциональное назначение проема, не допускается.</p> <p>3. В Северной строительно-климатической зоне и в районах с жарким и сухим климатом открытая сторона полузамкнутого двора должна быть обращена на подветренную сторону ветров преобладающего направления. При другой ориентации двора перед его открытой частью необходимо располагать здания или ограждения.</p> <p>3.23. Применение зданий, образующих замкнутые со всех сторон дворы, допускается</p>	
---	--

<p>только при наличии технологических или планировочных обоснований и с соблюдением следующих условий:</p> <p>а) ширина двора должна быть, как правило, не менее наибольшей высоты до верха карниза зданий, образующих двор, но не менее 18 м;</p> <p>б) должно быть обеспечено сквозное проветривание двора путем устройства в зданиях проемов шириной не менее 4 м и высотой не менее 4,5 м.</p> <p>3.24. В замкнутых и полузамкнутых дворах пристройки к зданиям, а также размещение отдельно стоящих зданий или сооружений, как правило, не допускаются.</p> <p>Примечания. 1. В исключительных случаях при соответствующих обоснованиях допускается устраивать в указанных дворах пристройки с производствами, не выделяющими вредности, при условии, что пристройка будет занимать не более 25 % длины стены, а ширина двора в месте пристройки будет не менее полусуммы высот противостоящих зданий, образующих двор.</p> <p>2. Отдельно стоящие энергетические или вентиляционные сооружения допускается размещать в полузамкнутых дворах; при этом расстояние от этих сооружений до зданий должно удовлетворять требованиям, предъявляемым к устройству полузамкнутых дворов.</p> <p>3.25. Расстояния между зданиями и сооружениями, освещаемыми через оконные проемы, должны быть не менее наибольшей высоты до верха карниза противостоящих зданий и сооружений.</p> <p>Примечания: 1. Если одно из противостоящих зданий или сооружений со стороны, обращенной к другому, в зоне возможного затенения, не имеет световых проемов, то расстояния между ними определяются только высотой здания или сооружения без световых проемов.</p> <p>2. Высотные сооружения, не имеющие световых проемов (трубы, башни, этажерки, колонны и т. п.), допускается размещать от стены здания со световыми проемами на расстоянии не менее диаметра или стороны сооружения, обращенной к зданию. Если в зоне возможного затенения от высотного сооружения в стене здания световые проемы отсутствуют, то расстояния между ними настоящими нормами не нормируются.</p> <p>3. Для зданий и сооружений с продольными фонарями, расположенными менее чем на 3 м от фасада здания, за высоту здания надлежит принимать высоту до верха карниза фонаря.</p> <p>4. Указанные расстояния могут быть уменьшены в случае, когда по расчету с учетом затенения окон противостоящими зданиями может быть обеспечено требуемое по нормам естественное освещение в обоих противостоящих зданиях.</p> <p>3.26. Координационные оси противостоящих зданий, размещаемых на площадках предприятия, как правило, должны совпадать.</p> <p>3.27. Здания и сооружения с оборудованием, вызывающим значительные динамические нагрузки и вибрацию грунта, следует размещать от зданий и сооружений с производствами, особенно чувствительными к вибрации, на расстояниях, определяемых расчетами с учетом инженерно-геологических условий территории, физико-механических свойств грунта основания фундаментов, а также с учетом мероприятий по устранению влияния динамических нагрузок и вибраций на</p>	
---	--

грунты в соответствии с главой СНиП по проектированию фундаментов машин с динамическими нагрузками и "Инструкцией по расчету несущих конструкций промышленных зданий и сооружений на динамические нагрузки".

3.28. Производства и испытательные станции с особо вредными процессами, взрывоопасные и пожароопасные объекты, а также базисные склады горючих и легковоспламеняющихся материалов, ядовитых и взрывоопасных веществ следует располагать в соответствии с требованиями специальных норм, утвержденных Госстроем СССР или согласованных с ним.

Склады легковоспламеняющихся и горючих нефтепродуктов, сжиженных газов, сгораемых материалов, а также ядовитых веществ не следует располагать по отношению к производственным зданиям и сооружениям с наветренной стороны ветров преобладающего направления по данным многолетних наблюдений (по годовой розе ветров).

Установки с открытым источником огня или выбросом искр не следует располагать с наветренной стороны по отношению к открытым складам легковоспламеняющихся и горючих нефтепродуктов, горючих газов и сгораемых материалов.

3.29. Здания, сооружения, открытые установки с производственными процессами, выделяющими в атмосферу газ, дым и пыль, взрывоопасные и пожароопасные объекты не следует располагать по отношению к другим производственным зданиям и сооружениям с наветренной стороны для ветров преобладающего направления.

3.30. Охладительные пруды, водоемы, шламоотстойники и т. п. следует размещать так, чтобы в случае аварии жидкость при растекании не угрожала затоплением предприятию или другим промышленным, жилым и общественным зданиям и сооружениям.

3.31. Брызгальные бассейны следует располагать длинной стороной перпендикулярно преобладающему направлению ветров летнего периода года.

3.32. Расстояния между зданиями и сооружениями в зависимости от степени огнестойкости и категории производств следует принимать не менее указанных в табл. 1.

Т а б л и ц а 1

Степень огнестойкости зданий или сооружений	Расстояния между зданиями и сооружениями, м, при степени огнестойкости зданий или сооружений		
	I и II	III	IV и V
I и II	Не нормируется для зданий и сооружений с производствами категорий Г и Д 9 - для зданий и сооружений с производствами категорий А, Б, В и Е (см. прим. 4)	9	12

III	9	12	15
IV и V	12	15	18
<p>Примечания: 1. Наименьшим расстоянием между зданиями и сооружениями считается расстояние в свету между наружными стенами или конструкциями. При наличии выступающих конструкций зданий или сооружений более чем на 1 м и выполненных из сгораемых материалов наименьшим расстоянием считается расстояние между этими конструкциями.</p> <p>2. Расстояние между производственными зданиями и сооружениями не нормируется:</p> <p>а) если сумма площадей полов двух и более зданий или сооружений III-V степени огнестойкости не превышает площадь полов, допускаемую между противопожарными стенами, считая по наиболее пожароопасному производству и низшей степени огнестойкости зданий и сооружений;</p> <p>б) если стена более высокого или широкого здания или сооружения, выходящая в сторону другого здания, является противопожарной;</p> <p>в) если здания и сооружения III степени огнестойкости независимо от пожарной опасности размещаемых в них производств имеют противостоящие глухие стены или стены с проемами, заполненными стеклоблоками или армированным стеклом с пределом огнестойкости не менее 0.75 ч.</p> <p>3. Расстояние от зданий и сооружений любой степени огнестойкости до зданий и сооружений IV и V степени огнестойкости в местностях СССР, находящихся за Северным полярным кругом, на береговой полосе Берингова и Охотского морей, Татарского пролива, на полуострове Камчатка, на острове Сахалин, на Курильских и Командорских островах, увеличивается на 25 %. Ширина береговой полосы принимается 100 км, но не далее чем до ближайшего горного хребта.</p> <p>4. Указанное расстояние для зданий и сооружений I и II степени огнестойкости с производствами категорий А, Б, В и Е уменьшается с 9 до 6 м при соблюдении одного из следующих условий:</p> <p>здания и сооружения оборудуются стационарными автоматическими системами пожаротушения;</p> <p>удельная загрузка горючими веществами в зданиях с производствами категорий В менее или равна 10 кг на 1 м² площади этажа.</p> <p>5. Расстояние от зданий и сооружений предприятий(независимо от степени их огнестойкости) до границ лесного массива хвойных пород и мест разработки или открытого залегания торфа следует принимать 100 м, смешанных пород- 50 м, а до лиственных пород - 20 м.</p> <p>При размещении предприятий в лесных массивах, когда строительство их связано с вырубкой леса, указанные расстояния до лесного массива хвойных пород допускается сокращать в два раза.</p> <p>Расстояния от зданий и сооружений предприятий до открытого залегания торфа допускается сокращать в два раза при условии засыпки открытого залегания торфа слоем земли толщиной не менее 0,5 м в пределах половины расстояния, указанного в п. 5 примечаний.</p>			

Таблица 2																			
Склады	Расстояние от складов до зданий и сооружений и между складами, м																		
	Здания и сооружения при степени огнестойкости			Склады															
				каменного угля	фрезерного торфа		кускового торфа		лесоматериалов (круглых и пиленных) дров		щепы и опилок		легковоспламеняющихся жидкостей		горючих жидкостей				
	I, IIIa	II	III, IV, IVa, V	емкостью, т						емкостью, м³									
от 1000 до 100 000				менее 1000	от 1000 до 10 000	менее 1000	от 1000 до 10 000	менее 1000	от 1000 до 10 000	менее 1000	от 1000 до 5000	менее 1000	свыше 1000 до 2000	от 600 до 1000	менее 600	свыше 5000 до 10 000	от 3000 до 5000	менее 3000	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1*. Каменного угля емкостью, т: 1000 и более	6	6	12	—*	—*	12	12	6	6	24	18	24	18	18	12	6	18	12	6
менее 1000	Не нормируется	6	12	—*	—*	12	12	6	6	24	13	24	18	18	12	6	12	6	6
2. Фрезерного торфа емкостью, т: от 1000 до 10000	24	30	36	12	12	—*	—*	—*	—*	42	36	42	36	42	36	30	42	36	30
менее 1000	18	24	30	12	12	—*	—*	—*	—*	42	36	42	36	42	36	30	42	36	30
3. Кускового торфа емкостью, т: от 1000 до 10000	18	18	24	6	6	—*	—*	—*	—*	42	36	42	36	36	30	24	36	30	24
менее 1000	12	15	18	6	6	—*	—*	—*	—*	42	36	42	36	36	30	24	36	30	24
4. Лесоматериалов (круглых и пиленных) и дров емкостью, м³: от 1000 до 10000	15	24	30	24	24	42	42	42	42	—*	—*	36	30	42	36	30	42	36	30
менее 1000	12	15	18	18	18	36	36	36	36	—*	—*	36	30	36	30	24	36	30	24
5. Щепы и опилок емкостью, м³: от 1000 до 5000	18	30	36	24	24	42	42	42	42	36	36	—*	—*	42	36	30	42	36	30
менее 1000	15	18	24	18	16	36	36	36	36	30	24	—*	—*	36	30	24	36	30	24
6. Легковоспламеняющиеся жидкости емкостью, м³: свыше 1000 до 2000	30	30	36	18	18	42	42	36	36	42	36	42	36	—*	—*	—*	—*	—*	—*
от 600 до 1000	24	24	30	12	12	36	36	30	30	36	30	36	30	—*	—*	—*	—*	—*	—*
менее 600	18	18	24	6	6	30	30	24	24	30	24	30	24	—*	—*	—*	—*	—*	—*
до 300	18	18	24	6	6	30	30	24	24	30	24	30	24	—*	—*	—*	—*	—*	—*
менее 300	12	12	18	6	6	24	24	18	18	24	18	24	18	—*	—*	—*	—*	—*	—*
7. Горючих жидкостей емкостью, м³: свыше 5000 до 10000	30	30	36	18	18	42	42	36	36	42	36	42	36	—*	—*	—*	—*	—*	—*
от 3000 до 5000	24	24	30	12	12	36	36	30	30	36	30	36	30	—*	—*	—*	—*	—*	—*
менее 3000	18	18	24	6	6	30	30	24	24	30	24	30	24	—*	—*	—*	—*	—*	—*

* Размещение одинаковых материалов (в том числе фрезерного и кускового торфа или легковоспламеняющихся и горючих жидкостей) в двух или нескольких складах не допускается.

Примечания: 1. Для складов пиленных лесоматериалов, а также для складов самовозгорающихся углей при высоте штабеля более 2,5 м расстояния, указанные в табл. 2 для зданий IV и V степени огнестойкости, надлежит увеличивать на 25 %.
2. Расстояния, указанные в табл. 2, от складов торфа (фрезерного и кускового),

лесоматериалов, легковоспламеняющихся и горючих жидкостей до зданий с производствами категорий А и Б, надлежит увеличивать на 25 %.

3. При совместном хранении легковоспламеняющихся и горючих жидкостей приведенная емкость склада не должна превышать количеств, указанных в табл. 2, при этом приведенная емкость определяется из расчета, что 1 м³ легковоспламеняющихся жидкостей приравнивается к 5 м³ горючих, а 1 м³ емкости наземного хранения приравнивается к 2 м³ емкости подземного хранения.

При подземном хранении легковоспламеняющихся или горючих жидкостей указанные в табл. 2 емкости складов могут быть увеличены в 2 раза, а расстояния сокращены на 50 %.

4. Расстояния от зданий не нормируются:

а) до склада каменного угля емкостью менее 100 т;

б) до складов легковоспламеняющихся или горючих жидкостей фактической емкостью до 100 м³ и до складов каменного угля или торфа (фрезерного или кускового) емкостью до 1000 т, если стена здания, обращенная в сторону этих складов, противопожарная.

5. Расстояния, указанные в табл. 2, следует определять:

а) от складов каменного угля, торфа (кусового или фрезерного), лесоматериалов и дров, щепы и опилок - от границы площадей, предназначенных для размещения (складирования) указанных материалов;

б) от складов легковоспламеняющихся и горючих жидкостей - от стенок резервуаров, сливо-наливных устройств или границы площадей, предназначенных для размещения тары с указанными жидкостями;

6. Расстояния от складов, указанных в табл. 2, до открытых площадок (рампы) для оборудования (готовой продукции) в сгораемой таре следует принимать по графе зданий и сооружений IV - V степени огнестойкости.

7. Расстояния от закрытых складов легковоспламеняющихся и горючих жидкостей до других зданий и сооружений следует принимать согласно табл. 1

3.33. Расстояния между открытыми технологическими установками, агрегатами и оборудованием, а также от них до зданий и сооружений надлежит принимать по нормам технологического проектирования.

3.34. Расстояния от открытых наземных складов до зданий и сооружений, а также расстояния между указанными складами следует принимать не менее указанных в табл. 2.

3.35. Расстояния от газгольдеров для горючих газов до зданий и сооружений следует принимать не менее указанных в табл. 3.

Т а б л и ц а 3

Здания и сооружения	Расстояния от газгольдеров, м
---------------------	----------------------------------

	поршневых	постоянного объема и с водяным бассейном	
1. Общественные здания	150	100	
2. Склад каменного угля емкостью, т: от 10 000 до 100 000 менее 10 000	18	15	
3. Склад торфа емкостью до 10 000 т	12	9	
4. Склад лесоматериалов и дров емкостью, м³: от 1000 до 10 000 менее 1000	48	42	
5. Склад сгораемых материалов (щепы, опилок и т.д.) емкостью, м³: от 1000 до 5000 менее 1000	36	30	
6. Склад легковоспламеняющихся жидкостей емкостью, м³: свыше 1000 до 2000 от 500 до 1000 менее 500	 42 36	 36 30	
7. Склад горючих жидкостей емкостью, м³: свыше 5000 до 10 000 от 2500 до 5000 менее 2500	 42 36	 36 30	
8. Производственные и вспомогательные здания промышленных предприятий: I, II степени огнестойкости III-V степени огнестойкости	 30	 24	
9. Здания и сооружения для обслуживания газгольдеров	36	30	
10. Промышленные печи на открытом воздухе и установки с открытым огнем	21 100	15 100	

11. Граница полосы отвода железных дорог: на перегонах на сортировочных станциях	42 60	30 48
12. Граница полосы отвода автомобильных дорог категорий: I- III IV, V	30 21	21 15
13. Ось железнодорожного или трамвайного пути; край проезжей части автомобильной дороги, не имеющих полосы отвода	21	21
Примечания: 1. Приведенные расстояния относятся к газгольдерным станциям и к отдельно стоящим газгольдерам емкостью более 1000 м³. При газгольдерных станциях или отдельных газгольдерах суммарной емкостью 1000 м³ и менее указанные расстояния надлежит принимать с коэффициентом при емкости, м³: от 250 до 1000 - 0,7; менее 250 - 0,5. 2. При подземном хранении горючих и легковоспламеняющихся жидкостей расстояния, указанные в поз. 6 и 7, надлежит уменьшать в 2 раза. 3. Расстояния между газгольдерами и дымовыми трубами надлежит принимать равными высоте трубы. 4. Расстояния между воздушными электросетями и газгольдерами надлежит принимать не менее 1,5 высоты опоры этих сетей. 5. Расстояния от газгольдеров кислорода допускается уменьшать в 2 раза. Расстояния от газгольдеров для других негорючих газов следует принимать не менее указанных в табл. 1, как от сооружений I и II степени огнестойкости. 6. На участке между газгольдерами и зданиями или сооружениями разрешается размещать открытые склады для хранения негорючих материалов. 7. Емкостью газгольдеров следует считать геометрический объем газгольдеров.		

Т а б л и ц а 4

Здания и сооружения	Расстояния, м, до:			
	Брызгальных бассейнов	Башенных градирен	Вентиляторных секционных градирен, наземных	Вентиляторных секционных градирен на покрытиях зданий

1. Брызгальные бассейны	-	39	30	-
2. Башенные градирни	30	0,5 D*, но не менее 18		
3. Вентиляторные секционные градирни наземные	30	15	9-24**	-
4. Вентиляторные секционные градирни на покрытиях зданий	-	-	-	12
5. Здания со стенами из материалов, имеющих марки по морозостойкости не менее Мрз 25	42	21	21	9
6. Открытые электрические подстанции и линии электропередачи	80	30	42	42
7. Открытые наземные склады	60	По табл. 2, но не менее		
		21	24	15
8. Наземные и надземные инженерные сети, ограждения	9	9	9	9
9. Ось железнодорожных путей внешних и сортировочных	80	42	60	21
10. Ось внутренних железнодорожных подъездных путей	30	12***	12***	9***
11. Край проезжей части автодорог общего пользования	60	21	39	9
12. Край проезжей части подъездных и внутризаводских автомобильных дорог	21	9	9	9
* D - диаметр градирни на уровне входных окон.				
** При площади секции до 20 м² - 9 м, свыше 20 до 100 м² - 15 м, свыше 100 до 200 м²- 21 м, свыше 200 м² - 24 м.				
*** При использовании паровой тяги и применении сгораемых ограждающих конструкций градирен расстояние принимается равным 21 м.				
Примечания: 1. Указанные в поз. 1-4 расстояния должны приниматься в свету между рядами однотипных охладителей, при этом брызгальные бассейны устанавливаются в один ряд.				
В случае размещения в рядах градирен разной площади, расстояние между рядами принимается для градирен большей площади.				

<p>2. Расстояние между рядами одновентиляторных градирен надлежит определять исходя из условия размещения коммуникаций, но не менее 15 м, расстояния от одновентиляторных градирен до зданий и сооружений принимаются как для башенных градирен.</p> <p>3. Для башенных градирен расстояния между рядами даны при их площади до 3200 м², при большей площади расстояния надлежит принимать по соответствующему обоснованию.</p> <p>4. Расстояния между охладителями в одном ряду надлежит принимать равным для:</p> <p>башенных градирен - 0,4 диаметра градирен в основании, но не менее 12 м;</p> <p>вентиляторных секционных градирен наземных и на покрытиях зданий - 3 м;</p> <p>одновентиляторных градирен - удвоенной высоте входных окон для воздуха, но не менее 3 м.</p> <p>5. Расстояния за исключением указанных в поз. 7 для складов (навесов) натрия, калия, карбида кальция и других материалов, которые при взаимодействии с водой образуют взрывоопасные вещества, допускается уменьшать: для охладителей площадью до 20 м² - не более чем на 40 %, свыше 20 до 100 м² - не более чем на 30 %, но во всех случаях должно быть не менее 6 м.</p> <p>6. Для районов со средней температурой воздуха наиболее холодной пятидневки ниже минус 360 С указанные в поз. 2, 3, 8, 9 и 10 расстояния следует увеличивать на 25 %.</p> <p>7. Для зданий со стенами из материалов, имеющих марку по морозостойкости менее Мрз 25, необходимо предусматривать мероприятия по защите стен от увлажнения и обледенения.</p> <p>8. На реконструируемых предприятиях расстояния между охладителями воды, а также охладителями воды и зданиями и сооружениями допускается уменьшать, но не более чем на 25%.</p> <p>9. Расстояния между охладителями воды и автодорогами, наземными и надземными инженерными сетями, предназначенными для обслуживания этих охладителей воды, не нормируются.</p> <p>10. Расстояния, указанные в поз. 5-8, допускается уменьшать на 25% при условии работы охладителей воды только в период положительных температур наружного воздуха.</p> <p>11. Расстояние от вентиляторных секционных градирен, размещаемых на покрытиях зданий, до наружной стены этого здания не нормируется.</p> <p>Расстояние от вентиляторных секционных градирен до стен повышенных частей этого же здания принимается по поз. 5 с учетом примеч. 5 или примеч. 8 и 10.</p> <p>12. Минимальные расстояния от градирен производительностью до 100 м³/ч:</p> <p>до зданий и сооружений со стенами из материалов не менее Мрз 25 по морозостойкости - 15 м;</p> <p>до открытых трансформаторных подстанций - 30 м;</p> <p>до оси внутренних железнодорожных подъездных путей - 15 м;</p> <p>до края проезжей части подъездных и внутризаводских автомобильных дорог - 6 м.</p> <p>13. Вокруг брызгальных бассейнов следует предусматривать водонепроницаемое покрытие шириной не менее 2,5 м с уклоном, обеспечивающим отвод воды.</p> <p>14. Расстояния от открытых отстойников до зданий и сооружений следует принимать как для вентиляторных секционных наземных градирен.</p>	
--	--

<p>3.36. Расстояния между охладителями воды, зданиями и сооружениями следует принимать не менее указанных в табл. 4.</p> <p>3.37. Пожарные депо надлежит располагать на земельных участках, примыкающих к дорогам общего пользования. Пожарное депо, как правило, должно обслуживать группу предприятий.</p> <p>Место расположения пожарных депо следует выбирать из расчета радиуса обслуживания предприятия с учетом имеющихся пожарных депо (постов), находящихся в пределах, устанавливаемых радиусов обслуживания.</p> <p>Радиусы обслуживания пожарными депо следует принимать: 2 км - для предприятий с производствами категорий А, Б и В, занимающих более 50% всей площади застройки; 4 км - для предприятий с производствами категорий А, Б и В, занимающих до 50% площади застройки, и предприятий с производствами категорий Г и Д.</p> <p>Примечания: 1. В случае превышения указанного радиуса на площадке предприятий необходимо предусматривать дополнительные пожарные посты. Радиусы обслуживания пожарными постами следует принимать те же, что и для пожарных депо.</p> <p>2. При наличии на площадке предприятий, зданий и сооружений III-V степени огнестойкости с площадью застройки, составляющей более 50% всей площади застройки предприятия, радиусы обслуживания пожарными депо и постами следует уменьшать на 40%.</p> <p>3. Пожарные посты допускается встраивать в производственные и вспомогательные здания с производствами категорий В, Г и Д.</p> <p>4. Выезды из пожарных депо и постов должны быть расположены так, чтобы выезжающие пожарные автомобили не пересекали основных потоков транспорта и пешеходов.</p> <p>5. Количество пожарных автомобилей и численность персонала пожарных депо (постов) устанавливается заказчиком в задании на проектирование по согласованию с заинтересованными организациями.</p> <p>ДОРОГИ, ВЪЕЗДЫ И ПРОЕЗДЫ</p> <p>3.38. Железные дороги, гидравлический, конвейерный транспорт и подвесные канатные дороги промышленных предприятий и промышленных узлов следует проектировать в соответствии с главой СНиП по проектированию промышленного транспорта.</p> <p>3.39. Автомобильные дороги и велосипедные дорожки промышленных предприятий и промышленных узлов следует проектировать в соответствии с главой СНиП по проектированию автомобильных дорог.</p> <p>3.40. Схема транспорта промышленного узла должна предусматривать:</p> <p>а) совмещение транспортных сооружений и устройств для различных видов транспорта (совмещенные автомобильные и железнодорожные или автомобильные и трамвайные мосты и путепроводы, общее земляное полотно для автомобильных дорог и трамвайных путей, кроме скоростных и др.);</p>	
---	--

б) использование сооружений и устройств, проектируемых для других целей (дамб водохранилищ и плотин, водопропускных сооружений) под земляное полотно и искусственные сооружения железных и автомобильных дорог;

в) возможность последующего развития схемы внешнего транспорта.

3.41 При транспортировании грузов водными путями следует, как правило, предусматривать строительство объединенных портов предприятий.

Строительство причалов для отдельных предприятий допускается по технологическим требованиям или особым условиям строительства.

3.42. Вдоль автомобильных дорог, связывающих предприятия с местом расселения трудящихся, при их протяжении не более 2 км следует предусматривать велосипедные и пешеходные дорожки или тротуары.

Велосипедные дорожки надлежит проектировать при интенсивности велосипедного (мопедного) движения более 250 ед/сут и интенсивности движения автомобилей по дороге, вдоль которой проектируется велосипедная дорожка, более 2000 автомобилей/сут.

3.43. Предприятия с площадками размером более 5 га должны иметь не менее двух въездов.

При размере стороны площадки предприятия более 1000 м на этой стороне следует предусматривать не менее двух въездов на площадку. Расстояние между въездами не должно превышать 1500 м.

Примечание. Огражденные участки внутри площадок предприятий (открытые трансформаторные подстанции, склады и т.п.) площадью более 5 га должны иметь не менее двух въездов.

3.44. Ширину ворот автомобильных въездов на площадку предприятия надлежит принимать по наибольшей ширине применяемых автомобилей плюс 1,5 м, но не менее 4,5 м, а ширину ворот для железнодорожных въездов - не менее 4,9 м.

3.45. Выбор вида внутризаводского транспорта для предприятий должен производиться на основе результатов технико-экономических сравнений различных вариантов с учетом организации единого транспортного процесса с передачей перерабатываемых материалов от мест их складирования к местам потребления одними и теми же транспортными средствами, минуя перегрузку с междоусового транспорта на внутрицеховой.

3.46. К зданиям и сооружениям по всей их длине должен быть обеспечен подъезд пожарных автомобилей: с одной стороны - при ширине здания или сооружения до 18 м и с двух сторон - при ширине более 18 м.

К зданиям с площадью застройки более 10 га или при ширине более 100 м подъезд пожарных автомобилей должен быть обеспечен со всех сторон.

В случаях, когда по производственным условиям не требуется устройства дорог, подъезд пожарных автомобилей допускается предусматривать по спланированной поверхности, укрепленной по ширине 3,5 м в местах проезда при глинистых и песчаных (пылеватых) грунтах различными местными материалами с созданием уклонов, обеспечивающих естественный отвод поверхностных вод.

Расстояние от края проезжей части или спланированной поверхности,

обеспечивающей проезд пожарных машин, до стен зданий высотой до 12 м должен быть не более 25 м, при высоте зданий свыше 12 до 28 м - не более 8 м, при высоте зданий свыше 28 м - не более 10 м.

Примечания: 1. За ширину зданий и сооружений следует принимать расстояние между крайними разбивочными осями. При наличии погрузочно-выгрузочных рампы последние в габарит зданий и сооружений не включаются.

2. К водоемам, которые могут быть использованы для тушения пожара, надлежит устраивать подъезды с площадками размером не менее 12х12 м.

3. Пожарные гидранты надлежит располагать вдоль автомобильных дорог на расстоянии не более 2,5 м от края проезжей части, но не ближе 5 м от стен здания; при технико-экономическом обосновании допускается располагать гидранты на проезжей части.

3.47. Ширину проездов на территории предприятия надлежит принимать из расчета наиболее компактного размещения дорог, инженерных сетей и полос озеленения, но не менее расстояний между зданиями и сооружениями, приведенных в табл. 1 и требуемых санитарными нормами проектирования промышленных предприятий.

Примечание.Шириной проезда считается расстояние между наружными координационными осями зданий, ограничивающих проезд.

3.48. В проезде следует предусматривать, как правило, одну автомобильную дорогу. Устройство двух автомобильных дорог в одном проезде допускается:

а) при площади покрытия одной автомобильной дороги с подъездами равной или превышающей площади покрытия двух автомобильных дорог с подъездами;

б) при сложном рельефе площадки предприятия, требующем устройства дорог в различных уровнях, для обеспечения въездов средств безрельсового транспорта в производственные здания.

3.49. Расстояния от бортового камня или кромки укрепленной обочины автомобильных дорог до зданий и сооружений следует принимать не менее указанных в табл. 5.

Т а б л и ц а 5

Здания и сооружения	Расстояние, м
1. Наружные грани стен зданий, включая тамбуры и пристройки:	
а) при отсутствии въезда в здание и при длине здания до 20 м	1,5
б) то же, при длине здания более 20 м	3
в) при наличии въезда в здание двухосных автомобилей и автопогрузчиков	8
г) при наличии въезда в здание трех-осных автомобилей	12
д) при наличии въезда в здание только электрокар	5
2. Оси параллельно расположенных железнодорожных путей:	
1520 (1524) мм	3,75

750 мм	3	
3. Ограждение площадки предприятия	1,5	
4. Ограждение охраняемой части площадок предприятий	5	
5. Наружные грани опор эстакад и путепроводов, дымовых труб, столбов, мачт, выступающих частей зданий: пилястр, контрофорсов, наружных лестниц и т.п.	0,5	
6. Ось железнодорожного пути, по которому перевозится жидкий металл, шлак, тележки со слитками и изложницами, тележки с мульдами и коробами для перевозки шихтовых материалов	5	
П р и м е ч а н и я: 1. При проектировании дорог для движения тягачей с роспусками для длинномерных грузов (бревен, балок и т.п.) на закруглениях и перекрестках указанные в таблице расстояния следует увеличивать соответственно величине свеса груза согласно требованиям главы СНиП по проектированию автомобильных дорог.		
2. Расстояния от бортового камня, кромки проезжей части или укрепленной полосы обочины до стволов деревьев или до кустарников должны определяться в зависимости от породы деревьев и кустарников (но не менее величин, приведенных в табл. 7) с тем, чтобы крона деревьев с учетом ее подрезки и кустарников не нависала над проезжей частью или обочиной.		
3. При ширине полосы движения двухполосной дороги менее 3.75 м и при отсутствии бортового камня или укрепленной полосы обочины расстояние в случаях, предусмотренных поз. 5 таблицы, должно быть не менее 4,25 м от оси дороги. При ширине автомобиля более 2,5 м указанное расстояние должно быть соответственно увеличено.		
4. При възде в цех автомобилей с прицепами расстояние от стен цеха до дороги надлежит определять расчетом.		

3.50. Строительные конструкции тоннелей, мостов, путепроводов, эстакад, виадуков, галерей и т. п. следует располагать на расстоянии не менее 0,5 м от бортового камня или наружной бровки водоотводных устройств (кюветов, лотков). При необходимости следует учитывать расширение проезжей части дорог в перспективе.

Возвышение низа строительных конструкций перечисленных сооружений над проезжей частью автомобильных дорог должно назначаться равным высоте груженого расчетного автомобиля, увеличенной на 1 м и быть не менее 5 м.

При обосновании типов транспортных средств и габаритов перевозимого груза допускается принимать габарит по высоте 4,5 м.

3.51. Вводы железнодорожных путей в производственные здания, как правило, должны быть тупиковыми с отметкой головки рельсов в одном уровне с отметкой пола.

3.52. Расстояния от оси внутризаводских железнодорожных путей (кроме путей, по которым производятся перевозки жидкого чугуна, шлака и горячих слитков) до зданий и сооружений следует принимать не менее указанных в табл. 6.

Т а б л и ц а 6

Здания и сооружения	Расстояние, м, при колее, мм	
	1520(1524)	750
1. Наружные грани стен или выступающих частей здания - пилястр, контрофорсов, тамбуров, лестниц и т.п. а) при отсутствии выходов из зданий б) при наличии выходов из зданий в) при наличии выходов из зданий и устройстве оградительных барьеров (длиной не менее 10 м), расположенных между выходами из зданий и железнодорожными путями параллельно стенам зданий	3,1 6 4,1	2,3 5 3,5
2. Отдельно стоящие колонны, стойки проемов ворот производственных зданий, а также выступающих частей зданий (пилястр, контрофорсов, тамбуров, лестниц и др.) при их длине вдоль пути не более 1000 мм; сливо-наливные и погрузочно-разгрузочные устройства, устройства по техническому обслуживанию, экипировке и ремонту подвижного состава, а также другие технологические устройства в нерабочем положении, расположенные на станционных (кроме главных и приемо-отправочных) путях	По габариту приближения строений к железнодорожным путям: ГОСТ 9238-73*ГОСТ 9720-76	
3. Склад круглого леса емкостью до 10000 м³	5	4,5
4. Склад пиломатериалов, щепы и опилок емкостью до 5000 м³	10	9,5
5. Склад легковоспламеняющихся жидкостей емкостью до 2000 м³	20	19,5
6. Склад горючих жидкостей емкостью до 10 000 м³	10	9,5
7. Склад каменного угля емкостью до 100 000 т	5	4,5
8. Склад фрезерного торфа емкостью до 10 000 т	10	9,5
9. Склад кускового торфа емкостью до 10 000 т	10	9,5
Примечания: 1.Расстояния, указанные в поз. 3-9, следует назначать с учетом примеч. 5 табл. 2. 2. Внешние ограждения предприятий и территорий, для которых требуется охрана, следует размещать на расстоянии от оси железнодорожных путей не менее 5 м. 3. Приближение железнодорожных путей к штабелям круглого леса на складах емкостью более 10 000 м³ надлежит принимать в соответствии с нормами проектирования складов лесных материалов. 4. Размещение железнодорожных путей между автомобильной дорогой и стеной здания, из которого предусмотрены выезды на эту дорогу автотранспортных средств, допускается только по технологическим требованиям; при этом расстояние от стены здания до оси пути должно быть не менее длины расчетного автомобиля, увеличенной на 5 м.		

3.53. При проектировании земляного полотна автомобильных и железных дорог для

Северной строительно-климатической зоны по принципу сохранения грунтов в мерзлом состоянии вдоль полотна следует предусматривать полосу территории, в пределах которой не могут размещаться сооружения, способные оказывать влияние на его тепловой режим. Ширина такой полосы должна определяться расчетом.

ВЕРТИКАЛЬНАЯ ПЛАНИРОВКА

3.54. Сплошную вертикальную планировку площадок предприятий и территорий промышленных узлов следует применять при плотности застройки более 25%, а также при большой насыщенности площадок предприятий дорогами и инженерными сетями, в остальных случаях - выборочную вертикальную планировку, выполняя планировочные работы только на участках, где расположены здания или сооружения; выборочную вертикальную планировку следует применять также при наличии скальных грунтов, при сохранении леса или других зеленых насаждений, а также при неблагоприятных гидрогеологических условиях.

При проектировании вертикальной планировки следует предусматривать наименьший объем земляных работ и минимальное перемещение грунта в пределах осваиваемого участка.

3.55. На площадках предприятий и территориях промышленных узлов необходимо предусматривать снятие (как в насыпи, так и выемке), складирование и временное хранение плодородного слоя почвы, где он не будет нарушен, загрязнен, подтоплен или затоплен при производстве строительных работ или при эксплуатации предприятий, зданий или сооружений. Условия хранения и порядок использования снятого плодородного слоя почвы определяется органами, предоставляющими в пользование земельные участки.

3.56. Уклоны поверхности площадки надлежит принимать не менее 0,003 и не более 0,05 для глинистых грунтов, 0,03 - для песчаных грунтов, 0,01 - для грунтов легко размываемых (лесс, мелкие пески) и 0,03 - для вечномерзлых грунтов.

В условиях просадочных грунтов II типа минимальные уклоны планируемой поверхности площадки следует принимать 0,005.

3.57. При размещении предприятий на склоне или у его подошвы в целях защиты территории от подтопления водами с верховой стороны должны устанавливаться нагорные канавы. Поперечное сечение канав и их количество должно назначаться по расчету в соответствии с главой СНиП по проектированию водоснабжения, наружные сети и сооружения.

3.58. На площадках предприятий следует, как правило, предусматривать закрытую сеть дождевой канализации.

3.59. При необходимости применения на площадках предприятий открытой сети водоотвода наименьшие размеры кюветов и канав трапецеидального сечения следует принимать: шириной по дну 0,3 м, глубина - 0,4 м.

3.60. Резервуарные парки или отдельно стоящие резервуары с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями, сжиженными горючими газами, ядовитыми веществами должны располагаться, как правило, на более низких отметках по отношению к зданиям и сооружениям предприятия и в соответствии с

требованиями противопожарных норм должны быть обнесены (с учетом рельефа местности) сплошными несгораемыми стенами или земляными валами.

В случаях размещения указанных сооружений на более высоких отметках следует предусматривать дополнительные мероприятия по предотвращению при авариях наземных резервуаров возможности проникновения разлившейся жидкости за пределы ограждающих сооружений.

3.61. Планировочные отметки зданий и сооружений предприятий и промышленных узлов следует назначать на основе сравнения технико-экономических показателей разработанных вариантов; при этом, как правило, следует обеспечивать баланс земляных масс.

3.62. При выполнении вертикальной планировки площадок предприятий и промышленных узлов допускается использовать устойчивые, не гниющие и не подвергающиеся распаду отходы производства, если они не являются агрессивными для подземных сооружений и древесных насаждений.

3.63. При размещении промышленных узлов в сложных топографических условиях отдельные предприятия промышленного узла при соответствующем технико-экономическом обосновании могут размещаться частично или полностью в местах подсыпаемого или срезаемого грунта с обеспечением, как правило, баланса земляных масс по узлу в целом.

Проект вертикальной планировки в таких случаях должен выполняться с учетом очередности производства работ.

3.64. Уровень полов первого этажа зданий должен быть, как правило, выше планировочной отметки примыкающих к зданиям участков не менее чем на 15 см.

3.65. Отметка пола подвальных или иных заглубленных помещений должна быть выше уровня грунтовых вод не менее чем на 0,5 м. При необходимости устройства этих помещений с отметкой пола ниже указанного уровня грунтовых вод следует предусматривать гидроизоляцию помещений или понижение уровня грунтовых вод. При этом необходимо учитывать возможность подъема уровня грунтовых вод во время эксплуатации предприятия.

3.66. В случае необходимости отвода воды вдоль зданий при отсутствии тротуаров следует предусматривать устройство лотков около отмостки.

3.67. В Северной строительной-климатической зоне при вертикальной планировке надлежит соблюдать следующие требования:

а) при возможности сохранения естественного рельефа местности не нарушать растительный и почвенный покровы, а также природную растительность (деревья, кустарники);

б) при строительстве по I принципу использования грунтов в качестве оснований вертикальную планировку, когда это необходимо, осуществлять насыпями без нарушения растительного покрова; срезка допускается только на участках, на которых деформация оснований не будет превышать предельных величин, установленных для оттаивающих грунтов;

в) планировочные отметки и объемы насыпей назначать с учетом возможности уплотнения грунта при оттаивании;

г) при строительстве по I принципу не допускать сосредоточенного сброса

<div>поверхностных вод в пониженные места рельефа;</div> <div>д) при проектировании водоотводных каналов в льдонасыщенных грунтах предусматривать меры по предотвращению образования наледей, а также конструктивные мероприятия, обеспечивающие гидротермический режим оснований и откосов канав согласно теплотехническим расчетам;</div> <div>е) при размещении предприятий на склоне или у его подошвы в целях защиты территории от подтопления водами с верховой стороны устраивать нагорные канавы и нагорные валики; нагорные канавы располагать не ближе 5 м от границ участка.</div> <div>3.68. Выемки в вечномёрзлых грунтах должны иметь ниже их проектных отметок слой из непросадочных грунтов для сохранения вечномёрзлого состояния основания. Толщину слоя надлежит определять по результатам теплотехнических расчетов.</div> <div>3.69. Для Северной строительно-климатической зоны отвод поверхностных вод на площадке предприятий следует предусматривать только по открытым кюветам или лоткам, а из углублений - по трубам. Расстояние от зданий и сооружений до водостоков надлежит определять по результатам расчетов из условия сохранения вечномёрзлого состояния грунтов оснований близрасположенных объектов.</div> <div>БЛАГОУСТРОЙСТВО</div> <div>3.70. Предприятия и промышленные узлы, расположенные в районах, подверженных за три наиболее холодные месяца воздействию ветров со средней скоростью более 10 м/с, должны быть защищены полосами древесных насаждений со стороны ветров преобладающего направления. Ширина полос должна быть не менее 40 м.</div> <div>3.71. Для озеленения площадок предприятий и территории промышленных узлов следует применять местные виды древесно-кустарниковых растений с учетом их санитарно-защитных и декоративных свойств и устойчивости к вредным веществам, выделяемым предприятиями.</div> <div>Существующие древесные насаждения следует по возможности сохранять.</div> <div>П р и м е ч а н и я: 1. В зоне расположения предприятий пищевой промышленности, цехов с точными процессами производства, а также воздуходувных, компрессорных и мотороиспытательных станций запрещается применять древесные насаждения, выделяющие при цветении хлопья, волокнистые вещества и опушенные семена.</div> <div>2. В пределах нормальных противопожарных расстояний посадка деревьев хвойных пород не допускается.</div> <div>3.72. На площадках предприятий, выделяющих вредные вещества в атмосферу, не допускается размещение древесно-кустарниковых насаждений в виде плотных групп и полос, вызывающих скопление вредностей.</div> <div>3.73. Площадь участков, предназначенных для озеленения в пределах ограды предприятия, следует определять из расчета не менее 3 м² на одного работающего в наиболее многочисленной смене. Для предприятий с численностью работающих 300 и более человек на 1 га площадки предприятия площадь участков, предназначенных для озеленения допускается уменьшать из расчета обеспечения установленного показателя плотности застройки. Предельный размер участков, предназначенных для</div>	
--	--

озеленения, не должен превышать 15% площадки предприятия.

П р и м е ч а н и я: 1. Для Северной строительно-климатической зоны площадь предназначенных для озеленения участков не нормируется.

2. В IV климатической зоне на территории предприятия следует предусматривать систему обводнения предназначенных для озеленения участков.

3. Озеленение допускается размещать на покрытиях зданий.

4. В качестве озеленения допускается применять "передвижные сады", размещая деревья и кустарники в контейнерах.

3.74. Расстояние от зданий и сооружений до деревьев и кустарников следует принимать не менее указанных в табл. 7.

Т а б л и ц а 7

Элементы зданий и сооружений	Расстояния м, до оси	
	стволдерева	кустарника
Наружные грани стен и зданий	5	1,5
Оси железнодорожных путей	5	3,5
Мачты и опоры осветительной сети, трамвая, колонн, галерей и эстакады	4	-
Подошвы откосов и др.	1	0,5
Наружные грани подошвы подпорных стенок	3	
Край тротуаров и садовых дорожек	0,7	0,5
Бортовой камень или кромка укрепленной полосы обочины дороги	2	1,2
Подземные сети:		-
газопроводов, канализации	1,5	1
тепловых сетей (от стенок канала)	2	-
трубопроводов тепловых сетей при бесканальной прокладке	2	0,7
водопроводов, дренажей		
силовых кабелей и кабелей связи	2	
Примечания: 1. Приведенные нормы относятся к деревьям с кроной диаметром не более 5 м и должны быть соответственно увеличены для деревьев с кроной большего диаметра.		
2. Расстояния от воздушных электросетей до деревьев следует принимать в соответствии с "Правилами устройства электроустановок".		

3.75. Расстояния между деревьями и кустарниками при рядовой посадке следует принимать не менее указанных в табл. 8.

Т а б л и ц а 8

Характеристика насаждений	Минимальные расстояния между деревьями и кустарниками в осях, м
Деревья светолюбивых пород	3
Деревья теневыносливых пород	2,5
Кустарники высотой до 1 м	0,4
То же, до 2 м	0,6
То же, более 2 м	1

3.76. Расстояния между границей древесных насаждений и охладительными прудами и брызгательными бассейнами, считая от береговой кромки, должны быть не менее 40 м.

3.77. Основным элементом озеленения площадок промышленных предприятий следует предусматривать газон.

3.78. На территории предприятия следует предусматривать благоустроенные площадки для отдыха и гимнастических упражнений работающих.

Площадки следует размещать с наветренной стороны по отношению к зданиям с производствами, выделяющими вредные выбросы в атмосферу.

Размеры площадок надлежит принимать из расчета не более 1 м² на одного работающего в наиболее многочисленной смене.

3.79. Для предприятий с производствами, выделяющими аэрозоли, не следует предусматривать декоративные водоемы, фонтаны, дождевые установки, способствующие увеличению концентрации вредных веществ на площадках предприятий.

3.80. Вдоль магистральных и производственных дорог тротуары следует предусматривать во всех случаях независимо от интенсивности пешеходного движения, а вдоль проездов и подъездов - при интенсивности движения не менее 100 чел. в смену.

3.81. Тротуары на площадке предприятия или территории промышленного узла должны размещаться не ближе 3,75 м от ближайшего железнодорожного пути нормальной колеи. Сокращение этого расстояния (но не менее габаритов приближения строений) допускается при устройстве перил, ограждающих тротуар. Расстояние от оси железнодорожного пути, по которому производятся перевозки горячих грузов, до тротуаров должно быть не менее 5 м.

Тротуары вдоль зданий следует размещать:

а) при организованном отводе воды с кровель зданий - вплотную к линии застройки с увеличением в этом случае ширины тротуара на 0,5 м (против предусмотренной по нормам п. 3.82);

<p>б) при неограниченном отводе воды с кровель - не менее 1,5 м от линии застройки.</p> <p>3.82. Ширину тротуара надлежит принимать кратной полосе движения шириной 0,75 м. Число полос движения по тротуару следует устанавливать в зависимости от количества работающих, занятых в наиболее многочисленной смене в здании (или в группе зданий), к которому ведет тротуар, из расчета 750 чел. в смену на одну полосу движения. Минимальная ширина тротуара должна быть не менее 1,5 м.</p> <p>При интенсивности пешеходного движения менее 100 чел.-ч в обоих направлениях допускается устройство тротуаров шириной 1 м.</p> <p>3.83. При размещении тротуаров рядом или на общем с автомобильной дорогой земляном полотне они должны быть отделены от дороги разделительной полосой шириной не менее 0,8 м. Расположение тротуаров вплотную к проезжей части автомобильной дороги допускается только в условиях реконструкции предприятия.</p> <p>При примыкании тротуара к проезжей части тротуар должен быть на уровне верха бортового камня, но не менее чем на 15 см выше проезжей части.</p> <p>Примечание: Для Северной строительно-климатической зоны тротуары и велосипедные дорожки вдоль автомобильных дорог следует проектировать на общем с ней земляном полотне, отделяя их от проезжей части газоном не менее 1 м, без установки бортового камня, но с устройством сквозного ограждения между газоном и тротуаром.</p> <p>3.84. При реконструкции предприятий, расположенных на затесненных участках, допускается при соответствующем обосновании увеличить ширину автомобильных дорог за счет озеленения, отделяющих их от тротуаров, а при их отсутствии за счет тротуаров с переносом последних.</p> <p>3.85. На площадках предприятий и территориях промышленных узлов пересечение пешеходного движения с железнодорожными путями, в местах массового прохода работающих, как правило, не допускается. При обосновании необходимости устройства указанных пересечений переходы в одном уровне следует оборудовать светофорами и звуковой сигнализацией, а также обеспечивать видимость не менее предусмотренной в главе СНиП по проектированию автомобильных дорог.</p> <p>Пересечения в разных уровнях (преимущественно в тоннелях) надлежит предусматривать в случаях: пересечения станционных путей, включая вытяжные; перевозок по путям жидких металлов и шлака; производства на пересекаемых путях маневровой работы и невозможности ее прекращения на время массового прохода людей; отстоя на путях вагонов; интенсивного движения (более 50 подач в сутки в обоих направлениях).</p> <p>Пересечения автомобильных дорог с пешеходными путями следует проектировать в соответствии с главой СНиП по планировке и застройке городов, поселков и сельских населенных пунктов.</p> <p>3.86. Ограждение площадок предприятий следует предусматривать в соответствии с "Указаниями по проектированию ограждений площадок и участков предприятий, зданий и сооружений".</p> <p>4. РАЗМЕЩЕНИЕ ИНЖЕНЕРНЫХ СЕТЕЙ</p> <p>4.1. Для предприятий и промышленных узлов следует проектировать единую систему</p>	
--	--

<p>инженерных сетей, размещаемых в технических полосах, обеспечивающих занятие наименьших участков территории и увязку со зданиями и сооружениями.</p> <p>4.2. Выбор способа размещения сетей (наземный, надземный или подземный) должен предусматриваться в соответствии с результатами технико-экономических расчетов.</p> <p>В предзаводских зонах предприятий и общественных центрах промышленных узлов следует предусматривать подземное размещение инженерных сетей.</p> <p>4.3. Для сетей различного назначения следует, как правило, предусматривать совместное размещение в общих траншеях, тоннелях, каналах, на низких опорах, шпалах или на эстакадах с соблюдением соответствующих санитарных и противопожарных норм и правил безопасности эксплуатации сетей.</p> <p>Допускается совместное подземное размещение трубопроводов оборотного водоснабжения, тепловых сетей и газопроводов с технологическими трубопроводами, независимо от параметров теплоносителя и параметров среды в технологических трубопроводах.</p> <p>4.4. При проектировании инженерных сетей на площадках предприятий, размещаемых в особых природных и климатических условиях, следует также выполнять требования, предусмотренные главами СНиП по проектированию водоснабжения, канализации, газоснабжения и тепловых сетей.</p> <p>4.5. Размещение наружных сетей с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями и газами под зданиями и сооружениями не допускается.</p> <p>4.6. Выбор способа размещения силовых кабельных линий следует предусматривать в соответствии с требованиями "Правил устройства электроустановок" (ПУЭ), утвержденных Минэнерго СССР и "Инструкцией по проектированию электроснабжения промышленных предприятий".</p> <p>4.7. При размещении тепловых сетей допускается пересечение производственных и вспомогательных зданий промышленных предприятий.</p> <p>ПОДЗЕМНЫЕ СЕТИ</p> <p>4.8. Подземные сети, как правило, надлежит прокладывать вне проезжей части автомобильных дорог.</p> <p>На территории реконструируемых предприятий допускается размещение подземных сетей под автомобильными дорогами.</p> <p>Примечания: 1. Вентиляционные шахты, входы и другие устройства каналов и тоннелей должны размещаться вне проезжей части и в местах, свободных от застройки.</p> <p>2. При бесканальной прокладке допускается размещение сетей в пределах обочин.</p> <p>4.9. В Северной строительной-климатической зоне инженерные сети, как правило, следует прокладывать совместно в тоннелях и каналах, предотвращая изменение температурного режима грунтов оснований ближайших зданий и сооружений.</p> <p>Примечание: Водопроводные, канализационные и дренажные сети следует размещать в зоне температурного влияния тепловых сетей.</p>	
---	--

4.10. В каналах и тоннелях допускается размещение газопроводов горючих газов (природных, попутных нефтяных, искусственных смешанных и сжиженных углеводородных) с давлением газа до 0,6 МПа (6 кгс/см²) совместно с другими трубопроводами и кабелями связи при условии устройства вентиляции и освещения в каналах и тоннелях в соответствии с санитарными нормами.

Не допускается совместное размещение в канале и тоннеле: газопроводов горючих газов с кабелями силовыми и освещения за исключением кабелей для освещения самого канала или тоннеля; трубопроводов тепловых сетей с газопроводами сжиженного газа, кислородопроводами, азотопроводами, трубопроводами холода, трубопроводами с легковоспламеняющимися, летучими химическими едкими и ядовитыми веществами и со стоками бытовой канализации; трубопроводов легковоспламеняющихся и горючих жидкостей с силовыми кабелями и кабелями связи, с сетями противопожарного водопровода и самотечной канализации; кислородопроводов с газопроводами горючих газов, легковоспламеняющихся и горючих жидкостей с трубопроводами ядовитых жидкостей и с силовыми кабелями.

Примечания: 1. Допускается совместное размещение в общих каналах и тоннелях трубопроводов легковоспламеняющихся и горючих жидкостей с напорными сетями водопровода (кроме противопожарного) и напорной канализации.

2. Каналы и тоннели, предназначенные для размещения трубопроводов с пожаро-, взрывоопасными и токсичными материалами (жидкостями), должны иметь выходы не реже, чем через 60 м и в его концах.

4.11. Расстояния по горизонтали (в свету) от подземных инженерных сетей до зданий и сооружений следует принимать не менее указанных в табл. 9.

Расстояния по горизонтали (в свету) между инженерными подземными сетями при их параллельном размещении следует принимать не менее указанных в табл. 10.

4.12. При прокладке кабельной линии параллельно высоковольтной линии (ВЛ) напряжением 110 кВ и выше расстояние по горизонтали (в свету) от кабеля до крайнего провода должно быть не менее 10 м.

В условиях реконструкции предприятий расстояние от кабельных линий до подземных частей и заземлителей отдельных опор ВЛ напряжением выше 1 000 В допускается принимать не менее 2 м, при этом расстояние по горизонтали (в свету) до крайнего провода ВЛ не нормируется.

4.13. При пересечении инженерных сетей расстояния по вертикали (в свету) должны быть не менее:

а) между трубопроводами или электрокабелями и железнодорожными и трамвайными путями, считая от подошвы рельса, или автомобильными дорогами, считая от верха покрытия проезжей части до верха трубы (или ее футляра) или электрокабеля при открытом способе производства работ (продавливание, горизонтальное бурение или щитовая проходка) - 1,5 м.

Т а б л и ц а 9

	Расстояние по горизонтали (в свету), м, от подземных сетей до
--	---

Инженерные сети									
	фундаментов зданий и сооружений	фундаментов ограждения, опор, галерей, эстакад, трубопроводов контактной сети и связи	оси путей железных дорог колеи 1520 мм, но не менее глубины траншеи до подошвы насыпи и выемки	оси трамвайных путей	автодороги		фундаментов опор воздушных линий электропередачи		
					бортового камня, кромок и проезжей части, укрепленной полосой обочины	наружной борки кювета или подосы насыпи	до 1 кВ и наружного освещения	Свы-ше 1 до 35 кВ	Свы-ше 35 кВ
1. Водопровод и напорная канализация	5	3	4	2,75	2	1	1	2	3
2. Самотечная канализация и водостоки	3	1,5	4	2,75	1,5	1	1	2	3
3. Дренажи	3	1	4	2,75	1,5	1	1	2	3
4. Газопроводы горючих газов:									
а) низкого давления до 0,005 МПа (0,05 кгс/см²)	2	1	3,75	2,75	1,5	1	1	5	10
б) среднего давления свыше 0,005 (0,05) до 0,3 МПа (3 кгс/см²)	4	1	4,75	2,75	1,5	1	1	5	10
в) высокого давления свыше 0,3 (3) до 0,6 МПа (6 кгс/см²)	7	1	7,75	3,75	2,5	1	1	5	10
г) высокого давления свыше 0,6 (6) до 1,2 МПа (12 кгс/см²)	10	1	10,75	3,75	2,5	1	1	5	10

Инженерные сети	Расстояния по горизонтали (в свету), м, между											
				Газопроводами горючих газов						тепловыми сетями		
	водо- пров- о-дом	кана- лиза- цией	Дре- наже м или водо- стока- -ми	низ- кого давле- -ния до 0,005 МПа (0,05 кгс/ см²)	сред- него давле- -ния св. 0,005 (0,05 до 0,3 МПа (3кгс/ см²)	высо- кого давле- -ния св. 0,03 (3 до 0,6 МПа (6кгс/ см²)	высо- кого давле- -ния св. 0,06 (6 до 1,2 МПа (12кгс/см²)	кабе- лями сило- выми всех напря- жений	кабе- - лям и связ и	наруж- ная стенка канала, тоннеля	обо- лочка беска- наль- ной прок- ладки	кана- лами, тонне- лями
1. Водопровод	1,5	(см. прим. 2)	1,5	1	1	1,5	2	0,5*	0,5	1,5	1,5	1,5
2. Канализация	(см. прим. 2)	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5*	0,5	1	1	1
3. Дренажные и водосточные	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5*	0,5	1	1	1
4. Газопроводы горючих газов:												
а) низкого давления до 0,005 МПа (0,05 кгс/см²)	1	1	1	(см.примеч.3)			-	1	1	2	1	2
б) среднего давления свыше 0,005 (0,05) до 0,3 МПа (3 кгс/см²)	1	1,5	1,5	(см.примеч.3)			-	1	1	2	1	2
в) высокого давления свыше 0,3 (3) до 0,6 МПа	1,5	2	2	(см.примеч.3)			-	1	1	2	1,5	2

(6 кгс/см²)												
г) высокого давления свыше 0,6 (6,0) до 1,2 МПа (12 кгс/см²)	2	5	5	(см.примеч.3)			-	2	1	4	2	4
5. Кабели силовые всех напряжений	0,5*	0,5*	0,5*	1	1	1	2	0,1-0,5*	0,5	2	2	2
6. Кабели связи	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5	-	1	1	1
7. Тепловые сети:												
а) наружная стенка канала тоннеля	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	-	-	2
б) оболочка бесканальной прокладки	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1	-	-	2
8. Каналы, тоннели	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	2	-

* В соответствии с требованиями ПУЭ.

П р и м е ч а н и я: 1. В условии реконструкции предприятий расстояние между силовыми кабелями до 35 кВ и трубопроводами негорючих жидкостей и негорючих газов допускается уменьшать до 0,25 м, при этом силовые кабели на всем протяжении сближения с подземными сетями и должны предусматриваться в трубах.

Для силовых кабелей напряжением 110-220 кВ на участке сближения длиной не более 50 м допускается уменьшение расстояния по горизонтали в свету до трубопроводов, за исключением трубопроводов с горючими жидкостями и газами до 0,5 м, при условии устройства между кабелями и трубопроводами защитной стенки, исключающей возможность механических повреждений.

При невозможности обеспечить между трубопроводами тепловых сетей и электрокабелями расстояний, указанных в табл. 10, необходимо предусматривать теплоизоляцию трубопроводов из расчета, что дополнительный нагрев грунта в любое время года не превышает 10° С для кабелей напряжением до 10 кВ и 5° С для кабелей напряжением 20-220 кВ.

Размещение кабелей над и под трубопроводами в вертикальной плоскости не допускается.

2. Расстояния от канализации до хозяйственно-питьевого водопровода должны приниматься: до водопровода из железобетонных и асбестоцементных труб, прокладываемых в глинистых грунтах, - не менее 5 м, в крупнообломочных и песчаных грунтах - не менее 10 м; до водопровода из чугунных труб диаметром до 200 мм - не менее 1,5 м, диаметром более 200 мм - не менее 3 м; до водопровода из пластмассовых труб - не менее 1,5 м.

При размещении трубопроводов хозяйственно-питьевого водопровода ниже трубопроводов канализации расстояния между ними, равные 1,5 и 3 м, должны увеличиваться на разницу в отметках заложения трубопроводов.

Расстояние между сетями канализации и производственного водопровода независимо от материала и

<p>диаметра труб, а также от номенклатуры и характеристики грунтов должно быть не менее 1,5 м.</p> <p>3. При совместном размещении в одной траншее двух и более газопроводов горючих газов расстояния между ними в свету должны быть для труб диаметром:</p> <p>до 300 мм - не менее 0,4 м; более 300 мм - не менее 0,5 м.</p> <p>4. В таблице указаны расстояния до стальных газопроводов.</p> <p>Размещение подземных газопроводов из неметаллических труб следует предусматривать в соответствии с главой СНиП по проектированию внутренних и наружных устройств газоснабжения.</p> <p>5. При размещении сетей в общей траншее расстояния между ними допускается принимать исходя из размеров и размещения камер, колодцев и других устройств, необходимости и обеспечения монтажа и ремонта сетей, а также требований, изложенных в примеч. 1-4.</p> <p>6. Минимальное расстояние по горизонтали от подземного газопровода:</p> <p>до напорных сетей канализации допускается принимать как до сетей водопровода;</p> <p>до наружной стенки колодцев и камер допускается принимать не менее 0,3 м;</p> <p>до тепловых сетей бесканальной прокладки с попутным дренажом следует принимать аналогично канальной прокладке.</p> <p>7. В условиях реконструкции предприятий расстояние от газопроводов горючих газов с давлением до 0,6 МПа (6 кг/см²) до водостоков и самотечной канализации допускается сокращать на 50 %.</p> <p>8. При размещении инженерных сетей на разной глубине заложения приведенные в таблице расстояния должны увеличиваться в зависимости от разности в отметках заложения и номенклатуры и характеристики грунтов.</p> <p>9. Наименьшие расстояния от хозяйственно-бытовой или производственной канализации до водяных тепловых сетей в открытых системах теплоснабжения и тепловых сетей горячего водоснабжения при их бесканальной прокладке следует принимать при диаметре труб тепловых сетей:</p> <p>200 мм и менее - 1,5 м; более 200 мм - 3 м.</p> <p>При расположении сетей канализации выше тепловых сетей указанные расстояния следует увеличивать на разность в отметках заложения.</p>	
<p>б) между трубопроводами и электрическими кабелями, размещаемыми в каналах или тоннелях, и железными дорогами расстояние по вертикали, считая от верха перекрытия каналов или тоннелей до подошвы рельсов железных дорог, - 1 м, до дна кювета или других водоотводящих сооружений или основания насыпи железнодорожного земляного полотна - 0,5 м;</p> <p>в) между трубопроводами и силовыми кабелями до 35 кВ и кабелями связи - 0,5 м;</p> <p>г) между силовыми кабелями 110-220 кВ и трубопроводами -1 м;</p> <p>д) в условиях реконструкции предприятий при условии соблюдения требований ПУЭ расстояние между кабелями всех напряжений и трубопроводами допускается уменьшать до 0,25 м;</p> <p>е) между трубопроводами различного назначения (за исключением канализационных, пересекающих водопроводные и трубопроводов для ядовитых и дурно пахнущих жидкостей) - 0,2 м;</p>	

ж) трубопроводы, транспортирующие воду питьевого, следует размещать выше канализационных или трубопроводов, транспортирующих ядовитые и дурно пахнущие жидкости, на 0,4 м;

допускается размещать стальные, заключенные в футляры трубопроводы, транспортирующие воду питьевого качества ниже канализационных, при этом расстояние от стенок канализационных труб до обреза футляра должно быть не менее 5 м в каждую сторону в глинистых грунтах и 10 м - в крупнообломочных и песчаных грунтах, а канализационные трубопроводы следует предусматривать из чугунных труб;

и) вводы хозяйственно-питьевого водопровода при диаметре труб до 150 мм допускается предусматривать ниже канализационных без устройства футляра, если расстояние между стенками пересекающихся труб - 0,5 м;

к) при бесканальной прокладке трубопроводов водяных тепловых сетей открытой системы теплоснабжения или сетей горячего водоснабжения расстояния от этих трубопроводов до расположенных ниже и выше канализационных трубопроводов должны приниматься - 0,4 м.

4.14. При размещении инженерных сетей по вертикали на площадках промышленных предприятий и территориях промышленных узлов следует соблюдать нормы глав СНиП по проектированию водоснабжения, канализации, газоснабжения, тепловых сетей, сооружений промышленных предприятий, ПУЭ.

4.15. Газопроводы при пересечении с каналами или тоннелями различного назначения следует размещать над или под этими сооружениями в футлярах, выходящих на 2 м в обе стороны от наружных стенок каналов или тоннелей. Допускается прокладка в футляре подземных газопроводов давлением до 0,6 МПа (6 кгс/см²) сквозь тоннели различного назначения.

4.16. Пересечения трубопроводов с железнодорожными и трамвайными путями, а также с автодорогами должны предусматриваться, как правило, под углом 90°. В отдельных случаях при соответствующем обосновании допускается уменьшение угла пересечения до 45°.

Расстояние от газопроводов и тепловых сетей до начала остряков, хвоста крестовин и мест присоединения к рельсам отсасывающих кабелей должно приниматься не менее 3 м для трамвайных путей и 10 м для железных дорог.

4.17. Пересечение кабельных линий, прокладываемых непосредственно в земле, с путями электрифицированного рельсового транспорта должно предусматриваться под углом 75-90° к оси пути. Место пересечения должно отстоять от начала остряков, хвоста крестовин и мест присоединения к рельсам отсасывающих кабелей на расстоянии не менее 10 м для железных дорог и не менее 3 м для трамвайных путей.

В случае перехода кабельной линии в воздушную кабель должен выходить на поверхность на расстоянии не менее 3,5 м от подошвы насыпи или от кромки полотна железной дороги или автомобильной дороги.

НАЗЕМНЫЕ СЕТИ

4.18. При наземном размещении сетей необходимо предусматривать защиту их от

<p>механических повреждений и неблагоприятного атмосферного воздействия.</p> <p>Наземные сети следует размещать на шпалах, уложенных в открытых лотках, на отметках ниже планировочных отметок площадок (территории). Допускаются другие виды наземного размещения сетей (в каналах и тоннелях, укладываемых на поверхность территории или на сплошную подсыпку, в каналах и тоннелях полузаглубленного типа, в открытых траншеях и др.).</p> <p>4.19. Трубопроводы для горючих газов, токсичных продуктов, трубопроводы, по которым транспортируются кислоты и щелочи, а также трубопроводы бытовой канализации не допускается размещать в открытых траншеях и лотках.</p> <p>4.20. Наземные сети не допускается размещать в пределах полосы, отведенной для укладки подземных сетей в траншеях и каналах, требующих периодического доступа к ним при эксплуатации.</p> <p>НАДЗЕМНЫЕ СЕТИ</p> <p>4.21. Надземные инженерные сети следует размещать на опорах, эстакадах, в галереях или на стенах зданий и сооружений.</p> <p>4.22. Пересечение кабельных эстакад и галерей с воздушными линиями электропередачи, внутризаводскими железными и автомобильными дорогами, канатными дорогами, воздушными линиями связи и радиофикации и трубопроводами следует выполнять под углом не менее 30°.</p> <p>4.23. Не допускается размещение надземных сетей:</p> <p>а) транзитных внутриплощадочных трубопроводов с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями и газами по эстакадам, отдельно стоящим колоннам и опорам из сгораемых материалов, а также по стенам и кровлям зданий за исключением зданий I и II степени огнестойкости с производствами категорий В, Г и Д;</p> <p>б) трубопроводов с горючими жидкими и газообразными продуктами в галереях, если смешение продуктов может вызвать взрыв или пожар;</p> <p>в) трубопроводов с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями и газами; по сгораемым покрытиям и стенам; по покрытиям и стенам зданий, в которых размещаются взрывоопасные материалы;</p> <p>г) газопроводов горючих газов: по территории складов легковоспламеняющихся и горючих жидкостей и материалов;</p> <p>д) кабельных линий по кровлям зданий и сооружений;</p> <p>е) транзитных кабельных линий по кровлям, сгораемым стенам зданий и сооружений, по стенам и кровлям зданий и сооружений, в которых размещены взрывоопасные и пожароопасные материалы.</p> <p>П р и м е ч а н и е. Внутриплощадочный трубопровод является транзитным по отношению к тем зданиям, технологические установки которых не производят и не потребляют жидкостей и газов, транспортируемых по указанным трубопроводам.</p>	
---	--

<p>4.24. Надземные трубопроводы для легковоспламеняющихся и горючих жидкостей, прокладываемых на отдельных опорах, эстакадах и т. п., следует размещать на расстоянии не менее 3 м от стен зданий с проемами, от стен без проемов это расстояние может быть уменьшено до 0,5 м.</p> <p>4.25. На низких опорах следует размещать напорные трубопроводы с жидкостями и газами, а также кабели силовые и связи, располагаемые:</p> <p>а) в специально отведенных для этих целей технических полосах площадок предприятий;</p> <p>б) на территории складов жидких продуктов и сжиженных газов.</p> <p>4.26. Высоту от уровня земли до низа труб (или поверхности их изоляции), прокладываемых на низких опорах на свободной территории вне проезда транспортных средств и прохода людей, следует принимать не менее:</p> <p>при ширине группы труб не менее 1,5 м - 0,35 м; при ширине группы труб от 1,5 м и более - 0,5 м.</p> <p>Размещение трубопроводов диаметром 300 мм и менее на низких опорах следует предусматривать в два или более ряда по вертикали, максимально сокращая ширину трассы сетей.</p> <p>4.27. Высоту от уровня земли до низа труб или поверхности изоляции, прокладываемых на высоких, следует принимать:</p> <p>а) в непроезжей части площадки (территории), в местах прохода людей - 2,2 м;</p> <p>б) в местах пересечения с автодорогами (от верха покрытия проезжей части) - 5 м;</p> <p>в) в местах пересечения с электрифицированными и неэлектрифицированными внутренними железнодорожными подъездными путями в соответствии с ГОСТ 9238-73*;</p> <p>г) в местах пересечения с железнодорожными путями общей сети - в соответствии с ГОСТ 9238-73*;</p> <p>д) в местах пересечения с трамвайными путями - 7,1 м от головки рельса;</p> <p>е) в местах пересечения с контактной сетью троллейбуса (от верха покрытия проезжей части дороги) - 7,3 м;</p> <p>ж) в местах пересечения трубопроводов с легковоспламеняющимися и горючими жидкостями и газами с внутренними железнодорожными подъездными путями для перевозки расплавленного чугуна или горючего шлака (до головки рельса) - 10 м; при устройстве тепловой защиты трубопроводов - 6 м.</p> <p>Приложение</p> <p>ПОКАЗАТЕЛИ МИНИМАЛЬНОЙ ПЛОТНОСТИ ЗАСТРОЙКИ</p> <p>ПЛОЩАДОК ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ</p>		
Министерства и	Предприятия (производства)	Минимальная плотность

ведомства		застройки, %
Минхимпром	1. Горнохимической промышленности	28
	2. Азотной промышленности	33
	3. Фосфатных удобрений и другой продукции неорганической химии	32
	4. Содовой промышленности	32
	5. Хлорной промышленности	33
	6. Прочих продуктов основной химии	33
	7. Вискозных волокон	45
	8. Синтетических волокон	50
	9. Синтетических смол и пластмасс	32
	10. Изделия из пластмасс	50
	11. Лакокрасочной промышленности	34
	12. Продуктов органического синтеза	32
Минчермет СССР	1. Обогажительные железной руды и по производству окатышей мощностью, млн. т/год:	28
	5-20	32
	более 20	
	2. Дробильно-сортировочные мощностью, млн. т/год:	22
	до 3	27
	более 3	27
	3. Ремонтные и транспортные (рудников при открытом способе разработки)	30
	4. Надшахтные комплексы и другие сооружения рудников при подземном способе разработки	
	5. Коксохимические	
	без обоганительной фабрики	30
	с обоганительной фабрикой	28
	6. Метизные	50
	7. Ферросплавные	30
	8. Трубные	45
	9. По производству огнеупорных изделий	32
	10. По обжигу огнеупорного сырья и производству	28

	порошков и мертелей		
	11. По разделке лома и отхода черных металлов	25	
Минцветмет СССР	1. Алюминиевые	43	
	2. Свинцово-цинковые и титано-магниевые	33	
	3. Медеплавильные	38	
	4. Надшахтные комплексы и другие сооружения рудников при подземном способе разработки без обогатительных фабрик мощностью, млн. т/год:		
	до 3		
	более 3	30	
	5. То же, с обогатительными фабриками	35	
	6. Обогатительные фабрики мощностью, млн. т/год:	30	
	до 15		
	более 15	27	
	7. Электродные	30	
	8. По обработке цветных металлов	45	
	9. Глиноземные	45	
		35	
Минуглепром СССР	1. Угольные и сланцевые шахты без обогатительных фабрик	28	
	2. То же, с обогатительными фабриками		
	3. Центральные (групповые) обогатительные фабрики	26	
Минбумпром		23	
	1. Целлюлозно-бумажные и целлюлозно-картонные	35	
	2. Переделочные бумажные и картонные, работающие на привозной целлюлозе и макулатуре	40	
Минэнерго СССР	1. Электростанции мощностью более 2000 мВт		
	а) без градирен:		
	атомные	29	
	ГРЭС на твердом топливе	30	
	ГРЭС на газомазутном топливе	38	
	б) при наличии градирен:		
	атомные	26	
	ГРЭС на твердом топливе	30	

	ГРЭС на газомазутном топливе	35	
	2. Электростанции мощностью до 2000 мВт:		
	а) без градирен:		
	атомные	22	
	ГРЭС на твердом топливе	25	
	ГРЭС на газомазутном топливе	33	
	б) при наличии градирен:		
	атомные	21	
	ГРЭС на твердом топливе	25	
	ГРЭС на газомазутном топливе	33	
	3. Теплоэлектроцентрали (ТЭЦ) при наличии градирен:		
	а) мощностью до 500 мВт:		
	на твердом топливе	28	
	на газомазутном топливе	25	
	б) мощностью от 500 до 1000 мВт:		
	на твердом топливе	28	
	на газомазутном топливе	26	
	в) мощностью более 1000 мВт:		
	на твердом топливе	29	
	на газомазутном топливе	30	
Минводхоз СССР	1. Эксплуатационные и ремонтно-эксплуатационные участки мелиоративных систем сельхозводоснабжения (ЭУ и РЭУ)	50	
Миннефтепром	1. Замерные установки	30	
	2. Нефтенасосные станции (дожимные)	25	
	3. Центральные пункты сбора и подготовки нефти, газа и воды, млн. м³/год:		
	до 3	35	
	более 3	37	
	4. Установки компрессорного газлифта	35	
	5. Компрессорные станции перекачки нефтяного газа производительностью, тыс. м³/сут.		
	200		

	400	25	
	6. Кустовые насосные станции для заводнения нефтяных пластов	30	
		25	
	7. Базы производственного обслуживания нефтегазодобывающих предприятий и управлений буровых работ	45	
	8. Базы материально-технического снабжения нефтяной промышленности	45	
	9. Геофизические базы нефтяной промышленности	30	
Минтяжмаш	1. Паровых и энергетических котлов и котельно-вспомогательного оборудования	50	
	2. Энергетических атомных реакторов, паровых гидравлических и газовых турбин и турбовспомогательного оборудования	52	
	3. Дизелей, дизель-генераторов и дизельных электростанций на железнодорожном ходу		
	4. Прокатного, доменного, сталеплавильного, агломерационного и коксового оборудования, оборудования для цветной металлургии	50	
	5. Механизированных крепей, выемочных комплексов и агрегатов, вагонеток, комбайнов для очистных и проходческих работ, струговых установок для добычи угля, погрузочно-разгрузочных и навалочных машин, гидравлических стоек, обогатительного оборудования, оборудования для механизированных работ на поверхности шахт и других машин и механизмов для горной промышленности	52	
	6. Электрических мостовых и козловых кранов		
	7. Конвейеров ленточных, скребковых, подвесных грузонесущих, погрузочных устройств для контейнерных грузов, талей (тельферов), эскалаторов и другого подъемно-транспортного оборудования		
	8. Лифтов		
	9. Локомотивов и подвижного состава железнодорожного транспорта (магистральных, маневровых и промышленных тепловозов, пассажирских и промышленных вагонов, включая электропоезда и дизельные поезда), путевых	50	
		52	

	машин и контейнеров		
	10. Тормозного оборудования для железнодорожного подвижного состава	65	
		50	
		52	
МПС	1. Ремонта подвижного состава железнодорожного транспорта	40	
Минэлектротехпром	1. Электродвигателей	52	
	2. Крупных электрических машин и турбогенераторов	50	
	3. Высоковольтной аппаратуры	60	
	4. Трансформаторов	45	
	5. Низковольтной аппаратуры и светотехнического оборудования	55	
	6. Кабельной продукции	45	
	7. Электроламповые	45	
	8. Электроизоляционных материалов	57	
	9. Аккумуляторные	55	
	10. Полупроводниковых приборов	52	
Минрадиопром	1. Радиопромышленности при общей площади производственных зданий, тыс. м²:		
	до 100	50	
	более 100	55	
Минэлектронпром	1. Электронной промышленности:		
	а) предприятия, расположенные в одном здании (корпус - завод)	60	
	б) предприятия, расположенные в нескольких зданиях:		
	одноэтажных	55	
	многоэтажных	50	

Минхиммаш	1. Оборудования и арматуры для нефте- и газодобывающей и целлюлозно-бумажной промышленности	50
	2. Промышленной трубопроводной арматуры	55
Минстанкопром	1. Металлорежущих станков, литейного и деревообрабатывающего оборудования	50
	2. Кузнечно-прессового оборудования	
	3. Инструментальные	55
	4. Искусственных алмазов, абразивных материалов и инструментов из них	60
	5. Литья	50
	6. Поковок и штамповок	
	7. Сварных конструкций для машиностроения	50
	8. Изделий общемашиностроительного применения (редукторов, гидрооборудования, фильтрующих устройств, общемашиностроительных деталей)	50
		52
Минприбор	1. Приборостроения, средств автоматизации и систем управления:	
	а) при общей площади производственных зданий 100 тыс. м²	50
	б) то же, более 100 тыс.м²	55
	в) при применении ртути и стекловарения	30
Минмедпром	1. Химико-фармацевтические	32
	2. Медико-инструментальные	43
	3. Медицинских изделий из стекла и фарфора	40
Минавтопром	1. Автомобильные	50
	2. Автосборочные	55
	3. Автомобильного моторостроения	55
	4. Агрегатов, узлов, запчастей	55
	5. Подшипниковые	55
Минсельхозмаш	1. Тракторные, сельскохозяйственных машин, тракторных и комбайновых двигателей	52
	2. Агрегатов, узлов, деталей и запчастей к тракторам и	

	сельскохозяйственным машинам	56	
Минстройдормаш	1. Бульдозеров, скреперов, экскаваторов и узлов для экскаваторов	50	
	2. Пневматического, электрического инструмента и средств малой механизации	63	
	3. Оборудования для мелиоративных работ, лесозаготовительной и торфяной промышленности	55	
	4. Коммунального машиностроения		
		57	
Минлегпищемаш	1. Технологического оборудования для легкой, текстильной, пищевой, комбикормовой и полиграфической промышленности	55	
	2. Технологического оборудования для торговли и общественного питания	57	
	3. Технологического оборудования для стекольной промышленности	57	
	4. Бытовых приборов и машин		
		57	
Минсудпром	1. Судостроительные	52	
Минречфлот РСФСР	1. Судоремонтные речных судов с годовым выпуском, тыс. т/год:		
	до 20	42	
	20-40	48	
	40-60	55	
	60 и более	60	
	2. Речные порты:		
	I и II категории:		
	при ковшовом варианте	70	
	при русловом варианте	50	
	III и IV категории	55	
Минлеспром СССР	1. Лесозаготовительные с примыканием к железной дороге МПС:		
	без переработки древесины производственной мощностью, тыс. м³/год:	28	

	до 400	35	
	более 400		
	с переработкой древесины производственной мощностью, тыс. м³/год:		
	до 400	23	
	более 400	20	
	2. Лесозаготовительные с примыканием к водным транспортным путям при отправке леса в хлыстах:		
	с зимним плотбищем		
	без зимнего плотбища	17	
	3. То же, при отправке леса в сортиментах:	44	
	с зимним плотбищем производственной мощностью, тыс. м³/год:		
	до 400		
	более 400	30	
	без зимнего плотбища производственной мощностью, тыс. м³/год:	33	
	до 400		
	более 400	33	
	4. Пиломатериалов, стандартных домов, комплектов деталей, столярных изделий и заготовок:	38	
	при поставке сырья и отправке продукции по железной дороге		
	при поставке сырья по воде	40	
	5. Древесностружечных плит		
	6. Фанеры	45	
	7. Мебельные	45	
		47	
		53	
Минлегпром СССР	1. Хлопкоочистительные при крытом хранении хлопка-сырца	29	
	2. То же, при 25% крытого и 75% открытого хранения хлопка-сырца		
	3. Хлопкозаготовительные пункты	22	

	4. Льнозаводы	21	
	5. Пенькозаводы (без полей сушки)	35	
	6. Первичной обработки шерсти	27	
	7. Шелкомотальной промышленности	61	
	8. Текстильные комбинаты с одноэтажными главными корпусами	41	
		60	
	9. Текстильные фабрики, размещенные в одноэтажных корпусах, при общей площади главного производственного корпуса, тыс.м²:		
	до 50		
	свыше 50		
	10. Текстильной галантереи	55	
	11. Верхнего и бельевого трикотажа	60	
	12. Швейно-трикотажные	60	
	13. Швейные	60	
	14. Кожевенные и первичной обработки кожсырья:	60	
	одноэтажные	55	
	двухэтажные		
	15. Искусственных кож, обувных картонов и пленочных материалов	50	
		45	
	16. Кожгалантерейные:	55	
	одноэтажные		
	многоэтажные		
	17. меховые и овчинно-шубные	55	
	18. Обувные:	50	
	одноэтажные	55	
	многоэтажные		
	19. Фурнитуры и других изделий для обувной, галантерейной, швейной и трикотажной промышленности	55	
		50	
		52	
Минпищепром СССР	1. Сахарные заводы при переработке свеклы, тыс.т/сут:	55	
	до 3 (хранение свеклы на кагатных полях)	50	
	от 3 до 6 (хранение свеклы в механизированных складах)		

	2. Хлеба и хлебобулочных изделий производственной мощностью, т/сут:		
	до 45	37	
	более 45	40	
	3. Кондитерских изделий		50
	4. Растительного масла производственной мощностью, т переработки семян в сутки:		
	до 400	33	
	более 400	35	
	5. Маргариновой продукции		40
	6. Парфюмерно-косметических изделий		40
	7. Виноградных вин и виноматериалов		50
	8. Пива и солода		50
	9. Плодоовощных консервов		50
	10. Первичной обработки чайного листа		40
	11. Ферментации табака		41
Минмясомолпром СССР	1. Мяса (с цехами убоя и обескровливания)		40
	2. Мясных консервов, колбас, копченостей и других мясных продуктов		42
	3. По переработке молока производственной мощностью, т в смену:		
	до 100	43	
	более 100	45	
	4. Сухого обезжиренного молока производственной мощностью, т в смену:		
	до 5	36	
	более 5	42	
	5. Молочных консервов		45
	6. Сыра		37
Главмикробиопром			
	1. Гидролизно-дрожжевые, фурфурольные, белкововитаминных концентратов и по производству премиксов		45

Минзаг СССР	1. Мелькомбинаты, крупозаводы, комбинированные кормовые заводы, элеваторы и хлебоприемные предприятия	44	
	2. Комбинаты хлебопродуктов	42	
Союзсельхозтехника	1. По ремонту грузовых автомобилей (типа ГАЗ-53А, ГАЗ-53Б, ЗИЛ-130)	60	
	2. По ремонту тракторов (типа ДТ-75, МТЗ-50, МТЗ-52, К-700, К-701, Т-150К, МТЗ-81), агрегатов и узлов к ним	56	
	3. По ремонту шасси тракторов (типа Т-150К)		
	4. Станции технического обслуживания грузовых автомобилей (типа ЗИЛ-130, ГАЗ-53А, ГАЗ-53Б)	54	
	5. Станции технического обслуживания энергонасыщенных тракторов (типа К-700, К-701, Т-150К, МТЗ-80)	40	
	6. Пункты технического обслуживания тракторов, бульдозеров и других спецмашин механизированных отрядов районных объединений Союзсельхозтехника	40	
	7. Базы торговые областные	52	
	8. Базы прирельсовые (районные и межрайонные)		
	9. Базы минеральных удобрений, известковых материалов, ядохимикатов	57	
	10. Склады химических средств защиты растений	54	
Минместпром РСФСР		35	
		57	
	1. Замочно-скобяных изделий	61	
	2. Художественной керамики	56	
	3. Художественных изделий из металла и камня	52	
	4. Духовых музыкальных инструментов	56	
	5. Игрушек и сувениров из дерева	53	
	6. Игрушек из металла	61	
	7. Швейных изделий		
	в двухэтажных зданиях	74	
	в зданиях более двух этажей	60	
	1. Цементные:		

Минстройматериалов СССР,	с сухим способом производства	35	
	с мокрым способом производства	37	
Минтяжстрой СССР,	2. Асбестоцементных изделий	42	
Минсельстрой СССР,	3. Предварительно-напряженных железобетонных железнодорожных шпал производственной мощностью 90 тыс.м³/год	50	
Минпромстрой СССР,	4. Железобетонных напорных труб производственной мощностью 60 тыс.м³/год	45	
Минтрансстрой СССР,	5. Крупных блоков, панелей и других конструкций из ячеистого и плотного силикатобетона производственной мощностьюб, тыс.м³/год		
Минстрой СССР,	120		
Минмонтажспецстрой СССР,	200		
Минэнерго СССР	6. Железобетонных мостовых конструкций для железнодорожного и автодорожного строительства производственной мощностью 40 тыс.м³/год	45	
		50	
		40	
	7. Железобетонных конструкций для гидротехнического и портового строительства производственной мощностью 150 тыс.м³/год		
	8. Сборных железобетонных и легкобетонных конструкций для сельского производственного строительства производственной мощностью, тыс.м³/год:	50	
	40		
	100		
	9. Железобетонных изделий для строительства элеваторов производственной мощностью до 50 тыс.м³/год		
	10. Сельские строительные комбинаты по изготовлению комплектов конструкций для производственного строительства	50	
		55	
		55	
	11. Обожженного глиняного кирпича и керамических блоков		
	12. Силикатного кирпича	50	
	13. Керамических плиток для полов, облицовочных глазурованных плиток, керамических изделий для облицовки фасадов зданий	42	
	14. Керамических канализационных труб		
	15. Керамических дренажных труб	45	
	16. Гравийно-сортировочные при разработке		

месторождений способом гидромеханизации производственной мощностью тыс.м³/год: 500-1000	45	
200 (сборно-разборные)	45	
17. Гравийно-сортировочные при разработке месторождений экскаваторным способом производственной мощностью 500-1000 тыс.м³/год	45	
18. Дробильно-сортировочные по переработке прочных однородных пород производственной мощностью тыс.м³/год:		
600-1600	35	
200 (сборно-разборные)	30	
19. Аглопоритового гравия из зол ТЭЦ и керамзита	27	
20. Вспученного перлита (с производством перлитобитумных плит) при применении в качестве топлива: природного газа мазута		
21. Минеральной ваты и изделий из нее, вермикулитовых и перлитовых тепло- и звукоизоляционных изделий	27	
22. Извести	30	
23. Известняковой муки и сыромолотого гипса	40	
24. Стекла оконного, полированного, архитектурно- строительного, технического и стекловолокна		
25. Обоганительные кварцевого песка производственной мощностью 150-300 тыс.т/год	55	
26. Бутылок консервной стеклянной тары, хозяйственной стеклянной посуды и хрустальных изделий	50	
27. Строительного, технического, санитарно-технического фаянса, фарфора и полуфарфора	45	
28. Стальных строительных конструкций (в том числе из труб)	30	
29. Стальных конструкций для мостов	33	
30. Алюминиевых строительных конструкций	38	
31. Монтажных (для КИП и автоматики, сантехнических) и электромонтажных заготовок	27	
32. Технологических металлоконструкций и узлов	43	

Минтрансстрой	трубопроводов		
	33. По ремонту строительных машин	45	
	34. Объединенные предприятия специализированных монтажных организаций:		
	с базой механизации	55	
	без базы механизации	45	
	35. Базы механизации строительства	60	
	36. Базы управлений производственно-технической комплектации строительных и монтажных трестов	60	
	37. Опорные базы общестроительных передвижных механизированных колонн (ПМК)	48	
	38. Опорные базы специализированных передвижных механизированных колонн (СПМК)	63	
	39. Автотранспортные предприятия строительных организаций на 200 и 300 специализированных большегрузных автомобилей и автопоездов		
	40. Гаражи:	50	
	на 150 автомобилей	55	
	на 250 автомобилей	47	
		60	
		40	
		50	
		40	
		40	
		50	
	1. По капитальному ремонту грузовых автомобилей мощностью 2-10 тыс. капитальных ремонтов в год	60	

2. По ремонту агрегатов грузовых автомобилей и автобусов мощностью 10-60 тыс. капитальных ремонтов в год	65	
3. По ремонту автобусов с применением готовых агрегатов мощностью 1-2 тыс. ремонтов в год	60	
4. По ремонту агрегатов легковых автомобилей мощностью 30-60 тыс. капитальных ремонтов в год	65	
5. Централизованного восстановления деталей		
6. Грузовые автотранспортные на 200 автомобилей при независимом выезде, %:	65	
100		
50	45	
7. Грузовые автотранспортные на 300 и 500 автомобилей при независимом выезде, %:	51	
100		
50		
8. Автобусные парки при количестве автобусов:	50	
100	55	
300		
500	50	
9. Таксомоторные парки при количестве автомобилей:	55	
300	60	
500		
800	52	
1000	55	
10. Грузовые автостанции при отправке грузов 500-1500 т/сут.	56	
	58	
11. Централизованного технического обслуживания на 1200 автомобилей	55	
12. Станции технического обслуживания легковых автомобилей при количестве постов:	45	
5		
10		
25	20	
50	28	
13. Автозаправочные станции при количестве заправок в	30	

	сутки:	40	
	200		
	более 200		
	14. Дорожно-ремонтные пункты (ДРП)		
	15. Дорожные участки (ДУ)	13	
	То же, с дорожно-ремонтным пунктом	16	
	То же, с дорожно-ремонтным пунктом технической помощи	29	
	16. Дорожно-строительное управление (ДСУ)		
	17. Цементно-бетонные производительностью, тыс.м³/год:	32	
	30	34	
	60		
	120	40	
	18. Асфальтобетонные производительностью, тыс.т/год:		
	30	42	
	60	47	
	120	51	
	19. Битумные базы:		
	прирельсовые	35	
	притрассовые	44	
	20. Базы песка	48	
	21. Полигоны для изготовления железобетонных конструкций мощностью 4 тыс.м³/год	31	
		27	
		48	
		35	
Минрыбхоз СССР	1. Рыбоперерабатывающие производственной мощностью, т/сут:		
	до 10	40	
	более 10	50	
	2. Рыбные порты	45	

Минбыт РСФСР	1. Специализированные промышленные предприятия службы быта при общей площади производственных зданий более 2000 м²:	
	а) по изготовлению и ремонту одежды, ремонту радиотелеаппаратуры и фабрики фоторабот	60
	б) по изготовлению и ремонту обуви, ремонту сложной бытовой техники, фабрики химчистки и крашения, унифицированные блоки предприятий бытового обслуживания типа А	55
	в) по ремонту и изготовлению мебели	
		50
Миннефтехимпром СССР	1. Нефтеперерабатывающей промышленности	46
	2. Производства синтетического каучука	32
	3. Сажевой промышленности	32
	4. Шинной промышленности	55
	5. Промышленности резинотехнических изделий	55
	6. Производства резиновой обуви	55
Мингео СССР	1. Базы производственные и материально-технического снабжения геологоразведочных управлений и трестов	40
	2. Производственные базы при разведке на нефть и газ с годовым объемом работ, тыс.м, до:	
	20	
	50	4
	100	45
		50
	3. Производственные базы геологоразведочных экспедиций при разведке на твердые полезные ископаемые с годовым объемом работ, тыс.руб.:	
	до 500	
	более 500	32
	4. Производственные базы партий при разведке на твердые полезные ископаемые с годовым объемом работ, тыс.руб., до:	35
	400	
	500	
	5. Наземные комплексы разведочных шахт при подземном	32

	способе разработки без обогатительной фабрики	35
	мощностью до 200 тыс.т в год	26
	6. Обогащительные мощностью до 30 тыс.т в год	
	7. Дробильно-сортировочные мощностью до 30 тыс.т в год	
		25
		20
Мингазпром	1. Головные промысловые сооружения, установки комплексной подготовки газа, компрессорные станции подземных хранилищ газа	35
	2. Компрессорные станции магистральных газопроводов	
	3. Газораспределительные пункты подземных хранилищ газа	40
		25
	4. Ремонтно-эксплуатационные пункты	
		45
Госкомиздат СССР	1. Газетно-книжно-журнальные, газетно-журнальные, книжные	50
Гооснаб СССР	1. Предприятия по поставкам продукции	40
	2. Предприятия по поставкам металлопродукции	35
<p>Примечания: 1. Плотность застройки площадки промышленного предприятия определяется в процентах как отношение площади застройки к площади предприятия в ограде (или при отсутствии ограды - в соответствующих ей условных границах) с включением площади, занятой веером железнодорожных путей.</p> <p>2. Площадь застройки определяется как сумма площадей, занятых зданиями и сооружениями всех видов, включая навесы, открытые технологические, санитарно-технические, энергетические и другие установки, эстакады и галереи, площадки погрузо-разгрузочных устройств, подземные сооружения (резервуары, погреба, убежища, тоннели, над которыми не могут быть размещены здания и сооружения), а также открытые стоянки автомобилей, машин, механизмов и открытые склады различного назначения при условии, что размеры и оборудование стоянок и складов принимаются по нормам технологического проектирования предприятий. В площадь застройки должны включаться резервные участки на площадке предприятия, намеченные в соответствии с заданием на проектирование для размещения на них зданий и сооружений (в пределах габаритов указанных зданий и сооружений).</p> <p>В площадь застройки не включаются площади, занятые отмостками вокруг зданий и сооружений, тротуарами, автомобильными и железными дорогами, железнодорожными станциями, временными зданиями и сооружениями, открытыми спортивными площадками, площадками для отдыха трудящихся, зелеными насаждениями (из деревьев, кустарников, цветов и трав), открытыми стоянками автотранспортных средств, принадлежащих гражданам, открытыми водоотводными и другими канавами, подпорными стенками, подземными зданиями и сооружениями или частями их, над которыми могут быть размещены другие здания и сооружения.</p>		

<p>3. Подсчет площадей, занимаемых зданиями и сооружениями, производится по внешнему контуру их наружных стен на уровне планировочных отметок земли.</p> <p>При подсчете площадей, занимаемых галереями и эстакадами, в площадь застройки включается проекция на горизонтальную плоскость только тех участков галерей и эстакад, под которыми по габаритам не могут быть размещены другие здания или сооружения, на остальных участках учитывается только площадь, занимаемая фундаментами опор галерей и эстакад на уровне планировочных отметок земли.</p> <p>4. При строительстве предприятий на площадках с уклоном 2% и более минимальную плотность застройки допускается уменьшать в соответствии с таблицей.</p>												
<table><tr><th>Уклон местности, %</th><th>Поправочный коэффициент понижения плотности застройки</th></tr><tr><td>2-5</td><td>0,95-0,90</td></tr><tr><td>5-10</td><td>0,90-0,85</td></tr><tr><td>10-15</td><td>0,85-0,80</td></tr><tr><td>15-20</td><td>0,80-0,70</td></tr></table>			Уклон местности, %	Поправочный коэффициент понижения плотности застройки	2-5	0,95-0,90	5-10	0,90-0,85	10-15	0,85-0,80	15-20	0,80-0,70
Уклон местности, %	Поправочный коэффициент понижения плотности застройки											
2-5	0,95-0,90											
5-10	0,90-0,85											
10-15	0,85-0,80											
15-20	0,80-0,70											
<p>5. Минимальную плотность застройки допускается уменьшать (при наличии соответствующих технико-экономических обоснований), но не более чем на 1/10 установленной настоящим приложением:</p> <p>а) при расширении и реконструкции предприятий;</p> <p>б) для предприятий машиностроительной промышленности, имеющих в своем составе заготовительные цехи (литейные, кузнечно-прессовые, копровые);</p> <p>в) при строительстве предприятий на площадках со сложными инженерно-геологическими или другими неблагоприятными естественными условиями;</p> <p>г) для предприятий по ремонту речных судов, имеющих бассейновые цехи лесопиления;</p> <p>д) для предприятий тяжелого энергетического и транспортного машиностроения при необходимости технологических внутриплощадочных перевозок грузов длиной более 6 м на прицепах, трейлерах (мосты тяжелых кранов, заготовки деталей рам тепловозов и вагонов и др.) или междоусежных железнодорожных перевозок негабаритных или крупногабаритных грузов массой более 10 т (блоки паровых котлов, корпуса атомных реакторов и др.);</p> <p>е) для предприятий Минрадиопрома, Минэлектронпрома, Мингазпрома, Минрыбхоза СССР, Союзсельхозтехники, Мингаза СССР, Минместпрома РСФСР, а также для предприятий цельномолочной промышленности, сыра, сухого и сгущенного молока, кондитерских изделий при необходимости строительства на площадках предприятий собственных энергетических объектов и водозаборных сооружений.</p>												

Генеральні плани сільськогосподарських підприємств
ДБН Б.2.4-3-95

(РОДІЛИ 4,7,8,10,11 12,14,15)

Дата введення 01.02.95 р.
З введенням в дію ДБН Б.2.4-3-95 втрачає силу на території України СНиП П-97-76.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Державні будівельні норми України "Генеральні плани сільськогосподарських підприємств" поширюються на проектування генеральних планів нових та реконструкцію діючих державних та колективних сільськогосподарських підприємств, а також підприємств в селянських (фермерських) та інших форм власності господарствах.

Норми обов'язкові для всіх органів державного управління та місцевого самоврядування.

1.2. Дані норми повинні враховуватись також при розробці генеральних планів виробничих зон сільських поселень.

1.3. Генеральний план виробничої зони сільського поселення розробляється у складі проектно-планувальної документації (генеральний план та ПДП сільського поселення) на підставі схеми або проекту районного планування.

Генеральний план сільськогосподарського підприємства розробляється у складі проектно-кошторисної документації для конкретного будівництва (ескізний проект, проект, робоча документація).

У складі ТЕО може розроблятись схема генерального плану сільськогосподарського підприємства.

1.4. Генеральний план виробничої зони розробляється на розрахунковий термін, що відповідає терміну, на який складено генеральний план сільського поселення. Як правило, його розрахунковий термін складає 20 - 25 років.

1.5. До сільськогосподарських підприємств, на які поширюються ці норми, відносяться:

- рослинницькі підприємства, які включають в себе культивацийні споруди (теплиці, парники, оранжереї), рільничі об'єкти, садівничі та виноградарські комплекси тощо;
- тваринницькі підприємства, до яких входять товарні та племінні ферми великої рогатої худоби, свиноферми та свинофабрики, вівцеферми, кролівничі та звірівницькі ферми, кінні заводи тощо;
- птахівничі підприємства, що поділяються на товарні та племінні птахофабрики та птахоферми, на підприємства по виробництву яєць та м'яса птиці, а також по вирощуванню гібридної птиці для товарних господарств і інкубаторно-птахівничі станції для виробництва добового молодняка птиці та інші;
- підприємства по зберіганню сільськогосподарської продукції, до яких відносяться склади зберігання сільськогосподарської продукції - зерна, овочів, картоплі, фруктів, винограду;
- підприємства по виробництву кормів-комбікормів, заводи вітамінно-трав'янистого борошна, м'ясокісткового борошна;
- заводи та цехи по переробці продукції тваринництва: м'яса, молока;
- заводи та цехи по переробці продукції рослинництва: зерна, овочів, фруктів, тютюну, хмелю тощо;
- підприємства виробничо-технічного обслуговування, які включають: бази зберігання нафтопродукції, мінеральних добрив та пестицидів, сільськогосподарської техніки та запасних частин, підприємства по ремонту сільськогосподарських машин та транспорту, пожежні депо, підприємства будівельної індустрії тощо;

- районні ветлікарні, бази зооветеринарного забезпечення;
- станції біологічного захисту рослин, заводи кормових антибіотиків, скотобазис, бойні, рибні господарства, підприємства по переробці риби, відходів тваринництва, цехи вторинного використання відходів, виробництво сухого курячого посліду тощо;
- котельні, об'єкти водопостачання та каналізації, очисні споруди, звалища твердих відходів, гноєсховища, об'єкти газопостачання;
- селянські (фермерські) та орендні підприємства всіх напрямків господарської діяльності;
- підсобні сільськогосподарські підприємства промислових підприємств.

1.6. При розробці генеральних планів сільськогосподарських підприємств поряд з положенням цих норм слід також керуватися [ДБН 360-92](#), [ДБН Б.2.4-1-94](#), [СанПіН 5.02-12/н](#), вимогами діючих санітарних норм та норм технологічного проектування.

2. РОЗМІЩЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ВИРОБНИЧИХ ЗОН СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ

2.1. Сільськогосподарські підприємства або групи підприємств слід розміщувати на майданчику, передбаченому схемою або проектом районного планування, генеральним планом населеного пункту, проектом планування виробничої зони сільського поселення.

Сільськогосподарські підприємства, будови та споруди селянських (фермерських) господарств, в залежності від розмірів та потужності, можуть розміщуватись:

- у виробничих зонах сільських поселень;
- на фермерських землях при дотриманні санітарних, зооветеринарних та протипожежних вимог з урахуванням функціонального зонування території (хутірська система).

Селянські господарства можуть складатись з поодиноких садиб або бути зблокованими з декількох садиб з можливим об'єднанням (блокуванням) окремих приміщень та будівель. У цьому разі вирішується планування єдиним архітектурно-планувальним комплексом житлової та виробничої зон.

Ферми можуть бути як одного напрямку виробництва, так і змішаного типу.

2.2. У виробничих зонах сільських поселень слід розміщувати підприємства: тваринницькі, птахівничі та звірівницькі ферми, підприємства по зберіганню та переробці сільськогосподарської продукції, цехи по вторинному використанню відходів, ремонту, технічному обслуговуванню та зберіганню сільськогосподарських машин та автомобілей, по виготовленню будівельних конструкцій, виробів та деталей з місцевих матеріалів, ветеринарні установи, теплиці та парники, промислові цехи сільськогосподарських підприємств, матеріальні склади, транспортні, енергетичні та інші об'єкти, пов'язані з підприємствами, що проектуються, а також комунікації, що забезпечують внутрішні та зовнішні зв'язки об'єктів виробничої зони.

Розміщувати та визначати потужності тваринницьких та птахівничих підприємств слід виходячи з наявності землі, на якій повинні буди використані органічні речовини, що знаходяться у відходах виробництва цих підприємств, або органічні добрива - відходи виробництва.

2.3. Для розміщення сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд слід вибирати майданчики під забудову та під траси інженерних мереж на землях, непридатних для сільського господарства, або на сільськогосподарських землях гіршої якості.

Розміщення сільськогосподарських підприємств на землях державного лісового фонду не дозволяється.

Допускається розміщення підприємств на ділянках, вільних від лісу, при погодженні з органами охорони природи, лісового господарства та органами санепіднагляду. Відстань до масивів лісу та залягання торфу приймається згідно з обов'язковим додатком 6.

Розміщення сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд на орних, зрошувальних та осушених землях, на землях, зайнятих багаторічними плодовими насадженнями та виноградниками, водоохоронними, захисними та іншими лісами першої групи дозволяється лише у виключних випадках при належному техніко-економічному обґрунтуванні та погодженні з місцевими органами влади.

Для ведення селянських (фермерських) господарств та будівництва на них сільськогосподарських підприємств надаються земельні ділянки відповідно до Закону про ["Земельний кодекс України"](#).

2.4. Розміщення сільськогосподарських підприємств не допускається:

- на територіях, де залягають корисні копалини, без погодження з органами Державного гірничого нагляду;
- в небезпечних зонах відвалу гірських порід вугільних та сланцевих шахт і збагачувальних фабрик;

• в зонах сольових потоків, сніжних лавин та зсувів, що можуть загрожувати забудові, життю працюючих та експлуатації підприємств, будівель та споруд;

• в першому, другому та третьому поясах зон санітарної охорони джерел водопостачання поселень згідно з [Положенням про порядок проектування та експлуатації зон санітарної охорони джерел водопостачання й водопроводів господарсько-питного призначення N 2640-82](#) не дозволяється розміщення тваринницьких ферм, птахофабрик, тепличних підприємств, відкритих майданчиків для автомашин та сільськогосподарських ремонтних майстерень, складів мінеральних добрив та отрутохімікатів, а також складів пально-мастильних матеріалів, кладовищ, скотомогильників, полів зрошення та фільтрації.

2.5. Розміщення сільськогосподарських підприємств не допускається:

• в першій та другій зонах санітарної охорони курортів;

• на землях зелених зон міст, включаючи землі міських лісів;

• на земельних ділянках, забруднених органічними та радіоактивними речовинами до закінчення терміну, встановленого санітарно-епідеміологічною та ветеринарною службами;

• на землях заповідників, заказників;

• в зонах охорони пам'ятників історії та культури в сельбищній зоні поселень.

2.6. Розміщення будівель, споруд і комунікацій сільськогосподарських підприємств в першій, другій та третій зонах округів санітарної охорони курортів допускається згідно з вказівками [ДБН 360-92](#) та при умові погодження проекту з місцевими органами влади, санітарно-епідеміологічною службою та курортним управлінням, якому належить курорт.

2.7. Вибір майданчиків під будівництво сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд повинен бути обґрунтований техніко-економічними підрахунками на основі результатів розгляду варіантів можливого їх розміщення з урахуванням найбільш економічного використання земель та відшкодування збитків, заподіяних вилученням землі та втрат сільськогосподарського виробництва, пов'язаних з вилученням сільськогосподарських угідь.

При розміщенні сільськогосподарських підприємств та виробничих зон необхідно забезпечити їх раціональний взаємний зв'язок з метою створення умов для мінімальних витрат часу на трудові пересування.

2.8. Територія, що призначається під будівництво сільськогосподарських підприємств, повинна мати достатні розміри для розміщення всього комплексу будівель та споруд.

Резервування земельних ділянок для розширення сільськогосподарських підприємств або об'єктів допускається, як правило, за рахунок земель, які знаходяться за межами майданчиків зазначених підприємств або об'єктів.

З цією метою при виборі майданчиків повинна передбачатися можливість додаткового відведення суміжних земельних ділянок у встановленому порядку.

Резервування земельних ділянок на майданчиках сільськогосподарських підприємств допускається передбачати тільки відповідно до завдання на проектування при відповідних техніко-економічних обґрунтуваннях.

2.9. При розміщенні сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд на прибережних ділянках річок або водойм планувальні позначки майданчиків підприємств повинні прийматися не менше ніж на 0,5 м вище за розрахунковий рівень води з урахуванням підпору та ухилу водотоку, а також розрахункової висоти хвилі та її нагону.

Для підприємств з терміном експлуатації більш як 10 років за розрахунковий рівень слід приймати вищий рівень води з можливим повторенням один раз за 50 років, а для підприємств з терміном експлуатації не більше 10 років - раз в 10 років.

Будівництво на ділянках з частішим повторенням вищого рівня дозволяється при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні та за умови зведення необхідних споруд по захисту підприємств від затоплення.

Вимоги цього пункту не розповсюджуються на сільськогосподарські підприємства, будівлі та споруди, що допускають згідно з умовами експлуатації короткострокове затоплення. При цьому необхідно дотримуватися вимог по захисту водойм від забруднення. Біля річок та водойм слід передбачати під'їзди (ділянки) і пірси для забирання води пожежними автомашинами.

Прибережні смуги річок устанавлюються по обох берегах річок уздовж урізу води завширшки:

• для річок завдовжки понад 100 км - до 100 м;

• для річок завдовжки 50 - 100 км - до 50 м;
• для річок завдовжки до 50 км - не менше 20 м.

Уздовж берегів водойм прибережні смуги устанавлюються завширшки не менше 20 м від урізу води. Розміри водоохоронних зон треба приймати згідно з [ДБН 360-92 п. 10.17](#).

У водоохоронних зонах прибережних смуг забороняється розміщення полігонів для твердих побутових відходів та неутилізованих відходів, складів нафтопродуктів.

2.10. При розміщенні сільськогосподарських підприємств на прибережних ділянках водойм та при відсутності безпосередніх зв'язків підприємств з ними слід передбачати незабудовану берегову смугу завширшки до 100 м залежно від довжини річки, але не менше 40 м.

2.11. При розміщенні складів мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин повинні бути проведені заходи, що виключають попадання шкідливих речовин у водойми, ґрунт і атмосферне повітря.

Склади мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин слід розміщувати на відстані не менше 2 км від рибогосподарських водойм. В разі особливої необхідності допускається зменшення або збільшення відстані за умови погодження її з органами, що забезпечують охорону рибних запасів.

На збільшення або зменшення відстані від складів мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин до рибогосподарських водойм розробляються техніко-економічне та гігієнічне обґрунтування.

Відстані від складів мінеральних добрив та пестицидів до сільськогосподарських підприємств, поверхневих водних об'єктів, джерел централізованих систем водопостачання, водопровідних споруд приймати згідно з СНиП П-108-78, а межі зон санітарної охорони поверхневих та підземних джерел водопостачання, майданчиків водопровідних споруд, водогонів та санітарні заходи на території зон поверхневих та підземних джерел водопостачання слід встановлювати згідно з СНиП 2.04.02-84.

2.12. При розміщенні сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд в районі розміщення радіостанцій, складів вибухових речовин, матеріалів і виробів на їх основі, сильнодіючих отруйних речовин та інших підприємств та об'єктів спеціального призначення відстань від підприємств, що проектуються, до вказаних об'єктів слід приймати згідно з відповідними нормативами, затвердженими в установленому порядку.

2.13. Розміщення сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд в районах розташування діючих та заново запроектованих аеропортів та аеродромів дозволяється за умови додержання вимог [Повітряного кодексу України](#).

Погодженню підлягає розміщення будівель та споруд, повітряних ліній зв'язку та високовольтних ліній електропередачі, які заплановано будувати, на відстані до 10 км від межі аеродрому; будівель та споруд, повітряних ліній зв'язку та високовольтних ліній електропередачі, абсолютна позначка верхівки яких перебільшує абсолютну позначку аеродрому на 50 м та більше, які заплановано збудувати, на відстані від 10 до 30 км від межі аеродрому.

2.14. Сільськогосподарські підприємства, що виділяють в атмосферу значну кількість диму, пилу або хімічних речовин неприємного запаху та речовин, шкідливих для організму людини, недопустимо розміщувати в замкнутих долинах, котловинах, біля підніжжя гір та інших територіях, не забезпечених природним провітрюванням. Склади горючих рідин (мастил) необхідно розміщувати на нижчих по рельєфу місцевостях, а також з урахуванням рози вітрів по відношенню до котельних на твердому паливі.

Сільськогосподарські підприємства необхідно розміщувати підвітряно по відношенню до житлової забудови, лікувальних та дитячих закладів, підприємств по переробці продукції.

2.15. Сільськогосподарські підприємства, будівлі та споруди, що мають технологічні процеси, які є джерелом виділення в навколишнє середовище хімічних та біологічних компонентів і шуму, шкідливого для організму, повинні відокремлюватись санітарно-захисними зонами від житлових і громадських будинків. Розміри санітарно-захисних зон належить приймати згідно з обов'язковим додатком 1 та санітарними нормами проектування промислових підприємств. Території санітарно-захисних зон не виключаються із землекористування і повинні бути використані для потреб сільського господарства тільки при погодженні з органами санітарного та ветеринарного нагляду.

2.16. В санітарно-захисних зонах дозволяється розміщувати:

- підприємства, окремі будівлі та споруди з виробництвом меншого класу шкідливості, ніж виробництво, для якого встановлена санітарно-захисна зона, за умови аналогічного характеру шкідливості;

• лазні, пральні, гаражі, склади, сховища (крім громадських і спеціалізованих продовольчих);

• будинки управлінь та конторські приміщення, крамниці, підприємства громадського харчування, медпункти, дослідні лабораторії, пов'язані з обслуговуванням підприємства, що проектується, та також підприємств, що розміщені поряд;

• стоянки громадського та приватного транспорту, місцеві та транзитні комунікації, ЛЕП, водопровідні та каналізаційні насосні станції, підземні резервуари, розсадники рослин для озеленення підприємства і санітарно-захисної зони.

2.17. Для санітарно-захисних зон завширшки понад 100 м з боку сельбищної зони повинні передбачатись смуги деревно-чагарникових зелених насаджень завширшки не менше 50 м, а при ширині зони від 50 до 100 м ширина смуги повинна бути не менше 20 метрів.

2.18. В санітарно-захисній зоні не допускається розміщення житлових будинків, дитячих дошкільних закладів, шкіл, лікувально-профілактичних та оздоровчих закладів загального користування, установ відпочинку, спортивних споруд, садів, парків, садівничих товариств та городів.

На території санітарно-захисної зони не допускається розміщувати підприємства, виробничі будівлі та споруди в тих випадках, коли виробничі шкідливості, що виділяються одним з підприємств, можуть зашкодити здоров'ю працюючих або призвести до псування матеріалів, обладнання та готової продукції іншого підприємства, а також коли це призводить до збільшення концентрації шкідливостей в зоні житлової забудови вище дозволених рівнів, встановлених санітарними нормами проектування промислових підприємств.

2.19. Траси ліній електропередачі, зв'язку та інших лінійних споруд повинні проходити, як правило, по межах сівозмін, вздовж шляхів, лісонасаджень, існуючих мереж з таким розрахунком, щоб забезпечити вільний доступ до комунікацій з території, не зайнятої сільськогосподарськими угіддями. При прокладенні трас електропередачі над та поблизу будівель та споруд слід враховувати вимоги Правил улаштування електроустановок (ПУЕ).

3. ГЕНЕРАЛЬНІ ПЛАНИ ВИРОБНИЧИХ ЗОН СІЛЬСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ТА ГЕНЕРАЛЬНІ ПЛАНИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

3.1. Генеральні плани виробничих зон сільських поселень та генеральні плани сільськогосподарських підприємств повинні мати раціональне планування з метою створення сприятливих умов для сільськогосподарського виробництва, праці та відпочинку працюючих і населення, яке мешкає в цій місцевості, при мінімальних капітальних інвестиціях та експлуатаційних витратах.

3.2. Генеральні плани виробничих зон сільських поселень складаються, як правило, разом з розробкою проектів планування та забудови цих поселень.

3.3. Генеральні плани конкретних сільськогосподарських підприємств розробляються на основі раніше складеного генерального плану виробничої зони сільського поселення, розробленого на підставі схеми або проекту районного планування.

Якщо для даного сільського поселення генеральний план (або проект планування та забудови) виробничої зони не розроблявся, або був розроблений, але не відповідає сучасним вимогам, розробляється безпосередньо генеральний план конкретного сільськогосподарського підприємства в поєднанні з навколишнім плануванням та забудовою і врахуванням перспективного розвитку цієї території.

3.4. При розробці генеральних планів виробничих зон сільських поселень та генеральних планів сільськогосподарських підприємств слід передбачати:

- планувальний зв'язок виробничої та сельбищної зон. Зонування виробничої території на окремі її види: виробничу основну, складську, адміністративну та ін.;
- максимальну кооперацію сільськогосподарських та промислових підприємств на єдиній земельній ділянці та організацію загальних об'єктів підсобного та обслуговуючого призначення;
- розміщення підприємств, будинків та споруд з дотриманням мінімальних, зооветеринарних, санітарних та протипожежних розривів між ними та з максимально можливим блокуванням будівель та споруд;
- створення єдиного архітектурного ансамблю з урахуванням природнокліматичних, геологічних та інших місцевих умов;
- задоволення комплексних технологічних та інженерно-технічних умов;
- надійний захист навколишнього середовища (грунту, атмосферного повітря, підземних вод, поверхневих водойм тощо) від хімічного та біологічного забруднення виробничими відходами і

<p>викидами в атмосферу та захист від шуму;</p> <ul style="list-style-type: none"> • можливість розширення виробничої зони на перспективу; • високу техніко-економічну ефективність планувальних рішень; • виконання будівельно-монтажних робіт індустріальними методами; • можливість будівництва і введення підприємства та окремих об'єктів в експлуатацію пусковими комплексами; • відновлення земель, порушених при будівництві, та збереження і подальше використання знятого родючого шару ґрунту. <p>3.5. При розробці генеральних планів виробничих зон сільських поселень, що реконструюються, та генеральних планів сільськогосподарських підприємств, що підлягають реконструкції, слід передбачати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • концентрацію виробничих об'єктів на одній земельній ділянці; • планування та забудову виробничих зон з виявленням земельних ділянок для розширення сільськогосподарських підприємств, що реконструюються, та розміщення нових сільськогосподарських підприємств; • максимальне використання існуючих основних виробничих фондів, будівель, споруд, інженерних мереж та елементів благоустрою; • ліквідацію малодіяльних під'їзних шляхів; • ліквідацію невеликих та застарілих підприємств і об'єктів, які не мають земельних ділянок для подальшого розвитку, а також підприємств і об'єктів, в яких відпала потреба, або які мають негативний вплив на сельбищну зону, сусідні підприємства та навколишнє середовище; • послідовну ліквідацію виробничих центрів, які за своїм розміщенням та технології не відповідають санітарно-гігієнічним умовам та протипожежним нормам; • обов'язкову рекультивацію земельних ділянок ліквідованих підприємств та об'єктів; • покращення благоустрою виробничих територій та санітарно-захисних зон, підвищення архітектурного рівня забудови; • організацію майданчиків для стоянки автомобільного транспорту; • техніко-економічну ефективність планувальних рішень. <p>3.6. Для сільськогосподарських підприємств, що підлягають реконструкції та виділяють виробничі шкідливості, необхідно передбачати впровадження більш досконалої технології виробництва, використання більш ефективних методів та установок для уловлювання виробничих викидів та утилізації гною.</p> <p>3.7. Території виробничих зон, як правило, не повинні розділятися на окремі ділянки залізницею або автомобільними шляхами загальної мережі, а також річками.</p> <p>На окремих відособлених земельних ділянках виробничих зон сільських поселень слід розміщувати підприємства та об'єкти, санітарно-захисна зона яких перевищує 500 метрів.</p> <p>3.8. Тваринницькі, птахівницькі, звірівницькі ферми, ветеринарні заклади та підприємства по виробництву молока, м'яса та яєць на промисловій основі слід розміщувати з підвітряного боку по відношенню до інших сільськогосподарських об'єктів та сельбищної зони з урахуванням річної вози вітрів.</p> <p>Склади мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин слід розміщувати з підвітряного боку по відношенню до житлових, громадських та виробничих будівель з урахуванням річної рози вітрів. В районах з вираженим вітровим режимом потрібно враховувати повторюваність і швидкість вітрів.</p> <p>Споруди систем видалення, обробки, зберігання, обеззаражування, підготовки та використання гною, гнойових стоків та посліду слід розміщувати по відношенню до тваринницьких будівель і житлової забудови з підвітряного боку до пануючих напрямків вітру, а також нижче водозабірних споруд. При цьому слід дотримуватись санітарно-захисних зон у відповідності з обов'язковим додатком 4.</p> <p>3.9. Сільськогосподарські підприємства, будівлі та споруди, які розміщуються у виробничих зонах сільських поселень, слід об'єднувати за виробничими принципами, однаковими для цих підприємств, а також санітарними, зооветеринарними, протипожежними вимогами, вантажопотоками, видами обслуговуючого транспорту, споживання води, пару, електроенергії.</p> <p>При цьому формуються ділянки: основних підприємств, загальних об'єктів підсобних виробництв, складських споруд.</p> <p>3.10. Генеральні плани сільськогосподарських підприємств та генеральні плани виробничих зон</p>	
---	--

<p>повинні передбачати чітке зонування території на тваринницьку, кормову, складську, зону переробки та зберігання продукції, адміністративно-побутову зону і інше. Розподіл на вказані зони може уточнюватись з урахуванням конкретних умов будівництва та виробництва.</p> <p>3.11. Адміністративні приміщення доцільно блокувати в єдиному будинку адміністративно-господарського призначення з лабораторіями та санітарно-побутовими приміщеннями (санпропускником).</p> <p>Адміністративно-побутові та підсобно-допоміжні будинки та споруди розміщуються в окремій підзоні.</p> <p>3.12. Головний вхід на сільськогосподарське підприємство належить передбачати з боку основного підходу або під'їзду.</p> <p>При декількох прохідних їх належить розміщувати на відстаю не більше 1,5 км одна від одної з урахуванням зупинок громадського пасажирського транспорту.</p> <p>Біля прохідних слід передбачати майданчики з розрахунку 0,15 м² на 1 працюючого (в найбільшу зміну).</p> <p>Майданчики при головних прохідних повинні бути оформлені квітниками, декоративними ліхтарями та іншими елементами малих архітектурних форм.</p> <p>На території сільськогосподарських підприємств необхідно передбачати відкриті впорядковані майданчики для відпочинку працюючих з розрахунку 1 м площі на 1 працюючого в найбільшу зміну.</p> <p>3.13. Майданчики для паркування автотранспорту, що належить громадянам, слід передбачати: на першу чергу - 7 автомобілів, на розрахунковий період - 10 автомобілів на 100 працюючих у двох суміжних змінах. Розміри земельних ділянок вказаних майданчиків слід приймати з розрахунку 25 м² на 1 автомобіль.</p> <p>3.14. Планувальне рішення та орієнтація будівель та споруд сільськогосподарських підприємств приймаються згідно з нормами технологічного проектування.</p> <p>3.15. Будівлі з поздовжніми аераційними ліхтарями та будинки з отворами в стінах, які використовуються для аерації приміщень, слід орієнтувати поздовжньою віссю перпендикулярно або під кутом не менше 45° до переважного напрямку вітру в літній період.</p> <p>3.16. В районах з сніговим покривом більше 50 см на зиму необхідно передбачати наскрізне провітрювання території підприємств.</p> <p>Для цього проїзди, поздовжні вісі великих будівель і споруд та ліхтарі (крім аераційних) слід розміщувати паралельно або під кутом не більше 45° до переважного напрямку вітрів в зимовий період.</p> <p>3.17. Ветеринарні заклади (за винятком ветсанпропускників), котельні, гноєсховища відкритого типу слід розміщувати з підвітряного боку по відношенню до тваринницьких, птахівничих та звірівницьких будівель та споруд.</p> <p>3.18. Теплиці та парники слід розміщувати, як правило, на південних або південно-східних схилах з найвищим рівнем ґрунтових вод не менше як 1,5 м від поверхні землі. При плануванні земельних ділянок теплиць та парників потрібно дотримуватись таких вимог:</p> <ul style="list-style-type: none"> • основні споруди повинні групуватись відповідно до функціонального призначення (теплиці, парники, майданчики з ґрунтом, що обігрівається), при цьому повинна передбачатись система проїздів та проходів, що забезпечує необхідні умови для механізації трудомістких процесів; • в разі відсутності природного захисту теплиць та парників від зимових вітрів слід передбачати сніго- та вітрозахисні смуги. <p>3.19. Склади та сховища сільськогосподарської продукції слід розміщувати на добре провітрюваних земельних ділянках з найвищим рівнем ґрунтових вод не менше 1,5 м від поверхні землі.</p> <p>3.20. Будівлі та споруди з виробництвами категорії А, Б та В, а такожклади мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин слід розміщувати з підвітряного боку (згідно з середньорічною розою вітрів) по відношенню до інших виробничих будівель та споруд.</p> <p>При проектуванні тваринницьких, птахівничих та звірівницьких підприємств розміщення кормоцехів та складів грубих кормів слід робити згідно з відповідними нормами технологічного проектування.</p> <p>3.21. Будівлі та споруди повинні бути простої форми, які дають змогу широкого застосування індустріальних методів будівництва.</p> <p>3.22. Генеральні плани сільськогосподарських підприємств можуть вирішуватись (відповідно до прийнятих будівель та споруд) в павільйонній забудові окремими будівлями, в забудові блокованими та кооперативними будівлями, з застосуванням моноблоків, а також в одно- та багатоповерховій</p>	
---	--

<p>забудові.</p> <p>Вирішальними при прийнятті об'ємно-планувальних рішень є економічна та функціонально-технологічна доцільність, порядок розміщення груп приміщень та характер їх взаємозв'язку, потужності, конкретні умови розміщення на ділянці, конструктивні та будівельні можливості.</p> <p>Допускається змішаний тип забудови (павільйонний та багатоповерховий, павільйонний та частково зблокований тощо).</p> <p>3.23. З метою зниження вартості будівництва, економії землі, підвищення щільності забудови та скорочення комунікацій виробничі і допоміжні будівлі та споруди сільськогосподарських підприємств рекомендується блокувати, якщо це не вступає в протиріччя з умовами технологічного процесу, технікою безпеки, ветеринарно-зоотехнічними, санітарними та протипожежними правилами.</p> <p>3.24. Вибирати варіант блокування будівель основного та допоміжного призначення слід керуючись такими принципами:</p> <ul style="list-style-type: none"> • функціональності - блокуються ті будівлі, які пов'язані функціонально між собою; • компактності - блокуються будівлі, що розміщуються на генеральному плані близько одна до одної, та мають однакові об'ємно-планувальні характеристики; • зонування - в межах будівель, які блокуються, розміщують приміщення певного призначення. <p>3.25. Вигульні майданчики в усіх випадках не рекомендується розміщувати з північного боку будівлі.</p> <p>3.26. Будівлі, які утворюють напівзамкнені подвір'я, дозволяється застосовувати у тому випадку, коли інші планувальні рішення не можуть бути прийняті за умовами технології.</p> <p>Напівзамкнені подвір'я слід розміщувати довгою стороною паралельно переважному напрямку вітрів або з відхиленням не більше як на 45°, при цьому відкрита сторона подвір'я будівель П-подібної форми повинна бути направлена на повітряний бік переважного напрямку вітру. Ширина напівзамкненого подвір'я повинна бути не менше 12 м.</p> <p>Примітки:</p> <p>1. Напівзамкненим вважається подвір'я, утворене трьома прилеглими одна до одної будівлями, що мають відношення глибини до ширини більше одиниці.</p> <p>2. Будівлі в 2 поверхи і більше, що утворюють напівзамкнені подвір'я з відношенням глибини до ширини більше 3, а також в разі можливостей накопичення на подвір'ї шкідливих речовин в кількостях, що перевищують допустиму нормативну концентрацію, повинні мати відкритий отвір завширшки не менше 4 м та заввишки не менше 4,5 м, який має бути розміщений навпроти незабудованого боку подвір'я.</p> <p>3.27. Будівлі, що утворюють замкнені з усіх боків подвір'я, дозволяється застосовувати тільки при наявності технологічних та планувальних обґрунтувань за таких умов:</p> <p>а) ширина подвір'я повинна бути не менше найбільшої висоти частини будівлі, що утворює двір, але не менше 18 м;</p> <p>б) з двох протилежних боків подвір'я повинні передбачатися відкриті проїзди завширшки не менше 4 м та заввишки не менше 4,5 м.</p> <p>3.28. В замкнених та напівзамкнених подвір'ях передбачати прибудови до будівель, а також розміщувати окремі будівлі або споруди, як правило, не дозволяється.</p> <p>У виняткових випадках, при відповідному обґрунтуванні, дозволяється влаштовувати в цих подвір'ях прибудови з виробництвами, що не виділяють шкідливих речовин та за умови, що вони будуть займати не більше 25 % довжини стіни, а ширина подвір'я на місці прибудови буде не менше найбільшої висоти навпроти розміщеної будівлі, але не менше протипожежної відстані.</p> <p>3.29. Трансформаторні підстанції та розподільчі пункти з напругою 6 - 10 кВ, вентиляційні камери та установки, насосні перекачки негорючих рідин, проміжні видаткові склади, крім складів горючих та легкозаймистих рідин і газів, слід проектувати, як правило, вбудованими у виробничі будівлі або прибудованими до них.</p> <p>3.30. Розбивочні вісі протилежних будов, які розміщені на території підприємства, як правило, повинні збігатися.</p> <p>3.31. Пожежні депо слід розміщувати на окремих ділянках з виїздом на шляхи загальної мережі, причому виїзди з пожежних депо не повинні перетинати скотопрогони.</p> <p>Пожежні депо, як правило, повинні обслуговувати виробничу та сельбищну зони сільського поселення.</p> <p>Місце розміщення пожежного депо слід вибрати з розрахунку радіусу обслуговування: підприємств з переважаючими в них виробництвами категорій А, Б та В - 2 км; Г, Д - 4 км, а сельбищної зони</p>	
---	--

поселення - 3 км.

В разі перевищення вказаного радіусу на майданчиках сільськогосподарських підприємств необхідно передбачати пожежний пост на 1 автомашину. Пожежний пост може бути вбудований у виробничу або підсобну будівлю.

3.32. Розміри земельних ділянок пожежних депо та постів слід приймати відповідно до нормативів проектування генеральних планів промислових підприємств.

3.33. Відстань від робочих місць на відкритому повітрі або в неопалюваному приміщенні до санітарно-побутових приміщень не повинна перевищувати 500 м.

3.34. Відстані між будівлями та спорудами сільськогосподарських підприємств в залежності від ступеня їх вогнестійкості слід приймати згідно з обов'язковим додатком 6.

3.35. Для селянських (фермерських) господарств та для державних і колективних підприємств встановлюються санітарно-захисні зони згідно з обов'язковим додатком 1.

При цьому санітарно-захисна зона для підприємств змішаного типу приймається більшою з тих, що потребують окремі типи тваринницьких будівель або окремі виробництва, але не менше як 100 м від поселень.

В генеральних планах селянських (фермерських) господарств рекомендується вирішувати комплексно виробничу та житлову зони.

При утриманні в селянських (фермерських) господарствах разом поголів'я великої рогатої худоби, свиней, овець та інших тварин в одній будівлі генеральні плани повинні передбачати розподіл приміщень на ізольовані секції для окремих тварин згідно з принципом "все вільно - все зайнято". При вигульному утриманні птиці відстань до тваринницьких приміщень повинна бути 100 м, при клітковому утриманні - 50 м.

Не дозволяється блокування фермерських житлових приміщень з виробничими фермерськими приміщеннями.

3.36. Санітарно-захисна зона від гноєсховищ фермерських господарств приймається такою, як від тваринницьких ферм (у складі якої є гноєсховище) відповідної потужності згідно з обов'язковим додатком 1.

4. В'ЇЗДИ ТА ВНУТРІШНЬОМАЙДАНЧИКОВІ ШЛЯХИ

4.1. Транспортні зв'язки виробничої зони сільських поселень та окремих сільськогосподарських підприємств слід передбачати у відповідності зі схемою районного планування, розвитку внутрішньогосподарських шляхів, внутрішньогосподарського землевпорядкування та генеральним планом сільського поселення.

Мережею шляхів забезпечуються транспортні зв'язки виробничої зони з сельбищною зоною, а також з сільськогосподарськими угіддями та іншими об'єктами сільськогосподарського призначення.

4.2. Вибір транспорту слід проводити на основі техніко-економічних розрахунків, віддаючи перевагу безрейковому транспорту.

4.3. Залізничні під'їзні шляхи підприємств розміщувати в межах сельбищної зони сільських поселень не дозволяється.

4.4. Відстані від будівель та споруд сільськогосподарських підприємств до осі залізничної колії загальної мережі повинні прийматися згідно з відповідними нормами технологічного проектування, але не менше:

- від будівель та споруд I, II, IIIa ступенів вогнестійкості - 40 м;
- від будівель та споруд III ступеня вогнестійкості - 50 м;
- від будівель та споруд IIIб, IV, IVa та V ступенів вогнестійкості - 60 м.

4.5. Відстань від будівель та споруд до осі внутрішньомайданчикових залізничних шляхів приймається згідно з таблицею 4.1.

Таблиця 4.1

Будівлі та споруди	Відстань, м	
	Колія 1520 м	Колія 750 м I

1. Зовнішні межі стін або виступаючих частин будівель - пілястрів, контрфорсів, тамбурів, сходів тощо:	Згідно з габаритом наближення будівель до залізничних колій (ГОСТ 9238-83 і ГОСТ 9720-76)	
	6	5
а) при відсутності виходів з будівель	4,1	3,5
б) при наявності виходів з будівель		
в) при наявності виходів з будівель та влаштуванні огорожі (завдовжки не менше 10 м), які розміщені між виходами з будівель та залізничною колією паралельно стінам будівель		
2. Склад круглого лісу місткістю менше 10000 м ³	5	4,5
3. Колони, бункери, естакади, розташовані окремо тощо; навантажувальні споруди, платформи, рампи, склади тари, зливні споруди і зсипні пункти тощо; огорожі, опори шляхопроводів, контактної мережі, повітряних ліній зв'язку та СЦБ, повітряні трубопроводи	За габаритом наближення будівель до залізничних колій	
4. Те саме, в умовах	Те саме	

реконструкції на перегонах та станціях	
--	--

Примітка. Зовнішню огорожу майданчиків підприємств, для яких потрібна спеціальна охорона, слід розміщувати на відстані не менше як 5 м від осі залізничної колії.

4.6. Внутрішньомайданчикові автомобільні шляхи слід проектувати виходячи з рельєфу місцевості та технологічних вимог по прямокутній замкнутій (кільцевій), тупиковій або змішаній схемах. На великих сільськогосподарських підприємствах перевагу треба віддавати схемам шляхів з кільцевим рухом транспортних засобів.

При влаштуванні тупикових шляхів повинні бути передбачені в кінці тупика майданчики для розвороту транспортних засобів розміром не менше 15 - 25 м або грушовидні та у вигляді петлі об'їзди радіусом не менше 12 м. Для великогабаритних сільгоспмашин розміри майданчиків повинні бути збільшені до розмірів, які забезпечують розворот розрахункових транспортних засобів.

4.7. Ширину проїзної частини та узбіччя внутрішньомайданчикових шляхів слід приймати в залежності від призначення шляхів та організації руху транспортних засобів згідно з таблицею 4.2.

Таблиця 4.2

Параметри	Значення параметрів, м, для шляхів	
	основних, виробничих	допоміжних
Ширина проїжджої частини при русі транспортних засобів:	6	-
двобічному		
одnobічному	4,5	3,5
Ширина узбіччя	1,0	0,75
Ширина укріплення узбіччя	0,5	0,5

Примітка.

Ширину проїжджої частини виробничих шляхів допускається приймати:

- 3,5 м з узбіччями, укріпленими на повну ширину, - в обмежених умовах існуючої забудови, а також з узбіччями, укріпленими згідно з таблицею 4.2, при кільцевому русі, відсутності зустрічного руху та обгону транспортних засобів.
- 4,5 м з одним укріпленим узбіччям завширшки 1,5 м та бортовим каменем з іншого боку, - при можливості зустрічного руху або обгону транспортних засобів та необхідності влаштування одnobічного тротуару. Проїжджу частину шляху з боку кожного бортового каменя слід додатково розширювати не менше як на 0,5 м.

4.8. Ширину проїздів на території сільськогосподарських підприємств належить приймати мов найбільш компактного розміщення транспортних та піших шляхів, інженерних мереж, смуг озеленення. При цьому слід враховувати можливості снігових заносів шляхів.

4.9. Господарські проїзди, на яких здійснюється прогін худоби та проїзд вантажного транспорту до присадибних ділянок, повинні мати смугу руху 4,5 м.

4.10. Радіуси кривих у плані по осі проїжджої частини слід приймати в залежності від типу технологічного транспорту, але не менше 60 м без влаштування віражів та перехідних кривих. При русі автомобілів та тракторів з напівпричепами, з одним або двома причепами радіус кривої допускається зменшувати до 30 м, при русі поодиноких транспортних засобів - до 15 м.

Розширення проїжджої частини шляху на кривій у плані встановлюється:

- при радіусі по осі шляху 15 м - 3,5 м;
- при радіусі по осі шляху 30 м та з рухом тягачів з напівпричепами - 2,6 м.

Радіуси кривих по межі проїжджої частини та їх розширення біля в'їздів у виробничі будівлі встановлюється в залежності від розрахункового типу рухомого складу.

4.11. Поперечні ухили проїжджої частини при двосхилому поперечному профілю слід призначати в залежності від типу шляхового покриття згідно з таблицею 4.3.

Таблиця 4.3

Типи дорожнього покриття	Поперечний ухил проїжджої частини, %
Капітальні з покриттям:	15 - 20
асфальтобетонним та цементобетонним	
інших видів	20 - 25
Полегшені	25 - 30
Перехідні	30 - 35
Нижчі	35 - 40

Поперечні ухили узбіччя слід приймати на 10 - 20 % більше поперечних ухилів проїжджої частини.

4.12. Ширину воріт для в'їздів на територію сільськогосподарських підприємств слід приймати на 1,5 м більше ширини, прийнятої для цих підприємств типів автомобілів або сільськогосподарських машин, але не менше 4,5 м, а ширину воріт для залізничних в'їздів приймати:

- для колії 1520 мм - згідно з ГОСТом 9238-83;
- для колії 750 мм - згідно з ГОСТом 9720-76.

4.13. Вводи залізничних колій в будівлі сільськогосподарських підприємств, як правило, повинні бути тупиковими. Наскрізні залізничні вводи допускаються тільки при відповідному обґрунтуванні. В разі вводу залізничних колій в будівлі необхідно влаштовувати перед ворітьми пряму горизонтальну ділянку завдовжки не менше найдовшого вагона або локомотива. В умовах реконструкції сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд довжину цієї ділянки дозволяється зменшувати до 2 м, передбачаючи в необхідних випадках розширення воріт будівлі з урахуванням забезпечення габариту наближення будівлі. В'їзд тепловозів та локомотивів в середину складів з категорією виробництва по пожежній небезпеці "А", "Б" та "В" не допускається.

4.14. Відстань від будівель та споруд до краю проїжджої частини автомобільних шляхів слід приймати згідно з таблицею 4.4.

Таблиця 4.4

Будівлі та споруди	Відстань, м
--------------------	-------------

1. Зовнішні межі стін будівель:	
а) в разі відсутності в'їзду в будівлю та при довжині будівлі до 20 м	1,5
б) те саме, більше як 20 м	3
в) в разі наявності в'їзду в будівлю для електрокар, автокар, автотранспорту та двоколісних автомобілів	8
г) в разі наявності в'їзду в будівлю триколісних автомобілів	12
2. Огорожа майданчиків підприємства	1,5
3. Огорожа опор естакад, освітлювальних стовпів, щогл та інших споруд	0,5
4. Огорожа частини підприємства, що охороняється	5
5. Осі паралельно розміщених шляхів колії 1520 мм	3,75
6. Те саме, колії 750 мм	3
<p>4.15. До будівель та споруд по всій їх довжині повинен бути забезпечений вільний під'їзд з твердим покриттям пожежних машин: з одного боку будівлі або споруди - при ширині їх до 18 м та з двох боків - при ширині більше як 18 м.</p> <p>Відстань від межі проїжджої частини шляхів або спланованої поверхні, що забезпечує пожежних машин до будівель та споруд, повинно бути не більше як 25 м, а до багатоповерхових - не більше як 8 м.</p> <p>4.16. До водойм, які є джерелом протипожежного водопостачання, а також до градирень, з кальних басейнів та інших споруд, вода з яких може бути використана для тушіння пожежі, слід передбачати під'їзди з майданчиками для розвороту транспорту розміром не менше 12 м x 12 м.</p> <p>4.17. Відстань між будівлями та спорудами сільськогосподарських підприємств в залежності від ступеня їх вогнестійкості слід приймати згідно з обов'язковими додатками 6 та 7.</p> <p>4.18. Відстань між будівлями, які освітлюються через вікна, повинна бути не менше найбільшої висоти (до верху карнизу) будівель, розміщених навпроти.</p> <p>4.19. Перехрещення на майданчиках сільськогосподарського підприємства транспортних потоків готової продукції, кормів, посліду та гною не допускається.</p> <p>4.20. На генеральному плані сільськогосподарських підприємств, площа яких перевищує 5 га, потрібно передбачати не менше двох в'їздів, відстань між якими по периметру огорожі повинна бути не більше 1500 м.</p>	

<p>4.21. При використанні відходів виробництва при будівництві шляхів слід враховувати їх можливу агресивність та токсичність по відношенню до навколишнього середовища. Застосування таких відходів повинно узгоджуватися з санітарно-епідеміологічною та іншими контрольними службами.</p> <p>4.22. Траси шляхів, по можливості, слід прокладати по межах полів сівозмін та межах угідь господарств.</p> <p>4.23. При розробці генеральних планів сільськогосподарських підприємств слід передбачати заходи по запобіганню забрудненню навколишнього середовища шкідливими хімічними сполуками (СО, РІ та ін.) від діючого автотранспорту.</p> <p>4.24. Внутрішньогосподарські автомобільні шляхи та автомобільні шляхи і тротуари сільськогосподарських підприємств слід проектувати згідно з вказівками цього розділу та відповідно до СНиП 2.05.ІІ-83.</p> <p>5. ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА ТЕРИТОРІЇ ТА ІНЖЕНЕРНІ МЕРЕЖІ</p> <p>5.1. Інженерна підготовка території виробничих зон сільських поселень, сільськогосподарських підприємств та селянських господарств містить комплекс технічних заходів по приведенню природних умов території в стан, що задовольняє потреби будівництва та експлуатації сільськогосподарських підприємств, а також санітарно-гігієнічні вимоги.</p> <p>Інженерну підготовку території слід передбачати з урахуванням інженерно-геологічних умов, рішень генерального плану сільських поселень, призначення окремих будівель і споруд, розміщених на території підприємства, або передбачених для будівництва, їх об'ємно-планувальних рішень.</p> <p>5.2. Основними видами інженерної підготовки території є: вертикальне планування, відведення поверхневих вод, пониження рівня ґрунтових вод, захист території від затоплення та підтоплення, захист від зсувів та сільових потоків, а також доведення території до належних санітарно-інженерних умов.</p> <p>5.3. При проведенні вертикального планування проектні позначки території слід визначати виходячи з умов максимального збереження природного рельєфу, ґрунтового покриву та існуючих зелених насаджень, відводу поверхневих вод із швидкостями, які виключають можливість ерозії ґрунту, мінімальних обсягів земляних робіт з урахуванням виїмок та насипів на майданчику будівництва.</p> <p>5.4. Суцільне вертикальне планування дозволяється робити при щільності забудови більше 25 %. В інших випадках слід передбачати відбіркове вертикальне планування та виконання планувальних робіт тільки на ділянках, на яких розміщуються будівлі і споруди та проходять шляхи.</p> <p>Відбіркове вертикальне планування слід передбачати також в разі наявності скельних ґрунтів, в разі потреби збереження лісу або зелених насаджень, а також при наявності несприятливих гідрогеологічних умов.</p> <p>5.5. Ухил території підприємства повинен прийматися не менше 0,003 та не більше: для глинистих ґрунтів - 0,05; для піщаних - 0,03 та для ґрунтів, які легко розмиваються (лес, дрібний пісок) - 0,01.</p> <p>5.6. Ухили вигульних майданчиків для тварин повинні прийматися не менше 0,02 та не більше 0,06.</p> <p>5.7. Рівень чистої підлоги першого поверху в будівлях та спорудах повинен бути, як правило, на 15 см вище планувальної позначки ділянки, що прилягає до споруди.</p> <p>Позначки підлоги підвальних або інших заглиблених будівель та споруд повинні бути вище рівня ґрунтових вод не менше як на 0,5 м.</p> <p>При необхідності влаштування вказаних приміщень з позначкою підлоги нижче рівня ґрунтових вод слід передбачати гідроізоляцію приміщень або зниження рівня ґрунтових вод. Необхідно враховувати можливість підвищення рівня ґрунтових вод в період експлуатації підприємства.</p> <p>5.8. Позначки верху головки рейки залізничної колії, що знаходиться в будівлі, повинна бути на рівні позначки чистої підлоги будівлі.</p> <p>5.9. Відведення поверхневих вод, які не забруднені збудниками інфекційних захворювань, яйцями гельмінтів та шкідливими хімічними речовинами, з території сільськогосподарських підприємств слід виконувати відкритим способом по гідроізольованих лотках та каналах. Лотки та канали слід прокладати, по можливості, вздовж автомобільних та залізничних шляхів, а також полів сівозмін на поля, на відпрацьовані кар'єри або водойми за умові їх захисту від забруднення.</p> <p>Забруднені цими компонентами поверхневі води повинні направлятися в очисні споруди для очищення та знезаражування відповідно до вимог ВНТП СГіП-46-9.94 та СаНПіН 5.02-12/н-89.</p> <p>Поверхневі води з територій пунктів хімізації, що мають тверде покриття, обов'язково повинні направлятися по лотках у спеціальні водонепроникні відстійники, в яких передбачене їх знешкодження</p>	
--	--

та нейтралізація. Подальше їх використання визначається органами санітарно-епідеміологічної служби.

Поверхневі води з об'єктів, пов'язаних зі зберіганням паливно-мастильних матеріалів та з миттям, ремонтом і зберіганням сільськогосподарської техніки, крім того, попередньо очищаються в грязевідстійниках та бензомаслоуловлювачах.

Подальше їх використання визначається при узгодженні з органами санепіднагляду.

5.10. Закриту систему водостоків на великих тваринницьких підприємствах допускається влаштовувати у виключних випадках при відповідних техніко-економічних обґрунтуваннях:

- при неможливості організувати відкрите водовідведення згідно з рельєфом місцевості;
- якщо проектом передбачається будівництво споруд з внутрішнім водовідведенням;
- на ділянках зі значною територією (більше 10 га) та великою щільністю забудови (більше 40 %), а також насиченою мережею автопроїздів та майданчиків з твердим покриттям.

5.11. Мережу інженерних комунікацій на ділянках сільськогосподарських підприємств та виробничих зон слід проектувати як єдину систему, передбачаючи, як правило, їх спільне прокладання.

5.12. Відстань по горизонталі між підземними інженерними мережами, будівлями та спорудами слід приймати не менше ніж вказану в таблицях 5.1 та 5.2.

5.13. При проектуванні інженерних мереж належить дотримуватись вимог відповідних нормативних документів.

5.14. Території сільськогосподарських підприємств та прилеглих до них сільськогосподарських угідь підлягають обов'язковому контролю на радіоактивність та забрудненість ґрунту радіонуклідами. Необхідно провести лабораторний контроль за станом джерел водопостачання та водойм на наявність радіоактивних речовин.

В разі забруднення території радіоактивними речовинами майданчики під будівництво сільськогосподарських підприємств вибираються з урахуванням ступеня накопичення радіоактивних речовин у навколишньому середовищі, особливо в ґрунті, радіонуклідів, деяких солей металів тощо.

В особливих випадках слід передбачати проведення спеціальної санітарної та інженерної підготовки території до початку будівництва на ній сільськогосподарських підприємств, будівель та споруд.

5.15. Для водопостачання виробничих зон в залежності від місцевих умов приймаються такі системи:

- господарсько-питна, виробнича і протипожежна з подачею води на зовнішнє пожежогасіння з гідрантів, встановлених на зовнішній кільцевій водопровідній мережі;
- господарсько-питна та виробнича з подачею води на зовнішнє пожежогасіння з природних та штучних водойм.

Середньодобові норми водопостачання та водовідведення сільськогосподарських підприємств визначаються нормами технологічного проектування.

Визначення джерела господарсько-питного забезпечення та його розміщення слід погоджувати з місцевими органами санітарно-епідеміологічної служби при виборі майданчика під будівництво.

ГДК шкідливих речовин в джерелах водопостачання не повинні перевищувати величин, наведених в діючих санітарних нормах.

Границі I, II та III поясів зони санітарної охорони господарсько-питного водопостачання підземних або поверхневих джерел водопостачання, а також санітарні заходи на території зон належить приймати згідно зі СНиПом 2.04.02-84 та діючим [Положенням про порядок проектування та експлуатації зон санітарної охорони джерел водопостачання та водопроводів господарсько-питного призначення](#).

5.16. Розрахункові середньодобові витрати виробничих стічних вод від сільськогосподарських підприємств визначаються нормами технологічного проектування. Каналізування та очистку стічних вод сільськогосподарських підприємств слід проектувати за роздільною системою: виробничо-побутовою; гнойовою та дощовою згідно з ВНТП СГіП-46-9.94 та СНиП 2.04.03-85.

При проектуванні санітарно-технічних споруд комунального призначення для санітарної очистки сільськогосподарських підприємств слід керуватися діючими санітарними правилами і нормами. Санітарно-захисні зони від каналізаційних споруд та мінімальні відстані від систем утилізації гною приймати згідно з додатками 3 і 4.

Споруди для знезараження, компостування твердих відходів, термічна сушка та спалювання осадів слід виконувати згідно з СНиПом 2.04.03-85.

Компостування виконувати на майданчиках з асфальтовим або бетонним покриттям.

Улаштування місць складування або зберігання виробничого побутового сміття та інших відходів, які

служать джерелом забруднення атмосферного повітря пилом, шкідливими газоподібними речовинами та речовинами з неприємним запахом або іншого шкідливого впливу, допускається з дозволу місцевих органів державної виконавчої влади при збереженні нормативів екологічної безпеки та забезпечення можливості їх подальшого господарського використання.

Таблиця 5.1

обов'язкова

Інженерні мережі	Відстань по горизонталі, м, між											
	водопроводом	каналізацією	дренажем або водостоканами	газопроводами				кабелями силовими всіх напруг	кабелями зв'язку	тепловими мережами		каналами, тунелями
				низького тиску до 0,005 МПа	середнього тиску від 0,005 до 0,3 МПа	високого тиску від 0,3 до 0,6 МПа	високого тиску від 0,6 до 1,2 МПа			зовнішня стінка каналу, тунелю	оболонка безканальної прокладки	
1. Водопровід	1,5	див. прим. 1	1,5	1	1	1,5	2	0,5	0,5	1,5	1,5	1,5
2. Каналізація	див. прим. 1	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5*	0,5	1	1	1
3. Дренажі, водостоки	1,5	0,4	0,4	1	1,5	2	5	0,5*	0,5	1	1	1
4. Газопроводи												
а) низького тиску до 0,005 МПа	1	1	1	див. прим. 2			1	1	2	1	1	2
б) середнього тиску від 0,005 до 0,3 МПа	1	1,5	1,5	див. прим. 2			1	1	2	1	1	2
в) високого тиску від 0,3 до 0,6 МПа	1,5	2	2	див. прим. 2			1	1	2	1,5	1,5	2
г) високого тиску від 0,6 до 1,2 МПа	2	5	5	див. прим. 2			2	1	4	2	2	4
5. Кабелі силові всіх напруг	0,5*	0,5*	0,5*	1	1	1	2	0,1 - 0,5*	0,5	2	2	2
6. Кабелі зв'язку	0,5	0,5	0,5	1	1	1	1	0,5		1	1	1
7. Теплові мережі:												
зовнішня стінка каналу, тунелю	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1			2
узбіччя безканальної прокладки	1,5	1	1	1	1	1,5	2	2	1			2
8. Канали, тунелі	1,5	1	1	2	2	2	4	2	1	2	2	

Примітки:

1. При умові реконструкції підприємств відстань між силовими кабелями до 35 кВ та трубопроводами негорючих рідин та газів дозволяється зменшувати до 0,25 м, при цьому силові кабелі на всьому протязі зближення з підземними мережами повинні передбачатися в трубах.
- При неможливості забезпечити між трубопроводами теплових мереж та електрокабелями відстаней, вказаних в табл. 5.1, необхідно передбачати теплозахист трубопроводів з розрахунку, що додаткове підігрівання ґрунту в будь-який період року не перебільшує 10°С для кабелів напругою до 10 кВ та 5°С для кабелів напругою 20 - 220 кВ.
- Розміщення кабелів над і під трубопроводами у вертикальній площині не дозволяється.
2. Відстані від каналізації до господарсько-питного водопроводу повинні прийматися:
- до водопроводу із залізобетонних та азбестоцементних труб, що прокладаються в глинистих ґрунтах,

<p>не менше 5 м; у великоуламкових та піщаних ґрунтах - не менше 10 м; до водопроводу з чавунних труб діаметром до 200 мм - не менше 1,5 м; діаметром більше 200 мм - не менше 3 м; до водопроводу з пластмасових труб - не менше 1,5 м.</p> <p>При розміщенні трубопроводів господарсько-питного водопроводу нижче трубопроводів каналізації відстань між ними, що дорівнює 1,5 та 3 м, повинна збільшуватися на різницю в позначках закладення трубопроводів. Відстань між мережами каналізації та виробничого водопроводу, незалежно від матеріалу та діаметра труб, а також від номенклатури та характеристики ґрунтів, повинна буди не менше 1,5 м.</p> <p>3. В разі спільного розміщення в одній траншеї двох або більше газопроводів горючих газів відстань між ними в світлі повинна бути для труб діаметром до 300 мм ,не менше 0,4 м; більше 300 мм - не менше 0,5 м.</p> <p>4. В таблиці вказані відстані до сталевих газопроводів. Розміщення підземних газопроводів з неметалевих труб слід передбачати у відповідності з главою СНиП по проектуванню внутрішніх та зовнішніх пристроїв газопостачання.</p> <p>5. При розміщенні мереж в загальній траншеї відстань між ними дозволяється приймати виходячи з розмірів та розміщення камер, колодязів та інших пристроїв, необхідності та забезпечення монтажу та ремонту мереж, а також вимог, що наведені в додатку 1.4.</p> <p>Мінімальна відстань по горизонталі від підземного газопроводу: до напірних мереж каналізації дозволяється приймати як до мереж водопроводу; до зовнішньої стінки колодязів та камер дозволяється приймати не менше 0,3 м; до теплових мереж безканального прокладання з попутним дренажем слід приймати аналогічно канальному прокладанню.</p> <p>7. У випадках реконструкції підприємств відстані від газопроводів горючих газів з тиском до 0,6 МПа (6 кгс/см²) до водостоків самопливної каналізації дозволяється скорочувати на 50 %.</p> <p>8. При розміщенні інженерних мереж на різній глибині закладення наведені в таблиці відстані повинні збільшуватися в залежності від різниці в позначках закладення та номенклатури і характеристики ґрунтів.</p> <p>9. Найменшу відстань від господарсько-побутової або виробничої каналізації до водяних теплових мереж у відкритих системах теплозабезпечення та теплових мереж гарячого водозабезпечення в разі їх безканального прокладення слід приймати при діаметрі труб теплових мереж: 200 мм та менше - 1,5 м; більше 200 мм - 3 м.</p> <p>В разі розміщення мереж каналізації вище теплових мереж вказані відстані слід збільшувати на різницю в позначках закладення.</p> <p>Таблиця 5.2 обов'язкова</p>	
--	--

Інженерні мережі	Відстань по горизонталі (у світлі), м, від підземних мереж та елементів автошляхів та повітряних ліній до								
	фундаментів, будівель та споруд	Фундаментів, опор, галерей, естакад, трубопроводів, контактної мережі та зв'язку	осі залізничних колій 1520 мм, але не менше глибини траншеї до підшви та насипу та виїмки	осі трамвайної колії	автошляхи		фундаменти опор повітряних ліній електропередачі		
					бортового каменя, краю проїжджої частини, укріпленої смуги узбіччя	зовнішньої бровки кювету або підшви та насипу	до 1 кВ зовнішнього освітлення	більше 1 до 35 кВ	Більше 35 кВ
1. Водопровід та напірна каналізація	5	3	4	2,75	2	1	1	2	3
2. Самопливна каналізація та водосток	3	1,5	4	2,75	1,5	1	1	2	3
3. Дренажі	3	1	4	2,75	1,5	1	1	2	3
4. Газопроводи									
а) низького тиску до 0,005 МПа	2	1	3,75	2,75	1,5	1	1	5	10
б) середнього тиску від 0,005 до 0,3 МПа	4	1	4,75	2,75	1,5	1	1	5	10

* Відноситься тільки до відстані від силових кабелів. Відстані від кабелів зв'язку належить приймати згідно зі спеціальними нормами.

Примітки:

1. Для електрифікованих залізниць відстань від осі залізничної колії до силових кабелів, кабелів зв'язку та трубопроводів теплових мереж належить приймати не менше 10,75 м.
- В умовах реконструкції підприємств допускається зменшення відстаней, вказаних в п. 6 цієї таблиці, від залізниць, трамвайних колій та автошляхів до розмірів, погоджених з організаціями, що експлуатують шляхи. При цьому кабелі на всьому протязі зближення з залізницями та трамвайними коліями повинні прокладатися в блоках або трубах. У випадках зближення кабелів з електрифікованими залізницями та трамвайними коліями труби повинні бути з ізоляцією (азбестоцементні, промазані гудроном або бітумом тощо).
2. Відстань від водопроводу та напірної каналізації до зовнішньої поверхні підземних резервуарів може бути зменшена до 3 м, а до фундаментів будівель та інших споруд - до 3 м за умови прокладання

водопроводу у футлярі. Відстань від водопроводу та напірної каналізації до фундаментів шляхопроводів та тунелів для автомобільних шляхів допускається приймати рівною 2 м за умови прокладання вказаних трубопроводів на глибині вище 0,5 основи шляхопроводів та тунелів.

3. Відстань від теплових мереж при безканальному прокладанні до будівель і споруд слід приймати 5 м.

4. В разі закладання мереж нижче подошви фундаментів будівель та споруд відстані, вказані в таблиці, слід збільшувати в залежності від характеристики ґрунту або укріплювати фундаменти. У складних умовах допускається зменшення відстані від мереж до фундаментів за умови виконання заходів, що виключають можливість ушкодження фундаментів при аварії на мережах.

6. ОЗЕЛЕНЕННЯ ТА ЗОВНІШНІЙ БЛАГОУСТРІЙ

6.1. Розміщення та композиційне вирішення всіх ділянок, що підлягають озелененню, на території виробничої зони повинні розв'язуватись виходячи з функціонального та архітектурно-планувального вирішення всієї виробничої зони або сільськогосподарського підприємства.

Зелені насадження розмішуються на всій території виробничої зони та включають газони, поодинокі, групові та лінійні посадки дерев та чагарників, елементи квіткового оформлення.

6.2. Озелененню підлягають вільні від забудови та покриття ділянки, а також санітарно-захисні зони та ділянки по периметру території сільськогосподарських підприємств у вигляді зелених огорож.

6.3. Площа ділянок, які передбачені для озеленення, повинна складати не менше 15 % від загальної площі підприємства, а при щільності забудови більше 50 % - не менше 10 %.

6.4. Для зелених насаджень на території сільськогосподарського підприємства та в санітарно-захисних смугах слід передбачати місцеві типи рослин з урахуванням їх санітарно-захисних, декоративних якостей та стійкості до виробничих викидів.

В межах протипожежних відстаней посадка дерев з хвойних порід не допускається.

6.5. В зоні розміщення будівель, які потребують чистого повітря, а також в місцях забирання повітря забороняється посадка дерев, які забруднюють навколишню територію насінням (пластівці, волокнисте насіння тощо) або викликають алергію у обслуговуючого персоналу та населення, яке мешкає в цій зоні.

Поблизу тваринницьких підприємств слід висаджувати дерева, які виділяють в атмосферу хімічні речовини, що відлякують комах, які концентруються в місцях накопичення гною та його фракцій.

Виробничі об'єкти, що потребують захисту від шуму, крім спеціальних заходів по зниженню рівнів шуму, необхідно захищати деревно-чагарниковими насадженнями з густим листям, включаючи дерева хвойних порід.

6.6. Відстань від будівель та споруд до осі посадки дерев та чагарників слід приймати згідно з таблицею 6.1.

Таблиця 6.1

Будівлі та споруди	Відстань, м	
	від стовбурів дерев	від чагарників
Зовнішні стіни будівель та споруд	5	1,5
Край тротуарів та доріжок	0,7	0,5
Край укріплення смуг узбіччя шляхів та брівок канав	2	1

Щогли та опори освітлювальної мережі, колони, галереї та естакади	4	-
Підшви укосів, тераси тощо	1	0,5
Підшви та внутрішні межі підірних стінок	3	1
Підземні мережі:		
газопроводів, каналізації	1,5	-
теплопроводів (від стінок до каналу) та трубопроводів теплових мереж при безканальному прокладанні	2	1
водопроводу, дренажів	2	-
силових кабелів та кабелів зв'язку	2	0,7

Примітка. Відстань від повітряних електромереж до дерев слід приймати згідно з правилами влаштування електроустановок.

6.7. Ширину смуг зелених насаджень рекомендується приймати згідно з таблицею 6.2.

Таблиця 6.2

Смуга	Ширина смуги, м
1. Газон з рядковою посадкою дерев або дерев в одному рядку з чагарниками:	2
однорядкова посадка	
дворядкова посадка	5
2. Газон з однорядковою посадкою чагарників заввишки, м:	1,2

більше 1,8	
від 1,2 до 1,8	1
до 1,2, 0,8	0,8
3. Газон з груповою або куртинною посадкою дерев, 4, 5	4,5
4. Те саме, чагарників	3
5. Газон	4

Примітка. При багаторядковій посадці чагарників вказану в табл. 6.2 ширину смуги слід збільшувати на 50 % для кожного додаткового рядка рослин.

6.8. На території сільськогосподарських підприємств необхідно передбачати зняття родючого шару ґрунту в місцях, де він може бути пошкоджений, забруднений, підтоплений або затоплений при виконанні будівельних робіт з подальшим максимальним використанням його в сільському господарстві.

Місця та умови тимчасового зберігання, а також порядок використання знятого родючого шару ґрунту встановлюються органами, які виділяють у користування земельні ділянки і контролюють стан навколишнього середовища (санітарно-епідеміологічна служба та ін.).

6.9. Всі вільні ділянки підприємств поміж деревно-чагарниковими посадками, будівлями майданчиками та шляхами призначаються для посіву газонних та лукових трав, які після покосу використовуються для потреб підприємства з дозволу санітарної служби.

6.10. До складу споруд та елементів зовнішнього благоустрою виробничої зони входять головний та допоміжні входи, огорожі, стовпи з освітлювальною арматурою, лавки для відпочинку, питні фонтанчики, декоративні басейни та фонтани, скульптури, флагштоки, стенди, вази для квітів, різні типи покриття шляхів та піших доріжок (бетонні плити, покриття з місцевих матеріалів).

6.11. Відстань між деревами та чагарниками при рядовій посадці слід приймати не менше вказаної в таблиці 6.3.

Таблица 6.3

Характеристика насаджень	Мінімальна відстань між деревами та чагарниками в осях, м
Дерева світлолюбивих порід	3
Дерева тіньостійких порід	2,5
Чагарники заввишки до 1 м	0,4
Те саме, до 2 м	0,6

Те саме, більше 2 м	1	<div data-bbox="127 262 1478 1976"><p>6.12. Для захисту від пануючих в зимовий період вітрів рекомендується захищати будівлі сімейних (фермерських) господарств зеленими насадженнями в 5 - 6 рядів з навітряного боку.</p><p>6.13. В зоні перехрещення шляхів при посадці дерев та чагарників слід передбачати організацію зони видимості.</p><p>6.14. Огорожу території сільськогосподарських підприємств слід передбачати відповідно до норм технологічного проектування.</p><p>Освітлення території слід проектувати згідно з СНиП II-4-79.</p><p>7. ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА</p><p>7.1. При розробці генеральних планів сільськогосподарських підприємств повинні передбачатися заходи по раціональному використанню природних ресурсів, охороні атмосфери, водних об'єктів та ґрунту від забруднення, захисту від шуму, вібрації, електричних та магнітних полів, забезпеченню радіаційної безпеки та санітарному очищенню території.</p><p>7.2. Весь комплекс заходів повинен бути спрямований на дотримання норм гранично допустимих викидів (ГДВ) та гранично допустимих скидів (ГДС) хімічних та біологічних інгредієнтів (пестицидів, залишків мінеральних та органічних добрив, викидів від автотранспорту, відходів сільськогосподарських та тваринницьких підприємств: гною, стічних вод, шкідливих газів, патогенної мікрофлори, личинок та яєць гельмінтів тощо) в атмосферне повітря ґрунт, поверхневі і підземні водні джерела, продукти харчування, а також на дотримання встановлених захисних зон від сільськогосподарських підприємств до сільбищної території сільських та міських поселень або територій, що прилягають до них, згідно з санітарними нормами.</p><p>7.3. Метод і ступінь очищення стічних вод повинні визначатися в залежності від місцевих умов з урахуванням можливого використання очищених стічних вод для сільськогосподарських потреб та повинні забезпечувати екологічну безпеку згідно з діючими санітарними правилами та нормами.</p><p>7.4. Вилучення, знешкодження та скидання стічних вод, які мають радіоактивні речовини, повинні здійснюватись у відповідності з діючими нормами радіаційної безпеки та санітарними правилами роботи з радіоактивними речовинами та іншими джерелами іонізуючих випромінювань.</p><p>7.5. При накопиченні тварин на обмеженій території тваринницьких підприємств промислового типу та при впровадженні водомістких технологій виробництва і значній кількості біогенних елементів, патогенної мікрофлори, личинок та яєць гельмінтів, а також шкідливих хімічних речовин, які містяться у виробничих стоках цих підприємств та при недостатній ефективності сучасних очисних споруд слід розробляти і здійснювати заходи щодо попередження забруднення водних джерел, в тому числі і підземних.</p><p>7.6. При забудові території сільськогосподарськими підприємствами потрібно враховувати фоновий вміст у природному середовищі хімічних і біологічних компонентів, особливо тих, які можуть негативно впливати на санітарний стан середовища та здоров'я населення, а також здатність їх до самоочищення.</p><p>При забрудненні таких територій фонові концентрації забруднюючих речовин в атмосферному повітрі, воді, ґрунті повинні бути узгоджені з санепідемслужбою.</p><p>7.7. Основними джерелами забруднення хімічними та біологічними речовинами (аміак, сірководень, окис вуглецю, патогенні мікроорганізми, яйця гельмінтів тощо) приземних шарів атмосфери в зонах розташування тваринницьких підприємств є різні технологічні вузли, системи загальнообмінної вентиляції, котельні, теплогенератори тощо.</p><p>7.8. Основним критерієм якості атмосферного повітря при встановленні гранично допустимих викидів (ГДВ) для джерел забруднення атмосфери є гранично допустимі концентрації ГДК.</p><p>Необхідно виконувати вимогу, щоб</p>$C/ГДК \leq 1$<p>де С - розрахункова концентрація шкідливих речовин у приземному шарі повітря.</p><p>При викидах в атмосферу речовин, які мають сумачію дій, гранично допустима концентрація (ГДК) не повинна перевищувати одиницю.</p></div>
---------------------	---	---

<p><i>С/ГДК-1 + С/ГДК-2 + С/ГДК-3 ≤ I</i></p> <p>При розміщенні сільськогосподарських підприємств необхідно керуватися вимогами СанПіН 4946-89.</p> <p>7.9. Скидання в атмосферу повітря, вилученого загальнообмінною вентиляцією, яка вміщує шкідливі або речовини з неприємним запахом через зосереджені пристрої (труби, шахти, дефлектори) або через розосередженні пристрої (ліхтарі, які відкриваються, фрамуги вікон та ін.) і розрахунки розсіювання цих речовин повинні передбачатися так, щоб гранично допустимі концентрації (ГДК) їх не перебільшували нормативів згідно з діючими санітарними нормами.</p> <p>7.10. При розробці заходів по охороні навколишнього середовища слід забезпечувати скорочення виділення шкідливостей в атмосферу, у водні джерела та в ґрунт шляхом застосування найбільш досконалих технологій, а також дотримання санітарно-гігієнічних відстаней від джерел виділення шкідливостей до сельбищної території сільських поселень, які наведені обов'язкових додатках 1, 2, 3, 4.</p> <p>Для охорони водойм слід передбачати влаштування водоохоронних і водорегулюючих зелених насаджень у відповідності з діючим законодавством.</p> <p>7.11. Шумові, електромагнітні та радіаційні навантаження від різних джерел їх виникнення не повинні перевищувати нормативно допустимі рівні згідно з ДБН 360-92.</p> <p>7.12. З метою захисту повітряного басейну слід передбачати очищення повітря, що викидається в атмосферу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • від сірководню, аміаку, вуглекислого газу - за допомогою спеціальних установок. Розбавлення шкідливостей досягається за допомогою загальнообмінної вентиляції; • віл пилу, полови, залишків кормів - за допомогою пилоуловлювальних споруд; • від мікроорганізмів - обробкою бактерицидними лампами та ультрафіолетовим устаткуванням; • від неприємних запахів, які надходять з відходів - шляхом удосконалення технології обробки та застосування спеціальних дезодорантів. <p>7.13. При організації будівельного виробництва необхідно виконувати заходи по охороні природного середовища, які повинні включати рекультивацію ґрунту, запобігання втрата природних ресурсів, запобігання або очищення від шкідливостей, які потрапляють у ґрунти, водойми та атмосферу. Вказані заходи і роботи повинні бути передбачені в проектно-кошторисній документації.</p> <p>7.14. На території сільськогосподарських підприємств, які будуються, не дозволяється не передбачена проектною документацією ліквідація дерев та чагарників, засипка ґрунтом кореневих шийок та стовбурів дерев та чагарників, що ростуть.</p> <p>7.15. Випуск води з будівельних майданчиків безпосередньо на схили без належного захист від розмиву ґрунту не допускається.</p> <p>7.16. Виробничі та побутові стоки, що утворюються на будівельному майданчику, повинні очищатись у порядку, що передбачений проектом виконання робіт.</p> <p>7.17. Ліміти викидів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовищ розробляються відомствами на основі нормативів гранично допустимих викидів (ГДВ) і гранично допустимих скидів (ГДС) та дозволу на викиди, скиди і затверджуються органами охорони навколишнього природного середовища.</p> <p>7.18. При розробці у проекті заходів по охороні навколишнього природного середовища слід керуватися Законом України від 25 червня 1991 р. "Про охорону навколишнього природного середовища"; діючими санітарними нормами охорони поверхневих вод від забруднення; діючими санітарними нормами гранично допустимого вмісту шкідливих речовин у воді водних об'єктів господарсько-питного та культурно-побутового водокористування і діючими санітарними правилами охорони атмосферного повітря населених місць, а також цими нормами.</p> <p>7.19. При проектуванні сільськогосподарських підприємств, пов'язаних зі збором, зберіганням і переробкою при повторному використанні твердих промислових відходів тваринницьких підприємств, об'єктів рослинництва, підприємств по переробці сільськогосподарської продукції і тваринництва, промислово-технічного обслуговуванні та ін. необхідно дотримуватись діючих санітарних норм і правил.</p> <p>8. ОРГАНІЗАЦІЯ БУДІВЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА</p> <p>8.1. Організація будівельного виробництва на майданчику у відповідності з затвердженим генеральним планом повинна забезпечувати цілеспрямованість всіх організаційних, технічних та технологічних рішень на досягнення кінцевого результату - введення в дію об'єктів з необхідними якісними</p>	
---	--

<p>показниками та в установлені строки.</p> <p>8.2. Будівництво об'єктів згідно з генеральним планом дозволяється здійснювати тільки на підставі розроблених рішень по організації будівництва і технології виконання робіт, які повинні бути прийняті в проекті організації будівництва та в проектах виконання робіт. Склад і зміст проектних рішень та документації у проекті організації будівництва та у проекті виконання робіт вирішується згідно з СНиП 3.01.01-85.</p> <p>8.3. Забороняється виконання будівельних роби без затвердженого проекту організації будівництва та проекту виконання робіт.</p> <p>8.4. Геодезичні роботи є невід'ємною частиною технологічного процесу будівельного виробництва і їх слід виконувати згідно з єдиним для будівельного майданчика графіком, пов'язаним зі строками виконання загальнобудівельних, монтажних та спеціальних робіт.</p> <p>8.5. Геодезичні роботи слід виконувати після передбаченого проектом розчищення території, звільнення її від будівель, які підлягають знесенню, та, як правило, вертикального планування. Геодезичні роботи виконувати згідно з СНиП 3.01.03-84.</p> <p>8.6. Підготовка території до забудови повинна виконуватись в технологічній послідовності згідно з СНиП III-10-75.</p> <p>8.7. При виконанні земляних робіт не повинно бути забруднення сільськогосподарських і інших земель виробничими та іншими покидьками, а також стічними водами.</p> <p>8.8. Виконання робіт по вертикальному плануванню території сільськогосподарського підприємства допускається тільки при наявності проекту планування, проектів всіх підземних споруд та загального балансу земляних мас.</p> <p>8.9. Вертикальне планування на ділянках виїмок повинні виконуватись до влаштування на них комунікацій та підвалин, а на ділянках для насипів - після влаштування цих споруд.</p> <p>8.10. Розчищення території і підготовка її до забудови повинна починатися з попередньої розмітки місць зберігання і обвалування рослинного шару та місць його зняття, захисту від пошкодження або пересадження рослин, що використовуватимуться в подальшому, а також влаштування тимчасового відведення води з поверхні будівельного майданчика.</p> <p>8.11. При будівництві внутрішньоплощадкових шляхів, проїздів та майданчиків слід керуватися СНиП 3.06.03-85 та СНиП III-10-75.</p> <p>8.12. Огорожі слід влаштовувати переважно у вигляді живоплоту з однорядковою або багаторядковою посадкою чагарників, із збірних залізобетонних елементів, з металевих секцій, деревини та дроту.</p> <p>8.13. Садивний матеріал для озеленення території повинен надходити тільки із спеціалізованих розсадників, мати сортове та карантинне свідоцтва.</p> <p>Роботи по озелененню повинні виконуватися тільки після нанесення рослинного шару ґрунту, влаштування проїздів, шляхів, майданчиків, огорож та прибирання залишків будівельного сміття.</p> <p>При виконанні робіт по благоустрою та озелененню слід керуватися СНиП III-10-75.</p>	
<div>Додаток 1</div> <div>обов'язковий</div>	
<div>Розміри санітарно-захисних зон від сільськогосподарських підприємств до житлової забудови</div>	
Назва комплексу, підприємства та окремих об'єктів	Розмір санітарно-захисної зони, м
1. Рослинницькі	
1. Культивацийні	
теплиці та парники при обігріванні	Не нормується

електроенергією, парою або водою		
теплиці та парники на біологічному обігріванні		
на гною	100	
на смітті	300	
2. Рільничі		
польові стани тракторно-рільничих бригад	100	
стаціонарні зерноочисні та сушильні пункти	100	
криті токи	100	
3. Садівницькі та виноградницькі:		
стани садово-виноградницьких бригад	50	
пункти сортування та пакування готової продукції	50	
2. Тваринницькі		
Великої рогатої худоби:		
а) великі підприємства промислового типу з поголів'ям більше 5000 голів	1000	
б) державні та колективні підприємства по вирощуванню відгодівельного та ремонтного молодняку з поголів'ям:		
до 1000 голів	200	
до 3000 - " -	300	
до 5000 - " -	500	

в) ферми молочного та м'ясного напрямку в державних та колективних підприємствах з поголів'ям корів:		
до 400 голів	200	
до 600 - " -	250	
більше 600 - " -	300	
г) ферми в селянських (фермерських) господарствах з загальним поголів'ям тварин		
до 10 голів	15	
до 20 - " -	25	
до 40 - " -	50	
до 60 - " -	75	
до 100 - " -	100	
до 150 - " -	150	
Свинарські:		
а) ферми в селянських (фермерських) господарствах:		
на 15 голів	25	
на 30 - " -	50	
на 50 - " -	75	
на 75 - " -	100	
на 100 - " -	150	
на 150 - " -	300	
на 200 - " -	400	

б) свинофабрики та свиноферми в державних та колективних підприємствах:		
до 12 тис. голів на рік	500	
на 12 тис. та на 24 тис. голів на рік	1500	
на 54 тис. голів на рік і більше	2000	
Вівчарські:		
а) вівцеферми в селянських (фермерських) господарствах:		
на 50 голів	25	
на 75 - " -	50	
на 100 - " -	75	
на 150 - " -	100	
на 200 - " -	150	
на 400 - " -	200	
від 400 до 1000 - " -	300	
б) вівцеферми в державних та колективних підприємствах на 500 голів і більше	300	
Кролівничі:		
Кролеферми:		
на 150 голів	25	
На 300 - " -	50	
на 400 - " -	75	
більше 400 - " -	100	

Конярські	100
Звірівницькі	300
Бджільницькі	300
Птахівничі:	
а) ферми в селянських (фермерських) господарствах	
на 100 голів	25
на 200 - " -	50
на 300 - " -	100
на 500 - " -	150
на 750 - " -	200
від 750 до 100 тис. курей-несучок	300
б) птахофабрики (в державних та колективних підприємствах)	
до 100 тис. курей-несучок та до 1 млн. бройлерів на рік	300
більше 100 тис. до 400 тис. курей-несучок та більше 1 млн. до 3 млн. бройлерів на рік, а також племінні господарства та репродуктори	1000
більше 400 тис. курей-несучок та більше 3 млн. бройлерів на рік	1200
3. По переробці та зберіганню сільськогосподарської продукції	
По переробці продукції рослинництва, продовольчого та фуражного зерна, насіння зернових та олійних культур, трав без відділення протруювання	100
Те саме, з відділенням протруювання	200

Овочів (сушіння, засолювання, квашення)	100	
По виробництву крохмалю	100	
По первинній обробці рослинного волокна (льону, коноплі)	300	
Цукрові заводи з жомосховищами	300	
Цукрові заводи без жомосховищ	100	
Кукурудзяно-крохмальні, кукурудзяно-патокові заводи	100	
Олійні (рослинного масла)	50	
Заводи первинного виробництва вина	50	
Заводи виноградного соку	50	
Заводи фруктових та овочевих соків та безалкогольних напоїв	50	
Заводи по виробництву харчового спирту	100	
Пивоваренні заводи (без солодовників)	50	
Заводи варіння солоду та виготовлення дріжджів	50	
Хлібозаводи, консервні заводи	50	
По переробці продукції тваринництва, птахівництва та інших видів продукції:		
по первинній переробці молока	Не нормується	
молоко- та маслозаводи	50	
варіння сиру, виробництво маргарину, м'ясокопильні, рибоконсервні та	100	

рибофілейні комбінати		
ковбасні цехи продуктивністю понад 3 т за зміну, у тому числі з м'ясокоптильнями	50	
харчові фабрики, заготівельні, рибокоптильні заводи	50	
скотобазы понад 1000 приведених голів	500	
скотобазы до 1000 приведених голів	300	
бойні ВРХ, невеликої рогатої худоби, м'ясокомбінати, м'ясохолодобоїні	500	
бойні невеликих тварин та птиці	300	
підприємства миття шерсті, обробки волосся, щетини, пуху, пера, рогів та копит	100	
По виробництву кормів:		
млини, крупорушки, зернообдирні підприємства	100	
утильзаводи по переробці трупів тварин, риби, птиці та їх відходів	1000	
Склади зберігання сільськогосподарської продукції:		
зерна, овочів, фруктів, картоплі	50	
грубих кормів, необмолоченого хліба та рослинного волокна	100	
елеватори	100	
холодильники місткістю понад 600 т	50	
мокросолених шкір без обробки для тимчасового зберігання (до 200 шт.)	50	

мокросолених необроблених шкір (понад 200 шт.)	300
склади тимчасового зберігання утильсировини без її переробки	100
4. По виробничо-технічному обслуговуванню сільськогосподарських підприємств	
Матеріально-технічне забезпечення:	
видаткові та базисні склади кам'яного вугілля, торфу, дров, легкозаймистих та горючих рідин	100
склади для зберігання мінеральних добрив	200
склади для зберігання мінеральних добрив та отрутохімікатів до 20 т	200
склади для зберігання отрутохімікатів та пестицидів до 20 т	200
понад 20 до 50	300
- " - 50 до 100	400
- " - 100 до 300	500
- " - 300 до 500	700
- " - 500	1000
гаражі та підприємства по ремонту, технічному обслуговуванню та зберіганню сільськогосподарських машин та автомобілів	
при числі двигунів до 100 одиниць	100
Підприємства по добуванню каменя безвибуховим методом та обробка каменя, виготовлення гіпсових виробів, комишиту, соломіту, фіброліту	100

будівель), а також місцем розвантаження сировини або відкритих складів;

- для різних тваринницьких ферм - безпосередньо від межі території, на якій розташовані будівлі та споруди для утримання тварин; для підприємств з технологічними процесами, які є джерелом шуму, вібрації та інших шкідливих явищ, - від будинків, споруд та майданчиків, на яких установлене виробниче обладнання (агрегати, механізми), які створюють ці шкідливі явища;
- для виробничих та опалювальних котелень - від димових труб.

Для підприємств, які є джерелом шуму, а також котелень необхідно проведення розрахункових рівнів шуму.

3. Територія санітарно-захисної зони установлюється та озеленяється згідно з проектом благоустрою та озеленення, що розробляється згідно з вимогами завдання на проектування, одночасно з проектом будівництва або реконструкції підприємства. При цьому рекомендується зберігати існуючі зелені насадження. З боку житлової зони передбачається смуга деревно-чагарникових насаджень завширшки не менше 50 м, при ширині зони до 100 м - не менше 20 м.

4. Вказані розміри санітарно-захисних зон можуть бути збільшені втричі, якщо сільськогосподарські виробничі комплекси, а також окремі підприємства розташовані навітряно по відношенню до житлової забудови, дитячих та лікувальних закладів, а також при відсутності або недостатньому очищенні шкідливих опадів в атмосферу, при наявності несприятливих умов для розсіювання шкідливих речовин в атмосферному повітрі та несприятливих аерологічних умов в районі майбутнього будівництва. Розміри санітарно-захисних зон можуть бути зменшені або збільшені втричі на підставі лабораторних досліджень забруднюючих речовин, якщо вони не перевищують встановлені ГДК, та відповідних обґрунтувань.

5. Мінімальну площу озеленення санітарно-захисних зон слід приймати в залежності від ширини зони, %:

- до 300м - 60;
- від 300 до 1000м - 50;
- від 1000 до 3000м - 40.

6. Підприємства, які дозволяється розташовувати в санітарно-захисних зонах, наведені в п. 2.16.

7. Розміри санітарно-захисних зон від тваринницьких приміщень з поголів'ям, меншим за мінімальне поголів'я, вказані в додатку 1, приймаються згідно з [ДБН 79-92](#).

8. При відсутності встановленої нормативної санітарно-захисної зони для об'єктів, що мають бути запроектовані для будівництва, розмір санітарно-захисної зони має бути обґрунтований науковими дослідженнями.

Додаток 2
обов'язковий

Мінімальні санітарні відстані між тваринницькими підприємствами та об'єктами по переробці і зберіганню сільськогосподарської продукції, не пов'язані з запроектованим тваринницьким підприємством

Назва об'єкта	Мінімальні відстані, м
По виготовленню кормів	100
По переробці сільськогосподарської продукції:	
овочів, фруктів та зернових культур	100

молока продуктивністю до 12 т/добу	50
те саме, понад 12 т/добу	200
худоби та птиці продуктивністю до 10 т/зміну	300
Склади зерна, фруктів, картоплі та овочів	50

Примітка.
Мінімальні відстані для підприємств по переробці сільськогосподарської продукції необхідно встановлювати від санітарно-захисної зони ферм та інших об'єктів

.

Додаток 3
обов'язковий

Розміри санітарно-захисних зон від каналізаційних споруд до житлової забудови, ділянок громадських будинків та підприємств харчової промисловості

Споруди	Санітарно-захисна зона, м. при розрахунковій продуктивності споруд, тис. м. /добу			
	до 0.2	від 0,2 до 5	Від 5 до 50	від 50 до 280
Споруди механічного та біологічного очищення з муловими майданчиками, а також окремі мулові майданчики	150	200	400	500
Споруди механічного та біологічного очищення, термомеханічної обробки опадів у закритих приміщеннях	100	150	300	400
Землеробські поля зрошення	150	200	400	1000
Поля фільтрації	200	300	500	1000

менше 12 тис. голів на рік	60		500	
від 12 до 54 тис. голів на рік	60		1500	
2. Обробки рідкого гною ВРХ при чисельності поголів'я:				
менше 1200 голів	60		300	
від 1200 до 2000 голів, до 6000 скотомісць для молодняка	60		500	
6000 скотомісць для молодняка та більше	60		1000	
3. Термічної обробки посліду птахівничих підприємств:				
до 100 тис. кур-несучок та до 1 млн. бройлерів на рік		200	300	
від 100 тис. до 400 тис кур-несучок та від 1 млн. до 3 млн. бройлерів на рік, 200		200	1000	
4. Відкриті сховища посліду, 300		300	500	
5. Відкриті сховища (накопичувачі) рідкого гною для ферм та комплексів усіх типорозмірів та напрямків (крім 54 і більше тис. свиней на рік)	60		500 - 2000	
6. Біологічно оброблена рідка фракція гною	60		500	
7. Майданчики для карантування підстилкового гною, компосту та твердої фракції	15*		300	

Примітки:

- Додаток 5
-
- обов'язковий

Назва тваринницьки х підприємств та інших об'єктів	Підприємства										
	Великої рогатої худоби		Свинарські			Вівчар ські	Коняр ські	Звірів ницькі, кролівни чі	Птахівницькі		
	фер ми	комплекс промисл ового типу	ферми		комплекс промисл ового типу				Фер ми	Фабр ики	Плем ніні
			това рні	племі нні							
Тваринницькі підприємства											
Великої рогатої худоби:											
ферми	150	1000	150	1000	1000	150	150	300	200	1000	3000
комплекси промислового типу	100 0	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	100 0	3000	3000
Свинарські ферми											
товарні	150	1000	150	1000	1000	150	150	300	300	2000	3000
племінні	100 0	1000	1000	1000	5000	1000	1000	1000	100 0	5000	3000
комплекси промислового типу	100 0	1000	1000	5000	1000	1000	1000	1500	100 0	3000	3000
Вівчарські	150	1000	150	1000	1000	150	150	300	300	2000	3000
Конярські	150	1000	150	1000	1000	150	150	300	300	2000	3000
Звірівницькі та кролівницькі	300	1000	300	1000	1500	300	300	60	300	2000	3000
Птахівницькі											
ферми	200	1000	300	1000	1000	300	300	300	500	2000	3000
фабрики	100 0	3000	2000	2000	3000	2000	2000	2000	200 0	3000	3000
племінні господарства	300 0	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	300 0	3000	3000

Ветеринарні об'єкти											
загальногосподарські	200	200	200	200	200	200	200	200	500	500	500
внутрішньофермерські	П. Р.	П. Р.	П. Р.	П. Р.	П. Р.	П. Р.	П. Р.	П. Р.	П. Р.	60	60
Пункти збору сировини для виготовлення м'ясокісткового борошна	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
Підприємства будіндустрії:											
глиняної та силікатної цегли, керамічних та вогнетривких виробів	100	100	500	500	500	100	100	100	300	500	1000
вапна та інших в'язучих	300	300	500	500	500	300	300	300	300	500	1000
Шляхи:											
залізничні та автомобільні державного значення I та II категорій	300	300	300	300	500	300	300	500	300	500	1000

автомобільні обласного значення та скотопрогони (не пов'язані з підприємством, яке проектується)	150	150	150	150	200	150	150	200	300	500	1000
інші автомобільні шляхи місцевого значення IV і V категорій (за винятком під'їзного шляху)	50	50	50	50	100	50	50	100	100	200	500

Примітки:

1. Зооветеринарним розривом вважається найменша відстань між зовнішніми стінами відповідних будівель та споруд або огорож вигулів для худоби, птиці та звірів.
2. П. Р. - протипожежний розрив.
3. Зооветеринарні розриви між тваринницькими підприємствами (крім птахівничих, звірівницьких та кролівничих) і птахівничими в окремих випадках можуть бути зменшені до 1000 м за погодженням з органами ветеринарного нагляду.
4. Зооветеринарні розриви від великих спеціалізованих тваринницьких комплексів до інших виробничих об'єктів та поселень встановлюються завданням на проектування в залежності від конкретних умов.
5. Зооветеринарні розриви від комбикормових заводів (крім випадках, обумовлених завданням на проектування) до підприємств великої рогатої худоби на 1200 голів і більше та понад 3000 голів

молодняка слід приймати не менше 1000 м, до підприємств меншої місткості - не менше 150 м.
6. Зооветеринарні розриви від комбікормових заводів до птахоферм - не менше 1000 м, до птахофабрик - 3000 м, до племінних птахівничих підприємств - 5000 м.
7. Сховище посліду, майданчики компостування та цех сушіння посліду розміщують на відстані не менше 3000 м від птахівничих приміщень.

Додаток 6
обов'язковий

Відстані між будівлями та спорудами сільськогосподарських підприємств в залежності від ступеня вогнестійкості

Ступінь вогнестійкості будівель та споруд	Відстань, м між ступені вогнестійкості будівель та споруд		
	I, II	III	IIIa, IIIb, IV, IVa, V
I, II,	Не нормується для будівель та споруд з виробництвом категорій Г та Д	9	12
	9м - для будівель та споруд з виробництвом категорій А, Б і В (див. примітку 3)		
III	9	12	15
IIIa, IIIb, IV, IVa та V	12	15	18

Примітки:

1. Вказані відстані між будівлями та спорудами, що наведені в додатку, приймаються між зовнішніми стінами та конструкціями. При наявності виступаючих конструкцій будівель та споруд більше, як на 1 м та виконаних із займистих матеріалів, найменшою вважається відстань між цими конструкціями.
2. Відстані між виробничими будівлями та спорудами не нормуються:
- а) якщо загальна площа підлог будівель і споруд I, II, III, IIIa, IV, IVa та V ступенів вогнестійкості не перебільшує нормованої площі підлог однієї будівлі, що дозволяється між протилежними стінами; нормована площа приймається по найбільш пожежонебезпечному виробництву та найменшому ступені вогнестійкості будівель та споруд;
- б) якщо стіна більш високої будівлі та споруди, що виступає в бік іншої будівлі, задовольняє вимоги, що пред'являються до неї, як до протипожежної стіни згідно з межею вогнестійкості;
- в) якщо будівлі та споруди III ступеня вогнестійкості, незалежно від пожежної небезпеки розміщених у

них виробництв, мають протилежні глухі стіни або стіни з отворами, закладеними склоблоками чи армованим склом з межею вогнестійкості не менше 0,75 години.

3. Вказані в додатку відстані для будівель і споруд II ступеня вогнестійкості з виробництвом категорій А, Б, В зменшуються з 9 до 6 м при додержанні однієї з таких умов:

а) якщо будівля або споруда обладнується стаціонарними автоматичними системами пожежегасіння;

б) якщо питоме завантаження горючими речовинами в будівлях менше або дорівнює 10 кг на 1 м² площі поверху.

4. Відстань від будівель та споруд підприємств (незалежно від ступеня вогнестійкості до краю лісового масиву хвойних порід приймається рівною 100 м, листяних порід - 20 м. змішаного лісу - 50 м, а до покладів торфу - не менше 100 м).

При розміщенні підприємств в лісових масивах, коли будівництво їх пов'язано з вирубкою лісу, вказані відстані до лісового масиву хвойних порід дозволяється зменшувати вдвічі.

Відстані від будівель та споруд підприємств до відкритого залягання торфу дозволяється скорочувати вдвічі за умови засипки відкритого залягання торфу шаром землі завтовшки не менше як 0,5 в межах половини відстані, вказаної у цьому пункті.

5. Протипожежні відстані між житловими, громадськими будинками і будівлями промислових та сільськогосподарських підприємств приймати згідно з [ДБН 360-92](#).

Додаток 7
обов'язковий

Відстані від складів відкритого зберігання сільськогосподарської продукції до інших будівель та споруд

Склади	Місткість складів, т	Відстань, м, при ступені вогнестійкості будівлі		
		I, II	III	IIIб, IV, IIIа, IVа, V
Відкритого зберігання сіна, соломи, льону, коноплі, необмолоченого хліба	Не нормується	30	39	48
Відкритого зберігання табачного листя, коконів	до 25	15	18	24

Примітки:

- 1. При зберіганні матеріалів під навісами, що виконані з незаймистих матеріалів, відстані можуть бути зменшені вдвічі.
- 2. Вказані відстані обчислюються від межі площі, призначеної для розміщення (складування) вказаних матеріалів.
- 3. Відстані від складів до будівель та споруд виробництв категорій А, Б та Г збільшуються на 25 %.
- 4. Відстані від складів, вказаних у таблиці, до складів інших займистих матеріалів приймаються як до

будівель та споруд IV - V ступенів вогнестійкості.
5. Відстань від складів відкритого зберігання до краю лісу має бути не менше 100 м.
6. Відстань від складів, не вказаних в додатку 7, визначається за нормативами проектування генеральних планів промислових підприємств.
Додаток 8
обов'язковий
Відстань від відкритих наземних складів до будівель та споруд сільськогосподарського призначення, а також між вказаними складами

Склади	Відстань від складів до будівель та споруд, а також між складами									
	Будівлі та споруди при вогнестійкості			Склади						
				кам'яного вугілля, т	фрезерного торфу, т	кускового торфу, т	лісоматеріалів та дров, м ³	дранки та тирси, м ³	легкозаймистих рідин, м ³	горючих матеріалів, м ³
	I - III, IIIa	II I	III б, IV, IV а, V	менше 1000	менше 1000	менше 1000	менше 1000	менше 1000	менше 1000	менше 1000
Кам'яного вугілля менше 1000 т	Не нормується	6	12	*	12	6	18	18	6	6
Фрезерного торфу менше 1000 т	18	24	30	12	*	*	36	36	30	30
Кускового торфу менше 1000 т	12	12	18	6	*	*	36	36	24	24
Лісоматеріалів та дров менше 1000 м ³	12	15	18	18	36	36	*	30	24	24
Дранки та тирси менше 1000 м ³	15	18	24	18	36	36	24	*	24	24
Легкозаймистих рідин менше 600 м ³	18	18	24	6	30	24	24	24	*	*
Горючих рідин менше 3000 м ³	18	18	24	6	30	24	24	24	*	*

* Розміщення однакових матеріалів (в т. ч. фрезерного іа кускового торфу або горючих та легкозаймистих рідин) у двох або декількох складах не дозволяється.

Примітки:

<div>1. Для складів пиляних матеріалів, а також для складів самозаймистого вугілля при висоті штабеля більше 2,5 м відстань до будівель IIIа, IIIб, IV, IVа, V ступенів вогнестійкості збільшується на 25 %.</div> <div>2. Відстань від складів торфу, лісоматеріалів, легкозаймистих рідин та пального до будівель з виробництвом категорій А та Б, а також до житла та громадських будівель збільшується на 25 %.</div> <div>3. При зберіганні разом легкозаймистих рідин та пального наведена місткість складів не повинна перевищувати місткості, вказаної в додатку 8, при цьому наведена місткість визначається з розрахунку, що 1 м³ легкозаймистої рідини дорівнює 5 м³ пального та 1 м³ місткості наземного зберігання дорівнює 2 м³ місткості підземного зберігання.</div> <div>При підземному зберіганні легкозаймистих рідин або пального вказані місткості складів можуть бути збільшені удвічі, а відстань зменшена на 50 %.</div> <div>4. Відстань від будівель не нормується:</div> <div><div>• до складу кам'яного вугілля місткістю менше 100 т;</div><div>• до складів легкозаймистих рідин та пального фактичною місткістю до 100 м³ та до складів кам'яного вугілля або торфу місткістю до 1000 т, якщо стіна будівлі, повернута убік складу, протипожежна.</div></div> <div>5. Відстань потрібно визначати:</div> <div><div>• від складів кам'яного вугілля, торфу, лісоматеріалів, дров, дранки та тирси - від межі площі, визначеної для розміщення вказаних матеріалів;</div><div>• від складів легкозаймистих рідин та пального - від стійок резервуарів, зливно-наливних пристроїв або границь площі, визначеної для розміщення тари із вказаними рідинами.</div></div> <div>6. Відстань від складів до відкритих майданчиків (рамп) для обладнання (готової продукції) в тарі, що горить, слід приймати відповідно до графі будівель та споруд IV, IVа та V ступенів вогнестійкості.</div> <div>7. Відстань від закритих складів легкозаймистих та горючих рідин до інших будівель та споруд приймається згідно з обов'язковим додатком 6.</div> <div>8. При зберіганні на території складу матеріалів місткістю понад вказаної в даній таблиці відстань між ними визначається за нормами генеральних планів промислових підприємств.</div> <div>9. Відстань від складів нафти та нафтопродуктів до житлових та громадських будинків слід приймати згідно з ДБН 360-92.</div>	
<div>Додаток 9</div> <div>рекомендований</div>	
<div>Показники мінімальної щільності забудови територій сільськогосподарських підприємств</div>	
Підприємство	Мінімальна щільність забудови, %
1. Рослинницькі	
Культиваційні	
Багатопрогонові теплиці площею	
3 - 6 га	54
12га	56
18 - 24 га	60
Однопрогонові теплиці площею до 5 га	41

Грунтові теплиці для фермерських господарств площею 0,2; 0,4; 0,6; 0,8 га	44	
2. Тваринницькі		
Великої рогатої худоби:		
А. Молочні ферми при прив'язному утриманні корів (50 - 60 - 90 % корів у череді)		
на 400 корів	51	
на 800 та 1200 корів	55	
Б. Молочні ферми при безприв'язному утриманні корів (50 - 60 - 90 % корів у череді)		
на 800 корів	53	
на 1200 - " -	56	
В. М'ясні ферми та м'ясні репродукторні ферми на 800 та 1200 корів	52	
Г. Ферми дорощування та відгодівлі молодняка		
на 600 - 1200 скотомісць	45	
на 6000 - " -	45	
Д. Ферми вирощування телят, дорощування та відгодівлі молодняка		
на 3000 скотомісць	41	
на 6000 - " -	46	
Е. Відгодівельні ферми великої рогатої худоби		
на 1000 скотомісць	32	

на 2000 - " -	34	
на 3000 - " -	36	
на 6000 - " -	42	
Ж. Відгодівельні майданчики		
на 1000 скотомісць	60	
на 2000 - " -	62	
на 4000 - " -	64	
на 10000 - " -	66	
на 20000 - " -	67	
З. Племінні господарства		
Молочні ферми:		
на 400 корів	45	
на 800 - " -	55	
М'ясні ферми:		
на 400, 600 та 800 корів	40	
І. Вирощування нетелів		
на 1000 та 2000 скотомісць	52	
на 3000 - " -	54	
на 6000 - " -	57	
К. Виробництво молока в селянських (фермерських) господарствах		
на 10 та 25 корів	22	
на 50 та 100 - " -	33	

Л. Вирощування, дорощування та відгодівля молодняка в селянських (фермерських) господарствах	
на 25 голів	24
- " - 50 та 100 голів	33
- " - 150 та 200 - " -	50
Свинарські	
А. Товарні:	
репродукторні на 4000 голів	36
на 8000 - " -	43
на 12000-24000 - " -	47
відгодівельні на 6000, 12000 та 24000	39
з закінченим виробничим циклом:	
на 2000 голів	32
на 4000 - " -	37
на 6000 та 12000 - " -	41
на 24000 - " -	43
Б. Племінні:	
на 100 маток	38
на 200 - " -	40
на 300, 400 та 600 - " -	50
В. В селянських (фермерських) господарствах:	
на 15 - 30 голів	20

на 60 - 100 - " -	22
на 150 - 200 - " -	25
Вівчарські	
А. Шерстні, шерстно-м'ясні та м'ясо-шерстні	
1. З закінченим виробничим циклом:	
на 850 маток	60
на 1500 - " -	65
на 2500 - " -	55
на 5000 - " -	60
на 10000 - " -	70
2. Вирощування ремонтного молодняка:	
на 2500 голів	62
на 4000 - " -	66
3. Відгодівельні ферми:	
на 10000 голів	65
на 20000 - " -	70
Б. По виробництву смушки	
на 850 голів	47
на 1500 - " -	48
на 2500 - " -	60
В. Грубо-шерстні (в зоні гірських районів Карпат)	
на 350 - 400 маток	55

Г. Шубні для селянських (фермерських) господарств		
від 50 до 300 маток	55	
Кролівницькі	22	
Звірівницькі	21	
Бджільницькі	5	
Птахівничі		
А. Державні або колективні		
Племптахозаводи яєчного напрямку:		
на 50 тис. курей	25 - 28	
на 100 - " -	26 - 30	
Племрепродуктори яєчного напрямку		
на 100 тис. курей	30 - 34	
Племптахозаводи м'ясного напрямку:		
на 50 тис. курей	25	
на 100 - " -	31	
Племптахорепродуктори м'ясного напрямку		
на 100 тис. курей	45	
Товарні підприємства		
по виробництву яєць:		
на 200 тис. курей-несучок	28	
на 300 - " -	32	
на 400 - " -	30 - 34	

по виробництву м'яса:		
на 3 - 6 млн. бройлерів	39 - 43	
на 65 тис. каченят	31	
на 125 - " -	32	
на 250 - " -	34	
на 500 - " -	36	
на 250 тис. індиченят	24	
на 500 - " -	28	
Б. Для підсобних господарств		
Птахоферма на 0,5 млн. бройлерів	31	
Ферма на 50 тис. гусенят на рік	31	
- " - 50 - " - качок - " -	30	
- " - 50 - " - індиченят - " -	25	
3. Переробка та зберігання сільськогосподарської продукції		
Цехи консервів з овочів на 1 - 5 м. у. б.	50	
Цехи консервів з фруктів на 1 - 5 м. у. б.	50	
Цехи овоче-ягідних соків:		
на 1000 т. у. б. на рік	50	
на 1500 - " -	50	
Цехи яблучного сидру:		
на 50 тис. д. а. л. на рік	50	
на 100 - " -	50	
Пункти обробки та зберігання насіння		

зернових культур:		
на 2,5 тис. т за сезон	28	
на 5 - " -	28	
на 10 - " -	28	
Пункт обробки та зберігання олійних культур на 2 тис. т за сезон	30	
Цехи приймання та обробки початків кукурудзи:		
на 5 тис. т за сезон	40	
на 10 - " -	33	
на 15 - " -	31	
Завод обробки та зберігання трав:		
на 5 тис. т за сезон	31	
на 1 - " -	33	
Міжгосподарський комбікормовий завод на 10 т за годину	31	
Завод м'ясокісткового борошна:		
на 1,5 т за зміну	24	
на 2,5 - " -	38	
Завод трав'янистого борошна:		
на 1 агр. АВМ-1,5А	27	
на 2 агр. - " -	28	
Насіннесховище:		
на 1 тис. т	540*	

на 2 - " -	1080*
Механізоване зерносклад:	
на 1 тис. т	540*
на 2 - " -	1080*
Пункт обробки купи трав продуктивністю:	
1 т за годину	41
2 - " -	35
Механізований пункт обробки зерна та кукурудзи:	
на 10 т за годину	30
на 20 т - " -	28
Склад обмолоченого насіння кукурудзи на 5000 т	648*
Склад тарного зберігання кукурудзи на 3000 т	2736*
Склад насіннєвої картоплі на 1 тис. т	1512*
Склад овочів та картоплі на 2 тис. т	2700*
4. Виробничо-технічне обслуговування	
Ремонтно-технічні бази центральних садіб:	
на 25 тракторів	25
на 50 - " -	28
на 100 - " -	31
на 200 - " -	35

Пункти технічного обслуговування:		
на 10, 20, 30 тракторів	30	
на 40 тракторів та більше	38	
Гаражі:		
на 10 автомобілів	40	
на 25 - " -	50	
на 100 - " -	68	
на 150 - " -	66	
Пожежне депо:		
на 1 автомобіль	30	
на 2 автомобілі	30	
Пункти хімізації разом зі складськими будівлями для зберігання твердих мінеральних добрив:		
місткістю 2 тис. т	21	
- " - 2,5 - " -	22	
- " - 3,2 - " -	24	
- " - 4,0 - " -	25	
- " - 5,0 - " -	29	
- " - 6,4 - " -	34	
Складські комплекси твердих мінеральних добрив:		
місткістю 1200 т	27	
- " - 1600 т	28	

- " - 2000 т	30
- " - 3200 т	32
Глибинний пункт хімізації:	
потужністю 20 тис. т на рік	44
- " - 13 - " -	37
- " - 6,4 - " -	37
Склади нафтопродуктів від 40 до 1200 т	5
Бази сільської будівельної індустрії	
Підприємства по виготовленню залізобетонних конструкцій для сільського виробничого будівництва:	
потужністю 40 тис. м ³ на рік	50
- " - 100 - " -	55
Сільські будівельні комбінати по виготовленню комплектів конструкцій для виробничого будівництва	50
Заводи силікатної цегли	45
Заводи керамічної плитки	45
Підприємства по виготовленню монтажних вузлів для тваринницьких ферм	59
Підприємства великопанельного домобудівництва потужністю 120 - 160 тис. кв. м корисної площі	51
Опорна база ПМК	50
Виробнича база рембудділянки	39
База будівельної організації	43

База БМУ монтажу технологічного обладнання тваринницьких ферм	49
Будівельний двір РБУ	40
Завод керамічної цегли потужністю 13,5 млн. шт. цегли на рік	46
5. Ветеринарні об'єкти	
База зооветпостачу	40
Ветаптека	40
Районна ветеринарна станція з лабораторією	30
Районна ветеринарна лабораторія	30
Районна ветеринарна станція	30
Дільнична ветеринарна лікарня	30
<p>Примітки:</p> <p>1. Площа забудови окремої будівлі або споруди.</p> <p>2. Мінімальну щільність забудови дозволяється (при наявності відповідних техніко-економічних обґрунтувань) зменшувати, але не більше як на 10 %, встановлених цим додатком, при будівництві сільськогосподарських підприємств на майданчиках з ухилом понад 3 %, на осадових ґрунтах та в складних інженерно-геологічних умовах.</p> <p>3. Щільність забудови визначається у відсотках як відношення площі забудови до загального розміру майданчика.</p> <p>4. Підрахунок площі, яку займають будівлі та споруди, проводиться по контуру зовнішніх стін на рівні планувальних позначок землі, без урахування ширини відмосток.</p> <p>5. У площу забудови підприємства повинні включатися площі, зайняті будівлями та спорудами всіх видів, у тому числі навіси, відкриті технологічні, санітарно-технічні та інші установки, естакади та галереї, майданчики вантажно-розвантажувального обладнання, підземні споруди (резервуари, льохи, сховища, тунелі, прохідні канали підземних комунікацій, над якими не можуть бути розмішені будівлі та споруди), а також вигули для тварин, птиці, звірів, майданчики для стоянки автомашин, сільськогосподарських машин та механізмів, відкриті склади різного призначення за умови, що розміри та обладнання вигулів, майданчиків для стоянки автомашин та складів відкритого зберігання приймаються згідно з нормами технологічного проектування.</p> <p>У площу забудови повинні включатися також резервні площі на ділянці підприємства. вказані в завданні на проектування для розміщення на них будівель та споруд другої черги будівництва (в межах габаритів названих будівель та споруд).</p> <p>6. При підрахунках площі, яку займають галереї та естакади, в площу забудови включається проекція на горизонтальну площину тільки тих частин вказаних об'єктів, під якими за габаритами не можуть бути розмішені інші будівлі або споруди, а для решти враховується тільки площа, яку займають конструкції колон на рівні планувальних позначок землі.</p>	

7. У площу забудови не повинні включатися площі, зайняті відмостками навколо будівель та споруд, тротуарами, автомобільними шляхами та залізницями, тимчасовими будівлями та спорудами, відкритими спортивними майданчиками, майданчиками для відпочинку, зеленими насадженнями, відкритими майданчиками для стоянки транспорту, який належить громадянам, відкритими водопровідними та іншими каналами, підпірними стінами, підземними спорудами або частинами їх, над якими можуть бути розміщені інші будівлі та споруди.

Додаток 10
довідковий

Площа та розміри земельних ділянок складів на 1 тис. мешканців сільських поселень

Склади	Площа складів, м ²	Розміри земельної ділянки, м ²
Продовольчих товарів	19	60
Непродовольчих товарів	193	580
Холодильники	10	25
Фруктосховища	90	380
Овочесховища	90	380
Картоплесховища	90	380
Будівельних матеріалів	-	300
Твердого палива з переважним використанням:		
вугілля	-	300
дров	-	300